Türk Edebiyatı / Roman

"Okurlarını büyülüyor"
Talât Halman

Zülfü Livaneli

SERENAD

DK DOĞAN KİTAP

SERENAD

Yazan: Zülfü Livaneli

Dijital yayın yarihi: Ekim 2012/ ISBN 978-605-09-1061-2

Kapak fotoğrafı: Igor Zenin

Kapak tasarımı: Geray Gençer

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / **Faks** (212) 355 83 16

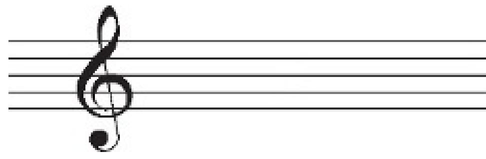
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Serenad

Zülfü Livaneli

SERENAD

Uçakta rahat eden insanlar, yeryüzünden sekiz bin metre yukarıda, boşlukta, metal bir kutunun içinde olduklarını unutup kafalarını şarabın kalitesine, yemeğin lezzetine, koltukların genişliğine takanlardır ki, hemen söyleyeyim ben de onlardan biriyim.

Frankfurt-Boston uçağının rahat koltuğunda, beyaz Porto şarabımı yudumlayarak, jet motorlarının tatlı homurtularını dinlemekteyim.

Yemek servisinden sonra uçak karanlıklara gömüldü bile. Yolcuların kimi kendilerine dağıtılmış olan lacivert çantadan çıkardıkları göz bantlarını takmış uyuyor, kimi yine aynı çantadan aldığı kalın çorapları giymiş, önündeki ekranda film izliyor. Komedi filmi izleyenler kulaklık taktıkları için kendi seslerini duymadan yüksek sesle gülüyorlar. Önümde oturan beyaz saçlı yaşlı adam ise huzursuz bacak sendromundan muzdarip olmalı ki bacaklarını sallayıp duruyor.

Yemek servisini topladıktan sonra herkesi uykuya davet etmiş olan mavi giysili, mavi kepli Alman hostesler, şimdi de güneşlikleri kapatıyorlar. Gece olmasına rağmen bunu yapmalarının nedeni, güneş doğarken yolcuların uyanmamasını sağlamak.

Kahvaltı istemeyip de uyumayı tercih ediyorsanız, koltuğunuzun baş kısmına, bu isteğinizi belirten bir işaret koymak zorundasınız. Ama nasıl olsa benim uyumaya niyetim yok.

Önümdeki dizüstü bilgisayarıma bu satırları yazmaya başladım ve bu işi Boston'a inene kadar sürdüreceğim. Şehre inmeden hikâyemi yazıp bitirmiş olmam gerekiyor.

Nedendir bilmem ama bunun şart olduğunu hissediyorum. Hikâye bitmeli, bu iş tamamlanmalı, artık anlatacak bir şey kalmamalı. Geçmişin hesapları, çekilmiş acılar, insan vahşetinin izleri gömülmeli. Carl Sagan insanların hâlâ sürüngen atalarının saldırganlığını taşıdığını söylüyordu. “Beyin sapı, yüz milyonlarca yıl önceki sürüngen atalarımızdan miras kalan ve zaman içinde evrilen saldırganlığın, ritüellerin, bölgesel ve sosyal hiyerarşinin yatağı olan organdır” diyordu.

Bence de çok yerinde bir görüş bu. Hepimiz içimizde, gizli, nazik davranışlarla

üstü örtülen ama bir tehdit algıladığımız zaman hemen o keskin dişleriyle ortaya çıkan bir timsah taşıyoruz.

Hepsini anlatmalıyım. Ancak böyle bir itiraf ve tanıklıktan sonra acılar aşılabilir, hayat sadeleşebilir.

Bu sabah İstanbul-Frankfurt uçağına bindim. Frankfurt'ta uçak değiştirmek için bir kafede latte içip biraz bekledim. Sonra, her şeyini uçmaya odaklamış bu havaalanı-şehirdeki karmaşık labirentlerden geçip pasaport kontrolüne geldim. Avrupalı olmayanlar kuyruğuna girip sıramın gelmesini bekledikten sonra buz bakışlı gümrük polisine ay-yıldızlı pasaportumu uzattım. Polis oradaki her bilgiyi inceden inceye bilgisayara kaydetti.

Adı: Maya

Soyadı: Duran

Cinsiyeti: Kadın

Doğum tarihi: 21 Ocak 1965

Yaşımın 36 olduğunu hesaplamıştır herhalde.

Neyse ki pasaportlarda "Din" hanesi olmadığı için "Dini: İslam" diye yazmadı ama elinde bir Türk pasaportu tuttuğuna göre Alman polis bundan son derece emindi. Başka ne olabilirdi ki! Oysa ben içimde üç ayrı kadını daha barındırıyordum. Sadece Maya değildim; aynı zamanda Ayşe, Nadia ve Mari'ydim.

Amerika'ya da bu dört kimliğimle giriş yapacaktım. Sonra Boston Logan Havaalanı'ndan taksiye binip, Massachusetts General Hospital'a gidecektim.

Dinimi soran olmayacaktı bana. Olur da birisi merak ederse, cevabım hazırdı: Müslüman, Yahudi ve Katolik; kısacası insan.

Uçaktaki hosteslerin hepsi uzun boylu, sarışın ve güzel. Bütün Almanlarda olduğu gibi üniformaları üstlerinde kalıp gibi duruyor. Ben hayatımda Almanlar kadar, giysilerini buruşturmadan üstlerine oturtan, sürekli olarak ütücüden ya da temizleyiciden kolalanarak çıkmış gibi taşıyan insanlar görmedim. Bedenleri mi böyle, dik durdukları için mi bilmiyorum ama benim gibi giyimine özenen ve

her sabah evden şık şıkırdım çıkan birinin işgünü sonunda içine düştüğü perişan, dağınık hava Almanlarda olmuyor.

Yıllar boyunca İstanbul Üniversitesi’nde yabancı konukları ağırladığım için, La Bruyère kadar olmasa da her milletle ilgili gözlemlerim vardır. Bu konularda pek yanılmam.

O düzgün hosteslerden biri boş Porto bardağımı alarak, bir tane daha isteyip istemediğimi soruyor İngilizce.

“Thank you!” diyorum ve bir tane daha istediğimi söylüyorum. Portekiz’e bir tıp kongresine gitmiş olan Filiz dönüşte bana bir şişe beyaz Porto getirdi getireli severim bu içkiyi. Pek elime geçmese de...

Aslında çok içen bir insan değilim ben. Şarabı ilk kez Ahmet tattırmıştı bana. Tadını hiç sevmemiştim ama Ahmet’i sevdiğim için bunu söylememiştim ona. Sonra da alıştım herhalde. Ah o ilk yıllar! Bir başka adam olarak tanıdığım Ahmet’in içindeki canavarın henüz uyuduğu, her zaman hayalini kurduğum gibi kadınsı inceliklere sahip ama sağlam bir erkek olduğunu düşlediğim yıllar.

Oradan oraya atlıyorsam bu Porto’nun değil yaşadığım karmaşanın etkisindendir.

Ahmet, kumral, uzun boylu, yakışıklı sayılabilecek bir erkekti. Küçük gözleri birbirine yakındı ama böyle kusurlar erkekleri kadınlar kadar çirkin göstermiyor. Boy pos ve adaleyle idare ediyorlar.

Artık kocam değil. Sekiz yıl önce boşandık.

Tarık adlı bir sevgilim, daha doğrusu, sevgili değil de moda deyimle bir boyfriend’im vardı ama şimdi onu da geride, İstanbul’daki anılarım arasında bıraktım. Çünkü Maya özgür olmalı, hiçbir bağla, hiçbir ilişkiyle zedelenmemeli.

Hostes, uyuyan yolcuların arasından sessizce kayarak kaliteli Porto’yu getiriyor. Bir yudum alıp gözlerimi kapıyorum. Sonra ben de lacivert çantadan kalın çorapları çıkarıp giyiyorum. Topuklu pabuçlardan kurtulmak içime ferahlık veriyor. Biliyorum, uzun uçuşta ayaklarım şişecek ve inişte o pabuçları çok zor giyeceğim ama olsun, o zahmet bu rahatlık için çekilir.

Boston’a inip Massachusetts General Hospital’a varmamla son bulacak olan ve hayatımı kökten değiştiren bu hikâye üç ay önce bir şubat günü başladı.

O gün, rektörlük binasından çıkıp arabaya bindiğimde telefonum çaldı. Arayan Tarık’tı. Ona dedim ki:

“İşim başımdan aşkın Tarık. Üniversitenin evrakı kâğıdı biter mi hiç! Basına dert anlat, rektörün konuşmalarını hazırla, haberleri tekzip et falan filan. Bunca işin gücün arasında bir de havaalanına gidip yabancı bir konuğu karşılayacağım! Yol uzun, trafik berbat, üstelik hava da kötü. Bu yağmur içimi ıslatıyor.”

Birden sustum. Gergin bir diyalog başlayabilir diye kaygılandım. Tarık’ın başı kalabalık olabilirdi, içi sıkılıyor olabilirdi.

Ama hayır, anlaşılan, tartışma başlaması gibi bir tehlike yoktu. Aslında durum daha kötüydü; ahizeden sadece “Hıı” gibi, “Yaa” gibi geçiştirme sesleri geliyordu.

Telefonun öbür ucunda ne yaptığını bilmiyordum ki. Nasıl olsa görmüyordum, bana aldırmadığını belli etmemek için uğraşması gerekmiyordu. Kim bilir aklı neredeydi! Belki de diğer eli klavyenin üzerinde, bilgisayarla uğraşıyordu.

Hiç aramasaydı daha iyiydi. Ama ben de aramasını fırsat bilip yine yakındım. Üff, bu durumda, sözlerimi bağlayıp tatsız olmayacak şekilde görüşmeyi sonlandırmam gerekmesi, ne kadar sıkıntı vericiydi.

“Biliyorsun” dedim, “İstanbul şubat ayında insanın ciğerini söker.” Yumuşak bir sesle devam ettim. “Günlerce, gecelerce yağan yağmurdan için üşür, sürekli ıslakmış gibi hissedersin. Elini sürdüğün her şey ıslaktır sanki. Hava bir poyraz olur, bir lodos. Deniz dalgalı, günler karanlık...”

“Eee” dedi Tarık, “daha ne kötülükler var hayatında?”

Telefona öfkeyle baktım.

“Hepsini söyledim! Merak etme, başka bir şey kalmadı. Sen de yardımcı olacağına bana çıkışıyorsun!”

Her şeyi söylememiştim tabii ki. Üç gün önce başlayan karın ağrılarımın bir türlü dinmediğinden, sabah üniversiteye gelirken yanıma tampon almayı

unuttuğum için kendimi bir eczaneye atana kadar nasıl kâbuslar yaşadığımdan falan söz edemezdim ki.

İyi çocuktu, hoş çocuktu ama henüz o kadar yakın değildik.

“Kimmiş?”

Herhalde sessizliğin fazla uzamaması için bir şey sorma gereği duydu.

“Kim kimmiş?” diye sordum ben de.

“Yabancı konuk? Havaalanından alacaksın ya.”

Elimdeki kâğıda baktım.

“Maximilian Wagner” dedim, “Profesör Doktor yazıyor burada, Harvard’dan, adı Alman gibi ama Amerikalıymış.”

“Ne diye geliyor, konferans için mi?”

“Valla, elimde biyografisi var ama tam okumadım. Nasıl olsa havaalanına bir saatten önce ulaşamam, yolda bol bol vaktim var.”

“İyi o zaman” dedi, “sana sabırlar dilerim tatlım. Sonra görüşürüz.”

“Sen ne için aramıştın beni?”

“Akşam boşsan buluşalım diyecektim.”

Tık... Kapandı telefon. Bu da aynı, diye geçirdim içimden. Bir gün dediklerimi değil, demek istediklerimi anlayacak bir erkek çıkmayacak mı karşıma! Hava kötü dediğimde sadece havadan söz etmediğimi anlamak bu kadar zor mu? İlle de, ben bu hayattan bıktım, türünde sözler mi etmeliyim? İşim çok dediğimde, bana sahip çıkacak bir erkeğe ihtiyaç duyduğumu anlayacak biri... Yanımda olmanı istiyorum diyemediğim için bu yağmur içimi ıslatıyor dediğimi nasıl anlamaz? Düpedüz, sarıl bana dedikten sonra, sarılmanın ne anlamı kalır! Olmayacak duaya âmin deme duygusunu yaşıyorum sürekli.

Bizim ufak tefek şoför Süleyman, rektörün siyah arabasını kıvrak hareketlerle otobana çıkardı. Çok şükür, adım adım ilerleme sıkıntısını aştık. Çünkü bu yolda

hiç olmazsa sağda emniyet şeridi vardı; bütün siyah büyük arabalar gibi bizimki de bu yasak, bomboş şeritten gidebiliyordu.

TEM otoyolu hıncahınç doluydu, binlerce araba kilit olmuştu. Ne kalabalık şehir Allahım, diye söylendim. Nereye baksan insan kaynıyordu. Akşam uçağına yetişecek olanlar yola sabah mı çıkmalıydı?

Arada bir iki fırsatçı, bizim vızzz diye geçişimize imrenip emniyet şeridine kafasını sokmak istiyor ama sonra hemen cezadan korkup geri çekiliyordu. Fırsatçı kâfirler! Tamam, beni de şoför bu yasak şeritten götürüyordu. Ama kendi keyfime gezmiyordum ya. On beş milyon kişinin böyle üst üste istiflendiği bir şehirde, bazı ayrıcalıklar olmasa nasıl yaşanırdı?

“Niye gülüyorsun, abla?”

Bu şoför de beni mi dikizliyor ne, dedim kendi kendime. Çek o yamuk gözünü aynadan be çocuk! Önüne bak sen!

“Hiç, aklıma bir şey geldi de...”

Ne gelecekti aklıma! Sağdaki bu emniyet şeridinden gitmek konusunu düşünüyordum. Sanki rektörün arabasında olmasam ben gidebilirdim, diye aklımdan geçirirken gülümsemişim herhalde.

“Ne zaman varırız?”

“Yirmi dakikaya oradayız” diyor. “Vallaha tercihli yol olmasaydı, oohooo, gece yarısına kadar varamazdık.”

Biz hızla yaklaşırken, şeridi kapatan polisler dikilip bakıyorlardı. Gelenin azarlanacak, çek kenara deyip ceza yazılacak normal bir yurttaş mı, yoksa selam verilecek önemli bir kişi mi olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Sonra arabanın plakasının önünde cırt cırt yanıp sönen mavi ışığı görünce, bizim de seçkinler cumhuriyetinin üyelerinden olduğumuzu anlayıp selam veriyorlardı.

Yarabbi, ne cennet vatanımız vardı! Her şey ne kadar da kolaydı. Rektörün arabasında olduğun sürece tabii.

Hımmm, şu kâğıtları okuyacaktım. Hukuk profesörü, Alman, bekâr... Bekâr mı? Bu devirde bekâr profesör var mı ki?

Haa, şimdi oldu, diye mırıldandım, biyografide ilk olarak görmem gereken şeyi atlamışım. Maximilian Wagner isminin altında doğum tarihi yazıyordu. 19 Ağustos 1914. Demek ki, 87 yaşındaydı. Amma da yaşlıydı, nasıl geliyordu buralara? Herhalde karısı ölmüştür, ya da boşanmışlardır. Gerçi onların zamanında bizdeki kadar çok boşanma yoktu, insanlar birlikte yaşamak için evleniyorlardı, şimdiki gibi boşanmak için değil.

Buyur buradan yak, demek geldi içimden. Üç günüm yaşlı bir adamın ağrılarını dindirmekle, ilaçlarını vermekle geçecekti. Olmaz olası Maximilian Wagner! Bu uğursuz şubat günlerini mi bulmuştu İstanbul'a gelecek!

Soracağı soruları önceden biliyordum bu ihtiyar Batılının! Aaaa, İstanbul soğuk olur muydu böyle? Ben de çöl iklimine göre bir şeyler almıştım. Hımmm, otoyollar da mı var? Kusura bakmayın ama sizin niye başınız açık? Kadınlar üniversitede çalışabiliyor mu?

Böyle sorulara alışmıştım artık. Gelen her yabancıyla ilk karşılaşma öncesi, genellikle kendimi hazırlardım. Bu ihtiyara da, yüzümde yapmacık bir gülümsemeyle diğerlerine verdiğim cevapları verecektim: Cumhuriyet diyecektim, devrimler diyecektim, Türkiye'de kadınların seçme seçilme hakkını Avrupa'daki birçok ülkeden önce aldığını, üniversite hocalarının yüzde kırkının kadın olduğunu anlatacaktım. Bu ülkede yarım asırdan fazladır fes giyilmediğini, erkeklerin dört kadınla evlenmediğini, Türklerin Arap olmadığını, İstanbul'da çöller ve develer bulunmadığını, kışın soğuktan herkesin kıçının donduğunu ve bunlar gibi bir sürü cümleyi ardı ardına sıralayacaktım.

İçimden de basacaktım kalayı. Elinin altında onca bilgi kaynağı var be şapşal diyecektim, açıp okusana bunları, gittiğin ülkeyi öğrensene! Biz Amerika'yı hâlâ tüylü Kızılderililer ve kovboylar diyarı mı sanıyoruz? Profesör olacaksın, bir ülkeye bu kadar bilgisiz gelinir mi?

Bu arada bütün yasal haklara rağmen pek çok kadının hâlâ dayak yediği, kadın sığınmaevlerinin dolup taştığı, doğuda genç kızların aile meclisi kararıyla idam edildiği gerçeklerini saklayacaktım elbette. Çünkü bunları konuşmak milli gururuma dokunuyordu. Hem bütün bunlar gerçeğin tümü değil, sadece bir parçasıydı.

Sık sık gelen yabancı konuklara bu açıklamaları yapmak, sonra "Grand Bazaar, Blue Mosque" turları, deri ceket, elma çayı, mavi nazar boncuğu ve Türk

lokumu alışverişlerine götürmek işimin en can alıcı noktasıydı. İş bulmanın kolay olmadığı bu dönemde, ister istemez bu aptalca sorulara cevaplar verilecek, yaşlı profesörlerin kur yapma girişimleri anlamazdan gelinerek başarıyla savuşturulacak, havaalanında uğurlarken kırk yıllık akraba gibi sarılıp öpmelerine ve Türklerin konukseverliği söylevlerine katlanılacaktı...

Ne yapalım, her işin zorlukları vardı. Benimki de böyleydi. Boşandığın kocan mahkeme kararına rağmen nafaka parasını ödemezse, 14 yaşındaki oğlunun bütün sorumluluğu ve okul masrafları senin omuzlarına binerse, çok çocuklu Hollywood yıldızları gibi davranma lüksüne sahip olmuyordun elbette.

Sabahın köründe evden fırlıyorsun, o lanet işyerine gitmek için tıkış tıkış dolmuşa biniyorsun, akşam yine aynı yoldan pestil gibi evine dönüyorsun, hayata gelme amacının PlayStation oynamak olduğunu sanan oğlunun karnını doyuruyorsun ve dünyaya geç gelmiş bir dişi Sisyphos gibi her gün aynı şeyleri tekrarlayarak güç bela ayakta kalıyorsun.

Hafta sonunu bulduğunda gözlerinin altında kapkara halkalar belirmiş oluyor. Bir iki arkadaşını görüp hoşça vakit geçirmek istiyorsun, İstanbul’un yeni tapınakları olan dev alışveriş merkezlerine kapağı atıyorsun.

Hollywood’un yaptığı bir romantik komedi görmek ve sonra içine yayılan hoş duyguyu yitirmeden bir bistroda iki kadeh şarap yuvarlamak iyi geliyor. Bakıyorsun masaların çoğunda kız grupları. Kadınlarla erkekler ne zaman bu kadar ayrıştı diye düşünüyorsun. Kızlar, yalnız ve bağımsız olmanın erdemlerini sayıp döktükten sonra sürekli olarak erkeklerden konuşuyorlar.

Sözler hep aynı: Kadın soyu, yüzyılların esaretinden kurtulup kendi ayakları üstünde durmaya başlamış, bu yüzden evlilik denilen şey çökmüş, artık kadınlar daha eğitimli, daha üstünmüş, bu durum erkekleri son derece tedirgin ediyormuş, iki yüz yıl sonra erkek kalmayacakmış, kadınlar erkeklere gerek kalmadan bölünerek doğuracakmış falan filan.

Arada ben de katılıyordum çevremdeki kadınların bu konuşmalarına. Gelişmiş kadının modern dünyadaki trajedisi bu diyordum. Erkekler evleneceği kızı değil, kızlar evleneceği erkeği seçene kadar da böyle sürüp gidecekti. O mutlu günler geldiğinde kızlar bir yüzük alıp erkeğe evlenme teklifi yapacak, ailelerini “oğlan istemek” için erkek evine göndereceklerdi. Aileler gelin almayacak, damat alacaktı. Ama bu âdet herhalde en son Türkiye’ye gelecekti. Çünkü kadınlar ne

kadar güçlenirse güçlensin burası “erkek” bir ülkeydi.

Ülkeleri dişi ve erkek olarak ayırırdım ben. Mesela İskandinav ülkeleri, Fransa, İtalya kadındı; Almanya, İspanya, Amerika ise erkek...

Önümdeki beyaz saçlı adam yatak haline getirdiği koltuğunda durmadan sıçrıyor. Bana bir zararı yok ama epey huzursuz biri besbelli. Benim hizamda koridorun sol tarafında oturan genç çift ise durup durup öpüşüyor. Business Class’ın koltukları tam olarak yattığı için, yatak odalarındaymış gibi görünüyorlar. Üstlerine bir battaniye çekmişler, onun altında birbirlerini kurcaladıklarına adım gibi eminim. Schopenhauer’in dediği gibi: Doğa onları türün devam etmesi için kandırmaya uğraşıyor. Aşk denilen şey, çocuk yapmakla sonuçlanması gereken bir kandırmaca mı gerçekten?

Profesörü karşılamak için havaalanına giderken, şoför Süleyman, arada bir dikiz aynasından beni süzüyordu. Göz göze gelmemeye çalışıyordum. Bu salağın bile bana “boşanmış kadın” gözüyle baktığına emindim. Bütün erkekler böyleydi. Bir kadın evlenip boşanmışsa mutlaka “erkek” arıyordur, mutlaka “erkek” ihtiyacı içindedir! Kim bilir neler geçiyordu hayallerinden. Başımı cama dayayıp bir süre yağmuru izledim.

Sonunda Atatürk Havaalanı’nın girişindeki polis barikatlarını aşıp içeri girmeyi başardık. Resmi-siyah-büyük araba etkisi burada da kendisini gösterdi; diğer arabalara yasak olan bölgeye, tam çıkış kapısının önüne yanaştık. Aslında çok eski bir Mercedes’ti bu. Köhne. Kim bilir hangi rektörden kalmış. Belki de adam ölmüştür bile ama eski Mercedes sık sık tamirciyi boylayarak oflaya puflaya görevini yapmaya devam ediyor.

Havaalanının kalabalık olduğuna hiç şaşırmadım elbette. Bu ülkede her yer kalabalık zaten. Yollar, otobüs durakları, alışveriş merkezleri, sinemalar, lokantalar, meydanlar... Hem kalabalık hem de gürültülü. Koskoca şehirde iki dakika yalnız kalıp, sessizlik içinde başını dinleyebileceğin bir köşe bulamıyorsun. Eminönü Meydanı’ndaki hıncahınç kalabalığın, kartala niyet çektirenlerin, bangır bangır arabesk kaset çalanların, seyyar tezgâhlarında bağıra bağıra simit, soyulmuş salatalık, kivi satanların, yılan oynatanların, sahte saat sergilerinin, “Azat buzat, cennet kapısında beni gözet!” diyerek özgürlüğüne kavuşturulacak kuşları kafeslerinde sergileyen çocukların, kısacası terli, gürültülü ve sıkış tepiş kalabalığın içinden sıyrılarak geçiyor, Boğaziçi kıyılarında kafamızı dinleyecek sessiz, kuytu köşeler arıyoruz.

Bunları düşünerek, yolcu çıkış kapısının önünde oyalanıyordum. Bir yandan da gözüm kapının üzerindeki dev ışıklı ekrandaydı. Evet, Frankfurt uçağı inmişti. Demek ki adam birazdan çıkacaktı. Üstünde "Prof. Maximilian Wagner" yazan kartonu kaldırarak beklemeye koyuldum. Yolcular gruplar halinde çıkmaya başladılar. Almanya'da çalışan Türkler, bazı turist grupları, hostesin getirdiği on yaşlarında sarışın bir kız çocuğu...

Sonra onu gördüm. Uzun boylu, masmavi gözleriyle dikkat çeken, siyah paltolu ve fötr şapkalı bir adam. Sağ elinde bir keman kutusu, öteki elinde orta boy bir valiz vardı. Çıkış kapısında durup karşılamaya gelen kalabalığı süzüyordu. Elimdeki kartonu görünce gülümseyerek bana doğru yaklaştı. Yolcularla bekleyenleri ayıran bariyere gelince valizi yere bıraktı, şapkasını çıkardı, elini uzatarak İngilizce, "İyi akşamlar. Ben Maximilian Wagner!" dedi.

O anda karşımdaki adamın çok ama çok yakışıklı olduğunu fark ettim. Beyaz saçlı düzgün başı, küçük burnu ve kendisine çok yakışan derin çizgileriyle harika bir görünüşü vardı. İlk kez bir erkeğin karşımda şapka çıkardığını görmek daha da çok şaşırttı beni.

"Hoş geldiniz profesör!" dedim. "Benim adım Maya Duran!"

Sonra ikimiz de bariyerin ucuna doğru yürüyerek buluştuk.

"Otomobilimiz hemen kapının önünde profesör."

Yürümeye başladık. İçimden gelmesine rağmen valizini taşımaya yardım etmeyi teklif etmedim. Çünkü bunu bir gencin yaşlıya yardımı değil de, Müslüman bir kadının içine yerleşmiş kölelik duygusuyla geleneksel hizmet anlayışı olarak görmesinden çekiniyordum. Ayrıca adam da yaşına rağmen gayet dinç ve güçlüydü. Dimdik yürüyordu.

Neyse ki bizim uyanık şoför Süleyman hemen oradaydı. Geniş geniş gülümseyip, Türkçe aksanla kelimeleri uzatarak "Welcooome, welcoome" dedi ve valizi aldı profesörün elinden.

Dışarı çıktığımızda profesörün şapkasını tekrar giydiğini ve boynundaki gri kaşmir atkıyı bağladığını gördüm.

"Pek kolay hasta olmam ama" diye gülümsedi, "İstanbul bu mevsimde epey soğuk olur."

“Hazırlıklı gelmişsiniz” dedim. “Birçok yabancı misafirimiz, bir Ortadoğu ülkesine gidiyoruz diye incecik kıyafetlerle gelirler.”

Güldü.

“Ama ben İstanbul’u bilirim. Bu soğukları çok çekmişimdir.”

Şimdi, uçaktaki rahat koltuğumda oturmuş bu satırları yazarken mi bana öyle geliyor, o gün mü fark etmiştim, emin değilim: gülümseyen yüzünde kederli bir ifade olduğunu hatırlıyorum.

Süleyman siyah Mercedes’in kapısını açınca profesör, “Ooo” dedi, “Old man, old car!”

Gülüştük. İstanbul’dan söz ettiğimiz sırada gülümserken bile yüzünde görülen keder kaybolmadı.

Ben pek öyle dost canlısı birisi değilimdir. Hatta birçok kişi beni soğuk bulur ama, nedense bu adama ilk andan itibaren sempati duymuştum.

Yolda giderken profesör, yorgun ve hüzünlü bakışlarla çevreyi süzüyordu. Onun varlığının otomobili doldurduğunu ve beni garip bir biçimde etkilediğini fark ediyordum. Saygıyla karışık tuhaf bir sempati. Hangisi daha ağır basıyor bilmiyordum ama çok ilginç ve önceki konuklara benzemeyen birisi olduğu muhakkaktı.

“Kaç yıllarında İstanbul’daydınız?” diye sordum.

“1939-42.”

“Ooo” dedim, “epey olmuş. Değişik geliyordur size.”

“Evet” diye cevap verdi. “O zaman ne bu kadar çok otomobil vardı, ne bu kadar çok bina. Bu otoyollar da yoktu.”

Sonra sessizliğe gömüldü. Ben de susuyordum. Süleyman aramızdaki sessizliğe anlam veremeden dikiz aynasından meraklı bakışlar atıyordu.

Dönüş yolu da kalabalıktı, yine tercihli yoldan süratle gidiyorduk.

“Kaloriferi biraz kısabilir miyiz acaba?”

Ancak profesörün sözlerini duyunca arabanın ne kadar sıcak olduğunun farkına vardım. Süleyman hamama çevirmişti içeriyi. Isıyı biraz düşürmesini söyledim. Profesör gri atkısını, siyah paltosunu çıkarırken, ona yardım ettim. Sivri yakalı beyaz bir gömlek ve dirseklerinde deri yamalı bir kahverengi kadife ceket giymişti. Amerika’dan buraya kadar uçmuş birisine benzemiyordu hiç.

“Jet lag etkisi var mı Mr. Wagner?”

Bunu söyler söylemez “Amma da saçmaladın ha!” diye düşündüm. O yaşta adamda elbette jet lag de olacak, yorgunluk da.

“Henüz değil” diye yanıtladı, “ama gece mutlaka hissederim.”

“Bu akşam hiçbir programınız yok. Sizi şimdi doğrudan doğruya otelinize götürüyoruz. Yarın sabaha kadar dinlenirsiniz.”

“Hangi otelde kalacağım?”

“Pera Palas.”

Yüzüne belli belirsiz bir gülümseme yayıldı.

“Bunu duyduğuma çok memnun oldum.”

“Niçin?”

“Çünkü o oteli biliyorum. Daha önce kalmıştım.”

“1895’ten kalma. Agatha Christie roman yazmış orada.”

“Bugüne kadar yıkılmamış olması büyük şans. İstanbul’da birçok eski binanın yıkıldığını okumuştum.”

“Pera Palas kendini kurtarabilenlerden. Buradan ayrıldıktan sonra bir daha hiç gelmediniz mi profesör?”

“Gelmedim.”

“Demek kiii...” içimden hesap yaptım, “elli dokuz yıl olmuş.”

Profesör bir şey söylemedi. Arabaya çöken sessizlik beni rahatsız ediyordu. Meraktan çok, ses yaratmak amacıyla sordum:

“O yıllarda hangi semtte oturuyordunuz?”

“Beyazıt’ta. Üniversiteye yakın olsun diye orada ev kiralamıştım.”

“Türkçe biliyor musunuz?”

Gülümsedi ve Türkçe yanıtladı:

“Biraz.” Sonra “Çok az” diye ekledi. Bir süre daha sustuktan sonra, İngilizce devam etti:

“Burada ders verdiğim yıllarda öğrenmiştim, çat pat konuşuyordum ama unuttum. İstanbul’dan ayrıldıktan sonra hiç kimseyle Türkçe konuşmadım.”

“Şimdi hafızanız tazelenir. Lisanı da biraz hatırlamaya başlarsınız.”

Yüzü gölgelendi, yine sessizliğe gömüldü. Lisanı hatırlamak fikrinden rahatsız olacak değil ya, diye düşündüm. Herhalde, buralarda yaşadıklarıyla ilgili, hafızasının tazelenmesi yönünde söylediklerimle ilgiliydi, yüzünün gölgelenmesi. Kendi kendime böyle yorum yaptım ama daha fazla üstüne gitmenin bir anlamı yoktu.

Şehre yaklaştıkça akşamüstü trafiği yoğunlaşıyordu. Bir otomobil ormanı, çılgınlık... Adamı otele bıraktıktan sonra eve nasıl gideceğimi düşünüyordum kara kara. Yağmurlu günlerde taksi de bulunmuyordu. Şoförler normal günlerde taksiye binmeyenlerden intikam alır gibi basıp gidiyorlardı. Boşu boşuna el sallıyordun arkalarından. Dolmuşa binsem en az bir saat sürerdi. Offff, profesör gibi üniversiteye yakın bir yerde oturmak vardı ama o mahalleler de pek yaşanacak gibi değildi.

Kerem okuldan gelmiş, bilgisayarın başına geçmiştir çoktan, diye düşünmeye başladım. Ona yemek hazırlamak lazımdı. Dolapta hazır bir şeyler var mıydı acaba? Olsa ne olacaktı; nasılsa yemek masasına oturmayacaktı, yemeğini yanına götürecektim. Tabaktakileri, benim yüzüme de yemeğe de bakmadan, gözünü ekrandan ayırırsa büyük bir felaket olacak duygusuyla bitirecekti. Bilgisayarın klavyesi artık elinin bir uzantısı gibi olmuştu. Sadece gece uyumak için yanından ayrılıyordu.

Süleyman'dan beni eve atmasını rica etsem ne derdi acaba? Karşılıksız bir şey yapmazdı bu oğlan. Dünyaya sadece, şimdi bu işten nasıl bir çıkar sağlarım diye bakıyordu. Zeki değildi ama benzerlerinin çoğu gibi kurnazdı.

Galiba zekâ ile kurnazlık ters orantılı. Biri azalırsa öbürü artıyor. Bu oğlanın arabayı ustaca kullanışında, arada bir emniyet şeridine girenleri sirenlerle korkutup kaçırışında bile kurnazca bir şeyler vardı.

Bu düşüncelere dalmışken, peşimize yapışmış bir otomobil olduğunu fark ettim. Beyaz renkli sivil bir Renault ama nedense polisler, emniyet şeridinden gittiği halde onu durdurmuyordu. Ya bizim eskortumuz sanıyorlardı ya da farklı bir şey vardı. Tıkalı yollarda saatlerdir bekleyen binlerce araç sahibi bizi öfkeli gözlerle süzüyordu.

"Boston'da da trafik böyle mi profesör?"

Dalgınlığından sıyrılıp yumuşak bir sesle,

"Hayır" dedi. "İyi ki de değil, çünkü orada üniversitelerin böyle ayrıcalıkları yok."

"New York böyledir herhalde!"

"Evet, orası bazen yoğun ama yine de böyle olduğunu sanmıyorum. Bu kadar araba nereden çıktı anlamadım. Benim zamanımda yollarda tek tük otomobil görülürdü. Herkes işe tramvay ya da vapurla giderdi."

"Köprüler de yoktu tabii."

"Galata Köprüsü mü? Vardı."

"Hayır, Boğaz köprülerini kastediyorum. Avrupa'yı Asya kıtasına bağlayan iki köprü."

"Haa, evet, duydum tabii. O zamanlar, vapurlar ve kayıklarla geçilirdi karşıya."

Birden merakımı yenemeyip sordum:

"Siz Alman mısınız, Alman asıllı Amerikalı mı?"

Yüzü asıldı, benden uzaklaştığını hissettim. Ne olduğunu anlamadığım bir şeyler mırıldandı.

“Özür dilerim!” dedim. “Amerika’da hocasınız ama Alman ismi taşıyorsunuz. Sadece merak ettim.”

“Zarar yok!” deyip açıkladı: “Sizin kusurunuz değil. Benimle ilgili özel bir durum. Bu aidiyet ve kimlik sorularına karşı bir tepkim var. Evet, Alman’ım ama...”

“Anlatmayın profesör, lütfen anlatmayın. Gelir gelmez canınızı sıkmak istemezdim. Tekrar özür dilerim.”

Anlayışla gülümsedi.

“İlk karşılaşmamızda basit bir soru yüzünden tedirginlik yaşamamızı istemem. Siz aldırmayın benim böyle garip huylarıma. Evet, Bavyeralı bir Alman’ım ama 1942 yılından beri Amerika’da yaşıyorum. Amerikan uyruğuna geçtim. 1939’dan beri de Almanya’yı hiç görmedim.”

“Yani anavatanınız Almanya.”

“Almanlar buna ana değil baba vatan derler ama ben bu kelimeyi hiç kullanmamayı tercih ederim.”

Gerginleştiğini, hafifçe cama doğru dönerek bu konuşmayı bitirmek istediğini sezdim. Onu neyin kızdırdığını anlamak çok zor. Sırlarla dolu bir adam olduğunu düşünmeye başladım.

Bu arada otoyoldan çıkıp Beyoğlu’na yöneldik. Arkamızdaki araba da aynı yöne gidiyor olmalıydı ki peşimizden ayrılmadı. Hayal kurmayı çok sevdiğim, hatta bu zor hayata sadece hayallerle dayanan birisi olduğum için kafamda hemen bir oyun kurdum. İster misin bu adam büyük bir casus olsun! Arkamızda da onu takip eden istihbarat örgütlerine ait bir araba! Bizi bir yerde kıstırsınlar, arabadan fırlayan ajanlar tabancalarını çekip profesörü kaçırsınlar, benim de elimi ayağımı bağlayıp bir zindana atsınlar... Ne matrak bir macera olurdu. Ama bu şeytan Süleyman bir yolunu bulup kurtulurdu yine. Ya da belki başından beri onların adamı olurdu.

Edebiyat Fakültesi’ndeki öğrencilik yıllarımda ve edebiyatla yoğun olarak

ilgilendiğim sonraki birkaç yılda edindiğim bir alışkanlıktı bu: Hayal kurmak ve hayatı hikâyeler biçiminde algılamak.

Ama sonraki yıllarda bu alışkanlığımdan biraz uzaklaştım. Bir roman yazmaya başlamak niyetiyle, yazma teknikleri üzerine birkaç kitap okumuştum. Acaba öyle teknik bir şekilde bakmak mı soğutmuştu beni edebiyattan?

Belki de edebiyattan biraz uzaklaşmış olmamın nedeni öyle gizemli bir şey değildi. Hayat koşulları yazar olmamı engellemişti; bu kadar basitti işte. Vıcık vıcık yüzeysellik yayan şu “kişisel gelişim” kitaplarının bağırıp durduğu “İstersen yaparsın!” sözü tam bir kandırmacaydı. İnsan ancak yapabileceğini isterdi. “İstemek” kavramı, “dilemek”ten ve “hayallere dalmak”tan farklı bir şeydi. Bedelini göze almakla, gereğini yapmakla ilgili bir şeydi.

Evet, son yıllarda roman yazmak gibi bir isteğim yoktu. Çünkü yazacak gücüm yoktu. Koşullarım uygun değildi. Ama en azından hayal kurmak, hikâyeler uydurmak gibi alışkanlıklarım kalmıştı. Bu da güzeldi doğrusu. Eğlenceliydi.

“Güldüğünüze göre demek ki bana kızmadınız!”

Profesörün sesiyle kendime gelip, gerçekten de güldüğümü fark ettim.

“Size kızmak ne demek hocam!” der demez mahcup bir şekilde dudaklarımı ısırdım. Çünkü ona, alışkanlıkla Türkçe “Hocam” diye hitap etmiştim. Bütün öğretim üyelerine “Hocam” dediğimiz için günde yüzlerce kez bu kelime çıkıyordu ağzımızdan.

Bu sefer Wagner güldü.

“Evet, evet!” dedi heyecanla. “ ‘Hocam, hocam!’ İstanbul’dayken herkes bana ‘Hocam’ diye seslenirdi. Yarım yüzyılı aşkın bir zamandır bu kelimeyi duymamıştım. Teşekkür ederim. İşte şimdi İstanbul’da olduğumu anladım.”

Tarihi Pera Palas Oteli’ne vardığımızda aramızdaki buzlar erimişti. Dar bir sokaktaki otel, yağmurda ışıldayan lambaları ve girişindeki cam-ferforje alınlığıyla bir masal âlemi gibiydi.

Nedense bana iyi geliyor, şu anda Pera Palas’ı düşünmek. Yerden sekiz bin metre yüksekte, karanlığa gömülmüş olan uçağın içinde, dizüstü bilgisayarımın ekranından yüzüme vuran ışığı hissediyorum. Orient Express’in aristokrat

yolcuları için yapılan ve açılış balosunu 1895’te düzenleyen otel, bana göre hâlâ İstanbul’un en şahsiyetli binası.

Biz yağmurdan kaçarak hızlı hızlı Pera Palas’ın lobisine girerken, Süleyman valelere profesörün eşyalarını veriyordu. Ama Wagner kemanını kendi taşıyordu. O kutuyu yanından hiç ayırmıyordu.

Döner kapıdan geçtikten sonra, geride kalan Süleyman’a bakarken bizi takip eden beyaz Renault’nun da yakına park ettiğini gördüm. Rastlantının bu kadarı fazlaydı. Acaba hükümet profesöre koruma mı gönderdi? Çok önemli bir adam mı bu? Belki de sahiden rastlantı. Havaalanından Pera Palas’a giden tek araba biz değiliz ki.

Otele girdiğimiz andan itibaren Wagner’in yüzündeki hüzünlü ifade arttı. Mavi gözleri dalgınlaştı. Benzi solmuş gibi geldi bana ama belki de tepedeki dev avizenin ışıkları onu böyle gösteriyordu.

“Siz biraz oturun, ben giriş işlemlerinizi yaptırayım” diyerek onu lobideki eski ama güzel berjer koltuklardan birine doğru götürdüm.

“Pasaportunuzu rica edebilir miyim? Bu arada, bir kahve ya da bir kadeh içki ister misiniz?”

“İşinizi bitirdikten sonra sizinle birer viski içelim mi?” sorusuyla şaşırttı beni.

“Elbette!” diye karşılık verdim ama bir yandan da eve gecikmek, Kerem’in yemeği falan gibi endişeler kıpırdıyordu içimde.

Lobideki Mustafa Bey,

“Yine bir misafiriniz var ha?” diye seslendi.

“Evet” dedim, “ne yaparsınız, işimiz bu. Yaşlı ve yorgun bir adam. Sessiz bir oda verseniz...”

“Siz merak etmeyin, Maya Hanım.”

“Teşekkür ederim.”

Wagner’in yanına giderken garsona bir duble JB ve beyaz Porto söyledim.

“JB’nin yanına ayrıca buz ve su getirin, lütfen. Biraz da çerez.”

Ama Wagner’in yanına gittiğimde, oturduğu yerde uyuyakalmış olduğunu gördüm. Başı berjerin kenarına dayalı, derin ve düzenli nefesler alıyordu. Masum bir ifade vardı yüzünde.

Aslında işime geliyordu bu durum. Fırsattan yararlanarak kendimi bir an önce eve atmak istiyordum. Siparişi iptal edip, garsonlara, misafire ilişmemelerini rica ettim.

“Uyandığı zaman odasına götürürsünüz.”

Sonra resepsiyondaki süslü Pera Palas başlıklı kâğıtlara kısa bir not yazdım.

“Hocam, çok derin uyuyordunuz, sizi rahatsız etmek istemedim. Ben ayrılıyorum, yarın sabah 11’de sizi almaya geleceğim.”

Otelden çıkınca Süleyman’a doğru yürürken, güler yüzlü görünmeye dikkat ettim. Hatta sözüme başlamadan önce koluna yumuşakça ve kısaca dokundum.

“Bugün çok geciktik” dedim.

Sanki yüzümü yaklaştırırsam, sesimi kendine daha yakın bulacakmış gibi, yüzüne doğru biraz uzandım:

“Kerem yemek bekliyor. Beni eve atsan... çok zahmet olur mu?”

Hay Allah! Bunları yazarken, şimdi biraz utanıyorum. Ne demek, “Beni eve atsan”! Adama şirin görünmek için, ne biçim sözler seçmişim. Gerçi, söylediğimden başka bir anlamı yoktu elbette sözlerimin. Bunları yazarken, bazı kelimeleri hatırladığımdan farklı şekilde kullansam, yani söyleme amacımla daha uyumlu kelimeler seçsem, yalan yazmış olmam. Ama olsun, hiçbir kaygı hissetmeden, yanlış anlaşılmaktan da çekinmeden, içimden geçtiği gibi yazıyorum.

Sonuçta bir edebiyatçı değilim; yazdıklarımın değeri sadece içtenliğime bağlı olabilir. Zaten gökyüzünde, çevresindeki herkesin uyuduğu bir karanlık içindeyken, otosansür uygulama gereğini pek hissetmiyor insan.

Süleyman biraz düşündü. Herhalde bu işten ne çıkarı olacağını ölçmeye çalıştı.

Sonra,

“Hadi atla abla” diyerek hareketlendi. “Götüreyim.”

Otomobile binerken beyaz Renault’ya gözüm takıldı. İçinde üç adam vardı, direksiyondaki gülümseyerek sigara içiyordu. Galiba bize bakıyorlardı. Yoksa bana mı öyle geliyordu?

Yok canım, neden bize baksınlar, diye düşündüm. İyi de, bakıyorlardı işte! Evet, durum iyice garipleşiyordu. Birileri otele gelir de niye inmeden beklerdi? Herhalde korumaydı bunlar. Ya Amerikan elçiliği ya da Türk hükümeti, profesörü koruma altına almış olmalıydı. Demek ki önemli bir bilim adamıydı. Ama sonuçta hukuk profesörüydü bu adam, nükleer fizikçi falan değildi ki...

Mercedes’in arka camından bakınca, adamların da hiç gözlerini kaçırmadan pis pis beni süzdüklerini gördüm. Kimdi bunlar, bu tuhaf tipler?

Bu arada, Süleyman durmadan kontak anahtarını çeviriyor, araba biraz hırıldayıp susuyordu. Adeta öksüren motorun sarsıntısı arabayı titretiyordu. Süleyman’ın hırslı hareketlerle kontağı çevirirken bir yandan da kuvvetlice gaz verdiği anlaşılıyordu. Sonunda denemekten vazgeçtiğini belli eden bir hareketle elini kontaktan çekip, omzunun üstünden bana baktı:

“Kusura bakma abla, araba boğuldu!”

Kuşkuyla baktım yüzüne. Mercedes eski olmasına eskiydi, durmadan böyle arızalar çıkarıyordu ama acaba Süleyman beni eve bırakmamak için bahane mi ediyordu bunu? Bilmeme imkân yoktu.

“Peki” deyip arabadan inince, birdenbire kendimi sokakta ne yapacağını bilemez durumda buldum. Bundan kurtulmak için tekrar otele girdim. Dışarıya dönüp baktığımda, yağmurda sarı sarı ışıldayıp duran taksilere neden binmediğimi düşündüm.

Beni kapıda karşılayan üniformalı bekçi, içeri girdikten sonra şemsiyesini kaparken, bir yandan da hayretle yüzüme bakıyordu. Profesör ise hâlâ masum bir uykudaydı. Beyaz teni daha da beyazlamış gibiydi sanki. Ağzı hafif açık, korunmasız bir çocuk gibi uyuyordu orada. Düzgün taranmış beyaz saçları, mavimsi bir yansımayla parlıyordu. Hafifçe koluna dokunup, yumuşakça seslendim:

“Profesör... Profesör!”

Gözlerini yavaşça açıp, önce etrafa garip garip baktı. Herhalde nerede olduğunu anlamaya çalışıyordu. Sonra, soru ifadesi kaybolmaya başlayınca gözlerini bana doğrulttu.

“Özür dilerim” diye mırıldandı. “Uyuyup kalmışım burada. Özür dilerim.”

“Bunda özür dileyecek bir şey yok ki” diyerek gülümsedim. “On dört saat yol geldiniz, geceniz gündüzünüz değişti, çok normal.”

Dinlenmesini bekler gibi başında biraz durduktan sonra devam ettim.

“Odanız hazır. Hadi sizi götüreyim.”

Koluna girip bu zayıf bedeni koltuktan kaldırdım. Döneminde Avrupa’nın en ünlüsü olan ahşap ve demir “aristokrat” asansöre bindirip üçüncü kata çıkardım. Bir vale de bizimle birlikte geldi. Elindeki büyük demir anahtarla kapıyı açınca, bir küf kokusu çarptı burnuma. Eski binanın eski kokusu. Old man, old hotel!

Her Türk okuru gibi ister istemez Agatha Christie’nin esrarı geldi aklıma. Bu otelde Orient Express’te Cinayet’i yazmış ama on bir gün ortadan kaybolmuş. Nerede olduğunu kimse bulamamış. Daha sonra odanın döşemesinin altında büyük demir bir anahtar bulmuşlar.

Bence Agatha Christie’ninki, her kadının yapacağı bir aşk kaçamağıydı, ortada esrar falan yoktu ama konu İstanbul, Orient Express, Pera Palas ve Agatha Christie olunca insanların hayal gücü böyle harekete geçiyor işte.

Vale valizi odaya yerleştirirken, profesör de kemanını antika maun konsolun üstüne koydu. Paltosunu çıkarmasına yardım ederken,

“Ben ayrılıyorum hocam” dedim. “Yarın öğle yemeğini rektörle birlikte yiyeceksiniz, saat 11’de gelip sizi alırım.”

“Hani beraber içki içecektik” diye itiraz etti. “Uykuya daldığım için bu fırsatı kaçırdım ama acaba sizi akşam yemeğine davet etsem...”

“Çok isterdim profesör ama evde oğlum bekliyor.”

Anlayışlı bir tavırla başını salladı.

Aşağı indiğimde Mercedes’in hâlâ orada beklediğini gördüm. Süleyman geniş geniş sırıtarak,

“Sonunda çalıştı bu hurda” dedi. “Hadi abla, bin. Götüreyim!”

Yağmur altında hareket ettiğimizde birden aklıma geldi, dönüp camdan geriye baktım. Beyaz Renault orada yoktu. İyi, diye düşündüm, gitmiş. İçime bir ferahlık yayıldı. Kendimi arabanın tatlı sarsıntılarına bırakıp, eve gidene kadar kafamı dinleyecek olmak ne güzeldi.

Tam yerime yerleşip rahatlıyordum ki, içime bir şüphe düştü. Şu Renault sahiden gitmiş miydi? Ya hâlâ oralarda bir yerlerdeyseler! Hatta belki de otele girmişlerdir. Profesöre bir fenalık düşünüyor olmasınlar! İster misin bu gece yaşlı adamı kaçırsınlar da yarın otele gelince bulamayayım! Sonra aklıma başka bir şey geldi. Gizlice bizi takip ediyor olmasınlar! Ürperdim.

“Saçmalama Maya!” dedim içimden. “Kendini kuruntulara kaptırırsan kafayı yiyeceksin. Bırak bunları.”

Yine de Süleyman büyük otomobili Tarlabaşı Bulvarı’ndan Taksim’e doğru sürerken arada bir arkama bakmadan edemiyordum. Ortalıkta bir sürü beyaz Renault vardı. Ama o adamlar görünürde yoktu. Beyaz Renault’ların bu kadar çok olması beni şaşırttı. Bir günde çoğalmış olamazlardı, ama daha önce onların bu kadar çok olduğunu görmemiş olmak, ilginç geldi bana. Demek ki algılamayla ilgili bir durumdu bu.

Öyleyse, başka renkte, başka marka bir arabaya bakıyor olsam, onun da tahmin ettiğimden fazla olduğunu görecektim. Yollarda ne kadar çok lüks araba olduğunu, memlekette ne kadar çok zengin insan olduğunu görmek de böyle bir şey olsa gerekti. Ya da yoksulluğun ve sefaletin ne kadar yaygın olduğunu görmek.

Aynı şekilde, bazen erkeklerin ne kadar büyük bir kısmının kaba ve itici olduğunu düşündüğümde, bu yorumun bir gerçeklikten değil, benim bakışımdan kaynaklandığını kabul etmeliydim. Ya da adamın birini güvenilir ve yakışıklı bulduğumda... Yok canım, birini yakışıklı bulmanın benim bakışımla ne ilgisi vardı? Ruh halim farklı olunca aynı kişinin tipini farklı görecek değildim ya! Yoksa öyle mi görürdüm? Yani etkenlerden biri de, benim o anki durumum mu

olurdu? Bu durumda, düşüncelerine ne kadar güvenebilirdi insan? Düşüncelerimi hayatın gerçekliği mi belirliyordu, benim ruh halim mi? Ama zaten bu ikisi birbiriyle ilişkili değil miydi?

O zaman, düşünce mi önce geliyor, algılama mı? Yoksa, düşünmek ve algılamak arasında başka bir bağlantı mı vardı? Öncelik-sonralık meselesini aşan bir bağlantı.

Peki, madem bu konularda kafa yoruyordum, neden doğru dürüst inceleyip ilgili kitaplar okumuyordum? İçinde bulunduğum akademik ortamların neden olduğu bir alışkanlık mıydı acaba benimki? Bir hoca çıkıp merak ettiğim soruları yanıtlasa yetinecektim. Bilgiye sahip olmak, amaç haline gelmişti. Sormak, soruların ve yanıtların peşinden yürümek, soruların çoğalmasından korkmamak...

Kendime haksızlık mı yapıyordum? Okumayı, araştırmayı sevdiğimi çevremdeki kişiler de kabul ederdi. Öyle olmasa neden kafamı deminden beri bir sürü soruyla yoruyordum ki?

Yoksa bu yaptığım, kafamı yormaktan çok dinlendirmek işine mi yarıyordu? Pera Palas Oteli'ne kadar bizi takip eden Beyaz Renault'yu düşünmemek, aklımı başka konulara yöneltmek...

A, gelmişiz bile! Bu yağmurda, bu trafikte, yol en az bir saat sürmüş olmalı. İyi, iyi; bugün de geçti. Yarına kadar düşünmeyeyim, beyaz Renault'yu, profesörü, üniversiteyi, işleri...

İyice rahat bir şekilde yayıldığım arka koltukta toparlandım. Bir rehavet duygusuyla Süleyman'a teşekkür edip indim arabadan. Yağmur bile rahatsız etmedi beni. Apartmana girerken saatime baktım. 9'u geçmişti! Kerem beni merak etmiştir, diye düşündüm. Yok canım, ne merak edecekti! Eminim yokluğumun farkında bile değildi. Şimdi asansöre binip dördüncü kata çıkacaktım, anahtarımla 9 numaralı dairenin kapısını açacaktım, antrede yağmurdan sırılsıklam olmuş pardesümü ve pabuçlarımı çıkarırken Kerem'in odasından gelen ışık dışında dairenin kapkaranlık olduğunu görecektim. Komşu dairelerin ince kapılarının örtmeyi başaramadığı boğuk televizyon sesleri, bir iki kadın kahkahası ve çocuk ağlaması duyuluyor olacaktı. Apartman boşluğuna sinen karmakarışık yemek kokuları dolacaktı burnuma. İçeri girip salon ışıklarını yaktıktan sonra Kerem'in odasına yönelecek ve onu bilgisayar karşısında

kamburu çıkmış, zayıf bedeni öne eğilmiş durumda bulacaktım.

“Merhaba, nasılsın oğlum?” diyecektim.

Bana bakmadan “İyi!” gibi bir şeyler mırıldanacaktı.

Mutfağa gidecektim, buzdolabında dünden yarısı kalmış bir pizza bulacaktım, onu ısıtıp bir kutu kolayla odasına götürecektim, masasına koyacaktım, gözünü ekrandan ayırmadan elini uzatıp pizzayı alacaktı, ben çıkıp banyoya gidecektim, sıcak suyun altına girip o gün olanları düşünecektim. Sonra Denizli işi beyaz bornozuma sarınıp ıslak saçlarla mutfağa gidecektim, bir peynirli sandviç hazırlayıp salonda televizyonun karşısına oturacaktım, bir yandan elimdekini yemeye çalışırken bir yandan da politika haberlerini, ekonomik krizi, birbirine söven liderleri, hoplayıp zıplayan şarkıcıları, o gün işlenen cinayetlerin ayrıntılarını izleyecektim. Uyumadan önce bir film bulmak için sinema kanallarını tarayacaktım, karşıma genellikle son yıllarda moda olan festival filmlerinden biri çıkacaktı, bir adam eve gelip “Merhaba” diyecekti, kadın dört dakika sonra “Hoş geldin” diye cevap verecekti, böylece bir kez daha, kalabalıktan nefes alınmayan bu ülkedeki yalnızlık ve iletişimsizlik mesajlarını almış olacaktım.

Sonra sözümü dinlemeyeceğini bile bile “Kerem, yat artık!” diye seslenip kendimi yatağa atacaktım. Başıma sarılı havlu saçlarımı kuruturken, başka hayatları, başka dünyaları düşleyecektim. Yastığa başımı koyup gözümü kapattığım andan itibaren Maya değil, bambaşka biri olacaktım. Bazen âşık bir genç kız, bazen bir politik eylemci, bazen bir maceraperest... Bunlardan herhangi biri veya başka bir şey olabilirdi, ama mutlaka Maya kimliğimden çıkacaktım.

Edebiyat Fakültesi’nde okuduğum yıllardan beri her gün en az bir kez tekrarladığım ve geceleri beni bir dua gibi uykuya hazırlayan, Emily Dickinson’ın “Başka Bir Gökyüzü” şiirini içimden tekrarlayacaktım. Başka bir gökyüzünü özleyerek tabii ki.

Apartmanın önünde arabadan indikten sonra aklımdan geçenleri aynen yaşayıp, başıma havlu sarılı olarak yatağıma girdim. Ama o gece uyumadan hemen önce, beni şaşırtan bir biçimde profesörün varlığının beni etkilediğini ve ertesi gün yaşlı adamı görmek için sabırsızlandığımı fark ettim. Bu da az bir değişiklik değildi elbette.

Birkaç saat sonra sıkıntıyla uyandığımda ise aklımda başka bir düşünce vardı:

Bu çocukla ne yapacaktım? Ben mi yanlış yetiştiriyordum, yoksa bütün çocuklar mı böyleydi? Geçenlerde bir gazetede, gençler bilgisayarı kapatamadıkları için otomatik kapatma programları çıktığını okumuştum. Acaba onlardan mı alsaydım? Kerem benimle hiç konuşmuyordu. Sadece benimle değil hiç kimseyle konuşmuyordu. Bütün iletişimini internet üzerinden kurmaya başlamıştı.

Kerem'i güç bela razı ederek, diller dökerek götürdüğüm psikolog, bu durumu "Hayat korkusu" olarak nitelemişti. "Bu çocuklardan ne kadar çok olduğunu bilseniz şaşar kalırsınız" demişti. "Dünya çok hoyrat ve sert bir yer artık. Hele büyük şehirler. Okullar şiddet yuvası. Bazı hassas ve zeki çocuklar, kişiliklerinin yaralanacağı korkusuyla kendilerini tamamen kapatıp, online iletişim kuruyorlar."

Sırtüstü yatarken, gözlerimi açtım. Kendime bir şey itiraf etmem gerekiyordu. Birkaç gün önce, Kerem'in babasıyla dışarı çıktığı ender pazar günlerinden birinde bilgisayarını açtım. Nelerle ilgilendiğini görmek istedim ve dehşet verici bir dünyayla karşılaştım. Ergenlik çağında bir erkek çocuğuna sunulan ne kadar çok porno film olduğunu görüp hayretten hayrete düştüm. Bu filmlerin hepsinde kadın korkunç bir aşağılamaya uğruyor, erkeğe hizmet etmek için bedeni hırpalanıyordu.

Zavallı kızlar şekilden şekile giriyorlardı. Bu filmlerdeki erkekler onların canını yakmaktan, gözlerinden yaş gelecek kadar acı çektirmekten, kusturmaktan, kanatmaktan, boğazlarını sıkıp boğma derecesine getirmekten çekinmiyorlardı. Kızların ağızlarına toplar tıkılıyor, zincire vuruluyorlardı, paket gibi bağlanıyor, kamçılanıyor, atla, köpekle, maymunla, yılanla sevişmeye zorlanıyorlardı. Bir sürü iri kıyım erkeğin küçük bir kıza tecavüz ettiği filmler bile vardı. Onların kişisel tercihi değildi bu elbette ama demek ki "piyasa" böyle istiyordu. Galiba "piyasa" denen şeyin ne kadar iğrenç ve zararlı olduğu en çok porno filmlerde somutlaşıyordu.

Bu eylemlerde sevginin, okşamanın, şefkatin hiç yeri yoktu. İnsanlığın temel ilkelerine aykırı bir şiddet ortamıydı burası. Benim oğlum dünyayı ve kadınları böyle tanıyarak mı büyüyor diye düşünüyordum. Kadınlara böyle davranmayı mı planlıyordu? Annesi de bu kadar aşağılanan kadın cinsine ait olduğu için mi bana hiç saygı göstermiyordu? Hasta bir dünyaydı bu. Seyirci, uyuşturucu müptelaları gibi hep daha fazlasını talep ettiği için sonunda kızları parçalayıp öldürecekler miydi?

Sonra oğlumun üye olduğu bazı sitelere girdim. Şifre gerektiği için hepsini ayrıntılı inceleyemedim ama dehşetle fark ettim ki, gençlere kolay intihar yöntemleri öğretmekten bomba yapımına kadar her şey vardı bu sitelerde. “Değer” diye bildiğimiz her şeyle dalga geçiliyor, nihilist, boş ve yaşamaya değmeyecek bir dünya modeli çiziliyordu.

Bilgisayarı kapattıktan sonra küçük bir kriz geçirmiştim. Demek ki oğlumu kendine bağlayan internet dünyası buydu. Bizim hiç bilmediğimiz, tanımadığımız bir cehennem. Öğretmenler ve aileler eğitim adı altında birkaç bilgi kırıntısı vermeye çalışırken, gençler asıl “eğitim”i bu sitelerden alıyordu.

Buna nasıl göz yumulurdu? İnsan haklarını bu kadar ayaklar altına alan, Kerem gibi milyonlarca çocuğu anormal, intihara eğilimli, toplum dışı insanlar haline getiren bir sistemle niçin kimse uğraşmazdı?

Bunları Ahmet’e söylediğim zaman “Oğlan çocuğudur, olur böyle şeyler, ergenlik işte, kafana takma” filan gibi sözlerle beni başından savmaya, konuyu kapatmaya çalışıyordu. Esas derdi, benim başıma yıkıp gittiği çocuk büyütme sorumluluğuyla uğraşmamak, yeni sevgilisine vakit ayırmak.

Kafamda bunları döndürüp durmaktan yorgun düşmüş olmalıydım ki, uykuya dalmışım. Sabaha karşı tekrar uyanınca, aklıma beyaz Renault geldi. Fazla mı abartıyordum acaba olayı? Belki de her şey bir rastlantıdan ibaretti.

Böyle düşündüğüm halde, pencereye gidip sokağa baktım. O saatte her yer sessiz ve tenhaydı. Sokak lambasının altında park etmiş bir beyaz Renault vardı ama içinde kimse olup olmadığını göremiyordum. Zaten ne çok beyaz Renault vardı bu memlekette. Akşam eve gelirken düşünmüştüm ya... Ne çok zenginlik, ne çok yoksulluk... Tekrar yatağa döndüm.

İki saat sonra saatin ziliyle uyanıp acele hazırlanmaya başladım. Bir yandan da Kerem’i kaldırmaya çalışıyordum. Her günkü rutinimizdi bu. Evden çıkana kadar yalvartmadan kalkmıyordu. Televizyonun sesini yükseltiyordum, perdeleri açıyordum, ışıkları yakıyordum ama ne yapsam nafile. Ben gittikten sonra kalkacağını, okula gitmeyeceğini ve doğru bilgisayarının başına çörekleneceğini biliyordum. Bazı günler normalleşiyor, vaktinde kalkıyor, onu hazırlayıp servise yetiştirmek için çırpınmalarıma olumlu cevap veriyordu ama bazı dönemlerde işler çok kötüleşiyordu doğrusu.

Böyle günlerden birinde Ahmet’e telefon açmıştım. “Oğlun kalkmıyor, okula

da gitmiyor. Ben artık uğraşamıyorum, senin de oğlun, gel al!” demiştim ama toplantıya yetişmek zorunda olduğunu, daha fazla konuşamayacağını söyleyerek yüzüme kapatmıştı telefonu. Hırsımdan ağlamıştım.

Yine öyle krizli bir günün başlangıcında, işe geç kalmamak için evden çıkıp dolmuşa doğru koşmaya başladım. Yolda nasıl olsa bir simit alır, üniversiteye varınca da çay içerdim. Kahvaltıya vakit yoktu.

Odama girerken Süleyman’ın kapıda beklediğini gördüm.

“Günaydın abla, sana bir şey söyleyecektim.”

“Peki gel.”

Geniş geniş gülerek “Nasılsın abla?” diye sordu.

“İyiyim. Hadi ne söyleyeceksen söyle. Acelem var. Rektör beye evrak götüreceğim.”

“Hah, ben de onu söyleyecektim.”

“Neyi?”

“Senin rektör beye nazın geçer... Benim bir amcaoğlum var, Hüseyin. Hani diyorum, rektör beye söylesen de ona da bir hademelik, çaycılık falan ayarlasa.”

Dünkü iyiliklerinin sebebi şimdi anlaşıldı diye aklımdan geçirdim.

“Böyle bir şey isteyemem ben rektör beyden. Senin ağzın yok mu, kendin söyle.”

Yüzüme kırgınlık ve öfke karışımı bir ifadeyle baktı.

Konuyu değiştirmek istedim.

“Saat 11’de otelde olacağız” diye, yumuşak bir sesle devam ettim. “Kaçta çıkalım?”

“10 iyidir.”

Sesi soğuktu. Kırgın değil, daha çok öfkeli bir ses. Ama sesindeki öfke o kadar

da belirgin değildi.

Böyle örtük öfkeler aslında daha tehlikeliydi. Çok genç yaşta bile öğrenebiliyordu insan bunu. Kendini açıkça belli eden bir öfke, genellikle geçici bir sorun oluştururdu. Ama karşındaki insanda öfkenin üstü örtülmüşse, böyle bir şey hissetmişsen, dikkatli olmalıydın. Bastırılan öfke, daha sonrası için tehlike yaratabilirdi.

Süleyman'a istediği konuda yardımcı olmayacağımı o kadar açık şekilde söyleyerek hata yapmıştım galiba. Ortadoğu'da böyle yürümüyordu işler. "Tamam, senin amcaoğlunun işe girmesi konusuyla ilgileneceğim" deseydim, hiç sorun yaşamazdım.

Gerçekten rektörle bu işi konuşmama da gerek yoktu. Süleyman'ı çok uzun süre oyalayabilirdim. Umutla beklediği süre boyunca bana yağcılık yapmasını, çok daha saygılı davranmasını sağlayabilirdim. Kendimi her akşam eve bıraktırabilirdim.

Sonunda bir sonuç alamayacağımız kesinleştiğinde bile, onun için uğraşmış ama başaramamış biri olarak gözünde bir değerim kalırdı. Üstelik bu süre boyunca bana karşı olan davranışlarının bir kısmı da alışkanlığa dönüşürdü, kalıcılaşırdı.

Gerçi Ortadoğu'da düşmanlıkla dostluk çok çabuk yer değiştirebilirdi. Ama Süleyman sadece Ortadoğulu değildi, bütün Türkler gibi aynı zamanda Batılı bir insandı. Onun bazen Batılı bazen de Ortadoğulu özellikler göstermesinden faydalanabilirdim.

Bu gibi durumları bir avantaja dönüştürmeye çalışmadığımdan, hem Batılı hem de Ortadoğulu bir kültürün içinde yaşamanın sıkıntısını bir kez daha çekiyordum işte. Daha doğrusu, ne Batılı ne Ortadoğulu bir kültürün....

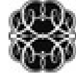
Acelemin olmasından da faydalanarak, Süleyman'dan uzaklaşıp masama oturdum. Süleyman, üstünü örttüğü öfkesini de alıp döndü ve yürüyüp uzaklaştı.

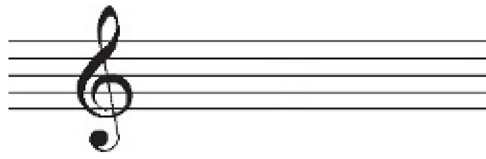
Hızla, ajanstan gelen gazete haberlerini gözden geçirmeye başladım. Her sabah ilk işim buydu. Üniversiteyle, özellikle de rektörle ilgili haberleri taramak ve bunlardan birer çıktı alarak rektörün görmesi gerekenleri ayıklayıp, bir dosya halinde ona sunmak.

Gazetelerde Profesör Wagner’le ilgili bir iki küçük haber vardı. O gün öğleden sonra üniversitede bir konuşma yapacağı duyuruluyordu.

Nerdeyse fısıltıyla bir şey isteyip istemediğimi soran hostesin sesine başımı kaldırıyorum. Elinde boş bardağımı tutarken, hafif bir gülümsemeyle bana bakıyor. Yanıt bekliyor. Bu uzun boylu, mavi giysili sarışın kadının yanıma geldiğini de bardağımı aldığını da görmemişim. Bu seferki tavırları ve sorusu, öncekilerden de nazik.

Teşekkür edip, bir şey istemediğimi söylüyorum. Daha fazla Porto içecek halim yok. Hem ayaklarım da uyuşmaya başladı. Yazmaya biraz ara verip ayağa kalkmak, hareket etmek, tuvalete gidip sonra bir bardak su içmek iyi gelecek.

Üniversite binasından çıktığımda yağmur dinmişti. Caddelerde su birikintileri vardı. Gökyüzü yine bulutluydu ama arada bir bulutları delen güneş mızrakları, camilerin kubbelerine, vapurların bacalarına, denize dalıp çıkan martıların kanatlarına vuruyordu.

Otele varır varmaz, merakla beyaz Renault'nun orada olup olmadığını kontrol ettim. Görünürde yoktu ama içim yine de pek rahatlamadı. Belki uzağa park etmişlerdi ya da birazdan geleceklerdi.

Resepsiyona gidip profesörü sordum. Genç görevli arkasındaki anahtar dolabına baktı.

"Anahtarı burada!" dedi. "Emin değilim ama galiba dışarı çıktı."

Saat 11'e beş vardı. Erken kalkmış, dolaşıyordur, diye düşünüp lobide beklemeye başladım. Amerikalı olduklarını tahmin ettiğim yaşlı bir çift, önlerindeki masanın üzerinde açtıkları İstanbul haritasından gidecekleri yerleri belirlemeye çalışıyorlardı.

Birkaç dakika sonra profesör içeri girdi. Oldukça dinç görünüyor, dimdik yürüyordu. Dünkü yorgunluğundan iz kalmamış, dinlenmişti. Önü açık siyah paltosunun içine gri flanel bir ceket giymiş, açık mavi bir kravat takmıştı. Yine şapkasını çıkararak selamladı beni. Bu hareketinin çok hoşuma gittiğini belirten biçimde gülümseyerek karşılık verdim.

"Beklettim mi?" diye sordu. Sesi de daha canlıydı.

"Hayır profesör, yeni geldim. Hem daha saat 11 olmadı."

"Kahvaltıdan sonra biraz dolaştım" diyerek, açıklama yapar gibi anlattı. "Ne de olsa eskiden bildiğim yerler. Ama Pera değişmiş, bambaşka bir yer olmuş, tanımakta güçlük çektim."

Düne göre, sohbet etmeye daha hevesli görünüyordu.

"Benim dönemimde bile değişti, kim bilir sizin zamanınızda nasıldı?"

“İstiklal Caddesi’ni şehrin en şık yeri olarak hatırlıyorum, ama doğrusu... Şimdi eğlence merkezi olmuş galiba.”

“Eğlence merkezi diyerek kibarlık yapıyorsunuz. Bozulmuş diyebilirsiniz, alınmam.”

“Yoo, öyle demek istemedim. Şehirler değişir, semtler insanlar değişir. Bunu anlayacak kadar çok şey gördüm hayatta.”

“Ama yozlaşma...”

“Biz bu kelimeyi pek kullanmayız. Kime, neye göre yozlaşma? İzafi bir şeydir bu.”

İtiraz etmedim. Tartışmadan sohbet ederek birkaç kelime daha konuşup bu konuyu kapamak daha uygundu.

“Asmalımescit’ten mi çıktınız caddeye?”

“Evet.”

“Bu sokak gelişti, kafeler, barlar açıldı, görmüşsünüzdür.”

“Gördüm, çok hoş.”

Arabaya binmeden önce kapıyı tutan Süleyman’a bahşiş verdiğini gördüm. Biraz para iyi geldi Süleyman’a. İki büklüm teşekkür etti.

Yola çıkınca, hiçbir şeyi kaçırmak istemeyen bir dikkatle camdan bakmaya başladı. Dün de pek yorgun görünmüyordu ama bugünkü zindeliğini görünce, demek adamcağız dün epeyce yorgunmuş, diye aklımdan geçirdim.

Şehre hayran hayran bakıyordu. Galata Köprüsü’ne girerken, karşıdaki tepenin üstünde olanca haşmetiyle parıldayan Süleymaniye Camii’ni gösterdi.

“İşte bu!” Heyecanlı ve biraz daha yüksek sesle konuşmaya başladı. “Muazzam bir eser. Sadece bir yapı değil, ruhu var. Bazen gider avlusunda oturur, huzur arardım.”

Bir Alman-Amerikalının huzur bulmak için camiye gitmesi çok garip geldi

bana. Ama bir yorum yapmadım, bir şey sormadım.

Gözlerinde bir çocuk dikkati vardı bu yaşlı adamın. Etrafını merakla, hatta adeta telaşla seyrediyordu. Yanaşıp kalkan vapurları, küçük kayıklarda balık-ekmek satanları, Galata Köprüsü'ndeki kalabalığı, balık tutanları, Haliç'i, Yeni Cami önündeki güvercinleri...

Camdan dışarıya bakmaya devam ederek, dalgın bir sesle konuştu:

"İstanbul vefasız bir sevgiliye benzer."

Bu sözün altında derin bir acı olduğunu hissettim. Ama herhangi bir şey söylemedim. Çünkü etrafını seyrederken, sanki benimle değil de kendi kendine konuşur gibi söylemişti. Kısa bir sessizlikten sonra, sözüne devam etti:

"Sana hep ihanet eder ama sen yine de onu sevmeye devam edersin."

Bu sefer sohbete katıldım:

"İstanbul size de ihanet etti mi?"

Yanıt vermeden etrafı seyretmeye devam etti. Bir süre sonra, "Burası çok ama çok güzel bir şehir" dedi. Herhalde başka bir konuya geçmişti. "Bizans, Osmanlı, saraylar, camiler... Masal gibi. Nasıl desem. Baharatlı bir şehir."

"Ama bu, turistlerin gördüğü İstanbul, profesör" diye uyardım. "Benim İstanbulumsa bambaşka. Bu güzellikleri görmeye vaktim olmuyor."

"Unutmayın, ben de bu şehirde turist değildim. İki yıl çalıştım."

"Ama o zaman farklıydı. Hayat daha kolaydı."

Dışarıyı seyretmeyi bırakıp, başını bana çevirdi. Acı acı gülümsedi.

"Her çağın kendi zorlukları var ama hiçbiri savaş yıllarıyla karşılaştırılamaz. Umarım hiç savaş görmezsiniz."

"İnşallah!"

O da gülerek "İnşallah!" diye tekrarladı.

Arada bir geriye bakması dikkatimi çekti. Acaba o da mı izlendiğini düşünüyordu? Daha doğrusu izlendiğini düşünmesi için bir sebep mi vardı? Ben de geriye baktım ama yoğun trafikten başka bir şey göremedim.

“Vaktimiz varsa bir iki dakika inmek isterim!” dedi.

Zamanımız olmasaydı bile itiraz edemezdim.

İnip üniversitenin tarihi kapısını, Osmanlıların yangın kulesini seyretti.

“Muhteşem. Şu anda zaman dondu sanki.”

Sessiz sayılabilecek şekilde ama canlı bir titreşimle konuşuyordu.

Sanki ilk kez görüyormuşum gibi, ben de onun baktığı yerlere baktım. Üniversite kapısı gerçekten de göz alıcı bir mimariyle yapılmış, üzerinde altın varak yazılar olan, nefes kesici bir yapıttı. Uzun zamandır bu şekilde görmemiştim buralarını. Böyle bakmamıştım.

Kim bilir kaç yıl oldu Beyazıt hakkında konuşmayalı. Bazıları üniversite tarihini 1300’lere kadar götürürdü. Bu tepe üzerinde bulunan Doğu Roma kurumlarını bugünkü üniversitenin atası olarak kabul ederlerdi. Bazı bilim insanları ise, kuruluş tarihi olarak Türklerin şehri aldıktan hemen sonrasını, 1453 yılını gösterirdi. Fatih’in fetihten hemen sonra burada bir okul kurduğu biliniyordu.

“Biraz önce savaştan söz ediyordunuz, bu bina bir süre Osmanlı Savaş Bakanlığı olarak kullanılmış” dedim.

“Eh, üniversitelerin de savaş alanından pek farkı yoktur zaten.”

Biraz yürümek istediği için Süleyman’ı gönderip kapıdan içeri girdik. Büyük bahçeyi geçip rektörlük binasına yöneldik. Bahçe kızlı erkekli yüzlerce öğrenciyle doluydu. Profesör, hareketli, canlı bir ortamda, dingin bir şekilde yürüyordu. Yol boyunca yaptığı gibi, dikkatle etrafını seyrediyordu.

“Giriş kapısında niye polis var?” diye sordu.

“Onlar uzun yıllardır üniversiteleri, üniversitelilerden koruyorlar.”

Yanıtım, profesörün yüzündeki soru ifadesini daha da artırdı. Böyle ironik, eleştirel, karmaşık sözlerin sırası değildi. Adamın aklını karıştırmadan, en kısa şekilde sorusunu yanıtlamalıydım.

“Son yıllarda polisler, daha çok türbanlı öğrenciler için buradalar” dedim. “Kız öğrencilerin türban denilen İslami örtüyle üniversiteye girmesi yasak olduğu için...”

Elini kaldırıp, bir dakika izin ister gibi işaret yaptı. Ben sustuktan sonra biraz daha bekleyip sordu:

“Peki türban takanlar ne yapıyor?”

“Kimi türbanını kapıda çıkarıp bere giyiyor, kimi de dönüp gidiyor, üniversiteyle ilişkisi kesiliyor. Gerçek saçı görünmesin diye peruk takanlar bile var.”

“Benim zamanımda hiç böyle sorunlarla karşılaşmamıştık. Kız öğrenciler türban takmazlardı.”

“Dedim ya profesör, Türkiye çok değişti.”

Rektör, profesörü karşılamak için binanın girişinde bekliyordu. Almanya’da eğitim görmüş olduğu için profesörle Almanca konuştu. Ben ne dediklerini anlamıyordum. Büyük odaya kadar eşlik ettikten sonra, onları baş başa bırakıp ayrıldım.

Odama geçince, birikmiş işlerime dalmadan önce telefonumu kontrol ettim. Evet, iki cevapsız arama vardı. Profesörün yanında sesini kapattığım için Tarık’ın iki aramasını duymamışım. “What’s up honey?” diye bir de mesaj bırakmıştı.

İngilizce mesaj... Birçok kişi için artık yadırganmayan bir şeydi bu. Yeni yetişenlerin özellikle biraz daha iyi durumda olanları, iş adamları, bankacılar böyleydi artık. Yarı yarıya İngilizce konuşuyorlardı: Great, wow, drastic, charisma, trendy, benchmark, success story, first class düşmüyordu dillerinden.

Kısa bir tereddütten sonra, telefonun “Ara” tuşuna bastım.

Biraz önce aklımdan geçenlerin izi bile olmadan konuşmaya başladık.

“Nasıl senin ihtiyar?” diye sordu.

“Şık ve kibar biri. Çok da yakışıklı.”

“Aman hayrını gör” diye gevrek gevrek güldü. “80’liklere bakacak hale mi geldin artık?”

“O anlamda değil, terbiyesizlik etme!”

“Şaka yahu, şaka. Hayatı bu kadar ciddiye alma demiyor muyum ben sana her zaman?”

“Ama hayatım ciddi sorunlardan oluşuyor, ne yapayım?”

“Aldırma. Keyfine bak. Hem geçen gün, mizahın da ciddi bir şey olduğunu söylememiş miydin?”

“İyi de, Tarık, aldırmamak ve keyfine bakmakla mizahın ne ilgisi var?”

“Tamam, tamam. Akşam buluşalım mı?”

“Sanmıyorum.”

“Niye?”

“Profesör burdayken onu bırakamayacağım galiba.”

“İyi, keyfin bilir.” Buluşamayacak olmamızın üzerinde fazla durmadan hemen başka konuya geçti. “Haa, yakında sana iyi haberlerim olacak.”

“Ne gibi?”

“Para kazanıyorsun.”

Hiç de iyi haber gibi gelmedi bana. İnandırıcı bulmadım çünkü. Deli çocuk...

“Deli misin? Başbakan Cumhuriyet tarihinin en ağır krizinin başladığını söylüyor. Borsa çökmüş, Türk lirası yerlerde sürünüyor. Herkes ağlarken ben nasıl para kazanabilirim ki?”

Kıs kıs gülen sesi geliyordu telefondan.

“Görürsün!”

Sonra telefonu kapadı. Herhalde akşamı geçirecek başka bir kızı aramak için acele ediyordur, diye düşününce içime öfke doldu.

Dişlerimin arasından çıkan kendi sesimi duydum: “Küstah!” İyi ki o sırada yalnızdım.

Epeydir buluşuyorduk Tarık’la. Gerçi bu adamdan hayır çıkmayacağını ilk günlerde de biliyordum ama, yine de görüşmeye devam ettim. Sürekli böyle bir ruh hali içindeydim; devam etmeyi pek istemeden, ama ilişkiyi bitirmeden görüşüyordum onunla.

Bana ulaşma derdinin kalmamış olması, nasılsa onunla sık sık buluşmayı kabul etmem, bu aldırmaz tavrının en önemli açıklamasıdır herhalde. Ama sadece bu değil. Borsada biraz da para yaptı galiba. Kazancı çoğaldıkça kendine güveni sonsuz arttı. Çevresindeki herkesi küçümsemeye başladı. Bu portföy yöneticileri kendileri kadar para kazanamayan herkese aptal gözüyle bakar zaten.

Ama belki de haksızlık ediyordum. Ahmet’le olan acı deneyimlerimden sonra bende bir erkek tepkisi oluştuğu için genelleme yapıyordum. O anda masama küçük bir sorgu meleği konsa ve bu çocuğun ne kötülüğünü gördüğümü sorsa, verecek cevap bulamazdım. Nazik mi, kendi üslubunca evet. Yardımsever mi, zor günlerinde destek oluyor mu, evet. Sana güzel ve çekici olduğunu hissettiriyor mu, evet. Peki nedir o zaman rahatsızlığın, diye sorsa? Bilmiyordum, gerçekten bilmiyordum. Uzun, çok uzun süreli, hayat boyu sürecek bir bağlılık mı arıyordum acaba? Hoş vakit geçirmek bana yetmiyor muydu? Ona karşı, nedenini bilmediğim bir öfke duyuyordum ve bunu tarif edemiyordum.

Bunları düşünürken, bir yandan da masanın üzerine bıraktığım cep telefonumu, işaret ve orta parmaklarım arasına sıkıştırarak çevirdiğimi fark ettim. Bir sinirlilik, huzursuzluk işareti daha! Birkaç tur dönen telefon yavaşladıkça, tekrar iki parmağımı kullanarak döndürmeye devam ediyordum.

Şu aleti çevirip durmayı kessem mi acaba, diye kararsız bir şekilde düşünmeye başladım. Çünkü telefonu elime alıp Tarık’a bir mesaj göndermek geliyordu içimden: “Beni bir daha arama!” Yoksa mesaj göndermek yerine telefonu böyle çevirmeye mi devam etseydim?

Aslında bir süredir böyle bir mesaj göndermek geliyordu içimden, ama kararsızlığımı aşamıyor, bir türlü cesaret edemiyordum. Ayrıca, üç beş kuruş birikimimi de ona emanet etmiş durumdayım.

O sırada masamdaki telefon çalınca, cep telefonumu döndürüp durmayı kestim. Arayan, Özel Kalem Müdürü Yeşim Hanım'dı. Yemek için çıkmamız gerektiğini bildirdi.

Bu sefer siyah arabaya rektör ve profesör bindiler. Ben başka bir üniversite aracıyla onları takip ettim.

Yemek Topkapı Sarayı'nın bahçesindeki Konyalı Lokantası'nda hazırlanmıştı. Saray kompleksinin dev kapısından girerken, eskiden bu duvara idam edilenlerin kellelerinin asılıp sergilendiğini profesöre anlatmalıyım diye düşünüyordum. Yıllardır yabancı konuklarla haşır neşir ola ola, rehber gibi bir şey olup çıkmıştım.

Yemekte birkaç hoca daha vardı. Sarayburnu'ndan denize bakan lokantanın dikdörtgen masasında profesörden ve rektörden uzakta, masanın en kenarında bir yer seçtim kendime. Çünkü Almanca bilmiyordum. Konuşulanları nasıl olsa anlamayacaktım. Ayrıca, dünden beri İngilizce konuşmak da yormuştu beni.

Ama masanın bir köşesinde, sakin sakin yemeğimi yemek yine mümkün olmadı. Bu sefer de beni gördüğü her yerde musallat olan genç doçent yakamı bırakmadı. Her fırsatta sırnaşan ve cinsel imalarda bulunan bu adama eskiden beri sinir oluyordum. Dul kadınlarla ilgili bir takıntısı vardı galiba. Sözü yine sürekli yalnız gecelere getiriyordu. Biraz saf gibi davranıp anlamazlıktan geliyordum. Neyse ki bir süre sonra, sipariş ettiğimiz hünkâr beğendi geldi de, başımı önüme eğip sadece yemekle ilgilenme imkânı buldum.

Sultan Aziz'in konuğu olarak İstanbul'a gelen Fransa İmparatoriçesi Eugénie çok beğendiği için yemeğin bu ismi almış olduğunu profesöre anlatmak geldi içimden. Açık renk teni, dik oturuşu ve bakımlı saçlarıyla, o anda benden uzaktaydı. Anlatmayı isteyeceğim konulardan da uzakta görünüyordu.

Yakın olsaydık, yani sadece yan yana oturmak anlamında değil, sohbet yakınlığı olsaydı aramızda, belki imparatoriçeyle sultan arasındaki hazin aşk macerasına da değinirdim. Sultan intihar süsü verilerek öldürüldükten sonra bile Eugénie'nin İstanbul'a gelip onun yasını tuttuğunu söylerdim. Böyle aşk hikâyelerinden hoşlanacak bir tipi vardı adamın. Bunu kolaylıkla hissediyordum.

“Niye gülüyorsunuz?”

“Yoo” diye yanıtladım yanımda oturan doçenti, “gülmüyorum.”

“Hadi hadi, benden saklamayın, aklınıza güzel bir şey geldi değil mi? Belki hoş bir kaçamak. Ben anlarıııım.”

Bunları söylerken suratını acayip şekillere sokup, işaretparmağını da hokkabaz gibi sallıyordu. Hem ciddi bir konuyu konuşuyor gibi hem de şaka yapıyor gibi. Zaten genel olarak tavırları öyleydi. Olumsuz bir karşılık alma olasılığına karşı, “Ama ben şaka yapıyordum!” deme hazırlığı... Yarabbi, ne iğrenç bir adam!

Kahveler gelince bir rahatlık hissettim. Mis gibi kokuyordu. Sadece kahvenin tadı, kokusu değildi beni rahatlatan. Bunlardan daha çok, kahve içtikten sonra kalkacağımızı düşünmek iyi gelmişti. Yanımdaki sırnaşık heriften kurtulacak olmak.

Üniversiteye döndüğümüzde hazırlıklar tamamlanmıştı. Doğrudan, öğrencilerle ve başka hocalarla dolu amfiye geçtik. Kürsüye önce rektör çıktı, heyecanlı bir sesle profesörü saygıyla selamladığını vurgulayarak başladı, ona üniversite camiası adına hoş geldiniz dedi.

Sonra Hakkı Hoca’yı kürsüye davet ettiler. O da Wagner gibi hukuk profesörüydü. Konuk meslektaşını göklere çıkaran sözler söyledi. Onun Türkiye’deki çalışmalarını, yetiştirdiği akademisyenleri, modern Türk üniversite eğitiminin temellerini atan kişilerden biri olduğunu anlattı. Ve kendisi de dahil çok sayıda öğrenci yetiştirmiş olan Profesör Wagner’i “Hocaların hocası” diye hitap ederek kürsüye davet etti.

Wagner, çevik hareketlerle kürsüye geldi. Bir süre amfideki dinleyicileri süzdü. Bu arada hafif uğultu da kesildi. Dikkatler ona yöneldi.

“Merhaba!”

Salondan büyük bir alkış koptu. Etrafıma şöyle bir baktım; insanları etkilemiş olduğunu açıkça görüyordum. Oysa hiçbir şey yapmamıştı. Kürsüye yürüyüşü, salona bakışı yetmişti buna. Elbette, kürsüye gelmeden önce hakkında söylenen sözler ve selamını Türkçe vermesi de insanları etkilemişti.

Wagner, sözlerine Türkçe devam etti. Bozuk ama sevimli bir aksanla ve

duraklaya duraklaya.

“Elli dokuz sene sonra İstanbul Üniversitesi’ne dönmüş bulunmaktan çok büyük bir şeref duyuyorum.”

Biraz zorlanıyordu böyle konuşurken. R harflerini yuvarlıyordu. Ara sıra önüne bakmasından, bunları daha önce yazmış olduğu anlaşılıyordu. Tekrar alkışlandı.

Sonra, İngilizce olarak sürdürdüğü konuşmasında, bu üniversitede geçirdiği iki yılla ilgili anılar aktarmaya başladı. Hukuk eğitiminin Batı standartlarına kavuşturulması kararını almış olan yeni Cumhuriyet rejiminden övgüyle söz etti. Bir ara çok dikkat çekici bir şey söyledi:

“Fyodor Dostoyevski, insanın ancak acı çekerek olgunlaşacağını söyler. Bu açıdan bakınca İstanbul’un benim hayatımda çok önemli bir yeri var. Çünkü ben bu şehirde olgunlaştım.”

Bu sözler İstanbul’da büyük acılar çekmiş olduğunu vurguluyordu ama bu acıların ayrıntısına girmedi. Bu kadarla bıraktı. Sonra şöyle devam etti:

“Ama ben size geçmişten değil bugünden bahsetmek için geldim. O zamanın dünyasıyla bugünün dünyası ayrı, ama temelde hep aynı sorunlar varlığını koruyor. Aynı zamanda dostum olan Profesör Huntington’a bakılırsa bu sorunun adı ‘Medeniyetler Çatışması’dır. Ben buna pek katılmıyorum. Bazıları bu çatışmaya ‘Din Savaşları’ adını veriyor. Hepsi Ortadoğu kökenli olan ve aynı ilkeleri dile getiren tektanrılı dinlerin de bu çatışmaya sebep olduğunu sanmıyorum. Başka bir dostum olan Edward Said, bu tanımlamalara itiraz ediyor ve sorunun adını ‘Cehalet Çatışması’ olarak koyuyor. Bunun, Huntington’a göre daha tutarlı bir görüş olduğunu söyleyebiliriz. En azından benim düşünce tarzıma daha yakın geliyor. Çünkü kabaca Batı ve Doğu diye adlandırılan medeniyet biçimleri, birbirini tanımıyor. İletişimin bunca ilerlediği bir dönemde hâlâ ‘Cahiliye’ dönemini yaşıyoruz.”

“Cahiliye” sözünü “Jahiliyya” olarak Arapça aslıyla söylemişti. Çabucak salona göz gezdirdi. Belki de sözlerinin nasıl karşılandığını merak ediyordu. Bu çok kısa aradan sonra devam etti:

“Doğrusu, burada eşit dağılmış bir ‘Cahiliye’ söz konusu değil. Doğu Batı’yı, Batı’nın Doğu’yu tanıdığından biraz daha iyi biliyor. Ama ben sorunun adını tam

olarak koymaktan yanayım. Bence mesele ‘Medeniyetler’ ya da ‘Cehalet’ çatışmasından çok ‘Önyargılar Çatışması.’ Bu kavramı ilk kez duyduğunuz için biraz açıklamak ihtiyacını hissediyorum. Barbar sözünün anlamını bilir misiniz?”

Bu soru üzerine salonda gülüşmeler oldu. Batı tarafından Türklere “barbar” sıfatı yapıştırıldığını düşünüp bundan rahatsız oldukları için, dinleyiciler biraz sinirli bir biçimde güldüler.

Profesör devam etti:

“Barbar, eski Yunancada yabancılar için kullanılan bir kelimeydi. ‘Yabancı’ anlamına gelirdi. Yunanlı olmayan herkes, özellikle de Persler ve Asya halkları barbardı. Bu kelime Avrupa tarafından benimsendi ve Avrupalı olmayanlar için kullanılmaya başlandı. Başlangıçta kelimenin kötü bir anlamı yoktu. Mesela, Bodrumlu hemşehriniz Herodotos kitabına şu iyiniyetli satırlarla başlar: ‘Bu, Halikarnassoslu Herodotos’un halka sunduğu araştırmadır. İnsanoğlunun yaptıkları zamanla unutulmasın ve gerek Yunanlıların, gerekse barbarların meydana getirdikleri harikalar bir gün olsun adsız kalmasın, tek amacı budur; bir de bunlar birbirleriyle neden dövüşürdü diye merakta kalınmasın.’ Bakın, barbarların yarattığı harikalardan söz ediyor. O zamanların anlayışı buydu ama zamanla önyargılar, kelimeye bugünkü barbar anlamını yükledi. Bildiğiniz gibi, bu anlama uygun düşen, 20. yüzyılın en büyük barbarlıkları da Avrupa kültürü ya da Avrupa kaynaklı kültürler tarafından sergilendi.”

Böyle kalabalıklara ders anlatmaya, konferans vermeye alışkın olduğu her halinden anlaşılıyordu. Amfiye bir kez daha kısaca göz gezdirip devam etti.

“Benim tezim, bütün halkların, bütün kültürlerin birbiri hakkında önyargılara sahip olduğudur. Eğer bir gün bu önyargı kelimeleri, yani Avrupa dillerindeki barbar, Japon dilindeki gaijin, Müslümanlardaki kâfir, Almanlardaki Ari olmayan gibi önyargı sıfatlarını kaldırabilirsek, amacımıza ulaşabiliriz. Amaç nedir derseniz, bence tam olarak şudur: İnsanın değerinin sadece insan oluşundan geldiği; din, milliyet, cinsiyet, renk, cinsel tercih, siyaset gibi birtakım ön sıfatlarla ayrımcılığa uğratılmadığı bir hümanizm anlayışı.”

Salon profesörü alkışlamaya başladı. Güzel sözlerin insanlar üzerindeki etkisi büyük oluyordu ama bu düşünceleri salonun dışına taşımıyorlardı. Her türlü ayrımcılığı yapan insanlar, konferansta bu güzel sözleri alkışlamakta sakınca

görmüyorlardı. Biraz sonra olağan hayatlarına geri döndüklerinde, gene “insana insan olarak bakmayacaklar”, her türlü ayrımcılık ve nefreti körükleyeceklerdi. Neden böyle davrandıklarını açıklamak için sık sık “ama” diyeceklerdi. “Doğru ama” diye söze başlayıp, lafta savundukları ilkelere aykırı bütün davranışlarına mazeretler uyduracaklardı.

Profesör eliyle alkışları durdurdu ve konuşmasına kaldığı yerden devam etti. Ne var ki ben bu noktada donup kaldım. Söylenenleri anlamaz oldum.

Profesörün sesi, sanki kalın bir duvarın arkasından, uğultu şeklinde gelmeye başladı. Sesini duyuyordum ama kelimelerini anlamıyordum. Daha doğrusu dinlemiyordum. Amfi ve içindeki insanlar, flu bir fotoğraf haline geldiler. Hiçbir hareketi seçemiyor, hiçbir sözü anlamıyordum. Ne var ki fotoğrafın bir tarafındaki o üç adamı net olarak görüyordum. Sadece onlara bakıyordum. Evet, kesinlikle onlardı! Beyaz Renault’daki o üç adam! Koltuklara oturmuş, profesörü dikkatle dinliyor ve not alıyorlardı.

Belki yüzüncü kez “Kim bu adamlar?” diye sordum kendime. Ama belki de “Kim bu Wagner?” diye sormam gerekiyordu. Bu törenin de ortaya çıkardığı gibi değerli bir hukuk profesörüyse, bu adamların onun peşinde ne işi vardı? Bu iş giderek esrarengiz bir hal alıyordu!

“Kimsin sen Maximilian Wagner?” Üniversiteden ayrıldıktan sonra, arabanın arka koltuğunda otele doğru giderken, sürekli bunu düşünüyordum. Profesörle bir şey konuşmuyorduk. Süleyman dikiz aynasından ikimizi kuşkulu biçimde süzüyordu. Bir ara profesörün gözlerinin kapandığını gördüm. O yaşta biri için oldukça yorucu bir gün olmalıydı. Yine iyi dayanıyordu.

Otele bırakırken,

“Yorgunsunuz profesör” dedim, “bence biraz dinlenin, uyuyun.”

Onaylayan bir baş işareti yaptı.

“Ama sonrası için sizden bir ricam var” dedi.

“Buyurun!”

“Tamamen görev dışı bir istek... Bu akşam yemeğinde bana eşlik eder misiniz, Maya?”

Beklemediğim bir anda gelen bir istekti bu. Ve ilk kez adımı söylemişti.

“Bilmem ki... Evde oğlum var...”

Anlayışlı bir sesle araya girip, beni başka sözler arama derdinden kurtardı:

“O zaman ısrar etmeyeyim. Her şey için çok teşekkür ederim.”

Hafifçe öne eğilip şapkasını çıkardıktan sonra dönüp otele doğru yürümeye başladı. Tam kapıdan girerken seslendim:

“Profesör!”

Geri döndü. Yüzünde yine o anlayışlı ifade vardı. Ne diyeceğimi merak eden değil de hoşgörüyle dinleyen bir adam havası... Ama kibar bir adam. Yumuşak bir sesle karşılık verdi:

“Evet?”

“Kaçta yiyelim?”

Çok kısa düşünüp “Sekiz iyi mi?” diye sordu.

“İyi. Otelde mi yemek istersiniz yoksa başka bir yerde mi?”

“Sizin için mahzuru yoksa otelde kalalım.”

Mercedes’e binerken, artık alışkanlık haline gelen bir hareketle, çevreye bir göz attım. Adamlar ortada yoktu.

Araba hareket ettikten sonra, kendimi çok yorgun hissettim. Daha üniversiteye gideceğim, bir saat ıvır zıvırla uğraşacağım, diye içimden söylendim. Sonra eve dönüş çilesi başlayacaktı. Ondan sonra da otele gelecektim. Nasıl da gözümde büyüyordu! Şimdi doğrudan eve gitsem, bir duş yapıp dinlensem, sonra akşam için hazırlansam ne güzel olurdu. İnsan dediğin böyle yaşardı, benim gibi soluksuz koşturarak değil.

İçimden konuşmayı kesip direksiyondaki Süleyman’a baktım. Bana hâlâ kırgın mıydı acaba? Üstünü örttüğü öfkesini içinde taşımaya devam ediyor muydu? Hiç de öyle bir hali yoktu. Belki de unutmuştu sabah konuştuklarımızı. Aldığı

bahşişin etkisiyle biraz yumuşamış da olabilirdi.

“Düşündüm de” dedim, “belki senin amcaoğlunu rektöre çıtlatabilirim.”

Aynadan bana baktı. Konuyu anlaması bir iki saniye sürdü. Sonra, ani bir gülümseme belirdi yüzünde.

“Hay Allah razı olsun abla.” Sevinçli sesini yakınan bir tona döndürerek devam etti. “Üç çocuğu var, işsiz. Boyunca sevaba girersin valla.”

“Tamam, yarın bir ara söylerim. Veya daha sonra, yani, ilk fırsatta.”

Kendimi biraz günahkâr hissediyordum. Ama başka şeyler düşünmeye çalıştım. Bir süre konuşmadan devam ettik.

Tarlabaşı Bulvarı’na çıkınca, “Süleyman” diye seslendim. “Akşam profesör için çalışmam lazım, beni eve bıraksan!”

“Olur abla” dedi sevinçli bir sesle. “Başım gözüm üstüne. Her zaman götürürüm seni, yeter ki iste.”

“Mesai bitimine de az kaldı” diye açıklama yaptım. “Şimdi üniversiteye gidip sonra eve dönmek için boşuna zaman kaybetmeyeyim. Nasılsa akşam evde çalışaca...”

“Ne demek abla!” diye sözümü kesti. “Sen nasıl istersen.”

Bizim sokağın köşesinde inip hızla kebapçıya girdim. Kerem’in sevdiği Adana kebaptan bir buçuk porsiyon hazırlamalarını söyledim. Siparişim hazırlanana kadar dönmek üzere çıkıp yandaki manava gittim. Çabucak biraz meyve aldıktan sonra da bakkala gidip bir çikolatalı dondurma aldım.

Biraz zaman kazanınca, serbest zamanını artırmak için daha fazla uğraşıyor insan. Canlanıyor. Hayattaki mecburiyetlerden kurtulma duygusu yaşadıkça, dolu dolu yaşama isteği artıyor.

Eve gittiğimde Kerem’in uyuduğunu görmek şaşırttı beni. Demek ki uykusuzluğa dayanamamış, bayılıp kalmıştı. Uyurken oğlumu seyrettim biraz. Düzgün hatlı güzel yüzüne bakmak içimi ısıttı. Alnına dökülen kumral perçemini okşadım. Uyanık olsa bunları yapmama izin vermeyeceği için oğlumu

ancak uyurken sevebiliyordum.

Yaşadığı hayata içim parçalanıyor ama elimden bir şey gelmiyordu. Üç ayrı doktorla yaptığımız çalışmalar boşa gitmişti. Ve işin acısı Kerem her geçen gün benden biraz daha uzaklaşıyordu.

Yiyecekleri götürüp bırakmak için mutfağa yöneldim. Hareketlerim tekrar hızlandı. Çölde yürürken karşısına su çıkan bir insan gibi, yorgunluğa ve halsizliğe rağmen gücümü toplayıp canlanıyordum. Bir an önce duşa girmek istiyordum.

Biraz sonra duşun altında, tam da beklediğim gibi, tepemden dökülen suyla birlikte yorgunluğumun akıp gittiğini hissettim.

Beyaz bornozuma sarınıp tekrar Kerem'in yanına gittim. Uyumaya devam ediyordu. Gözüm bilgisayarın siyah ekranına takıldı. Kerem mutlaka açık bırakmıştır, bilgisayar da ekran koruma moduna geçmiştir, diye tahmin edip bir tuşa bastım.

Ekran aydınlanınca canım sıkıldı. O anda hiç de öyle bir sorunla uğraşmak istemiyordum. Görmek istemediğim, en azından ertelemek istediğim bir sorunun varlığı, karanlıktan aydınlığa çıkmıştı. Ekranda, büyük harflerle alt alta yazılmış aynı cümle görünüyordu:

YAŞAMAK İSTEMİYORUM
YAŞAMAK İSTEMİYORUM
YAŞAMAK İSTEMİYORUM
YAŞAMAK İSTEMİYORUM
YAŞAMAK İSTEMİYORUM
YAŞAMAK İSTEMİYORUM

İmleci aşağı doğru kaydırmaya başladım. Yüzlerce YAŞAMAK İSTEMİYORUM çıkıyordu karşıma. Yüzlerce haykırış! Yüzlerce darbe!

“Bilgisayarımı mı kurcalıyorsun?”

Kerem'in sesiyle öyle bir ürktüm ki, kalbim patlayacak gibi oldu. Gizli bir iş yaparken yakalanmış insanlar gibi ellerimi göğsüme doğru çektim. Ancak derin bir soluk aldıktan sonra sesim çıkabildi.

“Hayır” dedim, “ekran açık kalmış, kapatıyordum.”

İki elim de göğüs hizamda, hareketsiz kalmıştı. Kerem, mahcup bir şekilde bilgisayarın faresine uzandı. Mırıldanır gibi,

“Ben kaparım” dedi.

Hızlı ve alışkın hareketlerle birkaç tıklama yaptı. Bu arada, belgenin kaydedilmesini isteyip istemediğini soran kutucuk üzerindeki “Hayır” düğmesini tıkladı.

Adeta üzerine atılarak sarıldım ona. Beni iterek uzaklaştırmak istedi ama buna izin vermedim.

“Bu dünyada seni en çok seven insan benim, bunu biliyorsun değil mi? En çok seni seviyorum ben!”

Cevap vermedi.

“Her an senin için canımı vermeye hazırım. Hem de hiç tereddüt etmeden.”

“Bırak beni.”

“Bırakmayacağım. Sana ihtiyacım var.”

Ne demekti, sana ihtiyacım var! Ne diyordum çocuğa! O anda aklıma gelen sözleri hiç ağzımda tutmadan serbest bırakmaya başladım.

“Başım belada. Sana ihtiyacım var.”

Beni itmeyi bırakıp,

“Ne oldu?” diye sordu hafif bir sesle.

“Beni takip ediyorlar.”

“Kim?”

“Kim olduklarını bilmiyorum. Beyaz Renault arabaya binen üç tehlikeli adam!”

“Niye?”

“Onu da bilmiyorum. Amerika’dan bir profesör geldi, onunla ilgili galiba. Çok korkuyorum.”

Olayı abartarak, uydurduğum detaylarla süsleyerek anlatmaya devam ettikçe, ilgisinin arttığını görüyordum.

“Bu akşam o profesörle yemekte buluşmam gerekiyor. Kapıyı iyice kilitle, kimseye açma. Arada sırada da camdan aşağı bir göz at, beyaz Renault var mı diye.”

Kerem, “Tamam” diyerek sırtını iyice doğrulttu, daha dik oturmaya başladı. Sesi artık önemsediği bir konuda konuştuğunu belli ediyordu.

“Eve de gelebilirler ama nasıl olsa sen varsın. Güçlü kuvvetli bir delikanlısın. Hem aikido dersleri de almadın mı, hepsiyle baş edersin.”

Başucundaki çekmeceden yan yana getirilmiş iri yüzüklere benzeyen metal bir şey çıkardı. Parmaklarını yüzüklerin deliklerinden geçirip eline taktı.

“Bu ne?” diye sordum.

“Muşta.”

Bir şey anlamadığımı fark edince açıkladı:

“Şöyle bir vurdun mu, karşındakinin çenesini dağıtır. Paramparça eder!”

Kendimi kötü hissettim. Ne arıyordu bu şey benim oğlumun çekmecesinde?

“Niye aldın bunu?”

“Okuldaki çocuklarla başa çıkmak için.”

Hâlâ, oyuna dalmış bir çocuğun ciddiyeti ve heyecanı içindeydi. Beyaz Renault’daki tehlikeli adamlar oyunu ona iyi gelmişti. Ama şu muşta meselesi benim yüreğimi ezdi. Neden böyle bir şeye gerek duyuyordu? Zavallı küçüğüm diye geçirdim içimden, demek ki okulda dayak yiyordu. Zaten bu oyuna da kendini aynı nedenle kaptırmış olabilirdi. Zavallı yavrum, belki de gerçek

hayatta yaşadığı sorunların olmadığı, onların üstesinden geldiği bir hayal dünyasına girmek istiyordu.

“Aklıma bir şey daha geldi!” diyerek kalktım.

Yatak odama koştum, yanımdan hiç ayırmadığım savunma spreyimi çantamdan alıp getirdim.

“Eğer gelecek olurlarsa bunu da gözlerine sık!”

İyice neşelendi.

“Bu hep bende kalabilir mi?”

Belli ki spreyi okula da götürmek istiyordu.

“Bunun yasak olduğunu biliyorsun değil mi?”

“Neyin?”

“Böyle şeyleri okula götürmek yasak değil mi!”

“Olsun, kimseye göstermem.”

“Tamam!” deyip uzandım, yanağından öptüm. Bu sefer onu öpmeme ses çıkarmadı.

Anlaşılan, etrafımdakilere rüşvet dağıtarak sempati kazanma günümdeydim.

Kalkıp, eve geldiğimdeki gibi hızlı hareketlerle mutfağa geçtim. Soğumuş olan Adana kebabı mikrodalga fırına koydum. Sofrayı hazırlarken, mutfağı dolduran iştah açıcı koku evin her yanına dağılmaya başladı. Oğluma küçük bir ziyafet hazırlamak bana sevinç veriyordu.

“Kereeem!”

Yemek hazır olunca, sadece bir kere seslenmem bile, mutfağa gelmesi için yeterli oldu.

“Hepsini bitireceksin ama” dedim. “Ne de olsa savaşa hazırlanıyoruz.”

İtiraz etmeden yemeye başlayınca, koşar adım odama gittim. Dolabımdan siyah, omuzlarımı açıkta bırakan elbisemi çıkardım. Biraz dekolteydi ama göğsümü gerdanlıkla örtünce sorun kalmaz diye karar verdim.

Gerdanlık? İyi ama, onu yıllardır takmıyordum ki ben... Dolaptaki kasada kilitli duruyordu. Niye şimdi bu gerdanlık aklıma geldi? Her neyse, diye kendimi yanıtladım; sonuçta içimden geliyor işte.

Kasayı açarken telaşlı hareketlerim yavaşladı. Gerdanlığı törensel bir havayla, sarılı olduğu bordo kadifeden çıkardım. Kadifenin içinde duran küçük haç da elimdeydi. Onu kasaya bıraktım. Gerdanlığın üzerindeki elmas ve yakutlar güneş gibi parıldıyordu. Sonra aynanın önünde onu boynuma takıp seyrettim. O kadar büyüktü ki dekolte falan kalmıyordu. Zaten bu kadar göz alıcı bir mücevher dururken kimse onu taşıyan gerdana bakamazdı. Gerdanlığın beni sihirli bir değişime uğrattığını hissediyordum.

Bu hevesle, gözlerimin üstünü koyu renk boyadım, kirpiklerime rimel, dudaklarıma da biraz ruj sürdüm. Aynadaki görüntüm bana bambaşka bir kadın gibi gülümsüyordu.

Bu odaya girdikten sonraki kısa süre içinde bir masal âlemine geçmiştim. Siyah elbisem ve gerdanlığımla, bir masal kadını olmuştum.

Evden çıkmadan önce, yemeğini bitirmek üzere olan Kerem'e dondurma verdim. Ve son kez uyardım:

"Aman gözünü sokaktan ayırma! Arada bir kapıyı da dinle. Bir şey olursa beni hemen ara!"

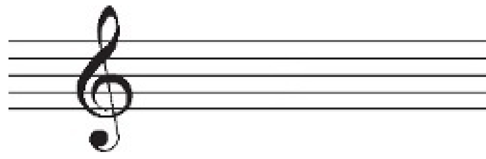
Kendini bu oyuna kaptırdığını görmek beni sevindiriyordu. Belki böylece bilgisayardan biraz kurtulurdu.

Telefon edip köşedeki duraktan bir taksi çağırdım. Durak yakın da olsa, bu kıyafetle oraya kadar yürümek istemedim. Birkaç saat önce hızlı hareketlerle girdiğim evden, ağır ama mutlu bir şekilde çıktım. Kendimden emin adımlarla.

Şimdi yine biraz ayağa kalkıp, uyuşmuş bacaklarımı hareket ettirmem gerekiyor. Uçak kalkmadan önce gösterilen animasyon filminde, uzun uçuşlarda kan pıhtılaşmasına karşı bunları yapmamızı öğütlediler. Ayaklarımızı germeli, bacak hareketleri yapmalıymışız.

Uçak kalkalı iki saat oldu ama daha kimsenin bunları yaptığını görmedim. Belki de hepsi yattığı için gerek kalmamıştır. Her gece yatağımıza uzandığımıza göre, yatay durumda kan pıhtılaşması olmuyor herhalde. Ama ben oturmakta olduğum için kan bacaklarıma toplanıyor. Bu yüzden kalkıp bu hareketleri yapmam gerek. Hem uykumu da açar bunlar. Boston'a inene kadar uyumaya hiç niyetim yok.

Başımdan geçen olağandışı olayları anlatmaya devam etmeliyim.

Profesör siyah gece elbisemi hiç fark etmemiş gibiydi. Doğrusu en azından “Bu akşam göz kamaştırıyorsunuz!” gibi beylik bir söz bekliyordum.

Aksine gayet ciddi, kibar ve mesafeliydi. Akşam yemeği için özel bir dikkatle giyindiğimi anlamamış olması imkânsızdı ama bunu hiç önemsemiyordu. İlginç bir şekilde, bu durum, kısa bir süre sonra ortamın rahatlamasına yol açtı. Pera Palas’ın şık lokantasında, etrafıma şöyle bir bakındım. Masaların çoğu boştu. Anlaşılan, çoğunluk daha trendy yerleri tercih ediyordu.

“Bu otelde çok kalmış mıydınız?” diye sordum.

“İstanbul’a ilk geldiğimde buraya yerleşmiştim. Arkadaşlarımın yardımıyla bir ev kiralayana kadar da kalmıştım. Herhalde bir ay kadar.”

“İstanbul’da arkadaşlarınız mı vardı?”

“Evet, Alman arkadaşlar. O zamanlar İstanbul’da kalabalık bir Alman cemaati yaşardı.”

“Yani 1930’larda, 40’larda, öyle mi? Hiç bilmiyordum.”

“Evet, konsolosluk görevlileri, tüccarlar, çevirmenler, üniversitedeki Alman ve Yahudi profesörler.”

“Yahudi profesörler Hitler rejiminden mi kaçmışlardı? Öyle bir şeyler duyduğumu hatırlıyorum.”

“Evet.”

“Peki, siz de onlardan mısınız?”

Güldü.

“Hayır, değilim. Aslında tam Hitler’in seveceği gibi Ari bir soydan geliyorum.”

“O zaman niye İstanbul’a gelmiştiniz?”

“Bu başka bir hikâye.”

Sohbeti fazla kişisel yöne çekmesem iyi olacaktı galiba.

“Diğer Almanlarla bu otelde mi buluşurdunuz?”

“Bazen... Ama Almanların çoğu buraya pek uzak olmayan Teutonia-Haus’ta bir araya gelirdi. Pazar günleri orası Alman kaynardı. Dediğim gibi görevliler, hocalar, tüccarlar, hatta casuslar.”

“Casuslar mı?”

“Tabii ki. Harp zamanında İstanbul bütün devletlerin casuslarıyla doluydu. Hitler’in de casusları vardı elbette. Hatta bu otel de casus yuvasıydı. Bunu herkes bilirdi.”

Sözün geldiği nokta nefesimi kesmeye başlamıştı bile. Acaba profesör bir itirafa mı hazırlanıyordu? Önce onu takip eden adamlar, şimdi de bu ilginç casus konuşmaları. Kerem’e eğlence çıksın diye abartarak anlattığım olaylar sandığımdan da ciddiydi galiba.

Profesör konunun ilgimi çektiğini anlamış olmalıydı. Yarım kalan sözlerine devam eden insanların edasıyla,

“Çiçero’yu duymadınız mı?” diye sordu.

“Duydum elbette. Hatta bizim Kilikya bölgesinde bir ara Roma valisi olarak kalmış. Ama bunun konumuzla ne ilgisi olduğunu anlayamadım.”

“O Çiçero değil. Ankara’daki Çiçero. İkinci Dünya Savaşı’nın en büyük casusu.”

Benimle dalga mı geçiyor diye yüzüne baktım. Hayır, son derece ciddiydi.

“Çiçero, Arnavut asıllı İlyas adlı bir Türk’ün kod adıydı. İkinci Dünya Savaşı’nda Ankara’daki Britanya Büyükelçisi Knatchbull-Hugessen’in valesi olarak çalışıyordu. Adamın her türlü sırrına vâkıftı. O kadar yakındı ki banyoda şarkılar söyleyerek büyükelçinin sırtını bile sabunluyordu. Büyükelçinin gözü sabunluyken, boynunda asılı olan kasa anahtarının balmumu kalıbını aldığı söylenir. Bu sayede bütün belgelere ulaşıyordu. Sonra Almanlar hesabına

casusluk yapmaya başladı. O sırada Nazi Almanyasının Ankara Büyükelçisi meşhur Franz von Papen'di. Çiçero kopyasını aldığı her gizli belgeyi Von Papen'e aktarıyor, o da doğru Berlin'e gönderiyordu."

Böyle şeyleri daha önce sadece filmlerin, romanların konusu olarak görürdüm. Ya da söylentilerin.

"Gerçek mi bunlar profesör, yoksa söylenti mi?"

Anlattıklarının bana inanılmaz gelmesini normal bulduğunu belli eden, anlayışlı bir ifadeyle gülümsedi.

"Gerçek elbette."

"Masal gibi geliyor."

Yaşlı cildine ve yılların artık soluklaştırdığı gözlerine rağmen, yüzündeki canlılık artıyordu. Kendisini ilgiyle dinlemem ona enerji veriyor olmalıydı. "Dur" der gibi elini kaldırdı.

"Daha bitmedi, durun. Çiçero müttefiklerin Norman-diya'dan büyük bir çıkarma yapacağı bilgisini aktarmıştı. Daha sonra ortaya çıkan tarihi bir bilgi bu. Ama Hitler ona inanmadığı için savaşın kaderi değişti. Yani Hitler Çiçero'ya inansaydı her şey daha kötü olacaktı, iyi ki inanmadı da Almanya yenildi."

"Film gibi."

"Haklısınız. Zaten Hollywood, Çiçero'nun filmini yaptı. Five Fingers adlı filmde James Mason oynadı."

Hem dinliyor, hem de bir hukuk profesörü casus hikâyelerine neden bu kadar meraklı olur diye düşünüyordum. Almanya'dan kaçmış ama Yahudi değil, Ari bir Alman. Acaba o da Hitler'in casusu muydu? Çiçero'yu kişisel olarak tanıyor muydu? Casus hikâyelerinin ayrıntılarını nasıl bu kadar iyi biliyordu?

Şu beyaz Renault bu konuyla mı ilgiliydi yoksa? Ama Hitler'in casusu bile olsa üzerinden yarım asır geçmişti. Onu takip etmek kimin işine yarayabilirdi ki?

"Peki, Çiçero'ya ne oluyor?"

“Çiçero verdiği her bilgi karşılığında Almanlardan 20.000 sterlin alıyordu.”

“Epey zengin olmuş demek ki!”

Profesör güldü.

“Hayır, hayır. Almanlar ona, İngiliz ekonomisini batırmak için bastıkları sahte sterlinlerden vermişler, bu yüzden Çiçero elinde hiçbir işe yaramayan kâğıt parçalarıyla kalıvermiş. Bir ara opera şarkıcısı olarak para kazanmaya çalıştı ama çok kötü olduğu için bu da işe yaramadı. Sonra yoksulluk içinde öldü.”

“Ne müthiş bir hikâye.”

“Evet, gerçekten öyle.”

Bir süre masada sessizlik oldu. Gözlerinin içine baktım.

“Profesör” dedim, “bunlar çok ilginç şeyler ama ben asıl sizi merak ediyorum. Niye gelmiştiniz Türkiye’ye ve sonra niye ayrıldınız, onca sene hiç gelmediniz? Elli dokuz yıl bu, dile kolay! Elli dokuz yıl sonraki bu ziyaretinizi neye borçluyuz?”

Bu kadar açık ve doğrudan sorular beklemiyordu anlaşılan. Sarsıldığını, yüzünde endişe bulutları dolaştığını gördüm. Casusluk konusuyla ilgili sakladığı bir şeyler mi vardı acaba? Ama o zaman neden bu konuda bu kadar rahat konuşuyordu? Yoksa Türkiye’deki günlerinden kalan kişisel anıları mıydı onu böyle sarsan?

Biraz etrafına bakındı. Sonra birden,

“Boynunuzdaki gerdanlık gerçek bir sanat eseri” dedi. “Çok da eski. Tam bir şaheser. Bir hikâyesi var mı?”

Onun bu manevrasına karşılık gülümsedim. Sorunun amacının bir yanıt almaktan çok konuyu değiştirmek olduğu açıktı. Peki, diye düşünüp yemeğime döndüm. Ama yanıt beklediğini hatırlatır gibi devam etti:

“Böyle şeylerin mutlaka bir hikâyesi olur.”

Alınmadığımı anlasın diye, tekrar gülümsedim.

“Yalnız sizin değil, herkesin bir sırrı vardır profesör.”

Bu sefer de o “Peki” anlamına gelecek bir baş işareti yaptı. Ben de en azından bir cümle daha söylemek gereği duydum.

“Sadece babaannemden kaldığını söylemekle yetineyim izin verirseniz.”

Gülümseyerek, beyaz şarap kadehini kaldırdı.

“O zaman sırlarımızın şerefine!”

“Şerefine” kelimesini Türkçe söyledi.

“Harika bir şarap seçimi yapmışsınız, teşekkür ederim” dedi kibarca.

“İki gününüz daha var. Yarın ne yapmak istersiniz profesör?” diye sordum. “Bir İstanbul turu mu? Sultanahmet, Ayasofya, Boğaziçi... Ya da Kapalıçarşı’da alışveriş mi yapmak istersiniz?”

“İzin verirseniz yarını boş bırakalım. Kendi başıma biraz dolaşmak istiyorum. Ama öbür gün, yani 24 Şubat’ta sizden önemli bir ricam olacak.”

“Buyurun!”

“Mümkünse beni sabah erkenden otomobille almanızı istiyorum.”

“Ne kadar erken?”

“Saat 4 desek?”

Hayretler içinde kaldım. Bu adam sabah saat 4’te nereye gitmek isterdi? Yüzümde fazla bir şaşkınlık ifadesi oluşmaması için toparlandım.

“Peki, nereye gideceğiz?”

“İzin verirseniz o gün söyleyeyim.”

O anda bir korku hissettim. Eve telefon edip Kerem’e iyi olup olmadığını sorsam mı acaba, diye geçti aklımdan. Nasıl bir belaya bulaştığımı öğrenmek istiyordum. Bu normal bir üniversite hocası ziyareti olmaktan çıkmıştı artık. Bu sefer Wagner’in yüzüne kuşkuyla bakmaktan kendimi alamadım. Ama o gayet

rahat, önündeki ördeği yemekle meşguldü. Benimse karnıma kramplar giriyordu.

Yemeğin geri kalanı bu konuşmaların yarattığı gergin ve soğuk ortamda geçti. Bir daha bu konulara değinmedik, zaten fazla bir şey konuşmadık da. Bu ortamın sona ermesini ister gibi, ikimiz de yemeğimizi daha hızlı yemeye başladık. Biter bitmez Kerem'i bahane edip kalktım.

Bir taksiyle kendimi eve attığımda Kerem heyecanla, sokakta bir iki beyaz Renault gördüğünü ama eve kimsenin gelmediğini söyledi. Muşta parmaklarında, sprey ise yanında duruyordu. Bilgisayar ekranında da beni ürkütecek bir yazı falan yoktu. Oğlumun neşeli yüzüne bakıp rahatladım. Üstelik "İyi geceler" derken başını okşamama da kızmadı.

"Hadi yat da sabah okula geç kalma."

Hiç itiraz etmedi.

"Olur!"

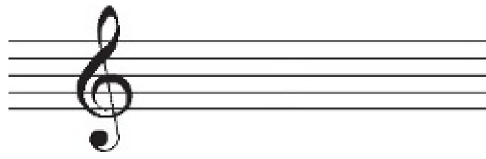
Galiba içine girdiği macera ve sprey ona okula gitme gücü veriyordu. Babaannemin "Her şerden bir hayır doğar!" sözünü hatırladım.

Mutfaktan bir sürahi alıp salona geçtim ve köknar fidanını suladım. Ayrı saksılara ektiğim üç ince daldan sadece biri kalmıştı. Kafkasör Yaylası'nda bir köknar ağacından koparılan dal elbette benim salonumu pek sevmemişti. Ama bu köknar fidanını yaşatmaya kararlıydım. Büyükçe saksısının kapladığı yere rağmen, salonuma ferahlık veriyordu. Özlem duygularıma iyi geliyor, içimi rahatlatıyordu.

Sonra, üniversitenin verdiği dizüstü bilgisayarımı açtım ve profesör geldikten sonra yazmaya başladığım notlara devam ettim. Ne yazacağımı düşünmemiş olduğum halde, aralıksız bir şekilde o kadar hızlı yazıyor olmam beni şaşırtıyordu. Ekrandaki imleç sanki koşarak ilerliyor, peşinden kelimeleri çekiyordu. Ama bunları yazan ben değilmişim gibi hissediyordum. Bilgisayarın başındaki Maya'yı, ondan habersiz izliyordum.

O akşam yatağa yattığımda, başka bir kişiliğe bürünme, başkası olma oyunumu oynayamadım. "Başka Bir Gökyüzü" şiirini de okumadım. Çok uykum geldiği için miydi, yoksa yaşadıklarımı yazmak bunların yerine mi geçiyordu? Sadece, kısa bir süre profesörü ve sırlarını düşündüm. Ne kadar da masum bir

yüzü vardı.

23 Şubat sabahı yağmur daha da kuvvetli, hava da inanılmaz derece soğuktu. Yün kazak, üstüne de kalın bir manto giymeme ve boynumu lila rengi paşminayla örtmeme rağmen, üniversiteye gidene kadar içim titredi. Üstelik şapka da giymiş, şemsiyemin altına sığınmıştım.

Odama girer girmez rektörün sekreteri arayıp, acele gelmem gerektiğini bildirdi. Tarihi binadaki geniş koridordan geçip özel kalem bölümüne girdim. Telefonla konuşmakta olan Yeşim Hanım başıyla içeri geç işareti yaptı. Ona selam verip ağır ceviz kapıyı açtım.

“Günaydın efendim!”

Rektöre doğru yürüyordum ki, şaşkınlıktan ne yapacağımı şaşırdım. İki gündür bizi takip eden ve bir gün önce konferansta gördüğüm üç adam rektörün karşısındaki koltuklarda oturuyorlardı. Özellikle o gün sigara içerek beni süzen adamın yüzü ve alaycı gülümsemesi hiç gözümün önünden gitmemişti.

Birden kulaklarımın zonklamaya başladığını hissettim. Ne işi vardı bu adamların burada? Rektörle ne gibi bir ilişkileri olabilirdi? Demek ki bizi takip ettikleri konusunda yanılmamıştım. Gerçekten de profesörle ilgili karmaşık, belki de tehlikeli bir durum söz konusuydu.

Böyle şaşkınlık yaşamam da rektörü şaşırtmıştı.

“Ne oldu Maya Hanım? Renginiz soldu. Buyurun oturun, korkacak bir şey yok!” diyerek boş koltuğu gösterdi.

Sersemlemiş durumda ürkekçe oraya oturdum. Adamların üçü de kravatlıydı. Biri gri, ikisi lacivert takım giymişti. Yüzünü iyi hatırladığım adamın ince bir bıyığı vardı. Zayıftı, ayak ayak üstüne atmıştı. Nedense en çok o dikkat çekiyordu. Esmer yüzünde, her an sinirlenecekmiş gibi bir ifade vardı. Öteki iki kişi onun yanında daha silik kalıyorlardı. Birinin saçları dökülmüştü. Bıyıklıyla yanındakinin kırklı yaşlarında olduğunu tahmin ettim. Öteki daha gençti.

Rektör,

“Bu beyler istihbarat örgütünden geliyorlar, sana söylemek istedikleri bazı

şeyler var” diyerek sessizliği bozdu.

Bu sözlere bir cevap veremedim, herhalde gülmekten çok acı çekmeye benzeyen bir gülümsemeyle, başımı olur anlamında salladım.

Rektör ayağa kalktı, ötekiler de kalktılar, doğal olarak ben de. Rektör,

“Benim akademik kurula başkanlık etmem gerekiyor. Siz burada oturup rahatça konuşun” dedi.

Sonra kapıyı kapayıp çıktı ve ben üç adamla odada kaldım. Kısa bir sessizlikten sonra bıyıklı adam,

“Nasılsınız Maya Hanım?” dedi.

Bu anlamsız soruya “İyiyim” diyerek cevap verdim ama sesim o kadar kısık çıktı ki, bir hatayı düzeltir gibi tekrarladım.

“İyiyim.”

“Biraz önce rektör beyin ifade ettiği gibi bizler istihbarat örgütündeniz.”

“Buyurun!”

“Sizi böyle meşgul etmemizin nedeni, önemli bir konuda desteğinizi istemek.”

“Benim mi?”

“Evet, sizin.”

“Buyurun o zaman?”

Bıyıklı adam durdu, bir sigara yaktı ve derin bir nefes çekti. Oldukça rahat hareket ediyordu.

“Siz vatansever bir Türk kadınısınız, değil mi Maya Hanım?”

“Anlamadım” dedim.

“Anlamayacak bir şey yok. Vatanınıza hizmet etmeye hazır olup olmadığınızı soruyorum.”

“Nasıl bir hizmet?”

“Siz önce soruma cevap verin, vatansever misiniz, değil misiniz?”

“Niye soruyorsunuz bunu?”

Ben de duruma biraz alışıp daha rahat karşılıklar vermeye başlayınca, adamın sinirlenmekte olduğunu gördüm. Çevik bir hareketle ayağa kalktı.

“Soruları ben soruyorum hanımefendi” dedi. “Lütfen cevap verin!”

“Benim vatanseverliğimi neden sorgulamak istediğinizi anlayamıyorum efendim.”

Bir an durdu, ötekilerin yüzüne baktı, sonra tekrar oturarak sigarasını kül tablasında ezip söndürdü.

“Bu sorudan neden rahatsız oluyorsunuz?”

“Çünkü yanlış buluyorum” dedim. “Kimin daha vatansever olduğunu ölçmenin bir yöntemi mi var? Neden bazıları, memleketi kendilerinin daha çok sevdiğini ileri sürerek bir ayrıcalık elde etmeye çalışırlar?

Çenesini eline dayayarak biraz öne eğildi ve bir süre düşündü. Sonra çevik bir şekilde doğruldu.

“O zaman size başka bir soru sorayım” dedi. Sesinin tonundan bir tehdit geleceğini anlamıştım.

“Üniversitedeki işinizden memnun musunuz?”

Ama ben de sesimin tonunu hiç değiştirmeden devam ettim.

“Evet.”

“İstanbul Üniversitesi gibi önemli bir kurumda rektöre çok yakın çalışıyorsunuz. Acaba bu göreve layık olacak bir geçmişiniz var mı?”

“Bence var, bu üniversitede eğitim gördüm, iş tecrübem...”

“Hayır, hayır, bunları kastetmiyorum. Bize biraz aile geçmişinizden bahsedin.

Mesela babaannenizden. Neydi adı? Semahat Hanım mıydı?"

O anda sözü nereye getirmek istediklerini anladım.

"Bu durumun beni bir Türk yurttaşı olmaktan çıkardığını mı söylüyorsunuz?"

Kendinden emin ve kasıntılı bir gülümseme belirdi yüzünde.

"Hayır hayır. Öyle bir şey söylemiyorum. Soruyorum sadece. Üniversite yetkilileri gerçeği biliyor mu?"

Sorusuna cevap vermedim. Biraz bekledikten sonra ısrar etti.

"Biliyor mu?"

Kısık bir sesle "Hayır, bilmiyor" dedim.

"Onlara bu sırrınızı anlatmayı düşünüyor musunuz?"

"Hayır."

"Efendim, duyamadım. Kendi kendinize konuşuyorsunuz."

"Hayır."

"İşte bu yüzden soruyorum. Vatanınıza hizmet etmeye hazır mısınız?"

"Ama ben işinize yaramam ki."

"Ona biz karar veririz."

Kendini bu memleketin ve burada yaşayan herkesin sahibi gibi hissettiği nasıl da belli oluyordu.

"Peki, ne yapmamı istiyorsunuz?"

Bu sorum üzerine içlerinde en genç olan gri takım elbiseli adam söze girdi.

"Önceki gün bir Alman profesörü karşıladınız!"

"Amerikalı. Alman asıllı Amerikalı."

“Biliyoruz, merak etmeyin, hepsini biliyoruz. Profesör Wagner dört gün İstanbul’da kalacak ve bu süre içinde ona siz eşlik edeceksiniz değil mi?”

“Evet, rektörlük tarafından görevlendirildim.”

“Sizden istediğimiz vatan görevi, Wagner’in yaptığı her şeyi, her konuşmayı bize rapor etmeniz.”

Konunun bu olduğunu tahmin edebiliyordum ama yine de şaşkınlık içindeydim.

“Yaşlı bir hocanın bu işlerle ne ilgisi olabilir?” diye sordum.

Bıyıklı adam “Müsaade edin de ona biz karar verelim” dedi. “Nefes alışını bile rapor etmelisiniz, telefon konuşmalarını, görüştüğü kişileri, hatta tuttuğu notları.”

“Yani bir çeşit casusluk mu yapacağım?”

“Yok canım, o kadar büyütmeyin. Birkaç bilgi sadece.”

“Peki, raporları nasıl vereceğim?”

“Merak etmeyin, biz sizden alırız. Ama siz gözünüzü kulağınızı açın. Vatanseverliğinizi kanıtlamanız için elinize geçen bu fırsatı iyi değerlendirin.”

Sonra çıkıp gittiler ve beni odada tek başıma, büyük bir şaşkınlık içinde bıraktılar.

Babaannemle ilgili sırrı nereden öğrendiklerini düşündüm. Sonra kendi kendime saçmalama dedim, adamlar istihbaratçı, onlar bilmeyecek de kim bilecek! İyi ama hangi istihbarat örgütünden geliyorlardı? MİT mi, Jandarma İstihbarat mı, başka bir yer mi? Ağabeyim Necdet orduda istihbarat subayı olduğu için bu ayrıntıları biraz biliyordum.

Odama geldim, pencereye yaslandım, yağmur altındaki asırlık ağaçları, kabanlarına sarılmış kimi şemsiyeli kimi şemsiyesiz öğrencileri, birbirlerine sokularak yağmura aldırmadan yürüyen sevgilileri izledim bir süre. Saat 10’a beş vardı.

Şimdi basını tarayıp, üniversiteyle ilgili haberleri dosyalamam, cevap verilecek yazıları ayırmam gerekiyordu ama genelde severek yaptığım bu işi yapmayı hiç canım istemiyordu. Kolumu bile kıpırdatmak istemiyordum. İçimde müthiş bir sıkıntı vardı. Nedense, bugün beni görmek istemediği için profesöre kızgındım. Neden yalnız kalmak istemişti acaba? Birisiyle mi görüşecekti?

Otele telefon edip, Profesör Wagner'in odasında olup olmadığını sordum. Operatör "Bağlıyorum!" dedi. Oysa ben bağlamasını istememiştim. Bir anda profesörün "Hello!" diyen sesini duydum ve hemen kapattım telefonu.

Sadece basını taramak işini değil, canım hiçbir şey yapmak istemiyordu. Sessizce kaçsam ne olurdu ki! Aslında hiçbir şey olmazdı. Rektörlük bu hafta beni konuğumuzu gezdirmekle görevlendirmişti nasıl olsa. Onun bugün yalnız kalmak istediğini kimse bilemezdi. Yokluğum hissedilmezdi. Bir tek Süleyman'ın ortalıkta dolaşıp, gevezelik etmesi ihtimali vardı ama ona da bir bahane bulurdum. Profesörün Beyoğlu'nda gezmek istediğini, o dar yollarda da arabaya ihtiyaç olmadığını anlatırdım. İstiklal Caddesi'nde zaten sadece tramvay işliyordu.

Daha fazla düşünmeden mantomu aldım, sıkıca sarınıp okuldan çıktım. Hava korkunçtu gerçekten. Yağmur yavaş yavaş sulu sepkene dönüşüyor, gökten gittikçe daha fazla kar tanesi düşüyordu. Nemli soğuktan ciğerlerim sızlıyordu. Beyazıt Meydanı'ndan bir taksiye binip eve gittim. Yolda yaşlıca şoför,

"Allah barınaksızlara, sokak çocuklarına, hayvancıklara acısın!" dedi.

Bu söz içime işledi. Az daha ağlayacaktım.

Eve girer girmez kupkuru kalorifer sıcaklığı cennet gibi geldi. Bir çırpıda mantomdan, kaşkolumdan, şapkamdan ve sonra üzerimdeki her şeyden kurtuldum. Hızla kendimi sıcak suyun altına attım. Son günlerde başıma gelen acayip olayları düşünmeye daldığım için duşta ne kadar kaldığımı hatırlamıyorum ama çıkarken banyo buhar içindeydi ve aynada hiçbir şey görünmüyordu. Bornozuma sarındım, saçlarımı bir havluyla topladım, mutfağa gidip kendime Earl Grey çay yaptım. Tadı hiç olmadığı kadar nefis geldi. İki fincan içtikten sonra yatağa girdim ve hemen uyudum.

Deliksiz, rüyasız, çok derin bir uykuydu bu. Kalktığımda ışıklı saat öğleden sonra 3.53'ü gösteriyordu ve ağzımda bir metal tadı vardı. Hiçbir şey yemediğimi hatırladım ama canım bir şey istemiyordu. Tekrar giyinip sokağa

çıktım. Daha da soğumuş havada titreyerek Kerem'in okuluna gittim. Geniş, mermer antrede beklemeye başladım.

Çok geçmeden zil çaldı. Öğrenciler zincirlerinden boşanmışçasına sınıflardan fırladılar. Biraz sonra Kerem'i gördüm. Diğer çocuklar gibi koşmuyordu. Yalnız başına, sınıftan çıkmış dalgın dalgın yürüyordu. Beni görünce çok şaşırdı. Tedirginlikle çevresine baktı.

"Okuldan mı çağırdılar seni?" diye sordu.

"Hayır!" dedim, "Seni almaya geldim."

"Niye?"

"İçimden öyle geldi beyefendi. Beraber çıkıp ana oğul bir şeyler yaparız diye düşündüm."

"Ne gibi şeyler?"

"Şimdi gidip güzel bir yemek yeriz, biraz konuşuruz, sonra da sinemaya gideriz."

Yüzünü buruşturdu.

"Amaaan, bırak bunları" dedi. "Eve gitmek istiyorum ben."

"Ev" dediği şeyin bilgisayar olduğunu ve bir an önce online hayatına kavuşmak için can attığını biliyordum elbette.

Eve bilgisayar alalı yaklaşık iki yıl oluyordu. İlk aylarda sadece oyun amacıyla kullanıyordu. Benden sürekli yeni oyunlar almamı istiyordu. Ama ilk aylardan sonra Kerem'in sürekli artan internete düşkünlüğü artık beni tedirgin etmeye başladı.

Evde bilgisayar olması, bilgiye ve araştırmaya önem vermenin göstergesi kabul ediliyordu. Başta arama motorları olmak üzere çeşitli araçlardan ve bilgi kaynaklarından hep olumlu şekilde söz ediliyordu. Ama geçen yıl üniversitede, bu konuyla ilgili bir sohbet sırasında, hocalarımızdan biri kaygılarını dile getirmişti. "Göreceksiniz" demişti, "en geç on yıl içinde, yeni yetişenler, insanlığın ulaştığı araştırma ve düşünme düzeyinin gerisinde kalacaklar.

Matbaadan önceki kitapsız dünyanın söylenti ve dedikodu özellikleri geri dönecek.”

Ona katılmamıştık, itiraz etmiştik. Bilgiye kolay ulaşmanın, araştırmaları kolay yapmanın faydasından söz etmiştik. Ama hoca, internetin araştırmayı kolaylaştırdığı kadar, araştırma anlayışını bozduğunu, kaynak güvenilirliği ve kanıt arama gibi kaygıları azalttığını ileri sürmüştü.

Bence Kerem açısından asıl sorun internette çok zaman harcamak değildi. Temelde onunkinin bir iletişim sorunu olduğunu biliyordum. Babasıyla ilişkisi ciddi boyutlarda eksikti, sorunluydu. Bana acı verse de, zaman zaman benimle ilişkisinin de pek sağlıklı olmadığını düşünüyordum.

“Hani bana yardım edecektin?” diyerek, Kerem’le konuşmaya devam ettim. “Bu sefer başım iyice dertte. İşin içine bir sürü casus karıştı.”

“Sahi mi?”

“Evet!”

“Ben nasıl yardım edeceğim peki?”

“İnternette araştırmalar yaparak işe başlayabilirsin.”

“Hadi eve gidelim öyleyse.”

“Hayır, önce konuşmamız lazım.”

Nihayet direncini kırabilmiş, benimle gelmeye razı edebilmiştim.

Okuldan çıkıp yakındaki büyük alışveriş merkezine gittik. İçerisi ışıl ışıldı. Dünyanın bütün önemli markalarının mağazaları ortalığı aydınlığa boğuyordu. Alışveriş merkezinin tam ortasındaki bistroya oturduk. Büyük saksılara ağaçlar dikmişler, oraya neredeyse tropik bir hava kazandırmışlardı. Palmiye bile vardı.

“Ben önce sıcak bir çorba içeceğim. Sonra da kuzu pirzolası ve kırmızı şaraba sıra gelecek” dedim. “Sen de bunları istersin değil mi?”

Yüzünün isyan duygusuyla kasıldığını gördüm ve gülerek ekledim.

“Şaka yaptım aptal oğlan. Senin yiyeceğin şeyleri ezbere biliyorum.”

“Peki, neymiş onlar?”

“Çok değişik şeyler!”

Beklediği yanıtı almak için yüzüme bakıyordu. Sözlerime devam ettim:

“Hamburger, patates kızartması ve kola gibi değişik yiyecekler.”

Güldü. O gülünce benim de içim sevinçle doldu. İyi ki oğlumu alıp geldim buraya, diye düşündüm. Nasılsa ay sonu yaklaşıyordu ve bu ayki bütçem açık vermeyecek gibi görünüyordu. Bir süre tasarruf yapmak gibi bir derdim de olmayacaktı. Ekonomik kriz dolayısıyla böyle küçük birikimler için hiç hevesim kalmamıştı. En azından şu bir iki ayı hesap kitap yapmadan yaşamak geliyordu içimden.

Uzun zamandan beri ilk kez Kerem’in güldüğünü görüyordum. İçimde bir şefkat duygusu uyandı. Eğilip saçlarını okşadım. Ama benim bu hareketim üstüne hemen kendini çekip, elimi sertçe itti. Bu arada, çevresine tedirgin bir şekilde göz attı.

“Tamam, tamam” dedim. “Özür dilerim, yarım kavanoz jöleye yazık etmek üzereydim. Bir daha yapmam.”

Yemek sırasında ona isimleri verdim. Özellikle Wagner, İkinci Dünya Savaşı, Almanya ve İstanbul Üniversitesi maddelerini araştırmasını istedim. Bir de o sabah gelen adamları anlattım.

“Bunlar ciddi mi, benimle dalga mı geçiyorsun?” diye sordu.

“Yemin ederim ciddi” dedim. “Böyle şeylerin şakası olur mu? Karmakarışık bir olayın tam ortasına düştüm.”

Bunun üzerine heveslendi, çantasından bir defter çıkararak bütün isimleri not etti.

“Gözlerin babaanneme benziyor” dedim.

“Bana ne?”

“Bir gün sana bu olağanüstü kadını anlatacağım.”

Omuzlarını silkti. Hiç merak etmediği her halinden belliydi.

Yemekten sonra en üst kattaki sinema salonlarına gittik. Yedi film oynuyordu.

“Sen seç!” dedim.

O günlerde adından çok söz edilen bir filmi seçti. Bari ritüeli tam olarak uygulayalım diyerek patlamış mısır ve kola aldım. İçeri girip kırmızı kadife koltuklara yayıldık.

Filmin sonunda çok ağladığım için rahatsız oldu ama sadece ben değil, sinemadaki birçok kadın ağlıyordu. Filmin kahramanının sevgilisini kurtarmak için ölüme gitmesiydi hepimizi ağlatan. Bizimki böyle aşkların modasının geçmiş sayıldığı bir dönemde dünyaya gelmiş olmanın ağıtıydı.

Bile isteye kendimi en ucuz duygusallık bataklıklarına gömdükten sonra sinemadan çıkıp eve gittik. Kerem hemen araştırmalar için bilgisayarının başına koştu.

“Yarın sabah çok erken çıkacağım. Başının çaresine bakabilir misin?” dedim.

“Evet!”

“Eğer olağandışı bir şey görürsen haber ver.”

“Erken gidişin o Alman adamla mı ilgili?”

“Evet!”

“Nereye gideceksiniz?”

“İşin garibi bilmiyorum. Bana söylemedi.”

“Korkmuyor musun?”

Asında pek korkmuyordum ama “Korkuyorum” dedim.

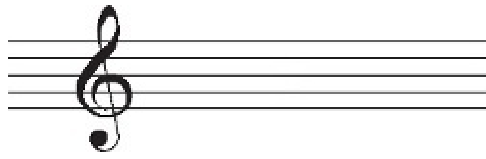
Sustu. Elleri klavyede dolaşmaya devam etti.

“İyi geceler!” dedim.

“Sana da.”

Cevap vermesinin yarattığı mutlulukla az daha arkadan omuzlarına sarılacaktım ama o kadarına cesaret edemedim.

Odaya geçip saati sabah 3’e kurdum ve yattım.

Rüyamda ağlıyordum. Uyanınca yanağıma değen ıslaklıktan, gerçekten ağlamış olduğumu anladım. Gözyaşlarım yastığa akmıştı. Bu durum bende, rüyadan çıkamamış olma hissi yarattı. Başucumdaki dijital saate baktım, 2.35'i gösteriyordu. Ev sessizdi, Kerem uyuyor olmalıydı.

Yorgana sarınıp dertop oldum, rüyama tekrar dönmek istedim. Gözyaşlarımı orada bırakıp uyanmalıydım. Yatağın sıcaklığından ayrılmaya da hazır değildim henüz.

Babaannemin kucağına yattığımda yaşardım böyle uyku ile uyanıklık arası durumları. Öyle anları çok severdim. Saçlarımda gezinen yaşlı el, küçük pembe çiçekli kahverengi pazen entarisinden gelen sabun kokusu, başına iliştirdiği tülbentin sallanan uçlarının yanağıma değişi ve onun bana hafif bir sesle anlattığı masallar, ne güzeldi!

Bütün bunları bir düş gibi algılardım, oysa gerçekti hepsi. Aslında o sırada uyuyor olurdum ama babaannemin her dokunuşunu ve her kelimesini algılardım.

Babaannemin siyah ve çok etkileyici gözleri vardı. Postacı olan kocası erken ölmüş ama geride üç çocuk bırakmıştı. İki oğlan bir de kız. Kız en küçükleriydi. Ortanca çocuğu ise benim babamdı.

Çocukluğum annem, babam, benden sekiz yaş büyük olan ağabeyim Necdet ve babaannemle geçmişti. Üsküdar'da bir apartman katında oturuyorduk.

Babam banka memuru, annem de öğretmen olduğu için evden sabah gider akşam gelirlerdi. Bizimle ve bazı ev işleriyle uğraşmak babaanneme kalırdı.

Öğleden sonra okuldan geldiğim zaman bir francala dilimi üzerine sürülmüş tereyağı bizi bekliyor olurdu. O zamanlar ekmek yerine francala denirdi. "Git köşedeki fırından bir francala al, gel" derlerdi. Şimdi kayboldu bu söz.

Pazar günleri fırına ağabeyimle bir tepsi götürürdük. İçinde ya pide harcı, ya börek, ya da güveç olurdu. Börekle güveci olduğu gibi fırına atarlardı ama eğer pide harcı götürmüşsek, unlu tezgâh üzerinde usta elleriyle açtıkları hamura onu yayarlar, üstüne fırçayla yumurta sürerler ve içinde odun kütüklerinin köz olduğu fırına atarlardı.

Mahalledeki çocukların hemen hemen hepsi orada olurdu pazar günleri. Bana Maya değil, hepimizin meraklı olduğu çizgi filmden dolayı Arı Maya diye seslenirlerdi. Ben de bu kadar sevimli bir arının adını taşıdığım için kendimi ayrıcalıklı hisseder, ismimi koyan anneannemin bu tercihi çizgi filmden dolayı yaptığını sanırdım. Fırıncıların ellerindeki uzun küreklere, unun beyazlığına, sıcak fırından gelen iştah açıcı kokulara bayılırdım. Tepsiyi bıraktıktan sonra sokakta oynar, bize söyledikleri saatte tekrar fırına giderdik. Elimizde küçük bir kâğıt olurdu ve o kâğıtta bir numara yazardı. Kenarları tırtıllı pusulanın diğer ucu da tepsideki yemeğe yapıştırılmış olurdu. Zaten ekmeklerin altına da küçücük etiketler yapıştırılırdı. Ağabeyimle beraber sıcak tepsiyi elimiz yanmasın diye annemin verdiği bezlerle tutar, insanın başını döndüren nefis kokuya dayanmakta güçlük çekerek eve koşardık.

Tekrar saate baktım. 3’e geliyordu; kalkmam ve hazırlanmam gerekiyordu ama hâlâ biraz önceki rüyanın etkisi altındaydım. Daha doğrusu rüyadan ayrılıp bu soğuk İstanbul gecesine dönmek istemiyordum.

Bu tuhaf adam sabahın 4’ünde nereye götürecekti beni? Hangi karışık işlere sürükleyecekti? Hem de İstanbul’un alışkın olmadığı kadar soğuk bir günde.

Rüyamda babaannemin söylediğine göre Ayasofya’nın altındaki mahzenlere gidecektik. Bin beş yüz yıldır kimsenin ayak basmadığı sularla kaplı mahzenlere. Kim bilir ne arayacaktı oralarda?

Sonra, saçmalama diye kendi kendimi uyardım; bunu sana babaannen söylemedi ki, rüyanda ona sen söylettin. Kim bilir nereden aklıma gelmişti Ayasofya’nın altındaki mahzenler! Bir yerde mi okumuştum, belgeselde mi izlemiştim ya da bir arkadaşım mı bahsetmişti?

Ama rüyada söylediği son sözler ona aitti gerçekten. Çünkü hayattayken de sık sık söylerdi bunu:

“Bu dünyada sana kötülük yapmak isteyen insanlar çıkacak karşına, ama unutma ki iyilik yapmak isteyenler de çıkacak. Kimi insanın yüreği karanlık, kimininki aydınlıktır. Geceyle gündüz gibi! Dünyanın kötülerle dolu olduğunu düşünüp küsme, herkesin iyi olduğunu düşünüp hayal kırıklığına uğrama! Kendini koru kızım, insanlara karşı kendini koru!”

Bunları ölmeden çok kısa bir süre önce de söylemişti bana.

Bir gece garip sesler çıkardığını duyup korkuyla yanına gitmiştim. O sıralarda İstanbul Üniversitesi'nde Edebiyat Fakültesi'nde okuyordum. Ağabeyim harp okulunu bitirmiş, subay olmuştu.

Babaannem nefes alamıyor, hırıltılar çıkararak kıvranıyor, elimi parçalayacak gibi sıkıyordu. Alt katımızda oturan doktora haber verdik. Adam yatıştırıcı iğneler yaptı, tansiyonuna baktı, onu biraz rahatlattı ama sabah mutlaka hastaneye götürmemiz konusunda uyarmayı ihmal etmedi.

Babaannem ertesi gün çok yorgundu, benzi soluktu ama düzenli nefes alıyordu. Koluna girip merdivenlerden yavaş yavaş aşağı indirdik. Çıkmadan önce eve hüzünle baktı, sanki bir daha göremeyeceğini düşünüyordu. Gerçekten de öyle oldu, bir daha o eve dönemedi.

Babaannemin, subay ağabeyimden dolayı askeri hastanede tedavi görme hakkı vardı. Biz de oraya götürdük. Hastanede onu tek kişilik, küçük bir odaya yatırdılar. EKG çektiler, kan tahlili yaptılar, sonra bizi bırakıp gittiler. Ağabeyim, annem, babam da ayrıldılar. Hastanede refakatçi olarak ben kalacaktım. Babaannemin koluna serum bağlamışlardı.

Akşamüstü bir profesör general geldi. Yanında asistanlar vardı. Gür kaşlı, ciddi, otoriter ve çok saygı gören bir adamdı. Babaanneme şefkatli davrandı. Damarlarında bir sorun olduğunu, tedavi etmeye çalışacaklarını anlattı.

Daha sonra hayatım boyunca unutmayacağım şu sahne yaşandı: Doktor, kalp-damar hastalığının genetik olup olmadığını anlamak için babaanneme basit bir soru sordu.

"Anneniz, babanız hangi hastalıktan öldü?"

Babaannem sustu.

Doktor duymadı zannederek daha yüksek sesle bir kez daha sordu:

"Annenizle babanız diyorum. Neden öldüler?"

Babaannem yine susuyor, cevap vermiyordu. Odada çok tuhaf bir hava oluşmuştu.

Bu sefer ben "Babaanne, doktor beye cevap versene!" dedim.

Yüzüme çaresizlik içinde baktı ve ağlamaya başladı.

Hoca “Ya sabır!” der gibi başını sinirli sinirli salladı.

“Hanım, yeni mi öldü annen baban, niye ağlıyorsun!” diye çıkıştı.

Doktorun o sözü de, hayatım boyunca hiç aklımdan çıkmadı. Farkında olmadan çok önemli bir gerçeği dile getirmişti. Benim de daha sonra anlayacağım gibi, bazı ölümlerin acısı hep yeni kalıyordu.

Odada bir süre sessizlik oldu. Sadece babaannemin sessiz hıçkırıkları duyuluyordu. Doktor, sesini kontrol etmeye çalışarak, hem anlayışlı hem de biraz tehdit edici bir sesle, sorusunu tekrarladı:

“Evet... Hadi bakalım. Annen baban neden öldü?”

Kısa bir sessizlik daha ve peşinden babaannemin yanıtı geldi:

“Hiçbir hastalıktan ölmediler!”

Sesinde bir sitem vardı. Hepimiz acaba çıldırdı mı gibilerinden yüzüne baktık. Acılıydı, sarsılmıştı, ağlıyordu ama çıldırmış bir hali yoktu.

Hoca,

“Ne demek istiyorsun hanım?” diye sordu.

Babaannemin birden gözleri alevlendi. Solgun çehresinde, acılı bir çift gözdü sanki konuşan.

“Annemle babam öldürüldüler doktor bey. Hastalıktan ölecek kadar yaşlanamadılar.”

Yine bir sessizlik oldu. Doktor bu sefer daha alttan alan bir sesle konuştu:

“Bunun bizim konumuzla bir ilgisi yok ki. Ben sadece kalp-damar hastalığı açısından genetik bilginizi almak istedim.”

Ve sonraki yıllar boyunca yüzlerce kez kulaklarımda çınlayacak olan bir yanıt geldi babaannemden. Ama doktora söyler gibi değil, kendi kendine konuşur gibi ve tavana bakarak,

“İlle bir hastalık arıyorsanız” dedi, “onları öldüren insanoğlunun zalimliğiydi!”

Hepimiz şaşkına döndük. General profesör bir şey söyleyecek oldu, sonra ne düşündüyse düşündü, bundan vazgeçti ve çıkıp gitti. Asistanları da arkasından çıkıp, kapıyı saygıyla kapattılar.

Babaannemle yalnız kaldık. Yatağın yanına oturup üstüne eğildim, boynuna sarıldım. İçini çeke çeke ağladı durdu. Hiçbir şey demedim. Sadece onun zayıf omuzlarına sarılmış, yüzümü yüzüne yaslamış olarak öylece durdum. Yanağım yaş içindeydi ama sadece onun ağlamasından mı oluyordu bu, yoksa ben de mi onunla ağlıyordum, bilemiyordum.

Hastane odasına karanlık çöktü. Kapıyı açan hemşireyi “Biraz sonra lütfen!” diyerek gönderdim.

Hiçbir şey anlamamıştım. Ama sormayı da düşünmüyordum. O anda önemli olan merakımı tatmin etmek değil, onun yanında olmaktı. Bunu ona hissettirmekti.

Sonra babaannemin “Sana anlatacağım!” dediğini duydum. Kulağıma fısıldar gibi konuşuyordu.

“Bugüne kadar hiç kimseye anlatmadığım şeyi sana anlatacağım.”

Bir şey söylemeden elini tuttum. Kısa bir sessizlikten sonra, kısık bir sesle anlatmaya başladı. Anlattıklarının içeriği kadar, onca yıldır tanıdığım o sesin bana yabancı gibi gelmesi de beni şaşkınlık içinde bırakıyordu.

Duyduklarıma inanamadım, sarsıldım. Bir kadının bu kadar acı çekmiş olmasını aklım kabul edemiyordu. Her şeyini bildiğim babaannemin bambaşka birisi olduğunu öğrenmenin şokunu yaşıyordum.

Eğinli olduklarını anlatıyordu babaannem, varlıklı bir ailenin çocuğuydu, kardeşleri vardı, büyük bir evde otururlardı, dedesinin keman çaldığını hatırlıyordu. Babaannem altı yaşındayken askerler gelip annesini, babasını, dedesini, amcalarını, teyzelerini götürmüşlerdi.

Çünkü onlar bir Ermeni ailesiydi ve bütün Ermeniler zorunlu sürgüne yollanıyordu. Bu haber duyulduğu zaman annesi, onu ve kardeşlerini Müslüman komşularına emanet etmişti. Yolda başlarına ne geleceği belli değildi, gidenlerin

yollarda çeteler tarafından soyulduğu, öldürüldüğü, kadınların memelerinin kesildiği, kızların ırzına geçildiği, altın bilezikleri almak için kolların kesildiği anlatılıyordu. Bu yüzden çocuklarını saklamak istemişlerdi.

Müslüman komşularla birbirlerini çok seviyorlardı. Aslında çok yoksul olan ve kendi karınlarını doyuramayan aileler, Ermeni çocukların sorumluluğunu hiç tereddüt etmeden üstlenmişlerdi. Üstelik bu yasaktı; o aileler bir tehlikeyi göze alıyorlardı.

Ermeni çocuklar, pencereden anne babalarının ve bütün akrabalarının götürülüşünü seyrettiler. Yeni aileleri ile birlikte ağladılar.

Ama bir süre sonra tehcir edilen Ermenilerin çocuklarını saklamak iyice tehlikeli bir iş haline geldi. Bu yüzden onları devlete teslim etmek zorunda kaldılar. Devlet de çocukları çeşitli yetimhanelere yerleştirdi. Daha altı yaşında olan Mari de Semahat adıyla İstanbul'da bir yetimhaneye verildi.

Babaannem çok yorulmuş gibi derin derin nefes alarak bir süre sustu. Bu aradan yararlanarak, yaşadığım şoku biraz atlatabildim.

“Peki, kardeşlerine ne oldu babaanne?”

“Onlardan bir daha hiç haber almadım. Kim bilir nerelere gittiler?”

“Annenle babanın öldüğünü nerden biliyorsun?”

“Yıllar sonra Eğin'e gittim. Bizi koruyan aileyi buldum. Karşılıklı gözyaşları döktük. Annemlerin kafilesini şehrin çıkışındaki bir köprübaşında durdurmuşlar. Hepsini kesip, cesetlerini dereye atmışlar. Hiç kurtulan olmamış. Zaten savaş vardı orada. Kıştı, yolları eşkıyalar kesmişti. Yüzlerce kişilik Ermeni kafilelerinin yanına ancak birkaç nöbetçi veriyorlardı. Onlar da gelen eşkıya sürülerine karşı bir şey yapamıyorlardı tabii. Bunları hep sonradan öğrendim. Annem babam da bu vahşilerin kurbanı olmuş.”

Tekrar elini tuttum. Söze gerek yoktu. İçtenlikle paylaşıyordum acısını. Bunca yıldır taze kaldığını anladığım ve benim yeni öğrendiğim bir acıydı bu. Babaannem sanki bütün gücünü toplayıp devam ediyordu. Sesi biraz daha canlı çıkmaya başladı:

“O vahşileri, yani eşkıyaları... nedense hiçbir zaman asıl suçlu olarak

görmedim. Belki de hiç tanımadığım için, sadece büyüdükten sonra duyduğum için. Asıl suçlu olarak hep, o tehcir kararını çıkaranları gördüm. Enver Paşa ve arkadaşları. Onları hiç affetmedim. Onlara olan nefretim hiç azalmadı. Bir de Müslümandılar! Kul hakkı her şeyden önemli derlerdi. İnşallah onların inandığı gibidir. Ölüyorum işte. İnşallah öbür dünyada sorarlar bana. Ben de haykırırım: Hakkımı helal etmiyorum!”

Yanağımda birden sıcak suyolları oluştuğunu hissettim. Babaannemin elini gittikçe daha fazla sıkıyordum. İçimden, “Tamam babaanne, sus, artık anlatma” demek geliyordu. Bu acıyı böylesine derinden tekrar yaşamasını istemiyordum. Ama anlatmak onun tercihiydi. Belki de, sorunların üstünü örtme kültürü içinde yaşadığım için, böyle düşünüyordum. Belki de doğrusu, bunların açık ve ayrıntılı olarak anlatılmasıydı.

“Anneni babanı hatırlıyor musun babaanne?”

“Hatırlamaz olur muyum hiç. Gerçi elimde bir fotoğrafları bile yok. Yüzlerini hatırlamıyorum. Ama başka bir şekilde, başka bir anlamda, çok iyi hatırlıyorum onları. Çok canlı hatırlıyorum.”

Babaannemin o gün anlattıklarından öğrendiğime göre, Semahat yetimhanede büyürken, İstanbullu bir aile gelip evlat edinmek için onu seçmişti. O ailenin kızı olarak yaşamıştı ve büyüyünce de dedemle evlenmişti.

“Dedem Ermeni olduğunu biliyor muydu babaanne?”

Uzunca bir süredir ilk kez yüzünde küçük bir gülümseme belirdi.

“Biliyordu. Zaten bilmemesine imkân yoktu, çünkü nüfus kâğıdımda ‘mühtedi’ yazıyordu.”

“Mühtedi ne demek?”

“Din değiştirmiş demek.”

“Gerçekten değiştirdin mi dinini?”

“Kimse bana böyle bir şey sormadı. Hıristiyan olarak doğmuşum ama Müslüman olarak yaşayıp gittim.”

“Ama sen namaz kılıyorsun, Ramazan’da oruç tutuyorsun?”

“Herkes aynı Allah’a dua etmiyor mu kızım, ha kilisede ha camide. Ne fark eder?”

Babaannemle bir daha bu konuyu konuşmadık, hiç açılmadı. Sadece, ertesi gün, odada yine yalnız olduğumuz bir sırada beni yanına çağırıp, sanki etrafta birileri varmış da bizi görebilirmiş gibi gizlice bana bir anahtar verdi.

“Benim dolaptaki çekmecenin anahtarı bu” dedi. “Git aç, içinde sana bir hediyem var. Annemin kaçmadan önce koynuma sıkıştırdığı ve hayat boyu kimseye göstermeden saklamak için mücadele verdiğim bir şey. Sana atalarından kalan bir yadigâr olsun.”

Babaannem bir hafta sonra o hastanede, kalp yetmezliğinden öldü.

Cenazesi camiden kalktı, imam “Salihat-ı nisvandan Semahat Duran hanımefendiye” dualar okudu. “Nasıl bilirdiniz?” diye sordu. Cemaat hep bir ağızdan “İyi bilirdik!” diye haykırdı.

Evde babaannemin çekmecesini açtığımda gerdanlığı buldum. Çok eski ve çok değerli olduğu belliydi. Babaannemin böyle bir şeyi çocukluğundan beri, hiç kimseye göstermeden saklamış olmasına hayret ettim. Aynı kutunun içinde, eski nüfus cüzdanı ve bir de küçük haç vardı. O da çok eskiydi ve pek değerli bir taştan yapılmamıştı anlaşılan. Biraz paslanmıştı. İyice silip temizledim o ata yadigârını. Sonra sakladım. Gerdanlığı ise, önemli kabul ettiğim günlerde kullanmaya karar verdim.

Babaannem sırrını kimseye söylemememi istemişti, ben de söylemedim; bir kişi hariç.

Ağabeyime anlattım, inanmadı. Bunun üzerine eski nüfus cüzdanındaki “mühtedi” yazısını gösterdim. Şaşkınlık ve öfkeyle doldu yüzü. Beni çok üzen ve ilişkimizin soğumasına yol açan bir söz söyledi.

“Demek ki bizim de kanımız pismiş.”

“Ne diyorsun sen?” dedim. “Babaannem, babam, sen, ben. Biz buyuz. Ne demek kanımız pis? Pis kan olur mu?”

“Asala bizim ne kadar çok diplomatımızı öldürdü!” dedi. “Hiç gazete okumuyor musun? Şimdi de dünyadaki bütün Ermeniler bize karşı savaşıyorlar.”

“Babaannemin terör örgütüyle ne ilgisi var?”

“Babaannemin demedim.”

“Ama babaannem Ermeni, dolayısıyla biz de yarı Ermeni’yiz. Artık bunu kafana soksan iyi olur.”

Çok öfkelendiğim için özellikle damarına basıyordum.

“Neyse” dedi. “Senden ricam bunu kimseye söylememen. Ağzını sıkı tut lütfen. Çünkü bende Ermeni kanı olduğu ortaya çıkarsa orduda yükselemem, terfi alamam, general olamam, hatta belki binbaşılıktan emekli edilirim, geleceğim mahvolur. Sen hiç Ermeni bir general gördün mü?”

“Pis kan sözünü geri alırsan susarım” dedim.

Bir daha bu konuyu açmamam şartıyla sözünü geri aldı. Ve o günden sonra, düğünü, oğlunun sünneti gibi zoraki bir iki buluşmanın dışında hiç görüşmedik.

Albay olduğunda bir kere kutlamak için evlerine gittim. Bana yakın bir yere, Uçaksavar Mahallesi’ne taşınmıştı.

Annemle babam, her hükümetin oy kazanmak yüzünden verdiği avantajlarla biri 46, diğeri 48 yaşındayken emekli olma şansını yakalamışlardı. Üsküdar’daki daireyi satıp Bodrum’da Gümbet tarafında deniz kıyısı bir kooperatif evi almışlardı. Yaz kış orada oturuyorlardı. Onlarla bu konuyu zaten hiç konuşmamıştık. Ağabeyime gittiğim o gün de, babaannemle ilgili daha önce konuştuklarımızı hatırlamıyoruz gibi davrandık. Belki de sahiden unutmuştu bile.

Ama dün rektörün odasındaki o adamlar... Belli ki başka bilenler, hatırlayanlar vardı. Birdenbire müthiş bir huzursuzluk duydum içimde. Daha doğrusu var olan huzursuzluğumun sebebini buldum. Bunun kaynağı profesör değildi, bizi takip edip üniversiteye gelen, beni tehdit eden o üç adamdı. Hele o gri elbiseli zayıf olanın yüzündeki kurt sırıtışını unutamıyordum. Beni bildiklerine göre Necdet’i de biliyorlardı mutlaka. Buna rağmen ona ilişmemişlerdi. Yükselmiş, albay olmuştu, general olması da yakındı, hatta duyduğuma göre askeri istihbaratla

ilgili birimde yolu açıktı.

Böyle şeyleri hep söylenti olarak duyardık zaten. Kimse net bir şey söylemezdi. Sadece seslerini alçaltıp, gözlerini kısarak “İstihbarat galiba” derlerdi.

Tam o sırada çalan zil yerimden hoplattı beni. Saat 3’tü. Çalar saati susturdum. Sessizce ama hızlı bir şekilde hazırlandım. Kerem bilgisayarın başında sızmıştı. Onu yatağına yatırırken fark etmedi bile. Ben de durumdan yararlanarak bir öpücük kondurdum alnına. Çocuklar uyurken harika oluyorlar. Keşke hep uyusalar ve anneler onları hep uyurken sevse, okşasa... Bilgisayar ekranında Maximilian Wagner’le ilgili belgeler vardı. Demek sıkı çalışıyordu bizimki. Yazdıklarını okumak için şiddetli bir istek duyuyordum ama vaktim yoktu. Geç kalıyordum. Yine de ilk birkaç satıra göz atmadan edemedim. Kendimi güçlükle ekrandan ayırıp antreye gittim.

En kalın mantomu giyip, boynuma yeşil bir eşarp bağlayarak çıktım, kapıyı sessizce kapattım.

Apartmanın boş koridorları, giriş holü, sessizliği ürküttü beni. Kötü bir iş yapmasak bile, uygun görülen saatler dışında evlere girip çıkmak hep bir suçluluk duygusu yaratıyordu insanda. Bir zamanlar kocam olan Ahmet söylemişti bu sözü. “Sen yokken bile, eve geç geldiğim zaman bir suçluluk duyuyorum içimde” demişti.

Beni sevdiğini düşündüğüm için bu sözlerine hiç aldırmamıştım. Ama bir süre sonra evliliği sadece sürekli bir sorumluluk ve suçluluk hali olarak algıladığını anlayacaktım. Daha doğrusu bunları kendisi anlatacaktı bana. “Dayanamıyorum, ne olur, anla beni” diyecekti. “Bu durumun seninle ilgisi yok. Ben evlenecek birisi değilmişim, yanlış yaptım. Evlilik beni boğuyor, ömür boyu hapis cezasına çarptırılmışım gibi hissediyorum.”

“Evliliğin, bir yuva kurmak ve bir hayatı paylaşmak için özgürlükten vazgeçmek olduğunu bilmiyor muydun?” demiştim.

“Evet” diye cevap vermişti. “Teorik olarak biliyordum. Buna hazır olduğumu sanıyordum, ama bilmekle yaşamak aynı şey değilmiş. Beni affet!”

Sokağa çıktığımda soğuğun şiddetiyle sarsıldım. Yağmur kesilmişti ama dehşetli bir ayaz vardı. Havanın bu kadar soğuk olduğu bir günü hiç

hatırlamıyordum. Babaannem olsa “Hava kar topluyor!” derdi. Belki de kara çevirecekti bir süre sonra. “Kar iyidir” de derdi babaannem. Kar yağınca ayazın biraz kırılacağını, havanın az da olsa yumuşayacağını söylerdi. Bir de köklü bir Anadolulu olarak çok güzel bir sözü vardı: “Kar Anadolu’nun yorganıdır!” derdi.

Siyah Mercedes, sokak lambasının altında duruyordu. Süleyman’ın beni bekletmediğine, vaktinde geldiğine sevindim ama kapıyı açıp içeri girer girmez sigara dumanından boğulur gibi olunca dayanamayıp sertçe söylendim.

“Bu ne be!” dedim. “Ahır gibi. Böyle sigara mı içilir? Dışarıda içseydin ya şu zıkkımı. Yazıklar olsun sana Süleyman!”

Otomobili kaplayan duman gözlerimi yaşartıyor, genzimi yakıyordu. Sözlerimin ve ses tonumun aşırı kaçtığını fark ettim ama artık geç olmuştu. Süleyman,

“Hava çok soğuk” diye homurdandı.

“Camları açmak da mı aklına gelmedi?” dedim ve yanımdaki camı açtım.

Süleyman arabayı gereğinden fazla bir sertlikle yola çıkardı, tehlikeli bir hızla kullanmaya başladı. Zaten Türk erkeklerinin bir numaralı özelliği sinirlenince hız yapmalarıdır. Bu yüzden hiçbirisiyle direksiyon başındayken tartışmayacaksın. Her yıl yedi bin kişinin öldüğü kazalarda, aile kavgalarının çok önemli yer tuttuğunu düşünürüm hep. Kadın söylenir adam gaza basar, kadın biraz daha söylenir adam biraz daha gaza basar ve aile yarı bilinçli bir intihara sürüklenir. Olan, arka koltukta oturan ve trafikteki diğer araçlara el sallayan, her şeyden habersiz masum çocuklara olur.

“Yavaş ol!” dedim sertçe. “Vaktimiz var.”

Açık camdan giren soğuk hava yüzümü jilet gibi kesiyordu. Korkunç bir gündü doğrusu.

Ve bu korkunç günde, bakalım profesör bizi nereye götürecekti?

Soğuktan titremeye başlamıştım. Süleyman’ın bütün tersliği üzerindeydi. Geçen gün ona söz verdiğim amcaoğlunun işe alınması konusunda rektörle görüşmediğim için bana iyice hınçlanmıştı. Keşke konuştum deseydim. Bir süre

sonra da, tekrar konuştuğumu ama işin olmadığını söyleyebilirdim. Böylece bir düşman yaratmamış olurdum kendime. Ama bu aşamadan sonra artık taviz vermeye niyetim yoktu.

"Süleyman! Niye kaloriferi çalıştırmıyorsun?"

"Çünkü bozuldu."

O sırada kulağımın dibinde bir ses duyuyorum. İngilizce konuşan bir erkek sesi:

"Hep böyle yazacak mısınız?" diye soruyor.

Şaşırıyorum. Bir an ne diyeceğimi bilemiyorum. Adamın suratına bakıyorum, hiç tanımadığım birisi. Sonra gülüyorum.

"Galiba" diyorum.

"Uçak kalktığından beri yazıyorsunuz" diyor adam. Orta yaşlı, saçları kırlaşmaya başlamış bir Amerikalı.

"Aslında çok daha önceden başladım yazmaya" diye açıklıyorum. "Var olan notlarımı bir araya getiriyorum, küçük bazı eklemeler, düzenlemeler yapıyorum."

"Herkes uyuyor ama siz sürekli çalışıyorsunuz. Yazar mısınız?"

Çevreyi rahatsız etmemek için çok alçak sesle konuşuyor.

"Hayır, ama bir kitap yazıyorum."

"Ne demek bu, anlayamadım."

"Profesyonel bir yazar değilim. Bu işe devam etmeyi düşünmüyorum. Ama başımdan geçen bir olayı yazıyorum."

"Anlatmaya değecek kadar önemli bir olay olmalı."

"Hem de nasıl" diyorum gülerek.

"İyi, o zaman ben sizi rahat bırakayım."

O gittikten sonra ne kadar gerilmiş olduğumu fark ediyorum. Kollarım, omuzlarım, boynum kaskatı kesilmiş. Belki hep aynı şekilde oturmaktan, belki de anlattığım olayları yaşar gibi olduğumdan.

Kalkıp, uçağın burnuna doğru yürüyorum. Su içiyorum, birkaç jimnastik hareketi yapıyorum. Sonra uçak boyunca iki kez yürüyorum. Bir sağ taraftan, bir de sol taraftan.

Dev Airbus 340 tıklım tıklım dolu. Koltuklarda çeşit çeşit insan uyuyor. Kadın, erkek, genç, yaşlı, çocuk bir sürü insan. Birbirlerine yabancılar ama kader birliği ettiklerinin farkında değiller.

Uçak düşecek olsa hepsi aynı dakikada ölecekler ve bu ölüm onları sonsuza kadar bağlayacak. Şu yaşlı kadınla, ona yaslanmış uyuyan torunu, öteki koltukta oturan genç adam, business class'taki iş adamları, hatta pilotlar, gecenin o saatinde bile giysileri kırışmamış olan hostesler. Onlara bakarken "Her yolculuk bir kader birliğidir" diye düşünüyorum, "ama insanlar bunu bilmiyor."

Üstelik hangi boyuttan bakarsak o kadar büyük bir gerçek bu. Örneğin insan türünün bu gezegendeki serüveni de bir yolculuk olarak görülemez mi? Ekolojik dengeyi bozmaya başlayan bir yolculuk. Ve bu dengenin bozulması, bütün insanlar için bir kader birliği değil mi? Birbirini tanısın tanımasın, her bireyin kaderi birleşmiyor mu? Her anlamdaki yolculuk böyle bir şeye neden oluyor.

İnsanlar başlarına bir şey gelmeyince durumu anlayamıyor, her yolculukta insanları birbirine bağlayan kaderi algılayamıyor. Belki sizin de garibinize gidiyor bu sözler ama biraz daha sabır lütfen, ileride anlatacaklarım, ne demek istediğimi tam olarak açıklayacak.

Uçağı iki kere katettikten sonra yerime dönerken, aslında biraz uyumalıyım diye düşünüyorum. Anılarımı sıraya koyabilmem ve düzgün bir şekilde aktarabilmem için gücümün yerinde olması gerekiyor. Belki de yarım saat gözlerimi dinlendirsem daha iyi devam edebilirim. Koltuğumu iyice arkaya yatırıp, göz bandını takmak ve battaniyemi üstüme çekip bir süre uyumak en iyisi.

Ama dizüstünü kapatmadan önce şu bir iki paragrafı da ekleyeyim ki, uyandığım zaman yazacağım bölüm daha zevkli başlasın. Hemingway de en hızlı devam edeceği noktada ara verirmiş yazmaya.

Asık suratından ve hiç konuşmamasından bana iyice kızgın olduğunu anladığım Süleyman otomobili boş İstanbul caddelerinden geçirip Pera Palas'ın önüne yanaştırdığında saat 3.52'yi gösteriyordu.

Profesörü lobide buldum. Siyah paltosu sırtında, fötr şapkası başındaydı. Şapkayı çıkarmayı ihmal etmeden son derece ciddi bir yüzle selamladı beni.

"Good morning!"

Sonra yanındaki masanın üstünden siyah keman kutusunu ve o saatte, boş otel lobisinde çok garip görünen bir şeyi daha aldı. Küçük bir çelenkti bu. Sadece beyaz çiçeklerden yapılmış, halka şeklinde bir çelenk. Üzerinde bir şey yazıyordu. Eğilip "Für Nadia" yazısını okudum. Bu çelengi bir gün önce yaptırmış olmalıydı.

Dışarı çıktık, profesör, Süleyman'ın açtığı sağ kapıdan otomobile bindi. Ben de sol tarafına oturdum.

Gülümsememesi, dramatik, hatta sert yüz ifadesi, bana hiç yakınlık göstermemesi tuhafıma gitmişti doğrusu. Hatta biraz da kızmıştım. Önce Süleyman, sonra da bu. Demek ki bu sabah bütün aksilikler birbirini kovalayacaktı.

Buz gibi bir sesle "Nereye gidiyoruz profesör?" diye sordum.

"Şile'ye!"

Şaşkınlıktan küçükdilimi yutacaktım.

"Nereye?"

"Şile!"

Ya yanlış duymuş olmalıydım ya da profesör ilçelerin isimlerini karıştırıyordu.

"Profesör, Şile Karadeniz kıyısında bir tatil kasabasıdır. Biliyorsunuz değil mi?"

"Biliyorum."

“Oraya mı gitmek istiyorsunuz yani?”

“Evet, lütfen.”

“Sabah 4’te, kışın, Şile’ye... Bir yanlışlık olmasın?”

Profesör, sinirlerine hâkim olmaya çalıştığı anlaşılacak şekilde,

“Evet fraulein!” dedi. “Şile’ye gitmek istiyorum. Yeni Boğaz köprülerinden bahsetmiştiniz ya. İşte onlardan birini kullanarak Asya’ya geçmek ve Şile’de size göstereceğim yere gitmek istiyorum. Başka sorunuz var mı?”

“Yok!”

Sonra arkaya dönüp, ne konuştuğumuzu anlamaya çalışmaktan boynu tutulan Süleyman’a,

“Şile’ye gitmek istiyor” dedim.

“Ne?”

“Evet, doğru duydun, hadi bakalım. Bu güzel şubat sabahında Şile’ye gidiyoruz. Keşke mayolarımızı da alsaydık.”

Sonra yola çıktık. Fatih Sultan Mehmet Köprüsü’nden geçip, Ankara istikametine gitmeye başladık. Otoyolda sadece kamyonlar vardı. Şile işaretinden sapıp orman içi dar ve bozuk yollara girdiğimizde onlar da kalmadı. Tek başımıza yol alıyorduk.

Arabada kimse konuşmuyordu. Soğuk nedeniyle hepimiz mantolarımıza sıkıca sarınmıştık. Galiba herkes birbirine kızgındı.

Şile’ye iki kere Ahmet’le gitmiştik. Balıkçı limanı, lokantaları, uçsuz bucaksız kumsalları ile harika bir yazlık kasaba olması gerekirdi ama değildi. Bir şey eksikti. Esnafın yabaniliği mi, kasabanın sevimsizliği mi nedir bilmiyorum ama bir daha buraya gelmem diye yemin etmiştim. Belki de bana öyle gelmişti. Galiba bunda, dönüş yolunda Ahmet’le giriştiğimiz sert kavganın da etkisi vardı. Limandaki basit lokantalardan birinde balık yemiş, beyaz şarap içmiştik. Çevremizde sevimsiz tipler vardı. Şu karı koca aynı eşofmandan giyen, şişman, pazar günleri lokantaları dolduran ve çevreye durmadan “Bakın, biz nasıl keyif

yapıyoruz!” ifadesiyle bakan tipler. Rakı kadehlerini kıracak gibi tokuşturmalarında bile kaba bir şeyler vardı.

Gündüz içtiğim her içkiden sonra olduğu gibi, Ahmet’le Şile’de geçirdiğimiz o gün de migrenim tutmuştu.

O virajlı yollardan dönerken, mide bulantıları içinde “Sana da, Şile’ne de!” diye lanet okumuştum içimden. Çünkü o çok ısrar ettiği için gitmiştik.

Yazın bile sevmemiştim oraları ama kim bilir kışın nasıldı. Karadeniz tehlikeliydi. Her yaz boğulma vakaları olurdu, çünkü dalgalar yüzenlerin ayaklarının altındaki kumu birden oyar ve uçurumlar meydana getirirdi.

İyi ama bu garip adamın ne işi vardı kış günü Şile’de? O saatte kiminle buluşacaktı? Karşı kıyı Rusya olduğuna göre, Soğuk Savaş döneminde olsak bir sürü fantezi kurulabilirdi. Mesela Karadeniz’den birdenbire çıkan bir Sovyet denizaltısı ya da bir gemiden yakıp söndürülen ışıklar gibi.

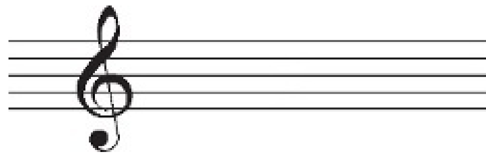
Eskiden Karadeniz bölgesinde transistörlü radyosu olan birçok solcu öğretmen, Rusya’yla haberleşiyor diye tutuklanmış, hayatı karartılmıştı. NATO’nun dev radar istasyonları ve denize açılan dev mağaralarda bekleyen savaş denizaltıları Karadeniz’deydi.

Gözlerimi yumdum. Babaannemin sözleri geldi aklıma:

“Bu dünyada sana kötülük yapmak isteyen insanlar çıkacak karşına ama unutma ki iyilik yapmak isteyenler de çıkacak. Kimi insanın yüreği karanlık, kimininki aydınlıktır. Geceyle gündüz gibi! Dünyanın kötülerle dolu olduğunu düşünüp küsme, herkesin iyi olduğunu düşünüp hayal kırıklığına uğrama! Kendini koru kızım, insanlara karşı kendini koru!”

Korurum babaanne, diye düşündüm, sen beni merak etme!

İki saat boyunca virajlı yollarda savrula savrula gittik. Şile’ye yaklaşırken, kurşuni bir gökyüzü altında gün ağarmaya başladı.

İki saattir yoldaydık. Kaloriferi çalışmadığı halde arabanın içi katlanılabilir bir sıcaklığa ulaşmıştı. Hem üçümüzün nefesi hem de motordan gelen ısı bunu sağlamıştı.

Profesör cebinden bir harita çıkardı. Göz ucuyla bakınca, üzerine bir şeyler çizmiş olduğunu gördüm. Haritayı dikkatle inceledikten sonra,

“Biraz yavaş gidebilir miyiz?” diye sordu.

Süleyman’a sözleri çevirdim, araba yavaşladı.

Çok dar bir yoldaydık, iki yanımız ağaçlıktı, profesör sol tarafa doğru, bir yol arar gibi dikkatle bakıyordu. Bir süre sonra,

“Lütfen duralım ve geri gidelim” dedi.

Araba geri geri gitti ve yüz-yüz elli metre sonra bir yol ağzı göründü. Hafif yukarı doğru, toprak bir yoldu. Profesör o yoldan sapmamızı istedi.

“Şile’ye gitmiyor muyduk profesör?” diye sordum.

“Hayır” dedi, “Şile yakınlarında bir yere gidiyoruz.”

İşte o zaman bir korku düştü içime. Eğer kasabaya gitmeyeceksek, hangi ücra köşeye gidecektik? Hem bu adam buraları nasıl biliyordu? Elli dokuz yıl sonra geldiği bir memleketteki dar yolları nasıl tanıyabilirdi? İyi ki Süleyman vardı yanımda. Bana kızgındı ama olsun, yine de bir güvenceydi.

Profesör benim tedirginliğimi, hatta kızgınlığımı fark edemeyecek kadar kendi dünyasına gömülmüştü. Arada bir düzgün profiline, hafif yukarı kalkık küçük burnuna, zarif çenesine bakıyor ve “Bu adam kötü bir şey yapamaz!” diyordum ama işler giderek çatallaşıyor ve beni haksız çıkarmak ister gibi ters yönde gelişiyordu.

Aramızda keman kutusu ve çelenk duruyordu. Bu da bir garipti doğrusu. Bir kez daha çelengin üzerindeki yazıyı okudum. “Für Nadia”. Nadia için hazırlamış bu çelengi!

Peki, Nadia kimdi? Sabahın köründe Şile yakınlarına gelişimizle ne ilgisi vardı? Düşündükçe aklım daha çok karışıyordu, sorularıma akla uygun cevaplar bulamıyordum.

Evden çıktığım andan beri hep arkayı kollamıştım ama bizi takip eden bir araba yoktu. Öyle bir şey olsa, o dar, ıssız Şile yollarında mutlaka görürdüm. Demek ki bana verdikleri muhbirlik görevi, izlemeye gerek bırakmamıştı. Profesör hakkındaki her türlü bilgiyi benden almayı umuyorlardı.

Bir süre sonra ağaçlar bitti, tepelik bir yere geldik. Tepeye varınca, birdenbire karşımıza deniz çıkmıştı. Hırçın deniz yarın dibindeki kayaları dövüyor, siyah kayaların üstünde beyaz köpüklerle patlıyordu. Geldiğimiz toprak yol, üzerinde bulunduğumuz küçük tepeden sonra, kumlu ve çakıllı bir yola dönüşüyor, öyle devam ediyordu. Kumsala doğru ilerlemeye başladık.

Ağaran gri günle deniz aynı renkteydi, ilerideki ufuk çizgisi belli olmuyordu. Gökyüzü ve deniz, gri bir şekilde iç içe geçmişti. Yer yer kara bulutlarla lekelenen kurşuni bir gökyüzü denizle birleşmişti. Sadece manzaraya bakmak bile içimi üşütmeye yetti.

Profesör büyük bir heyecanla önümüzdeki kumsala gözünü dikmiş bakıyordu. Transa geçmiş gibiydi, bir şey söylesem duyacak hali yoktu. Gözlerini kısmış, orayı tanımaya çalışıyordu.

Artık denize yirmi metre kadar yaklaşmıştık. Yol burada bitiyordu. Issız bir kıyıdaydık. Sadece sol taraftaki hafif yükseltinin üstünde, iki katlı, sıvasız, kırmızı tuğlaları açıkta kalmış bir bina vardı.

Aslında bir binadan çok yarım kalmış bir inşaata benziyordu. Altındaki camekânlı bölüm kahvehane olarak kullanılıyordu herhalde. Daha dikkatli bakınca kapısında “Black Sea Motel” tabelasını gördüm. Böyle bir yerdeki motele kim gelirdi ki? Belki de metresleriyle hafta sonu kaçamağına gelen ve gözlerden uzak olmak isteyen tipler. Ama onlar bile bu mevsimde gelmezdi. Binanın arkasında, sahilde yıkık dökük bir baraka daha görünüyordu. Terk edilmiş gibiydi. Zaten teneke damın bir tarafı çökmüştü.

Profesör, kemanı ve çelengi kucağına aldı. Hareketleri biraz çekingen görünmeye başlamıştı. Arka cama dönüp, yüz metre kadar geride bıraktığımız küçük tepeye baktı.

“Şuraya kadar geri dönebilir miyiz?”

Süleyman sessiz bir şekilde “Lahavle” diye söylenerek arabayı geri vitese taktı. Tam arka cama dönerek hareket edecekti ki motor stop etti. Süleyman yüzünde bir öfke ifadesiyle tekrar önüne dönüp marşa bastı ama araba çalışmadı. Üç dört kez daha denedi; yok, çalışmıyordu. Ne yapacağımızı bilemez şekilde birbirimize bakıyorduk. Sonra bir kez daha deneyince çalıştı ve geri geri gitmeye başladık.

Arkamızdaki tepeciğe kadar olan yolun henüz yarısına gelmiştik ki, profesör durmamızı istedi. Durup, şimdi ne isteyecek diye ona bakmaya başladık. Süleyman, profesörün dediklerini anlamadığı için, normalde o konuşurken pek yüzüne bakmazdı. Ama şimdi profesörün ne isteyeceğini o kadar merak etmiş olmalıydı ki, dönüp adamın gözlerinin içine bakıyordu.

“Sizden biraz izin istiyorum” diye açıklamaya başladı profesör. “Siz biraz daha devam edip, orada bekleyin lütfen. Ben birazdan tepenin arkasına gelip size katılacağım.”

“Sonra?” diye sordum.

“Sonra... Eee... Sonra, herhalde geri döneriz.”

Kucağındaki kemanı ve çelengiyle inip, arabanın yanında bir süre dikildi. İnmek için kapıyı açtığında, aracın içine ürperten bir soğuk girmişti. Sabırsız gözlerle hareket etmemizi bekledi. Süleyman oldukça fazla gaz vermiş olmalı ki, yüksek bir motor gürültüsüyle hareket etti araba. Kızdığı için mi öyle yapmıştı, yoksa bir kez daha motorun stop etmesinden çekindiği için mi, bilemiyordum. Zaten neler oluyordu, bu durumun anlamı neydi, hiçbir şeyi bilemiyordum.

Mercedes geri geri giderken, ben de ön camdan profesörün sırtına bakıyordum. O soğukta ve sert rüzgâra karşı yürüyordu. Denize doğru gidiyordu.

Süleyman, tepeyi aşınca durdu. Deniz de profesör de o noktadan görünmüyordu. Hemen inip beş on adım yürüdüm ve tepeye geldim. Profesör yürümeye devam ediyordu. Soğuk hava nefesimi kesti. Denizden esen rüzgâr sanki her tarafımı deliyordu. Zaten evden çıktığımdan beri bir türlü ısınamamıştım.

Profesör deniz kıyısına gitti. Biraz daha yürüse üstüne doğru gelen yüksek

dalgaların onu yutması işten bile değildi. Kıyıda durdu. O gri fonda, siyah paltosu ve şapkasıyla çok garip görünüyordu. Eğilip keman kutusunu yere bıraktı. Çelenk ise elinde duruyordu. Birkaç adım daha yürüdükten sonra öne doğru eğildi. Elindeki çelengi denize bırakmış olmalıydı. Çünkü doğrulduğunda elleri boştu.

Sonra dönüp bir adım atınca durdu. Sanırım beni gördüğü için rahatsız olmuştu. Benim de zaten bu deli adam yüzünden hasta olmaya niyetim yoktu. Arkamı dönüp oradan uzaklaştım.

Arabanın yanına döndüğümde, Süleyman ön kaputa yaslanmış, ellerini ovuştura ovuştura sigara içiyordu. Ellerimi kaputa uzatarak biraz ısınmaya çalıştım.

“Ne yapıyor orada?” diye sinirli bir sesle sordu.

Söyleyecek bir kelime bulamadım. Omuzlarımı kaldırıp, dudaklarımı aşağıya bükerek, “Bilmiyorum” anlamında bir işaret yaptım. Motorun sıcaklığıyla biraz kendime geliyordum. Bir süre orada öylece bekledik.

Arabaya binmek için hareketlendiğim sırada, Süleyman’ın biten sigarasını yere attığını ve tepeye doğru yürümeye başladığını gördüm. Bir densizlik yapmasın diye kaygılanarak, arabaya girmekten vazgeçip onun peşinden gittim.

Süleyman tepeye varınca, dirseklerinden hafifçe kırdığı iki kolunu iki yana açarak, şaşkınlığını belli eden bir hareket yaptı. Onun yanına ulaştığımda, şaşırdığı manzarayı gördüm. Ben artık hiçbir şeye şaşırmaz olmuştum.

Kayalara çarpan deli dalgalar beyaz köpükler yaratıyordu. Onun dışında her şey griydi. Gri denize ve gri gökyüzüne karşı, arkası bize dönük olan profesörün siyah paltosunun etekleri, şiddetli rüzgârdan dolayı savruluyordu. Profesör orada öyle durmuş, keman çalıyordu.

Süleyman kollarını yana açarak aynı hareketi yaptı ve bu sefer yüksek sesle bir lahavle çekti. Sonra dönüp arabaya doğru yürümeye başladı. Ben de denize doğru yürümeye başladım.

Profesörle aramdaki mesafenin yarısından biraz daha fazlasını yürüyüp durdum. O noktadan, gelip giden bir şekilde müzik sesi duyuluyordu. Daha iyi duyabilmek için yürümeye devam ettim. On beş metre kadar arkasında durdum.

Profesör çok güzel ve lirik bir melodi çalıyordu. Biraz Schubert'in Serenad'ını hatırlatıyordu. Rüzgâr bize doğru estiği için dalgaların gümbürtüsüne rağmen keman sesini rahatça duyabiliyordum. Karadeniz kıyısında keman çalan paltolu adam görüntüsüne bakarak müzik dinliyordum.

Hayatımda bundan daha garip bir manzara görmediğimi düşünürken, Mercedes'in hemen arkama kadar gelip durduğunu fark ettim. Öksürür gibi bir ses çıkarıp stop eden arabadan inen Süleyman'a, alçak sesle söylendim.

“Neden motoru durdurdun?”

“Ben durdurmadım, stop etti işte.” Ters bir sesle cevap veriyordu. “Motor çok sıcakken marş basmak iyi değil, biraz sonra çalıştırırım.”

Bu arada, melodi sustu. Profesör, sanki nasıl devam edeceğini bilemiyormuş gibi tereddütlü birkaç notaya basıyor, sonra duruyordu.

Süleyman, yüzünde bıkkın bir ifadeyle ve sesini hiç de kontrol etme gereği duymadan, “Amaaan!” diyerek döndü ve arabaya girdi.

Bütün davranışları sanki beni sinir etmek içindi.

Profesör biraz sonra tekrar akıcı bir şekilde çalmaya başladı. Yine aynı noktaya kadar geldi, arkasından o tereddütlü notalar karışık bir şekilde tekrarlandı, yine sustu. Demek ki, deminden beri baştan başlayıp duruyor, bu noktadan sonrasını çalamıyordu.

Kaputun azalan sıcaklığı artık işe yaramıyordu. Dayanamayarak otomobile girdim. İçerisi de pek sıcak değildi ama dışarıdaki soğuğa göre cennet gibiydi.

Bir süre sonra ön cama kar tanelerinin yapışmaya başladığını gördüm. Önce hafif hafif başladı, sonra iyice hızlandı, neredeyse tipiye çevirmek üzereydi. Soğuk daha da artmış olmalıydı, arabanın içi de soğuyordu.

Kıyıdaki çılgın ihtiyar hâlâ kemanını çalmaya uğraşıyordu. Eğer adam bu soğuğu atlatamayıp da ölürse başıma ne işler açılacağını düşündüm. Bu durumun hesabını benden soracaklardı. Sabahın köründe Şile yakınlarındaki bir kumsalda ne aradığımızı öğrenmek isteyeceklerdi ve ben onlara hep tek kelimelik bir cevap vermek zorunda kalacaktım: “Bilmiyorum.”

Arabadan çıktım, eşarbımı başıma sardım ve ucuyla ağzımı örttüm. Kar fırtınasına direnmeye çalışarak kumlara bata çıka sahile doğru yürüdüm. Neden topuklu pabuç giymiştim sanki? Ama buraya geleceğimizi nereden bilebilirdim ki!

Profesörün yanına vardığım zaman birden ürktüm. Adamın yüzü morarmıştı, korkunç görünüyordu, ölü yüzü gibi olmuştu. Dudaklarından kan çekilmişti. Gözlerinden yaşlar akmış, yanaklarında buz tutmuştu. Bembeyaz kemikleri hatırlatan parmakları keman tellerinin üzerinde kasılıp kalmıştı. Eğer hâlâ ayakta durmaya devam etmese gördüğümün donmuş bir ceset olduğuna yemin edebilirdim. Profesörün omuzlarında ve şapkasında kar birikmeye başlamıştı.

"Profesör!" diye bağırdım.

Beni duymuyordu.

"Profesör, profesör, hey Mr. Wagner! Ölüyorsunuz, lütfen gelin."

Kolundan tutup sarsmaya başladım.

"Heyy, profesör!"

Dalgalar kudurmuş gibi üstümüze saldırıyordu. Profesörün getirdiği çelenkten kopan beyaz çiçekler, azgın suların arasında bir aşağı bir yukarı hareket edip duruyorlardı. Gri denizin üzerindeki beyaz köpüklere karışmışlardı.

Profesöre seslenmek için ağzımı açtığımda, içime dolan soğuk rüzgâr bir an soluksuz kalmama neden oluyordu.

Buz kesilmiş ellerine dokundum. Parmaklarını ayırarak kemanı almaya çalıştım. Ama parmakları açılmadı. Uğraşmaktan vazgeçip, profesörü bütün gücümle çekiştirerek arabaya doğru götürmeye başladım.

Ama sürekli, kafasını çevirip arkaya bakmaya çalışıyordu. Güçsüz bir şekilde kolunu benden kurtarmaya çalıştıkça, ona karşı güç kullanmak istemediğim için bırakıyordum. Dönüp denize bakıyordu. Sanki açıklarda, iyi seçilemeyen bir şey varmış gibi gözlerini kısıyor, sonra oraya doğru koşacak gibi hareketler yapıyordu. Elbette hemen kolundan tutup buna engel oluyordum. Zaten müdahale etmesem herhalde en fazla iki üç adım atar, düşerdi. Tekrar arabaya çevirip yürütmeye devam ediyordum. Güçlükle ilerken bir şeyler söylemeye

çalışıyor, “suturm... sutma, sutuuuma...” gibi sesler çıkarıyordu. Sayıkladığı kelimeleri anlayamıyordum. Sadece arada “geldi, durdu, geliyor, uçtu” gibi bazılarını seçebiliyordum, ama o anda tek ilgilendiğim şey, arabaya ulaşmaktı. Birden yine kolunu çekiyor, arkasına dönmeye çalışıyordu. Mecburen bırakıyordum. O kısacık mesafe içinde, bu üç dört kez tekrarlandı.

Ne yaptığının farkında değildi, bilinci kaybolmuş gibiydi. Bana direnemiyor ve onu sürüklememe engel olamıyordu. Ama yine de yürütmek çok zor oluyordu. Soğuk ve rüzgâr, her şeyi iyice zorlaştırıyordu. Neyse ki bir süre sonra durumu gören Süleyman arabadan çıkma zahmetine katlandı ve yardıma koştu. İkimiz birden adamı arabaya soktuk.

İçerisi iyice soğumuştu. Sadece rüzgâr eksikti, yoksa soğuk neredeyse aynıydı. İçimden “Salak oğlu salak!” diye söylendim Süleyman’a.

“Hadi çabuk, çalıştır arabayı!” dedim.

Hemen anahtarı çevirdi ama motor homurtular çıkarmakla yetindi, çalışmadı.

“Eyvah!” dedim. “Tanrım yalvarırım bu olmasın, bu olmasın! Tam şu anda!”

Katılaşmış bir şekilde yanımda oturan yaşlı adam, zangır zangır titremeye başladı. Çenelerinin birbirine vurduğunu duyuyordum. Galiba ölmek üzereydi. Gözlerini bile açamıyordu. Ellerini aldım, ağzıma götürüp nefesimle ısıtmaya çalıştım ama bir faydası olmadı.

Süleyman motoru çalıştırmayı sürekli deniyordu, ama olmuyordu.

“Hadi Süleyman, bir şeyler yap, adam ölüyor!” diye bağırdım. “Hesabını bizden sorarlar.”

Bu sözlerim üzerine heyecanlandı, “Bismillahirrahmanirrahim!” dedi, marşı çevirip arabaya kuvvetlice gaz vermeye başladı. Bu iş bir süre böyle devam etti ve sonra umutlarımız tamamen söndü.

Allahın belası araba yine boğulmuştu. Çıldırmak işten değildi, adamın elimizde ölmesi yetmiyormuş gibi biz de tehlikeye girmiştik.

Yapacak tek bir şey geliyordu aklıma ve onu yaptım. Süleyman’a bana yardım etmesini söyledikten sonra profesörü dışarı çıkardım. İki koluna girerek

sürüklemeye başladık. Ayakları tutmuyordu artık. Bu yüzden bir ölüyü sürükler gibi taşıyorduk onu. Daha önce hiç ölü birini sürüklememiştim ama herhalde böyle olsa gerekti.

Black Sea Motel'le aramızda üç yüz metre kadar bir yol vardı. Üstelik yol engebeliydi. Ne kadar zayıf olursa olsun bu uzun ihtiyarı böyle taşımak kolay değildi ama yapacak başka bir şey olmayışının verdiği çaresizlik sayesinde yolu aştık. Camekânlı bölümün kapısını açıp içeri girdik. Ortalıkta kimseler görünmüyordu ve orası da soğuktu.

İçerideki beş altı kirli masa ve ucuz sandalyeler, duvara asılmış deniz manzaraları o kadar zavallı görünüyordu ki içim daraldı. Berbat bir yerdi. Biraz gürültü yapıp,

"Kimse yok mu?" diye bağırdım.

Biraz sonra, içerlerden sırtında parkasıyla çelimsiz bir oğlan geldi. Tuhaf bir yüzü vardı. Yüzü, kaşları, çenesi, her şeyi sivriydi.

"Çabuk!" dedim ona. "Adam ölüyor. Kalorifer var mı burada?"

Şaşkın şaşkın bakarak,

"Yok!" dedi.

"Peki soba!"

"Yok."

"Sen necisin burada?"

"Bekçiyim. Burası kışın çalışmaz, kapalı. Ben bekçilik yapıyorum."

Oğlanın dedikleri zor anlaşılıyordu. Hem Türkçeyi pek iyi konuşamadığı hem fena halde üşümüş olduğu belliydi. Ortalığa göz gezdirdim, bir ocak, şömine falan arandım. Onlar da yoktu.

"E, sen nasıl ısınıyorsun?" diye bağırdım. "Nasıl yaşıyorsun burda?"

Eliyle biraz ilerideki aşınmış bir kapıyı gösterdi.

“Şu odada yaşıyorum. Küçük orası. Bir elektrikli ocak vardı. Çay ve yemek falan da yapıyor, ısınıyordum.”

Neden geçmiş zamanda konuştuğunu anlamak için yüzüne bakınca devam etti.

“Ocak bozuldu. Bu sabah tamire götürdüm. Şile’ye. Akşama bir uğra dediler. Yetişmezse yarın alacakmışım. Akşama yetişmezse, vallahi donarım bu gece abla!”

O kadar kısa sürede o kadar çok inanılmaz olay yaşamıştım ki, artık bana her şey normal gelmeye başladı. Ocağın tam da birkaç saat önce bozulmuş olmasına şaşırmadım. Belki de şaşırmaya zaman olmadığı için, hiç üzerinde durmadım.

“Peki” dedim, “odalarınızdan birini aç.”

“Bilmem ki...” dedi oğlan. “Belki Abdullah Abi kızar.”

“Abdullah Abi kim?”

“Buranın sahibi.”

“Nerede o?”

“İstanbul’da, yazın gelir.”

Bu sefer otoriter bir tavır takındım ve sert bir sesle,

“Sen bir oda aç!” dedim. “Parasını vereceğim. Açmazsan Abdullah Abin esas o zaman kızar.”

Biraz tereddüt yaşadıktan sonra, hızlı adımlarla karşı duvara doğru yürüyüp, bir çekmeceyi çekti. Gelen seslerden, bir anahtar seçmeye çalıştığı belli oluyordu.

Bu konuşmalar olurken profesörü bir sandalyeye oturtmuştuk. Süleyman’la birlikte ölü gibi görünen adamı kaldırıp, dar merdivenlerden güç bela üst kata çıkardık. Oğlan bir kapıyı açtı. Oda, tahmin ettiğim gibi berbat durumdaydı.

İki kişilik bir yatak, iki başında iki basit komodin, duvarda çatlak bir ayna. İşte hepsi bu kadardı. Profesörü yatağa yatırıp üstünü örttük. Süleyman’a,

“Arabayı çalıştırma olasılığın var mı?” diye sordum.

“Tamirci getirmeden olmaz. Belki bir çekici...”

Sonra oğlana dönüp sordu:

“Şile’ye dolmuş var mıdır?”

Çocuk, eliyle uzak bir yeri gösterir gibi işaret yaptı.

“Taa ana yoldan geçer. Bazen. ”

Süleyman,

“Şimdi çıkıp Şile’ye giderim. Bir tamirci bulup getiririm. Adam yapabilirse, onu götürür dükkânına bırakırım. Sonra da gelip sizi alırım” dedi.

Çaresizce yüzüne baktım. Biraz daha alçak sesle devam etti:

“Tamirci yapamazsa, onun bildiği bir çekici falan vardır. Onu çağırırım. Sonuçta mutlaka çalıştıracağız o külüstürü.”

“Offf, Süleyman! Ne kadar sürer bunlar?”

“Üç dört saat. Yani her şey yolunda giderse.”

“O zamana kadar adam ölmezse iyi” dedim. “İstanbul’dan birini mi çağırsak!”

Sanki her şeyin suçlusu benmişim gibi sertçe,

“Gerek yok!” dedi. “Oradan da kimseyi daha erken getiremeyiz.”

“Hadi, acele et!”

İkisi de hızla odadan çıktılar. Çıkarlarken oğlanın Süleyman’a,

“Ben de seninle geleyim abi” dediğini duydum.

Paltosuyla yatağa yatırıp üstünü örtmüş olduğumuz profesörle odada yalnız kaldım. Panikteydim. Koşup üstünü iyice örtmek için örtüyü bastırdım, hiç aralık kalmayacak şekilde yanlardan sıkıştırdım.

Ama örtü, palto, profesörün yüzü, her şey o kadar soğuktu ki, böyle üstünü örtmek bir işe yaramayacaktı. Örtüyü açıp profesörün önce paltosunu, sonra ceketini, kazağını, ayakkabısını ve pantolonunu çıkardım.

Bu arada, deminden beri üzerinde yattığı halde, çarşafın hâlâ buz gibi olduğunu fark ettim. Bu sefer adamı yan yatırıp, dizlerini göğsüne doğru yerleştirdim. Ensesinden de bastırıp gövdesini biraz eğdim. Yatakta daha az yer kaplamasını sağlamaya çalışıyordum. Üstünü tekrar sıkıca örttüm.

Ahmet'le evlendiğimizde ilk oturduğumuz evdeki kış geceleri geldi aklıma. O sobalı evde, soğuktan ürpererek yatağa girerdik. Gerçi yatma zamanımız yaklaşınca yatak odasının kapısını açtığımız için odanın havası kırılırdı ama çarşaf ve yorgan soğuk olurdu.

En az yer kaplayacak şekilde birbirimize sarılır ve hiç açıklık kalmayacak şekilde yorganımızı sıkıca örterdik. Kısa bir süre sonra, yorganın içine hapsolan hava ısınmaya başlardı.

Profesörün örtüsünde hiç açıklık kalmasın diye bir kez daha kontrol ettim. İyice örtülüydü, ama elimin değdiği her yer buz gibiydi. Adamın bedeninde bir ısı yoktu ki, örtünün altındaki havayı ısıtsın! Acele bir şeyler yapmalıydım. Her an, profesör için geç kalmış olabilirdim. Eninde sonunda adam bana emanetti. Üniversite adına ona göz kulak olmak benim görevimdi. Şimdi gözümün önünde ölürse rektöre ne diyecektim: "Şile'ye götürdüm. Soğuktan dondu, öldü" diyebilir miydim hiç! Olacak iş miydi bu! Ya basın! Onlar bu ölümden ne hikâyeler çıkarırdı kimbilir! "Rektörün kaloriferi bozuk arabasıyla bu soğukta Şile'ye götürülen Amerkalı profesör donarak can verdi." Böyle bir skandal rektörü koltuğundan edebilirdi. Hem Harvard Üniversitesi'ne ne diyecek, haberi nasıl duyuracaktık? Şile'de bir cesetle kalmak ne demekti?

Tereddüt etmeyi bırakıp mantomu çıkardım. Mantomun altındakileri de. Yatağın arka tarafına geçip, örtüyü açtım ve iç çamaşırlarımla, atlar gibi girdim yatağa. Hani soğuk denize yavaş yavaş girmek insana işkence gibi gelir de birden atlanır ya, öyle.

Yatağın soğukluğundan bir an gözüm karardı. Bayılacağımdan korktum. Dişlerimin birbirine çarpmasına engel olamıyor, zangır zangır titriyordum. Profesöre arkadan kendimi kuvvetlice bastırdım. Giydiği pamuklu fanila, soğuktan katılaşmış gibiydi. Ağzımdan mümkün olduğunca sıcak nefes

çıkarmaya çalışıyordum. Bir örtünün altına, içerilere doğru üflüyordum, bir profesörün ensesine ve omuzlarına doğru.

Bu arada dişlerim ağrımaya başladı. Galiba birbirine çarpmalarına engel olamadığım için.

Neyse ki bir süre sonra, orada öylece yatmak, katlanılabilir bir hal almaya başladı. Evet, bu yaptıklarım, az da olsa benim işime yaramıştı. Birazcık ısınmaya başlamıştım ama profesöre hiçbir etkisi olmamıştı. Onun durumu çok kötüydü. Her şeyden habersiz ve çaresiz bir şekilde yatıyordu. Yoksa artık geç miydi her şey için?

Çok fazla tereddüt etmiş olduğum için kendime kızdım. Acele bir hareketle kalktım. Profesörü hızla soydum. Yün fanilasını çıkardım. Adamın kemikleri sayılan vücudu morarmış gibiydi.

Keşke şu örtü, biraz daha kalın olsaydı diye düşündüm. Biraz etrafıma bakındım ama siyah paltoyu da örtmekten başka seçenek yoktu, o ince örtüyle ve paltoyla devam edecektik. Hiç vakit kaybetmeden adamı yan yatırıp yatağın arkasına geçtim. Yine atlar gibi girdim yatağa. Üstümüzü sıkıca örtüp, profesöre arkadan kuvvetli bir şekilde sarıldım.

İç çamaşırlarım dışındaki çıplak vücudum sanki bir buz kalıbına değmişti. İrkildim, titredim ama yılmadım. Üşüdükçe kendimi ona daha çok bastırdım. Bir yandan da sıcak nefesimle ensesini ısıtmaya çalışıyordum.

O kadar zayıftı ki, kalça kemiklerini hissedebiliyordum.

Ona sarılmış durumda yatarken son günlerde başıma gelenleri düşünüp, kendime acımaya başladım. Ne işlere karıştın sen böyle, dedim.

Denizde hiçbir gemi, hiçbir balıkçı takası falan yoktu. Zaten bu havada çıkmak için deli olmaları gerekirdi. Herhalde şimdi Şile İskelesi’nde ağlarını tamir ediyor, balıkçı barınağında sıcak sobanın başında çay içiyorlardı. Ya da kahvede okey oynuyorlardı.

Profesörün o bomboş denizde kimseye işaret vermesi mümkün değildi. Demek ki ortada gizli kapaklı bir şey değil başka bir iş vardı.

Ama o zaman niye istihbarat örgütleri peşine düşmüştü adamcağızın? Bu kadar

sarsılmış, perişan olmuş bir adamla niçin uğraşıyorlardı?

Niçin, niçin, niçin?

Hiçbir sorunun karşılığı yoktu. Dön dolaş aynı noktaya geliyordum.

Bir de ikide bir, Ahmet'le ilk oturduğumuz o sobalı evdeki anılarım aklıma geliyordu. Bir günah gibi hemen aklımdan uzaklaştırmaya çalışıyordum onları. Bu yaşadıklarımla onların ne ilgisi vardı? Her şeyden önce, o zamanlar yorganın altında biraz ısındıktan sonra soyunuyorduk, burada ise ısınmak için soyunduk. Niye kendi kendime böyle tuhaf açıklamalar yapıyordum ki?

Ben sıcak vücudumla profesörü ısıtayım derken, onun beni soğutmuş olduğunu fark ettim. Bedenimin bütün ısısı ona gitmişti. Bu iyiydi, adamın sırtı, kalçası biraz canlanmaya başlamıştı. Daha da sıkı sarıldım ona. O anda adamın omuzları, ilginç bir şekilde gözüme sevimli gelmeye başladı. Yasunari Kavabata'nın Uykuda Sevilen Kızlar romanını hatırladım.

Ama profesöre doladığım kollarım sayesinde, onun göğsünün, bedeninin ön kısmının hâlâ buz gibi olduğunu anlıyordum. Bunu üzerine profesörün üstünden kayarak ön tarafına geçtim. Daha sıcak olan sırtımı, kalçalarımı, bacaklarımın arkasını ona yasladım.

Biraz önceki pozisyonun tam tersi haldeydik. Bu sefer onun kasıkları benim kalçalarıma değiyordu. İç içe geçmiş iki kaşık gibiydik. Her yerini ısıtmaya çalışıyordum.

Zamanla benim sırtım soğudu, ön tarafım ısındı. Yine yer değiştirdim, arkasına geçtim. Sonra yine önüne. Bu arada, örtünün altı, oldukça katlanılabilir bir sıcaklığa ulaşmıştı.

Bir ara uyumuşum. Birden açılan kapının sesiyle uyandım. Akşam karanlığı çökmeye başlamıştı. Süleyman, herhalde arabanın tamir edildiğini söylemek için odaya daldı, bizi o halde görünce şaşaladı, sandalyenin üstüne atılmış giysilerimize baktı, sonra

"Tüüü, Allah kahretsin!" diye bağırdı.

Ben daha bir şey söyleyemeden odadan fırladı gitti. Koridorlarda "Reziller!" diye bağırdığını duyuyordum. Arkasından "Süleyman!" diye seslendim ama

dinlemedi. Biraz sonra motelin önünden hareket eden Mercedes’in motor homurtusunu duydum, ses gittikçe uzaklaştı ve sonunda kayboldu.

Orada öylece kalmıştık. Şimdi gidip üniversitede neler anlatacağını tahmin ediyordum. O yaşlı hocayla niye yatağa girdiğimi açıklamak ise bana düşecekti. Biliyordum ki çoğu kişi gerçeği kabul etmeyecek, beni yaşlı adamları yatağa sürükleyen bir sapık olarak görecekti. Ama şimdi bunu düşünmekten daha önemli bir işim vardı. Buradan nasıl kurtulacaktık? Profesörün vücudu biraz ısınmış ve nefes alışları düzelmişti ama hâlâ kendine gelememişti. Aslında hastaneye götürülmesi gerekiyordu.

Kalkıp giyindim. Giysilerin buz gibi soğukluğunu hisssettim. Bunun iyi olduğunu düşündüm. Demek ki bedenim sıcaktı, demek ki örtünün altı da sıcaktı ve profesör biraz olsun ısınmıştı. Çantamdan cep telefonumu çıkardım. Sesi kapalı olan telefonda bir sürü cevapsız arama vardı. Hepsi Kerem’den gelmişti.

Telaşla geri aradım oğlumu, acaba başına bir şey mi gelmişti?

Telefonu sessizde bırakmakla ne büyük bir salaklık yapmıştım. Kerem açtığında,

“Ne oldu Kerem?” diye sordum. “İyi misin?”

Heyecanlı bir sesle, “Buradalar!” dedi.

“Kim orada?”

“O adamlar?”

“Hangi adamlar, Kerem?”

“Sen bana söylemiştin ya. Üç adam!”

Birden bütün kanım çekildi. Üç adam evimdeydi, oğlumla beraberlerdi, ne istiyorlardı bizden Allahın cezaları, ne istiyorlardı!

“Bıyıklı adam da orada mı Kerem?”

“Evet!”

“Onu versene bana?”

Adamın “Alo” diyen sesini duyunca makineli tüfek gibi konuşmaya başladım. Evime girmeye, oğlumla konuşmaya ne hakları olduğunu sorup durdum. Bitirince,

“Ama bize hiç bilgi vermediniz” dedi. “Biz de bir dost ziyareti yapalım dedik.”

“Hemen evimi terk edin!” dedim.

“Önce siz anlatın bakalım, neler yaptınız?”

“Hiçbir şey yapmadık. Hemen evimi terk edin!”

“Hiçbir şey yapmadınız ha? Taa oralarda ne işiniz var peki?”

“Nerelerde?”

“E, işte orada, Şile’de.”

Afalladım.

“Siz nereden biliyorsunuz?”

“Cep telefonunuz Şile’den sinyal veriyor” dedi gülerek.

Ah aptal kafam diye düşündüm, adamlar istihbaratçı, bilmedikleri mi var.

“Oğlumu istiyorum” dedim.

Neyse ki verdi.

“Korkuyor musun oğlum?”

“Yoo” dedi. “Hatta eğlenceli bile.”

“Peki” dedim. “Ben biraz uzaktayım.”

“Evet, duydum. Şile’deymişsin.”

“Sana sonra anlatırım. Hemen eve gelmem imkânsız ama birilerini

arayacağım, eve gelecekler.”

“Babamı mı?”

Biraz düşündüm.

“Şu anda bilmiyorum.”

Benim de aklıma önce Ahmet’i aramak gelmişti. Ne de olsa Kerem onun da oğluydu ve duruma el koyabilirdi. Ama sonra Ahmet’in ne kadar bencil ve kaypak olduğunu düşünüp bu fikirden vazgeçtim. Şimdi arasam ya telefonunu açmayacak, ya bir yalan uyduracak ya da işin ciddiyetini kavramayacaktı. Bir işe yarasa bile, bundan beni yıllarca suçlayacak birçok malzeme çıkaracaktı.

Yıllar sonra ilk kez ağabeyimi aradım. Dört kere çaldıktan sonra açıldı:

“Maya?”

“Evet, abi” dedim, “benim.”

Şaşırdığını ve duraksadığını hissettim.

“Ooo... Merhaba.”

“Abi, seni acil bir durum için arıyorum, yardımına ihtiyacım var.”

“Nedir, ne oldu?”

“Ben Şile’deyim. Kerem evde yalnız ama eve bazı istihbaratçılar gitmiş.”

“İstihbaratçılar mı?”

“Evet.”

“Sivil mi, asker mi?”

“Sivil giyiniyorlar ama bilemem.”

“Peki, ne işleri varmış senin evinde?”

“Anlatırım abi. Sen şimdi bize gidip Kerem’le meşgul olur musun?”

Bir süre sessizlik oldu. Sonra

“Ama misafirlerim var” dedi.

“Abi!” dedim. “Bu iş önemli, istihbaratçılar bizim evde, anlamıyor musun? Kim bilir işin ucu nerelere kadar uzanır?”

Bu imalı sözlerim üzerine,

“Tamam” dedi. “Şimdi giderim.”

Derin bir nefes çektim. “Sağ ol abi” dedim. Neredeyse gözlerimden yaşlar boşanacaktı.

“Ben de gelmeye çalışacağım” diye ekledim.

“Ne demek çalışacağım?” dedi. “Kış günü, akşam vakti Şile’de ne yapıyorsun?”

“Bir Amerikalı profesör konuğum var. Onun isteği üzerine geldim ama otomobil bozuldu, Şile yakınlarında bir motelde mahsur kaldık. Burada kimseler yok.”

“O zaman size de bir araç göndereyim.”

“Abi, Hızır gibi yetişiyorsun her şeye. Sağ ol. Black Sea Motel diye bir yerdeyiz.”

“Merak etme, bulurlar” dedi. “Numaranı veririm.”

Telefonu kapattıktan sonra, örtünün ve paltosunun altında derin derin uyumakta olan profesörü uyandırmak üzere yanına gittim. Rengi biraz yerine gelmiş, vücudu ısınmıştı ama ciğerleri ne durumdaydı acaba?

Hafifçe sarsarak seslendim:

“Profesör, iyi misiniz? Kalkabilecek misiniz?”

Gözünü kısa bir süre açıp kapadı. Bu arada elini örtünün dışına çıkararak elimi tuttu. Yine kumsaldaki gibi sesler çıkarmaya başladı:

“Sutuuuma, geldi, sutmaaaa, duruyor, Nadia, suturuma, uçtu...”

“Profesör, beni duyuyor musunuz? Kim geldi? Sutuuma kim? Profesör, kalkabilecek misiniz?”

Tekrar gözlerini açtı. Bu sefer hemen kapamadı. Çevresine şaşkın şaşkın baktı.

“Neredeyiz?” diye sordu.

Bu arada titremeye, dişleri birbirine vurmaya başladı.

“Hâlâ o kumsaldayız. Daha doğrusu o kumsaldaki motelde. Soğuktan bayıldınız. Sizi bu motele getirdim. Şimdi gelip bizi alacaklar. Lütfen giyinin profesör.”

O sırada çıplak olduğunun farkına vardı ve buna bir anlam veremedi. Yavaş yavaş giyinirken yüzüme merakla bakıyordu.

“Evet profesör, sizi ben soydum ve yatağa yatırdım” dedim. “Hayatınızı kurtarmak için bir şeyler yapmam gerekiyordu.”

“Nasıl şeyler?”

Sonra yanıt beklemeden, zayıf sesiyle devam etti.

“Teşekkür ederim.”

Giyinmesine yardım ettim. Sonra da yürümesi için ona yardımcı olarak, aslında adeta onu taşıyarak aşağıya indirdim. Bekçi oğlan, kapının yakınlarında küçük bir ateş yakmış, ellerini uzatıp ısınmaya çalışıyordu.

Bizi görünce doğruldu. Ona doğru yöneldiğimiz sırada, hızla koyu renkli bir araba geldi ve içinden inen bir adam,

“Maya Hanım!” diye seslendi.

“Evet?”

“Maya Hanım, sizi almaya geldik.”

Bu arada, direksiyonda oturan da inmişti.

“Ne çabuk!” dedim. “Ben İstanbul’dan en az iki saat sonra gelirsiniz sanıyordum.”

“İstanbul’dan gelmiyoruz ki” dediler. “Çok yakından geliyoruz. Albayımın isteği üzerine hemen yola çıktık.”

Teşekkür ettim. Sonra onların yardımıyla profesörü arabaya bindirdik.

“Bunlar kim?” dedi profesör.

“Bize yardım ediyorlar. İstanbul’a götürecekler.”

“Mercedes beklemiyor mu?”

“Araba bozuldu profesör, bu yüzden başkaları götürüyor bizi. İçiniz rahat olsun.”

Tam hareket edecektik, aklıma geldi; arabadan indim. Bekçi çocuğa, odanın ücretini sordum.

“Bilmiyorum” dedi.

Ona bir elli milyon verdim. Sonra o koyu renk otomobille yola çıktık. İçerisi sıcacıktı. Saatlerden beri ilk kez sıcak yüzü görüyorduk. Yola çıktığımızda profesör yine uyudu. Ben de başımı cama yaslayıp o gün olanları düşünmeye koyuldum.

Ağabeyim şimdi evde olmalıydı. Büyük bir olasılıkla her şeyi hallederdi. Çünkü becerikli bir insandı.

Bir çocuğun başı derde girdiğinde babasını arayamamak ne garip bir şey diye düşündüm. Oysa önce babası aranmalıydı, hatta sadece babası, dayısı değil. Ama Ahmet’i tanıyanlar onu niye aramadığımı anlardı hemen. Dış görünümü düzgün, uzun boylu, ince telli kumral saçları alnına dökülen, yakışıklı denilebilecek bir adamdı eski kocam. Ama kişiliğinin yüzüne yansıması olan korkak, kuşkulu ifade bütün çekiciliğini yok etmeye yetiyordu. Güvensiz birisiydi, belki de aşırı kuvvetli bir adam olan babasından ileri geliyordu, bu.

Eski kayınpederim ülkede az çok tanınmış bir politikacıydı ve bir ırkçıydı. Hayatını Orta Asya’dan Anadolu’ya gelen Türk atalarımızın dünyanın en üstün

ve kahraman ırkı olduğunu ispat etmeye adamıştı. Zamanında Alman Nazizmini desteklemiş olan Türkçü geleneğe mensuptu. Belki de güçlü kişiliği ile oğlunun ruhunu parçalamıştı. Çünkü Ahmet hiçbir risk alamayan, her olaydan paçasını en kısa zamanda kurtarmaya çabalayan, bir kadına, bir çocuğa, bir dosta, kısacası hiçbir şeye sahip çıkmayı beceremeyen, her an ihanet etmeye hazır, belkemiksiz biriydi. Üstüne biraz gidildiğinde korkar, karşısındaki geri çekildiğinde ise üste çıkmaya çalışırdı. Birbirine yakın gözlerindeki kuşku hali, bu kişiliğini sürekli ele verirdi.

Yorgundum, çok uzun bir gün olmuştu. Bir an önce eve varıp Kerem'e sarılmak, sonra da sıcak bir banyoya girmekten başka bir isteğim yoktu. İşler iyice sarpa sarmıştı. Süleyman... Offf... Ama şu anda bunları düşünecek halim yoktu.

Telefonumu çıkardım. Bizim üniversiteye bağlı Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nden doktor arkadaşım Filiz'i aradım.

Rektörlüğümüzün davetlisi olan profesörün şiddetli bir soğuğa maruz kaldığını, tedavi gerekebileceğini söyledim. Bu yaşta bir adamın zatürree olması çok kolaydı. Filiz hemen hastaneye götürmemizi söyledi. Kendisi orada değildi ama nöbetçi hekimi arayıp gereken bilgileri verecekti.

Sonra kolunu sarsarak profesörü uyandırdım.

“Biraz sonra İstanbul'a varmış olacağız” dedim. “Bu beyler sizi hastaneye götürecek.”

“Hastaneye mi?”

“Evet. Çünkü şiddetli biçimde üşüttünüz. Ciğerlerinize bir baksınlar.”

“Peki, siz?”

“Eve gidiyorum. Çok yorgun ve bitkinim. Yarın sizi görmeye gelirim.”

“Bu baylar kim?”

Tam cevap verecektim ki önde oturan iki adamdan birinin akıcı bir İngilizceyle,

“Merak etmeyin profesör. Biz dostuz!” dediğini duydum.

Daha yakın olduğu için önce benim eve yöneldiler. Profesörün kulağına yaklaşarak, mümkün olduğunca alçak sesle sordum:

“Profesör, Sutuuma kim?”

Soru dolu bir yüzle bana baktı. Bir şey anlamamıştı. Üstelik gözleri kendiliğinden kapanıyor, uyanık kalmakta güçlük çekiyordu. Ama biraz ısrar ettim. Hatta uykuya dalmaması için onu hafifçe dürtmek zorunda kaldım. Kumsalda ve otelde sayıkladığı o kelimeleri hatırlayabildiğim kadarıyla sıraladım ve sorumu tekrarladım.

“Profesör, Sutuuma kim?”

Dudakları hafifçe yana doğru uzadı. Bunun bir gülümseme mi yoksa acı ifadesi mi olduğunu anlayamadım. Mırıldanır gibi yanıt verdi:

“O bir gemi adı. Romanya’dan gelen...”

Sanki daha önce defalarca gelmişler gibi, araba tam kapımın önünde durdu. Adamlara teşekkür edip indiğimde profesör yine uyuyordu. Kibar insanlardı doğrusu. Sağ önde oturan inip kapımı bile açmıştı.

Eve gittiğimde bir sürpriz bekliyordu beni. Ne ağabeyim vardı ortalıkta ne de istihbaratçılar. Kerem ise uzun zamandır görmediğim kadar canlı ve neşeliydi. Elinde koca bir cips torbasıyla, bana gülümsüyordu. O kadar neşeliydi ki sarılmama bile ses çıkarmadı.

“Dayın nerde?”

“Gitti. Yarın onu aramanı istedi.”

“Peki, öteki adamlar?”

“Dayım onlarla biraz konuştu. Ne dediklerini duyamadım. Sonra gittiler. Dayım da bana korkma, bir şey yok, annen birazdan gelecek deyip çıktı. Anne, neler oluyor? Kim bu adamlar?”

“Yarın konuşsak olur mu Kerem?” dedim. “Yorgunluktan ölüyorum. Hem şu

cips torbasını biraz uzat bakalım.”

Yirmi dört saattir bir şey yemediğim için mideme ağrılar girmişti. Kerem, “Yeme bu kötü şeyleri” diyerek hep elinden almaya çalıştığım cipsleri bu kadar iştahla yediğime hayret etti. Avuç avuç cips yedim. Çok lezzetlilerdi, hayatımda daha önce hiç bu kadar lezzetli bir şey yemediğime yemin edebilirdim. Kerem gülerek,

“Anne, bana da bırak” dedi.

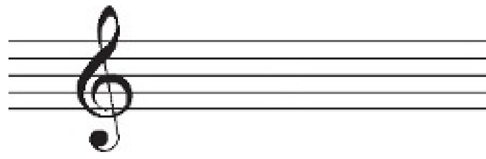
Ağzım dolu dolu,

“Kusura bakma!” dedim. “Bu sefer olmaz.”

Sonra banyoya gittim. Sıcak suyun altında iyice sabunlandım, saçlarımı yıkadım. Sonra buharlanmış aynayı elimle silip önünde biraz oyalandım. Çatlamış dudaklarıma dudak koruyucu sürdüm, soğuktan çarpılmış yüzümü, yanaklarımı, boynumu bol nemlendiriciye buladım. Cildim kremi hemen emdi. Bornozuma sarınıp çıktım ve doğru yatak odasına gittim.

Sızmadan önceki son düşüncem profesör oldu. O zayıf bedeni bugün yaşadıklarına dayanabilecek miydi acaba? Gerçekten ne kadar da zayıftı öyle! Soğuk kemiklerini hâlâ vücudumda hissediyordum.

Sonra daldım, sabaha kadar kütük gibi uyudum.

Sabah kalktığımda saat 7’ydi. Hiç rüya görmemiş olduğumu fark ettim. Erken bir saatte yatıp deliksiz uyumak iyi gelmişti. Kerem’in bazen dediği gibi “bir atı yiyebilecek kadar” da açtım. Midem kazınıyordu.

Sadece dinlenmiş olmaktan da değil, kendimi her açıdan iyi hissediyordum. İçimde nedenini bilmediğim bir mutluluk vardı. Hafiflemiş gibiydim. Oysa ortada sevinç duyulabilecek bir durum yoktu. Hatta tersine bir durum vardı.

Şimdi Süleyman üniversitede kim bilir ne cadı kazanları kaynatacaktı. Rektörlük özel kaleminde beni oldum olası sevmemiş olan yaşlı, şişman kadınlar, herhalde ağızlarını elleriyle kapaya kapaya konuşacaklardı.

“Aaaa! Tamamen mi çıplaklardı?”

“O yaşta adam demek bu işi becerebiliyor ha!”

“Helal olsun valla.”

“Zaten bu Maya denen kızı benim hiç gözüm tutmamıştı.”

“Bize bir burun kıvırmalar, bir havalar, özel kalemi çiğneyip rektöre doğrudan gitmeler...”

“Üniversite mezunuyum diye hava atmalar...”

“Her haliyle bir aşüfte!”

“Yok İngilizcesi çok iyiymiş de, yok çok kitap okuyormuş da...”

“Zaten kocası da katlanamadı buna, terk etti gitti.”

“Rektörle arasını nasıl bu kadar iyi tutuyor acaba?”

“Kadının mesai saati diye bir derdi yok! İstediği zaman çıkıp gidiyor.”

“Bir de bizim kullandığımız kelimeleri beğenmez!”

“Modaya da karşıdır! Ama her gün süslü püslü giyinir.”

“Hele ki yabancı bir konuk gelecekse...”

“İsterse 90 yaşında olsun konuk!”

“Bakalım şimdi nasıl çıkacak işin içinden!”

Üniversitedeki kokonalar, sabah çaylarını bu şekilde daha bir keyifle höpürdeteceklerdi. Profesör hastanedeydi, evimi istihbaratçılar basmıştı, bir sürü bilinmezin ortasındaydım ama yine de sebepsiz bir ferahlık vardı içimde.

Belki de her gün aynı işleri yapmaktan ve anlamsız bir hayatı sürdürmekten bezmiş, yorulmuş olan bilinçaltım, yeni heyecanlarla canlanmış, durmadan endorfin, serotonin pompalıyordu. Aynı durumu Kerem’de gözlemek de çok hoştu. Yıllardan beri ilk kez gamzelerini görmüştüm.

Mutfağa gittim. Önce demliğe hiçbir zaman vazgeçemediğim Earl Grey çaydan koydum. Çaydanlık ısınırken demliği üzerine oturttum. Buzdolabından dört yumurta ve Kayseri sucuğu çıkardım. Sucuk dilimlerini tavaya dizdim, sonra tavayı kısık ateşle yanan ocağın üstüne yerleştirdim. Yağ koymadım, çünkü zaten biraz sonra sucukların yağı tavayı kaplayacaktı. Bu arada kaynama noktasına gelmiş olan suyu demliğe ekledim. Babaannemden öğrendiğim çay demleme sanatının püf noktalarından biri de buydu. Su ısınacak ama asla kaynamayacaktı. Yoksa içindeki oksijen uçup gidiyordu.

Kuzey Afrika’yı gösteren bazı belgesellerde Berberilerin çayı bardağa çok yukarıdan döktüklerini görüp babaanneme bunun sebebini sormuştum. Bilememişti. Ama sonra ben Araplarda da olan bu âdetin, çay suyunu oksijenden geçirmek için yapıldığını anlamıştım. Hani çok kaliteli bir şarabı ağır ağır dekantere boşaltarak havalanmasını sağlamak gibi bir işlem. Ahmet’le İspanya’daki tatilimizde, bir sefer garson böyle bir işlem yapmıştı da oradan biliyorum.

Çok geçmeden tava cızırdamaya başladı ve kızaran sucuk iştah verici kokusuyla birlikte yağını saldı. Sonra yumurtaları sucukların üstüne kırdım. Beyazları tavaya yayıldı ama sarıları top olarak kaldı. Koku dayanılmaz hale gelmişti. Cam bardaklara iki çay doldurup masaya götürdüm. Sonra tavayı olduğu gibi alıp Kerem’in odasına gittim. Bütün masumiyeti ve güzelliğiyle uyuyordu. Nefes alışı bile duyulmuyordu. İçimden “Zavallı yavrum benim!” diye geçirerek yanağına hafif bir öpücük kondurdum. Ama onu uyandıran bu hafif öpücük değil, tavadan yayılan ve insanın aklını başından alan koku oldu.

Bir iki kere kokladı, sonra güzel gözleri yavaşça açıldı. “Anne?” diye iki dirseği üzerine doğruldu.

“Hadi bakalım” dedim. “Dün akşam borç aldığım cipslere karşılık sucuklu yumurta ziyafeti. Hemen yüzünü yıka gel. Soğutma.”

Son günlerdeki yakınlaşmamız mutluluğumun başlıca nedeni olmalıydı. Çünkü Kerem’in durumu kalbimin üstüne basan ve hiç kalkmayan bir dağ gibiydi. Onu böyle mutlu görmek için yapmayacağım şey yoktu ama psikologların, doktorların başaramadığı şeyi, profesör ve onun başıma açtığı dertler başarmıştı. Sadece bunun için bile ona minnet borçluydum. Bu arada onun durumu nasıldı acaba, bu badireyi sağ salim atlatabilecek miydi?

O gün oğlumla belki de hayatımızın en neşeli kahvaltısını yaptık.

“Adamlar şaştı kaldı anne” diye heyecanla anlatıyordu. “Çünkü hiç korkmadım. Onları görünce, haa, siz annemin anlattığı adamlarsınız, buyurun içeri gelin dedim. Önce birbirlerine baktılar, sonra içeri geldiler.”

Bir yandan iştahla kahvaltısını yiyor, bir yandan anlatmaya devam ediyordu.

“Eve biraz bakabilir miyiz dediler, mahkemeden arama izniniz var mı dedim. Sen bunu nereden biliyorsun diye sordular. Ooo, dedim, her yerden. Ally McBeal, CSI Miami! Güldüler, başlarını iki yana salladılar, ben de güldüm. İstediğiniz yeri arayabilirsiniz, bizim hiç saklımız gizlimiz yok dedim.”

Yemeğine biraz fazla ara verince uyarıyordum.

“Hadi ama, yumurtanı soğutma!”

Ağzına aceleyle bir lokma daha atıp, sözlerini sürdürüyordu.

“Ama esas gümbürtü sonra koptu. Bilgisayar senin mi annenin mi dediler. Benim dedim. Bunun üzerine önemsemediler herhalde, oyun oynuyorum sandılar. Önemli bir araştırma yapıyorum dedim. Biraz alayla, ne hakkında diye sordular. Alman ve Yahudi profesörler dönemi, özellikle de Maximilian Wagner hakkında dedim. Yine şaşırdılar, yine birbirlerine baktılar. Bıyıklı olan, nereden biliyorsun bunları diye sordu. Araştırmayı annem istedi dedim. Sonra senin telefonun geldi, arkasından da dayım. Adamlar dayımı görünce çok bozum oldular. Harika bir akşamdı yaaa. Vay anasını satayım, film gibiydi.”

Bir gölge gibi çıkmaya başlayan bıyıklarına takıldı gözlerim. Sonra yüzünün tamamına baktım. Gür siyah kaşları ve kara zeytin rengi gözleri ne kadar da babaanneme benziyordu.

“Peki” dedim, “neler buldun internette?”

“Ne bulmadım ki” dedi. “Senin profesör Almanya’dan kaçıp Türkiye’ye gelenler arasındaymış.”

“Onu biliyorum” dedim. “Başka.”

“Bir sürü belge buldum. O tarihleri bilmediğim için yorumlayamıyorum ama hepsinden birer çıktı alıp sana bir dosya hazırlıyorum. Akşam bakarsın.”

“Tamam, bakarım” dedim. “Bu arada, bir şey daha araştırmanı istiyorum. Sutuuma veya buna benzer isimde bir gemi.”

“Ama anne, böyle bir şeyi nasıl araştırayım? Daha fazla bilgi gerekir.”

“Başka bilgi yok. Ha, bir de geminin Romanya’dan geldiği bilgisi var.”

“Romanya’dan gelen bir gemi. Sumuta... Neydi...”

“Ben de tam bilmiyorum. Sutuuma diye aklımda kalmış.

“Sutuuma, Sutuuma...” Ezberlemeye çalışarak birkaç kez tekrarladı. “Sutuuuma, Sutuuma...”

Onu öptüm, kabanını giydirip, bütün itirazlarına rağmen yün kaşkolu boynuna sıkıca bağladım, cebine iki milyon lira koydum, sonra okuluna yolladım.

Masayı toplayıp, tabakları bulaşık makinesine yerleştirdim. Her şeyi öyle bir sıyırmıştık ki sudan geçirmeme bile gerek kalmadı. Evi biraz havalandırmak için camı açtım. Soğuk ve taze hava içeri doldu. Camdan başımı çıkardım. Yine soğuktu ama dünküyle ilgisi olmayan yumuşak bir soğuktu bu. Belki de yağan kar havayı yumuşatmıştı. “Şile’ye bugün gitseydik olmaz mıydı profesör!” diye söylendim içimden. Ya da önceki gün. Yılın en soğuk gününü bulman şart mıydı? Kendini de perişan ettin, beni de.”

Hastaneyi aradım. Santrala Dr. Filiz Ünaldı’yla görüşmek istediğimi söyledim.

Biliyordum ki doktorlar hastane saatlerinde cep telefonlarını kapatıyor, konuşmuyorlardı. En azından Filiz öyleydi. Bazısı benim de kulağıma gelen anonslardan sonra Filiz'i buldular.

"Durumu nasıl?" dedim.

"Yahu, canlı cenaze göndermişsin buraya. Şimdiye kadar çoktan ölmüş olması gerekiyor ama demek ki bünyesi çok kuvvetli, dayanıyor."

"Nesi var?"

"Pnömoni olabilir. Tetkikler yapılıyor. Bu kadar şiddetli soğuğa maruz kalmak, çeşitli organlarında hasara yol açmış olabilir. Bu yüzden her birim ayrı ayrı inceliyor. Şimdi enfeksiyon birimi yanında."

"İyi" dedim. "Çok sağ ol Filiz. Değerli bir bilim adamı, rektörün de özel misafiri... Bu yüzden..."

"Biliyorum, biliyorum" diye sözümü kesti. "Yahu bu yaşında bile ne yakışıklı adam. Aktör gibi. Gençliğinde kim bilir neymiş."

"Gözün kalmış gibi konuşuyorsun Filizciğim."

"Yoo, Allah sahibine bağışlasın."

"O yaşta insanın sahibi mi olur. Neyse, ben uğrayacağım sana, öptüm."

Filiz, o sinir bozucu sözle kapattı telefonu.

"Hadi bye!"

Birçok kişi böyle yapıyordu artık. Türkçe "hadi" ile İngilizce "bye"ı birleştiriyor, "bye" kelimesini de uzatarak söylüyordu.

Amerikan dizilerinin etkisi bununla da sınırlı değildi. Yeni çıkan laflardan birisi de "Kendine çok iyi bak!"tı. "Take care yourself"in çevirisi oluyordu herhalde bu da.

Gençler bazen telefonu kapatırken "Döncem sana, döncem!" diyorlardı. Yani "I'll call you back!"

Bazen çevremde bu konuşma biçimine itiraz ettiğimde, sanki bunlar çok normalmiş de ben farklı olmaya çalışıyormuşum gibi yadırganıyordum.

Geçen yaz, Bodrum’a tatile gittiğimizde Kerem dedesine “Kendine iyi bak dede!” demişti. Adamcağız şaşırmış, “Bir şeyim yok aslan torunum, beni merak etme, kendime iyi bakıyorum” deyivermişti.

Kendine iyi baktığı kısmı doğruydu. Annemle babam her gün sahilde yürüyüş yapıyor, bol bol balık ve Bodrum pazarında köylülerin sattığı taze sebzeleri yiyor, her öğle yemeğinden sonra en az yarım saat kestiriyor ve o cennet gibi doğada, Ege’nin bütün nimetlerinden yararlanarak imrenilecek bir hayat sürüyorlardı.

Büyük kentlerdeki, dünyanın en zengin insanları bile onların standardında yaşayamazdı. Çünkü o hava, o deniz kokusu, o yiyecekler parayla alınamıyordu. Bodrum ayrıca annemin romatizmasına da çok iyi geliyordu. Deniz kıyısı olmasına rağmen Bodrum yarımadasında rutubet yoktu, hava kupkuruydu. Kitaplarda Zeus’un üflerken çizildiği o meşhur Kyklades rüzgârı nemi alıyor, havayı kurutuyordu. Kısacası harika bir hayata sahiplerdi. Her yaz en az bir ay Kerem’le yanlarına gidiyor, tatil yapıyorduk. Bir ara Kerem’i Bodrum’daki okullardan birine yazdırıp, oraya taşınmayı bile düşünmüştüm.

Ama sonra arkadaşlarım, başta da Filiz, beni bu fikirden vazgeçirmişlerdi. Çünkü Bodrum’un bir de başka bir yüzü vardı ve bu yüz, ergenlik çağındaki bir çocuk için hiç de parlak sayılmazdı. Bodrum’a “Bedroom” adının takılmasına neden olan çılgın gece hayatı, gece kulüplerindeki köpük partileri, uyuşturucu alışkanlıkları ve neredeyse kimsenin ayık gezmediği sokaklar genç bir çocuğun yetişmesi için doğru bir ortam değildi.

Annemlerin yaşadığı Gümbet, gece kulüpleriyle meşhurdu. Turizm şirketleri her yıl binlerce İngiliz gencini Gümbet’e getiriyor, onlar da bir hafta boyunca gece gündüz içiyor, sokaklarda geceliyor, sonra da Bodrum’un merkezini bile görmeden geri götürülüyorlardı.

Ev havalanırken dolaptan lacivert tayyörümü çıkardım, içine beyaz ipek bir bluz giydim. Gözlerimin üstüne mor bir gölge düşürdüm, rimel çektim. Dudaklarıma da kırmızı bir ruj sürünce dış görünümüm tamamlandı. En yüksek topuklu ayakkabımı geçirdim ayaklarıma. Bir savaşçı gibi hazırlanıyordum, çünkü benim için gerçekten de savaş günleri başlayacaktı.

Kötü insanlarla karşılaşmaya hazır olmalıydım ve hazırdım.

Önce Maslak'taki komutanlığa gittim. Kapıdaki nöbetçilere Necdet Duran Albay'la görüşeceğimi söyledim.

"Sizi bekliyor mu?" dediler.

"Evet!" dedim. "Ben kardeşiyim."

Saygılı bir tavır takındılar ama yine de telefonla sormayı ihmal etmediler. Sonra,

"Biraz bekleyin. Gelip sizi alacaklar" diye bilgi verdiler.

Beklerken önümde uzanan düzenli parkı, şık binaları, tertemiz ara yolları, uygun adım yürüyen askerleri seyrettim. Hepsi bir boydaydı ve milimetrik olarak aynı hareketleri yapıyorlardı. Sanki bu manga ayrı ayrı bireylerden oluşmuyordu da, tek bir insan uzuvlarını hareket ettiriyordu.

Bu şekilde yürüyebilmek için ne kadar çok çalışmış olmaları gerektiğini düşündüm. Dünyanın en kalabalık üçüncü ordusunun müthiş disiplini böyle yapıyordu insanları işte. Sadece profesyonel askerlere değil, vatani görevi için silahaltına alınanlara da, düşünmekten daha önemlisinin itaat etmek olduğu öğretiliyordu. Adımları kadar sözleri, selamlaşmaları, düşünceleri de birbiriyle aynı olan insanlar yetiştirmekti amaç. Bu durumda, insanların özellikleri birbirleriyle aynı olacağı için, herkese ancak omuzlarındaki ve kollarındaki işaret kadar değer veriliyordu. Bu makineye bir taraftan insan giriyor, öteki taraftan asker çıkıyordu.

Bizdeki askeri tesisler şehrin merkezinde ve en güzel yerlerinde olduğu için çok kolay gelmiştim buraya. İstanbul'un en şık binalarından biri olan Hilton Oteli'nin yanında, belki de ondan daha şık bir orduevi yükseliyordu. Boğaziçi ve Marmara Denizi kıyıları da askeri tesislerle, lokantalarla, otellerle doluydu. Büyük orduevlerinin içinde emekli komutanlar için yapılmış son derece lüks villalar, beş yıldızlı oteller, lokantalar bulunurdu.

Ağabeyimden bildiğim kadarıyla son derece ucuzdu buralar. Asker akrabası olmayan siviller giremezdi. Ağabeyim general olmak için bu kadar uğraşmakta haklıydı. Çünkü bir kere bu unvanı aldı mı ölene kadar çok yüksek bir yaşam standardına kavuşacaktı.

Biraz sonra genç bir subay gelip, nazik tavırlarla aldı beni. Parktan geçirip, arkadaki binalardan birine götürdü. İkinci kata çıktık. Koridorlar her rütbeden subayla doluydu. Bunları seçerek mi alıyorlardı, yoksa üniforma mı böyle gösteriyordu bilmiyorum ama hepsi de çakı gibiydi. Dünya ordularının üniforma konusuna titizlikle eğilmesinin sebebi de buydu herhalde. Nazi subaylarının deri giysileri geldi aklıma.

Kapıyı iki kez tıklatan ve “Gir!” komutu almadan içeri girmemeye özen gösteren genç subay, beni saygıyla odaya soktu, kapıyı ardımdan kapattı. Ağabeyim, büyük maun masasının arkasından kalkıp yanıma geldi. Yanaklarımdan öptü, sonra masanın önünde karşılıklı olarak duran iki koltuktan birisine oturttu. Kendisi de karşıma oturdu. Aramızdaki sehpanın üstünde küçük mavi bir vazonun içinde taze çiçekler duruyor, bunlar odaya hoş bir koku salıyordu.

Masanın üstünde ise, ağabeyimi eşi ve iki çocuğuyla birlikte gösteren bir mutlu aile fotoğrafı duruyordu. Gümüş bir çerçeveye konmuştu. Resim masanın köşesine çapraz biçimde yerleştirildiği için oturduğum yerden görebiliyordum. Odada öyle bir düzen vardı ki “Herhalde sinek bile izinsiz giremez buraya” diye düşündüm.

Ağabeyim de üniforması içinde son derece düzgün duruyordu. Hepimiz gibi sıradan bir insan olduğunu gösteren tek işaret boynunun sağ yanındaki traş kesiğiydi.

İçeri giren ere,

“Hanımefendiye orta şekerli bir kahve getir” dedi. “Ben bir şey istemem.”

Gülümsedim. Araya giren onca yıla rağmen, kahveyi nasıl içtiğimi unutmamıştı.

“Teşekkür ederim abi” dedim. “Dün Hızır gibi yetiştin imdadıma.”

“Kerem ne kadar büyümüş maşallah” dedi hafifçe gülümseyerek. “Aslan gibi olmuş. Dün de çok olgun davrandı.”

“O adamlar kim abi?” diye sordum.

“Dediğin gibi, istihbarat personeli.”

“MİT mi yani?”

“Hayır!”

“Askeri istihbarat mı?”

“Hayır!”

“Peki ne?”

“Öyle bir şey işte... Özel bir birim.”

“Peki, bizden ne istiyorlar?”

“Seninle değil o Alman profesörle ilgileniyorlar!”

“Alman asıllı Amerikalı!”

“Her neyse. İşte esas ilgilendikleri o adam.”

“Ondan ne istiyorlarmış?”

“Bunu söyleyemem.”

“Adam elli dokuz yıl önce İstanbul’daymış. O zamandan kalan bir mesele mi?”

“Olabilir!”

“Ortada bir suç mu var?”

“Öyle denebilir!”

O sırada asker kapıyı vurarak kahvemi getirdi. Beyaz, zarif bir fincanda köpüklü bir kahveydi. Yanında da bir bardak soğuk su vardı. Kahve yapmanın bile özel talimatnamesi vardır herhalde, diye düşündüm. Ne kadar kahve, ne kadar su konacak, su kaç dereceye kadar ısıtılacak... Her şey mükemmel.

Asker çıktıktan sonra kahvemden bir yudum aldım, ağabeyimin sıkılmasına ve konuşmayı bir an önce bitirme isteğine aldırmadan sorularımla onu sıkıştırmaya devam ettim.

“Nasıl bir suç bu?”

“Söyleyemem.”

“Hadi abi! Başımı bu kadar derde sokan bir meseleyi öğrenmeye hakkım var.”

“Sen bu işi unutsan ve o Profesör Wagner’le ilişkini kessen daha iyi olur.”

“Tamam, söz, keseceğim ama sen merakımı biraz daha giderirsen” dedim. Alaycı bir tavırla “Casus muymuş yoksa!” diye ekledim.

“Hayır!”

“Soygun mu?”

“Hayır.”

“Cinayet mi?”

Biraz tereddüt ettikten sonra,

“Öyle de denebilir!” diye mırıldandı ve ben ürperdim.

Elli dokuz yıl önceki bir cinayet mi sebep oluyordu bunlara? Cinayeti kim işlemişti? Profesör mü? Acaba profesör o Nadia dediği kişiyi mi öldürmüştü? Belki de kadını Şile yakınlarındaki o koyda boğmuş, yıllar sonra vicdan azabına dayanamayarak tekrar oraya gitmişti. Kitaplarda katillerin cinayet yerini ziyaret etme isteğine karşı koyamadıklarını okuyup duruyorduk.

“Abi, profesör katil mi?”

“Hayır!”

“O zaman sorun ne?”

“Offff, Maya!”

Can sıkıntısıyla ayağa kalktı. Odada birkaç adım attı, masasının arkasına geçti, ayakta durarak ve iki eliyle masaya dayanarak,

“Beni daha fazla sıkıştırma Maya!” dedi. “İnan ki konuşamam. Bu iş seni

aşıyor. Sadece uluslararası, önemli bir mesele olduğunu söyleyebilirim. Senin ve Kerem'in iyiliği için artık unut bu işi."

"Peki, dediklerini yapacağım abi" dedim. "Ama son bir soru. Öyle kaşlarını kaldırma, inan ki son. Eğer profesör katil değilse onunla niye ilgileniyorlar ki?"

Ağabeyim bir süre düşündü. Söyleyeceklerini nasıl toparlayacağını hesaplıyor gibiydi. Sonunda, biraz sessiz bir şekilde konuştu:

"Profesörün geçmişi kurcalamasından ve bir suçu ortaya çıkarmasından korkuluyor."

Ama bu cevap beni, eskisinden çok daha büyük bir gizemin içine sürükledi. Eğer profesör suçlu değilse, tam tersine bir cinayetin failini ortaya çıkarmaya çalışıyorsa bunda ne gibi bir sakınca olabilirdi?

Aslında profesörün suçlu olmadığını duymanın içimi ferahlattığını hissettim. Demek ki Nadia diye bir kadını öldürmemişti. Yoksa, öyle birini öldürenleri mi ortaya çıkarmaya çalışıyordu?

Ağabeyim beni uğurlamak için yanıma geldi. Omuzlarımdan tuttu, benden bir baş daha uzundu, gözlerimin içine baktı.

"Bak Maya" dedi. "Bir şeyi anlaman gerekiyor. Dün akşam o çaresizlik içinde bana telefon ettiğin zaman yardımına koştum. Ama lütfen bu son olsun. Çocuğunun babası var, onunla konuş. Yetişkin bir kadınsın, sen meşgul ol oğlunla. Bizim dünyalarımız ayrı. Beni bu işlere karıştırma. Rica ederim karıştırma bir daha."

"Sen benim abim değil misin?"

"Abinim ama hayatlarımız ve dünyaya bakışımız açısından iki yabancı gibiyiz. Lütfen herkes kendi yoluna gitsin."

Yüzündeki ifade, kısılmış gözlerindeki soğuk bakış ve neredeyse fısıldar gibi alçak sesle ama sıkılı dudaklarının arasından konuşması, bu sözlerin anlamından daha acıtıcıydı.

Karşımdaki insan çocukluğumdan tanıdığım Necdet değildi, sanki başka birisiyle değiştirilmişti. Bir zamanlar çocukların belli bir yaşa gelince

götürüldüğünü, yerlerine yetişkin insanlar getirildiğini düşünürdüm. Yani büyümek denen şeyin öyle birdenbire gerçekleştiğini. Necdet bu çocukluk hayalimi haklı çıkaran bir örnekti.

Çok korktuğu belliydi. Bakışında, duruşunda, omuzlarımı kavrayan ellerinde derin bir korkunun sebep olduğu öfkeyi hissedebiliyordum. Ama bu, benim canımı yakmasını haklı çıkarmazdı. Birden benim de onun canını yakmak isteği uyandı içimde.

“Abi” dedim, “sana bir şey söylemem lazım. O adamlar babaannemi biliyor.”

Sarsıldı, gözlerini hayretle açtı.

“Sahi mi söylüyorsun?” diye sordu.

“Evet” dedim, “beni bununla tehdit ettiler.”

Yüzü buruşmuş bir şekilde,

“Hay aksi!” dedi. “Hay aksi, hay aksi!”

Gözleri daldı, sonra,

“Peki” dedi. “Güle güle Maya.”

“Abi” dedim. “Üzülme. Belli ki bunu yıllardır biliyorlar ama bu mevkiye kadar gelmene ses çıkarmadılar. Demek ki senin vatanseverliğinden şüphe eden yok.”

“Öyle mi diyorsun?”

“Evet” dedim. “Bundan eminim. Yoksa şimdiye kadar çoktan seni dışlarlardı. Hem niye böyle bir şey yapsınlar ki? Kendi babaannene bile pis kanlı diyecek kadar iyi bir milliyetçisin sen.”

“O sözü hâlâ unutmadın mı?”

“Hiç unutmadım abi” dedim. “Ve merak ediyorum. Şimdi de böyle mi düşünüyorsun?”

“Ben doğmadan önce olup biten şeyler benim meselem değil. Hele Cumhuriyet’ten önce yaşananlar hiç değil. Ben bir Türk’üm ve görevim bu

vatanı savunmak."

"Kusura bakma abi, ama böyle bir Türk olacağına, atalarımızı kurtaran, onlarla birlikte gözyaşı döken Türklerden olmanı tercih ederdim."

"Böyle mi teşekkür ediyorsun bana?"

"Seni üzmek istemedim abi" dedim. "En iyisi bu konuyu hiç açmayalım, bir daha hiç konuşmayalım. Yaptığın her şey için teşekkür ederim."

Alay edip etmediğimi anlamak için yüzüme tedirginlikle baktı.

Elimi uzatıp koluna dokundum. Ona biraz sokulmak geldi içimden. Ama üniformalı kolu, tepkisiz bir şekilde öylece duruyordu.

"Abi" dedim, "Kerem için, benim için yaptıklarını ödeyemem. Sana bütün kalbimle teşekkür ediyorum. Yengeme, çocuklara selamlarımı söyle lütfen."

Bir an ne yapacağını bilmezmiş gibi durakladı. Babaanneme pis kanlı dediğini hatırlatmamın onu sarstığını görüyordum. Belli ki bu konuyu hafızasının derinliklerine itmiş ve yıllarca gün yüzüne çıkmasına izin vermemişti. Ama ben, geçmişten gelen bir hayalet gibi aniden hayatına karışmış ve onu geçmişiyle yüzleşmeye zorlamıştım.

"Bilmiyorsunuz, bilmiyorsunuz!" diye söylendi kısılı dudaklarının arasından.

"Ne diyorsun abi?" dedim.

"Hiçbir şey bilmiyorsunuz. Modaya uyup cahilce işler yapıyorsunuz."

"Kim, benle Kerem mi?"

"Hayır, sen ve arkadaşların."

"Hangi arkadaşlarım?"

"Entel arkadaşların."

"Abi, ne demek istediğini anlamıyorum, kimmiş o arkadaşlar, neyi bilmiyormuşuz?"

Yüzünde hep aynı şeyleri anlatan insanların bıkkın ifadesiyle konuşuyordu.

“Tutturmuşsunuz bir Ermeni meselesi, diasporanın oyuncağı oluyorsunuz.”

“Abi, ben sadece babaannemden bahsediyorum.”

“Peki, anneannenden niye bahsetmiyorsun?”

“Ne ilgisi var?”

“Var elbette, ama işinize gelmiyor.”

Bunun üzerine sabrım taştı.

“Abi, rica ederim bilmece gibi konuşmayı bırak!” dedim. “Ne olmuş anneanneme, neyi bilmiyormuşum? Hem siz siz diyerek çoğul konuşma. Anlat hadi, ne olmuş? Niye bu kadar sinirlendin?”

Gerçekten de çok sinirlendiğini görebiliyordum, şakağındaki damar bile atmaya başlamıştı. Çenesi kasılmıştı.

“Gel o zaman, otur şöyle” dedi. Tekrar omzumdan tutarak, beni biraz önce kalktığım koltuğa doğru götürdü ve sertçe oturttu. Kendisi de karşımdaki koltuğun arkalığına dayandı.

“Bilmediğiniz şey” dedi, “bu ülkenin yakın tarihi, olup bitenler, başımızdan geçenler...”

“Anlat o zaman, seni dinliyorum!”

“Son zamanlarda bir entel modası türedi. Ermeniler de Ermeniler. Sanki bu ülkede sadece onlar acı çektiler, sadece onlar katledildiler!”

“Ben sadece babaannemden bahsediyorum, bu da modaya uymak değil...”

Yüzünde sabırsız bir ifade belirince sustum. Nasılsa söyleyeceklerimin bir anlamı olmayacaktı.

“Acı çekme ayrıcalığı diye bir şey olabilir mi sence?”

“Herhalde olamaz” dedim.

“O zaman niçin Ermenilerin yanında Balkan Türklerinin, Anadolu Türklerinin, ölen milyonlarca insanın, topraklarından sürülenlerin ızdırabını göz ardı ediyorsunuz. Batılı devletler Osmanlı’yı parçalarken bu ülkenin bütün tebası acı çekti. Ermeniler, Rumlar, Yahudiler. Kabul, ama ölen 5 milyon Osmanlı Müslümanı unutuluyor. Bu haksızlık değil mi?”

“Tamam olabilir” dedim. “Ama bu durum babaannemi anmama engel değil.”

“Ama anneanneni anmana engel!”

“Neden engel olsun?” dedim. “Hem ne olmuş anneanneme?”

Annemin annesi Ayşe Hanım’ı babaannem kadar çok göremezdik. Çünkü o bizimle oturmuyordu, Antakya’daydı. Bazen yaz tatillerinde onları ziyarete giderdik. Çok şefkatli ama sürekli üzgün ve hiç konuşmayan bir kadındı. Kocası Ali Dede de öyleydi. Sanki bize çok iyi davranan, altın kalpli yabancılardı.

O evde harikulade Antakya yemekleri yediğimizi hatırlıyorum. Hele anneannem bulgur ve kıymadan “oruk” diye bir şey yapardı, tadından yenmezdi. Bazı yemeklerse bana çok acı gelirdi. İki katlı evlerinin bahçesinde harika nar ağaçları vardı. Anneannem bu narları sıkar, bize suyunu içirirdi. Ali Dedem bir gün gururla ağacından kopardığı kocaman bir narı göstermiş, sonra da yandaki bakkalda tarttırmıştı. Tek bir nar 980 gram gelince de keyfinden havalara uçmuştu. Bu narlardan nar ekşisi yaptıklarını da hatırlıyorum. Her tatil dönüşü bavullarımız nar ekşisiyle, orukla, bana çok acı gelen pul biberle, evde yapılmış biber salçasıyla, çeşit çeşit reçelle dolu olurdu.

Bir keresinde anneme yemeklerin niye bu kadar acı olduğunu sormuştum. “Burası Suriye ile sınır, Halep’e çok yakın. Bu yüzden Arap yemeklerine benziyor” demişti. Anneannemin çok güzel bir yüzü vardı, cildi kaymak gibiydi. Ali Dedemin ise avurtları çökmüştü, durmadan sigara içer, bir sigarayı öteki izlerdi. İkisi de erken yaşta öldüler.

Aslında annem babamdan on bir yaş genç olduğu için ana-babası da babaannemden daha gençti elbette.

“Yoksa anneannem de mi Ermeni asıllı?” diye sordum.

“Hayır” dedi ağabeyim. “Kırım Türklerinden. Dedem ise bildiğin gibi Antakyalı.”

“Peki, onların hikâyesi ne?”

“Anlatayım” dedi.

Anlatacaklarının beni o kadar dehşete düşüreceğini hiç sanmıyordum. Ağabeyimi dinledikçe, bir kez daha, tanıdığımı sandığım insanları hiç tanımamış olduğumu anladım. Ne garip bir ülkede yaşıyorduk, her evin bir sırrı, bir hikâyesi vardı.

Ağabeyimin anlattıklarına göre anneannem Kırım’da doğmuş büyümüş, genç kız olduğunda savaş patlamış. O sıralarda Kırım Türkleri müthiş bir Stalin eziyeti altında inim inim inliyorlarmış. Savaş başlayınca erkekler Kızılordu’da askere alınmışlar.

Bir süre sonra Hitler Sovyetler Birliği’ne saldırmış, Alman orduları Rusya içlerine ilerlemeye başlamış. Bu sırada Ankara hükümeti, Kırım Türklerini Alman orduları safına geçmeye ikna etmiş. Sizin için daha iyi olur, savaşı Hitler kazanacak, Stalin’den kurtulursunuz, demişler.

O dönemdeki Türk hükümeti savaşa girmemiş olmasına rağmen gizlice Almanya’yı destekliyor, hatta ona savaş için gerekli olan kromu sağlıyormuş. Böylece Kırım Türkleri Ankara hükümetinin telkiniyle saf değiştirmiş ve Hitler ordusuna katılmışlar. Bunlara “Mavi Alay” adı verilmiş. Ama bir süre sonra işler tersine dönüp Alman ordusu çekilmeye başlayınca da onlarla birlikte yurtlarını terk etmek zorunda kalmışlar. Mavi Alay’ın askerleri, aileleriyle birlikte önce dağlık Kuzey İtalya’ya yerleştirilmişler.

Hikâyenin burasında ağabeyime sordum.

“Yani anneannem de onlarla birlikte miymiş?”

“Elbette” dedi. “Onun hikâyesini anlatıyorum sana. Genç bir kızken annesi ve Mavi Alay’a mensup olan babasıyla Ruslardan kaçmak zorunda kalmış. Kalsalar, hepsi Kızılordu tarafından imha edilirdi elbette. Stalin’in intikam almasından korkan binlerce sivil Kırım Türkü de onlarla birlikte kaçmış.”

“Sen bunları nerden öğrendin?”

Ağabeyim, “Bu ne saçma soru” der gibi yüzüme bakıp, yanıt vermeden devam etti.

“Müttefik kuvvetler İtalya’ya girince Mavi Alay orada da kalamadı. Avusturya’da Drau Nehri yakınlarında Ober Drauburg bölgesine yerleştirildiler. Ama çileleri bununla da bitmedi. 8. İngiliz Ordusu Avusturya’yı işgal edince esir düşüp, bu sefer Dellach kampına nakledildiler. İngilizlerin elinde esir olmanın belki de onları kurtaracağını düşünmüşlerdi. En kötüsünden Türkiye’ye gidip, kendilerine yeni bir hayat kurabilecekleri hayallerine kapıldılar, ama ne yazık ki öyle olmadı.”

Ağabeyimi dehşet içinde dinliyordum. Bunları yaşayan, o benim sessiz, üzgün, sevecen anneannem miydi? Niye kimse sözünü etmemişti bunların?

“1945 yılında Londra’dan kamptakilerin Sovyetler Birliği’ne teslim edilmesini emreden bir telgraf geldi. Sovyetler hepsinin kurşuna dizileceği kararını açıkladığı halde, İngilizler onları gönderiyordu. Yalvarıp yakardılar ama dinleyen olmadı. Bunun üzerine korkunç bir şey yaşandı orada.”

“Ne oldu?”

“Üç bin kişi Sovyetlerin eline geçmektense ölmek daha iyidir deyip kendilerini Drau Nehri’nin buz gibi sularına atarak intihar etti. Önce kadınlar çocuklarının elinden tutup nehre atladı, sonra da erkekler. Kalan dört bin kişi ölenlerin çığlıklarını dinlediler. Sonra vagonlara dolduruldu hepsi. Vagonların kapılarına tahtalar çakıldı, tren yola çıktı.”

“Anneannem de içlerinde yani.”

“Evet, annesi ve babasıyla birlikte, trende. İki kardeşi nehre atlayarak intihar etmişti. Günler sonra tren Türkiye sınırlarından içeri girdi. Rusya sınırına kadar Türk askerlerinin gözetiminde gittiler.”

“Ne kadar sürmüş bu?”

“En az üç gün. Bütün umutları Türk hükümetinin kendilerine yardım etmesi ve vagonları açarak onları ölümden kurtarmasıydı. Ama böyle bir şey olmadı.”

Biraz soluk alıp devam etti.

“Vagonlar balık istifi gibiydi, yaşam şartları çok kötüydü. Kapılara dışarıdan tahtalar çakılmıştı. Havasızlıktan, hastalıktan ölenler oluyordu ama onlar bile dışarı çıkarılmıyordu. Türk askerlerine kapıları açması için günlerce yalvardılar.

Ama onlar, gözlerinden yaşlar akarak, emir aldıklarını söylediler.”

Biraz daha alçak sesle ve durgun bir şekilde devam etti:

“En çok anneannem yalvarıyor, Ali adlı askere durmadan dil döküyormuş. Ruslar vuracağına bizi bari siz vurun diyormuş.”

“Yoksa... yoksa Ali Dedem mi bu asker?”

“Sabret. Böylece sınıra kadar geldiler. Bir kış günü Türk-Rus sınırındaki Kızılçakçak Baraj Gölü’nün kıyısına ulaştılar. Türk askerleri orada inecek ve tren sınırı geçecekti. Sovyet askerleri sınırın öte yanında, ellerinde tüfekleriyle hazır bekliyorlardı. Bu sırada bazı tutuklular kapıları kırıp, kendilerini Kızılçakçak Gölü’ne attılar. İki bin Kırım Türkü de orada intihar etti. Geri kalanlar ise, sınırdaki Rus askerleri tarafından hemen oracıkta vuruldular. Mavi Alay’dan ve ailelerinden hiç kimse kalmadı geride.”

“Peki anneannem?”

“Burası ilginç işte. Anneannem de kendini Kızlçakçak Gölü’ne atanlar arasındaymış ama bir asker, arkasından atlayarak onu ölümden kurtarmış.”

“Dedem yani!”

Dudaklarını ısırarak, başını “Evet” anlamında aşağı yukarı salladı.

“Antakyalı Ali! Genç kızı ölümden kurtarmış, Antakya’ya götürmüş ve ona Ayşe adında sahte bir kimlik çıkararak evlenmiş.”

“Niye sahte kimlik?”

“Çünkü hükümet bu trajediden sağ kurtulan birisini bulursa, onu Sovyetler’e gönderirdi.”

Dehşet içinde kalmıştım, sanki kanım çekilmişti.

“Abi” dedim, “gerçek mi bu anlattıkların?”

“Evet!” dedi. “Maalesef kelimesi kelimesine gerçek.”

“Peki, annesine babasına ne olmuş?”

“Sınırda kurşuna dizilmişler.”

“Aklım çok karıştı şimdi” diye itiraf ettim. “Bu kadar tesadüf çok değil mi? Babaannem de kimliğini gizlemiş, anneannem de. Bir ailede bu kadar sır. İnsanın inanası gelmiyor.”

“Aslında bütün mesele de bu. Türkiye’de her ailenin böyle sırları var. Bir ülke nüfusunun yarısından fazlasını kaybeder de ailelere bundan pay düşmez mi? Aile üyelerinin bile çoğu kendi sırlarını bilmiyorlar. İmparatorluk yıkılınca kimi Balkanlar’dan, kimi Kafkasya’dan, kimi Ortadoğu’dan gelmiş. Hepsi kılıç artığı. Dokuz cephede savaşmış insanlar. Bu yüzden aileler, soylar soplar birbirine karışmış.”

“İyi ama biz hepsine Türk diyoruz!”

“Irk olarak değil, bu kelime katliamlardan kurtularak Anadolu’ya sığınan insanların kurduğu bir koalisyonu anlatıyor. Yeni bir hayat, yeni bir ülke, yeni bir ulus. Yoksa Orta Asya’daki Türk ırkını vurgulamıyor.”

“Abi” dedim, “bir şey dikkatimi çekti. Mavi Alay’ı önce kışkırtan sonra da ölümlerine seyirci kalan Ankara hükümeti suçlu değil mi?”

“Olan olmuş, ben devleti yargılamam.”

“Ermeni katliamında da böyle mi düşünüyorsun?”

“Evet, benim görevim devleti suçlamayı değil onun çıkarlarını kollamayı gerektiriyor.”

“Ama her iki olayda da devlet suçlu.”

“İşe bir de başka açıdan bak. Ermeniler de, Kırım Türkleri de savaş zamanında işgalci düşmanla işbirliği yapıyorlar. Ermeniler tebaası oldukları Osmanlıya karşı Rus ordusuna yardım ediyor, Kırım Türkleri ise Alman ordularına katılıyor. Dünyanın neresinde olursa olsun, bu suç cezasız kalmaz.”

“Ama abi!” dedim. “İki olayda da kadınların, çocukların ne suçu vardı?”

“Eee” dedi, “savaş bu. Kurunun yanında yaş da yanıyor işte.”

“Sana inanamıyorum abi!” dedim. “Yaş-kuru diye bahsettiğin kişiler, babaannen ve anneannen. Hiç mi vicdanın sızlamıyor, hiç mi onların çektiği acıları düşünmüyorsun? Senin çocuklarının başına aynı şeyler gelse bu kadar duygusuz kalabilir misin? Hiç mi empati yapamıyorsun?”

“İşte yine o moda kelimelerden biri!” dedi. “Ona buna empati duyacağınıza kendi milletinize biraz sempati duysanıza!”

“Ama ortada bir millet olmadığını sen söyledin.”

“Biz bir millet kurduk. Hem de ne zorluklarla. Bunu da entellere yıktırmayız.”

“Ah abi!” dedim. “Keşke ikisi de sağ olsaydı da bunları babaannemle anneannemin yüzüne söyleseydin. Ali Dedem basit bir askermiş ama çok daha şerefli bir insanmış.”

Elini aramızdaki sehpaya sertçe vurdu.

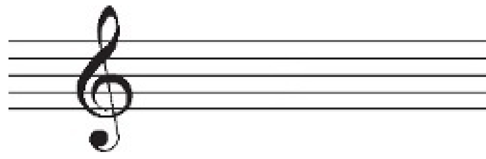
“İleri gidiyorsun Maya!” diye bağırdı.

“Az bile yapıyorum” dedim. “Aramızdaki temel fark ne, biliyor musun? Sen insanlara baktığın zaman üniformalar, bayraklar ve din görüyorsun!”

“Peki, sen ne görüyorsun bakalım?”

“İnsan, sadece insan. Seven, acı çeken, acıkan, üşüyen, korkan bir insan.”

Kapıda beklemekte olan genç subay beni nizamiyeye doğru götürürken duyduklarımdan dehşete düşmüş vaziyetteydim ama en çok ağabeyimin masasında gördüğüm dosyayı düşünüyordum. Sarı, resmi bir dosyaydı. Üstünde kırmızıyla “ÇOK GİZLİ” damgası vardı ve altında iki kelime yazıyordu: MAXİMİLİAN WAGNER.

Nizamiyeden çıktığımda kafam allak bullak olmuştu. Eve gider gitmez aile albümünden anneannemle Ali Dedemin resimlerini çıkaracak ve çerçeveleterek duvarıma asacaktım. Hikâyeleri beni müthiş sarsmıştı. Bu olayları niye bilmiyorduk biz? Mavi Alay'ı niye duymamıştık? Demek ki bu ülkede zulüm, Türk, Ermeni, Kürt, Rum, Yahudi tanımıyordu. Devletler herkese karşı zalimdi.

Maslak yolu her zamanki gibi sıkışıktı. Geniş caddenin karşı tarafında İstanbul'un yeni modası olan şık gökdelenler diziliydi. Bugün güneş biraz bulutların arasından başını uzatıyor, sonra yine hemen geri çekiliyordu ama hava çok soğuk değildi.

Bir taksiye atlayarak "Çapa Tıp Fakültesi'ne" dedim.

Acaba üniversitede beni nasıl karşılayacaklar, diye düşündüm. Bana ne gibi bir yaptırım uygulayacaklardı? İşime son verirler miydi? O adamlar rektöre babaannemden söz etmişler miydi? Rektör, Wagner'in kim olduğunu ve buraya hangi amaçla geldiğini biliyor muydu? İşlenen cinayetten haberi var mıydı?

Kafamda, cevabını bulamadığım yüzlerce soru, kovandaki arılar gibi uçuşup duruyordu. Şu cinayet meselesi de neydi?

Takside giderken feci bir gök gürlemesi duyuldu, yağmur yağacak gibiydi. Belki de sulu sepken. Zaten ıslak olan kış İstanbul'u akşam daha da rutubetli hale gelecek ve herkes ıslak havlulara sarınmış gibi olacaktı.

Çapa'nın kalabalık ana kapısından girdik, İç Hastalıkları binasına doğru yöneldik. Yollar hastalarla, beyaz önlüklerinin üstüne kahverengi pelerin atmış kepli hemşirelerle doluydu. Binanın içi de öyleydi. Hastaların çoğu yoksul kesimdendi. Banklara oturmuş, koridor köşelerine çömelmiş, sabır içinde sıralarının gelmesini bekliyorlardı.

Acaba yoksullar zenginlerden daha mı çok hastalanıyorlardı, yoksa nüfusları daha çok olduğu için mi hastaneleri dolduruyorlardı?

Büyük asansörle üçüncü kata çıktım. Bankonun arkasındaki hemşireye Filiz'i sordum. Önündeki mikrofondan Doktor Filiz Ünaldı'yı anons eden hemşirenin sesi, koridorlarda hafifçe yankılandı. Etrafta ilaç kokusu vardı. Biraz sonra,

Filiz’in hızlı adımlarla geldiğini gördüm. Öpüştük. Beni önce odasına aldı, çay ikram etti.

Wagner’in kim olduğu konusunda ağzımdan laf almak istedi ama ben sadece rektörün özel davetlisi olduğunu belirtmekle yetindim.

Bir yandan da bir hastanede bulunması gereken temizliğin kalabalıktan dolayı burada olmadığını düşünüyordum. Her yer kirliymiş gibi geliyordu. Çayı bile içmek istemiyordum. Sanki dışarıdaki binlerce hastanın mikrobu bulaşacakmış gibi hissediyordum. Mecbur olmadıkça hiçbir şeye dokunmuyordum.

Filiz yakasına mavi ibrişimle adı işlenmiş beyaz doktor gömleği içinde yine çok şıktı, çok zarifti. Mine gibi bir yüzü, hakiki sarı saçları vardı. Bütün Rumelililer gibi vücuduna göre başı biraz küçüktü. Bu da Avrupalılar gibi boyunu daha uzun gösteriyordu. Wagner’in de oranları böyleydi. Anadolu’da ise insanların çoğunun başı büyüktür. Bu yüzden olduklarından daha kısa görünürler.

“Nesi var?” dedim.

“Tetkikler devam ediyor ama” dedi, “durumu iyi görünüyor. Sabah kahvaltısını yaptı. Soluk alışları, nabzı, tansiyonu normale geldi. Yalnız, biraz ateşi yüksek. Akciğer filminin raporu yazılıyor.”

“İyi” dedim, “çok sevindim.”

Gerçekten de çok sevinmiştim. Nedense kanım çok ısınmıştı bu adama.

“Sabahtan beri seni soruyor” dedi Filiz. Yüzünde muzip bir gülümseme vardı. “Sanki sen yanında olmazsan her şey kötü gidecekmiş gibi. Birkaç günde adamı nasıl kendine bağlamışsın kız! Hani biraz genç olsa diyeceğim ki...”

“Aman be Filiz, saçmalama” dedim. “Kaç tane misafir ağırladım böyle. Görebilir miyim profesörü?”

“Çayını bitirmedin ama...”

“Canım istemiyor zaten. Hadi gidelim.”

Koridorlarda yürürken, hastalar ve hasta yakınları Filiz’e önemli bir insana

bakar gibi bakıyorlardı. Kalabalık insanların kendini orada yabancı hissetmelerine karşılık, Filiz'in hareketleri çok rahattı. Elbette hepsinin gözündeki en özel insanlar, bu koridorlardan hızlı adımlarla geçen hekimlerdi.

Aynı katta 344 numaralı odaya gittik. Bahçeye bakan, geniş pencereli rahat bir odaydı. Ortasındaki yatakta Maximilian Wagner yatıyordu. Üzerine bir hastane gömleği giydirmişler, koluna serum bağlamışlardı. Sağ elinin üstünde gazlı bezlerle sarılı bir kateter görünüyordu. Saçları dağılmıştı, rengi biraz soluktu ama beni görünce birden yüzü aydınlandı.

"Oooo" dedi. "Sizi bir daha göremeyeceğim diye çok korkmuştum."

Ben de gülümsedim.

"Neden profesör?"

"Dün başınıza açtığım onca dertten sonra belki de bana kızdığınızı düşündüm."

"Hayır profesör, size kızmadım ama ne olup bittiğini anlayamadığım için üzüldüm biraz."

Bu arada Filiz hastalarına bakmak için gitti. Çıkarken kapıyı da kapattı. Odada profesörle yalnız kaldık. Yatağın pencere tarafındaki koltuğu ona yaklaştırdım ve birbirimizin yüzünü en rahat göreceğimiz biçimde oturdum.

"Kendinizi nasıl hissediyorsunuz profesör?"

Yüzü gülüyordu ama sesi oldukça zayıf çıkıyordu.

"İyi, fena değil. Dün geceyi hep uyuyarak geçirdim."

"Gündüz de uyudunuz."

Mahcup bir şekilde devam etti.

"Evet, hayal meyal hatırlıyorum. O motel odasında değil mi? Uyandığımda yarı çıplaktım."

"Evet!"

"Beni siz mi soydunuz diye sordum mu size?"

“Sordunuz ve ben de evet ben soydum dedim.”

“Özür dilerim.”

“Özür dileyecek bir şey yok profesör. Eğer o halde bıraksaydım ölürdünüz.”

“Büyük ihtimalle... Hayatımı kurtardınız.”

Sonra bir sessizlik oldu. Konuşacak şey bulamayan insanların arasındaki o boğucu sessizlik çöktü odaya.

Birbirimizden gözlerimizi kaçırdığımızı fark ettim. Bakışları benim gözlerimle karşılaşınca hemen başka yere bakıyordu, ben de aynı şeyi yapıyordum. Çok rahatsız edici bir durumdu.

Oturduğum yerde sıkıntıyla kıpırdandım.

“Ben artık gideyim profesör!” dedim. “Daha sonra gelirim.”

“Peki, tekrar teşekkür ederim. Size bir soru sorabilir miyim?”

“Buyurun profesör?”

“Kemanım nerede?”

Bir an durakladım, hatırlamaya çalıştım, sonra,

“Kumsaldan aldım, sizi arabaya sürüklerken o da elimdeydi. Yok, hayır, sizin elinizdeydi. Şu anda otomobilde olmalı” dedim.

“Ona dikkat ederseniz çok memnun olurum.”

“Merak etmeyin siz. Gider gitmez odama alır, bir yere kilitlerim. Siz buradan çıkınca da getiririm.”

Kapıya doğru yürüdüm, tam açıp çıkıyordum ki,

“Dün çok garip bir şey oldu” dediğini duydum.

Geri döndüm, yüzüne baktım.

“Uykumda sanki Nadia yanımdaydı. Bana sarılmıştı. Onu canlı gibi hissedebiliyordum, hatta kokusunu alabiliyordum.”

Başını çevirdi. Pencereden dışarıya bakarak devam etti:

“Sanki aradan bunca yıl geçmemiş gibi. Gencecikti, vücuduyla beni ısıtıyordu. Hatta galiba omzumu öpüyordu.”

“Profesör” dedim, “Nadia kim?”

Başını tekrar bana çevirdi. Yüzüme uzun uzun baktı ve “Sonra anlatacağım” dedi. “Çünkü siz bunu hak ettiniz.”

Dışarı çıktım, kapıyı yavaşça arkamdan kapattım. Filiz ortalarda görünmüyordu. Yavaş adımlarla bahçeye yürüdüm ve orada bir süre dalgın dalgın dolaştım. Kim olduğunu bilmediğim Nadia sanılmak tuhaf bir duyguydu. Yabancı bir adamın çıplak vücuduna sarılmak da bir o kadar tuhaftı.

Bugüne kadar iki erkekle yatağa girmiştim. Kocam Ahmet ve Tarık’la. Üçüncü erkek profesör olmuştu ve ben bundan garip bir huzur duymuştum. Cinsellikle hiç ilgisi olmayan tuhaf bir huzur. Onun sırtını, kalçalarını, göğsünü, bacaklarını gövdemde hissetmek, yoğun bir şefkat duygusu yaşamama yol açmıştı. Onu koynuma aldığımda içimi bir huzur kaplamıştı. Süleyman’ı çıldırtan o görüntü, belki de hayatımın en dürüst anlarından birisiydi. Profesörün aşırı beyaz gövdesinden gelen, derinden derine duyup içime çektiğim o güzel koku hâlâ üstümde duruyor gibiydi. Beyaz, ipeksi saçları yüzümü okşuyordu. Dün ona sarılmışken onca saatin nasıl geçtiğini anlamamıştım bile.

İnsan üç dört saat birisine sarılarak durabilir mi? Dünden önce bu soruya hayır cevabı verirdim ama anladım ki durabilirmiş. Hem de büyük bir zevkle. Ve hadi, oldu olacak, itiraf edeyim: Bir ara omuzlarına küçük ve sıcak öpücükler kondurmuştum.

Orada yatarken Yasunari Kavabata’yı ve onun Uykuda Sevilen Kızlar romanını hatırlamıştım. Romanda yaşlı erkekler bir randevuevine gidiyor ve önceden uyutulmuş genç kızları seyrediyorlardı. Aslında bizim durumumuz orada anlatılanın tam tersiydi ama yine de tuhaf bir şekilde birbirine benziyordu.

Daha önce yatağa girdiğim iki erkekte cinsellik vardı ama bu temiz şefkat ve huzur yoktu. Onlarla olan, birbiri ile bütünleşmeyen, hatta güvenmeyen iki

yabancı bedenin birleşmesi gibiydi. Doğrusu, zaten erkekliklerini ispat etmeye uğraşan o iki adamdan ahım şahım cinsel zevkler almıyordum. Filiz dahil birçok arkadaşım maço erkekten hoşlanıyordu ama ben hiçbir zaman böyle birisini istememiştim. Aslında günlük hayatta kibar bir insan olsa, yatakta bazen maço davranmasını tercih edebilirdim.

Hastanenin ana kapısına yürüdüm ve bir taksiye bindim. Sabahtan beri geciktirdiğim, ertelediğim işi yaparak üniversiteye gittim. Birkaç gündür ödediğim taksi paraları çok canımı yakıyordu ama başka çarem yoktu. Günlük rutinim bozulmuştu, oradan oraya koşturmak zorundaydım.

Rektörlük binasındaki odama girene kadar karşılaştığım insanlardan hiçbir olağandışı tepki almadım. Çaycı Hasan, rektör yardımcısı Suat Bey, Profesör Suna Hanım, hepsi de nazikçe gülerek selamladılar beni. Ortada bir anormallik yoktu. Odamda birikmiş evraka ve gazetelere göz gezdirdim, sonra telefonu kaldırıp özel kalemi aradım. Rektörü görmek istediğimi söyledim. Hayret, o aksi kadın bile ters bir şey söylemedi. Sesinde hiçbir şey sezmedim. Masasının önünden geçerken de gülümsedi.

Rektör masasında oturuyor ve telefonla konuşuyordu. Bana eliyle masanın önündeki koltuğu gösterdi, oturdum. Elli sekiz yaşında bir tıp profesörüydü. Şişman, saçları dökülmüş sevimli bir adamdı. Çevresinde çok sayılırdı. Hem cerrah olarak ustalığı, hem yetiştirdiği öğrenciler, hem de hiçbir tatsız olaya adının karışmamış olması onu saygın kılıyordu. Ben de severdim kendisini. Herkese olduğu gibi bana karşı da nazikti. Bej bir takım giymiş, enine mavi-sarı kalın çizgili zevksiz bir kravat takmıştı. Her zamanki gibi yamuktu kravat düğümü. İnsanda çekip düzeltmek isteği uyandırıyordu. Telefonu kapatınca bana döndü,

“Nasıl gidiyor?” diye sordu.

“Profesör hastalandı efendim” dedim. “Çapa Tıp Fakültesi’ne yatırdım.”

Birden telaşlandı, ayağa fırladı.

“Önemli bir şey değil hocam” dedim. “Sadece aşırı üşüttü. Ama yaşı ileri olduğu için tedbirli olmakta fayda gördüm.”

Tekrar şişman ve olgun bir adam haline geri dönüp, ağır hareketlerle yerine oturdu.

“Oh, iyi!” dedi. “Şimdi nasıl?”

“Gayet iyi efendim” dedim. “Yalnız hastaneden ne zaman çıkaracaklarını bilmiyorum. Bu yüzden dönüş programı aksayabilir. Normal programa göre yarın dönmesi gerekiyordu ama herhalde birkaç gün daha uzayacak bu ziyaret.”

“Aman” dedi, “İyi olsun da, önemi yok. Uzun yola çıkmadan iyice kendisine gelip, dinlenmesi lazım.”

“Efendim” dedim. “Bir şey söyleyeceğim ama...”

“Söyleyin Maya Hanım.”

“Son günlerde profesörün peşinden oraya buraya gitmem gerekiyor. Hep taksi...”

Sözü nereye getirmek istediğimi anladı.

“Haklısın” dedi. “Süleyman Mercedes’i tamire götürmüş. Bu sefer biraz uzun sürecekmiş. Ben de ne kadar gerekiyorsa o kadar kalsın dedim. Çünkü son zamanlarda çok iş açtı başımıza.”

“Araba çok eski efendim, neredeyse antika, yenisini alsanız.”

“Doğru söylüyorsun. Döner sermayeden yepyeni bir araba alabiliriz, kimse de itiraz etmez ama ben çekinirim böyle şeylerden. Laf olur, söz olur, neme lazım. Böyle makamlar çok tehlikelidir. Şunun şurasında iki yılım kaldı. Böyle tamamlayayım, başka bir şey istemem. Bu arada genel sekretere söyle, sana başka bir araba tahsis etsinler.”

“Çok teşekkür ederim efendim. Çok anlayışlısınız.”

Tam odasından çıkmak üzere çift maroken kaplı kapıdan birincisini açmıştım ki bana seslendi.

“Az daha unutuyordum yahu!” dedi. “İşten güçten kafa kalmamış ki. Gelin buraya.”

“Buyurun efendim” diyerek tekrar masasına doğru yürüdüm. Elinde kalın, büyük, süslü bir zarf tutuyordu.

“Bu akşam İngiliz Konsolosluğu’nda bir kokteyl varmış. Benim önceden başka yere verilmiş bir sözüm var. Sen beni temsilen gidiver.”

Bana uzattığı zarfı aldım.

“Ama efendim, rektör yardımcılarından birisi ya da genel sekreter gitse daha doğru olmaz mı?”

“Bence de öyle ama ben gelemeyeceğimi bildirince seni istediler.”

“Beni mi?”

“Evet seni, hem de ismen.”

“Beni tanımazlar ki efendim. Bu işte bir yanlışlık var.”

“Hayır, yok!” dedi rektör. Parmağını elimdeki zarfa uzatıp, “Gece kıyafeti diyor. Hadi bakalım” dedi.

Odadan çıkarken şaşkınlık içindeydim. İlk kez böyle bir şey oluyordu. Rektör birçok yere davet edilirdi elbette ama, gidemediği zaman, kendisine de söylediğim gibi, üniversiteyi temsil edecek makamda birisi bu görevi yerine getirirdi. Neden benim gibi adı sanı olmayan küçük bir sözleşmeli memuru istemişlerdi ki? Şimdi rektör yardımcıları ve genel sekreter nasıl bozulacaktı kim bilir.

Odama gelip, üstü çok hoş bir kaligrafiyle yazılmış şık kalın zarfı açtım. Büyük Britanya Kraliyet ailesinin arması altında, akşam 7.30’da başlayacak olan resepsiyona katılmamızı rica eden nazik davet cümleleri yazılmıştı. LCV bölümünün altında “black tie” ve “night dress” ibareleri okunuyordu. Hayatımda hiç böyle bir davet almamış, böyle bir yere gitmemiştim. Huzursuz oldum, içimden bir panik dalgası yükseldi. Hiç tanıdığımın olmadığı ve nasıl davranılacağını bile bilmediğim bir davette ne yapacaktım?

Üniversitede dışlanma ve alay beklerken bambaşka bir tavırla karşılaşmıştım. Nasıl olduysa Süleyman kimseye bir şey söylememişti. Şimdilik tabii. Kim bilir ne hesabı vardı. Şantaj mı yapmayı düşünüyordu acaba? O oğlandan her şeyi beklerdim. Hiç acıması yoktu ve kendinden başka kimseyi düşünmezdi.

Masamda uzun süre oturup kalmışım. Birdenbire fırladım. Akşam için

yapılacak çok iş vardı ve saat üçü geçmişti bile. Genel sekretere gittim. Rektör beyin, konuk profesör için bir araba ayarlanmasını istediğini söyledim. Her zaman yaptığı gibi sırıttı ve göğüslerime baktı. Pek çok erkek bunu çaktırmadan yapardı ama genel sekreter belli ederek bakmaktan zevk alıyordu. Aldırmadım.

“Acelemiz var!” dedim.

Bir yere telefon etti. On dakika sonra aşağıya indiğimde lacivert bir Ford Focus beni bekliyordu. Şoförü de daha önce beni bir iki kez taşımış olan İlyas adlı efendi bir çocuktu.

“İlyas” dedim. “Hadi hemen benim eve gidelim. Levent’e.”

İşyerleri dağılmamış ve on binlerce personel servisi henüz yollara dökülmemiş olduğu için makul bir sürede Levent’e geldik. Tam İlyas evi tarif etmemi istiyordu ki fikrimi değiştirdiğimi, eve daha sonra gideceğimizi söyleyip, bir adres verdim.

Beni iş saatlerinde görmeye alışık olmayan kuaför Mehmet önce şaşırdı, sonra memnun oldu. Bu gay çocukla aramız iyiydi. İyi kalpli insanları kim sevmez ki! Mehmet de onlardan biriydi.

“Hadi çok acelem var. Akşamüstü bir konsolosluk davetine gideceğim” dedim.

“O zaman sana bir topuz yapalım, Maya Abla!” dedi.

“Ne istersen yap” dedim. “Senin zevkine güveniyorum.”

Kuaför saçlarını boyatan, manikür, pedikür, epilasyon yaptıran kadınlarla doluydu. Galiba aralarındaki tek siyah saçlı kadın bendim.

Çalışan çocuklardan biri, oturduğum koltuğu çevirdi, başımı arkaya doğru eğip küçük küvette okşar gibi yıkadı saçlarımı.

Daha sonra bir yandan saçlarım yapılır, bir yandan da kahvemi yudumlarken hastaneden Filiz’i aradım, profesörün daha iyi olduğunu, yarın da gözlem altında tuttuktan sonra öbür gün çıkarılacağını öğrendim.

Mehmet gerçekten harika bir topuz yapmıştı ama ensem ve boynum iyice açığa çıktığı için kendimi çıplak gibi hissediyordum. “Nasıl olsa gerdanlık bu işi

halleder” diye düşündüm, zengin adamların karıları gibi beni beklemekte olan arabama ve şoförüme doğru yürüdüm. Hava kararıyordu, sulu bir kar atıştırmaya başlamıştı yine. Kuaförün bulunduğu çarşıda insanlar akşam alışverişlerini yapıyorlardı. Köşedeki börekçiden bir kilo suböreği aldım.

Eve geldiğimde Kerem her zamanki gibi bilgisayarın başındaydı ama o eski umutsuzluğu yoktu üstünde.

“Oooo anne” dedi. “Neler buldum neler, inanamayacaksın.”

Yazıcı durmadan çalışıyor, çıktılar daha şimdiden büyük bir tomar oluşturuyordu.

“Bak” dedi, “Einstein’ın Atatürk’e mektup yazdığını biliyor muydun?”

“Hayır, bilmiyordum” dedim. “Ama bunun bizimle ne ilgisi var?”

“Bizimle yok ama Maximilian Wagner’le var” dedi.

Ağzım açık bakakaldım. Benim küçük oğlum neler buluyordu böyle. Akşam gelince hepsini okuyacağıma söz verdim, sonra böreği tabağa koydum, duşa girdim. O harika saçımı bozmamaya dikkat ederek yıkandım. Yatak odama geçip, iki gün önce Wagner’le yemeğe giderken giydiğim siyah elbisemi başımdan dikkatlice geçirdim. Makyajımı yaptım. Kasadan babaannemin gerdanlığını çıkarıp boynuma taktım ve ne yalan söyleyeyim aynadaki yansımamı çok beğendim.

Kerem’in hiç alışık olmadığım iltifatları kendime olan güvenimi daha da pekiştirdi.

“Anne” dedi Kerem, “magazin programlarındaki kadınlara benzemişsin valla.”

“Daha fazla çalışma” dedim. “Zaten okuyacağım çok şey birikmiş. Biraz ders çalış. Ya da televizyona falan bak.”

Gözlerini ovuşturdu. Sahiden yorulmuştu, zaten uyarıma itiraz etmeyişinden de belliydi bu. Ağır hareketlerle bilgisayarı kapatırken, birden aklına bir şey gelmiş gibi yan tarafa uzanıp, diğerlerinden ayrı duran bazı sayfaları uzattı bana.

“Bak, bunlar da o gemiyle ilgili bulduklarım” dedi.

Kâğıtları aldım. İlk sayfada çok ilgi çekici bir başlık vardı:

Gizli

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: 55912-S / 13 Eylül 1941

“Ne bunlar?” diye sordum. “Hani senden araştırmanı istediğim Romanya’dan gelen gemi ile mi ilgili? Sutuuma?”

Gururlu bir gülümseme yayıldı yüzüne.

Kerem bu kadar kısa sürede sayfalar dolusu bilgi bulmuştu. Hem de kendisine doğru dürüst bir bilgi bile veremediğim halde. Çok şaşırtıcı bir durumdu bu. Ya internet artık önemli bir kaynak haline gelmişti ya da benim oğlum çok gelişmeye başlamıştı. Belki de ikisi birden doğruydu.

Aslında o sayfalarda neler yazdığını çok merak ediyordum ama okuyacak zamanım yoktu. Kâğıtları götürüp yatak odamdaki komodinin üstüne bıraktıktan sonra çıktım, yine zengin adamların karıları gibi kapıda beni beklemekte olan arabaya bindim.

İngiliz Konsolosluğu Pera Palas’a çok yakındı. Büyük, taş, görkemli bir yapıydı. Dolmabahçe Sarayı yapılırken, Britanya İmparatorluğu ile Osmanlı İmparatorluğu’nun bu iki bina üzerinden yarıştığını, taş ocakları ve taş ustaları konusunda epey mücadele ettiklerini okumuştum. Konsolosluk kapısındaki bekçiye davetiyemi uzattım. Saygıyla kapıları açtılar. Görkemli binanın mermer merdivenlerini çıkıp dev avizelerle aydınlatılan hole girdiğim zaman siyah giysili uşaklar mantomu aldılar, önüme düşerek beni üst kata çıkardılar.

Yukarısı kalabalıktı. Konsolos ve eşi salonun kapısında durmuş, gelenlerin elini sıkarak “Welcome” diyorlar, bir iki gönül alıcı söz söylüyorlardı. Bazı konukları daha önceden tanıdıkları, samimi davranışlarından, karşılıklı gülüşmelerinden belli oluyordu. Önlerindeki küçük kuyruğa girdim. Elimi sıkan konsolosa adımı söyledim, bir şey ifade etmedi tabii. Sonra İstanbul Üniversitesi Rektörü’nü temsilen geldiğimi söyledim. Bunun üzerine kızıl saçlı, topluca konsolosun yüzünde güller açıldı. Hararetle elimi sıktı, yanındaki eşine “Profesör İstanbul Üniversitesi’nden” dedi. Kadın da gülerek elimi sıktı. O anda yanlışlarını düzeltmek ve profesör değil sözleşmeli bir halkla ilişkiler memuru olduğumu söylemek pek tuhaf kaçacağı için sustum, onların gülümsemelerine aynı şekilde gülümseyerek cevap vermekle yetindim.

İçerdeki herkes siyah giysiliydi, erkeklerin çoğu smokin giymişti. Kadınlar ise

moda dergilerinden fırlamış gibiydiler. Üçlü beşli gruplar halinde konuşuyorlardı. Garsonlar ellerindeki yuvarlak tepsilerde içki servisi yapıyorlardı, bazıları ise kanepeler, küçük sosisler, kürdan batırılmış minik köfteler dağıtıyordu. Bir kadeh kırmızı şarap aldım, sonra bir de köfte. O anda sabahki sucuklu yumurta şöleninden beri bir şey yememiş olduğum aklıma geldi. Epey acıkmıştım. Nasıl olsa beni tanıyan yok diyerek her geçen garsondan bir şey alıp yemeye başladım. Kare şeklinde tek lokmalık börek, kokteyl sosisi, karides... Bu iş hoş bir ziyafete dönüşmeye başlamıştı.

Duvardaki dev gobleni incelemeye koyulduğum sırada konsolos bir konuşma yapmaya başladı. Giriş cümlelerini Türkçe okudu, geri kalanını İngilizce olarak tamamladı. Konuşma bitince herkes alkışladı.

İçki ve yiyecek servisi tekrar başladı. Birkaç kez konuşan gruplara yaklaşıp onlara katılmayı denedim ama kimse ilgilenmeyince, bir kadeh şampanya alıp duvardaki tabloları, goblenleri incelemeye devam ettim. Trafalgar Savaşı'nı tasvir eden dev bir tablonun önünde dururken, sağ arkama bir kişinin gelip aynı tabloya bakmaya başladığını fark ettim.

Sonra omzumun üstüne doğru eğilerek,

“Sıkılıyor musunuz?” diye sordu.

Başımı çevirdiğimde, uzun boylu, ince, gözlüklü bir İngiliz olduğunu gördüm.

“Yoo” dedim, “her şey gayet hoş.”

Etrafa göz gezdirdi. “Burada pek tanıdığınız yok gibi.”

“Evet” dedim. “Hatta hiç kimse yok denebilir.”

Kibarca gülümsedi.

“Denemez, ben sizi tanıyorum.”

“Üniversiteden geldiğimi biliyor olabilirsiniz.”

“Hayır, görevinizden söz etmiyorum. Sizi tanıyorum.”

Gülümsedim. “Hadi bakalım, adımı söyleyin o zaman” dedim.

Selam verir gibi hafifçe başını eğdi.

“Mrs. Maya Duran!”

Öyle kalakaldım. Yüzümdeki gülümseme silindi gitti.

“Beni nerden tanıyorsunuz?”

“Bugünlerde sizi tanıyanlar çoğaldı, farkında değil misiniz?”

“Ne demek bu?”

Elleriyle zarif bir şekilde “Dur” işareti yaptı.

“Kızmayın canım, ben size bir kadeh şampanya ikram etmek istiyorum.”

Elimdeki bitmek üzere olan kadehi aldı ve garsondan aldığı soğuk şampanya kadehini verdi. Sonra da kendi kadehini benimkiyle tokuşturdu.

“Meşhur Maya Duran şerefine.”

“Siz kimsiniz?”

“Oo, affedersiniz, ayıp ettim. Ben Konsolosluk Ataşesi Matthew Brown.”

Bu arada smokininin cebinden bir kart çıkarıp, törensel bir edayla bana uzattı.

“Ben profesör falan değilim” dedim.

“Biliyorum.”

“Rektör yardımcısı da değilim. Basit bir memurum.”

“Biliyorum.”

Yüzündeki gülümseme hiç silinmiyordu. Hani o özgüveni hiç sarsılmazmış gibi duran ve duygularını belli etmeyen İngilizler vardır ya, onlardan biriydi. Bir zamanlar “İngilizlerin dışı mutlu, içi mutsuzdur” gibi bir cümle okuduğumu hatırladım. Yakışıklı bir adamdı. Biraz Hugh Grant havası vardı.

“O zaman niye beni çağırdınız bu davete?”

“Çünkü sizinle konuşmak istiyordum.”

“Ne konuda?”

Neredeyse elimdeki kadehi yere düşürmeme sebep olacak bir şey söyledi.

“Profesör Maximilian Wagner hakkında.”

Allahım, kimdi bu adam? Türkler yetmiyormuş gibi şimdi de İngilizler peşine düşmüştü. Bu genç İngiliz de ataşe kisvesi altında bir ajan olmalıydı. Zaten Brown ismi böyleleri için icat edilmemiş midir?

Gatenby İngilizce öğrenme kitabındaki ilk cümleleri hatırladım: “Mr. and Mrs. Brown went to the seaside.”

“Wagner hakkında ne konuşmak istiyordunuz?”

“Neler yaptığı, İstanbul’a niçin geldiği gibi konular.”

“Bunları size niye anlatayım?”

“Elbette mecbur değilsiniz. Sadece bir kokteyl sohbeti yapıyoruz işte.”

“Üniversitemizde bir konuşma yapmak için geldi” dedim. “Hepsi bu kadar.”

Kaşlarını bir an kaldırıp indirdi.

“Hepsi bu kadar değil” dedi.

“Bu kadar” dedim. “Ben başka bir şey bilmiyorum.”

“O zaman dün Şile’de ne yapıyordunuz?”

Hay lanet olsun! Bu adamın da Şile’den haberi vardı! Biz de kendimizi yapayalnız sanıyorduk.

“Ben de size bir şey soracağım” dedim. “Bu adam niye bu kadar önemli!”

İlk kez ciddileşti ve yüzüme uzun uzun baktı.

“Bilmeseniz daha iyi” dedi.

Bunu o kadar kararlı bir biçimde söyledi ki ağzından başka laf alamayacağımı anladım. Afallatıcı sorularından başıma ağrılar girmişti. Mehmet'in yaptığı topuz ve karışık içkiler de bu ağrıları artırıyordu sanırım.

"İzninizle ben gidiyorum. Hoşça kalın" dedim.

"Ben sizi geçireyim" dedi.

Gürültülü kalabalığın arasından geçip merdivenlerden aşağı indik. Bir uşak mantomu getirdi. Matthew nazikçe giymeme yardım etti. Sonra benimle arabaya kadar geldi. Binmeden önce ciddi bir ifadeyle,

"Mrs. Duran" dedi. "Bu adamın faaliyetleriyle ilgili bilgi verirseniz Britanya hükümetine çok yardım etmiş olursunuz ve dostluğumuzu kazanırsınız."

Bir şey demeden yüzüne baktığımı görünce devam etti.

"Dost dosta her zaman lazımdır biliyorsunuz. Kartım sizde var. Beni arayın lütfen."

Beni arabaya bindirip kapıyı nazikçe kapattı ve Türkçe "Güle güle!" diyerek uğurladı.

Oradan ayrıldık. İstanbul'un ışıklı, cıvıl cıvıl gece trafiğine karıştık. Topuzumu çözdüm, yüksek topuklu pabuçlarımı çıkardım, camı açarak serin havaya verdim yüzümü. Şaşkınlık içindeydim ve paniklemiştim. Bu iş benim boyumu çok aşıyordu ve yanımda hiç kimse yoktu; ne ağabeyim, ne kocam, ne rektörüm, ne de bir arkadaşım. Sadece on dört yaşında bir çocuk vardı. Bilgisayarın başında benim için araştırma yapan bir çocuk.

Aslında bu işi doğrudan doğruya Wagner'le konuşmam gerekiyordu ama hastanede yapamazdım bunu.

Pera Palas'ın önünden geçerken, "Ah" dedim. "Şimdi burada olsaydı da odasına gidip sen kimsin Maximilian Wagner diyebilseydim. Anlat bana kimsin sen? Neden herkes peşinde?"

Bu işten yorulduğumu hissediyordum. Eve gidip oğlumun topladığı belgeleri okumaktan başka çarem kalmamıştı. Alnımın sağ üst köşesine yerleşen ağrıyı hafifletmek için yavaşça ovuşturmaya başladım. İlyas,

“Maya Hanım, iyi misiniz?” diye sordu.

“Bir şeyim yok İlyas. Biraz başım ağrıyor sadece.”

“İsterseniz bir nöbetçi eczane bulayım.”

Bu da iyi insanlardan biriydi işte, Süleyman gibi değildi.

“Sağ ol, evde ilacım var. Teşekkür ederim İlyas” dedim. “Sen çok iyi bir insansın.”

“Teşekkür ederim” dedi.

Eve girince yüksek topuklu pabuçlarımı yine çıkardım, elime aldım. Kerem hâlâ bilgisayarının başındaydı.

“Anne, ne biçim konuymuş bu!” dedi. “Bitmek bilmiyor.”

“Hepsine ihtiyacımız yok ki oğlum” dedim. “Wagner’in kim olduğunu anlasak yeter.”

“Anne, bu adam nerde şimdi?”

“Hastanede!” dedim. “Üşütmüş, tedavi ediyorlar.”

“Ne zaman dönüyor Amerika’ya?”

“Herhalde iki gün içinde gider. Niye soruyorsun?”

“Senden bir şey istiyorum.”

Gülerek sordum:

“Yaptığın araştırmaya karşılık mı?”

“Hayır, ama madem bu adamla bu kadar uğraştık, gitmeden önce kendisiyle tanıştır beni.”

Kerem’in bu isteği karşısında afalladım.

“Neden istiyorsun ki?”

“Hayatımda hiç bu kadar önemli birisini görmedim de ondan!”

“Önemli olduğunu nerden biliyorsun?”

“Aman anneeee! Önemli olmasa bu kadar ajan peşine düşer mi? Demek ki kendisi en büyük ajan.”

“En büyük ajan” sözünü kafamda evirip çevirerek mutfağa gittim. Dolaptan iki Alka Seltzer çıkardım. Bir bardak suya atıp erimelerini izledim. Sonra hepini içtim. Migren ağrım tutmuş olsa Relpax alırdım ama bunca sene sonra hangi baş ağrısının migren, hangisinin normal ağrı olduğunu ayırabiliyordum. Bu seferki, sıkıntının, heyecanın, başımı sıkan topuzun ve aç karnına içtiğim içkilerin yarattığı bir ağrıydı ve Alka Seltzer yarım saat içinde keserdi bunu.

Sıcak bir duş yaptım, uzun süre ensemi kaynar suyun altında tuttum. Saçımı da yıkadım, topuzla uğraşamazdım artık. Suyun altındayken Matthew Brown’ı düşündüm. Başıma bir de bu çıkmıştı. Britanya hükümetine yardım etmem isteniyordu. Ben kimdim de Kraliçe’nin hükümetine yardım edecektim!

Sonra bana ne gibi bir destekte bulunabilirlerdi ki? Para mı verirlerdi, iş mi? Yoksa oğlumun İngiltere’de okumasına mı yardım ederlerdi? Belki de hiç fena bir teklif değildi bu. Profesörün ağzından alınacak birkaç cümle, sonra Matthew ile bir akşam yemeğinde buluşmak ve Kraliçe’nin hükümetinin kanatları altına girmek. Profesörün anlattığı Alman casusu Çiçero aklıma geldi. Onun gibi sahte paralarla mı kandırırlardı beni de?

Sıcak su ve ilacın iyi geldiğini, baş ağrımın hafiflemeye başladığını hissedebiliyordum. Hatta duştan sonra Bursa işi havluyla kurulanıp, bornozumu giydiğimde hafiften bir ıslık tutturmuş durumda yakaladım kendimi. Hayretle fark ettim ki bu, profesörün çaldığı lirik serenadın giriş bölümüydü. Bu melodiyi o kadar çok tekrarlamıştı ki hafızama yerleşmişti. Onun sustuğu yerde ben de susuyordum. Çünkü melodinin devamını çalamadığı için ben de bilmiyordum.

Acaba niçin çalamamıştı? Soğuktan parmakları donduğu için mi? Ama öyle olsa ilk bölümü tekrar tekrar çalamazdı. Sorun ikinci bölümde başlıyordu. Büyük bir ihtimalle melodiyi unutmuştu. Bu da ona soracağım sorulardan bir tanesiydi.

Kerem’den çıktı tomarını aldım.

“Bana bunların web adreslerini de atar mısın?” dedim.

“Elbette!” dedi.

“İyi geceler!” dedim ve yatağıma gittim. Kâğıt tomarını incelemeye başladım ama beni en çok Einstein konusu ilgilendiriyordu. İzafiyet teorisiyle uğraşan fizikçinin Atatürk’le ne ilgisi olabilirdi? Hele Wagner’le.

Okumaya başladım. Okudukça gözlerim fal taşı gibi açıldı.

Bu kadar uzun süre yazmaktan, daha doğrusu, yazmış olduklarımı kopyalayıp yapıştırmaktan, düzenlemekten ve üzerinde çalışmaktan, boynum tutuluyor. Sol tarafımın ağrımaya başladığını hissediyorum. Kalkıp yine biraz hareket yapmam gerekiyor. Önümdeki ekranda uçak Atlantik üzerinde bir yerlerde görünüyor. Boston’a inene kadar hikâyemi bitirememe endişesi kapladı içimi. Ama bundan sonraki bölümlerde kopyalayıp yapıştıracağım parçalar daha eksiksiz gibi. Daha önce yazıp dizüstü bilgisayarıma geçirdiğim bilgiler, tanıklıklar, konuşmalar. Bu yüzden daha kolay olacak herhalde.

Öte yandan, bilgisayarımın şarjı azalıyor. Buna bir çare bulmam gerekir.

Ön tarafta oturan hostesin yanına gidip, üç beş kelime hatır soruyorum. Amerika’da ne kadar kaldıkları, dönüşü ne zaman yaptıkları, jet lag’le nasıl başa çıktıkları gibi sorular. Canı sıkılıyor olacak ki sorularıma istekle cevap veriyor.

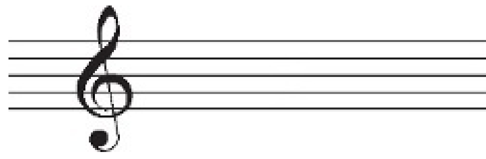
Denizaşırı uçuşlarda ortalama üç gün gittikleri ülkede kalıyorlarmış. Daha önce gelip de dinlenmiş olan ekip geri götürüyormuş uçağı. Artık bu duruma alışmışlar. Amerika’ya gidişte değil de dönüşte jet lag daha büyük sorun oluyormuş. Bazı pilotlar ve hostesler uykuyu düzenlemek için melatonin kullanıyorlarmış ama o –yani Renata– ilaç kullanımına karşı olduğu için bünyesini bu ritme alıştırmaya çalışıyormuş. Bu arada bir şey ister miymişim. Soğuk bir meyve tabağı hazırlayabilirmiş bana. Yazar mıymışım, uçak kalktığından beri yazdığım dikkatini çekmiş, pek sık rastladıkları bir durum değilmiş bu.

Yazar olduğumu söylüyorum. Ne hakkında yazdığımı soruyor. İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye’ye iltica etmiş Alman profesörler hakkında olduğunu söylüyorum. Şaşırıyor, hiç böyle bir şey duymadım diyor. Anlayışla gülümsüyorum, merak etmeyin, kimse bilmiyor diyorum. Sonra Renata’ya teşekkür ediyorum, soğuk meyve tabağı harika olur diyorum, ama bir küçük ricam var diye ekliyorum.

“Acaba dizüstü bilgisayarımı şarj etme imkânımız olur mu?”

“Elbette” diyor.

Birlikte 6C numaralı koltuğuma gidip dizüstümü alıyoruz. Onu kendi bölümüne götürüp bir prize takıyor. Artık biraz meyve yemek ve uyumak için zamanım var. Sağ olsun Renata.

Ekselansları,

OSE Dünya Birliği'nin şeref başkanı olarak, Almanya'dan 40 profesör ve doktorun bilimsel ve tıbbi çalışmalarına Türkiye'de devam etmelerine müsaade vermeniz için başvuruda bulunmayı ekselanslarından rica ediyorum. Sözü edilen kişiler, Almanya'da yürürlükte olan yasalar nedeniyle mesleklerini icra edememektedirler. Çoğu geniş tecrübe, bilgi ve ilmi liyakat sahibi bulunan bu kişiler, yeni bir ülkede yaşadıkları takdirde son derece faydalı olacaklarını ispat edebilirler.

Ekselanslarından ülkenizde yerleşmeleri ve çalışmalarına devam etmeleri için izin vermeniz konusunda başvuruda bulunduğumuz tecrübe sahibi uzman ve seçkin akademisyen olan bu 40 kişi, birliğimize yapılan çok sayıda başvuru arasından seçilmişlerdir. Bu bilim adamları, bir yıl müddetle, hükümetinizin talimatları doğrultusunda kurumlarınızın herhangi birinde hiçbir karşılık beklemeden çalışmayı arzu etmektedirler.

Bu başvuruya destek vermek maksadıyla, hükümetinizin talebi kabul etmesi halinde sadece yüksek seviyede bir insani faaliyette bulunmuş olmakla kalmayacağı, bunun ülkenize de ayrıca kazanç getireceği ümidimi ifade etme cüretini buluyorum.

Ekselanslarının sadık hizmetkârı olmaktan şeref duyan,

Prof. Albert Einstein

Kerem'in internetteki araştırmalarını topladığı sayfaların içinden, ilk önce bu mektubu okudum. Kucağımda bir tomar kâğıtla yatağımda otururken, hemen yanımda da dizüstü bilgisayarım şarja takılı duruyordu.

Üniversitedeki masaüstü bilgisayarımı dizüstüyle değiştirmeleri iyi olmuştu. Artık bazı günler onu eve getiriyordum. Böylece, iki dakikalık bir iş için Kerem'den bilgisayarı isteyince, iki saat beklemek zorunda kalmayacaktım.

Kerem'in sayfanın altına kopyaladığı bilgiye göre, Albert Einstein imzalı mektup 17 Eylül 1933 tarihinde yazılmış ve TC Başbakanlığı'na gönderilmişti. Bunu okur okumaz Einstein'ın şeref başkanı olduğu OSE'yi merak ettim ve dizüstünü açarak OSE'yi aramaya başladım.

Karşıma çok fazla OSE çıktı. İçlerinde Osaka Securities Exchange'den,

Operation System Embedded'a kadar her şey vardı. Kısaltmayı ancak Einstein'la ilişkilendirdikten sonra doğru bilgiye ulaştım. İnternetteki arama motorlarını kullanmak hiç de zor değildi doğrusu. OSE, Nazi iktidarı sırasında Paris'te kurulmuş olan bir Yahudileri kurtarma cemiyetiydi ve şeref başkanı gerçekten Profesör Albert Einstein'dı.

Çünkü, Berlin Üniversitesi'nde ders vermekte olan Einstein, Nazilerin etkilerini artırmalarının ardından bu ülkede daha fazla kalamayacağını görmüş ve Paris'e geçmişti. O yıllarda Collège de France'ta hocalık yapmaktaydı. 17 Eylül 1933'te de Almanya'daki Yahudi profesörleri kurtarmak amacıyla bu mektubu Atatürk'e göndermişti demek ki.

Gerçi Profesör Wagner bu tarihten çok sonra gelmişti ama yine de bu mektup yol açmıştı her şeye.

Türk internet siteleri Einstein'ın Atatürk'e yazdığı mektubu büyük bir heyecan ve milli gururla duyuruyorlardı. Haklılardı doğrusu. Ne de olsa Alman Nazizmine karşı bir dayanışma söz konusuydu. Ne var ki çeşitli kaynakları okuyunca, Kerem'i bu kadar heyecanlandıran olayda başka gerçekler olduğunu gördüm.

Bir kere mektup Atatürk'e değil, Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'na hitaben yazılmıştı. Ayrıca altında imzası olmasına rağmen, mektubu kaleme alan Albert Einstein değil OSE yönetimiydi. Özel sekreterinin açıkladığına göre Albert Einstein 17 Eylül'ü kapsayan on gün boyunca Paris'te değildi. Ama OSE antetli boş kâğıtlara imzalar atmış, gerektiğinde kullanılması için OSE yönetimine bırakmıştı.

Bu durumda bu belge bir Einstein mektubu sayılabilir miydi?

Bence sayılırdı, çünkü birçok politikacının konuşmalarını "ghost writer"ların yazmasına rağmen, bunlar o liderlerin sözleri olarak kabul edilmiyor muydu? Bu da öyle bir şeydi. Kendisi Paris dışında olsa da, mutlaka bu mektupta neler yazıldığından haberdardı. Albert Einstein imzası ile gelen mektup, onun kişisel değil ama resmi bir mektubuydu.

Araştırmaya devam ettim. O dönemde Başbakan İsmet Bey'di. Daha soyadı kanunu kabul edilmediği için henüz İnönü soyadını almamıştı. Başbakan, bu mektubu alınca kendi el yazısıyla kenarına bir not düşüp Milli Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip'e göndermişti.

Ama sonra ortaya çıkan sonuç olumsuzdu.

Başbakan İsmet Bey, Einstein'ın isteğini reddetmiş ve 14 Kasım 1933 tarihinde şöyle bir mektup göndermişti:

> Saygıdeğer profesör,
>
> İktidardaki hükümetin politikası gereği Almanya'da bilimsel ve tıbbi çalışmalarını yerine getiremeyen 40 profesör ve doktorun Türkiye'ye kabulünü dileyen mektubunuzu aldım. Bu beylerin hükümetimiz kuruluşlarında bir yıl ücretsiz çalışmayı kabul ettiklerini gördüm. Teklifiniz çok çekici olmasına rağmen ülkemiz kanun ve nizamları gereği size olumlu cevap verme imkânı göremiyorum.
>
> Saygıdeğer profesör, bildiğiniz gibi şu anda 40'tan fazla profesör ve doktor istihdam etmiş durumdayız. Çoğu benzer nitelik ve kapasitede olan bu şahıslar da aynı politik şartlar altındadırlar. Bu profesör ve doktorlar burada geçerli kanun ve şartlar altında çalışmayı kabul etmişlerdir.
>
> Şimdiki halde, çeşitli kültür, dil ve kökenlerden gelmiş üyelerle çok hassas bir oluşum geliştirmeye çalışıyoruz. O nedenle içinde bulunduğumuz şartlar gereği daha fazla personel istihdam etmemizin mümkün olmadığını üzülerek bildiririm.
>
> Saygıdeğer profesör,
>
> Arzunuzu yerine getirememenin üzüntüsünü ifade eder, en iyi duygularıma inanmanızı rica ederim.

Başbakanın bu mektubu kapıları Alman bilim adamlarına kapatmış gibi görünüyordu ama sonuç öyle olmamıştı. Sadece Einstein'ın mektubunda teklif ettiği 40 bilim insanı değil 190 bilim insanı Türkiye tarafından kabul edilmişti. Bu bilim insanları önce Almanya'dan, 1938'teki Anschluss'tan sonra Avusturya'dan ve 1939'daki Nazi istilasından sonra Prag'dan gelmişlerdi.

Hemen bilgisayarımda yeni bir sayfa açtım. "Araştıracaklarım" diye başlık atıp, ilk madde olarak "Anschluss" yazdım. Ve Kerem'in sayfalarına geri döndüm.

Bu dönemde Türkiye'nin katkıları işe yaramış, mesela dokuz ay toplama kampında kaldıktan sonra kurtarılan diş hekimi Alfred Kantorowicz gibi birçok bilim adamı İstanbul'da kendileri ve aileleri için yeni bir hayat kurma olanağı

bulmuşlardı.

Başbakanın ve bakanlar kurulunun olumsuz tavrına rağmen, bu bilim adamlarının Türkiye'ye gelmesini sağlayan güç neydi? Bazı kaynaklar bunu o sırada Cumhurbaşkanı olan ve Türkiye'nin acilen modernleşmesini arzulayan Kemal Atatürk'e bağlıyorlardı. Bu araştırmacılara göre Atatürk devreye girmiş ve kapıları sonuna kadar açmıştı.

İlk bilim insanı grubu geldiği zaman onları Dolmabahçe Sarayı'nda konuk İran Şahı şerefine verilen bir ziyafete davet eden de oydu. Hepsiyle tek tek görüşmüş, onlara hoş geldiniz demişti. Hatta Profesör Alfred Kantorowicz İran Şahının dişlerini tedavi etmiş, göz hekimi Joseph Igersheimer Şah için yeni gözlük reçetesi yazmıştı.

Bu metinlerde benim anlamadığım birçok terim geçiyordu, her kavramı araştırarak anlamlarını çözmeye çalışıyordum. Bazılarını ise, bilgisayarımdaki "Araştıracaklarım" sayfasına kaydediyordum. Sonra okumaya biraz ara verip, internete dalıyordum.

Anladığım kadarıyla Anschluss, Avusturya'nın Nazi Almanyası tarafından işgal edilmesine verilen isimdi. 1806'da sona eren Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'ndan sonra Alman ırkını birleştirmek ideal haline gelmiş, Adolf Hitler de bunun ilk adımını Avusturya'yı ilhak ederek atmıştı.

Konuyu kafama yerleştirebilmek için tarihi bilgilere kısaca göz attım. Türkiye İkinci Dünya Savaşı'na girmediği için bu konudaki bilgilerimiz kısıtlıydı, daha doğrusu Hollywood filmlerinden öğrendiğimiz kadardı.

Almanya'da 1932 sonbaharında yapılan seçimleri, Adolf Hitler başkanlığındaki Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi kazanmıştı. Hitler 30 Ocak 1933 günü başbakan olmuştu.

Nazilerin o günden sonraki hedefi Almanya'daki Yahudilerin kökünün kazınmasıydı. Aslında Nazilerin Yahudi karşıtı hareketi bu tarihten daha önceleri başlamıştı ama iktidara gelmeleriyle birlikte Yahudiler üzerindeki baskı çok artmıştı. Bunun üzerine birçok Yahudi ülkeyi terk etmeye başlamıştı.

Bir an uykusuzluktan gözlerimin yanmaya başladığını fark ettim. Yine çok uzun bir gün olmuştu, yorgundum.

Ayrıca bu araştırmayı Kerem'in üstüne yıkmakla ne kadar büyük bir hata yaptığımı anlamaya başlamıştım. Olup biteni benim bile kavramam zordu. On dört yaşında bir çocuk nereden bilecekti bunları? Ama yine de hayatına bir anlam katılmıştı. Yarın okulda, Einstein'ın Atatürk'e mektup yazdığını anlatıp hava atacağından emindim. Büyük bir ihtimalle öğretmeni bile bilmiyordu bunu.

Uyumadan önceki son düşüncem zavallı anneannem oldu. Korkunç şeyler yaşamıştı ama bizlere hiçbir şey belli etmemişti. Zaten birçok Türk evinde böyle bir suskunluk vardı, geçmiş konuşulmazdı. Sanki o korkunç olaylardan söz etmek, her şeyi yeniden başlatacakmış gibi...

Türkiye'de hemen her konuda, her kurumda sorunların çözülmesinden çok üstünün örtülmesine öncelik verilmesi, acaba bu alışkanlığın sonucu ortaya çıkan bir durum muydu?

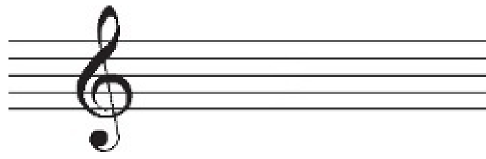
Bu memlekette, Kürt sorunundan yoksulluğa, hemen her meselede bir görmezden gelme, yok sayma alışkanlığı vardı. Bir muhalif kişi bunlardan söz ederse, sanki sorunları o yaratmış gibi ona öfke duyulurdu. Farklı düşünmek, çok zaman düşman kabul edilmenin nedeni olurdu.

Toplum olarak, sessiz bir sözleşmeyle susma kararı alınmış, yaşananlar genç kuşaklara aktarılmamıştı. Bu iyi miydi, kötü müydü bilemiyorum. Hiç kimseye düşman olmadan yetiştirilmiştik. Bu işin iyi tarafıydı ama bir de geçmişimiz konusundaki korkunç cehaletimiz vardı.

Belki de anneanneme çok yakın olsam, o da babaannem gibi başına gelenleri anlatırdı. Ama iki kadın da kimliklerini gizlemişler, başka kimlikler altında yaşamışlardı.

Zihnim bulanır ve uykunun derinliklerine doğru kayarken bu iki mübarek kadın için dua ettim. Tamamlayabildim mi bilmiyorum.

10

Ertesi sabah uyanınca kendimi kâğıtlarla dizüstü bilgisayarımın arasında buldum. Bütün hayatımı bu kâğıtlar, bu bilgiler, bu konular doldurmuştu. Ve bilmediğim, anlamadığım ne çok şey vardı: Wagner, Nadia, casusluk, cinayet, anneannem...

Birden aklıma o beyaz Renault geldi. Üç istihbarat elemanını son günlerde hiç görmemiştim. Bunun sebebi ne olabilirdi? Acaba beni izlemekten vaz mı geçmişlerdi? Ağabeyim onlardan böyle bir şey rica etmiş olabilir miydi? Rektör de bir daha bu konuyu açmamış, hiçbir şey sormamıştı. Ne olmuşsa olmuş, adamlar peşimi bırakmıştı. Belki de soruşturmayı ağabeyimin devralmış olmasıydı her şeyin sebebi. Bizi izletiyor olabilir miydi?

Önünde gördüğüm Maximilian Wagner dosyasını o sabah mı getirtmişti, yoksa başından beri işin içinde miydi? Ama Şile'den telefon ettiğimde hiç de konuyu biliyor gibi davranmamıştı. Hatta çok şaşırmıştı.

Hayatımdaki olaylar, kafamdaki konular hızla değişiyordu ama bir yandan da her günkü işlerim devam ediyordu. Yine her zamanki gibi bir gün başlıyordu. Kerem'i uyandırmak, kahvaltı hazırlayıp onu okula yollamak, üniversiteye gitmek...

O gün görkemli bir kahvaltı hazırlayacak gücü bulamadım kendimde. Nedense üstümde bir ağırlık vardı. Eklemlerim ağrıyordu, işim olmasa bütün gün evden çıkmaz, televizyon izler, kitap okurdum. Kahvaltıda mısır gevreği yedik, ben kefir koydum, Kerem ise süt. Kefiri sevmiyordu.

Onu her gün servise yetişmek için zorladığımdan rahat davranır, benim onu nasıl olsa yetiştireceğimi bildiğinden zamanın geçmesine pek aldırmazdı. Durmadan "Hadi oğlum, hadi oğlum, geç oldu, servisi kaçıracaksın!" diyerek arkasından koşmama alışmıştı. Ama o gün şaşkındı; çünkü hiç böyle bir şey söylemiyordum.

Rahat rahat kahvaltısını ediyor, hatta biraz dalga geçiyordu. Bir süre sonra durumdaki gariplik dikkatini çekti, babasının doğum gününde hediye etmiş olduğu Casio dalgıç saatine baktı. Sonra da kaşlarını çatıp beni süzdü. Hiç oralı olmadım, elimdeki gazeteye göz atmayı sürdürdüm. İçimden gülmek geliyordu ama hiç belli etmiyordum. Kerem giderek telaşlanıyordu ama bana bir şey

söylemek de işine gelmiyordu.

Bir iki kere daha saatine baktı, sonra

“Anne, bugün günlerden ne?” diye sordu.

Gazeteden başımı kaldırmadan “Cuma!” dedim. Ardından yine aynı durumda “Ne oldu ki?” diye sordum.

“Yani hafta sonu değil. Okul var.”

Dalgın dalgın “Evet!” dedim, gazeteden bir sayfa çevirdim.

İçi içini yiyordu, ben de yılların intikamını alırcasına keyifliydim. En sonunda dayanamayıp masadan fırladı.

“Ne oluyor sana?” dedi. “Servisi kaçırıyorum. İki dakika kaldı.”

“Öyle mi?” dedim. “Hiç farkında değilim.”

Antreye koşup kabanını giymeye başladı. Kızgın adamlar gibi hareket etmeye çalışıyor, öyle yaptıkça daha bir çocuksu görünüyordu. Sevimli bir çocuktu henüz. Yanına gittim, güldüm.

“Acele etmene gerek yok. Bugün seni okula ben bırakacağım” dedim.

“Sen mi?”

“Evet” dedim.

Pencereye gidip dışarı baktım. Tahmin ettiğim gibi, İlyas gelmişti. Kerem’i yanıma çağırıp, apartmanın kapısında beklemekte olan Ford Focus’u gösterdim. İlyas arabaya yaslanmış, sigara içiyordu.

“İşte” dedim. “Bu bizim arabamız, bu da şoförümüz.”

“Hassiktiiiir!” dedi. Hemen ardından, kelimeyi yakalayabilirmiş gibi, elini hızla götürüp ağzını kapadı. “Şimdi zengin çocukları gibi şoförlü arabayla mı gideceğim okula?” dedi sonra.

“Evet!” dedim.

“Anne” dedi, “üniversite niye sana araba verdi? Wagner yüzünden mi?”

“Evet!”

“Giderek daha çok seviyorum bu adamı yaaa!” dedi.

Ona bir sürprizim daha vardı ama o anda söylemeyecektim.

Dışarı çıkıp arabaya bindik. Saygılı bir genç olan İlyas, bana kapıyı açtı. Soluma oturan Kerem, komşulardan bakan var mı diye pencerelere göz atıyordu. Bu iş çok hoşuna gitmişti. Gülmüyordu ama yüzüne yerleşmiş olan o mutsuzluk ifadesinden eser yoktu. Hatta okula yaklaştıkça, yüzünde gülümseme belirdi. Ben de bu durumdan yararlanarak, arabadan inmeden önce onu yanağından öptüm. Sesini çıkarmadı.

“Hadi eyvallah!” dedi sadece.

Üniversitedeki odama geldiğimde, kaç gündür ihmal ettiğim işlerimle uğraştım. Birkaç günlük gazeteleri taradım. Rektörlükle ilgili olarak, açıklama yapılacak ya da tekzip edilecek bir haber yoktu. Oysa sık sık olurdu bu. Basının dizginlenemeyen sansasyon ihtiyacı, başımızı sık sık ağrıtırdı. Kişisel hırslar da etkili olurdu bu haber ve makalelerde. Oğlu sınıfta kalmış bir baba, çamaşır yıkama ya da otopark ihalesini alamamış bir özel şirket, rektörün yerine geçmek isteyen bazı rakipleri ve siyasi nedenlerle rektöre kızanlar sık sık aleyhte yazılar yayımlatırlardı.

Biz de bu haberleri yapanları tek tek arar, üniversitemize davet eder, bilgi verir ve egolarını okşardık. Hiç laf anlamayanlara da mahkeme eliyle tekzip gönderirdik. Ama ben tekzip işlerini takip etmezdim. O yönde karar alındıktan sonra, iş benim alanımın dışına çıkmış olurdu. Esas olarak işim gücüm buydu. Gazeteleri hiçbir zaman gözden kaçırmamam gerekiyordu.

İşimi bitirdikten sonra kantinde öğle yemeği yedim. Bunun esas nedeni acıkmış olmam değil, Nermin Hanım’ı görebilmekti. Biraz etine dolgun orta yaşlı bir kadın olan Nermin Hanım, öğle yemeklerini hiç kaçırmazdı. Üniversitenin arşiv sorumlusuydu, hoş bir hanımdı. Kütüphanecilik eğitimi görmüştü. O gün onu görmem çok önemliydi.

Yanılmamıştım. Onu yemeğe başlamadan yakaladım. Şansıma, ben bir girişimde bulunmadan önce o bana yakınlık gösterdi.

“Oooo, Mayacığım, yüzünü gören cennetlik.”

Doğal olarak birlikte yemek yedik. Konuşmamızın uygun bir anında ona rektörün bir misafiri olduğunu, bu yüzden bazı bilgilere ihtiyaç duyduğumuzu anlattım.

“Profesör Wagner mi?” dedi.

“Evet!” dedim.

“Tabii!” dedi. “Üniversitemizde görev yapmış yabancı profesörlerle ilgili ayrı bir bölümümüz var. İstediğin zaman gel bak.”

“Yemekten sonra gelebilir miyim?” diye sordum.

Ağzı dolu olduğu için, gözleri ve başıyla “Evet” işareti yaptı.

Yarım saat sonra yüz binlerce dosyanın sınıflanmış olduğu arşivdeydim. Nermin Hanım bana evrak toplama ve sınıflamayla ilgili yeni bir kurs açtıklarını, yeni belgelerin doğrudan doğruya dijital ortamda oluşturulduğunu, arşivin ise yine dijital ortama aktarılması için yoğun bir çalışma içinde olduklarını anlattı.

“Yabancı bilim adamları aktarıldı mı acaba?” diye sordum.

“Hayır!” dedi. “Ne yazık ki daha sıra gelmedi. O kadar çok belge var ki inanamazsın.”

Beni space-saver denilen yöntemle oluşturulmuş belge duvarlarının arasından geçirerek bir bölüme götürdü.

“İşte” dedi. “İstediğin her şey burada. Kusura bakma, seni yalnız bırakıyorum, çünkü çok işim var.”

Yalnız kalmak canıma minnetti. Dosya isimlerini okumaya başladım.

Ernst Reuter, Fritz Neumark, Paul Hindemith, Alfred Braun, Ruth Sello, Robert Anhegger, Maximilian Ruben, Ernst Praetorius, Rudolf Belling, Carl Ebert, Margarete Schütte-Lihotzky, Julius Stern, Bruno Taut, Hans Bodlaender, Eduard Zuckmayer, George Tabori, Alfred Joachim Fischer, Clemens Holzmeister, Martin Wagner, Gustav Oelsner, Erna Eckstein ve Ernst

Engelberg... Liste böyle uzayıp gidiyordu. Bu bilim insanlarının çoğu İstanbul'da kalmıştı, küçük bir kısmı da Ankara'ya gitmişti.

Arşivdeki bir yazıda şu cümleler yer alıyordu:

> Alman Nazi rejiminden kaçarak Türkiye'ye gelen bilim adamları İstanbul Üniversitesi'nin temellerini oluşturdular. İsviçreli tıp bilimcisi Albert Malche'nin hazırladığı Üniversite Reformu 1933 yılında uygulamaya konuldu. Osmanlı'dan kalan Darülfünun adı İstanbul Üniversitesi olarak değiştirildi.
>
> O sırada Türkiye Cumhuriyeti kurulalı on yıl olmuştu. Yeni Cumhuriyet rejimi, Batılılaşmak istediği için hukuk, tıp gibi akademik disiplin alanlarında kitaplıkların ve öğretim sistemlerinin kurulmasında, arkeologların yetiştirilmesinde Alman bilim adamlarına güvenmişti. Bu bilim adamları tıp, botanik, jeoloji, kimya, biyokimya alanlarında da hizmet vermişlerdi.
>
> Bu yabancı hocaların önce bir çevirmen aracılığıyla ders vermesi uygun görülmüş ama Türkçe öğrenerek üç yıl içinde bu dilde ders verir hale gelmeleri şart koşulmuştu.
>
> Alman profesörler Türk meslektaşlarından 5 kat daha fazla maaş alıyorlardı.

Yazılardan anladığım kadarıyla beş kat fazla maaşa rağmen bu hocaların hayatı pek de rahat geçmemişti. İstanbul'daki Rum ve Ermenilerin Yahudilere karşı olmaları yüzünden Nazileri desteklemeleri, Hitler'in bu hocaların geri gönderilmesi için Ankara hükümetine sürekli baskı yapması, dil öğrenme sorunları, bazı hocalarda Türklere karşı var olan önyargılar, Türk profesörlerin kendilerinden çok daha fazla kazanan yabancılara iyi gözle bakmamaları gibi birçok konu, misafir bilim adamlarının hayatını zorlaştırmıştı.

Buna rağmen Türk eğitim sisteminin temellerini atmışlar ve bazıları onlarca yıl bu ülkede kalmış, hatta vasiyetleri üzerine Türkiye'de gömülmüşlerdi.

Boğaziçi'ndeki Aşiyan Mezarlığı'nda Curt Kosswig ile Prof. Dr. Erich Frank'ın mezarları yan yanaydı. Ünlü mimar Bruno Taut Edirnekapı Şehitliği'nde, arkeolog Clemens Bosch ise Feriköy Mezarlığı'nda son uykularını uyuyorlardı.

Profesör Fritz Neumark İktisat Fakültesi'ni kurmuş, Türkiye'de on dokuz yıl

kalmıştı. Sonra Almanya'ya dönmüş, Frankfurt Üniversitesi'ne iki kere rektör seçilmişti.

Ne önemli adamlardı bunlar böyle. Okudukça şaşkınlığım artıyordu.

Ernst Reuter, İskân ve Şehircilik Enstitüsü'nü kurmuş, Almanya'ya döndüğü zaman Berlin'in ilk belediye başkanı olmuştu.

Ord. Prof. Wilhelm Röpke ünlü bir iktisatçı, Ord. Prof. Umberto Ricci Roma Üniversitesi öğretim üyesi, Prof. Dr. Bruno Taut Bauhaus okulunun kurucusu, Prof. Clemens Holzmeister kentbilimci, Prof. Dr. Kurt Bittel arkeolog... Böyle devam edip gidiyordu liste.

Demek ki, Türkiye bir dönem dünyanın en önemli bilim adamlarını toplamıştı. Ama ne Türkiye'de söz ediliyordu bu insanlardan, ne de dünyada.

Yüzlerce isim vardı ama bunlar arasında Profesör Ernst Hirsch'e çok yer verilmişti. Yazılanlara göre bu ünlü hukukçunun *Pratik Hukukta Metot* adlı kitabı hâlâ bütün hukukçuların başucu kitabıydı. Hirsch 1943 yılında Türk uyruğuna geçmişti.

Edebiyat eleştirisinin en büyük isimlerinden biri olan Erich Auerbach, *Mimesis* adlı eserini burada yazmıştı.

Okudukça heyecanlanıyordum, gözümün önünde yepyeni ve hiç bilmediğim bir dünya açılıyordu. Nasıl bir hazinenin üstünde oturduğumuzu bilmeden bu üniversiteye gelip gidiyorduk ve bazı hocalar hariç, bu büyük zenginlikten kimsenin haberi yoktu.

Bu profesörlerle ilgili dosyalara "Ari", "yarı Ari", "karışık" ve "Yahudi" diye notlar düşülmüştü.

Her şey iyiydi güzeldi de henüz Maximilian Wagner'le ilgili bir dosyaya rastlayamamıştım. Bunun üzerine bir sürü ilginç dosyayı okumayı bırakıp Wagner adını aramaya yönlendim. Dosya dolu rafları boydan boya katederek onu aradım ve sonunda buldum. Ama dosyayı elime aldığım anda bir terslik olduğunu anladım. Çünkü diğer dosyalar kalındı, içlerinde birçok bilgi ve evrak vardı. Wagner dosyası ise boş gibiydi.

Nitekim, açtığım zaman sadece iki dosya kâğıdıyla karşılaştım. İlki bir

tutanaktı ve İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden Alman uyruklu Ari Maximilian Wagner'in Türk Emniyet makamlarınca gözaltına alınmasının ardından sınır dışı edildiği yazıyordu. Bu kâğıtta ayrıca, Bakanlar Kurulu tarafından Persona Non Grata (İstenmeyen Adam) ilan edilerek, evrakının Milli Emniyet Teşkilatı'na teslim edildiği bilgisi de vardı.

İkincisinde ise Üçüncü Reich Şansölyesi Adolf Hitler'in şahsi temsilcisi Bay Scurla'nın üniversiteye gelerek Bay Wagner hakkında bilgi topladığı ve rektörlüğe bu şahsın İngiltere hesabına çalışan bir casus olduğu, kriptolarını müzik notaları biçiminde gönderdiği yolunda ihbarda bulunduğu yazılıydı.

Müzik notaları! Serseme dönmüştüm.

Bunca saygın bilim adamı arasında bula bula bir casusu mu bulmuştum ben? Bir ajana mı sempati beslemiştim, hatta onunla yatağa girmiştim?

İki kâğıdın fotokopisini aldıktan sonra dosyayı yerine koydum. Çevresine topladığı öğrencilere bir şeyler anlatmakta olan Nermin Hanım'a uzaktan elimle teşekkür ettim ve belki yüzüncü kez "Kimsin sen Maximilian Wagner?" diye sorarak odama çıktım.

Çaycı Hasan'a bir orta şekerli kahve söyledim, biraz sonra sarı tepsisiyle getirdi. Kahvemi içtim, kafamı toplamak için bir süre kıpırdamadan oturdum. Üstümdeki şaşkınlığı atmak istiyordum. Gördüğüm belgeler Wagner'in bir casus olduğuna kuşku bırakmıyordu ama, tanıdığım adamla bu yazılanları bir türlü üst üste çakıştıramıyordum. Sanki iki ayrı adamdan söz ediliyordu.

Kerem eve dönmüş olmalıydı. İlyas'ı aradım. "Bizim evi biliyorsun, oradan Kerem'i alıp buraya getirir misin?" dedim.

İlyas "Peki efendim" dedi.

Hemen sonra, penceremden, yola çıkışını gördüm. Kerem'i aradım. "İlyas gelip seni alacak. Hazırlan" dedim.

Sesimdeki ciddiyetten kuşkulanarak "Ne var anne? Bir şey mi oldu?" dedi.

"Hayır" dedim.

Kollarımı masanın üstünde kavuşturdum, başımı koydum, gözlerimi kapattım.

Huzursuzdum. Nedir başıma gelenler, dedim.

Niye bu ülkede bu kadar gizli kapaklı işler oluyordu? Hangi taşı kaldırsam, hangi insanla karşılaşsam, hangi dosyayı açsam bir sırla mı karşılaşacaktım? Kendimi biraz olsun rahatlatabilmek için çoğu zaman yaptığım gibi Artvin Kafkasör Yaylası'nı düşündüm.

O anda içimi bir ferahlık kapladı. Gözlerimi sevinçle açtım. Sonra yavaşça kapadım. Ve oradaydım: Artvin'de, Kafkasör Yaylası'nda. Karlı doruklarda dolaşıyordum. Soğuk beyazlıklara bata çıka yürüyor, ciğerlerimi üşüten havayı içime çekiyordum. Gözüme birer Laz gelini, birer Gürcü gelini gibi görünen beyazlar içindeki köknarlara ve çamlara hayran hayran bakıyordum. Sonra karların üstüne atlıyordum. Yuvarlanıp duruyordum. Yanaklarım üşüyordu. Biraz da kollarım uyuşuyordu.

Mecburen gözlerimi açtım. O şekilde masanın üzerine uzandığım için kolum ağrımıştı.

İçim sıkıldığında, bazen o mucize yaylayı düşünürdüm. İki yıl önce, Kaçkar Dağları'ndaki bir trekkinge katılmıştım. Geceleri çadırlarda kalıyorduk. Yakışıklı rehberimiz bize bu mucize bölgeyi anlatıyordu. Yazın dağlardan gürül gürül akan çağlayanlar kışın donuyor, enfes buz heykelleri oluşturuyordu. Tepelerde birbirinden çok uzak, tek tek ahşap evler görünüyordu.

Bu gezide içim ferahlık, temizlik, duruluk gibi binbir güzel duyguyla kamaşmıştı. Oralardan ayrılmak istememiştim. Kafkasör Yaylası'ndan aldığım üç köknar dalını toprakta besleyerek İstanbul'a taşımış, saksılara dikmiştim. İkisi ölmüştü ama birisi yaşıyordu. Evimin salonunda ağır ağır büyüyor, her baktığımda uzaktan gelmiş bir konuk gibi içimi ferahlatıyordu.

Anneannemin hikâyesini öğrendikten sonra, evimdeki o fidanın benim için anlamı birden büyüdü. Kafkasör sevdam da büyüdü. Bir tarafım beni anneanneme çekiyordu. Kafkas dağlarının serin havasını özlüyordum.

Scurla!

Güzel hayalim ve kar meditasyonum bir anda bu isimle bölündü. Hitler'in özel temsilcisi Scurla! Demek bu üniversiteye gelmiş, Maximilian'la ilgilenmişti? Biraz önce Nermin Hanım'ın yardımıyla arşivde yaptığım araştırmada karşıma çıkmıştı bu isim. Ve şimdi böyle aniden, düşüncelerime müdahale eder gibi

aklıma giriyordu.

Merak edeceğim bir isim daha çıkmıştı karşıma. Kimdi bu Scurla? Ayrıca Wagner'in notalarla casusluk kriptoları göndermesi ne demek oluyordu? Elindeki keman bu işle mi ilgiliydi? Deniz kıyısında çaldığı ezgi, casusluğun bir parçası olabilir miydi? Nota ve şifre? Hiç böyle bir şey duymamıştım daha önce ama bu hafta öyle şeyler gelmişti ki başıma, her şeye inanır olmuştum artık.

Masamdaki dizüstü bilgisayara uzanıp bir arama motoru açtım. Sonra da açılan ekranda ilgili bölüme Scurla yazdım. Yine aynı şey oldu. Başa çıkamayacağım kadar çok Scurla ismi çıktı karşıma. Bunun üzerine Scurla Hitler yazdım ve gerçekten de böyle bir ajanın varlığını gösteren maddeler döküldü. Bilgilerin çoğu İngilizceydi tabii.

Aceleyle bunları kaydedip, müzik ve matematik konusunu araştırmaya başladım. Bu konuda da bir bilgi sağanağına tutuldum. Fibonacci Dizisi ve müzik, pi sayısı ve müzik gibi maddeleri de okunacaklar sırasına yerleştirdim. Demek Scurla gerçekti ve müzikle çeşitli şifreler oluşturulabilirdi.

Bunlarla uğraşırken odacı içeri girdi, postalarımı getirdi. Bütün zarfları açmadım, şöyle bir göz gezdirdim. Önemli bir şey yoktu.

O sırada masanın üstündeki telefonum çaldı. Açtım. Karşımda özel kalemde çalışmaya yeni başlayan Gizem adlı stajyer kız vardı.

"Sizi Rus Konsolosluğu'ndan arıyorlar, bağlıyorum" dedi.

Biraz şaşırdım tabii ama o kadar da çok değil. Slav aksanıyla Türkçe konuşan bir erkek,

"Maya Hanım, size iyi günler dilerim" diyordu.

"İyi günler!" dedim.

"Bendeniz Rus Başkonsolosluğu Kültür Ataşesi Arkadi Vasiliyeviç."

"Buyurun efendim."

"Eğer müsait olursanız sizi ziyaret etmek istiyorum."

“Bu ziyaret hangi konuyla ilgili?”

“Üniversitenizle alakalı bazı görüşmeler yapmak istiyordum.”

“Ziyaretinizin üniversitemizde hocalık yapmış olan Profesör Maximilian Wagner’le bir alakası var mı?”

Artık duruma alışmıştım, hafifçe dalga bile geçiyordum.

Karşıda bir duraklama oldu. Belli ki Arkadi Vasiliyeviç böyle bir soru beklemiyordu, afallamıştı.

“Eeee... pajalsta... daha çok üniversite” gibi Türkçe, Rusça karıştırdıktan sonra kendini topladı.

“Müsaade ederseniz sebeb-i ziyaretimi geldiğim zaman, yüz yüze anlatayım” dedi.

Belli ki Arkadi Vasiliyeviç Moskova’daki Yabancı Diller Okulu’nda yaşlı bir Türkologdan ders almıştı, çünkü eski dil konuşuyordu.

“Pazartesi öğleden sonra 3 uygun mu?”

“Müsait efendim. Rahatsız ederim.”

Telefonu kapattık. Ne kadar da önemli bir kişi olmuştum bir anda.

Bir saat sonra aşağı indim, arabayı beklemeye koyuldum. Kerem’le İlyas aşağı yukarı gelmiş olmalıydı. Ama yine yanılmıştım. Yirmi dakika bekledim, sonra kapının önüne yanaşan arabaya bindim.

Çapa Hastanesi’ne vardığımızda saat 5’i on geçiyordu. Doğrudan doğruya 3. kata 344 numaralı odaya çıktık. Kapıyı çaldım. Bir ses Türkçe “Girin!” dedi. Kapıyı açtım. Profesör yalnız başına yatıyordu.

“Profesör, ne güzel Türkçeniz varmış” dedim.

“Yok” dedi. “Bildiğim birkaç kelimeyle emprovizasyon yapıyorum.”

“Size bir misafir getirdim” dedim ve Kerem’i içeri soktum.

Profesör yatağında hafifçe doğrulup elini uzattı, Kerem’le tokalaştılar.

“Oğlunuz değil mi!” dedi. “Ne güzel bir sürpriz. İngilizce biliyor mu?”

Sonra “What’s your name?” diye sordu.

“Kerem” dedi oğlum.

Ama belli ki İngilizce konuşmaktan çok utanıyordu. Okullarındaki İngilizce eğitimi iyiydi, grameri de fena değildi ama birçok Türk öğrencisi gibi yabancılarla konuşmaya çekiniyordu. Zaten konuşkan bir çocuk olmadığı için öylece duruyordu. Ne diyeceğini bilemiyordu.

Profesör okulda İngilizce okuyup okumadıklarını sordu.

“Yes!”

Sonra ister istemez konuşma bitti.

“Bugün nasıl hissediyorsunuz kendinizi?” diye sordum.

“Çok iyiyim” diye cevap verdi. “Arkadaşınız Dr. Filiz Hanım, beni sapasağlam yaptı. Hatta öncesine göre daha iyiyim diyebilirim. Şu hortumlarla bana kan verdiler, beslediler, vitaminler akıttılar damarlarıma.”

Koluna takılı serumu gösteriyordu.

Gerçekten de çok iyi görünüyordu. Yanakları pembeleşmişti.

“Zaten yarın çıkacağım buradan!” diye ekledi.

“Sizi gelip alırım, otele götürürüm. Biletinizi ne zamana ayarlamamızı istersiniz?”

“Pazar günü uçakta yer varsa, gitmek isterim.”

“Tamam, seyahat acentesiyle konuşayım Profesör.”

Bir süre bakıştık. Tatlı bir şekilde gülümsedi. Sonra Kerem’e döndüm.

“Hadi, profesöre veda et, gidiyoruz” dedim.

Kerem profesörle el sıkıştı, duyulur duyulmaz bir sesle “Bye bye!” dedi. “Hadi bye!” demediği için memnun oldum. Ama bir gariplik vardı. Kerem profesörün elini bırakmıyor, bir şeyler söylemek ister gibi kıvranıyordu.

“Hadi Kerem!” dedim.

Kerem profesöre birden Türkçe “Siz ajan mısınız?” diye sordu.

Beynimden vurulmuşa döndüm, yanaklarım yanmaya başladı. Herhalde kıpkırmızı olmuştum. Alelacele,

“Profesör” dedim, “Kerem size veda ediyor.”

Wagner güldü.

“Bu sözü anladım” dedi. “Üzülmeyin, sormaya hakkı var.”

Sonra Kerem’e Türkçe “Hayır!” dedi. Kelimenin sonundaki “r” harfini yuvarlıyordu.

Kerem’i elinden tutup dışarı sürükledim. Yaptığı patavatsızlığa çok kızmıştım doğrusu ama bir şey söylemedim. Son günlerde düzelen ilişkilerimizin tekrar bozulmasını istemiyordum. Ne de olsa Kerem benim oğlumdu, profesörden çok daha önemliydi.

O sırada bankonun önünden geçiyorduk. Telefon çaldı. Hemşire açtı, dinledi ve telaşla elini bana doğru kaldırdı.

“Profesör bir şey söyleyecekmiş, unutmuş. Sizi çağırıyor” dedi.

Hayret ederek geri döndüm, odaya girdim. Wagner,

“Kemanımı buldunuz mu?” diye sordu.

Eyvah! Tamamen unutmuştum.

“Hemen ilgilenirim hocam, merak etmeyin” dedim.

Dönüş yolunda İlyas’a durumu anlattım.

“Süleyman’ın telefonu var mı sende?” diye sordum.

“Evet, var!” dedi.

“Mercedes’te Profesör Wagner’in kemanı kalmıştı. Yarın onu alabilir misin lütfen.”

“Tamam” dedi, “alırım.”

Otomobilde dalgın dalgın, kafamdaki sorulara cevap bulamadan camdan dışarı bakıyor, telaş içinde evlerine dönmeye çalışanları izliyordum. Özel otomobiller peş peşe dizilmişti, sürücüler sinir içinde egzoz dumanları arasında bekliyordu. Otobüs durakları balık istifi gibiydi. Zaten dolu gelen otobüsleri umutla bekleyen dar gelirliler, bu ağır şartlardan bıkmış durumda hayata küsmüş gibi duruyorlardı. Sanki omuzlarını aşağı bastıran büyük yükler altındaydılar.

Wagner neden kemanı bu kadar ısrarla soruyordu? Eski bir hatıra olduğu için mi, yoksa... Yoksa ne? Müzik-matematik ilişkisi mi?

Şifre mi?

Eve gidince yemekleri buzdolabından çıkarıp ısıttım, sofrayı hazırladım. Hiç konuşmadan yedik, sonra odalarımıza çekildik. Aramızda yine bir gerginlik oluşmuştu.

Dizüstü bilgisayarımı kucağıma aldım. Önce Scurla’yı okudum. Herbert Scurla bazı kaynaklarda Üçüncü Reich’ta Eğitim Bakanlığı müsteşarı olarak geçiyordu, bazı kaynaklarda özel temsilci olarak. İnternette her okuduğunuza güvenemiyordunuz. Ama, asıl görevi ne olursa olsun, Nazi Almanyasında önemli roller üstlenmiş olan böyle bir adamın varlığı kesindi.

Bir sitede şöyle bir bilgiye rastladım:

> Herbert Scurla 1905’te Cottbus’ta doğdu. Berlin’de hukuk ve ekonomi okudu. 1933’te Nazi Partisi’ne kaydoldu. 1930 ve 40’larda Üniversitelerarası Değişim Programı’nda çalıştı. 1937-39 arası Türkiye’de yaşadı. Sonra Wehrmacht’a (Alman Savunma Birliği) katıldı.

Scurla’nın hayat hikâyesi birçok ayrıntıyla sürüp gidiyordu ama asıl hayret verici olan şey, bu Nazi ileri geleninin, savaştan sonra yargılanmaması ve Sovyet Bölgesi’nde hiçbir problemle karşılaşmadan yaşamını sürdürmesiydi. Hatta kitaplar yazmış ve yazar olarak ün kazanmıştı. Bu nasıl mümkün olabilirdi?

Yoksa Scurla Hitler’e kadar sokulmuş bir Sovyet ajanı mıydı?

Bir Türk sitesinde ise şu ilginç bilgiler yer alıyordu.

> Hitler, İkinci Dünya Savaşı’nı başlattığı günlerde, Almanya ve Avusturya’dan Nazi zulmünden kaçarak Türkiye’ye iltica eden bilim adamlarının Türkiye’de ikamet etmesinden memnun değildir, tedirgindir. Alman Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Herbert Scurla 1939 yılında Türkiye’ye gelerek Maarif Vekili Hasan-Âli Yücel ile görüşür ve “Bu bilim adamlarını bize geri veriniz. Size Almanya’nın en parlak beyinlerini gönderelim” mesajını iletir.
>
> Ancak Türkiye, Hitler’in teklifini reddeder ve profesörler görevlerine devam eder. Scurla’nın dönüşünde Hitler’e sunduğu raporu 1987 yılında Nazi arşivlerinde bulunur.

Demek ki Maximilian hakkındaki her şey bu raporda yazılıydı ve rapor da Nazi arşivlerindeydi. İyi ama Nazi arşivleri neredeydi acaba? Sağ olsun internet. Kısa bir araştırmadan sonra bu sorunun da cevabına ulaştım.

Arşiv Almanya’nın Kassel şehri yakınlarındaki Bad Arolsen kasabasındaydı. Adı da ITS idi. Yani International Tracing Service: Uluslararası Takip Servisi.

Bir an önce alıp da okumak istediğim Scurla raporu da mutlaka bu arşivde bulunmalıydı. Acaba bu rapora nasıl ulaşabilirdim?

Belli ki Maximilian’ın sırrını, kim olduğunu, niye sınır dışı edildiğini bana Türk makamları anlatmayacaktı. İngilizler ve Ruslardan da bu bilgiyi alamayacaktım. O zaman geriye kala kala Scurla raporu kalıyordu. Geçmişi aydınlatacak adam Scurla’ydı.

Dizüstü bilgisayarımı kapatıp, yatak odamda duran ceviz sandıktaki aile albümünü çıkardım. Bu eski sandık da babaannemden kalmaydı. Aile albümü ise kahverengi, üzerinde kabartmalar bulunan, sayfa aralarındaki pelür kâğıtların sararmış resimleri koruduğu enfes bir şeydi. Çocukluğumdan beri bu albümü karıştırmaya, kenarları tırtıklı fotoğraflara bakmaya bayılırdım.

Anneannemle dedemin bulunduğu fotoğraflara baktım uzun uzun. Bunca yıl sonra bakınca yüzlerinde büyük bir giz ve anlatamadıkları bir hikâye var gibi görünüyordu. Ya da duyduklarımdan sonra bana öyle geliyordu.

Anneannem, anneme ve biraz bana da geçen geniş bir yüze, pırıl pırıl gergin bir cilde ve çıkık elmacık kemiklerine sahipti. Kara gözleri ise hafifçe çekik gibiydi. Bu da ona çok güzel bir hava veriyordu. Yanakları gölgeliydi. Ali Dedem zayıf, avurtları çökük, burnu biraz irice bir adamdı. Onu yirmi yaşında bir asker olarak gözümün önüne getirmeye çalıştım. Demek ki onca gün gözetim altında tuttuğu kıza abayı yakmış, o kendini buz gibi göle atınca da hiç tereddüt etmeden arkasından dalmıştı.

Anneannem, dolayısıyla annem, ben ve ağabeyim de hayatımızı onun bu kahramanca eylemine borçluyduk. Anneannem orada boğulsa hiçbirimiz dünyaya gelmeyecektik. Birden varoluşsal bir sıkıntı yüreğimden kopup başıma doğru yükseldi. İnsanın dünyaya gelmesi amma da garip tesadüflere bağlıydı. Eğer babaannem ailesiyle birlikte katledilse, anneannem Kızılçakçak Gölü'ne atlamasa hiçbirimiz olmayacaktık. Kerem de dünyaya gelmeyecekti. Her şey bu kadar basitti işte. Kim bilir daha bilmediğim ne kadar çok ayrıntı vardı.

İyi ama, bir insanın hem babaannesi, hem anneannesi ölümden kurtulmuş ve kimlik değiştirmiş olabilir miydi? Bu kadar tesadüfü bir romanda okusam yazarın abarttığını düşünürdüm. Ama ağabeyim bu konuda kesin konuşuyordu. Elinde devlet belgeleri vardı elbette.

Demek ki Türkiye'nin yakın tarihi böyleydi. O büyük altüst oluş yıllarında ırklar, dinler, diller, katliamlar, sahte kimlikler birbirine karışmış ve her evin bir sırrı olmasına yol açmıştı. Bizim aile bir istisna değildi. Tipik bir Osmanlı hikâyesiydi.

Zaman zaman aile soyağacını bulmak için devletin nüfus kayıtlarına girdiğimde ancak iki kuşak geriye gidebilmemin, ondan sonrasını görememenin nedeni buydu demek ki. Devletin oluşturduğu kayıtlar ancak anne babalarımızı ve dedelerimizle ninelerimizi kapsıyordu. Daha geriye gitmiyordu.

Bu işe hayret etmiştim ama sebebini ancak şimdi anlıyordum. Ağabeyim "Bu kayıtlar açıklanamaz" diyordu. "Çünkü kıyamet kopar. Birçok devlet büyüğünün kökeni ortaya çıkar."

Osmanlı gibi çok kültürlü, çok dinli, çok dilli bir toplumdan hepsi birbirine benzeyen bir Türk ulusu yaratma çabası, böyle zorlamaları da beraber getiriyordu işte. Devlet bu yüzden Türk kimliği üzerinde bu kadar hassastı. Çünkü yine ağabeyimin deyimiyle, biz diğer mevcut uluslar gibi kendimize bir

devlet yaratmamıştık. Yani tam olarak bir ulus-devlet değildi kurulan, devlet kendine bir ulus yaratmıştı. Yeni kurulan cumhuriyetimiz için daha çok, devlet-ulus denebilirdi. Bu yüzden de, devleti eleştirmek ulusa darbe vurmak anlamına geliyor ve bağışlanmıyordu.

Ne kadar saf ve naif bir biçimde yetiştirildiğimizi düşündüm. Bırakın yakın tarihimizi doğru dürüst öğrenmeyi, kendi aile hikâyelerimizi bile bilmeden yetiştirilmiştik.

Demek ki her sabah milyonlarca öğrencinin "Türk'üm" diyerek başlayan ve "Varlığım Türk varlığına armağan olsun" diye biten toplu andı tekrarlaması boşuna değildi. Oysa biz bu andı her sabah söylerken sesimizin yüksek çıkmasından başka bir şeye dikkat etmez, kelimelerin ne anlama geldiğini bile düşünmezdik. Okulumuzdaki Ermeni, Rum öğrenciler de bağıra bağıra okurlardı bu andı.

Anneannem Türk'tü Türk olmasına ama o da aynen babaannem gibi devletin zulmünden kurtulamamıştı.

"Ahh anneanne" diye mırıldandım. "Hiç kıymetini bilememişim. Beni affet."

Sonra o güzel yüzünü öptüm ve sırrını ebediyen saklayacağı albüme yerleştirerek, sandığa kilitledim.

Pazartesinden beri hayatımı altüst eden Maximilian'ı düşünmeye başladım. Anneannemden hiç haberi yoktu ama benim bu gerçeği öğrenmem de onun gelişiyle başlayan olaylar sayesinde olmuştu. Ertesi gün cumartesiydi. Onu hastaneden alıp otele götürecektim ve söz verdiği gibi bana hikâyesini anlatacaktı. Başımı bunca derde soktuktan sonra anlatmak zorundaydı. Zaten "Siz bunu hak ettiniz!" dememiş miydi? Demek ki büyük gün yarındı.

Ama kendi ülkesinin yakın tarihi konusunda bile bu kadar bilgisiz olan ben, onun hikâyesini nasıl yerli yerine oturtacaktım, anlattıklarını nasıl anlayacaktım? Ayrıca içimde usul usul baş gösteren bir hevesle, bu bilgili adama karşı çok cahil gibi görünmek istemediğimi fark ediyordum. Bu yüzden biraz hazırlık yapsam iyi olacaktı. Saat henüz 9'du ve okuyacak çok vakit vardı önümde.

İnternet Nazi dönemine ilişkin milyonlarca dosyayla doluydu. Dünyada hiçbir konuda bu kadar çok bilgi yoktu herhalde. Bu bilgileri nasıl sınıflayacağınız, milyonlarca ayrıntı arasından gerçeği nasıl bulup çıkaracağınız başlı başına bir

sorundu ama üstesinden gelecektim. Ertesi gün, bu konuda bilgili birisi olarak gidecektim profesöre. Sonuçta, geçmiş yıllarda okuduğum birkaç kitaptan da aklımda bir şeyler kalmıştı.

İnternette okuduklarım kısmen hatırlama, kısmen de yeni bilgiler öğrenme işlevi gördü. Okuduğum kaynaklar, Hitler'in iktidara gelişini, epey eskilere gidip Almanya'nın içine düştüğü ekonomik ve politik krizden söz ederek başlatıyorlardı. 1922-23'teki Alman hiper enflasyonu sırasında bir Amerikan doları, 4,2 trilyon Alman markı olmuştu. Bu sayıyı görünce, acaba yanlışlık mı var diye başka kaynaklardan da araştırdım. Evet, bu inanılmaz sayı doğruydu. Bir Amerikan doları, 4,2 trilyon mark.

Biz de enflasyondan çok çekiyorduk, hatta büyük bir krizin tam içine girmiştik ama yine de bununla kıyaslanır gibi değildi.

Aslında kişisel hayatımdaki bu çok önemli haftada, ülke ekonomisi açısından da özel günler yaşanıyordu. Kendi derdime o kadar dalmıştım ki ülkeyi, manşetleri ve televizyonu meşgul eden son derece önemli haberler aklımdan çıkıp gitmişti.

Profesörün geldiği gün, başbakan cumhurbaşkanıyla kavga etmiş, köşkten çıkarken "Cumhuriyet tarihinin en büyük krizi"nin başladığını duyurmuştu. Ben de buna hayret etmiştim. Çünkü başbakanlar genellikle çıkan krizlerin üstünü örtmeye çalışırlar. Bizimki ise "Kriz başlamıştır" diyor ve gerçekten de büyük bir kriz başlatıyordu. Benim bunlarla uğraşacak vaktim yoktu ama arada bir gözüme ilişen haberler, Türk lirasının döviz karşısında süratle değer kaybettiğini, 1 doların 1 milyon 700 bin TL olduğunu, paranın yurtdışına kaçtığını ve büyük şirketlerle bankaların iflas ettiğini duyuruyordu. Birçok işadamı tutuklanmış, bazıları da intihar etmişti. Borsa yerlerde sürünüyordu. Yani Almanya'daki Hitler öncesi durumun bir benzeri de bizde yaşanıyordu.

Tarık'a borsada işletmesi için verdiğim birikimime yanıyordum. Kendisi aksini öne sürüyordu ama herhalde tümü eriyip gitmişti. Oysa bu rezerv para çok önemliydi benim için. Ahmet'in nafaka ödemeye niyeti yoktu, her ay bir bahane buluyordu. Yok taksiti varmış, yok arkadaşına verdiği borcu geri alamamış... Her görüşmemizde binbir bahane uyduruyordu. Bu yüzden, Kerem'in okul parası dahil her türlü masraf benim omuzlarımdaydı.

"Offf, offf!" diye inlediğimi fark ettim ve tekrar okumaya verdim kendimi.

Almanya'da da yüksek enflasyon tasarrufları eritip yok etmişti ve duruma kızan huzursuz ve umutsuz kitleler yeni kurulan bir partinin kızgın milliyetçi söylemlerinin peşinden gitmeye başlamışlardı. Partinin adı Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi idi. Kısaltması Nazi'ydi. Savaş ve enflasyonun hayal kırıklığına uğrattığı insanlar, parti lideri Adolf Hitler tarafından ustaca kullanılıyordu.

Sonradan birçok yazarın üzerinde birleştiği konu, Hitler'in ve partisinin yaratacağı tehlikeleri pek az kişinin sezebilmiş olduğuydu. Onun 1933 yılında iktidara gelişinden sonra bile, bu "hareket"in gerçek anlamı konusunda bir aymazlık söz konusuydu. Adam seçimle, yani demokratik yoldan iktidara gelmiş, bir zamanlar kendisine "Böhmer Çavuşu" diyen devlet başkanı Hindenburg'dan şansölyelik görevini almıştı. Hitler'in diktatörlüğe yöneldiği devirlerde bile başka ülkeler "Bizde böyle şey olmaz!" klişesinin rahatlığına sığınıyorlardı.

Adolf Hitler'in, kabinesini kurduktan sonra çıkardığı ilk yasalardan biri "Devlet Memuriyetinin Meslek Olarak İfasına Yeniden Dönüş Kanunu" olmuştu. Bu karışık isimli yasanın amacı, devlet kurumlarından Yahudileri temizlemek, sadece Ari olanları bırakmak, hatta devleti partinin sadık kadrolarına emanet etmekti. Bizim profesörlerin kaderini de bu yasa çizmişti işte. Çünkü bu yasadan sonra Yahudi profesörler, yargıçlar, noterler ve her türlü devlet işinde çalışanlar bir anda kapının önüne konuvermişlerdi.

Burada aklıma takılan ve Maximilian'a sormak istediğim bir konu vardı. Mademki Maximilian Yahudi değil safkan bir Almandı, o zaman niye o da Almanya'dan ayrılma yolunu seçmişti? Bu sorunun cevabını ertesi güne erteleyerek, okumaya devam ettim.

Ülkedeki güvensizlik havası birçok kararsız kişiyi Nazi partisine, yani gücü elinde tutanlara yönlendiriyordu. Eski rejimden hayal kırıklıkları ve intikam duyguları olanlar da bu yeni harekete katılıyordu. "Kuyrukçu" denilen birçok kesim oluşmuştu. Eskiden başka fikirleri savunan ve toplumda saygın bir yer edinmiş insanlar bile, arkadaşlarının hayret dolu bakışları arasında yakalarına Nazi rozeti takıyorlardı.

Bizim korkunç bir diktatör olarak tanıdığımız Adolf Hitler, her şeyi kitabına yani demokratik sisteme uygun olarak yapıyor, kişisel imparatorluğunu adım adım kuruyordu. Halkın çoğunluğu, sanayiciler ve kurumlar, arkasındaydı ve

onun niyetlerinden hiç kuşku duymadan olanca güçleriyle destekliyorlardı. Bugün okuyunca insan, koskoca bir ülkenin bu kadar uyuşmasına, gerçeklere gözünü kapatmasına inanamıyor ama Hitler parlamentoyu da devre dışı bırakmanın yolunu bulmuştu. Daha iktidardaki ikinci ayını bile doldurmadan, 24 Mart 1933'te parlamentonun denetim yetkisini ortadan kaldıran ve hükümete sınırsız bir özgürlük alanı getiren "Yetki Kanunu"nu, bizzat parlamentoya onaylatmıştı. Bundan sonra onu denetleyecek hiçbir güç kalmamıştı ortalıkta. Her zaman olduğu gibi, cehenneme giden yollar iyiniyet taşlarıyla döşenmişti.

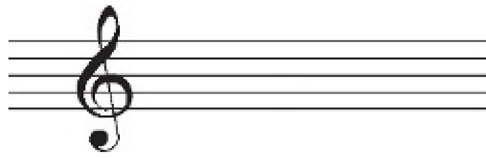
Ama benim de bu arada uykum gelmişti. Tıpkı şimdi, uçakta bu hikâyeye devam ederken olduğu gibi.

Okyanusun ortalarında olmalıyız. Gözlerim kapanıyor. Yarım saat daha uyumamın kimseye zararı olmaz nasıl olsa. Koltuğumu iyice arkaya yatırıyorum.

Gözlerimi kapayınca iki zaman üst üste biniyor. Sanki içeriden Kerem'in bilgisayar klavyesinde hareket eden parmaklarının sesi geliyor. Uykuya dalarken son düşüncem, yarın profesörün sırrını öğreneceğim oluyor.

"İyi geceler Maximilian" diye mırıldanıyorum. "İyi geceler babaanne, iyi geceler anneanne, iyi geceler Ali Dedem. İyi geceler dünyanın iyi yürekli insanları. Hepinize iyi uykular."

11

Rüyamda Ege'nin turkuvaz rengi sularında yüzüyordum. Attığım her kulaç beni kıyıdan uzaklaştırıyordu. Sonsuza kadar yüzebilecek bir enerji hissediyordum. Gökyüzü ve deniz masmaviydi, bir tek bulut bile yoktu. Güneş omuzlarımı yakıyordu. Su o kadar hoş bir biçimde sarıp sarmalıyordu ki beni, her kulaçta hışırdayan ipeklere dokunur gibi oluyordum. Bir yandan da, "Hayatımın en mutlu anı bu, daha fazla mutlu olamam" diye düşünüyordum. Neredeyse gövdemin ağırlığı kalmamıştı, uçuyor gibiydim. O kadar süratlenmiştim ki karşıdaki adaya, Yunanistan'ın Kos adasına kadar yüzmem ancak birkaç dakikamı alırdı.

Tam o sırada bacağıma değen bir şey hissettim. Bir şey beni ayak bileğimden kavramış, denizin derinliklerine doğru çekiyordu. Dev bir ahtapot olabileceğini düşündüm ama içimde hiç korku yoktu. Kendimi bıraktım, o güçlü şeyin beni deniz dibine doğru çekmesine izin verdim. Gözümün önünden rengârenk balıklar, ahtapotlar, yosunlar geçti. Sonunda ayaklarımı yere bastım. Deniz dibindeki kayaların arasındaydık. O zaman beni neyin buraya getirdiğine baktım ve anneannemi gördüm. Saçları suda dağılıyor, yüzünde muzip bir gülümsemeyle bana bakıyor, parmağını dudaklarına götürmüş, "Sus" işareti yapıyordu. Boynuna sarıldım. Soğuk ve yapış yapıştı. Bu benim anneannem değil, diye düşünürken uyandım.

Saate baktım, 9'a geliyordu. Bugün tatil olduğu için, çalışma günlerine ayarlı saatim çalmamıştı. Önümde koca bir gün olduğunu düşünerek keyifle gerindim. Şimdi güzel bir duş, sıkı bir kahvaltı, sonra alışveriş merkezlerinden birine gidip hâlâ devam eden ucuzluktan kıyafet alma, belki orada bir öğle yemeği ve sonra hastaneye gidip Wagner'i alıp oteline götürme işlerine girişecektim. İşte yapacaklarım bunlardı ve üniversiteye gitmeyeceğim için çok memnundum. "Hadi" dedim kendi kendime. "Davran, enerjik ol, bugün önemli."

Perdeyi açtığımda güneş gözlerimin içine doldu. Ne kadar şikâyet edersek edelim İstanbul böyleydi işte. Günlerce yağmurla, fırtınayla, soğukla insanın canını çıkarır, sonra bu kadar eziyet çektirdiğine pişman olmuş gibi bir bahar sevimliliğine bürünüverirdi. Kış aylarında yaz günleri yaşamak da bu şehrin özelliklerinden birisiydi.

Bu tatil günü parlayan güneşi fırsat bilen yüz binlerce insan sokaklara

dökülecekti bugün. Boğaziçi'nde, Marmara kıyılarında, Belgrad Ormanları'nda yürüyüşe çıkacak, binlercesi oltalarını denize sarkıtacak, bazıları dümbeleklerini alıp vapurlara binerek adalara gidecek, kimileri de alışveriş merkezlerinin lüks ve ışıltılı atmosferinde vitrin bakacaktı. Sinemalarla lokantalar da tıklım tıklım olacaktı. Akşamüstü deniz kıyısındaki lokantalardan midye tava ve balık kokuları yayılacak, İstanbullular neredeyse ayaklarını yıkayan ışıltılı Boğaz sularını ve camilerin arkasından batan kızıl güneşi seyrederek buzlu rakılarını yudumlayacaklardı.

İstanbul İstanbul'du işte. Zalim, tehlikeli, ama bir o kadar da güzel. Profesörün söylediği gibi: "O hep sana ihanet eder ama sen yine de onu sevmeye devam edersin." Yahya Kemal bir şiirinde "İstanbul'u sevmezse gönül, aşkı ne anlar?" diye soruyordu. Bunu profesöre çevirsem nasıl karşılardı acaba? Hiç kimseye âşık değildim ama yine de İstanbul'u seviyordum.

Kerem'in odasına göz attım. Yeni müttefikim, sevgili oğlum melekler gibi uyuyordu. Tatil olduğu için uyandırmaya kıyamadım ve bu işi banyodan sonraya bıraktım.

Değişmez bir kuraldır: Bu kadar güzel bir günü bozacak birisi mutlaka çıkar. Nitekim saat 10'da çalan kapı zili de oğlumla yaptığım güzel kahvaltıyı böldü. Oysa o sırada Kerem'e bir sürü saçma sapan casus hikâyesi anlatıyor, benim de bu alanda bir kariyer yapmak üzere olduğumu, İngiliz hükümetinden teklif aldığımı, yetenekli oğlumu da uluslararası bir casus olarak yetiştireceğimi söylüyordum.

Gelen Ahmet'ti, hafta sonu için Kerem'i alacaktı. Aslında şaşırmamam gerekirdi, çünkü anlaşmamız böyleydi ama çoğu hafta gelmediği için bugün gelmesine, hem de bu kadar erken bir saatte damlamasına bir anlam veremedim.

Yüzündeki ürkek ifadeyle koridorda dikiliyor, birbirine yakın gözleriyle bana bakıyordu. "Merhaba" deyişinde bile sahte, bencil, kaypak bir hava vardı. Sürekli olarak iltifat edilmeyi, övülmeyi bekleyen bir yeniyetme kız gibiydi. Yakışıklılığına güvenerek içyüzünü ve kaypak kişiliğini bilmeyen kadınlarla birlikte olur ama bunu sadece "Bak, ben ne kadar beğeniliyorum, kadınlar bana nasıl bayılıyor" duygusunu tatmin etmek için yapardı.

Onu o kadar iyi tanımıştım ki hakkında kitap yazabilirdim. Sabahları bir saatten fazla banyoda kalıp süslenir, arada bir yakaladığım gibi hayran hayran

kendini seyrederdi. Ama yaşı 50'ye yaklaştığı ve saçları iyice seyreldiği için büyük üzüntülere sürüklendiğini de görebiliyordum artık. Çünkü gençliğinde kendisini, bir gün büyük eserler verecek bir filozof-şair olduğuna inandırmıştı. Şarap kadehleri arasına gömülür, küçük kâğıtlara saçma sapan şiirler yazardı. Sonra bana zorla okutur ya da yüksek sesle kendisi okurdu.

Bunların değersiz olduğunu başından beri biliyordum elbette ama sesimi çıkarmaz, beğenmiş gibi yapardım. Ne var ki o bununla yetinmez, her dizesine bir Dante şiiri muamelesi yapmamı beklerdi. Çevremdeki birçok kişide gördüğüm bir beğenilme ihtiyacı içindeydi. Bu yüzden de kendini över dururdu. Bunun sebebinin çocukluk travmalarının yarattığı özgüven eksikliği olduğunu düşünürdüm hep.

Türk erkekleri önce annelerinden babalarından dayak yiyerek yetişiyor, çocuk yaşta cinsel organlarının ucunun usturayla kesilmesiyle cinsel bir travmaya uğruyor, sonra okulda, askerde, maçta dayak yiyip duruyorlardı. Bu da özgüven diye bir şey bırakmıyordu onlarda. Çoğu, saldırganlığı, kendinden güçsüz olanı ezmeyi seçiyordu. Ahmet ise saldırgan bile olamayacak kadar korkaktı.

İçeri girmeyi umarak bir sohbet girişiminde bulundu:

"Neler yapıyorsun bugünlerde bakalım?"

"Hiiiç!" dedim. "Oğlumun okulu ve bu evin geçimi için para kazanmaya çalışıyorum."

Sonra, "Kerem!" diye seslendim. "Hadi hazırlan, baban seni aşağıda arabada bekleyecek."

Tam kapıyı kaparken, Ahmet'in yüzünü öne uzattığını gördüm. Son anda kaşlarını kaldırıp bir şeyler söylemek istedi ama geç olmuştu, sözü neyse bunu ancak kahverengi sokak kapısına karşı söyleyebilirdi.

Kerem hazırlanıp geldi, çıkarken cebine yirmi milyon lira koydum.

"Bunu babana gösterme, bir şey istersen ona söyle, alsın. Sen alma sakın. Gelecek hafta harcarsın" dedim.

Bir şey söylemeden çıkıp gitti. Ne bir teşekkür, ne hoşça kal!

Bizim tuhaf ailemiz böyleydi işte.

Günlük programımı yaparken ihmal ettiğim bir şey vardı. Evi biraz derleyip toplamam gerekiyordu. Haftada bir Elmas Hanım gelip evi temizliyordu ama tek gün yetmiyordu elbette. Bir haftada ev yine karmakarışık hale geliyordu. Önce Kerem'in odasından başladım, oraya buraya attığı tişörtleri, pantolonları, donları topladım. Kimini banyodaki çamaşır sepetine attım, kimilerini katlayıp dolabına yerleştirdim.

Yatağını yaparken çarşaftaki lekeler gözüme ilişti. Bunların ne olduğunu biliyordum elbette. Hayal gücü internetteki onca cinsel fanteziyle pompalanan ergenlik çağında bir çocuğun normal bir fonksiyonuydu ama yine de iğrendim. Dokunmamaya çalışarak kirli çarşafı çamaşır sepetine attım. Aslında babasının oğluyla bu konuyu konuşması gerekirdi. Ama nerde! Ben anne olarak konuşamazdım. Mümkün değildi.

Eve biraz çeki düzen verip kalan işleri Elmas Hanım'a bıraktıktan sonra giyindim. Yakındaki büyük alışveriş merkezine kadar yürüdüm. Artık böyle yerlere kısaca AVM diyorlardı.

İçerisi şık, aydınlık ve sıcaktı. Daha öğle olmamasına rağmen tıklım tıklım da kalabalıktı. Kahve içen gençleri görünce imrendim ve sanki o badem aromalı kahveyi içmek onların kaygısız neşesini bana da bulaştıracakmış gibi bir duyguya kapıldım. Son zamanlarda iyice değişen gençliği gözledim. Giyimleri, davranışları, kızların güveni bizim zamanımızdan çok farklıydı. Kimi sıkı bir siyah tayt üstüne kısa kazak ve deri ceket giymişti. Bunların da modaları olduğunu, öğrenci kızların değişik isimler altında gruplaştıklarını biliyordum.

Ne olursa olsun artık profesörün zamanındaki Türkiye değildi burası. Dünyadaki metropollerden herhangi biriydi. Kahveden sonra vitrinlere baka baka dolaştım. Çalıştığım için değişik giysilere ihtiyacım vardı ve ben bunları ucuzluktan almaya özen gösteriyordum. O kadar alışmıştım ki buna, artık normal fiyattan hiçbir şey alamıyordum. Çünkü nasıl olsa bir iki ay sonra dörtte bir fiyatına düşecek diye düşünüyordum. Hele böyle, yılbaşı geçmiş ve kıştan da çıkmak üzereyken bütün mağazalar ikinci, üçüncü indirimlerini yapmış oluyorlardı.

Nasıl olsa seçilen seçilmişti ve geri kalan malları, yer işgal etmesin diye neredeyse bedava verecek hale gelmişlerdi. 38 beden giydiğim için kendime

uygun bir şeyler bulmam zor değildi. Öyle de oldu. Gittiğim her mağazada çalışanlar, neredeyse dükkândaki her şeyi vermek için çırpındılar. Bir de bunları kredi kartıyla taksitlendirmek âdeti çıkmıştı. Bazen 12 taksit bile yapıyorlardı. Kendime birkaç etek, bir jean, bir de her gün rahatlıkla kullanabildiğim türden iki ceket aldım. Hepsi de çok ucuzlamıştı ve 12 taksit yapınca ay başına beni rahatsız edecek bir miktar düşmüyordu.

O sırada gözüm çok hoş bir kaşkola takıldı. Pek rastlanmayacak lila rengi bir erkek kaşkoluydu bu. Fiyatı çok düşmüştü. Onu da alıp bir hediye paketi yaptırdım.

Sonra kitapçıya girdim. Artık her AVM'de bulunan dev kitapçılardan birine. Burada İngilizce kitaplar bile satılıyordu. Ama yeni çıkan Türkçe kitap o kadar çoktu ki bunları değil okumak, izlemek bile imkânsızdı. O sırada aklıma bir şey geldi. Acaba İstanbul'a gelen Alman profesörlerle ilgili bir kitap bulabilir miydim? Bu soruyu, kitap raflarını düzelten beyaz kazaklı bir kıza sordum. Beni bilgisayarın başına götürdü.

"Yazar ya da kitap adı biliyor musunuz?" diye sordu.

"Bilmiyorum" dedim. "Sadece bu konuda kitap var mı diye soruyorum."

"Böyle bulmam biraz zor"dedi ama canla başla aramaya devam etti. Bir süre sonra "Galiba bir kitap buldum" dedi. "Benimle gelin."

Onu izledim ve "Araştırma, Tarih, İnceleme" yazan bölüme gittik. Genç kız raflara biraz göz gezdirdikten sonra "Tamam" dedi. "İşte bu."

Elime bir kitap tutuşturdu. Pembe kapaklı kalın bir kitaptı. Kapağında şunlar yazıyordu: Anılarım-Kayzer Dönemi-Weimar Cumhuriyeti-Atatürk Ülkesi, Ernst E. Hirsch.

Kitap Fatma Suphi tarafından çevrilmiş, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu tarafından basılmıştı. Bunu bulunca nasıl sevindiğimi anlatamam. Çünkü Profesör Hirsch'in adını ve önemini biliyordum artık. Geçen hafta bu isim bana hiçbir şey ifade etmezdi ama şimdi epey bilgi sahibi olmuştum.

Kasaya kitabın ücretini ödedim. Bilgi ne garip bir şeydi. Şişede hapsedilmiş bir cin gibi yıllarca duruyor, senin gelip kapağını açacağın günü bekliyordu. Benim

hayatımda duymadığım bu konuda kimler ne çalışmalar yapmıştı kim bilir. Belki de Türkiye’deki Alman-Yahudi bilim insanları konusuna ömrünü adayanlar bile vardı. Mesela Fatma Suphi, 390 sayfalık bu kitabı kim bilir ne kadar emek harcayarak çevirmişti.

Kitapçıdaki şık kahveye oturdum, kahveyle sandviç söyledim. Sonra heyecanla kitabın arka kapağını okudum. Şunlar yazıyordu:

> Prof. Hirsch 1933 yılında Almanya’dan ayrılarak 1933-1943 yıllarında İstanbul Hukuk Fakültesi’nde, 1943-1952 yıllarında da Ankara Hukuk Fakültesi’nde davetli öğretim üyesi olarak çalışmıştır. Anılarım’da yer alan Weimar Cumhuriyeti’nin çöküş yılları, Hitler’in iktidara gelişi ve hukukçuların tutumu, Atatürk Türkiye’sinin ilk otuz yılı ile ilgili görüşler ve gözlemler, hukukçu olsun olmasın yakın tarihle, toplum ve siyaset hayatı ile ilgilenen herkesin ilgisini çekecektir. Elinizdeki kitabın bir başka özelliği de üniversite hayatımızın nereden nereye geldiğini öğrenmek isteyenler açısından önemli bir başvuru kaynağı olmasıdır.

Kitabın ilk sayfalarında profesörün tam sayfa resmi vardı. Bize değil yana doğru bakan, elini bir şey hatırlamaya çalışır gibi başına götürmüş, kır saçları hafifçe dökülmüş, gözlüklü, koyu renk giysili, kravatlı bir yaşlı adam. Resmin altında “Zaman sınırlarını aşan bir hayat” yazıyordu. Hirsch, 1902’de doğup 1985’te ölmüştü. Demek ki Wagner’den epey yaşlıydı. Hemen kitabın arkasındaki zengin dizini karıştırıp Maximilian Wagner adının olup olmadığına baktım. Yoktu.

Hirsch, kitabın başlangıcına Goethe’nin bir şiirini almıştı.

Geçer gider yeryüzünde

En güzel nimetler bile,

Zaman sınırlarını aşan düşüncelerimizle,

Yaptığımız etki düşünenlere

Bir tek o vardır, o kalır sonsuzluğa

İlk bölümün başlığı “Geldiğin Yeri Unutma Sakın” idi ve Hirsch çocukluğunu anlatıyordu. Buraları geçip Hitler yıllarını bulmaya çalıştım. Bu sırada kahvem

ve sandviçim gelmişti. Sayfaları biraz karıştırdıktan sonra aradığım bölümü buldum. Profesörün anlattığı her şey, birkaç gündür okuduklarıma uyuyordu. Hitler'in parlamentodan Yetki Yasası'nı çıkararak sınırsız bir güce eriştikten sonra olanlar ve bunların Profesör Hirsch'i ne kadar derinden yaraladığı, sayfalara yansımıştı. Bunu şöyle anlatıyordu:

> NSDAP, yani bir devlet mercii değil de parti, 1 Nisan 1933 tarihinde Yahudi dükkânlarını, esnafı, avukatları, doktorları vb. boykot etmek çağrısı yaptı. "Almanlar! Kendinizi sakının! Yahudilerden alışveriş yapmayın!" yazılıydı pankartlarda. Bunları, boykota uğrayanlar bizzat, kendi dükkânlarının camekânlarına, iş yerlerinin, muayenehanelerinin girişine, tehdit altında asmaya zorlanıyordu. İşte terör böyle başladı.
>
> Terörü daha da etkili kılan, boykot edilen dükkânların önüne SA gruplarından nöbetçiler dikilmesi ve halkı bu dükkânlara girmekten alıkoyması idi. Tek tük istisna dışında Alman halkı, bu şekilde terörize edilmeye izin verdi ve medeni cesaret gösteremedi.
>
> 1938 Kasım ayındaki "Kristal Gecesi" değil, 1 Nisan 1933'teki "Yahudi Boykotu Günü" asıl "Alman Utanç Günü"dür. Asıl bu gün Alman halkının NSDAP'nin keyfiliğine karşı koymadaki zaafını ortaya çıkarmış ve Nazilerin daha da keyfi önlemler geliştirme cüretini artırmıştır.

Nazi Almanyasına o kadar dalmışım ki çantamda çalmakta olan telefonu neden sonra duydum. Yandaki sandalyeye koyduğum çantayı açıp içindeki onca şey arasında telefonumu bulana kadar zil sesi kesildi. Bakınca Filiz'in aramış olduğunu gördüm. Hemen tuşa bastım.

"Affedersin, duymamışım" dedim. "Profesörü kaçta alayım?"

"Ben de onun için aramıştım" dedi. "Bizim doktorlar, adam hastaneye yatmışken bir de check-up yapalım dediler, sonuçlar bugün akşamüstü çıkacak. İstersen o saatlerde gel."

"Tamam" dedim. "Saat 6'da gelirim."

Sonra İlyas'ı arayıp, "Beni 5'te evden alabilir misin?" dedim. "Hastaneye gideceğiz."

"Tamam efendim" dedi.

“İlyas, kemanı bulabildin mi?” diye sordum.

“Hayır efendim” dedi.

“Niye? Süleyman’a sormadın mı?”

“Sordum, arabada olmadığını söyledi.”

“Peki, sağ ol” dedim, telefonu kapattım.

Bir dert daha çıkmıştı başıma, ya kemanı o kargaşada kumsalda bırakmıştık ya da Süleyman yalan söylüyordu. Profesörü arabaya doğru sürüklerken, elinden kemanı almaya çalıştığıma ama bunu başaramadığıma emindim. Çok sıkı tutuyordu ve keman onun elindeydi. Belki kutusu orada kalmıştı ama keman profesörün elindeydi. Adamı güç bela arabaya sokarken kemanı ne yaptığımızı hatırlayamıyordum. Büyük bir ihtimalle onu da arabaya koymuştum. Kumlara fırlatacak halim yoktu ya.

AVM’den çıkıp yine eve kadar yürüdüm. Caddeler daha da kalabalıklaşmıştı. Eve gelince soyundum ve yatağa girip Hirsch’in satırlarını okumaya devam ettim. Saat 4’e kadar okudum.

Şu önemli cümleler durumu tam olarak anlatmaya yetiyordu:

> Hitler’in seçmenlerin yarısını kazandığı, bir olgu olarak karşımızdaydı. Her türlü telkin ve demagoji aracılığıyla, rüşvetle, yozlaştırmayla, geleneksel her türlü değer ölçüsünü ayaklar altına alıp çiğneyerek, tahrip ederek ve yeni bir takım değerler ortaya atarak halkı iğfal ettiler. Ama 1933’ten önceki basının büyük kısmının seviyesizliğine tanık olan, siyasi mücadele üslubundaki kabalaşmayı izleyen herkes, iktidarı anayasal yoldan ele geçirmenin, gerçekte bir hükümet darbesini dış görünüşte meşrulaştırmaya çalışan bir kılıf olduğunu kavrayabilirdi.

Kitabı kapatıp bir an düşündüm: Yüksek enflasyonun, kırılan milli gururun ve yüksek işsizliğin bedeli bu olmuştu işte: 50 milyon ölü.

Sonra, bizdeki 6-7 Eylül olayları aklıma geldi. Sanki daha yeni yaşanmış gibi birden ürperdim. Nazilerin “Yahudilerden alışveriş yapmayın” diyerek dükkânları ve evleri işaretlemeleri gibi, Beyoğlu’ndaki işaretlemeler... Biz ucuz atlatmıştık.

İnsanların kendi milletini veya kendi inancını diğerlerinden daha üstün görmesi, ne korkunç olaylara, ne büyük acılara neden oluyordu bu dünyada!

Birazdan kalkıp bu önemli akşam için hazırlanmalıyım, diye düşündüm. O sabah aldığım siyah ceketi ve ekose eteği giyecektim. İçine de beyaz bir ipek bluz.

Biraz daha oyalanmak için yatakta sağa sola bakınırken, başucumdaki komodinde duran kâğıtları gördüm. Geçen gün Kerem'den hakkında bilgi toplamasını istediğim şu gemiyle ilgili sayfaları buraya bırakmıştım. Uzanıp aldım. İlk sayfasındaki o ilginç başlığı görünce, bunları okumayı nasıl unuttuğuma şaştım. Çok merak ediyordum oysa.

Gizli

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: 55912-S / 13 Eylül 1941

> 4 Eylül 1941 tarihli isteğiniz üzerine, bugüne değin *Struma* ile gitmek üzere kayıtlarını yaptırmış ve bundan sonra da yaptıracak olanlara, bütün göçmenlik işlemlerini bitirdikten sonra gitmeleri için izin verileceğini bildiririz. Bu arada, gitmek için kayıtlarını yaptırmış olan ve çalışma kamplarında bulunan Yahudilerin de ülkeden ayrılmalarının sağlanabilmesi için bir listesini vermeniz gerekmektedir.

Evet, geminin adı *Struma*'ymış.

Kerem, oldukça dağınık şekilde, hatta bazen hiç ilgisi olmayan konuları da araya katarak, sayfalar dolusu bilgi derlemişti. Bu bilgilerin onun için pek bir şey ifade etmediği belli oluyordu. Aralarında herhangi bir ilgi kurulamayacak çeşitli tarihsel bilgiler, yazışmalar, bazı kitaplardan alıntılar, rastgele bir şekilde alt alta dizilmişti.

Önceden okumuş olduğum bazı kitaplar ve eski bilgilerim aklıma geldikçe, elimdeki kâğıtlarda yazanlardan bazılarını anlamaya başladım.

Anlaşılan, Yahudiler Romanya'da Naziler tarafından kitleler halinde öldürülürken, yakılırken, kasap çengellerine asılırken, bir yandan da rüşvet çarkları dönüyordu. Birilerinin aracılığı ve ödenen paralar sonunda, bazı kurbanların kurtulmasına izin veriliyordu. Ama nasıl kurtulacaklardı? Hangi yolla gideceklerdi?

Struma gemisi işte bu konuyla ilgiliydi.

Kerem'in hazırladığı sayfalardan, 1941'in Eylül ayından itibaren, Romanya'daki gazetelerde *Struma* ile ilgili peş peşe ilanlar yayımlandığını öğrendim. Romanya'dan Filistin'e yolcu götürmek üzere bilet satıyorlardı.

Ancak, Panama bandıralı bu geminin ilanlarında birçok kandırmaca vardı. İlanlarda kullanılan fotoğraflar bile başka gemilere aitti. Üstelik bin dolar gibi çok yüksek bir fiyata satılıyordu biletler. Demek ki satılan sadece bir yolculuğun gemi bileti değildi. Aynı zamanda Nazi zulmünden kurtulmak isteyen insanlara yalancı bir umut da satılıyordu.

O dönemin koşulları göz önüne alınınca, bu gemiye binmek için ne kadar büyük bir talep oluştuğunu anlamak zor değildi. Bilet alan yüzlerce yolcu, hayvan taşımacılığında kullanılan vagonlarla Bükreş'ten Köstence'ye götürüldü. Orada birkaç gün aç susuz bekletildiler. Gümrükte eşyalarına el konuldu.

Belgeler, istihbarat örgütleri sayesinde Londra'nın bu gelişmeleri dikkatle izlediğini gösteriyordu. Ankara hükümetinden, geminin Boğazlardan geçişine izin verilmemesini talep ettikleri de kesindi. Yani zavallı yolcular daha gemiye binmeden, kaderleri yazılmaya başlanmıştı.

Sonunda, içlerinde hamile kadınlar, bebekler, çocuklar da bulunan 769 yolcu gemiye bindi. Transatlantik diye tanıtılan geminin Tuna nehrinde hayvan taşıyan bir şilep olduğunu ancak o zaman gördüler.

Struma Köstence'de üstünkörü bir tadilattan geçirilmiş, ambarlarına portakal sandıklarından ranzalar yapılmıştı. Hiç kimse bu geminin bu kadar kalabalık bir yolcuyla açık denize çıkabileceğine inanmıyordu. En fazla 250 kişinin seyahat edebileceği bir deniz aracıydı bu. Bu yüzden, sefer izni alabilmek için yetkililere büyük rüşvetler ödendi.

Struma Köstence Limanı'ndan ayrılırken birçok kişi el sallıyordu. Bunlardan bazıları, yeterli para bulamadığı için kendi orada kalan ve çocuğuna, eşine veda eden insanlardı.

Kimileri, sağlayabildikleri para ancak çocukları için yeterli olduğundan, onları olsun kurtarmak umudu ile çocuklarını *Struma*'daki tanıdıklarına emanet etmişlerdi. Bu nedenle gemide, annesi babası yanında olmayan çok çocuk vardı.

Karadeniz'de, İstanbul Boğazı'na doğru ilerleyen gemi, çeşitli sorunlar yaşadı, defalarca arıza yaptı. Sonunda motorları tamamen çalışamaz duruma geldi. Ve bir Türk römorkörünce çekilip 16 Aralık 1941 gecesi İstanbul'a getirildi. Gemi İstanbul'a vardığında artık gemilikten çıkmıştı, yüzen bir tabuta dönüşmüştü.

Romanya, geminin geri dönmesini istemiyordu. Türk yetkililer ise, yolcuların karaya çıkmasına izin vermiyordu. Çünkü mevcut yasalara göre, sadece gidecekleri ülkeden vize almış olan yolcular, Türk topraklarından transit geçiş izni alabilir ve Türkiye'de geçici süre konaklayabilirdi.

O sıralarda Filistin'de İngiliz Manda Yönetimi vardı. Onların izni ve vizesi olmadan *Struma*'dan yolcuların inmesi olanaksızdı. Türk Dışişleri yetkilileri,

Ankara’daki İngiliz Büyükelçisi Adrian Knatchbull-Hugessen’den, yolcuların Filistin’e giriş vizesi alabileceklerine dair bir güvence istediler. Böylece en azından gemi onarılana kadar, yolculara karaya çıkış izni vermeye istekli görünüyorlardı. Ancak İngilizler herhangi bir güvence vermeyi reddetti.

Araya giren uluslararası kurumlara rağmen, İngiliz hükümeti, Filistin’deki İngiliz Yüksek Komiseri’ne gönderdiği telgrafta, geminin Filistin’e varmasının her ne pahasına olursa olsun engellenmesini istedi.

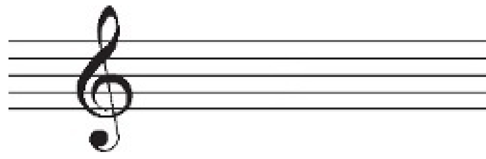
Bunun üzerine, Filistin’deki İngiliz Yüksek Komiserliği, en uygun çözümün, geminin Türk yetkililer tarafından geriye, Karadeniz’e gönderilmesi olduğunu belirtti.

Koloniler Bakanı Lord Moyne, bu insanların kaçışının, “başka Yahudilerin gemilerle kaçışını cesaretlendirerek çok acı bir etki” yapacağından yakındı.

Böylece, motorları iflas etmiş, jeneratörü çalışmayan *Struma*, İstanbul açıklarında kaderine terk edilmiş oldu.

Birden fırlayıp kalktım. Geç kalmak üzereydim. İçinde dağınık bilgilerin toplandığı bu kâğıtlara kendimi kaptırmıştım. Aceleyle ekose eteğime ve beyaz ipek bluzuma uzandım.

12

İlyas daha 5 olmadan gelmişti. Pencereden baktığımda, yine arabaya dayanmış, sigara içtiğini gördüm. Bu çocuk da acayip tiryakiydi ama hiç olmazsa Süleyman gibi arabayı leş etmiyordu.

Yola çıktığımızda keman meselesini sordum.

"Süleyman yok diyor efendim" diye biraz üzgün, biraz şüphe duyan bir sesle karşılık verdi. "Bir daha aramasını istedim ama ısrarla yok diyor."

Çok zor bir durumdu bu. Belli ki keman profesör için çok önemliydi. Belki de o günlerden kalan bir anı olduğu için. Şimdi ya Şile'ye tekrar gidip, kimsenin kumsalda bir keman bulup bulmadığını araştırmak gibi saçma bir işe girişecektim ya da Süleyman'ı sıkıştıracak bir yol bulacaktım.

Black Sea Motel'deki odadan bize "Reziller!" diye bağırarak çıktıktan sonra hiç sesinin çıkmaması hayra alamet değildi. Böyle bir şeyi kullanmayacak olması düşünülemezdi bile. Ama ya bir şeyler planlıyor ya da beni kuşkular içinde bırakarak canımı yakmak için ifşaatını geciktiriyordu. Herhalde gelecek hafta kıyamet kopacaktı.

"Nerede tamir ettiriyor arabayı?" diye sordum.

"Oto Sanayi'de, Rıza Usta diye bir tamircide" dedi.

"Oraya uğramamız mümkün mü?"

"Tabii. Zaten yakın."

"İyi" dedim. "O zaman gidelim."

İlyas ilk kavşaktan U dönüşü yaptı ve Maslak'taki Oto Sanayi'ye girdik. Genç çocuklar yağlı mavi tulumlarıyla cıvatalar, bujiler, yağ bidonları, İngiliz anahtarları taşıyor, lastik değiştiriyor, yükseğe kaldırılmış arabaların altında bir şeyler yapıyorlardı.

Bu da başka bir gençlikti işte. AVM'dekilerle aynı yaştaydılar ama onlardan çok farklıydılar. Gres yağı bulaşmış kirli yüzlerinde, yaşlarıyla bağdaşmayan bir

keder ifadesi vardı. Ailelerinin geçimini sağlamak için tatil günlerinde bile bu ağır işlerde çalışıyorlar, kazandıkları üç kuruş parayı da akşam, uzak gecekondu mahallelerinde oturan ailelerine götürüyorlardı.

Kiminin babası yatalak olurdu, kiminin hapiste. Ya da işsiz, mesleksiz, kimsesiz... Bir başka ihtimal de, babaların, çocukları kadının başına yıkıp buharlaşmış olmalarıydı. Aynen benim durumum gibi. Bu yüzleri asık ve mutsuz çocuklar Kerem'in yaşındalardı, ama onların mutsuzluğu başka nedenlerdendi. Bazı dükkânlardan inim inim inleyen arabesk nağmeler duyuluyordu.

Rıza Usta'nın tamirhanesine geldiğimizde koca Mercedes'in yukarı kaldırılmış olduğunu gördüm. O sırada kimsenin bir şey yaptığı yoktu, Süleyman da ortalarda görünmüyordu. Asma kattaki camekânlı odadan tulumlu bir adam indi.

Pos bıyıkları vardı, babacan birine benziyordu. Rıza Usta'ya kendimi tanıttım, rektörlükten geldiğimi söyledim, bu arada kartımı vermeyi de ihmal etmedim elbette. Arabada konuk bir profesörümüzün kemanının kaldığını, adamın yarın ülkemizden ayrılacağını, bu yüzden kemanı almak için gelmek zorunda kaldığımı anlattım.

Durum çok açık olduğu için anlayışla karşıladı, hatta bütün esnafların yaptığı gibi çay içip içmeyeceğimizi sordu. Teşekkür edip hayır dedim.

Rıza Usta "Arabayı indirin!" talimatını verdi. Hidrolik sütunlarla kaldırılmış olan koca Mercedes inmeye başladı. Bu sırada aklıma birkaç gündür okuduğum belgeler arasında rastladığım tuhaf bir şey geldi. Mercedes Benz'in yönetim kurulu başkanı Edzard Reuter de Ankara'da büyümüştü ve çok güzel Türkçe konuşuyordu. Babası Ernst Reuter Ankara'da görevliydi ve oğlu "Edzie" arkadaşları tarafından çok seviliyordu. "Bu Mercedes de o zamanlardan kalma herhalde" diye düşündüm.

Sonunda araba tamamen aşağı indi, yavaşça lastiklerinin üstüne oturdu. Rıza Usta "Buyurun hanımefendi" diyerek arabanın kapısını açtı. İçeriyi araştırmaya koyuldum. Ön koltukta da arka koltukta da keman görünmüyordu. Daha sonra bagajı açtırdım. Orası da boştu. Geniş bagaj bölmesinin sağ arka köşesinde, temizleme bezlerinden oluşan bir öbek duruyordu. Bunun dışında bagaj bomboştu.

Yoksa Süleyman doğru mu söylemişti? Keman gerçekten de kumsalda mı kalmıştı? Ya da Black Sea Motel'de? Ama motelde olmasına imkân yoktu.

Çünkü profesörü güç bela oraya sürüklerken bir elimizle de kemanı taşımış olamazdık. Oradaki çocuklara,

“Süleyman arabadan bir şey aldı mı?” diye sordum.

“Hayır, almadı!” dediler.

Rıza Usta’ya teşekkür ettim. Tam arabaya binecektim ki geri döndüm.

“Zahmet olmazsa bagaja tekrar bakabilir miyim?” diye sordum.

“Tabii” dediler.

Bagaj kapağı gıcırtıyla açıldı. İleri doğru uzanıp köşedeki bezleri elledim ve parmaklarım dokunur dokunmaz kemanın orada olduğunu anladım. Bezleri yana çekip açtım. Keman gerçekten oradaydı. Küçük bir bebek gibi kirli bezlerle kundaklanmıştı. Bezleri atıp kemanı aldım. Rıza Usta’ya ve çırak çocuklara,

“Hepiniz gördünüz, değil mi?” diye sordum.

“Gördük elbette!” dediler.

İlyas’a “Sen de gördün Süleyman’ın yaptığını değil mi?” dedim.

Başını önüne eğerek “Evet efendim!” dedi.

Bunun üzerine, bize hâlâ ikramda bulunmak isteyen, “Bir çayımı içmeden gidiyorsunuz!” diyen Rıza Usta’ya veda ederek arabaya bindik ve uzaklaştık.

Hem kemanı bulduğuma seviniyordum hem de Süleyman mendeburuna karşı bir koz ele geçirmiş olduğuma. Belki de bu olay onu durdururdu. Yapacağı kötülükleri bir kez daha gözden geçirmesini sağlardı.

Tahmin ettiğim gibi herhalde deniz kıyısından profesörü uzaklaştırırken, elindeki kemanı da arabaya kadar taşımıştık. Kutu ise orada kalmıştı ve büyük bir olasılıkla azgın dalgalar tarafından yutularak Karadeniz’de kaybolmuştu. Neyse, kutu önemli değildi, kemanı kurtarmıştık ya. İlyas’a,

“Sıraselviler’den geçebilir miyiz İlyas?” dedim.

Terbiyeli çocuk her zamanki gibi duraklamadan,

“Elbette efendim!” dedi.

“Orada yan yana bir iki müzik dükkânı gördüğümü hatırlıyorum” dedim. “Duralım da bu kemana bir kutu alalım.”

Taksim’deki meşhur tost büfelerinin yanından Sıraselviler Caddesi’nin kalabalığına girdik. Hava kararıyordu, ışıklar yanmıştı, camilerden ezan sesi geliyordu. Gençler ışıl ışıl aydınlatılmış büfelerin önünde ıslak hamburger, döner yiyor, neşeyle gülüşüyorlardı.

İlyas arabayı ustalıkla müzik dükkânlarının önüne yanaştırdı.

“Ama burada beklemem mümkün değil efendim” dedi. “Yolu tıkıyoruz. Mümkünse işiniz bitince Alman Hastanesi’nin otoparkına gelebilir misiniz?”

Bu devirde bu kadar kibar bir çocuğu kim yetiştirmiş olabilir diye düşünerek, kemanı alıp arabadan indim.

Dükkânı kapatmaya hazırlanan gözlüklü adama, bu keman için bir kutu istediğimi söyledim. Kemanı eline aldı, evirdi çevirdi.

“Bu çok eski ve kıymetli bir keman hanımefendi” dedi. “Alman yapımı. Eğer satmak isterseniz meraklılarına gösterebilirim.”

“Hayır” dedim. Satmak istemiyorum, sadece bir kutu istiyorum.”

“Olur hanımefendi ama burası basit bir dükkân. Bu kemana göre özel bir kutu arıyorsanız...”

“Yok, herhangi bir kutu verseniz olur.”

Üç kutu çıkardı, hepsi de birbirinin aynıydı zaten. Birini alıp kemanı içine koydum. Sonra iki adımlık yer olan Alman Hastanesi’nin otoparkına yürüdüm ve kapıyı açan İlyas’a teşekkür ederek arabaya bindim.

“Şimdi Çapa Hastanesi’ne gidebiliriz” dedim.

Oh be, içim rahatlamıştı. Kemanı o çakal Süleyman’a bırakmamıştım. Kendimle, bir parça da olsa gurur duyuyordum.

Hastaneye vardığımızda saat 7’ye geliyordu. Filiz sitem ederek karşıladı beni.

“Nerdesin yahu? İhtiyar yolunu gözlemekten bir hal oldu. Nerde kaldı diye sorup duruyor.”

“Kusura bakma” dedim. “Yine onunla ilgili bir iş için geciktim. Seni de tatil günü buralarda tuttum. Ne olur kusura bakma.”

“O önemli değil” dedi. “Bugün nöbetçiyim.” Sonra konuşmasını birden yavaşlatarak devam etti. “Ama sen bu yaşlı adama iyi davranmalısın.”

Bana, sanki normal bir sohbet biçiminin dışına çıkıp söylemiş gibi geldiği için, bu son sözün anlamını merak ettim. Ve birkaç keredir geldiğim için alışmaya başladığım hastane havası, yine yabancı bir hal aldı. Her yerden ilaç kokuları yükselen, hiçbir şeye dokunmamam gereken bir yer.

“Ne var?” dedim. “Bir şey mi oldu?”

“Onu esaslı bir check-up’tan geçirdiğimizi söylemiştim ya.”

“Evet?”

“CT taraması yaparken pankreasında bir kitle görüldü. Pek iyi bir şeye benzemiyordu. Bunun üzerine kendisiyle konuşup daha ileri tetkikler yapmak istedik. Ama o istemedi.”

Filiz, sözlerine devam etmiyor, “Ne yapalım!” anlamında baş işareti yapıp yüzüme bakıyordu.

“Nasıl istemedi? Bu işin şakası olur mu?”

“Olmaz elbette ama bu kitleyi zaten bildiğini, Boston’da tetkikler yapıldığını ve kitlenin malign olduğunu anlattı.”

“Malign ne demek?”

“Habis... Yani, adam pankreas kanseri!”

“Yapma be Filiz! Kendisi de biliyor ha!”

“Biliyor, ama pek de aldırmıyor galiba. Bütün bunları gülerek, teşekkürler

ederek anlattı. Çok klas adam.”

“Peki, ne kadar yaşar?”

“Bunu söylemek çok zor. Ama bizim uzman arkadaşlara göre altı aydan uzun sürmez.”

“Demek İstanbul’a veda etmeye gelmiş ha?”

“Herhalde öyle. Hadi artık daha fazla bekletme ama kendisi söylemezse durumunu bildiğini belli etme. Ne de olsa deontoloji kuralları bunu aslında sana bile söylememi yasaklıyor.”

“Merak etme Filiz” dedim. “Söylemem.”

Beraberce odaya yürüdük. Altüst olmuştum. Wagner’in ölüme mahkûm bir adam olduğunu bilmek çok tuhaftı.

Bizi görünce gözleri parladı.

“Ooo, beni terk ettiniz, hiç gelmeyeceksiniz sandım” dedi.

Neşesi yerindeydi. Hazırlanmış, yine o siyah takımını giymiş, kravatını bağlamış, saçlarını düzgünce taramıştı. O kadar yakışıklı görünüyordu ki, insan onun bir süre sonra var olmayacağını düşünmek bile istemiyordu.

Hastaneden çıkarken herkesle tek tek vedalaştı. Hastabakıcılara, hemşirelere bahşiş verdi. Sonra arabaya bindik.

“Ooo” dedi, “araba da değişmiş sürücü de.”

“Evet” dedim. “O Mercedes tamirde, şoförü de başında ama bu arkadaş ondan daha iyi.”

Sonra “Bu son akşamınız profesör” dedim. “Hemen otele mi gitmek istersiniz, yoksa görmek istediğiniz yerler var mı?”

“Var elbette” dedi. “Var ama zahmet olur diye size söylemeye çekiniyordum. Eğer Sultanahmet Meydanı’ndan geçebilirsek oraları son bir defa görmüş olurum.”

Bu “son bir defa” sözü içimi sızlattı. İlyas’a söyledim, önce tramvay yoluna girdik, sonra Sultanahmet Meydanı’na geldik. Arabadan indik. O akşam saatinde ışıklandırılmış olan Sultanahmet ile Ayasofya arasında durmak çok garip bir duygu uyandırıyordu insanda. Sanki zamanda yolculuk yapar gibiydik. Profesör çevresine dalgın dalgın bakıyordu. Ayasofya’nın avlu duvarının dibinde bir kestaneciden, küçük bir kesekâğıdı dolusu sıcak kestane aldım. Ağzımız yana yana yemeye çalıştık.

Bir süre sonra profesör,

“Biliyorsunuz, burası meşhur Bizans Hipodromu!” dedi.

“Biliyorum” dedim.

“Nika isyancıları Ayasofya’yı da yakmışlardı. Şu binayı biliyor musunuz?”

“Evet, Damat İbrahim Paşa Sarayı, şimdi müze olarak kullanılıyor.”

“Kanuni’nin bu bahtsız vezirinin bu meydana üç heykel dikmiş olduğunu da biliyor muydunuz?”

“Hayır” dedim şaşırdığımı gizlemeden. “Bildiğim kadarıyla İslam’da heykel yasaktır.”

“Evet, ama İbrahim Paşa kendi gücüne o kadar inanmıştı ki buraya üç uzun sütun üzerine tunçtan yapılmış Diana, Herkül ve Apollon heykelleri diktirmişti. Hatta İstanbul’un hamile kadınları Diana heykeline gelir, çocuklarının onun gibi güzel ve sağlıklı olması için adak adarlardı.”

“Sonra ne oldu bu heykeller?”

“Padişah Süleyman, İbrahim Paşa’yı boğdurduktan sonra halk heykelleri yıktı ve parçaladı. İbrahim Paşa’nın putperest olduğu iddia edildi. Zaten Osmanlı tarihi hep böyledir. Biri yapar, öteki yıkar. Bütün mücadele bu iki güç arasında geçer. Venedik’e hiç gittiniz mi?”

Konudan konuya atlar gibi konuşuyor, çevresine adeta canlılık yayıyordu.

“Hayır!”

“O şehrin en meşhur ve en pahalı oteli Gritti Palace’tır.”

Osmanlılardan Venedik’e atlamasına şaşırdım ama yine de sesimi çıkarmadım. Sultanahmet Meydanı’nın karanlık, uhrevi havası onu böyle konuşturuyordu herhalde. Ortodoksluğun ve İslam’ın iki büyük mabedi ve bu meydanda yaşanmış olanları düşünmek, insanı gerçekten tuhaf bir havaya sokuyordu. Hele akşamları, turist otobüsleri gidip el ayak çekildikten sonra, modern dünyayı hatırlatan hiçbir şey kalmıyordu gözünüzün önünde.

Ayasofya’ya her gelişimde onun iki mimarı gelirdi aklıma. 1500 yıl önce ölmüşlerdi, kemikleri, sülaleleri bile kalmamıştı ama eserleri ayaktaydı.

“Grittiler, Venedik’in çok önemli bir ailesiydi” diye devam etti profesör. “İstanbul’daki Venedik elçisine Venedik Doçu denirdi. O sıradaki Venedik Doçu Andrea Gritti’nin bir oğlu vardı. Genç Alvise Gritti ve Pargalı bir Rum olan İbrahim, şehzade Süleyman’ın en yakın arkadaşlarıydı. Gece gündüz hiç birbirlerinden ayrılmazlardı. İbrahim keman, Gritti gitar çalarak veliahdı eğlendirirlerdi. Peki, Beyoğlu’nu biliyor musunuz?”

Bugün beni şaşırtmaya karar vermişti anlaşılan.

“Elbette” dedim. “Şimdi oraya gideceğiz. Otelinizin bulunduğu yere yabancılar Pera, Türkler Beyoğlu der.”

“Niye Beyoğlu dendiğini hiç düşündünüz mü?”

“Hayır!”

“Alvise Gritti’nin Pera’da büyük bir konağı vardı ve bir beyin, Andrea Gritti’nin oğluydu. Bunlar bir şey anlatıyor mu?”

Yüzüme bir gülümseme yayıldığını hissettim.

“Elbette anlatıyor” dedim. “Ama benim aklım Süleyman’ın gençlik arkadaşını boğdurmasına takıldı. Niye yaptı acaba bunu?”

“Normal bir nedenden dolayı: İktidarda olduğu için.”

“Her iktidar adam öldürür mü?”

“Evet! İktidar zulüm demektir. Hele denetlenemeyen iktidar.”

“Peki, iyi insanlar iktidara gelirse?”

“Öyle şey olmaz!”

“Neden?”

Acı bir gülümsemeyle açıkladı:

“İyi insanlar iktidara gelemez, gelse bile iktidar onu bozar, zalim yapar.”

Güldüm.

“Kusura bakmayın ama profesör, sizin aklınız Hitler’e takılı kalmış. Her iktidar öldürür ne demek. Şimdi ben, saçma bir şey ama, iktidara gelsem öldürür müyüm sizce.”

Omuzlarımdan tuttu, gözlerimin içine baktı.

“Evet!” dedi. “Siz bile öldürürsünüz. Çünkü iktidar olmanın başka yolu yok. Eskiden daha açık yapılıyordu, şimdi daha gizli.”

Ellerini çekip daha yumuşak bir sesle devam etti.

“Dolaylı olarak öldürürsünüz, ölümlere neden olursunuz, ama bir şekilde, iktidarınızın sürekliliği öldürmeye bağlı olur. Belki şu anda böyle bir şey yapamayacak bir yapıdasınızdır. Ama iktidar yolu zorlu bir yoldur. Uzun bir yoldur. İnsanı dönüştüren bir yoldur. Ancak iktidara hazır hale geldiğinizde, gerektiği kadar değiştiğinizde, bu yolu tamamlayabilirsiniz.”

Bir an içimden “Belki de haklı!” diye düşündüm.

“Size” dedi profesör, “şehzade Selim’le kardeşi Korkut’un hikâyesini anlatayım. Bu iki şehzade Bursa’da yaşıyorlardı. Babaları ölünce içlerinden birisi imparator olacaktı. Başa geçenin erkek kardeşlerini öldürtme geleneği olduğu için birinin padişah olması, ötekinin katledilmesi anlamına gelecekti. Kimin tahta geçeceğini ise bilemiyorlardı. Bunun için birbirlerine yemin ettiler. Hangisi başa geçerse ötekinin canını bağışlayacaktı. Sonunda o gün geldi ve Selim padişah oldu.”

“Korkut’a ne oldu peki?”

“Ne olacak, öldürüldü. Bu işin sözle, iyi niyetle falan alakası yok. İktidarları ancak çok sıkı bir denetim dizginleyebilir. Yoksa peygamberleri iktidar yapsanız, onlar da öldürürler.”

“Bu durumda” dedim, “asıl fark yaratan iktidar değil, muhalefet olmalı.”

Öğrencisinden memnun bir hoca gibi, gülümseyerek “Elbette” anlamında başını salladı.

Sultanahmet Meydanı’nın tarihi atmosferinden midir nedir, buraya geldiğimizden beri ölümden konuşuyorduk. Sözü değiştirmek için,

“Haçlılar da 1204’te şehri talan etmişler” dedim.

“Evet” diye onayladı beni. “Konstantinople’a esas zararı Osmanlılar değil Haçlılar verdi. Ne buldularsa yağmaladılar.”

“Venedik’te San Marco Meydanı’ndaki dört at heykeli bile buradan kaçırılmış!”

“O da doğru. Siz tarih mi okudunuz?”

“Hayır profesör, edebiyat okudum ama bunlar çok basit ve her yerde anlatılan gerçekler. Günlük gazetelerde bile yazıyor.”

“Batı’da çok kimse bilmez bunları!”

“Evet, sizin dönemi bile çok az kişi biliyor.”

“Hangi dönem?”

“Savaşta Türkiye’ye gelen müthiş bilim adamları dönemini.”

“Müthiş bilim adamları mı?”

“Evet. Reuter, Neumark, Hirsch, Auerbach, Spitzer, siz...”

“Durun, durun! Bunların hepsi benim arkadaşlarım. Nereden biliyorsunuz bunları?”

“Okumam yazmam var profesör, ayrıca meraklıyım da.”

“Anı kitaplarını mı okudunuz?

“Bir kısmını, henüz başındayım. Ayrıca üniversite arşivinde de araştırma yaptım.”

“Arşivde mi? Herkesin dosyası var mı orada?”

“Var ve hepsi de birçok bilgiyle dolu ama söylemeliyim ki en ince dosya sizin profesör.”

“Niçin?”

“Çünkü bütün evraklarınıza istihbarat örgütü el koymuş. Orada sadece iki belge kalmış.”

“Hangileri?”

“Sınır dışı edildiğinizi gösteren belge ile Scurla’nın sizin hakkınızda soruşturma yaptığını belirten belge.”

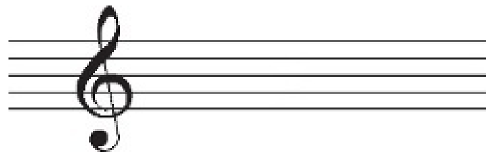
“Scurla mı?”

“Evet!”

Profesör bir süre sustu, düşüncelere daldı, sonra,

“Hadi arabaya dönüp otele gidelim” dedi. “Size anlatacağım çok şey var. Uzun bir gece olacak.”

13

Otele dönerken ön koltuktan aldığım keman kutusunu uzattım.

“Kemanınız bulundu.”

Profesör önce sevindi ama kendisininkine göre daha büyük ve kaba kutuyu eline alınca,

“Bu benim kemanım değil ki!” dedi.

“Merak etmeyin, kutusu farklı ama kemanınız aynı” dedim.

Kutuyu açıp, kemanı çıkarınca doğru söylediğimi anladı. Özlem ve şefkat dolu gözlerle, bir süre kemanını seyretti.

Onu kıyıdan nasıl sürüklediğimizi, o kargaşada kemanı aldığımızı ama yerdeki kutuyu unuttuğumuzu anlattım. Süleyman’ın cinliklerinden söz etmeye gerek yoktu.

Kemanını özenle kucağına yerleştirdi.

“O gün sizi de tehlikeye soktum” dedi. “Ne olup bittiğini de tam olarak hatırlayamıyorum.”

“Profesör, bir şey soracağım, artık anlatın, Nadia kim?”

“Anlatacağım ama bir şartla!”

“Nedir?”

“Bana profesör demeyi keseceksiniz. Maximilian deyin ya da Max diye hitap edin kısaca.”

“Benim de size anlatacaklarım var Max” dedim.

Ona Max demek tuhafıma gitti. Yüzüne baktım, memnun olduğunu anlatır bir şekilde hafifçe gülümsüyordu. Pera Palas’a geldiğimizde İlyas’a beklememesini söyledim. İşim uzun sürebilirdi ve nasıl olsa onu telefonla çağırabilirdim.

Tarihi otelin lobisi ve barı kalabalıktı. Bir zamanlar casusların kaynadığı barda şimdi Amerikan tarzı otellere gitmek istemeyen ve tarihi atmosfere meraklı orta üst gelir grubundan İstanbullularla, Orient Express zamanındaki İstanbul atmosferini solumak isteyen yabancılar oturuyordu.

Yolda gelirken Max bana akşam yemeğini birlikte yememizi teklif etmişti ama ben zaten bunun böyle olacağını biliyordum.

Lobiden anahtarı aldı. Ben kendisini beklerken odasına çıkıp gelecekti. Ona hediye paketini uzatıp,

"İstanbul'dan bir hatıra!" dedim.

Şaşırdı, kızardı, teşekkür ederek asansöre gitti.

Onu beklerken barda küçük yuvarlak bir masaya oturdum. Garsona bir beyaz Porto söyledim. Bir de lokantada bize sakin bir masa ayarlamasını rica ettim. Şarabımı yudumlarken biraz sonra dinleyeceğim hikâyenin heyecanı içindeydim. Nihayet bir haftadır devam eden esrar bu akşam çözülecekti. Max'ın, Nadia'nın kim olduğunu, Şile'ye niye gittiğimizi, o acayip seremonilerin ne anlama geldiğini, onca yabancı misyonun Max'la niye bu kadar ilgilendiğini, niçin sınır dışı edilmiş olduğunu öğrenecektim.

Bunları düşünürken Porto'yu hızla içip bitirmişim. Garsona ikincisini söyledim. Profesör gelene kadar, aç karnına hızla içtiğim Portolardan hafifçe çakırkeyif hale gelmiştim bile.

Max bara girdiğinde birçok kişi dönüp baktı. Gri ceketi, beyaz gömleği ve boynundaki lacivert fularıyla o kadar hoş duruyordu ki bu adamın altı ay sonra toprak olacağına inanmak çok zordu.

"Hediyeniz için çok teşekkürler Maya" dedi. "Harika bir şey. Boston'da sürekli takacağım ve her takışımda sizi hatırlayacağım."

Yemek vakti geldiği için daha önce bir şey içmek istemedi, lokantaya geçtik. Köşede, diğerlerinden uzak ve nispeten tenha bir masaya oturduk.

O akşam menüde Osmanlı yemekleri de vardı. Zeytinyağlı enginar ve arkasından beğendili incik kebabı seçtik. Yine aynı şarabı ısmarladık.

Max’ın tedirgin bir ruh durumu içinde olduğunu görüyordum. Sıkıntılı bir hali vardı. Sanki anlatacaklarından ürküyor gibiydi. Bunca yıldır kimseye anlatmadığı bir hikâyeyi paylaşacağı için doğaldı bu.

“Geçen hafta bugün ne sizden haberim vardı, ne de arkadaşlarınızdan!” dedim.

“Elbette daha rahattınız. Başınıza çok iş açtım.”

“Hayır, ben çok memnun oldum. Bana yepyeni ufuklar açtınız.”

Düşüncenize katılmasa da itiraz etmeyen insanların “Peki” anlamına gelen baş hareketini yaptı: Kaşlarını hafifçe kaldırıp başını biraz yana eğdi.

Ben de gülümseyerek devam ettim:

“Okuduğum metinlerde sizin döneminizdeki bir Türk öğrenci Hitler’e teşekkür ediyordu.”

Hayretle yüzüme baktı.

“Niye?”

“Eğer Hitler olmasaydı bu çapta hocaları Türkiye’ye getirmek imkânsızdı; biz de İstanbul’da bu eğitimi alamazdık, diyor. Erich Auerbach’ın öğrencisiymiş.”

“Çok şanslıymış o halde. Çünkü gerçekten de Auerbach olağanüstü bir bilim adamıydı. Onun İstanbul’dayken yazmış olduğu *Mimesis*’i okudunuz elbette.”

“Ne yazık ki hayır profesör, pardon, yani Max.”

“Ama aynı üniversitede edebiyat okumuşsunuz. Bu başyapıtı nasıl kaçırırsınız?”

“Son günlerdeki okumalarımda bu kitabın adına rastladım. Ne yazık ki bu eser Türkçeye çevrilmemiş. Ama bu bilgiyi okuduğum sırada değil de şimdi sizi dinlerken bu garipliğin daha fazla farkına varıyorum.”

“*Mimesis* edebiyat eleştirisi tarihinin en önemli birkaç eserinden biridir ve dediğim gibi burada, İstanbul’da, sizin üniversitenizde yazıldı. Boston’a döner dönmez İngilizcesini göndereyim size.”

“Çevrildi mi?”

“Elbette. Üstüne kitaplar bile yazıldı. Erich İstanbul’dan sonra Amerikan üniversitelerinden davetler aldı. Öldüğünde Yale Üniversitesi’ndeydi. Eser de 1953 yılında Princeton Üniversitesi tarafından yayımlandı.”

“Demek ki Amerikalılar durumu fark edip hepinizi götürmüşler buradan.”

“Benimki farklı bir gidişti ama şimdi size çok önemli bir görev düşüyor.”

“Ne gibi bir görev?”

“*Mimesis*’i Türkçeye çevirin ve kitap, yazıldığı topraklara geri dönsün.”

Bu fikrin beni çok heyecanlandırdığını itiraf etmeliyim. Gerçekten harika bir şey olurdu. Max her cümlesiyle beni heyecanlandırmaya, sıkıcı hayatıma renk ve macera katmaya devam ediyordu.

“Evet” dedim. “Harika olur.”

“Bunun ne kadar önemli bir görev olduğunu kitabı okuduktan sonra anlayacaksınız. İşte size ülkenize tarihi bir hizmette bulunma şansı. Bana söz veriyor musunuz?”

“Söz! Peki, bu kitabı bu kadar önemli kılan nedir Max?”

“Kısaca anlatmak mümkün değil.”

“O zaman genişçe anlatın.”

Sevimli bir gülümseme yayıldı yüzüne.

“Sevgili genç bayan, burada baş başa bir yemek mi yiyoruz, ders mi yapıyoruz?”

“Yemeği daha keyifli hale getirmek için, yarın gidecek olan önemli profesörden entelektüel bir sohbet rica ediyorum bayım.”

“Peki, sırf çeviri iştahınızı artırmak için kısaca anlatmaya çalışayım. Erich Auerbach, bir başka meslektaşı olan Leo Spitzer’le birlikte ‘Weltliteratur’ yani dünya edebiyatı kavramını sistemleştirmeye çalıştı. Aslında bu kavram daha

önce Goethe tarafından ortaya atılmıştı. Aynı zamanda bir filozof olan Goethe, ayrı medeniyetlerin yarattığı edebiyattan çok, dünyanın yarattığı edebiyatı anlamaya çalışıyordu. Bu nedenle ileri yaşlarında Farsça öğrendi. İranlı büyük şairleri, Hafız'ı, Sadi'yi, bu arada sizin ortak değeriniz Mevlana Rumi'yi okudu. Meşhur West-Östlicher Diwan'ını yazdı."

"Yani *Batı-Doğu Divanı* mı oluyor?"

"Evet, tam çevirisi bu."

"Max, Mevlana'ya neden ortak değer dediniz?"

"Çünkü Konya'da oturmuş ama Farsça yazmış. Eğer Türkçe yazsaydı, üzgünüm ama, dünyanın ondan pek az haberi olurdu. Baksanıza sizin büyük şairleriniz Yunus Emre, Şeyh Galip daha az değerli olmamalarına rağmen dünyada tanınmaz ama Ömer Hayyam, Sadi, Hafız, Rumi çok okunur. Bunda Farsça'nın ve elbette Goethe'nin büyük payı vardır."

"Doğru söylüyorsunuz galiba. Hiç bu açıdan bakmamıştım."

"İnsan çok yakından bakınca bir şey görmez. Neyse, Leo ile Erich 'Weltliteratur' kavramını sistemleştirmeye çalıştılar. *Mimesis*, Tevrat ve Homeros'tan yani Batı edebiyatının iki temel kaynağından yola çıkarak Proust'a, Virginia Woolf'a kadar uzanan geniş bir inceleme yaptı. Ama yine de Batı edebiyatıyla sınırlı kaldığı söylenebilir. Zaten tam adı: *Mimesis*: Batı Edebiyatında Gerçekliğin Temsili'dir."

"Durun bir dakika, aklım karıştı" dedim. "Kitap hem dünya edebiyatı adına oluyor, hem İstanbul gibi bir şehirde yazılıyor, hem de Doğu edebiyatını dışlıyor mu?"

"Haksızlık yapmamak için kitabın Batı edebiyatına ilişkin olduğunu söylememiz gerekir. Erich her zaman İstanbul'da elinin altındaki kaynakların yetersiz olduğundan, istediği kitabı bulamamaktan yakınırdı."

"O zaman size Doğu edebiyatından kitaplarla ilgili bir hikâye anlatayım Max. Bunlara mesel deniyor. İmam Gazali'yi biliyor musunuz?"

"Elbette!"

“Gazali Bağdat’taki eğitimini tamamladıktan sonra bir kervanla Tus şehrine dönüyor. Ama yolda kervanı haramiler soyuyor ve herkesin altınını, gümüşünü alıyorlar. Gazali’nin de bir tek torbası var. Torba da gidiyor. Herkes kaderine razı olmuşken Gazali haramileri aramaya başlıyor. Aylarca aradıktan sonra haramilerin saklandığı mağarayı buluyor ve torbasını geri istiyor. Nöbetçiler bu deli çocuğu öldürmeye hazırlanırken Haramibaşı gürültüleri duyuyor ve neler olduğunu soruyor. Bir deli oğlanın geldiğini ve torbam da torbam diye tutturduğunu söylüyorlar. Haramibaşı ‘Gönderin şu çocuğu bana’ diyor. Sonra ona ‘Evladım, herkesin servetini aldık, ses çıkaran olmadı. Senin torbanda bunlardan daha kıymetli ne olabilir ki canını tehlikeye atıp buralara geldin?’ diye soruyor. Gazali ‘Benim yüküm onlardan daha değerli’ diyor. ‘Çünkü içinde Bağdat’taki hocamın ders notları vardı.’ Haramibaşı adamlarına ‘Verin şu çocuğun torbasını’ diye emrediyor. ‘Karnını doyurup yola çıkarın.’ Sonra da Gazali’ye dönüyor. ‘Ders notlarını iade ediyorum delikanlı,’ diyor, ‘ama âlim olmak istiyorsan bir şeyi hiç unutma.’ Gazali ‘Nedir o?’ diye soruyor. Haramibaşı diyor ki: ‘Senden çalınabilen bilgi, senin bilgin değildir.’ ”

Max güldü: “Çok güzel bir mesel. Zaten Batı kitap, Doğu meseldir. Demek Doğu’dan *Mimesis* yazarına bir başkaldırı ha?”

Ben de güldüm.

“Olabilir. İstanbul’daki zengin Doğu kaynaklarını inceleseydi, o da Goethe gibi bir ‘Weltliteratur’a ulaşabilirdi ama anladığım kadarıyla sadece ‘Westliteratur’ üzerinde çalışmış. Ama yine de kitabı göndermenizi bekleyeceğim ve çevireceğim.”

“Belki önsözde bu düşüncelerinizi de belirtirsiniz.”

“Elbette!”

“Bu arada Erich’in mektuplarının da sizin için çok önemli bir belge olacağından eminim. Çünkü sizin ülkenizi, Cumhuriyet’in ilk yıllarını, Atatürk’ü anlatıyor.”

“Atatürk için ne dediğini hatırlıyor musunuz? Çünkü bu sıralarda, o dönemin diktatörlerinden birisi olup olmadığı çok tartışılıyor.”

“Auerbach onu kesinlikle dönemin diktatörlerinden ayırır: Nükteli, zeki ve neşeli bir insan olarak tasvir eder ama Walter Benjamin’e yazdığı mektuplarda

genç Cumhuriyet'in İslam dininden ve eski kültürden kurtulma, yazıyı ve dili değiştirme acelesinden hoşlanmadığını belirtir. Mektuplarında 'başkalarının tuzlu ekmeği'nden söz eder. Bu, üzerine kitap yazdığı Dante'nin İlahi Komedya'sındaki Cennet: 17. Kanto'dan alıntıdır: 'Başkalarının ekmeğinin ne kadar tuzlu, başkalarının merdivenlerinden çıkmanın ne kadar zor olduğunu göreceksin.' "

"Tuzlu ekmek mi?"

"Evet, Yeşua Peygamber'in Babil'e sürgünü sırasında halkıyla birlikte yediği tuzlu ekmeğe gönderme yapıyor, böylece kendi sürgün hayatını anlatıyor. Sadece bu örnek bile Auerbach'ın Eski Ahit'ten Dante'ye, oradan İstanbul sürgününe uzanan derin dünya kavrayışını ortaya koyuyor, değil mi?"

"Evet Max, aynı zamanda da sizin ne kadar derin bir kültüre sahip olduğunuzu. Sizi böyle günlerce, haftalarca dinleyebilirim."

Bu sözlerim üzerine kızardı, hafifçe öksürdü ve konuyu değiştirmeye çalıştı.

Kadehlerimizi bu kez Auerbach ve *Mimesis* çevirisi için kaldırmamızı önerdi.

"Max, öğrencinin yazdığı doğru mu? Sahiden de Hitler olmasa buraya kimse gelmez miydi?"

"Gerçeği söylemek gerekirse, evet. Çünkü Türkiye bizlere çok yabancı bir kültürdü. Hakkında çok az şey biliniyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkıldığı ve yerine Batı tipi reformlar yapan bir Cumhuriyet geldiğinden başka bir şey bilmiyorduk. Lisan hakkında hiçbir fikrimiz yoktu. Gelenler ise Alman akademiyasının belkemiği olan, dünya çapında büyük bilim adamlarıydı." Güldü. "Ben hariç tabii. Düşünsenize, o zaman koca Türkiye'de bir tek tıp fakültesi vardı. O da çok yetersizdi. Diğer bölümleri hesap edin artık. Atatürk ülkeyi süratle Batılılaştırmak istiyordu. Bu görevi Alman profesörler üstlendi. Ülkenin elit kesimini eğitip, kuşaktan kuşağa aktarılacak bir gelenek oluşturdular. Mesela müzik eğitim sisteminizi Paul Hindemith gibi dünya çapında bir besteci kurdu. Bir çeşit mucize."

"Siz geldiğiniz zaman Türkiye nasıl bir ülkeydi?"

"Ben 1933'te göç edenlere göre geç bir tarihte geldim. 1939 başında. O zaman bile Türkiye 17 milyon nüfuslu bir tarım ülkesiydi. Şimdi nüfus kaç?"

“70 milyon. Max, okuduklarıma göre Almanya’da Yahudi profesörler 1933 yılında üniversiteden kovulmuş. Boykotlar falan yapılmış. 1939’a kadar herhalde çok daha feci olaylar yaşanmıştır. Sizin bu kadar geç gelmenizin sebebi neydi?”

İşte yavaş yavaş konuya giriyorduk.

“Sebebi çok basit. Çünkü ben Yahudi değildim. Katolik bir burjuva aileden geliyordum.”

“Peki, 1939’da niye Almanya’yı terk ettiniz o zaman?”

“İşte bunu anlatacağım size. Ama nereden başlayacağımı bilemiyorum.”

“Mümkün olduğu kadar gerilerden başlayın lütfen. Çocukluğunuzdan, gençliğinizden.”

“Peki. Ama uzun bir hikâyeye hazır olun.”

“Hazırım” dedim. “Yalnız sizden bir ricam var. Söylediklerinizi hatıra olarak kaydedebilir miyim?”

Hafifçe kaşları çatıldı. Biraz tereddüt ettiğini gördüm.

“Herhangi bir amacım yok” diye açıkladım. “Sadece siz gittikten sonra büyük bir boşluğa düşeceğimi hissediyorum. Bu boşluğu ancak sizin sesinizi dinleyerek, o döneme ait kitaplar okuyarak doldurabilirim.” Gülerek ekledim: “Tabii bir de *Mimesis*’i çevirerek.”

O da güldü ve “Olur!” dedi. “Kaydedin bakalım.”

Evde hazırlamış olduğum küçücük dijital kayıt cihazını çıkardım. Masanın beyaz örtüsü üzerinden ona doğru sürdüm. Cihazda sürekli yanıp sönen kırmızı sinyal, dinleyeceklerimin önemini vurgular gibiydi.

Bu cumartesi akşamı lokanta kalabalıktı. Siyah giysili güngörmüş garsonlar, kıvrak hareketlerle masaların arasından geçiyorlardı.

Profesör Maximilian Wagner anlatmaya başladı:

“Dediğim gibi varlıklı, hatta asalet iddiası olan bir ailede doğdum. Çok iyi bir

eğitim gördüm. Babam tanınmış bir yargıçtı. Annem iyi bir piyanistti. Çocukluğum ve gençliğim Latince, Antik Yunanca, felsefe, edebiyat, tarih, müzik öğrenerek geçti. Olağandışı sayılacak kadar genç yaşta üniversitede asistan oldum.

"Mutlu günler geçiriyordum. Hiçbir sıkıntım yoktu. Profesörlerim, çalışma arkadaşlarım, öğrencilerim ve haftada bir toplanarak hepimizin zevk aldığı eserleri çaldığımız amatör yaylı sazlar kuarteti harikaydı. Dünya gözümüze güzel görünüyordu. Münih'te birahanelerde olaylar çıkaran, polisle çatışan Adolf adlı eski bir onbaşıdan arada bir bahsediliyor ama çoğunlukla alay ediliyordu. Hiç kimsenin ciddiye aldığı yoktu.

"Bir süre sonra Nadia'yla tanıştım. Tarih öğrencisiydi. Önce 'Çok tatlı bir kız' diye düşündüğümü hatırlıyorum. Birkaç gün sonra 'Çok güzel bir kız!' demeye başladım. Bir hafta sonra düşüncem 'Harikulade gözleri var'a dönüştü. Bir süre geçince de 'Yüzü, gözleri, bedeni bir ressamın başyapıtı gibi' demeye başladım. Artık ders dışı saatlerde de onu düşündüğümü fark ediyordum. Sabah giyinip okula gitmek, onu göreceğim için tatlı bir telaşa dönüşüyordu. Gece yatağıma uzandığımda Nadia'yı düşünüyordum, hafta sonunda müzik yaptığımız sırada da aklım ondaydı. Uçucu, zarif hareketleri, küsmüş bir çocuk gibi duran harikulade dudakları vardı ve bunlar hiç gözümün önünden gitmiyordu. Onun bütün bunlardan hiç haberi yoktu ama ben bir ay gibi bir süre içinde ona sırılsıklam âşık hale gelmiştim. 1934 yılıydı. Hitler iktidara geleli bir yıl oluyordu ve o ünlü kanunu..."

"Devlet Memuriyetiyle ilgili kanun" dedim.

Maximilian şaşırmıştı.

"Nereden biliyorsunuz?"

"Okudum dedim ya! Neyse, siz devam edin."

"Korkunç ve beklenmedik bir darbeydi bu. Üniversitedeki Yahudi kökenli hocalarım işi bırakmak zorunda kaldılar. Bu arada Yahudi öğrencilere de baskılar başladı. Onların da okuması imkânsız hale geldi. Üniversitelerdeki Nazi öğrenciler, terör estiriyorlardı. Nadia ısrarla okula gelmeye devam ediyordu ama bir gün bahçede Nazilerin onu da tartakladığını gördüm. Hemen müdahale ettim."

“Evet” diye araya girdim. “Çevrenizde hiç de hoş şeyler olmuyordu herhalde o günlerde. Örneğin, Yahudi Boykotu Günü.”

Bilgiçlik taslıyordum. Ama asıl amacım, profesörün o çok merak ettiğim hikâyesini biraz geciktirmekti. Öyle merak ediyordum, öyle bir heyecanla bekliyordum ki, başladığında biraz daha hazır durumda olmak için bilerek geciktiriyordum.

“Evet” dedi. “Haklısınız. Yahudi Boykotu Günü Nazileri cesaretlendiren ilk büyük barbarlıktı. Nadia’nın babasının da terzi atölyesine gitmişler ve adamcağızı feci şekilde dövmüşlerdi.”

“Peki, Alman halkı bu vahşete dur diyemez miydi?”

Maximilian gülümsedi. “Hirsch’in kitabını okumuşsunuz” dedi. “Hirsch o gün sessiz kaldığı için Alman halkını hiçbir zaman affetmedi ama bence çok haklı değildi.”

“Neden?”

“Çünkü halk ancak örgütlü olduğu zaman etkili olabilir. Yoksa tek tek insanlar, zorbalık karşısında sinerler. Genel kuraldır bu. Alman halkının da elinde bir şey yoktu. Ama partiler ve diğer örgütlenmeler suçluydu elbette.”

“Yine de anlamıyorum” dedim. “Komşularına zorbalık yapılırken bir halk niye sessiz kalır?”

Maximilian gözlerini gözlerimin içine dikti.

“6-7 Eylül 1955’te burada ne olduğunu hatırlasanıza” dedi. “Hem de bu mahallede, Pera’da. Bütün Rumların mağazaları yağmalanıp, birtakım vahşi gruplar Türk ve Müslüman olmayan vatandaş avına çıkmadı mı? Bir linç günü değil miydi o da?”

“Öyleymiş” dedim.

“Peki, sıradan halk sesini çıkarabildi mi?”

“Bildiğim kadarıyla çıkaramadı. Sadece bazı Türkler komşuları olan Rumların, Ermenilerin hayatını kurtardılar.”

“Yani vicdanlı insanların bireysel çabaları.”

“Evet.”

“Yanlış anlamayın. Bunları Türk halkını suçlamak ya da olup bitenleri Nazi canavarlığıyla kıyaslamak için söylemiyorum. Her ülkenin tarihinde böyle olaylar vardır ama sıradan halk sesini çıkaramaz. Size biraz önce ne dedim: Her iktidar öldürür! Kimi daha az, kimi daha çok.”

“Anladım profesör, sizin hikâyenize dönelim” dedim.

“Hani profesör demek yoktu.”

Uzanıp koluna dokundum.

“Ağzımdan kaçtı. Tamam Max, devam edin lütfen.”

Şaka olduğunu belli eden bir hareketle parmağını uzatıp uyardı.

“Hımmm, bir daha olmasın!”

Güldüm. Artık rahatlamış ve kendimi iyice hazırlamıştım.

“Evet, Max... Nazilerin Nadia’yı okul bahçesinde tartakladıkları günde kalmıştık. Sonra?”

Cevap vermeden, gözlerini beyaz masa örtüsü üzerindeki bir noktaya dikti. Bir süre kıpırdamadan öylece durdu. Sonra, sanki oradan izlediklerini aktarıyormuş gibi, kesintisiz ve tekdüze bir sesle anlatmaya başladı.

Ses kayıt cihazının küçük kırmızı ışığı sürekli yanıp sönüyordu.

Garsonlar gelip gidiyor, şarabımızı dolduruyor, masadaki servisi yeniliyorlardı. Profesör bazen hiçbir şeye aldırmadan anlatmaya devam ediyordu. Bazen de yapılan bir işlemin tamamlanmasını bekliyor, şarabından biraz içiyor, hatta başka bir konuda üç beş kelime konuşuyordu. Sonra tekrar beyaz masa örtüsünün o noktasına gözünü dikip, kaldığı yerden anlatmaya devam ediyordu.

Ben bazı yerleri dinleyemiyordum. Bazen elimi yüzüme kapayıp ağlamak geliyordu içimden, bazen de ayağa fırlayıp haykırmak, isyanımı yüksek sesle

dile getirmek. Ama mümkün olduğunca sakin durmaya çalışıyordum. Aşırı hareketler yapıp dikkatini dağıtmamaya özen gösteriyordum.

Dayanamayacağım bazı yerlerde, onu dinliyormuş gibi görünüp aklımı başka konularla meşgul etmeye çalışıyordum. Yeter ki onun anlatmasına engel olacak davranışlarda bulunmayayım, diye düşünüyordum. Çünkü iyi dinlemesem bile, masadaki cihaz nasıl olsa her şeyi kaydediyordu. Birkaç kere ara vererek, istediğim hızda nasıl olsa dinleyecektim.

Yine de bir ara dayanamayarak, hızla ayağa kalktım. Gözlerim dolmuş, içim iyice daralmıştı. Bir şey söylemeden tuvalete gittim. O anda bir şey söyleyecek gücüm yoktu.

Döndüğümde masa boştu. İçime bir korku düştü. Panikle masanın ortasına baktım. Evet, ses kayıt cihazı oradaydı; kırmızı kırmızı yanıp sönüyordu.

Biraz sonra geldi profesör. Bir anda sanki dinlenmiş gibiydi. Yüzü gülüyordu. Anlatmak, belki de onu biraz hafifletiyordu.

“Özür dilerim Max” dedim, “hikâyenizi böldüm.”

Dünyanın acısını yaşamış olgun bir sesle,

“Önemli değil” dedi. “Hatta bir ara vermemiz iyi oldu.”

Arayı biraz daha uzattık. Şaraplarımızı yudumladık. Garsonlardan, masayı toplamalarını ve biraz meyve getirmelerini istedik. Sonra gözlerini yine masadaki o noktaya dikti ve aynı şekilde anlatmaya başladı. Gözleri bazen kısılıyor, yüzünde acı ifadesi beliriyor, bazen gözlerinde umut parlıyor, Pera Palas’ın çok sayıdaki loş ışıklarından ikisi gibi bakıyordu. O beyaz noktada gördüklerinin ona acı verdiği, sonra umutlandırdığı, peşinden hayal kırıklığı yaşattığı belli oluyordu. Ama sesinde tekdüzelik hiç değişmiyordu.

Anlattıkça yüzüne can geliyordu. Kalbinde biriktirdiği yükü bir başkasıyla paylaşmasının ona iyi geleceğini hissediyordum. Bir yıla varmadan öleceğine göre, birisi bu hikâyeye tanıklık etmeliydi.

Bu sırada lokanta yavaş yavaş boşalmıştı. Ortalık sessizleştikçe profesörün sesi daha çok duyuluyordu. Garsonlar, kenarda köşede uykulu uykulu dikiliyor, son müşterilerin bir an önce kalkıp gitmesini istediklerini belli ediyorlardı.

Elimi yumuşakça elinin üstüne koydum. Hiç aldırmadan sözlerine devam etti. Anlattığı bölümle ilgili sözlerini tamamlayınca, başını kaldırıp yüzüme baktı.

“Kabalık etmek istemiyorum ama galiba kalkmamız gerekiyor Max” diye fısıldadım. “Bizden başka kimse kalmadı.”

Dalgın dalgın etrafına baktı.

“Tabii, tabii” dedi. Eliyle işaret ederek hesabı istedi. Hesap pusulası zaten şef garsonun elindeymiş. Hemen getirip masaya koydu. Max oda numarasını yazıp imzaladı. Kalkarken de ben biraz bahşiş bıraktım. Lobiye çıktık.

“Hikâyenin sonunu mutlaka dinlemem lazım Max” dedim. “Bar da birazdan kapanıyor. Dışarıdaki barlardan birine gitmek ister misiniz?”

“Hayır!” dedi. “Bu saatte çıkmayalım ama siz odama buyurun. Mini barda size ikram edecek içkilerim var.”

Galiba en mantıklısı buydu. Nasıl olsa Kerem babasında kalacaktı. Eve belli bir saatte gitme mecburiyetim yoktu. Hikâyenin sonunu gerçekten merak ediyordum. Bir iki saat odasında oturmanın bir sakıncası yoktu ama o saatten sonra İlyas’ı çağırmam doğru olmazdı. Olsun, otelin önündeki taksilerden birine binip giderdim.

Max’la meşhur asansöre bindik ve resepsiyondaki gece nöbetçisinin bakışları altında yukarı çıktık. Odaya gelince rahat koltuklara yerleştik. Max mini bardan konyak çıkardı.

Konyağı kadehlerimize koyduktan sonra devam etti:

“Size İstanbul yaşamı, o dönemin hocaları ve üniversite ile ilgili birçok şey anlatabilirim ama hissediyorum ki şu anda bunun zamanı değil.”

“Haklısınız” dedim. “Lütfen Nadia’yı anlatın. Onu bulabildiniz mi?”

Başını salladı.

“Tamam.”

Sessizce bir süre bekledik. Sonra içmeye başladık.

Profesörün anılarında 1930'ların sonlarına gelmiştik. Max tekrar anlatmaya hazırlanırken, zavallı anneannemi düşündüm. Demek ki onun felaketi de bu zamanlardan hemen sonra başlamıştı.

Profesör, anılarını lokantadaki gibi kesintisiz bir şekilde anlatabilmek için biraz enerji toplamaya çalışıyor gibiydi. Uzun, zorlu bir yolculuğa çıkmadan önceki insanlar gibi, en rahat edeceği şekilde oturuyor, moralini yükseltecek konulara değiniyordu.

Bardaklarımızı tekrar doldururken konyak bitti. Konuyu dağıtıp biraz oyalanmak için fırsat bulduğuna memnun olmuş gibi gülümseyerek kalktı. Telefona gidip bir şişe Martell konyağı sipariş etti. Hiç konuşmadan konyağın gelmesini bekledik. Sessizlik uzadıkça, odada dayanılmaz bir gerilim oluşuyordu. Sonunda kapıyı çalan garsondan Martell'i alıp, bardaklarımızı doldurdu. Ve yine o tekdüze sesiyle, lokantada kaldığı yerden anılarına devam etti.

Sehpanın üzerindeki ses kayıt cihazının düğmesine hemen dokundum. Küçük kırmızı ışığı yanıp sönmeye başladı.

Bir süre kıpırdamadan dinledikten sonra, içimden bir şeyler yapmak, yaşanan olaylara müdahale etmek isteği duydukça kalkıp dolaşmaya başladım. Elbette altmış yıldan da daha önce yaşanmış o günleri değiştiremezdim. Ama bir türlü kabullenemiyordum.

Nasıl olsa kayıt cihazından dinleyeceğim için, profesörün anlattıklarını kaçırmamak gibi derdim yoktu. Hatta bazen biraz farklı şeyler düşünmek işime geliyordu.

Kendi dönemimi, çevremdeki insanları düşündüm. Bu kadar büyük kıyımlar, korkunç acılar yaşanmıyordu. Ama insanlar hâlâ, sanki bu hayatı nasıl zorlaştırabiliriz, nasıl çekilmez hale getirip mutsuzluğa neden oluruz diye, gece gündüz düşünüyorlar, sürekli bunun için uğraşıyorlardı. İyi ki her zaman, profesörün gençliğindeki kadar fırsat yakalayamıyorlardı.

Max'ın sesinin çatallaştığını fark ettim. Sonra tamamen durdu. Çok yorulduğunu, yüzünün bembeyaz kesildiğini görebiliyordum. Kırışık elleri titriyordu. Hem maddi, hem manevi bir yorgunluktu bu. Ama nasıl olsa hikâyenin sonuna geliyorduk. Biraz daha anlatırdı, ben de onu yatırır eve giderdim.

“Çok yoruldunuz Max, ama” dedim, “herhalde az kaldı. Sonra sizi dinlenmeye bırakacağım.”

Beni çok şaşırtan bir cevap verdi:

“Hayır! Az kalmadı. Asıl hikâye şimdi başlıyor.”

Bunun üzerine “O zaman lütfen yatağınıza uzanın profesör!” dedim. “Uyumazsanız anlatırsınız. Eğer uyursanız da hikâyenin sonunu yarın özetlersiniz.”

Önce biraz itiraz eder gibi oldu ama gerçekten dayanacak hali kalmadığı için sözümü dinledi. Üstündekileri çıkarmasına, pijamasını giymesine yardım ettim ve onu yatağına yatırdım.

Profesör yatağında yan dönmüş durumda yatıyor, ben de onun yanındaki koltukta oturuyordum. Yorgun, kırgın bir sesle anlatmaya devam ediyordu.

Romanya, Almanya, İstanbul, Ankara arasında, çeşitli isimlerle birlikte dolaştırıp duruyordu beni. Acılar, heyecanlar hissediyordum. Sonra gözümde canlanan görüntüler yavaşlamaya, dağılmaya başladı. Ve Max’ın sesi sustu. Hafif ama düzenli nefeslerle uyuyordu.

Gürültü yapmadan kalktım, bir süre pencereden Haliç’i, cumartesi trafiğiyle dolu olan Tarlabaşı bulvarını seyrettim. Acaba kapıyı çekip gitmeli miydim? Ya biraz sonra uyanır da hikâyeye devam etmek isterse diye düşünüyordum. Sonra ani bir kararla ceketimi çıkarıp ben de yatağa girdim. Aynen Black Sea Motel’de olduğu gibi ona arkasından sarıldım. Ben de çok yorgundum. Önce beni fark etmedi sandım ama sonra duruşunu hiç değiştirmeden,

“Teşekkür ederim” dedi.

Uçağın içi karanlık. Pencereler kapalı olduğu için dışarıda havanın aydınlık mı karanlık mı olduğunu göremiyorum. Düşünüyorum da, günümüzde yaşayan insanların büyük bir çoğunluğu için, henüz bir insan ömründen bile kısa bir geçmişteki olaylar ne kadar da uzakta kalmış görünüyor.

Yaşanan onca göçün, onca acının, gizlenen onca olayın sonraki kuşaklara bir etkisinin olmayacağı düşünülebilir mi? Profesörün yaşadıklarını yaşamamış bile olsalar, bu insanlar, onları yaşayanlar tarafından yetiştirilmedi mi? Koskoca

gökyüzündeki şu küçücük uçağın içinde uyuyorlar. Perdelerin arkasındaki geniş bir dünyadan habersiz olunca, ne kadar karanlık bir dünya!

Çevremdeki koltuklarda, birkaç kişi uyanıyor. Tuvalete gidenler çoğalıyor. Çoğu orta yaşın üstünde erkek. Herhalde prostatları zorluyor onları. Hiç tanımadığın insanların gece hallerini görmek ne garip. Şu anda, profesör geldikten sonra yaşadığım günlerle ilgili aldığım notları kopyala-yapıştır yapmaya ve bir düzene sokmaya ara verip, kendilerinden söz eden kelimeler yazdığımı bilmiyorlar.

Yazdıklarımın sadece bu sayfalarını okusalar, yatağındaki yabancı bir adama gidip arkasından sarılmış olmam ne kadar tuhaf gelir insanlara. Ama Max'ın hikâyesini bilseler, hatta onun hikâyesini o dokunaklı sesinden ve uykusuz şekilde dinleseler...

Kısa bir ara vermeden önce bu bölümü bitireyim.

Yatağa girerek arkasından profesöre sarıldıktan sonra, teşekkür ettiğini duymuştum.

“Ne için?” diye sordum.

“Bundan sonrasını, böyle daha kolay anlatırım.”

“Bu size sarıldığım ilk sefer değil, Max.”

“Evet, biliyorum. Onun için de teşekkür ederim. Hayatımı kurtardınız.”

Bu sefer ikimiz de giyiniktik ama ben aynen ilk sefer olduğu gibi çok yoğun, neredeyse elle tutulur bir şefkat duygusunun içine gömülmüştüm yine. Başımı sırtına yasladım. Güzel kokusunu içime çekerek öylece kaldım.

Yorgun sesi artık bir fısıltıya dönüşmüştü.

Biraz arkamdaki sehpanın üzerinde, kayıt cihazının kırmızı ışığının yanıp söndüğünü bilmenin rahatlığıyla, Max'ın sadece sesini dinliyordum. Sözleri dinlenebilecek gibi değildi.

Bu acılı adama bütün iyileştirici gücümü geçirmek istercesine sıkı sıkıya sarılmış durumda o korkunç felaketi düşünürken uyumuşum.

Telefonumun ziliyle uyandım. Saat öğlene yaklaşmıştı. İlyas beni ne zaman alacağını soruyordu. “Eve gelmene gerek yok İlyas” dedim. “Saat 2’de Pera Palas’a gel, orada buluşup profesörü götürelim.”

“Peki efendim” dedi.

Profesör yanımda da, odada da yoktu ama banyodan su sesi geliyordu. Bir süre sonra beyaz bir bornoza sarınmış olarak çıktı. Kendini toplamıştı, bana gülümsedi.

“Ne kadar derin uyuyordunuz!” dedi. “Ah gençliğin o güzel uykuları...”

Ben de kalkıp duş yaptım, kendime geldim. Uykusuz gece, içki ve ağlamak gözlerimin altını morartmış, yüzümü şişirmişti. Buz gibi suyla kompres yaptım biraz. Max’a çirkin görünmek istemezdim.

Sonra odaya kahvaltı söyledik. Haliç manzarasına bakarak siyah, sert filtre kahvelerimizi içip birer yumurta ve biraz peynir yedik.

Kahvaltı bitince profesörün bavulunu yerleştirdik. Bana gülümseyerek lila kaşkolu boynuna bağladı. Sonra, bavulun bir bölmesinden bir mektup çıkarıp bana uzattı.

“Size dün bahsettiğim mektup bu.”

Mektubu okurken çok uğraşmama rağmen hıçkırıklarıma engel olamadım. Max, arkası dönük olduğu için gözlerimin dolduğunu göremezdi ama yine de okumaya devam edemiyordum. Neden önünü dönmüyordu? O da mı gözlerini benden saklıyordu acaba? Ağır adımlarla banyoya gitti. Oysa daha yeni çıkmıştı oradan.

Mektubun bir kopyasını çabucak yazdım. Tam son kelimeleri yazarken, banyodan çıktı. Ona mektubu uzattığımda aldı ve bavulunun bölmesine koydu. Kopya mektubu ise katlayıp cebime koydum. Elimle cebime hafifçe bastırarak,

“Ona iyi bakacağım, Max” dedim.

Gülümsedi. Başka hiçbir şey konuşmadık. Odada sessizce biraz zaman geçirdik. Sonra aşağıya indik. Otelin hesabını üniversiteye fatura edeceklerdi, o da ekstraları, yani yemekleri, içkileri falan ödedi. Keman kutusu elindeydi. Bir

vale valizini aşağı indirdi, İlyas’a teslim etti.

Arabaya binip oradan ayrıldık. Havaalanına kadar da hiçbir şey konuşmadık, kahvaltı da sessiz geçmişti.

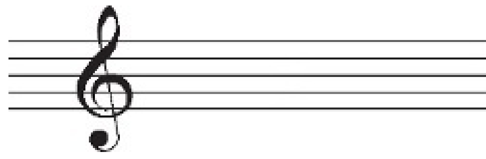
Pazar günü olduğu için yollar nispeten tenhaydı.

Terminalde onu uğurlarken yanağımdan öptü ve alçak sesle,

“Teşekkür ederim” dedi. “Her şey için” diye ekledi.

Sonra arkasına bakmadan gitti, siyah paltosu, şapkası, kemanı, valizi ve boynundaki lila atkısıyla kayboldu.

14

O gittikten sonra içine düştüğüm boşluk duygusu anlatılacak gibi değildi. Bir anda dünya değişmiş, bambaşka bir hal almıştı. Havaalanındaki onca insanın bir şehirden başka bir şehre, bir ülkeden başka bir ülkeye gitmek için koşturup durması, bavullar taşıması, bir yerlere yetişmeye çalışması gözüme anlamsız devinimler gibi görünmeye başladı.

İlyas beni eve götürürken, arabanın arka koltuğunda oturmuş, dışarısını seyrediyordum. Ne çok insan vardı trafikte! Birbirinden kopuk, diğerlerinin neler yaşadığından habersiz ne çok insan vardı. Çeşitli amaçlar peşinde, çeşitli kaygılarla akıp gidiyordu hayat. Ama kimse kimsenin hikâyesini bilmiyordu.

Eve girince, kendimi bir koltuğun üstüne attım. O pazar gününün öğleden sonrasını, mümkün olan en az hareketle geçirmek istiyordum.

Çantamdan ses kayıt cihazını çıkardım. Max'ın dün akşamdan bu sabaha kadar anlattıkları bu küçücük cihazın içindeydi. Elimde müthiş bir hikâye tutuyordum. Hayatın sırrına ermek üzere gibi hissediyordum kendimi.

Bilmediğim çok şey öğrenmiştim son birkaç günde. Daha birkaç kuşak önce bu topraklarda ne inanılmaz olaylar yaşanmıştı! Bu dünyada insanların başından neler geçmişti! Daha geçen hafta hiç haberim olmayan birçok olaydan artık haberim vardı. 60 yıl önce yaşananlar, bana artık tanıdık geliyordu. Ve eksik olduğum, araştırmam gereken, öğrenmem gereken ne çok konu vardı.

Böyle düşünüyordum, ama merak ettiğim bütün o bilgilere ulaşmamın bile, tek başına bir anlamı olmayacağını da çoktan anlamıştım.

Babaannemin neler yaşadığını, tüm tarihi olaylarıyla birlikte bilsem ne olacaktı? 60 yıl önce, 100 yıl önce, 600 yıl önce bazı günlerde neler olup bitmiş, bilsem ne olacaktı? Profesörün, Nadia'nın, dün anılarını anlatırken adı geçen onca insanın bu şehirde yaşadıklarının bilgisini ne yapacağım? Bütün bunları ancak o insanların bir hikâyesi olarak algılayınca bir anlamı olabilirdi.

Havaalanında kendilerini koşuşturmaya kaptırmış o insanlar, yolda gelirken gördüğüm araçların içindeki telaşlı yolcular, üniversitedeki şişman kadınlar, dükkânlarda alışveriş yapanlar, hepsinin beni ilgilendiren ancak tek bir yönü olabilirdi: Her birinin yaşadığı kendi hikâyeleri.

Her bir insanın hikâyesi, bizi kendi başımızdan geçen olaylar kadar ilgilendirirdi. Yeter ki kendi gerçekliği içinde kavransın. Her hikâye, sonuçta insan varoluşunun bir hikâyesi değil miydi? Ve akıp giden hayatın?

Elimdeki ses kayıt cihazına tekrar baktım. Kalkıp cihazın pilini değiştirmeli, sonra baştan sona dinlemeliydim. Hatta tekrar tekrar dinlemeliydim. Ve sonra bu hikâyeyi anlatmalıydım; yazmalıydım. Ancak anlatmak için uğraşırken anlayabilirdim bu hikâyeyi. Bire bir gerçekleri anlatmak şart değildi. Gerekirse profesörün anlattığından biraz farklı bir biçimde anlatmalıydım. Bir insanın hikâyesinin bütün insanların hikâyesi olduğunu hissederek yapmalıydım bunu.

Ama bu işe ertesi gün başlamalıydım. O pazar öğleden sonrasını ve akşamüstünü, hiçbir şey yapmadan oturarak geçirmek istiyordum. Çok yoğun geçen günlerden sonra biraz kendime gelmeliydim.

Oturduğum koltukta, gözlerimi kapadım. Ergen bir kız olmaya adım attığım günleri hatırladım. Pazar günleri bir bulaşık suyu kadar sıkıcı ve anlamsız gelirdi bana. Babam maç seyreder, gün ışığında ekranı iyice soluklaşmış siyah-beyaz televizyondaki oyunla heyecanlanır, annem ya mutfakta yemek hazırlar ya da yemek masasının başında kaşları çatılmış olarak bulmaca çözer, bana da yapacak hiçbir şey bulamadan sıkılmak düşerdi. Elime bir roman alıp küçük odama kapanır, bir süre sonra da uyurdum. Ağabeyim dışarıda olurdu. Ben de dışarı çıksam gidebileceğim bir yer yoktu. Apartmana, yılların biriktirdiği havagazı ve yemek karışımı bir koku sinmiş olurdu.

O gün yine aynı şeyleri hissediyordum. Bir haftada hayatımı altüst eden, merak duygumu kamçılayan, beni uyandırıp canlandıran her şey Max'la birlikte gitmişti. Biraz sonra Ahmet Kerem'i getirecekti. Onunla, birbirinin aynı olan günlerimizi yaşamaya başlayacak, her gün görevlerimizi yerine getirecek, gece olunca yatıp uyuyacak, ertesi gün yine aynı şeyleri yapmak üzere uyanacaktık.

Üniversiteye gidip gelecektim, yemek yiyip uyuyacak, ertesi gün yine üniversiteye gidecektim, yemek yiyip uyuyacak, ertesi gün yine üniversiteye gidecektim, yemek yiyip uyuyacak, ertesi gün yine üniversiteye gidecektim, yemek yiyip uyuyacak, ertesi gün yine üniversiteye gidecektim, yemek yiyip uyuyacak, sonra yine üniversiteye gidecektim... Ve bu böyle belki otuz yıl devam edecekti.

Aynı yollar, aynı insanlar, aynı dedikodular.

Evet, profesörün hikâyesinin içine girmek, benim için bir kurtuluş olacaktı.

Üstelik başımda Süleyman gibi bir dert de vardı. Kemanı aldığımı görünce kızgınlığı daha da artmıştı herhalde. O kemanı satmak için mi saklamıştı yoksa bizden intikam almak için mi, bilemiyordum.

Kerem gelince doğruca bilgisayarın başına geçti. Ertesi gün okula gideceğini, erken kalkacağını, geç kalmadan yatması gerektiğini söyledim. Ama itiraz etmeyip, "hıı, tamam" gibi cevaplar vermesinin tek nedeni, belli ki beni başından savmaktı.

Onu bilgisayarın başından kaldıracak enerjiyi bulamadım kendimde. Ayaklarımı sürüyerek yatak odama gittim. Ne var ki, yatınca da uyku tutmadı. Aslında fiziksel bir yorgunluğum yoktu, böyle erken bir saatte uyuyamamam normaldi.

Sağa sola dönerken, gözüme komodinin üzerindeki sayfalar ilişti. Bezgince uzanıp aldım. Romanya'dan gelip İstanbul açıklarında kaderine terk edilmiş olan *Struma* gemisi ile ilgili birkaç bilgiye daha bakmaya karar verdim. Memnun bir şekilde okumaya başladım; merak ettiğim bir konuda bir şeyler okurken uykum gelene kadar oyalanmış da olacaktım.

Ama İstanbul açıklarında bekleyen *Struma*'nın durumunu okumak, insanın içine sıkıntı dolduruyordu:

Her iki alt güvertede de oda sayısı çok eksikti. Uyumak için yeterli yer yoktu. Hatta insanların gün boyu hareket edebilecekleri serbest bir alan bile kısıtlıydı. Banyo ya da duş yoktu. Bebekler için lavabo bulmak bile çok zordu. Çamaşır yıkamanın da bir yolu yoktu. İnsanlar üzerlerindeki giysileri değiştiremeden yaşıyorlardı. Daha da kötüsü, 769 kişi için sadece bir tuvalet vardı ve kapısının önünde sonu gelmeyen bir kuyruk oluşuyordu. Bu nedenle yolcular ihtiyaçlarını güvertede giderdiler. Bütün güverte dışkıyla kaplandığından zemin kayganlaştı ve etrafa dayanılmaz bir koku yayıldı.

Sıhhi şartlar son derece kötüleşmişti. Yolcular arasında bulunan yirmi doktor gece gündüz dizanteri vakalarıyla uğraştılar. İlaç darlığından dolayı, hastalara çok az miktarda ilaç verildi. İki delikanlı bu koşullarda akli dengesini yitirdi.

Gemideki yaşam koşulları son derece olumsuzdu. Yolcular uykusuzluk çektikleri için gün saat sabah 4'te ya da 5'te başlıyordu. Daha önceden seçilmiş

olan kişiler güverteye çıkıp yolcuların yüzlerini yıkamaları için gerekli suyu kovalarla denizden çekiyorlardı.

Yakıt yetersizliği nedeniyle çay üç günde bir dağıtılıyordu. Çay kaynatmak için bazı günler sebzelerin bulunduğu tahta sandıklar kırılıp yakılıyordu. Gıda olarak herkese bir portakal, biraz fıstık ve bir parça şeker veriliyordu. Sıcak yemek ancak birkaç günde bir yapılıyordu. Ekmek en değerli gıda olduğundan yolculara verilmiyordu. Çocukların her birine süttozundan yapılmış yarım bardak süt ve bir tek bisküvi veriliyordu.

Türkiye'de, Filistin'de ve ABD'de bulunan siyasi nüfuza sahip Yahudiler de bir şeyler yapmaya çalışıyordu. İstanbul Yahudi cemaati liderlerinden Simon Brod ile Rifat Karako, *Struma* yolcularını kurtarmak için ellerinden gelen tüm gayreti gösterdiler. Yolcuların gemiyi terk edip karayolu ile Filistin'e gitmelerine izin verilmesi için resmi makamlara türlü vaatlerde bulundular, ancak bütün bu gayretler sonuçsuz kaldı.

İngiliz hükümeti ve gizli servisi, *Struma* konusunun büyümemesi ve Yahudilerin Filistin'e gitmemesi için her türlü çabayı harcıyordu.

Bir yandan da gemide hayat devam ediyordu. Her şeye rağmen hayatın devam etmesi, bu acılı hikâyede bile, insandan umut kesilemeyeceğinin bir kanıtı olarak, tarihsel belgelerde yer almıştı.

İki genç, gemide bulunan haham tarafından evlendirildi. Yolcular boş geçmekte olan günleri değerlendirmek için sosyal faaliyetler düzenlediler. Koğuşlardan birinde bulunan iki müzisyen her gece konser verdi. Yolcular arasında İbranice edebiyat ve Yahudi tarihi dersleri için sınıflar oluşturuldu.

O yıl İstanbul görülmemiş bir kış yaşıyordu, ortalık buz tutmuştu. Ama İstanbul'da yaşayan Yahudiler, göçmenlere moral vermek amacıyla sahilde bir ateş yaktılar. *Struma*'dan görülen bu ateşin sönmemesi için kıyıya durmadan odun taşıdılar.

Struma ile ilgili bunca acıyı, içimi donduran bu kadar korkunç bilgileri okurken, böyle sıcak satırlarla karşılaşmak, içimi ısıttı. Biraz gevşedim. Herhalde bu sayede uykuya dalmışım.

Ertesi sabah üniversiteye gidince Süleyman'ın bir şeyler karıştırmış olduğunu anladım. Çünkü sekreterler, özel kalem, hademeler bana tuhaf tuhaf bakıyor,

kendi aralarında fısıldaşıyorlardı. Ben yaklaşınca konuşmalarını kesip susuyorlardı.

Erkeklerin gözünde açlık, kadınlarınkinde ise düşmanlık pırıltıları görülüyordu. 87 yaşındaki bir adamla seviştiğimi düşünüyor olamazlardı herhalde. Ama tutumları bu saçmalığa inandıklarını gösterir gibiydi. Sanki bu olay rektörlük çalışanlarına yeni bir enerji getirmişti. Benim kuruduğum hafta, onlar yeşermişti. Acaba rektörün haberi var mıydı olup bitenlerden? Yani bu söylentilerden?

Bu saçmalıklarla başa çıkacak gücüm normalde vardı elbette ama o hafta bunu yapamazdım. Mecalim yoktu, umutsuzdum, kırgındım, bıkkındım, yılgındım.

Buna sadece Max'ın hayatımdan çıkması sebep olmamıştı. Nadia'nın hikâyesiyle anneannemin ve babaannemin hikâyeleri birbirine karışmış, içimi sonsuz bir acıyla doldurmuştu. Birbirini tanımayan, Türk, Ermeni ve Yahudi üç kadının başına gelenler, dünyaya, insanlığa dair bütün umutlarımı yıkmış, neredeyse içimden yaşama isteğini çekip almıştı.

İnsanoğlunun kötülüğü karşısında uyuşup kalmıştım. Bu yüzden o hafta üniversiteyle, dedikodularla, sonsuz bir şehvet duyarak kötülük üreten kurnaz Süleymanlarla uğraşacak halim yoktu. Kaçmak geliyordu içimden.

Ani bir kararla masamdan kalkıp dışarı çıktım. En az bir hafta üniversiteye gelmeyecektim. Bir doktor raporu uydururdum nasıl olsa. Kızacaklardı ama artık ne olursa olsun diye düşünmeye başlamıştım.

Bu son bir hafta beni çok değiştirmiş, yaşamakta olduğum hayata dışarıdan bakmama, yeni değerlendirmeler yapmama neden olmuştu. Beyazıt Meydanı'na kadar yürüyüp bir taksiye bindim. Yağmur ya da kar yoktu ama hava kapalı ve griydi.

Eve gittim. Rektörlük sekreterine telefon ettim. Hasta olduğumu, birkaç gün işe gelemeyeceğimi, doktor raporunu göndereceğimi söyleyip, bir yanıt vermesine fırsat bırakmadan kapattım.

Ev dağınıktı; lavabo kirlenmişti, çarşafların değiştirilmesi, eşyaların tozunun alınması gerekiyordu. Hele Kerem'in odası dayanılır gibi değildi, ama hiçbir şeye elimi sürmedim.

Bir süre hareketsiz oturduktan sonra Tarık'a telefon ettim.

"Akşam buluşalım mı?"

"Ooo" dedi neşeli bir sesle. "Senin ihtiyar gitti mi?"

"Evet!"

"Tamam" dedi. "Yedi buçukta seni evden alayım mı?"

"Hayır, ben sana gelirim."

"Tamam" dedi. "Hadi bye!"

Sonra yatak odamdaki perdeleri örttüm, zifiri karanlık odada yatağıma girdim ve taş gibi uyudum.

Akşamüstü kapı ziliyle uyandım. Kerem'di. Anahtarı vardı ama yine de kapıyı çalardı böyle.

"İyi geçti mi okul?" dedim.

"Evet!" dedi, odasına gitti.

Zaten çok ince bir tel olan iletişimimiz, anlaşılan yine kopmuştu.

Küveti sıcak suyla doldurup içine girdim. Banyo musluğunu çok az akacak biçimde açık bıraktım. Durgun suda yatmaktansa, su sesi duymak hoşuma gidiyordu. Sıcak su ve köpüklerin yorgun bedenime ve örselenmiş duygularıma iyi geldiğini hissettim. Gözlerimi kapattım. Kendimi suyun koruyucu şefkatine bıraktım. Son bir haftada olanları sıraya koymaya çalıştım. Başaramadım. Aklım çok karışıktı.

Sonra giyinip hazırlandım, hafif bir makyaj yaptım, Kerem için kızarmış tavuk kanadı ısmarlayıp masanın üstüne biraz para bıraktım ve çıktım. Saat 8'di.

Tarık gökdelen rezidanslardan birinde oturuyordu. Bina girişinde sıkı güvenlik vardı. Görevliye o akşam geleceğim hakkında bilgi verilmiş olmalıydı; adam asansöre kadar bana eşlik etti. Yukarı çıkıp kapıyı çalınca, kapıyı Tarık kendisi açtı. Evde yalnızdı, hizmetçisini göndermişti demek ki.

Yüzü pek güzel sayılmazdı ama vücudu epeyce sıkıydı. Bunda gençliğinin yanı sıra haftada üç gün gittiği spor salonunun etkisi de vardı tabii. Dairesi minimal ve soğuk bir biçimde döşenmişti. Ahşap, desenli kumaş, perde gibi ortamı ısıtacak hiçbir şey yoktu. Her yer beyazdı. Duvarlara asılı olan objelerin çoğu metaldi. Ama 27. kattaki dairenin çok güzel bir Boğaz manzarası vardı. Yere kadar uzanan salon camından Boğaz ışıkları mücevher gibi parlıyordu. Anadolu yakasındaki sahil yolunda gidip gelen arabalar, Boğaz Köprüsü'nün ışıkları, Kuleli Askeri Lisesi'nin aydınlatmaları ve gelip geçen koca gemiler harika bir görüntü oluşturuyordu.

İçimdeki sıkıntının hafiflemeye başladığını hissettim. "Hadi şarap içelim" dedim.

"Ben sana beyaz Porto hazırlamıştım" dedi.

"Sağ ol ama" dedim, "bu akşam kırmızı şarap istiyor canım."

Her zaman çok güzel şarapları olurdu. O akşam harika bir İtalyan şarabı olan Amarone açtı. Kocaman kadehlere koydu. Birinci kadehleri hızla içtikten sonra beni öptü. Bense onu ittim. Ne olduğunu sorunca, aksi bir sesle,

"Canım istemiyor!" dedim.

Üstelemedi. Sadece,

"Ne oldu sana?" diye sordu.

"Bilmiyorum" dedim biraz utanarak.

Gerçekten de öyleydi. Ne yaptığımı bilmiyordum. Sonra Boğaz'a bakan cam ve metal masada yemek yedik. Bir suşi delisi olduğu için bu konuda İstanbul'un en iyi lokantası olan Mori'den suşi getirtmişti. Taze ve harikaydı hepsi de. İstanbul yuppie hayatı, onun için vazgeçilmez bir tarzdı.

"Demek senin ihtiyar gitti" dedi.

"Nereden benim oluyormuş?"

"Canım, lafın gelişi."

“Tamam öyleyse.”

“Nasıl biriydi?”

“Anlatması uzun sürer.”

“Niye?”

“Canım, bildiğin yabancı profesörlerden biri işte” diyerek kapattım konuyu.

Tarık’a Max’tan bahsetmek istemiyordum. Nedense bana acı veriyordu bu. Max’a saygısızlık gibi geliyordu.

“Sen söyle bakalım, nasıl bu kadar neşeli olabiliyorsun?”

“Niye olmayayım?” diye sordu.

“En büyük ekonomik krizi yaşıyoruz. Dolar bir anda bir milyon yedi yüz bin lira oldu. İflaslar, intiharlar, hapsedilen iş adamları, batan bankalar... Sen de para işindesin. Nasıl bu kadar rahat olabiliyorsun?”

“Çünkü akıllıyım.”

“Ne demek o?”

“Brown’da okurken ve sonra borsacılık hayatımda bir şeyi iyi öğrendim.”

“Nedir o? Söyle de biz de yararlanalım.”

“Bilmek kolay da sağlam sinir lazım.”

“Hadi, çatlatma insanı!”

Yüzünde ukala bir gülümseme belirdi. Bu konularda konuşmayı seviyordu.

“Kalabalıkla birlikte ve panikle hareket etmeyeceksin.”

“Yani?”

“Herkes alırken satacaksın, herkes satarken alacaksın ve panikle hareket etmeyeceksin.”

“Bu krizde öyle mi yapıyorsun yani? Borsada hepimiz batmadık mı?”

Bir kahkaha attı. Koltuğuna iyice yayılarak, şarabından büyükçe bir yudum aldı.

“Hayır, tam tersine hepimiz kazandık.”

“Ben de mi?”

“Elbette. Hayatında en çok para kazandığın günler oldu bu dönem. Sen bir yandan profesörü gezdirirken bir yandan da zengin oluyordun.”

Heyecanlandım doğrusu, kim heyecanlanmaz. Çünkü gelirken paramın battığını söyleyecek, ben de bundan dolayı mahvolacağım ama yine de onu suçlamayacağım diye düşünmüştüm.

“Nasıl oldu bu mucize?”

“Bak, herkes korktu ve elinde avucunda ne varsa dövize çevirip, yurtdışına kaçırmaya çalıştı.”

“Sen ne yaptın?”

“Bir kuruşu bile dövize çevirmedim. Türk lirasında kaldım.”

“Sen deli misin? Para paçavraya dönmüşken...”

Almanya’da 1 doların 4,2 trilyon mark olduğu dönem aklıma geldi. Bir süre sonra böyle paralar, yakacak niyetine kullanılıyordu.

“İşin sırrı burada” dedi. “Basitçe anlatayım. Türk lirası bir anda o kadar gözden düştü ki gecelik faiz yüzde dokuz bine çıktı.”

“Eeee?”

“Ben de seninki dahil bütün müşterilerin parasını ve kendi paramı bu faize yatırdım. Her gece yüzde dokuz bin ne demek. Paran her gece doğuruyor demek.”

“Ama dövize karşı...”

“Böyle bir durum sürdürülemez, göreceksin dolar da normalleşecek. Sen bana güven. Hem şu anda döviz olarak bile çok iyi kazanmış durumdasın!”

“Ne kadar?”

“Geçen aykinin en az iki misli. Ama sabret, kaç misline çıkaracağım paranı. Kriz dönemleri en iyi kazanılacak dönemlerdir ama birçok kişi bunu bilmiyor.”

Kafamdan bir hesap yaptım. Eğer param üç misline çıkarsa, çalışmama bile gerek kalmayabilirdi.

Tarık “Yeni zenginlerden Maya Hanım’ın şerefine” diyerek kadehini kaldırdı.

“Aman o sözü kullanma, nefret ederim” dedim.

“Hangi lafı?”

“Yeni zengin. Sen hiç nouveau riche kavramını duymadın mı?”

“Duymadım, Fransızca bilmem.”

“Yeni zengin demek. Ama türedi zengin, sonradan görme anlamına kullanılıyor.”

“Aman” dedi, “bırak bu saçmalıkları, zengin zengindir, eskisi yenisi mi olurmuş!”

Amerikan üniversitelerinde yetişen yeni iş adamları böyleydi işte. Hayat “winner”lardan ve “loser”lardan oluşuyordu. Bunun da tek ölçüsü paraydı. Biraz önce ona niye Max’ı ve yaşadıklarını anlatmak istemediğimi anladım. Çünkü zaten anlamayacaktı. O dünyaya o kadar uzaktı ki. Artık bu yeni dünyada babaannemi, anneannemi, Nadia’yı, Max’ı anlayacak insanlar kalmamıştı. Onu “hikâye” denen şey ilgilendirmezdi.

Başımı çevirip Boğaz manzarasına bakarak daldım. Nedense bu üç kadın birbirine karışmıştı kafamda. Hepsini bir arada, sanki tanışıyorlar, konuşuyorlar gibi düşünüyordum. Nadia Mavi Alay’daydı, anneannemle beraber Kızılçakçak Gölü’ne atlıyordu. Babaannem, *Struma*’daydı. Üç ayrı din, üç ayrı kadın ama ortak kaderler.

Okulda İbni Haldun’un bir sözünü öğretmişlerdi, yıllarca unutamamıştım. “Coğrafya kaderdir.” İşte bu üç kadının kaderi de doğdukları coğrafyaya ve zamana göre çizilmişti.

Ama yine de Tarık’a gelmek dertlerimi hafifletmişti. Geçmişin aniden üstüme çökmesi çok bunaltmıştı beni. Bu kadar acıyla başa çıkamayacağımı hissediyordum. Doğrusu, küçük bir bencillik de vardı işin içinde. Bu yakışıklı genç adamın bana değer verdiğini görmek, onun materyalist ve neşeli dünyasına ucundan kıyısından dokunmak iyi gelecekti. Düşündüğüm gibi, gerçekten iyi de gelmişti. Hem zengin olduğumu da öğrenmiştim. Daha ne olsun!

Ha, bir de doktor işi vardı elbette. Kadın doktoru olan ağabeyinden bana bir haftalık rapor yazdırmasını istedim. Bunun kolay olduğunu ve ertesi gün şoförüyle üniversiteye göndereceğini söyledi.

Akşam beni eve bırakmak için ısrar etti.

Bir tek Kerem’in odasından ışık sızan karanlık daireme girdiğimde kendimi daha iyi hissediyordum. İçimdeki karanlık sıkıntı bulutları hafiflemişti.

Şu anda Max ne yapıyor acaba diye geçti aklımdan. Herhalde uyuyordu, çünkü o da dün geceyi uykusuz geçirmişti. Yaşına ve hastalığına rağmen çok sağlam bir adamdı. Ben bu yaşımda onun yaşadıklarına dayanamazdım.

Gündüz uyumuş olduğum için hiç uykum yoktu. Bilgisayarı açıp Erich Auerbach’ın *Mimesis* adlı kitabı hakkında yazılmış yorumları okudum. Bütün yorumcular kitabı göklere çıkarıyor, edebiyat eleştirisi alanında yazılmış en iyi kitap olduğunu belirtiyordu. Daha önce de Dante hakkında bir kitap yazmıştı. O kitap hakkındaki makaleleri de okudum.

Max’ın söylediği gibi, Auerbach’ın kitaplarını Türkçeye çevirmek bir hayat amacı olabilirdi. Ayrıca *Struma*’nın hikâyesini anlatmak da. Mavi Alay’ın gizli trajedisini gün yüzüne çıkarmak da. Acaba bundan sonra hayatımı buna göre mi düzenleseydim? İşim dışında kalan boş zamanlarımı buna mı ayırsaydım? Kendime bu soruları sordukça içimdeki boşluk duygusunun azaldığını hissediyordum. Bir amaç lazımdı bana. Tarık’ın o sahte dünyası arada sırada hoştu, eğlenceliydi ama hayatıma bir anlam katamazdı.

Profesörün anlattıklarını toparlayıp, Maximilian ile Nadia’nın hikâyesini yazarak işe başlamalıydım. Ses kayıt cihazının düğmesine bastım. Bu sefer, kayıt

yapılmakta olduğunu gösteren kırmızı ışığı değil, yeşil ışığı yanıyordu.

Maximilian ile Nadia’nın

Hikâyesi

1934 yılında, Münih şehrinde uzun boylu, ince yapılı genç asistan, Hukuk Fakültesi’nin bahçesindeki küçük kalabalığa doğru uzun adımlarla yürüyordu. Her zamanki gibi üzerine tam oturan ve hareketlerindeki zarafeti tamamlayan bir takım elbise giymişti ama her zamankinden daha telaşlı bir şekilde hareket ediyordu.

Böyle, bir noktaya doğru kararlı bir şekilde ilerlemesi, o sırada oldukça hareketsiz olan okul bahçesinde dikkatleri üzerine toplamasına neden oluyordu. Zaten dikkat çeken bir genç adamdı Maximilian Wagner.

Genç kızların dikkatini çekiyordu; yakışıklı ve kibardı. Nazilerin dikkatini çekiyordu; vücut yapısı itibarıyla, Ari, üstün bir ırkın gurur duyulacak bir üyesiydi. Nietzsche’nin “Übermensch” tanımının canlı bir tanığı gibiydi. Hocaların dikkatini çekiyordu; çalışkan, özgür düşünceli ve çok genç bir bilim adamıydı.

Bahçede toplanan yüzlerce öğrencinin arasından geçip, dokuz on kişilik grubun bulunduğu noktaya ulaşınca, son adımını yere sertçe vurarak durdu. Grubu oluşturan Nazi öğrenciler de, dikkatlerini aralarına aldıkları genç kızdan çekip asistana yönelttiler.

1934 yılının Almanya’sında, bir hoca öğrencilerin yanına gelince saygıda kusur edilemezdi. İster henüz 20 yaşında olsun, isterse öğrencilerden sadece bir iki yaş büyük olsun, sonuçta bir asistandı o. Üstelik herkes emindi ki, gelecek yıllarda çok başarılı bir profesör olacaktı. Yakında tüm dünyaya egemen olacak Büyük Almanya’nın ihtiyaç duyduğu türde, kendi alanında bir dünya otoritesi olarak tanınacak, Ari ırktan büyük bir bilim adamı olacaktı.

İşte bu nedenle Nazi öğrenciler, etrafını sardıkları kızı hırpalamayı, onu itip kakmayı kestiler ve Maximilian Wagner’e döndüler.

Ortalarındaki genç kız ise bir eli saçlarında, diğer eli boğazında, hacmini küçültmek ister gibi orada öylece duruyordu. Saçını çekip duran ellerden ve omzuna, boğazına bastırılan sert parmaklardan kendini korumaya çalışırken yaptığı son hareketle aldığı pozisyonu koruyordu. Dağınık siyah saçlarıyla

kızaran yüzünün arasından, öfke ve korku dolu bakışlarla bakıyordu.

Genç asistan, elini bu Yahudi kıza uzattı. Genç kız, etrafını saran öğrencileri iterek kendine açtığı yoldan geçti ve Maximilian'ın elini tutmadan onun arkasına geçti. Artık daha dik duruyordu. Gözleri genç asistanın omuz hizasına geliyordu. Bahçede ilgi merkezi olduğu için etrafına bakmaya utanıyor, asistanın hemen arkasından, onun omzundaki bir noktaya bakarak duruyordu.

Nazi öğrencilerden biri,

"Ama siz Ari bir Alman'sınız. Niye bu Yahudi'yi koruyorsunuz?" diye sordu.

Maximilian,

"Ben bir öğrencime haksızlık yapılmasını engelliyorum" diye, kendinden emin bir şekilde yanıt verdi. "Burası bir hukuk fakültesi, unuttunuz mu?"

Bunun üzerine homurdanarak dağıldılar.

Kısa bir süre sonra, gözler üzerlerine çevrilmiş de olsa, bahçenin ortasında sadece ikisi kaldılar. Dönüp genç kızla göz göze geldi. Utangaç ve biraz da hayran bakışlarla karşılaştı.

"Nadia, iyi misiniz?"

"Çok teşekkür ederim. Şimdi iyiyim elbette."

Maximilian, eliyle yol göstererek,

"Buyurun, bir kahve içelim" dedi.

Yürümeye başladılar. Aslında genç adam, nasıl bu kadar kendinden emin ve sakin davranabildiğine şaşıyordu. Aylardır bir yakınlık kurmaya çalıştığı kızın yanında, hiç heyecanlanmadan nasıl böyle kontrollü davranabiliyordu? Herhalde bir insanlık görevini yerine getirmeye odaklandığı için, çok da kişisel olmayan bir iletişim olarak görüyordu bunu.

Oysa haftalardır, hatta aylardır, her gün, her saat Nadia'yı düşünüyordu. Ona birkaç metre yaklaştığında bütün vücudu ve ruhu bir anda değişiyor, sanki kendisini yönetemez hale geliyordu.

Fakülte binasına birlikte girerlerken, Maximilian, hayatında yeni bir dönemin başladığını hissetmenin sevinci içindeydi. O akşamüstü ilk kez bir masada karşılıklı oturdular ve kahvelerini yudumladılar. Kahvenin yanında bir tane de Bienenstich keki ısmarlayıp bölüştüler.

O anda Nadia'ya yakın olmaktan başka bir şeyi umursamayan genç asistan kendini iyi hissediyordu ama aslında çok tatsız bir ortamdaydılar. Günler sürekli kötüye gidiyordu. Nadia artık okula gelemeyeceğini görüyordu, çok üzgündü.

"Ben size özel ders veririm" diye teselli etti onu Maximilian. "Lütfen kabul edin. Bu haksızlık kanıma dokunuyor."

Nadia'nın başı öne eğikti. Hafifçe dudaklarını ısırdı.

"Nazilerin dediği gibi, siz Ari bir Alman'sınız. Neden böyle bir riske giriyorsunuz?"

"Ben Alman olmaktan önce bir hukukçuyum" diye yanıtladı Nadia'yı. "Şu anda ülke bir kriz geçiriyor ama aklı başında Almanlar çıkacaktır, Alman halkı bu gidişe bir dur diyecektir, göreceksiniz."

Nadia umutsuzca adamın yüzüne baktı. Bir şeyler söylemek istiyor ama söyleyemiyor gibiydi. Minnet ve sevecenlik dolu gözlerle baktığı halde, olumsuz bir yanıta hazırlanır gibi başını yavaşça iki yana sallıyordu.

"Lütfen" diye ısrar etti genç asistan. "Sizin için değilse bile benim vicdani sorumluluğum olarak özel ders vermeme izin verin. Bir süre sonra bu çılgınlık bitecek, o zaman sınava girer ve okula devam edersiniz."

"Bilmem ki?"

"Fakülteye gelerek risk almanızı istemiyorum. Nazi ideolojisine kapılan öğrenciler her gün biraz daha şiddet yanlısı oluyorlar. Geçen gün bir profesör dostum, bu öğrencilerin gönderdiği bir tehdit mektubunu gösterdi. Korkunç şeyler yazmışlardı. Eğer her gün sizin için endişe etmemi istemiyorsanız bu teklifimi kabul edin lütfen."

Nadia'nın yüzündeki güvensizlik ifadesini ve gizlemeye çalıştığı ama çok da başaramadığı korkuyu görmemeye imkân yoktu. Bir süre sonra inadının gevşemeye başladığına dair ilk işaret geldi.

“Okula gelmemi tehlikeli bulduğunuza göre demek ki bu dersler orada verilmeyecek.”

“Hayır... yani evet, orada verilmeyecek.”

“O zaman?”

Genç adamın yüzüne mutlu bir gülümseme yayıldı, ilk defa elini genç kızın elinin üstüne koymaya cesaret etti.

“Merak etmeyin siz” dedi. “Yer konusunu düşünmeyin. En güvenli yerde olacak bu dersler. Kimse size ilişmeyecek.”

Birkaç gün sonra bir akşamüstü, Maximilian, evde heyecanlı bir hazırlık içindeydi. Çalışma odasında hazırladığı meyve suyu bardaklarının üzerini peçete ile örtüyordu. Aynı peçeteden, kurabiye tabağının üzerinde de vardı.

Odanın kapısının önünden geçmekte olan annesini görünce, koşup kadını yakaladı.

“Bu ceketin rengi pantolonumla uyumlu mu?”

“Evet Max, biraz önce de söyledim ya, kıyafetin çok güzel.”

“Evet, söylemiştin de... Ya ceketimi çıkarırsam, diye soracaktım. Hava güzel... Sadece gömleğimle ve pantolonumla kalırsam... Acaba biraz daha koyu renk bir gömlek mi giyseydim?”

“Hımm, evet, bunun bir koyu tonu vardı ya, sen en iyisi o gömleğini giy.”

Genç adam koşar adım yatak odasına yöneldi. Annesi ise arkasından seslendi.

“Max! Neydi ders vereceğin bu kızın adı?”

“Nadia! Gelmek üzeredir, ben odamdayken gelirse, sen karşılarsın değil mi?”

“Elbette” dedi kadın.

Sonra koridordaki saate baktı. Dersin başlamasına daha yarım saatten fazla vardı. Şefkatle güldü.

O akşamdan sonra Maximilian, haftada iki gün Nadia’ya ders vermeye başladı. Dersler dışında da gittikçe daha sık görüşmeye başladılar. Her fırsatta buluşuyorlardı. Nadia, görüşmek için neredeyse hiçbir girişimde bulunmasa da, Max’ın tekliflerini kabul ediyor, kendini pek geri çekmiyordu.

Bir hafta sonu öğleden sonra dört enstrümanın uyumlu sesi salona yayılıyordu. İki keman, bir viyola ve bir viyolonsel. Maximilian ve arkadaşları her hafta buluşup müzik çalışıyorlardı. Son haftalardaki bu kuartet çalışmalarının genellikle bir konuğu da oluyordu: Nadia.

O gün Schubert’in Serenad’ını çalıyorlardı. İnsanın içine işleyen müzik akıp giderken, genç kız ayağa kalktı ve kapıyı açıp balkona çıktı. Üniversiteye ait bu binanın arka tarafa bakan balkonundan, okulun boş bahçesi görünüyordu. Tatil günü olduğu için Nadia’nın oraya gelmesinde bir sakınca görmüyorlardı. Nadia balkonda, arkası müzik çalışan gençlere dönük, kıpırdamadan orada öylece durmaya başladı.

Eser bitince Max da balkona çıktı. Omuzlarından tutup yumuşak bir şekilde kızı kendine çevirdi. Birden yüreği yandı genç asistanın. Kızın güzel gözleri yaş içindeydi. Hiçbir şey söylemeden genç adamın gözlerine baktı, sonra, boynuna sarıldı ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Max, kızın hıçkırıklarının biraz azalmasını bekledikten sonra sordu:

“Nedir seni üzen?”

Yanıt alamayınca, sorusuna devam etti.

“Bestecinin Hitler gibi bir Avusturyalı olması mı?”

Nadia konuşamayacak haldeydi.

“Sonra anlatırım” dedi.

Birkaç gün sonra, evdeki bir özel ders saatinde, Max, bu olayı hatırlatıp, nedenini tekrar sordu. Uysal bir şekilde yanıtladı kız.

“Söyleyeceklerim belki anlaşılmaz gelebilir ama” dedi, “güzelliğin bu derecesi içimde sevinçle birlikte bir acı duygusu yaratıyor. Belki de insan olmanın sınırlarının aşıldığını hissediyorum. Varoluşsal bir boşluğa düşüyorum. İnsan

böyle bir şeyi nasıl yaratabilir, nasıl yaratabilir? Tanrı'nın sesi bu!"

O hafta sonu kuartet çalışmasına Nadia gelmedi. Max, arkadaşlarına, bazı insanların müzik eserlerinden daha fazla etkilendiğini söyleyerek bir sohbet konusu açtı.

Müziğin bazı insanları, diğerlerinden daha fazla heyecanlandırdığı, daha fazla etkilediği üzerinde durdular. *Kreutzer Sonat* yazarı Tolstoy'un, çalışırken ve bazı hassas dönemlerinde müzik dinleyemediğini konuştular. Büyük yazar müzikten çok etkilendiği için, duygularının fırtınaya tutulmuş yaprak gibi olduğunu, varlığının en temelden sarsıldığını söylüyor, bu yüzden müzik dinleyemiyordu.

Max, arkadaşlarına, Nadia'nın da o insanlardan birisi olduğunu söyledi. Müziği bizler gibi "güzel sesler" olarak algılayamıyordu o. Varoluşu temelden sarsılıyordu.

Çalışmadan sonra dağılırlarken, Max, arkadaşlarına kararını açıkladı: Nadia için bir serenad besteleyecekti. Bütün müzik yeteneğini ve yüreğini içine koyacağı bir serenad. O günden sonra bir amacı bu olacaktı.

Max'la Nadia daha çok birlikte olmaya başladılar. Lokantalara gidiyorlar, parklarda el ele tutuşarak yürüyorlardı. Dışarıdan bakanlar için çok ilginç bir görüntü oluşturuyorlardı. Uzun boylu, sarışın adamın yanında incecik, narin, uzun siyah saçlı ve yeşil gözlü bir genç kız. Kimselere benzemeyen bir görüntüsü vardı Nadia'nın. Sanki hem Kuzeyli, hem Güneyli gibiydi. Birlikte gidemedikleri tek yer konser salonlarıydı. Bir akşam ünlü bir şefin yönettiği orkestradan *Beethoven 5*'i dinlemek için konsere gitmişlerdi. Nadia konser boyunca boncuk boncuk terledi, elleriyle koltuğun iki yanına yapıştı, sonunda nefes alamaz hale gelince Max onu dinleyicilerin kınayan bakışları altında salondan çıkarmak zorunda kaldı. Birlikte geçirdikleri her gün, Max'ın kıza olan sevdasını daha tutkulu bir hale sokmuştu ama bunun yanında anladığı bir şey daha vardı. Nadia'nın sinir sistemi son derece zayıftı ve sık sık yakalandığı duygu fırtınaları onu bir sonbahar yaprağı gibi titretiyordu.

Maximilian o günlerde Goethe'nin Genç Werther'in Acıları'nı tekrar okumaya başladı. İlk gençliğinde bu romanı okuduğunda beğenmiş ama bu kitabın niçin gençler arasında bir intihar salgınına yol açtığını anlayamamıştı. Oysa şimdi anlıyordu. Demek ki romanın derin anlamını kavramak için sırılsıklam âşık olmak gerekiyordu. Artık kendisi o durumdaydı. Günün ve gecenin her anında

Nadia vardı. Okulda ders verirken onu düşünüyor, keman çalarken onun yüzünü hayal ediyor, her gece yatağa “İyi geceler sevgilim” diyerek giriyor, sabah “Günaydın Nadia” diye kalkıyor, onsuz geçen her anını güçlükle katlanılması gereken kayıp saatler olarak görüyordu. Tek tesellisi Serenad’a çalışmaktı. Schubert gibi bir devin, müzik tarihinin belki de en ünlü Serenad’ından sonra böyle bir işe kalkışmak delilikti belki ama o yılmıyor, annesinin salonda duran görkemli Bösendörfer piyanosunun başında melodiler, armoniler deniyor ve bunları notaya geçiriyordu.

Schubert bu eseri 1826’da yazmıştı. Bir yaz günü, pazar sabahı Schubert dostlarıyla dolaşırken yakın arkadaşı Tieze’nin Zum Bierstack bahçesinde, bir masada oturduğunu görüp yanına gitmişti. Tieze’nin önünde, açık bir kitap vardı. Schubert kitabı alıp sayfalarını karıştırdı. Bir sayfada durdu, o sayfadaki şiiri gösterdi ve “Aklıma çok tatlı bir melodi geldi, keşke yanımda bir nota kâğıdı olsaydı” dedi. Arkadaşı Doppler, bir tren biletinin arkasına birkaç nota çizgisi çiziktirdi. Schubert o bahçede çalınan kemanların, oradan oraya koşan garsonların ve eğlenen insan kalabalığının arasında bu ölümsüz melodiyi yazdı. Eserin orijinali şan için bestelenmişti.

Maximilian için büyük bir şanssızlıktı bu. Besteleyeceği eser ister istemez Schubert’inkiyle karşılaştırılacak ve sonuç kendisi için hiç de iyi olamayacaktı ama o yine de bestenin adının Serenad olmasında ısrar ediyordu. Bunun sebebini de tam bilmiyordu. Niçin sonat vs. değil de Serenad? Müzik eserlerindeki tek form bu değildi ki. Bunları kendi kendine sorduğunda bulabildiği tek cevap “İçimden öyle geliyor!” oluyordu.

(Burada Maya olarak araya girmek zorundayım. Çünkü Maximilian’ın anlattığı bu dünya o kadar yabancı geliyor ki, sanki gerçek olduğuna inanamıyorum. Bu kadar saygıdeğer ve acılı bir adamın ağzından duymasam abartı deyip geçerdim herhalde. Bir roman yüzünden intihar eden insanlar, sevgilisinin hayaliyle yanıp tutuşan gençler, bestelenen serenadlar. Bugünün dünyasında böyle şeyler mümkün değil. Ahmet’in, Tarık’ın, hatta büyüyünce Kerem’in böyle şeyler yapacağını düşünmek komik bile geliyor. Belki romantizm de bulaşıcı bir şey. Bu iş sadece dönemle açıklanabilir. Zamanın ruhu dedikleri şey doğru galiba. Neyse, hikâyeye geri dönelim.)

Maximilian’ın annesi Hannelore iyi bir piyanistti. O dönemin zengin aileleri çocuklarının eğitiminde müziği ihmal etmezlerdi. Hannelore de çocukluğundan itibaren en iyi hocalardan ders alarak, mükemmel bir piyanist olarak yetişmişti.

Maximilian bir öğleden sonra bitirdiği besteyi annesine verdi ve birlikte çalmalarını rica etti. Anne piyanoda, oğul kemanda eseri ilk kez icra ettiler. Tempoyla ve armoniyle ilgili bir iki sorunu birlikte çözdüler.

O akşam Nadia onlara yemeğe gelecekti. Uzun masanın başında hoş bir yemek oldu. Politikadan ve ülkede artmakta olan gerilimden konuşmamaya dikkat ettiler. Hele Yahudi meselesini hiç kimse açmadı. Yemekten sonra salona geçip kahve içerken Hannelore “Max çok güzel bir eser besteledi” dedi.

Maximilian annesinin lafı ağzından aldığını belirterek,

“Ben de tam bu eseri çalmamızı rica edecektim” dedi.

Hannelore piyanonun başına geçti, Max kemanı aldı ve piyanoya göre akordunu kontrol etti. Sonra birlikte çalmaya başladılar. Çok etkileyici ve duygulu bir müzik yayıldı salona. Kimse ses çıkarmıyordu.

Maximilian’ın babası Albert büyük bir zevkle eseri dinliyordu ama esas görülecek durumda olan Nadia’ydı. Heyecanlanıyor, ağlamamak için dudaklarını ısırıyor, nefesi sıkışıyor, yüzü al al oluyordu.Tam bir duygu fırtınasının içine sürüklenmişti ama bu yabancı aile arasında kendini ele vermeden durabilmek için müthiş bir çaba gösteriyordu. Sonunda eser bitti, alkışlandı. Sonra Maximilian ayağa kalktı.

“Herhalde bugüne kadar hiç kimse annesinin yardımıyla bir evlilik teklifi yapmamıştır ama ben yapacağım” dedikten sonra Nadia’ya döndü ve “Nadia, benimle evlenir misin” diye sordu.

Bu kadarı Nadia için çok fazlaydı, ayağa kalktı, gözlerinden fışkıran yaşları göstermemek için yüzünü iki eliyle saklayarak koşup bahçeye çıktı. Oğullarının yaptığı oldubittiyle şaşıran aile, Nadia’nın ardından bahçeye koşan oğullarını seyretmekten başka bir şey yapamadı.

Max, yarı karanlık bahçedeki kameriyeye kaçmış olan Nadia’nın yanına gitti. Sarsılan bedenine sarıldı, başını omuzuna yasladı.

“Ciddiyim Nadia. Benimle evlen lütfen” dedi. Sonra onu ilk kez dudaklarından öptü.

Ertesi akşam Wagner’lerin evine kaygılı bir sessizlik çökmüştü. Maximilian,

ikili koltukta tek başına oturuyor, aralıklarla kısa sözler söyleyen anne babasını dinliyordu. Onların kaygılarını dile getirmelerine, herhangi bir karşılık vermiyordu.

Birbirlerine yakın birer tekli koltukta oturan orta yaşlı kadın ve adam, tek önceliklerinin oğullarının mutluluğu olduğundan kimsenin şüphe etmeyeceği şekilde, çeşitli kaygılarını dile getiriyorlardı. Liberal fikirlere sahiptiler ve Max’ın Yahudi bir kızla evlenmek istemesine, prensip olarak karşı çıkmıyorlardı.

“Bu evlilikten vazgeçmenin, senin için ne kadar acı verici bir karar olacağını biliyorum” diyordu annesi.

Arada uzunca sessizlikler yaşanıyordu.

Albert, “Ama yine de” diye devam ediyordu. “Evlenmeniz durumunda yıllar boyunca yaşayabileceğiniz acılar yanında, bu sıkıntı kabul edilebilir...”

Maximilian sanki anne babasının aralarındaki konuşmaları bitirmesini bekler gibi, hiçbir yanıt vermeden, sadece dinliyordu.

Bu sıkıntılı toplantılar, birkaç gün arayla, birkaç kez daha tekrarlandı evde. Albert oğlunu,

“Karını rahat bırakmazlar, onun anne babasını da rahat bırakmazlar, bir Ari ile evlenmenin cezasını ona ödetmek için hiçbir fırsatı kaçırmazlar” diye uyardı.

Kadın da hemen ekledi:

“Çocuklarınızın nasıl bir memlekette yaşayacağı da belli değil. Belki bir ömür boyu mutsuz bir şekilde ve tehlike içinde yaşayacaklar.”

O akşam Maximilian, ilk kez cevap verdi anne babasına:

“Nadia’yla evleneceğim. Dün akşam o da kabul etti.”

Kadın dili tutulmuş şekilde kaldı. Ne diyeceğini bilemedi. Yardım ister gibi kocasına baktı. Adam da, sanki çok önemli bir gelişme olmuş gibi, konuştukları konuda beklenmedik yeni bir bilgi ortaya çıkmış gibi, derin derin düşündü. Dirseğini bacağına dayayarak eğildi, çenesini avuç içine yerleştirerek bir süre

daha düşündü. Sonra, ani bir hareketle oturduğu yerde doğruldu.

“O zaman, en iyisi şu düğünü yapalım!”

Kadın, gözleri yerinden fırlayacak gibi bakıyordu kocasına. Max, bu arada gülmeye başladı. Adam da ona katılınca, Max’ın gülmesi iyice kahkahaya dönüştü. Sonunda kadın da gülmeye başladı. Üçü de katıla katıla, uzun süre güldüler. Kadın gözlerinde yaşlarla,

“Ben zaten vazgeçmeyeceğini biliyordum” diyordu. “Çünkü o da bir Wagner. Ben bu aileyi çok iyi tanırım. Bir şeyi kafalarına koydular mı...”

Gülüyor mu, ağlıyor mu anlaşılmıyordu.

Bir süre sonra, Albert diğerlerini susturdu. Sözlerinin ciddi bir şekilde algılanması için biraz bekledi ve bir şartını açıkladı:

“Ama başka bir şehre taşınmanızı ve Nadia’nın Yahudi olduğunu elden geldiğince saklamanızı istiyorum. Frau Wagner olarak kimse ondan şüphelenmez.”

Bu öneri hemen kabul edildi. Sonra Nadia’nın ailesini ziyaret ettiler. Terzi olan babası, Romanya kökenli bir Yahudi’ydi. Dış mahallelerde iki katlı harap bir evde oturuyorlardı. Aile üst katta yaşıyordu, baba İsac ise alt katı, eski elbiseleri düzelten, tamir eden, daraltıp bollaştıran bir terzi atölyesi olarak kullanıyordu. Dükkânın üstünde “Schneider” yazıyordu. Yahudi boykotundan sonra dükkâna pek gelip giden kalmamıştı.

Bu kararı onlar da biraz sevinç daha çok da kaygıyla kabul ettiler.

Birkaç hafta sonra, Wagner’lerin büyük evinin bahçesinde, küçük bir nikâh töreni yaptılar ve Katolik usullerine göre evlendiler. Nikâh töreninde haham değil papaz bulundu ama resmi tören bitip el ayak çekilince, iki aile kendi aralarında Yahudi düğün geleneklerini de yerine getirdiler.

Nadia’yla Maximilian, hupa’nın altında durdular. İki aile onların şarap kadehlerine Yahudi usulü kutsayarak şarap döktü ve kadehleri kırdılar. Eski ve Yeni Ahit’ten parçalar okundu, kippa giyildi, ketuba okuma, “yedi dua” gibi bütün Yahudi gelenekleri yerine getirildi.

Sonra, damat ayağa kalkınca, herkes, onun önemli bir şey yapmaya hazırlandığını anladı. Bahçedekilerin dikkatli bakışları altında, Maximilian önceden hazırladığı yerden kemanını aldı. Hannelore de bahçeye çıkarılmış olan piyanonun başında yerini aldı. Kuyruklu Bösendörfer piyanonun iki yanındaki şamdanlarda mumlar yanıyordu.

Max ve Hannelore çaldıkça, Nadia'nın yüzünden birer mücevher gibi gözyaşları dökülüyordu. Beste bitti, müzik sustu. Maximilian alkış seslerinin yatışmasını bekledi. Sonra, çaldıkları parçanın adını açıkladı:

"*Serenade für Nadia!*"

Nazi yönetimi altında olmayacak bir törendi bu düğün. Nadia'nın ailesi çok memnun oldu. Katolik Wagner ailesi ise hoşgörülü davrandı ve her şeye rıza gösterdi.

Yahudiler eskiden beri baskı altında oldukları için Nadia'ya bir de Hıristiyanlarla ortak isim vermişlerdi: Deborah.

Bundan sonra başkalarına karşı Deborah ismini kullanmaya karar verdiklerini birbirlerine ve ailelerine hatırlattılar.

Düğünden kısa bir süre sonra, Maximilian, Heidelberg Üniversitesi'nde işe başladı ve bu güzel şehre taşındılar. Orada, kısa sürede kendilerine hoş bir hayat kurdular.

Frau Deborah Wagner güzel bir Alman ismiydi.

Max'ın çalışmaya başladığı bu üniversitede hiç Yahudi yoktu. Zaten eskisinde de kalmamıştı. Birkaç arkadaşı İstanbul'a gitmişti. Marsilya üzerinden gelen ve onlara aylar sonra ulaşan mektuplarında, o şehirdeki hayattan olumlu sözlerle bahsediyorlardı.

Yeni evli çift, Bay ve Bayan Wagner olarak saygın bir hayat sürüyorlardı. Bu şekilde aylar, yıllar geçiyordu ama geceleri kaygılar, korkular içinde ülkenin durumunu konuşuyorlardı. İşlerin bu hale geldiğine inanamıyorlardı. Birçok kişi gibi onlar da yanılmışlardı. Üçüncü Reich sandıkları gibi birkaç yılda çökmüyor, tersine daha da güçleniyordu. Yahudilerin toplama kamplarına konduğunu duyuyorlardı.

Bu arada Nadia'nın ailesi, babasının ani bir kararıyla, apar topar Romanya'ya gitmişti. Bunu iyi haber olarak karşıladılar. Hiç olmazsa canlarını kurtarmışlardı. Önceden haber vermeden, karşılarına bir engel çıkma olasılığını da ortadan kaldırarak hareket etmişlerdi.

Naziler, insanlık dışı politikalarını artık daha açık bir biçimde savunuyorlardı. Çünkü onları destekleyenlerin çoğu, bunu eskisi gibi yanlışlıkla yapmıyorlardı. Tanıyarak, bilerek, yani onaylayarak destekleyenlerin sayısı gittikçe artıyordu.

Bu arada, Nazi politikasını eleştirenlerin de sesleri tek tük duyuluyordu. Çeşitli yöntemlerle, ustaca, demokratik görüntü yaratılarak muhalefetin etkili olması önleniyordu.

Ne var ki, Paris'ten gelen bir suikast haberi, tam da Nazilerin beklediği bir gelişme olarak kullanıldı. 17 yaşındaki Polonyalı bir genç, anne babasının öldürülmesini protesto ederek, bir Alman elçilik görevlisini vurdu.

Bu olay, Yahudilerin Nazilere saldırısı şeklinde kullanıldı. Gerilim sürekli tırmandırıldı. Alman ırkına karşı girişilen saldırılar konuşulmaya başlandı, bu girişimler mutlaka bastırılmalı, intikamı alınmalıydı.

Gelişmeleri kaygıyla izleyen Maximilian ve "Deborah" Wagner'in korktukları sosyal patlama, 9 Kasım 1938 gecesi başladı. Ertesi gün öğleden sonraya kadar devam eden büyük kargaşa, Almanya'nın ve insanlığın utanç günlerinden biri olarak tarihe geçti.

Saldırılar sonunda Yahudilere ait binlerce işyeri yağmalandı, yüzlerce insan yaralandı. Ve 91 Yahudi öldürüldü. "Kristallnacht" adı verilen bu gecenin sonunda doğan güneş ve çıkan yangınların alevi, yerlerdeki kırılan camlardan yansıyor ve kristal gibi parlıyordu. Zaten "Kristal Gece" anlamına gelen adı da bu nedenle verilmişti bu korkunç geceye.

O gün sinagoglar da yakılıp yıkıldı, hatta mezarlar bile tahrip edildi.

Profesör Maximilian Wagner, gece kıyafeti içindeki zarif karısının elinden tutmuş, üniversiteye doğru yürüyordu.

"Sevgilim, hâlâ vazgeçebilirsin. İstersen dönelim, seni eve bırakayım."

"Ah, Max, bu sefer katılmam gerek. Bu törenlere çok az katıldığımı daha

geçen gün sen söyledin ya. Başkalarına zaten çok seyrek katılıyorum ama seninle ilgili bir törene de katılmazsam, bunu açıklayamayız.”

Öğretim elemanı Wagner, üniversitede çok seviliyordu. Kısa sürede doçent ve sonra da profesörlük ünvanını almıştı. Kendisine tanınan olanaklar ve üniversitedeki konumu sürekli yükseliyordu. Akademik personelin her yükselişi, elde ettiği her başarı ise, toplanmak, eğlenmek, şampanyalı bir kutlama yapmak için vesile oluyordu. Bu kutlamalar, yarı özel, yarı resmi kutlamalar şeklinde gerçekleşiyordu.

O gece, Maximilian’ın yayımlanan yeni eserinin kazandığı başarıyı kutlamak için toplandılar. Kokteyl şeklindeki toplantıda, insanlar kibarca selamlaşıyor, birbirlerine nezaket sözleri söylüyorlardı.

Üniversitede görevli bir kadın, kürsüye çıkarak, düzenlenen bu kutlama gecesi ile ilgili bir açıklama yaptı. Program oldukça kısaydı. Konuşma yapması için rektörü sahneye davet etti.

Rektör, kalıplaşmış bazı genel sözler söyledi. Profesör Maximilian Wagner’in çalışmaları hakkında bilgiler verdi. Sözlerinin sonuna yaklaşırken, kural gereği olduğunu belli eder biçimde sesini yükseltti. Biraz daha heyecanlı görünmeye çalışarak, Alman ırkından olan bilim adamlarının üstünlüklerini anlattı. Örnek bir bilim adamı olan Maximilian Wagner’i kutladı.

Salonun ortasında elinde şişeyle bekleyen garson, tam o anda şampanyayı patlattı. Şişeden fışkıran şampanyayla birlikte salonda alkış sesleri yükselmeye başladı. Rektör de diğer profesörlerin yanına katılıp şampanya içmeye başladı.

Herkes fırsat buldukça Maximilian’ın yanına yaklaşıyor, onu kutluyordu.

Töreni sonlandırmak için tekrar kürsüye çıkan görevli kadın, Eğitim Bakanlığı’ndan gönderilen mesajı okudu. Mesaj biter bitmez, salondaki herkes, sağ ellerini sert bir şekilde uzatarak dağınık bir şekilde bağırdı: “Heil Hitler!”

Deborah’ın içi daraldı. Kendisinin bu selamı vermediği fark edilmiş miydi acaba? Zaten son zamanlarda bazı söylentilerin çıktığını duyuyorlardı. Bu arada, kürsüdeki aksi kadın, gönderilen mesajdaki bazı kelimeleri tekrar etti. Salondaki insanlar bardaklarını bir kez daha sol ellerine aldılar. Karışık bir şekilde, “Heil Hitler” diye bağırmaya başladılar.

Bu sefer Deborah da elini sert bir şekilde uzattı. O kadar sert yaptı ki bu hareketi, omuz başında bir sancı duydu. Bütün gücüyle bağırdı:

“Heil Hitler!”

Kolunu dirseğinden kırarak kendine yaklaştırdı. Sonra ani bir şekilde tekrar ileri uzattı. Deminkinden de sert hareketle, bir selam daha verdi. Ve boğazını acıtacak kadar güçlü bir sesle haykırdı:

“Heil Hitler!”

Gözlerinden yaşlar akıyordu. Maximilian Wagner, titreyerek gergin bir şekilde duran karısına yaklaştı. Kolunu yumuşakça tutup indirdi. Elini omzuna koyarak, kadını kapıya doğru yönlendirdi.

Kimseyle vedalaşmadan çıktılar. Herkes onların böyle selamsız çıkıp gitmesini hoşgördü. Yaşadıkları heyecanı, hele kocasının başarılarıyla gurur duyan Alman kadının duygularını anlıyorlardı. Peşlerinden gülümseyerek bunu konuşuyorlardı.

Eve girerlerken, Nadia, normal sesine geri döndü:

“Özür dilerim sevgilim.”

Max eğilip, kadını ıslak yanağından şefkatle öptü.

Başka bir gün, Max, elinde gazete ve bir ekmekle eve girdi. Kendisini kapıda karşılayan karısını öptü. Ekmeği mutfağa bıraktıktan sonra arka odaya geçtiler. Burası yan daireye en uzak odaydı. Akşamları gazete okuyup sohbet ederken, bu odada bulunmaya dikkat ediyorlardı.

Bir köşe yazarının, Yahudilerin kokularından tanınabileceğini ileri süren yazısını okudular. Yine acı bir şekilde güldüler. Okudukları her haberden, her yorumdan sonra gülme alışkanlığı edinmişlerdi.

Max, gazeteyi bırakıp koltuğunda dik oturmaya başladı. Hayranlık ve sevgi dolu gözlerle gazete okuyan karısına baktı. Sonra uzandı, saçlarından başlayarak, parmak uçlarını yavaşça kadının üzerinde gezdirmeye başladı. Boynuna geldiğinde uzanıp dudaklarını değdirdi.

“Adam haklı belki de!” dedi. “Ben de seni kokundan tanırım. Terapi yerine geçiyor.”

Nadia bu sefer gülmedi.

“Ari ve Yahudi evliliklerini inceliyorlarmış Max!” dedi. “Diğer şehirlerde çoktan başlamışlar buna.” Yüzünde acı dolu bir ifadeyle devam etti. “Bizi yaşatmayacaklar artık burada.”

“Bilmiyorum, hayatım. Ama üniversitede böyle bir araştırmaya girişen olmadı daha. Zaten bizi en güvenilir kesimden kabul ediyorlar. Bir tehlike yok henüz.”

Nadia, ağrıyan başını ellerinin arasına aldı. Artık evlerde ve çarşıda, kadınlar arasındaki konuşmalardan bile, tehlikenin iyice büyüdüğünü anlayabiliyordu. Kocasının sürekli kendisini teselli ettiğinin, tehlikeyi olduğundan daha küçük gösterdiğinin de farkındaydı. Yine de çemberin her geçen gün daraldığını gizleyemiyordu adam. İşler çığırından çıkmıştı.

Nadia, kimliğini gizlediği ve kendisini Alman olarak tanıttığı ileri sürülen birçok kişiyle ilgili çeşitli söylentiler duyuyordu. Hatta bazen, aslında Alman olduğu halde yanlışlıkla yakalanıp kamplara gönderilen kişilerin hikâyeleri dolaşıyordu ortalıkta.

Artık dayanamıyordu genç kadın. Böyle yaşamak istemiyordu.

O kamplardan birine tıkılmak, sadece Max’tan ayrılmak açısından onu dehşete düşürüyordu. Kocasını bir gün göremeyecek olmayı hayal bile edemiyordu.

Daha önemlisi ise, asıl Maximilian’ın kendisinden ayrı yaşayamayacağını hissediyor, kocasının ayrılık acısı yaşamaması için, yakalanmamak konusunda çok dikkatli davranıyordu.

Üstelik bir çocukları olacaktı. En az iki ay olmuştu ve artık tamamen emindi.

Kaygıları ve korkuları giderek artıyordu. Üniversitedeki arkadaşlarının kulaklarına bir şey gelmiş olmalıydı ki, teker teker onlarla ilişkiyi kesiyorlardı. Max her ne kadar “Bizi güvenilir kesimden görüyorlar” dese de, gerçeğin pek de öyle olmadığı apaçık ortadaydı.

Zaten güvenilir kesim diye bir şey yoktu. Herkes herkesten şüpheleniyordu.

Üniversite rektörü, geçen gün profesörü “Hitler’e bağlılık yemini” etmeye çağırmıştı. O da reddetmişti.

Artık Almanya’da barınmaları çok zordu.

Saatlerdir bu konuyu konuşuyorlardı. İkisi de, çoktan gitmeye karar verdiklerinin farkındaydılar. Ama sanki hâlâ bir karar almaya çalışıyorlarmış gibi, birbirlerine gitmek gerektiğini anlatıp duruyorlardı. Birkaç gün önce aynı konuyu Maximilian’ın anne babasıyla da konuşmuşlardı. Onlar da en doğrusunun, genç çiftin ülkeden ayrılması olduğunu düşünüyorlardı.

“Peki, nereye gideceğiz, nerede yaşayacağız?” diye sordu Nadia.

“İstanbul’a... Orada kendimize yeni bir hayat kurabiliriz. Nasıl olsa arkadaşlarımız da var.”

Yurtdışına çıkmak için gereken pasaport ve vize işlerini, Berlin’de nüfuzlu tanıdıkları olan Maximilian’ın babası halletti. Ev eşyalarını, şehrin uzak tarafında, kendilerini tanımayan bir eskiciye sattılar. Profesör Wagner, ailevi bir neden olduğunu bildirerek, üniversiteden istifa etti.

Bir cumartesi günü, trene binip Paris yolculuğuna başladılar. Yola çıkmadan önce profesörün yaptığı son iş, istasyondaki posta kutusuna bir mektup atmak oldu. Bu, rektöre yazılmış bir mektuptu. Nadia bir kez denemiş ama mektubu yazmasını önleyememişti.

Max, tarihi bir önem taşıdığına inandığı bu mektubu yazmayı, kaçamayacağı bir görev olarak görüyordu. Mektupta Üçüncü Reich rejimini eleştiriyor, Adolf Hitler’in ırkçı politikalarını yerin dibine batırıyor ve Yahudi bir eşinin olmasından onur duyduğunu belirtiyordu.

Tren Paris’e doğru yola çıktığında, orada bir hafta kalacaklarını, sonra Simplon Orient Express’ine binerek İstanbul’a hareket edeceklerini konuşuyorlardı. Yeni hayatlarına başlamış olmanın mutluluğu içindeydiler. Trenin güzel ve şık restoran vagonunda bir masaya oturmuşlardı. Garsonlar papyon takıyordu.

“Gelecek güzel günlere!”

Maximilian şampanya içiyordu. Bir kutlama havası içerisindeydi. Nadia ise, kocasına ancak su içerek eşlik ediyordu. Hem hamileydi hem de –herhalde

gerginlikten olacak– son zamanlarda sürekli başı ağrıyordu. O akşam da ağrı tekrarlamıştı.

Sınırda tren durdu, istasyon Nazilerle doluydu. Yüksek siperlikli şapkaları, gamalı haçları, deri paltolarıyla kurt sürülerine benziyorlardı.

Nadia, trende tanıştıkları bir iki kişiye kendini Deborah olarak tanıtmıştı. Artık sınıra çok az kalmıştı. Yakında adını soran herkese, gururla “Nadia” diyecekti.

Maximilian, Nazilere kendisinin ve karısının pasaportlarını, vize belgelerini uzattı. Her şey eksiksiz hazırlanmış olduğu için içi rahattı. Kontrol eden Nazi’ye doğru dürüst bakmadı bile. Tahmin ettiği gibi, suratsız Nazi belgelere damga vurup geri verdi. Sonra, yanındaki diğer görevliyle birlikte, Maximilian’a iyi yolculuklar dileyip yürümeye başladılar. Hatta şapkalarının ucuna nazikçe dokunup “Frau Wagner”i selamladılar.

Belki de o adamlar, hayatlarında gördükleri son Naziler olacaktı. Eh, özleyecek değillerdi ya. Peşlerinden falan bakmadılar. Sohbetlerine kaldıkları yerden devam ettiler. Bu arada ısmarladıkları tatlılar da gelmişti.

Ama Nadia şakaklarını ovuşturup duruyordu. Max, bir bardak su doldurdu.

“Canım, hadi ağrı daha fazla artmadan ilacını iç.”

“Yanımda değil ki, bavulumda kaldı. Birazdan gidip alırım.”

“Yok, ben sana getiririm.”

Max yerinden kalktı. Kadının şakaklarını biraz ovdu.

“Bak göreceksin, İstanbul’a gittiğimizde baş ağrın da geçecek. Çünkü yaşadığın sıkıntılı günler neden oluyor buna.”

“Bekle” der gibi kadının omzuna dokunup yanından ayrıldı. Kompartımanları üç vagon ilerdeydi. Tren hareket etmediği için koridorlarında yürümek kolay oluyordu.

Kompartımana girince Nadia’nın bavulunu açtı, ilaçlarını aramaya başladı. O sırada tren kalktı. Sonunda tuvalet çantasının içindeki ilacı buldu. Hızlanan trenin koridorlarında sağa sola çarpa çarpa üç vagon geçerek restorana geri

döndü. Yiyeceklerin, içeceklerin olduğu gibi durduğu masalarına oturdu. Nadia yerinde yoktu, herhalde tuvalete gitmişti. Beklerken, kadehindeki şampanyadan bir yudum içti. İlacı, az önce su doldurduğu Nadia'nın bardağının tam yanına koydu.

Tren gece karanlığında süratle ilerliyordu. Nazi Almanyasından çıktıktan sonra, sanki trenin tıkırtıları değişmiş, neşeli seslere dönüşmüştü. Artık Fransa topraklarına geçmişlerdi. Bu adamlar yıkılmadıkça bir daha oralara dönmeyeceklerdi. Profesör kararlıydı: Tarafsız bir ülkede Nadia'ya en iyi ve düzenli hayatı kuracak, onu hak ettiği mutluluğa kavuşturacaktı.

Aradan bir süre daha geçti. Nadia hâlâ ortalarda yoktu. Etraftaki insanların Maximilian'a kaçamak bakışlar atması, artık iyice tuhaf bir görüntüye neden oluyordu. Biraz daha bekledikten sonra, vagonun çıkışındaki tuvalete gidip, kapıyı vurdu.

"Nadia, iyi misin sevgilim?" diye seslendi.

Biraz sonra kapı açıldı, içeriden papyonlu şık bir adam çıktı. Bunun üzerine, Maximilian garsona gitti.

"Beraber yemek yediğim bayanı hatırlıyor musunuz?"

Garson,

"Tabii Herr Wagner!" dedi.

"Peki nerede!"

"Sınırda Gestapo gelip Frau Wagner'i trenden indirdi."

"Neee?"

"Evet, aynen böyle oldu. Siz ayrıldıktan sonra gelip Frau Wagner'i aldılar."

Bunları söylemekten gizli bir zevk duyuyor gibiydi. Sahte nezaketinin altında zalim bir Nazi saklanıyor olmalıydı ve durum onu çok eğlendiriyordu.

"Yani karım Almanya'da mı kaldı diyorsunuz?"

“Evet, Herr Wagner! Maalesef öyle!”

“Geri dönmek istiyorum.”

“Dönemezsiniz Herr Wagner! İlerideki istasyona epey var.”

Maximilian, dehşet içinde makiniste koştu. Ona yalvardığı halde sonuç alamayınca, atılıp koridordaki alarm kolunu çekti. Tren, içindeki her şeyi sarsarak çok sert bir şekilde durdu. Hızla gelen kondüktör,

“Ne yapıyorsunuz Herr Wagner!” diye çıkıştı. “Gece yarısı, treni tarlaların arasında durdurdunuz! Burada inseniz bile bir şey yapamazsınız.”

Tam o sırada, Maximilian, hemen arkasında trenin doktorunu gördü. Bıçaklar gibi bir hareketle, elindeki şırıngayı Max’ın koluna sapladı doktor. Bu Maximilian’ın o gece gördüğü son görüntü oldu. Hemen peşinden kolunda büyük bir acı duydu ve kendinden geçti. Etrafa çılgın gibi hareketler yapması, bağırıp çağırması ve en son da alarmı çekip treni durdurması yüzünden, makinist, onun uyutulmasına karar vermişti.

Maximilian kendine geldiğinde kompartımandaki yatağında yatıyordu. Başı ağrıyordu. Kalkmak istediğinde yatağa kelepçelenmiş olduğunun farkına vardı.

Başına gelenler korkunçtu. İnanılmazdı. Kendisi Fransa topraklarındaydı, Nadia ise Gestapo’nun elinde kalmıştı. Hemen geri gitmek istiyordu. Tekrar bağırıp çağırmaya başladı. Kapı açılınca içeriye trenin güvenlik görevlisinin girdiğini gördü.

“Çözün beni!”

“Merak etmeyin, Paris’te çözeceğiz” dedi görevli. Trenin ve yolcuların güvenliğini tehlikeye düşürdüğünüz için yasal yetkimize dayanarak sizi sakinleştirmek ve kelepçelemek zorunda kaldık.”

“Çözün beniiiii!”

Paris’te, trenden inip hemen Almanya’yı aradı. Ama babası telefonda bir garip konuşuyordu. Sanki konuştuğu kişi daha geçen gün telefonda görüştüğü bir arkadaşıymış gibi, Maximilian’ın söyledikleriyle ilgisiz sözler ediyordu.

“Baba ne diyorsun, anlamıyorum!”

“Evet, dostum, en kısa zamanda ben arayacağım seni.”

“Ben şu anda Paris’teyim baba. Trende olanları anlatabildim mi?”

“Tabii, anlaştık. Peki, öyle yapalım. Sen en iyisi oraya git. Evet, en iyisi orası.”

“Babacığım geri gelme mi demek istiyorsun? Zaten gelemem. Rektöre öyle bir mektup yazdım...”

“Gestapo burada!” Babasının sesi fısıltıya dönüştü. Demek bir an durumu söyleyebilecek bir fırsat buldu. Sonra yine normal sesine döndü. “Evet Curt, dostum, dediğim gibi, oraya gidince haberleşelim, olur mu?”

“Anlıyorum baba. Peki, ben İstanbul’a gidiyorum. Baba! Nadia’yı bul, ne olur!”

Paris’te artık yapacak tek işi, İstanbul trenini beklemekti. Max, kendisini kimsenin tanımadığı bu şehrin sokaklarında, gözünden yaşlar akarak dolaşıp durdu. Bir şey yemiyor, içmiyor, bir yere oturup dinlenmiyordu. Kendini çok yorarsa, belki trende uyuyabileceğini, sağ kalabileceğini ve İstanbul’a kadar çıldırmadan gidebileceğini umuyordu. Yaşamak istiyordu. Nadia için yaşamak zorundaydı.

İstanbul Sirkeci tren garında, çoğu Yahudi bir grup insan trenden inecek bir yolcuyu bekliyorlardı. Profesör Wagner’in haberi kendisinden önce ulaşmış ve dostları onu karşılamak üzere gara koşmuşlardı.

Trenden yol yorgunu ve acılı bir adamın ineceğini bildikleri halde, istasyonda Wagner’i gördüklerinde şaşkınlıklarını gizleyemediler. Maximilian, İstanbul’a gelene kadar, perişan haldeki bir canlı cenazeye dönüşmüştü.

Gardaki hareketler birden yavaşladı. İnsanlar sanki cenaze evindeymiş gibi hareket ediyordu. Trenden inen yolcunun karşısında küçük bir sıra oluştu. Bir matem havasında, sırayla sarılarak konuklarına “Hoş geldiniz” dediler.

Profesör, Nadia’yı mutlaka kurtaracaktı. Hayatı pahasına da olsa yapacaktı bunu. Eğer Nadia’ya bir faydası olacaksa, Almanya’ya geri dönecekti. Gerekirse canını feda edip, gidip Hitler’i öldürecekti. Zaten her gece bir başka biçimde

öldürüyordu Hitler’i.

Bunları hiç konuşmadılar. Maximilian, hiçbir şey anlatmadı. Gerek yoktu, her şey apaçıktı ve ortada zaten başka bir konu yoktu. Profesörün İstanbul’daki tanıdıkları, çoğunlukla Bebek semtinde, deniz kıyısında oturuyorlardı. Onu önce Pera Palas Oteli’ne yerleştirdiler. Birkaç hafta sonra da üniversiteye yakın küçük bir ev tuttular. Çünkü Nadia gelene kadar büyük bir daireye ihtiyacı yoktu.

Eve önce Nadia’nın eşyalarını yerleştirdi. Bavulunu açtı, karısının giysilerini ütüleyerek özenle dolaba astı, pabuçlarını yerleştirdi, parfümlerini, kremlerini tuvalet aynasının önüne koydu. O uğursuz baş ağrısı ilacını bile yatağın onun yatacağı tarafındaki komodinin üstüne koydu. Duvarlara tek resimlerini ve düğün fotoğrafları dahil, birlikte çektirdikleri resimleri astı.

Her şey hazırdı. Tek eksik Nadia’ydı. Maximilian robot gibi üniversiteye gidip geliyor, ders veriyor, bir yandan da Türkçe öğreniyordu. Bütün çabasıyla Nadia’nın nerede olduğunu öğrenmeye odaklanmıştı ama o günün şartlarında çok zor bir şeydi bu. Gönderilen ve sansürden geçen bir mektup bile altı ayda gidiyordu. Onca nüfuzuna rağmen, Max’ın babası da hiçbir şey yapamıyor, Nadia’ya ulaşamıyordu. Üstelik Yahudi bir gelin almakla, oldukça büyük bir tehlikeye girmişlerdi, konumları epeyce sarsılmıştı.

Profesör Wagner’in, gerek Türkiye’de yeni tanıştığı, gerekse önceden tanıdığı insanlarla bir araya geldikçe, sadece Nadia hakkında konuşarak iletişimi sürdürmesi mümkün olmuyordu. En çok savaş ve haberler hakkında konuşuyorlardı. Bütün Türkiye bu konuya odaklanmıştı.

Türkiye savaşta tarafsız kalmış bir ülkeydi, Almanlar dahil herkesle arasını iyi tutmaya çalışıyordu. Kristallnacht’ın ertesi günü ölen Atatürk’ün yerine cumhurbaşkanı olan İnönü de, Churchill’in savaşa girme telkinlerine kulaklarını kapatıyor ve ülkeyi ısrarla savaşın dışında tutuyordu.

Ama Türk basınında ve siyasi çevrelerinde, hatta hükümette büyük bir Alman hayranlığı vardı. Hitler ordularının başarı haberi geldikçe, Ankara’da birbirine sarılan, zaferi tebrik eden milletvekilleri bile görülüyordu. Sanki kendi orduları savaşıyordu.

Türkiye Almanya’ya, savaş için ihtiyacı olan kromu sağlıyordu. İstanbul’da bir “Alman Enformasyon Ofisi” kurulmuştu. Alman tezlerini anlatmakta çok başarılı oluyorlardı. Maximilian ve arkadaşları, mülteciler olarak Türkiye’de

yaşayan Alman cemaatinden dışlanmışlardı.

Onlar Teutonia-Haus'ta toplanır, Tarabya'daki rezidansın bahçesinde partiler verirlerdi. Max'ın çevresinin ise buralarda işi yoktu. Tam tersine Alman hükümeti onların geri verilmesi için Türk hükümetine baskı yapıyordu. Adolf Hitler onlar hakkında raporlar hazırlaması ve Türk hükümetine baskı yapması için özel bir temsilcisini yollamıştı:

Scurla!

Tuhaf bir adamdı Scurla.

Hayat üniversitede, lokallerde çeşitli konularla akıp gitse de, Maximilian'ın gündeminde gerçekte tek bir konu vardı. Nadia'yı bulmak, onu kurtarmak. Bu amaçla deli gibi çareler araması ve akıl sorması onu Notre Dame de Sion'a ulaştırdı.

İstanbul'daki meşhur bir okuldu bu. Notre Dame de Sion, Harbiye'de güzel ve eski bir binalar kompleksinde Fransızca eğitim yapan bir kurumdu. Oradan mezun olmuş arkadaşları vardı Maximilian'ın. Hatta bir seferinde, bir İtalyan'la evlenen, Notre Dame de Sion mezunu Şebnem'in nikâh töreni için okul içindeki Saint Esprit kilisesine gitmişti. Bu harika kilisede hep Meryem Ana resimlerinin asılı oluşu, İsa'ya pek az yer verilmesi dikkatini çekmişti.

Önceden bildiği, araştırdığı bir konuydu bu. O dini öğretinin kurucuları Yahudi'ydi. Theodore Ratisbonne adlı bir Yahudi, felsefe yoluyla Hıristiyanlığa ulaşmış, rahip olmuş, 1850 yılında da Paris'te Notre Dame de Sion'u kurmuştu. Varlığını Meryem Ana'ya borçlu olduğu için de bu tarikata Notre Dame de Sion demişti. Sloganları "Bir kalp, bir ruh"tu. Bu yüzden Yahudiliğe yakın dururlardı.

Zaten profesör oraya, savaş yıllarında zor duruma düşen Yahudilere yardım ettiklerini öğrendiği için gitmişti. Onlara bütün hikâyesini anlattı.

Çok üzüldüler ve Nadia için dua edeceklerini söylediler. Ama onu kurtarmak için ellerinden bir şey gelmeyeceğini belirttiler. Tam umutsuzluğa kapılmış olarak onlara veda ediyordu ki başrahibe,

"Size bir tek kişi yardım edebilir Herr Wagner!" dedi. "O da Peder Roncalli."

Profesör Wagner, heyecanlı günler yaşamaya başladı. Önce, adını duymamış

olduğu Peder Roncalli'nin kim olduğunu araştırdı. Başrahibenin söylediğine göre Vatikan'ın İstanbul'daki gayriresmi özel temsilcisiydi. Türkiye ile Vatikan arasındaki resmi temaslar henüz başlamadığı için, gayriresmi olarak Papa'yı temsil eden Angelo Roncalli Türklerin büyük sempatisini kazanmış, çok iyi dostluklar kurmuş, hatta Katolik dualarının Türkçe yapılmasını sağlamıştı.

İlerleyen yıllarda oldukça tanınmış bir kişi olacaktı Roncalli. En önemlisi, 23. John adıyla Papa olacaktı. İtalyanlar ona "İyi Papa" diyeceklerdi ve ölümünden sonra da "aziz" ilan edilecekti. İstanbul'da kötürümleri iyileştirmek gibi birçok mucize gerçekleştirdiğine tanıklık edenler çıkacaktı.

Biraz araştırınca, Maximilian, Peder Roncalli'nin çok iyi bir kişi olduğunu da öğrendi. İnsan kardeşliğine inandığı için Protestanları ve Yahudileri sevdiğini, hatta İslam'ı bile kabul ettiğini, Allah'a giden yolda her inancın bir olduğunu söylediğini, farklı kaynaklardan ve şaşırarak öğrendi.

Ama Roncalli'nin kendisini daha da çok ilgilendiren yönü, Von Papen'le işbirliği yaparak Balkanlardaki birçok Yahudi'nin hayatını kurtarmış olmasıydı. Gerçi bu iş için Von Papen ile birlikte hareket etmesi Maximilian'a tuhaf görünmüştü ama, öğrendiği bu bilginin doğru olduğundan şüphe edilemezdi.

Von Papen, Ankara'daki Alman Büyükelçisiydi. Yani Nazi Almanyasının. Bu kadar da değil, 1932'de Almanya'nın başbakanıydı. Sonra 1933'te devlet başkanı Hindenburg'a Adolf Hitler'i tavsiye ederek başbakan yaptıran oydu. Kendisi de başbakan yardımcısı oldu. Ama sonra Hitler onu ve taraftarlarını tasfiye etti.

Önce Avusturya Büyükelçisi oldu. Almanya'nın bu ülkeyi ilhak etmesine, yani Anschluss'a yardımcı oldu. Sonra Ankara'ya atanmak istedi ama Atatürk karşı çıktığı için olmadı.

Atatürk bu atamaya karşıydı, çünkü Osmanlı ordusunun Alman idaresi altında olduğu Birinci Dünya Savaşı'nda onu tanımıştı. Güvenilmez bir adam olduğunu düşünüyordu. Buna karşılık Atatürk, Peder Roncalli'yi çok seviyordu. Atatürk öldükten sonra Von Papen Ankara'ya elçi olarak geldi. O sıralarda Hitler'in en büyük arzusu savaşta Türkiye'nin Fransa ve İngiltere yanında savaşa katılmasını engellemek, hatta mümkünse Almanlarla birlikte Sovyetler Birliği'ne saldırmasını sağlamaktı. Bir de Von Papen'in, Araplarla iyi bir ilişki oluşturmak gibi gizli bir görevi de vardı.

Ama ilginç bir biçimde Roncalli'yle Von Papen, Yahudi hayatlarının kurtarılması için işbirliği yapmışlardı. 24.000 Yahudi'nin hayatını kurtardıkları söyleniyordu.

Hitler'in elçisinin bunu niye yaptığını, Maximilian bir türlü anlayamıyordu. Ama bütün bunların doğru olduğunu farklı kaynaklardan teyit ediyordu.

Bu nedenle profesör, savaştan sonra Nürnberg duruşmalarını basından izlerken, Von Papen'in ceza almadan kurtulduğunu görünce hiç şaşırmadı. Roncalli onun lehine şahitlik yapmıştı.

Maximilian, bir gün telefon edip Peder Roncalli'den randevu aldı. Harbiye'de Ölçek Sokağı'nda görkemli bir binaya gitti. Peder Roncalli beyazlar giymiş, orta boylu, yuvarlak yüzlü, Güney Avrupalı havası taşıyan bir adamdı. İnsanı hemen etkisi altına alan yumuşak bir üslubu ve bir hümanist olduğunu belirten şefkatli gözleri vardı.

Profesör, ona hikâyesini baştan sona anlattı.

"Ben bir Katolik Alman'ım peder" dedi. "Karım Yahudi ve şu sıralarda doğurmak üzere. Ama hangi koşullar altında yaşadığını, hatta yaşayıp yaşamadığını bile bilmiyorum. Tanrı adına, İsa adına, Meryem Ana adına... İnsan kardeşliği adına yalvarırım bana yardım edin. Aklımı kaçırmak üzereyim."

Roncalli elini Max'ın elinin üstüne koydu. Gözlerinin içine bakarak,

"Anlıyorum evladım" dedi. "Acını anlıyorum ve senin için elimden geleni yapacağım."

Sonra ona alçak sesle Avrupa'ya giden rahipler, tercümanlar ve tüccarlar aracılığıyla bazı Yahudilere vaftiz belgeleri verdiğini, bu belgelerle binlerce kişinin kurtulduğunu anlattı.

Maximilian pederi dinlerken yerinde duramıyordu. Ayağa kalkıyor, odada bir iki adım atıyor, tekrar oturuyor, pederin gözlerinin içine bakıyor, adamın eline dokunup tekrar kalkıyor, içi içine sığmıyordu.

Pederin anlattığının etkili bir yöntem olduğunu hemen kavramıştı. Çünkü Vatikan tarafından vaftiz edildiği belgelenen bir kişinin Katolikliği su götürmezdi. Peder Roncalli,

“Yalnız bunun için iki şart var” dedi. “Birincisi eşinizin nerede olduğunu öğreneceksiniz. İkincisi de bu belgeyi ona ulaştırmanın yolunu bulacaksınız. Bunları ben yapamam. Bir de eşinizin bunu kabul edip etmeyeceği sorusu var tabii.”

“Ne demek peder? Niye etmesin?”

“Bazı Yahudiler vaftiz belgesi almaktansa ölmeyi tercih ediyorlar da ondan.”

“Öyle bir ihtimal yok Monsenyör. Nadia vaftiz belgesini sevinerek kabul edecektir. Çok mantıklı bir kadındır o. Çocuğunu ve beni düşünür. Bana böyle bir belgeyi verebilir misiniz? Mutlaka Nadia’yı bulup ona ulaştıracağım.”

Maximilian’ın yerinde duramayan heyecanına karşılık, pederin sesi ve hareketleri oldukça ağırdı.

“Ama bütün bunlar gizli kalacak!” diye uyardı. “Sonra kurtaracağımız binlerce insanın hayatı tehlikeye girer.”

Kimsenin duymayacağına dair yeminler etti Max. Sonra birlikte binanın alt katına geçtiler. Roncalli orada yardımcılarına talimat verdi. Profesöre Nadia’nın kimlik bilgilerini sordular ve vaftiz kâğıdını hazırladılar.

Ayrılmadan önce Maximilian, Peder Roncalli’nin koluna saygıyla dokundu.

“Belki fazla ileri gidiyorum ama acaba Von Papen’e söyleseniz, karımı bulabilir mi?”

“Ne yazık ki bunu yapamam evlat!” dedi peder. “Allah yardımcın olsun.”

Profesör, anlayışla başını eğdi. Sonra saygıyla eğilip veda etti. Binadan ayrılırken, onun ileride Papa ve aziz olacağını bilmeden “Bu insan bir aziz” diye düşünmüştü.

En azından bir umut doğmuştu şimdi. Artık Maximilian’ın cebinde Nadia Deborah’a ait bir Katolik vaftiz kâğıdı vardı. Hem de Vatikan temsilcisinden. Şimdi ne yapıp edip Nadia’yı bulmalıydı. Gerekirse sahte kimlikle Almanya’ya dönmeli, onu aramalıydı.

Konuyu tek başına halledemezdi ama Alman profesörler arasında çok arkadaşı

vardı. Bir öğle tatilinde Erich Auerbach'la Sultanahmet Meydanı'nda yürüyorlardı. Erich, 1935'ten beri burada yaşıyordu, kimsenin işine gücüne fazla karışmayan, sessiz, ciddi ama müthiş saygı duyulan bir kişiydi.

Max ona çok güveniyordu. Hem kişiliğine, yardımseverliğine, hem de düşüncelerine, yorumlarına güven duyuyordu. Bu nedenle ona son durumu anlattı ve ne yapması gerektiğini sordu.

Erich hemen cevap vermedi, biraz düşündü. Bir süre birlikte, konuşmadan yürüdüler. Sonra Erich, kendi kendine konuşur gibi, Max'a başını çevirmeden,

"Belki Schummi sana yardımcı olabilir" dedi.

Bu sözü kendinden çok emin olmadan söylediği belliydi. Başı biraz öne eğik, ayaklarının ucuna bakarak söylemişti görüşünü. Ama onun hiç boş konuşmadığını bildiği için, bu sözü Max'ı umutlandırmaya yetmişti.

"Nasıl?" diye sordu. "Nasıl yardımcı olabilir, ne yapabilir?"

Auerbach'ın sözünü ettiği kişi, ünlü çocuk doktoru Profesör Albert Eckstein'dı. Yakınları ona "Schummi" diyordu. Almanya'da Düsseldorf Üniversitesi'ndeki işini kaybettikten sonra, Türk Sağlık Bakanı'nın teklifini kabul ederek 1935 yılında ailesiyle birlikte Ankara'ya yerleşmişti. Numune Hastanesi'nde görev yapıyordu. Türk çevrelerinde büyük bir saygınlığı vardı ve onların çocuklarını tedavi ediyordu. Hatta Von Papen ve bazı Almanlar bile hastalanan çocukları ve torunları için ona başvuruyorlardı.

Auerbach, Maximilian'a Schummi'yle ilgili ilginç bir olay anlattı. Dediğine göre, Ankara'nın tanınmış ailelerinden Şakir Kesebir'in beş yaşındaki kızları Tülin, hastalandığı için Viyana'ya götürülmüş. Zatürre amfizeme çevirdiği için çocuk çok kötü durumdaymış. Şakir Kesebir'in eşi Viyana'dan telefon etmiş ve çocuğun ölmek üzere olduğunu söylemiş. Bunun üzerine Şakir Bey, Schummi'den Viyana'ya giderek çocuğuna bakmasını istemiş ama Hitler'in Avusturya'ya girişinden sonra oluyormuş bunlar. Schummi'nin ailesi bu tehlikeli duruma itiraz etmiş, sonunda Atatürk devreye girerek güvence vermiş. "Ataşemiz bir saniye bile yanınızdan ayrılmayacak. Lütfen gidip çocuğu kurtarın" demiş.

Bunun üzerine Schummi trenle Budapeşte'ye gitmiş, orada kendisine katılan bir Türk diplomatıyla Viyana'ya ulaşmışlar. Hastaneye vardıklarında çocuk

gerçekten de ölmek üzereymiş, yüzü morarmış ve şişmiş. Eckstein çocuğun derhal ameliyat edilmesini istemiş ama oradaki cerrahlar “Biz bir cesedi ameliyat etmeyiz” demişler. Schummi’nin ısrarı üzerine torax açılmış, iltihap temizlenmiş ve çocuk rahat nefes almaya başlamış.

Schummi Viyana’dan çok kötü bir moralle dönmüş, çünkü Nazilerin yaptığı zulmü gözleriyle görmüş. Viyanalı doktorların Tülin konusundaki beceriksizliğini ise “kafalarının başka yerde oluşuyla” yani yine Nazi zulmüyle açıklıyormuş. Viyana’dan gelirken yanında Yahudi bir doktorla, Yahudi nişanlısı kayıp olan sosyal demokrat bir hemşire getirmiş. Onlara Türklerden diplomatik pasaport temin etmiş.

Aslında az konuşan Erich Auerbach’ın bu hikâyeyi uzun uzun anlatmasına şaşırdı Maximilian.

“Çok teşekkür ederim Erich!” dedi. “Büyük yardımın dokundu.”

Ankara’ya gidip Schummi’yle görüşmeyi çoktan aklına koymuştu. Erich,

“Dur!” dedi. “Daha bitmedi. Bunları gevezelik olsun diye değil, önemli oldukları için anlatıyorum.”

“Çabuk söyle.”

“Schummi’nin ünü Ankara’ya o kadar yayılmış ki bütün hükümet üyeleri, Von Papen’in karısı hatta Nazi şefleri onun hastası.”

“Nazi şefleri mi?”

“Evet, işte sana yardımı dokunacak olan da bu. Geçenlerde Schummi Alman Ticari Ataşesi maskesi altında görev yapan ama aslında bu ülkedeki bütün Nazilerin başı olan Maitzig’in evine çağırılmış. Çocuğunun ateşi çok yükselmiş. Biliyorsun, Maitzig’in karargâhı Alman casuslarının merkezi.”

“Evet, biliyorum. Adamı duydum.”

“Schummi çocuğu tedavi etmiş, evi terk ederken Maitzig onu durdurmuş. ‘Size çok teşekkür ederim Dr. Eckstein’ demiş. ‘Belki sizin için yapabileceğim bir şeyler olabilir. Almanya’da hiç akrabanız var mı?’ diye sormuş. Schummi ‘Hepsi öldü’ diye yanıtlamış onu. ‘Sayenizde hepsi öldü.’ Teklif ettiği parayı da ‘Sizin

paranız benim için çok kirli!’ diyerek kabul etmemiş.”

Erich Auerbach’ın anlattığı bu hikâye belki de Nadia’nın kurtuluş müjdesiydi. Max, hararetle onun elini sıktı, teşekkür etti. Ertesi gün de üniversiteden izin alarak trenle Ankara’ya Schummi’yi görmeye gitti.

Dr. Eckstein, Numune Hastanesi’ndeki odasında, konuğuyla karşılıklı kahve içiyordu. Başının iki yanında siyah saçları olan ama tepesi açılmış bu adamın yüzünden, her zamanki gibi akıl ve irade akıyordu. Maximilian onu görünce, aklından ilk geçen, “Tam bir ‘hoca’ görünümü var” oldu. Eckstein, beyaz doktor gömleği içinde insanda güven ve dürüstlük duyguları uyandırıyordu.

Çevresindeki asistanları, öğrencileri kendi deyimleriyle “Hoca Bey”e büyük bir saygı gösteriyorlardı. Profesör Wagner’i dostça karşılayıp hemen odasına geçtiler. Kahveleri de aceleyle söylemişti. Vaktinin kısıtlı olduğu her halinden belliydi. Bunu bilen Max, hikâyesini özet olarak anlattı.

“Şu anda karım hangi toplama kampında, sağ mı, ölü mü, doğum yapmak üzere mi bilemiyorum ama işte vaftiz belgesi burada. Lütfen profesör, bir ailenin hayatı sizin ellerinizde.”

Dr. Eckstein, konuğunun yüzüne dikkatle baktı. Gözleri nemlenmiş gibi parlıyordu. O otoriter görünümünün altında hassas bir yürekle yaşadığı anlaşılıyordu.

“Bu durumda size yardım etmemek olmaz” dedi. “Ama ben bir daha o Maitzig denilen Nazi’ye gidemem. Tükürdüğümü yalamak olur bu.”

“Hayat kurtarmak söz konusu. Yalvarırım size profesör, bana yardım edin.” Maximilian, gözlerini kapayıp, bir süre bekledi. Sonra devam etti:

“Bana bir mektup verin, Maitzig’le ben konuşayım.”

“Hayır!” dedi Dr. Eckstein. “O da aynı anlama gelir.” Sonra Maximilian’a dikkatlice baktı. “Söz vermiyorum ama belki de bir çare var.”

Profesör Wagner, nefesini tutup bekledi. Bir şey sorması, Eckstein’ın sözlerine devam etmesi için bir girişimde bulunması anlamsızdı. Aylardır bekliyordu zaten. Ama bu beklemeler bazen çok uzun geliyordu ona.

“Bayan Von Papen biraz sonra hastaneye gelecek” diye devam etti Eckstein. “Belki onu muayene ederken böyle bir ricada bulunabilirim.”

Adamın iyi niyetle neler yapabileceğini düşündüğünü görüyordu. Ve gerçekten de işe yarar bir şeyler yapabilirdi.

“Siz olağanüstü bir insansınız profesör!” dedi. “Bu iyiliğinizi hayatım boyunca unutmayacağım.”

“Durun bakalım. Ne olacağı belli değil henüz.”

Profesör Wagner, vaftiz belgesini ona uzatırken, ayağa kalktı.

“Ben bahçede bekleyeceğim. Eğer Bayan Papen’le görüştükten sonra bana iki dakika ayırabilirseniz minnettar olacağım.”

“Burada beklemenizi teklif ederdim Profesör Wagner ama Von Papen gelince hoş bir durum olmaz.”

“Siz beni hiç düşünmeyin. O hastaneden ayrılınca ben yanınıza gelirim.”

Maximilian, Anadolu’dan gelen ve bahçede yere çömelmiş bekleyen çaresiz köylülerin arasında dolaştı. Etrafını doğru dürüst gördüğü yoktu. Herkesin bir derdi olduğunu fark etse de hiçbir konu üzerinde fazla duramıyordu. Onun için en önemlisi zamanın geçmesi ve sabredecek güç bulmasıydı.

Biraz sonra polis eskortu arasında siyah bir araba geldi, içinden korumalarıyla birlikte Bayan Von Papen indi. Hastane başhekimi ve müdürü onu merdivenlerde karşılayıp, büyük saygı göstererek içeriye buyur etti. Saatlerdir, hatta günlerdir sıra bekleyen bahçedeki insanların tersine, Maximilian, kadının gelmiş olmasından ve hiç sıra beklemeden içeriye girmesinden dolayı hoşnut oldu.

Bekledi, bekledi... O da bahçedeki Anadolu köylüleri gibi çömelmeyi denedi ama birkaç dakika içinde bacaklarına sancılar girdi. Nasıl o durumda saatlerce, hatta günlerce oturabildiklerini bir türlü anlayamıyordu. Galiba, Türk köylüsünü dünyanın diğer halklarından ayıran en önemli özellik buydu.

Ne kadar beklediği hakkında hiçbir fikri yoktu. Bir süre sonra Bayan Von Papen yine başhekim ve müdür tarafından arabasına kadar uğurlandı. Schummi ne o gelirken, ne de giderken dışarı çıkmıştı. Maximilian heyecan içinde onun

odasına gitti.

Bir süre konuşmadan birbirlerine baktılar. Eckstein, oldukça yorgun görünüyordu. Kendini pek iyi hissetmediği anlaşılıyordu. Max ise ona bir şey sormaya korkuyordu. Olumsuz bir yanıt alırsa kaldıramayacağını düşünüyordu. Eckstein,

“Profesör Wagner” dedi. “Görevimi yaptım. Bayan Von Papen’e karınızın vaftiz belgesini verdim ve ilgilenmesini rica ettim. Gereğini yapacağını söyledi. Hatta çıkmadan önce bana teşekkür ederken, ‘Buna gerek yok. Nadia Deborah’la ilgilenmeniz teşekkür demektir’ dedim. Söz verdi. Artık benim yapabileceğim bir şey yok Profesör. Hepimiz Tanrı’nın elindeyiz.”

Bir süre daha sessizce bakıştılar. Eckstein, soluklandıktan sonra devam etti:

“Karınıza sağ salim kavuşmanızı yürekten diliyorum.”

Maximilian, adama nasıl teşekkür edeceğini bilemiyordu. Birkaç adım atarak ona yaklaştı. Elini uzattı ve tokalaştı. Sonra hiçbir şey söylemeden dönüp odadan çıktı.

O akşam trene binerek İstanbul’a döndü. Doğru Erich’e gidip ona olan biteni anlattı. Artık beklemekten başka yapabileceği bir şey yoktu.

Auerbach’a da, Eckstein’a da, kendisine destek olan diğer Musevilere de gerçekten büyük bir şükran duyuyordu. Almanya onların hayatını yıkmış, akrabalarını öldürmüştü ama Maximilian gibi “safkan” bir Alman’a yardım etmek için gözlerini kırpmıyorlardı.

Her gün bir asır gibi geçiyordu. Çeşitli kaynaklardan haber bekliyordu ama bir türlü sağlıklı bir bilgiye ulaşamıyordu. Bir gün, Nadia’nın anne babasının, Romanya Hitler tarafından işgal edildikten sonra öldürüldüğünü öğrendi. Bir binaya kapatılmışlar. Sonra üçerli beşerli gruplar halinde salıverilmişler. Ama aslında salıverme yokmuş, uydurmaymış. Dışarı çıkardıkları insanları kasap çengellerine asarak öldürüyorlarmış.

Nadia’dan bir haber aldığında, hesapladı, Ankara’dan döneli sadece üç hafta oluyordu. Oysa bir asır gibi geliyordu ona. Haberi Max’a, Schummi verdi:

Nadia hayattaydı, Dachau kampındaydı, bebeğini kaybetmişti, Von Papen’in

müdahalesiyle kamptan çıkarılmış ve vaftiz belgesi verilerek memleketi olan Romanya'ya yollanmıştı.

Bilgiler bundan ibaretti ama profesörü sevinçten gökyüzüne uçurmaya yetmişti. Nadia'nın yaşadığını ve ölüm kampından kurtulduğunu öğrenmek bir mucizeydi. Artık onun Romanya'daki adresini bulmak ve İstanbul'a gelmesini sağlamak işi kalmıştı ki bu, öncekilere göre çocuk oyuncağı sayılırdı.

Günlerdir mutluluk içindeydi. Nadia ile ilgili başka bir haber alamamış olması bile neşesini bozmuyordu. Daha ne olsun, diye düşünüyordu, Nadia'nın kamptan çıktığı bilgisini almıştı. Hem de ona vaftiz belgesini ulaştırmayı başarmıştı. Artık, resmi olarak Hıristiyan olduğunu belgeleyebilirdi.

İçinden, hemen kalkıp Romanya'ya gitmek geliyordu ama yapamazdı. Romanya Nazi egemenliği altındaydı. Bir Yahudi olmasa bile kendisi de Nazi listelerinde düşman olarak kaydedilmişti. Orada bulunmasının Nadia'ya hiçbir faydası olamazdı.

Ama işler yolunda gidiyordu. Nadia'yı bir an önce İstanbul'a getirecek, çektiği bütün acıları unutturacak, onu şefkatle sarıp sarmalayacaktı. O akşam o kadar sevinçliydi ki kemanını çıkardı ve Nadia'nın resmi önünde, uzun zaman sonra ilk defa Serenad'ı çaldı. Müzik bitince, sanki fotoğraftaki Nadia daha da içten gülümsemeye başlamıştı. Sonra bir kez daha çalmaya başladı. Nadia'nın gözlerinin içine bakarak çalıyordu.

Kapı çalınınca, kemanını sehpanın üzerine bırakıp kapıyı açtı. Alt kattaki komşuları gelmişti. İstanbul'un Sefarad Yahudilerinden hoş bir aile olan Arditi çiftiydi. Ataları beş yüz yıl önce İspanya'dan İstanbul'a göç eden insanların torunlarıydılar. Yüzlerinde çekingen bir gülümseme vardı.

"Keman sesinin buradan geldiğini fark ettik" diye açıkladı Bayan Matilda Arditi. "Sizi dinlemeye geldik."

Maximilian, saygıyla eğilerek konuklarını içeriye davet etti. Koltuklarına oturmalarını bekledikten sonra kemanını alıp Serenad'ı çaldı.

Sonra bu parçanın hikâyesini, Nadia'yı, başlarına gelenleri anlattı. Konuşamayacak duruma gelen Bay Rober Arditi, bir kez daha çalması için profesöre işaret etti. Serenad'ı ikinci dinleyişlerinde, ikisinin de gözlerinden yaşlar aktı.

Maximilian kemanını tekrar sehpaya bırakırken, Bay Arditi yavaş hareketlerle yerinden kalktı, dışarı çıktı. Kadın ise, sıcak bir sohbete başladı. Nadia geldiği zaman ona yardım edeceğini, İstanbul'u tanıtacağını, hiç yabancılık çekmemesini sağlayacağını anlatıyordu.

Bu arada adam, elinde bir kırmızı şarap şişesiyle geri döndü. Alt kattaki evinden alıp gelmesi uzun sürmemişti. Nadia'nın şerefine kadeh kaldırarak içtiler. Bay Arditi uluslararası demir ticareti yapan, son derece esprili bir adamdı.

Nadia'nın bebeğini kaybetmiş olmasına biraz üzüldüler ama hep birlikte, bunu düşünmenin zamanı olmadığına karar verdiler. Nasıl olsa başka çocukları olacaktı.

Arditiler, Romanya'da Nadia'yı bulmak konusunda oldukça umutluydular. Rober Arditi, profesöre yardım teklif etti. Romanya'da bazı ticari ilişkileri vardı ve onlar aracılığıyla Nadia'yı bulup getirmek mümkün olabilirdi. Ama onu nerede arayacaklardı?

Profesör, o güne kadar toplayabildiği bölük pörçük bilgileri anlatmaya başladı. Sonra komşusunun talebi üzerine kalkıp ona bir kalem kâğıt verdi. Bay Arditi, not almaya başlayıp çeşitli sorular sordu. Nadia'nın anne ve babasının adları, soyadları, kasabalarının adı, bağlantı kurulabilecek ticaret yapan akrabaları...

Maximilian'da bu bilgilerin hepsi vardı. Adamın sormadıklarını bile ona söylüyordu. Nadia'nın anne babasının Naziler tarafından nasıl öldürüldüğünü anlattı, onların Romanya'daki evinin adresini verdi.

O günden sonra, alt kattaki komşularıyla Maximilian, sık sık görüşmeye başladı. Bu insanlarla görüşmek iyi geliyordu. Rober Arditi, Nadia'yı bulmak için yaptığı gayretli çalışmalar hakkında bilgiler veriyordu. Sonuç alamadığı girişimlerden bile söz ederken, espriler yapıyordu. Duygulu ve aynı zamanda neşeli bir adamdı.

Bir gün Bay Arditi, merdivenleri koşarak çıktı. Nefes nefese profesörün kapısını çalarken, heyecandan yerinde duramıyordu. Keman dinledikleri ve şarap içtikleri o ilk geceden sonra, yaklaşık iki ay geçmişti. Kapı açılınca, komşusunun bir şey sormasına fırsat vermeden Nadia'nın bulunduğu müjdesini verdi.

Gelen habere göre, Nadia kasabalarına gitmiş, eskiden babasının arkadaşı olan bir Rumen terzinin yanında çalışmaya başlamıştı. Ama durum tehlikeliydi.

Romanya’daki Yahudi ölümleri artmaya başlamıştı. Nadia’yı bir an önce oradan çıkartmak gerekiyordu.

Bunun üzerine profesörün Nadia’ya bir mektup yazmasına karar verdiler. Max, o güne kadar biriktirdiği bütün parayı dolara çevirtip bir zarfa koydu. Nadia’ya ulaştırılması ricasıyla Bay Arditi’ye teslim etti. Para ve elindeki vaftiz belgesini kullanarak İstanbul’a gelmesi için yardım alabileceği birkaç isim de iletecekti ona Rober Arditi.

Bir ay sonra Romanya’daki tüccarlardan haber geldi. Nadia parayı ve mektubu almıştı ve Köstence limanından kalkacak bir gemiyle İstanbul’a gelecekti.

Max’a bu haber geldiğinde geminin kalkmasına beş gün kalmıştı. İki gün de yol sürse, demek ki en geç bir hafta sonra Nadia İstanbul’da, evinde, Max’ın yanında, yatağında olacaktı.

Bayan Matilda Arditi, onun gelişi şerefine evi süslemeyi, bir karşılama töreni düzenlemeyi teklif etti. Yemeklerin hepsini kendi elleriyle yapacaktı. Profesör o kadar sevinçliydi ki, Arditi çiftini sürekli öpüp duruyordu.

Ertesi gün, müjdeyi üniversitedeki Türk ve Alman arkadaşlarına da verdi. Herkes profesörü tebrik ediyordu. Nadia geldikten sonra birlikte Peder Angelo Roncalli’yi ve Schummi’yi ziyarete gideceklerdi. Evi her gün yeni baştan temizletiyor, çiçeklerle dolduruyordu.

O hafta büyük bir heyecanla ama korkunç bir yavaşlıkla geçti. Yüz iki saat kaldığında, artık kötü günlerin bitmeye başladığını söylüyordu profesör. Aylarca süren ayrılığın ve kâbus gibi günlerin sonuna gelinmişti. Yetmiş dört saat kaldığında, heyecanı dayanılmaz hale geldi. On yedi saat kalınca, artık dayanamayacağını, bu kadar uzun süre bekleyemeyeceğini anlatmaya başladı.

Aslında Nadia’nın İstanbul’a varmasına kaç saat kaldığı ile ilgili hesaplar, daha çok tahminlere dayanıyordu. Hem de iyimser tahminlere. Maximilian, on iki saat kaldığını umduğu bir sırada, gidip Boğaz’ın Karadeniz’e açıldığı yerde, Telli Baba’nın orada beklemeye başladı. Bu tepede Boğaz ve Karadeniz muhteşem ve vahşi bir manzara oluşturuyordu. Gemi buradan geçecekti.

Profesör, Nadia gelene kadar hep yanında kalması şartıyla bir taksi tutmuştu. Şoför Remzi’yle birlikte bekleyip duruyorlardı. O sigara içiyor, Maximilian da elindeki dürbünle ufku tarıyordu.

O kadar uzun süre bekleyemeyeceğini, dayanamayacağını söylediği o on yedi saat geride kalmış, üstünden bir on yedi saat daha geçmişti.

Bu arada, güvenlik önlemi alan bir grup asker, uyaran sözlerle yanlarına geldiler. Savaş zamanı olduğu için, gelip bu tepede etrafı gözleyen iki adamdan şüphelenmişlerdi. Profesörün hikâyesini öğrenince seslerini çıkarmadılar.

Ertesi gün, Max, dürbünüyle bakarken, Karadeniz'den Boğaz'a doğru gelen bir gemi silueti seçti. Heyecanla yaklaşmasını bekledi. Görüntü netleştikçe çok eski, harap bir gemi olduğu anlaşılıyordu ama garip bir durum vardı. Gemi bozulmuş olmalıydı, çünkü bir motor tarafından çekiliyordu. Güvertesi salkım saçak insan doluydu. Bunun o gemi olup olmadığından emin olamıyordu. Kıvranarak daha yaklaşmasını bekliyordu. Nihayet gemi Boğaz'a yaklaştı ve profesör dürbünle ismini okuyabildi: *Struma*!

Evet, beklenen gemi gelmişti. Nihayet Nadia Türk karasularında, Max'ın bir iki kilometre uzağındaydı. Gemi yaklaştıkça dürbünden görünen insanlar seçilmeye başlandı. Nadia'yı görebilir miyim diye telaş içinde kalan Maximilian, bir türlü o kalabalıkta karısını seçemiyordu.

Gemi önlerinden geçerken onlara iyice yaklaşmıştı. Harap gemideki insanlar çok yorgun ve perişan görünüyorlardı. Güvertede hepsi üst üsteydi. Profesör gözlerini zorluyordu ama bir türlü Nadia'yı göremiyordu.

Arabayla sahil yolundan gemiye paralel gitmeye başladılar. Gemi Tophane açıklarında durdu. Profesör kıyıda indi. Remzi de hemen arkasındaydı. Bir motor tutarak gemiye gidip Nadia'yı almak için harekete geçtiler. Remzi motorcularla konuştu, motorlardan birine atlayıp gemiye doğru hareket ettiler.

Gemi neredeyse batacakmış gibi duruyordu. Sanki normalden daha fazla kısmı suyun altındaydı ve oldukça pis görünüyordu. Nadia'yı bir an önce oradan alıp, güzel evine götürmekten başka bir amacı yoktu Maximilian'ın. Ne var ki, sahil muhafaza tekneleri onları geminin yanına yanaştırmadı. Elleriyle "Geri dönün!" işareti yapıyor, düdük çalıyor, "Karantina, karantina!" diye bağırıyorlardı. Çaresiz kıyıya döndüler. Herhalde hastalık kontrolleri ve pasaport işlemleri yapılacaktı.

Ama saatler geçti, bir şey olmadı. Bunun üzerine profesör, liman idaresine gitti. Kimliğini göstererek müdürle konuşmak istediğini söyledi. Müdür, *Struma*'nın asıl yönünün Filistin olduğu ama motoru çatladığı için İstanbul

limanında kaldığı bilgisini verdi.

“Eşim zaten İstanbul’da inecek, Filistin’e gitmeyecek” dedi profesör. “Onu karaya çıkarmam mümkün olamaz mı?”

“Hayır!” diye başını salladı müdür. “Bize hiçbir yolcuyu indirmeme, kimseyi de gemiye yanaştırmama talimatı verildi.”

Saatleri sayarak geçen günlerden sonra, böyle bir aksama dayanılır gibi değildi. Ama Maximilian hemen toparlandı. Onca badire atlattıktan sonra, artık böyle sorunlar karşısında sabırlı olmak gerekiyordu. Nasılsa bu sorun da bir iki gün içinde çözülür diye düşündü. Nadia İstanbul’daydı, gerisi kolaydı.

Ne var ki, günler geçiyor, gemiden kimse indirilmiyordu. Bu sırada yolcular Fransızca “Souvez Nous” (Kurtarın Bizi) ve “Immigrants Juif” (Yahudi Mülteciler) gibi sözler yazılı bez pankartlar asmışlardı. Çok garip bir durum vardı ortada. Profesör çıldırmak üzere olduğunu hissediyordu. Nadia’nın hemen yanı başındaydı ama onu göremiyordu. Aklı ermiyordu bu duruma.

Ertesi gün üniversite rektörüne gitti, durumunu anlatıp yardım rica etti. Rektör, profesörü Denizyolları’nda yetkili bir kişi olan Sadık Bey’e yönlendirdi. Hatta ondan randevu almasına yardım etti.

Sadık Bey Maximilian’ı iyi karşıladı, kahve ikram etti ve *Struma*’nın hikâyesini anlattı.

1867’de İngiltere’de Newcastle Tersanesi’nde yapılmış olan *Struma* gemisi Panama bandıralıydı.

Gemi Pandelis adlı bir Yunanlının Compania Mediterranea de Vapores Limitada adlı şirketine bağlıydı. Baruh Konfino adlı bir Yahudi tarafından işletiliyordu.

1941’de Romanya’nın Yaş şehrinde 4.000 Yahudi öldürülünce bütün Yahudiler ülkeden kaçış yolları aramaya başladılar. O sırada gazetelerde resimli ilanlar çıktı. Köstence limanından ayrılacak olan “lüks *Struma* gemisi” Filistin’e gidiyordu. İlanlarda *Queen Mary* gemisinin lüks salonlarını, kamaralarını gösteren resimler kullanmışlardı.

Ücret epeyce fazlaydı: kişi başı 1.000 dolar. Bu parayı gözden çıkaran 769 kişi

bilet almıştı. Bazı aileler sadece 1.000 dolar toplayabildikleri için, çocukları arasında seçim yapmak ve hangi evlatlarının kurtulacağına karar vermek zorunda kalmışlardı.

Struma'yı gören yolcular dehşete düştüler. Geminin harap halde olduğunu gören yolcular itiraz edince gemi sahipleri, esas geminin Romanya karasularının dışında beklediğini söyleyerek onları sakinleştirdiler. Ama bunun doğru olmadığı kısa bir süre sonra anlaşılacaktı.

Herkes balık istifi gibi gemiye doluştu. Güverte bütün yolcuları almadığı için insanlar aşağıda, havasız bölümlerde bekliyor, günde on beş dakika güverteye çıkıp hava alabiliyordu. Doğru dürüst yiyecek de yoktu. Gemi Köstence'den ayrıldıktan sonra motoru arıza yapmaya başladı ve İstanbul Boğazı'na yaklaşınca motor çatladı. Yardım çağrısı üzerine bir Türk kurtarma gemisi, *Struma*'yı çekerek Sarayburnu'na getirdi.

Sadık Bey, "Bu durumda geminin Filistin'e devam etmesine imkân yok. Belki tamir edildikten sonra gidebilir" diyerek, *Struma* hakkında verdiği bilgileri tamamladı. Profesör,

"Peki, ne olacak?" diye sordu.

"Bekleyeceğiz."

"Ama eşim zaten İstanbul'a geliyordu. Onu gemiden almam lazım."

"Üzgünüm ama alamazsınız."

"Niçin."

"Hükümet kesin emir verdi, gemiden hiç kimse çıkmayacak."

Profesör, söyleyecek bir kelime bulamıyor, oturduğu yerden ellerini iki yana açarak, bazen biraz öne uzatarak kıpırdanıp duruyordu. Sadık Bey de, kaşlarını kaldırıp başını yana eğiyor, arada bir omuzlarını kaldırıyordu. Söylenen sözlere eşlik eden hareketler değildi bunlar; söylenemeyen sözlerin mimikleriydi.

Günler geçtikçe konu basında da yazılmaya başlandı ve açıklık kazandı.

Türk hükümeti, yolcuların asıl amacının Filistin'e gitmek değil, İstanbul'da

inmek olduğuna inanıyordu. Savaş koşullarında 769 Yahudi'yi kabul etmeye niyetleri yoktu. Geminin motorunun tamir edilip Filistin'e doğru yola devam etmesini istiyorlardı ama bu sefer de İngiliz hükümeti buna izin vermiyordu.

O dönemde Filistin, İngiliz yönetimindeydi, Araplarla iyi geçinmek için oraya Yahudi göçünü sınırlamışlardı. Türk hükümetine geminin yola devam etmemesi için korkunç bir baskı uyguladılar. Türk hükümeti ise yolcuların arasında casuslar olduğundan kuşkulanıyor, harp zamanı bu insanları alarak riske girmek istemiyordu.

Maximilian, elinde dürbünle her gün Tophane'ye gidiyor, Nadia'yı görmeye çalışıyordu. Bir yandan da okuduğu, duyduğu haberleri düşünüyordu. İngiliz hükümeti niye bu zavallı insanlara engel oluyor, Türk hükümeti niye bunları bir hastaneye ya da bakımevine yerleştirmiyordu?

İngilizlerin Araplarla iyi geçinmek istemesi, Türklerin gemide casuslar olduğundan şüphelenmesi gibi uluslararası meselelerle Nadia'nın ne ilgisi vardı? Birilerinin saçma iktidar mücadelesi yüzünden, insanlar birbirlerine kavuşamıyor, acılar yaşanıyordu. İnsanların mutluluğu, iktidar oyunları arasında ne kadar da zavallı bir konu haline geliyordu.

Profesör, kiraladığı taksinin şoförü Remzi'ye,

"Görüyorsun değil mi" dedi, "hiçbir iktidar masum değildir."

Remzi, profesörün dürbünle baktığı yere gözlerini kısarak bir kez daha dikkatle baktı.

"Görüyorum" dedi.

Remzi, profesörün dediği şeyin o gemide mutlaka görünüyor olduğuna inanıyordu. O kadar yüksek bir okulda hoca olan adam, yanlış bir şey söyleyecek değildi ya.

Maximilian neredeyse iki aydır her gün yaptığı gibi, o gün de dürbünü ve kiraladığı taksiyle Tophane'ye gitti. Kendisi kıyıda, yolcular gemide çaresizlik içinde bekliyordu. Ama bu sefer başka türlü bir sabırsızlık da yaşıyordu. Tekrar saatine baktı. Zaman bir türlü geçmek bilmediği için, bir süre saatine bakmamaya karar verdi.

O günkü gazetede, iki gencin suya atlayarak kaçtığı ama sonra yakalanarak gemiye iade edildikleri yazıyordu. Profesör, böyle bir olay görmemişti. Görmemesi de çok normaldi, çünkü bütün zamanını buradan böyle dürbünle bakarak geçiremiyordu. Üniversiteye gidiyor, çalışıyordu ama bütün gününü, bütün hayatını, bir an önce gemiye gitmek amacına göre düzenliyordu.

Başlarda gemiye resmi görevlilerden başka kimsenin çıkmasına izin verilmemişti. Bir süre sonra İstanbul Yahudi Cemaati gemidekilere yardım etmek için izin almayı başardı. Motoru karaya alıp tamir ettirmeye başladılar. Bu arada gemiye gidip gelirken, oradaki insanlara yiyecek ve ilaç da götürüyorlardı.

Bu sayede, gemiden daha ayrıntılı bilgiler gelmeye başladı. Profesör, tek tuvaletin tıkandığını, salgın hastalığın baş gösterdiğini öğrendi. Gemide artık yiyecek yoktu, ilaç yoktu, şubat soğuğunda onları ısıtacak bir şey yoktu. Gemiye gidenler, bebeklerin ağlamalarını, kadınların hıçkırıklarını, erkeklerin "Bizi kurtarın!" feryatlarını duyuyorlardı.

Hatta sesler bazen kıyıya kadar ulaşıyordu. İstanbullular *Struma*'dan gelen bu feryatları duyuyor, yardım etmek istiyor ama hükümetin emriyle gemiye yaklaşamıyorlardı.

Profesör Wagner'in, gemiye gidip gelmesine izin verilen kişilerin isimlerini öğrenmesi çok zor olmadı: Simon Brod ve Rifat Karako adlı kişilerdi bunlar.

Arditiler aracılığıyla onlara ulaştı. Bay Brod'a durumu anlatıp, yazdığı mektubu Nadia'ya vermesini rica etti. Merhametli adam "Peki" dedi. Mektubu cebine koydu.

Ve bu olaydan yirmi dört saat kadar sonra, heyecanla saatin 3 olmasını bekliyordu. Büyük bir sabırla bekledikten, saate bakmadan geçen uzun dakikalardan sonra, saatine baktı. Evet, sadece bir iki dakika kalmıştı. Dün yazdığı mektupta tarif ettiği noktaya baktı. İşte oradaydı: Nadia!

Zayıflamıştı, yorgundu ama yine çok güzeldi. Max, kalbinin parçalanmak üzere olduğunu hissediyordu. Demek ki Nadia mektubu almıştı. Max, dürbünle daha net görebilmek için boynunu iyice öne uzatıp bakıyordu. Diğer insanların yüzlerine göre, Nadia'yı çok daha net görüyordu. Günlerdir hiç mi çıkmamıştı güverteye. Bir türlü, kalabalığın içinde seçememişti onu. İşte sonunda oradaydı. Nadia'nın güzel yüzünü seyretmeye doyamıyordu.

Nadia, Max’a önce el salladı, sonra öpücük yolladı. Onun da elinde bir dürbün belirdi. Acaba mektubu götürenler mi dürbün bulmasına yardımcı olmuşlardı? Yoksa gemiden mi bulmuştu?

Max, elini havaya kaldırıp sallamaya başladı. Öpücükler yolladı. “Seni seviyorum!” diye haykırdı.

Evet, Nadia onu kesin görmüştü. O da el sallıyordu.

Max, ertesi gün tekrar Bay Simon Brod’u buldu. İçi içine sığmıyordu. Adamın uzattığı bir kâğıt parçasını elinden aldı. Üstünde Rumence kelimeler yazan alışveriş makbuzu gibi bir şeydi. Sarı bir kâğıttı. Arkasını çevirince karısının yazısını hemen tanıdı. Aceleyle, heyecanla yazılmıştı: “Bekle beni! Nadia.”

Brod gemideki durumun giderek kötüleştiğini anlatıyordu. Salgın hastalıktan ve ölümlerin başlamasından korkuyorlardı.

“Peki, ne yapmayı düşünüyorsunuz Bay Brod?” diye sordu Maximilian.

“Türk hükümetinin inadını kıramadık. Tek çare motoru bir an önce tamir edip, yakıt koyarak geminin yola devam etmesini sağlamak.”

“Ama ona da İngilizler izin vermiyor.”

“Evet, arkadaşlarımız Londra’da da bir lobi oluşturdular. Hükümetle görüşme imkânı arıyorlar. Burada elçilikle görüşüyoruz. Durum zor ama başka çare de yok.”

Profesör yüksek sesle güldü. Sinirleri iyice bozulmuştu.

“Bu iş benim sandığımdan çok daha zormuş. Aramızda birkaç yüz metre olan Nadia’yla buluşmamız, bir dünya politikası sorununa dönüştü.”

Brod’un yanından çıkıp üniversiteye doğru yürümeye başladı. Ne yapabileceğini düşünüyordu. Schummi’nin ona bir faydası olamazdı, olsa olsa Peder Roncalli’den medet umabilirdi. Belki de o, vaftiz belgesi olan bir “Hıristiyan”ı gemiden alabilirdi. Pederi ziyaret edip sorununu anlattı ama ne yazık ki onun da yardımcı olamayacağını öğrendi. Çok üzülüyordu Roncalli. Bu konuda daha önce de girişimlerde bulunmuştu ama hiçbir sonuç alamamıştı.

Maximilian, bir gün Sarayburnu'nda beklerken, gemiden ayrılan bir motorun kıyıya bazı siviller getirdiğini gördü. Heyecanla şoför Remzi'ye motoru gösterdi. Remzi de heyecanla ayağa fırladı.

Çok tuhaf bir duygu oluştu profesörün içinde. Her şeyden önce, birkaç insan kurtuluyordu. Çok sevindirici bir şeydi bu. Öte yandan, gemide kalanlar acaba ne hissediyorlar diye düşündü. Kuşkusuz herkes bu motordaki insanların yerinde olmak isterdi. Peki ya Nadia, o nasıl bir duyguyla izliyordu acaba motora bindirilip kıyıya götürülen insanları? Görüyor muydu?

Ertesi gün motorla karaya çıkarılan insanlar hakkında bilgiye ulaştı profesör. İşadamı Vehbi Koç, Standard Oil Company'nin Romanya temsilcisi Martin Segal, eşi ve iki çocuğunu kurtarmıştı.

İki gün sonra ise bir motor hasta bir kadını çıkardı kıyıya. Profesör, Bay Simon Brod'dan kadının doğum yapmak üzere olduğunu, kanama geçirdiği için Balat'taki Or-Ahayim Hastanesi'ne kaldırılmış olduğunu öğrendi. Kendi üniversitesinin tıp fakültesindeki arkadaşlarından rica ederek, Or-Ahayim'in başhekiminden randevu aldı.

Haliç'te, deniz kıyısında bir hastaneydi bu. Kendisini iyi karşılayan başhekime, karısının o gemide olduğunu, hastaneye getirilen hanımla görüşüp bir bilgi almak istediğini söyledi. Garip bir durumdaydı. Bir Alman olarak Yahudi kurumlarını teker teker ziyaret ediyor, yardım istiyordu. O savaş günlerinde, o atmosferde, Alman ajanı olduğundan kuşkulanmaları çok normal olurdu. Ama öyle davranmıyorlardı nedense.

Birkaç saat sonra, Maximilian ayaklarının ucuna basarak sessizce odasına girdiğinde kadın uyuyordu. Koluna serum bağlanmıştı. Kadın kanama geçirmiş, düşük yapmıştı. Orada dikilip hiç rahatsız etmeden uyanmasını bekledi. İnce yüzlü, koyu renk saçlı, beyaz tenli genç bir kadındı. Yüzü iyice süzülmüş, avurtları çökmüş, gözlerinin altı kararmıştı. Bu yüz, gemide neler çekildiğinin canlı kanıtı gibiydi.

Sonunda kadın uyandı. Adı, Medea Salomovici'ydi. Büyük bir şans eseri olarak Almanca konuşuyordu. Yabancı diller okulunda tahsil yapmıştı. İngilizcesi, Fransızcası da çok iyiydi.

Gözleri bir an Maximilian'ın yüzüne takılı kaldı. Herhalde onun hangi doktor olduğunu çıkarmaya çalışıyordu.

“Özür dilerim Bayan Salomovici, sizi uyandırdım galiba.”

Kadın hiç tepki vermeden bir süre daha Max’ı süzdü. Zayıflamış yüzünde oldukça iri görünen siyah gözlerini adamın yüzüne dikmiş bakıyordu. Kirpikleri gözlerini gölgeleyecek kadar uzundu.

Baktı, baktı, baktı, sonra duyulur duyulmaz, mecalsiz bir sesle,

“Merhaba Herr Wagner!” dedi.

Profesör, beyninden vurulmuşa döndü. Medea’nın onu tanıması imkânsızdı.

Kadın bir şeyler daha söyledi. Daha doğrusu söylemeye çalıştı. O kadar alçak sesle konuşuyordu ki, hiçbir şey anlaşılmıyordu. Profesör, kulağını kadının ağzına yaklaştırdı.

“Nadia bana çok yardım etti” diyordu kadın. “Acılarımı dindirmek için elinden geleni yaptı.”

Biraz soluklandı. Çok yorulduğu için dinlenir gibi bir hali vardı. Sonra Max’ın elini tuttu, zayıflamış yüzünde iyice büyük görünen siyah gözlerini onun gözlerine dikti.

“Bana hep sizi anlattı. Resimlerinizi gösterdi, sizi görmeden tanıdım” dedi. “Onu bir an önce o cehennemden kurtarın. Size neler olduğunu anlatamam. Kurtarın onu, yoksa ölür, ölür, ölür. Kocam da orada.”

Bunları söylerken ifadesiz yüzünde gözyaşları ip gibi akmaya başladı, yanaklarını ıslattı. Durmadan “O ölür, kurtarın, kocamı da kurtarın” diye tekrarlıyordu. Bu sözleri giderek daha alçalan seslerle söyleye söyleye kendini kaybetti. Ya bayılmış ya halsizlikten uyumuştu.

O sırada odaya giren bir doktor kibarca Maximilian’ı dışarı çıkmaya davet etti.

Maximilian, hastaneden daha da perişan halde ayrıldı. Dayanılmaz bir çaresizlik kaplamıştı içini. Ama başından beri kendine telkin ettiği tutumunu değiştirmemeye kararlıydı. Nadia’nın yaşadıklarını ve başlarına gelen felaketleri düşünerek kendine zarar vermeyecekti. Çünkü Nadia için güçlü olması ve mücadele etmesi gerekiyordu. Yaşadıklarının yasını tutmak için bol bol vakit bulacaklardı nasıl olsa. Bu yüzden ağlamıyordu. Daha zamanı değildi.

Gazeteler İngiliz ve Türk hükümetlerinin görüşmelerine dair haberler yayımlıyorlardı. Başbakan Churchill, geminin yola devam etmesine kesinlikle izin verilmeyeceğini bildirmişti.

Tam yetmiş gün olmuştu. Maximilian, dürbünle gemiyi seyrederken, çok sayıda polisin gemiye çıktığını gördü. Bir şeyler olacağı belliydi. Güvertede yolcular direniyor ama polisler onları zorla güverte altına, ambarlara sokarak kilitliyordu. Sonra çıpayı kestiler, büyük bir motor gemiyi çekmeye başladı. Geminin burnunu Karadeniz'e doğru çevirdi, ilerlemeye başladılar. Şaşkınlık verici bir durumdu bu. Gemi motorsuz ve çıpasız olarak geldiği yere, Karadeniz'e doğru çekiliyordu.

Remzi de şaşkınlık içindeydi. Sanki o görmüyormuş gibi, dürbünle gemiye bakan profesörü omzundan tutup sarsıyor, çekilmekte olan gemiyi gösteriyordu.

Arabayla Boğaz'a paralel olarak ilerlediler, gemiyi Karadeniz'e kadar takip ettiler. Orada, geminin Boğaz çıkışında sağa doğru götürüldüğünü gördüler. Yani Riva ve Şile istikametine.

Şehre geri döndüler. Profesör hemen araba vapuruna binip Anadolu yakasına geçmek ve *Struma*'yı bir an önce bulmak istiyordu ama Remzi onu ertesi sabah gitmeye ikna etmek için dil döktü. Gece gitmelerinin hiçbir faydası olmayacaktı. O karanlıkta yolları, kumsalları, gemiyi bulmaları imkânsızdı. Ayrıca araba vapuru seferleri de akşam yapılmıyordu. Bu yüzden, sabaha karşı dörtte yola çıkmak için sözleştiler. Böylece profesör ona bir ömür boyu azap çektirecek, pişman olacağı, hayatını karartacak olan yanlış kararı vermiş oldu.

O gece evde gözünü kırpmadan, cehennem azabı çekerek bekledi. Ertesi sabahın erken saatlerinde ilk araba vapuruyla karşıya geçip, Şile istikametine yöneldiler.

Denizin göründüğü tepelerde arabadan inerek dürbünle bakıyor, gemiyi arıyordu. Nihayet Şile yakınlarında, Yom Burnu'nda *Struma*'yı gördü. Terk edilmiş gibi duruyordu. Onu oraya çeken motor ortalıkta yoktu. Sahile doğru gittiler.

O gün, profesöre, elli dokuz yıl sonra tam oraya tekrar gelip keman çalacağını söyleseler, herhalde inanmazdı. İkinci gelişinde o kıyıda göreceği motel de henüz ortalıkta yoktu elbette.

Koşarak sahile gitti. Balıkçılardan kendisini gemiye götürmelerini istedi. Hava kötü, deniz kabarık diye biraz nazlandılar ama sonra biri epey yüksek bir ücret karşılığında kabul etti.

Balıkçı motoruna bindiler. Şoför kıyıda bekleyeceğini söyledi. Dalgalarla boğuşarak gemiye doğru ilerlemeye başladılar. Artık Nadia'ya kavuşmasına çok az kalmıştı. Sürekli sallanan motorun içinde, profesör ayağa kalkmış, durmadan bağırıyordu:

"Nadia, Nadia! Geliyorum, bitti artık, kötü günler geride kaldı."

Etrafta ne polis vardı ne güvenlik önlemi. En geç yarım saat sonra, Nadia ile geri dönmüş, taksiye binip evlerine doğru gidiyor olacaklardı.

Motoru kullanan balıkçı, sık sık profesöre müdahale ediyor, yabancı bir dilde bağırıp duran bu adamın denize düşmesinden korkuyordu. Tam kolundan çekerek Maximilian'ı oturttuğu sırada, müthiş bir patlamayla *Struma* gemisi havaya uçtu.

Korkunç bir gürültünün ardından, bir anda dünya sessizliğe gömüldü. Gökyüzü insan gövdeleriyle, tahta parçalarıyla doldu ve gemi büyük bir süratle battı.

Patlamadan korkan motorcu geri dönmüş, hızla kıyıya doğru gidiyordu. Profesör ise, küçücük motorun içinde ileri geri koşuyor,

"Dur!" diye bağırıyordu. "Geri dön, geri dön!"

Motorcu onu dinlemiyordu ama Maximilian kararlıydı. Adamın üstüne atladı. Bir süre boğuştular. Sonra adam denize düştü. Tek başına motorda kalan profesör, motoru gemiye doğru götürmek için dümeni hızla çevirdi. Motor alabora oldu ve o da denize düştü.

Su buz gibiydi, dalgalar Maximilian'ı kıyıya doğru fırlatıyordu. Bir ara, ciğerlerine tuzlu ve soğuk deniz suyunun girdiğini hissetti.

Gözlerini açtığında, önce nerede olduğunu düşündü. Ne işi vardı bu adamların arasında? Şu üstünden başından sular akan adam neden öyle delirmiş gibi davranıyordu? Belli ki bıraksalar profesörün üstüne atılacak, onu parçalayacaktı. Diğerleri de kızgın görünüyordu. Birkaçı arkadaşlarını tutuyor, diğerleri de aralarında bağrışıyorlardı.

Daha doğrusu, Maximilian, o öfkeli ve heyecanlı insanların bağrıştıklarını görüyor, ama seslerini duymuyordu. Hiçbir şey duymuyordu. Sonra birden kulakları açıldı. Önce hırçın dalga seslerini duydu. Sonra öfkeli bağrışmaları. Başını kaldırıp baktığında, açıkta, denizin üstünde birçok parça yüzüyordu. Enkaza dönen gemi parçalarıyla birlikte insanların eşyaları ve hatta beden parçaları da yüksek dalgalar arasından bir görünüyor, bir kayboluyordu.

Bu arada kalabalık bir grup insan da gelmişti. Resmi araçlarla, çeşitli ekipmanlarla kurtarma çalışmaları yapılıyordu.

Boğazı yırtılırcasına haykırarak yerinden fırladı. Üzerinden sular akarken denize doğru koşmaya başladı. Henüz bir iki adım girmişti ki bir adam onu yakaladı. Buz gibi suya girip onu yakalayan adamı tanıdı. Bir dosttu o, neden böyle kötülük yapıyordu, neden bırakmıyordu? Remzi! Şoför Remzi... Kaç gündür birbirlerini hiç anlamadan acıları ve umutları paylaşmışlardı. Şimdi neden profesörün gemi parçalarına doğru gitmesini engelliyordu? Neden anlamıyordu? Dört beş adam Remzi'nin yardımına geldiler ve Maximilian'ı kumsala sürüklediler. Bu adamların hiçbirine değil ama Remzi'ye çok kızgındı profesör. Soğuktan, öfkeden, acıdan titriyordu. Ve durup durup bağırıyordu:

"Nadiaaaaa!"

O sırada polis geldi, Maximilian'ı kelepçeleyip İstanbul'a götürdü. Onlara durmadan Türkçe sordu:

"Kurtulan var mı? Kurtulan var mı?"

"Bir kişi kurtuldu" dediler.

Gemi personeli hariç 769'da 1 diye düşündü profesör. O kurtulanın Nadia olması için dua etti. Ama değildi, David adlı bir genç adam kurtulmuştu sadece. Geri kalan herkes ölmüştü. Bunu öğrenince polis merkezinde avaz avaz bağırmaya başladı.

"Katiller, katiller, katiller!"

Onu polis merkezinin bodrum katında bir hücreye attılar. Yer ve duvarlar ıslaktı, içeride ağır bir küf kokusu vardı. Başında sürekli olarak güçlü bir ampul yanıyordu. Hücrede pencere olmadığı için gece mi gündüz mü anlayamıyordu. Durumu çok ağır olan bir akıl hastası gibi davranıyor, arada bir kalkıp başını

ritmik hareketlerle duvara vuruyordu. Tak, tak, tak diye bir ses duyuluyor, alnı kan içinde kalıyordu. Bu kanı silmek bile aklına gelmiyordu. Polisin getirdiği yemeği almıyor, ıslak zeminin üstüne kıvrılıp yatıyordu. Gözünü kapattığı anda, geminin patlama anını ve havaya saçılan gövdeleri görüyordu. Patlama olduğunda Nadia acaba nerdeydi? Kendisini görmüş, küpeşteye tutunmuş, onu mu bekliyordu? Yoksa ambarda mıydı? Son olarak ne yemişti? Aklındaki son düşünce neydi? Korkacak vakti olmuş muydu? Denize doğru fırlayanlar arasında mıydı? Birdenbire mi ölmüştü, yoksa soğuk suda uzun süre can mı çekişmişti?

Bunları düşünüyor, sonra kalkıp başını düzenli hareketlerle duvara vurup duruyordu: Tak, tak, tak sesleri hücrede yankılanıyordu.

Onu sorguya aldıklarında bu durumdaydı. Hiçbir soruya doğru dürüst cevap veremiyor, söylenenleri anlamıyordu.

Sadece bağırıyordu:

“Hayatımı bunu anlatmaya adayacağım! Bu cinayeti bütün dünyaya anlatacağım!”

O gün 24 Şubat’tı.

Sonraki günlerde *Struma*’nın batması, daha doğrusu batırılması olayı çok konuşuldu. Birbiriyle çelişen çeşitli söylentiler çıktı ortaya. Türkler torpilledi diyenler de vardı, Almanlar batırdı diyenler de. Boğaz’dan Şile’ye doğru çekilirken, kimsenin haberi olmadan *Struma*’ya bomba yerleştirildiği de konuşuluyordu.

Yıllar sonra Frankfurt Savcılığı’nın görevlendirdiği bir Alman araştırmacı, gerçeği ortaya çıkardı. SC 213 numaralı Sovyet denizaltısı torpillemişti *Struma*’yı. Çünkü Stalin’in Karadeniz’deki her kimliği belirsiz gemiyi batırma talimatı varmış. Teğmen Dejnenko komutasındaki Sovyet denizaltısı da sabah *Struma*’yı görünce, birkaç telsiz sinyali göndermişti. Yanıt gelmeyince torpilleyip batırmıştı.

Profesör Wagner’i hapisten çıkararak doğruca evine götürdüler. Evden dışarı çıkmasının yasak olduğunu söyleyip, binanın kapısına bir nöbetçi diktiler. Hakkındaki soruşturmanın devam ettiğini söylediler.

Birkaç gün sonra, onu apar topar sınır dışı ettiler. Hangi ülkeye gitmek

istediğini sorduklarında,

“Amerika’ya” dedi.

Bunun için hiç hazırlık yapmamıştı. Eşyalarını toplayacak zaman da bulamadı. Bestelemiş olduğu *Serenade für Nadia*’nın notaları da, İstanbul’da bıraktığı eşyaları arasında kaldı. Son anda üniversiteye telefon edip, eşyalarını Arditi ailesine vermelerini istedi.

İstanbul’dan ayrılırken, buraya elli dokuz yıl sonra döneceğini bilmiyordu. Aklında böyle bir şey yoktu. Aslında aklında hiçbir şey yoktu.

Amerika’ya gittikten sonra da, uzun süre Türkiye ile bir bağlantı kurmaya çalışmadı. Eşyalarının akıbetini takip etmedi. Çünkü Amerika’da aylarca hastanede yattı, ağır ilaçlar aldı, psikolojik tedavi gördü. Doktorlar geçmişle ilişki kurmasını istemiyorlardı.

Tedavisi iyi gidiyordu. Artık epeyce toparlanmış, hayata dönmüştü. Ama gelen bir mektup, bir anda altüst olmasına neden oldu. Nadia’nın yazdığı bir mektuptu bu:

Sevgilim,

Bu bahtsız kadın yani Medea mektubu sana verince sakın üzülme. Sana ne anlatırsa anlatsın ona inanma. Çünkü bu genç kadın, hamileliğinden, hastalığından dolayı çok hassas bir durumda. Gemideki durum onu hepimizden çok etkiledi. Bunları seni rahatlatmak için yazmıyorum. İnan ki iyiyim. Buradan kurtulacağımı da biliyorum.

Çünkü iki gün önce başımı gökyüzüne kaldırıp, gözlerimi kapattım. Tanrı’ya, bana bir işaret göndermesi için yalvardım. Gözlerimi açtığım zaman bomboş bir gökyüzü göreceğimden korkuyordum ama öyle olmadı. Tanrı beni duydu. Tam başımın üstünde, V şeklinde uçan bir kuş sürüsü gördüm. Öyle uyumlu uçuyorlardı ki, bir tanesi bile sırayı bozmuyor, önündekine yaklaşmıyor, mesafeyi koruyarak keskin bir V oluşturarak uçuyorlardı. Evet, tam başımın üstündelerdi. İşte mucize bu, diye düşündüm.

Hem senin, hem de benim, bütün insanların efendisi olan Tanrı bana gökyüzünden zafer işareti yolladı. İçim minnetle ve sevinçle doldu. Hissetmenin de ötesinde biliyorum ki mutlaka buradan kurtulup sana kavuşacağım. Bana yine

çok özlediğim Serenad besteni çalacaksın.

Aynı şehirde, birbirimize yakın olduğumuzu bilmek, aynı havayı solumak bile beni mutlu kılıyor.

Yakında kavuşacağız, birbirimize her şeyi anlatacağız.

Ama bu arada sakın üzülme. İyiyim, sağlığım yerinde, ısınıyoruz, karnımız doyuyor.

Sana kavuşacağım günü hasretle bekliyorum.

Karın Nadia

Nadia, Maximilian'a yazdığı mektubu Medea'ya vermişti. Çünkü gemiden alınıp hastaneye götürülen bu kadını, Max'ın gidip bulacağını biliyordu. Ama Medea, ölümle pençeleştiği o günlerde mektubu profesöre verme fırsatı bulamamıştı. İyileştikten sonra Filistin'e gitmeden mektubu hastaneye teslim etmişti.

Onlar da İstanbul Üniversitesi'ne yollamışlardı. Rektörlüğün profesörün adresini, hangi üniversitede çalıştığını bulması epey sürmüştü. Sonra mektubu, profesörü kabul etmiş olan Harvard Üniversitesi'ne göndermişlerdi. Ama profesör o sırada hastanede olduğu için, mektup eline hemen geçmemişti.

Sonunda Boston'daki bir hastane odasında yatarken mektubu verdiler. Doktorların haberi olsa bunu kesinlikle engellerlerdi. Çünkü onu okuduktan sonra, inanılmaz derinlik ve karanlıktaki uçurumlarda kayboldu. Uzun zaman ruhunu toparlayamadı.

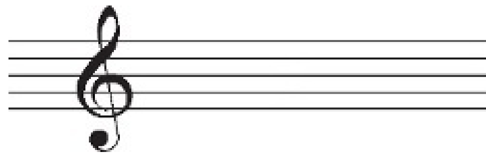
Gözlerini pencereden dışarıya çevirip, sayıklar gibi sürekli konuşuyordu.

"Geleceğim!" diyordu. "Geleceğim Nadia, geleceğim."

Sonra mektupta yazılan Serenad'ı hatırlamaya çalışıyordu. Ama karışık zihninin derinliklerinden bir tek nota bile çıkmıyordu.

Kaldığım yerden...

15

Doğu edebiyatında çok sık rastlanan biçimde, Maximilian ile Nadia'nın yürek burkan hikâyesini ayrı bir bölüm olarak okudunuz. Feridüddin-i Attar'da, Binbir Gece Masalları'nda, Mesnevi'de, hem kitabın bir parçası olan hem de bağımsız olarak okunabilen bölümler yerleştirmek çok yaygındır. Elbette profesyonel yazar olmak gibi bir niyetim veya Doğu edebiyatını temsil etmek gibi iddiam yok. Ama bu alçakgönüllü anlatıda, kendime yakın bulduğum geleneğe uygun bir yola başvurmuş olmamın bir sakıncası yoktur herhalde. Şimdi hikâyeme kaldığım yerden devam ediyorum.

Ertesi gün beni şaşırtacak kadar büyük bir enerjiyle kalktım. Az uyumuş olmama rağmen yorgun değildim. Kerem'i okula yolladıktan sonra Dışişleri Bakanlığı'na bir e-posta gönderdim. İstanbul Üniversitesi mensubu bir akademisyenimizin 1942 yılında meydana gelen "müessif" *Struma* faciasıyla ilgili bir kitap yazdığını, Bakanlık arşivlerinde bu konuda araştırma yapma izninin verilip verilmeyeceğini sordum.

Olumlu cevap geleceğini sanmıyordum ama şansımı denemek istemiştim. Belki bunca yıl sonra arşivlerin açılmasında sakınca olmadığını düşünen bir genel müdüre rastlardım.

Sonra aceleyle hazırlanıp sokağa çıktım. Hafiften bir kar serpiştiriyordu. Dolmuşla Beyazıt'a giderken, her günkü üniversite yolunu izliyor gibiydim ama bu sefer gideceğim yer ve amacım farklıydı.

Kalabalık meydanda indikten sonra cebimden kâğıdı çıkardım. Maximilian Wagner dosyasından çıkan sınır dışı etme belgesinin fotokopisiydi bu ve benim için en önemli yanı, Maximilian'ın o dönemdeki ev adresinin yazılı olmasıydı.

Beyazıt Meydanı'ndaki bazı kahvehaneler, Osmanlı dönemindeki "nargile" merakını tekrar canlandırmıştı. Öğrencilerle ve turistlerle dolu oluyordu bunlar. Hayatımda hiç nargile tüttürmemiştim. Bir gün denemeye karar verdim. Suyun içinden çekilen duman nasıl bir etki yapıyordu acaba?

Meydanda sıralanmış büfelerin önünden geçerken sucuklu tost kokusu beni ister istemez durdurdu. Evden bir şey yemeden çıkmıştım. Beyaz formika küçük masalardan birine oturdum, sucuklu tost ve ayran söyledim. Aynı zamanda elimdeki adresi gösterip Nasip Sokağı'nın nerede olduğunu sordum. Garson

böyle bir sokak bilmiyordu ama belki yandaki bakkalın yaşlı sahibi bilebilirdi.

Tostu bitirdikten sonra bakkala gidip, tezgâhın arkasında duran yaşlı adama sordum. Bir süre düşündü, alnını kırıştırdı, sonra,

“Sanki hatırlayacak gibiyim ama...” dedi. “Bilemiyorum. Buralarda birçok sokağın ismi değişti. Sen en iyisi muhtara gidip sor kızım.”

Sonra muhtarlığın yerini tarif etti.

Ne var ki Nasip Sokağı’nı muhtar da bilmiyordu. Muhtarın bilgisi dışında bir sokak mevcut olamayacağına göre, ya adres yanlış yazılmıştı ya da bakkalın söylediği gibi adı değişmişti. Muhtarla bu olasılık üzerinde konuştuk. Adam insanın içini sıkacak kadar ağır hareket ediyordu ama yardımsever bir kişiydi. Eski defterleri açtı, araştırdı ve sonunda Nasip Sokağı’nı buldu. Şimdiki adı Akdoğan Sokağı’ydı.

Muhtardan çıkıp Akdoğan Sokağı’na giderken, bu memleketteki isim değişikliklerine takılmıştı kafam. Niye hiçbir sokağın, caddenin, meydanın, köyün adı aynı kalmıyor, sürekli değiştiriliyordu acaba? Tarihten kaçmak için mi? Her şeye sıfırdan başlamak için mi?

Geçmişini değiştirmek isteyen bir ülkenin sorunlarına Erich Auerbach ne derdi acaba? Walter Benjamin’e yazdığı mektuplarda bu “aşırı değişim isteği”nden söz etmiş miydi? Demek ki biz fark etmeden sürekli bir kabuk değiştirme içindeydik. Bizans’tan kurtul, Osmanlı’dan kurtul, Arap kültüründen kurtul... Şimdi de yeni moda: “Kemalizm’den kurtul!” Mavi Alay’ı sakla, *Struma*’yı sakla, Ermeni olayını sakla.

Bir ara Türkiye’de niye bu kadar çok Ereğli var diye sormuştum kendi kendime. Konya Ereğli’si, Marmara Ereğli’si, Karadeniz Ereğli’si! Sonra araya araya bunların eski “İraklion”lar olduğunu anladım. Aynen Bolu gibi. Bolu, İnebolu, Tirebolu, Safranbolu kasabaları, aslında poli yani Rumca “şehir” kelimesinden geliyordu.

Geçmişini durmadan yeniden tanımlayan başka bir ülke var mıdır acaba diye düşünürken Akdoğanlar Sokağı’nı buldum.

Küçük, bakımsız binalarla dolu kısa bir sokaktı. Yerler eğri büğrü, çok eski taşlarla döşeliydi. Yeni binaların arasında tek tük eskiden kalmış ahşap evlere

rastlanıyordu ama hepsi harap durumdaydı. Boyaları silinmiş, tahtaları kararmış, bir zamanların güzel, cumbalı evleriydi bunlar.

Aşağı doğru yürüyerek 17 numarayı buldum ama karşıma yeni, çirkin, üstü Japon seramikleriyle kaplanmış bir ev çıktı. Max'ın ve Arditilerin oturduğu ev bu olamazdı. Anlaşılan bu sokak da diğerleri gibi Anadolu'dan göçün ağır tokadını yemiş, eski evler yıkılıp yerine yenileri yapılmıştı. Memleketin bir numaralı adres danışma merkezleri olan ve her sokakta mutlaka bir tane bulunan bakkala danışmaktan başka çarem kalmamıştı artık. Bakkala gidip "Arditi" ailesini tanıyıp tanımadıklarını sordum. Dükkânın her tarafına Arapça dualar asılmıştı. Bakkalın sakalı, başındaki beyaz takke ve elindeki tespih, namazında niyazında bir dede olduğunu anlatıyordu.

"Kızım" dedi, "biz Kayseri'den gelip burayı beş sene önce açtık. Mahallenin eskilerini bilmeyiz ama müşterilerimiz arasında buranın eskilerinden Musevi vatandaşlar var. Tahmin ederim ki onlar sana malumat verir."

Sonra kızına seslendi. "Kübra, Kübra... hanım kızımızı Madam'ın evine götür."

Tezgâhın arkasından, desenli türbanını sıkı sıkı bağlamış, ince yüzlü, zayıf bir kız çıktı. O, mantosunu giyerken yaşlı adam bana,

"Bir şey ikram etseydik kızım. Ne içersin?" diye sordu.

Teşekkür ettim, istemedim. O zaman yaşlı adam bana küçük bir kartona basılmış Arapça bir dua verdi.

"Bunu üstünde taşı kızım" dedi. "Ayete'l-Kürsi'dir, yani Allah kelamıdır. Seni bu şehirde her türlü kazadan, beladan, kem gözden korur. Hiç üstünden ayırma."

Yaşlı adamın gösterdiği "dede" tavrı, tanımadığı bir kadını koruyup gözetme, sahip çıkma isteği içimi huzurla doldurdu. Anadolu'daki birçok geleneksel aile gibi iyi insanlardı.

Sonra Kübra'yla dışarı çıktık. Birkaç ev ötedeki eski yapılardan birine gittik. Kübra çok eski ahşap kapının üstündeki, elle çevrilen eski usul zili çaldı. Üst kattaki pencereden yaşlı bir hanım uzandı, baktı.

"Sen misin Kübra? Geliyorum yavrum" dedi.

Çok bariz bir aksanla konuşuyordu Türkçeyi. Kapıyı açtığı zaman, zayıf, yaşlı ama Sefarad olduğu her halinden ve şivesinden belli olan bir hanımla karşılaştık. Sokağın Müslüman halkının ona "Madam" dediğini artık öğrenmiştim. İnce bir zincirle boynuna astığı tel gözlük burnunun üstündeydi. Başını öne eğerek gözlüğün üstünden bakıyordu bize.

"Buyurun, buyurun" dedi.

Kübra durumu anlattı, işleri olduğunu söyledi ve gitti. Gitmeden önce de,

"Bir istediğin var mı teyzeciğim?" diye sordu.

Madam, "Yok evladım. Sağ ol güzel kızım" diye cevapladı onu.

Sonra beni içeri buyur ederken,

"Çok iyi bir familya bunlar" diye açıklama yaptı. "Siyatiklerim azıyor, kolay kolay dışarı çıkamıyorum, telefon ediyorum, Kübra ne istersem hemen getiriyor. Haa, bayramlarda akide şekeri, lokum alıp gelmeyi de ihmal etmezler hiç."

İstanbul'un eski kozmopolit yaşamına ait izlerdi bunlar. Kaybolmuş o güzel zamanlara ait izler.

Madam beni küçük bir salona aldı. Evin kendine has, eski dünyayı hatırlatan bir kokusu vardı. Çok eskimiş oymalı, kakmalı sehpaların üzerinde onlarca çerçeveli fotoğraf duruyordu.

"Sana bir kahve yapayıım?" diye sordu.

"Zahmet etmeyin" dedim.

"Ben sabah kahvemi içmedim evladım. Beraber içeriz" dedi.

Biraz sonra elindeki tepsiye yerleştirdiği incecik, zarflı fincanlarda nefis kokan, bol köpüklü iki kahveyle geldi. Birer küçük bardak su ve kahve fincanlarının yanına birer güllü lokum koymuştu. Tam eski İstanbul işi. Şu "cafe"lerin hiçbirinde bulunmazdı bu. İnsanlar niye bu güzel âdetleri bırakır da hazır kahve içerler diye bir kez daha merak ettim. Hem de tadı yabancı bir kahve.

Aslında nedeni belliydi. Dünyanın değişik yerlerinde yaşayan, birbirinden farklı özellikteki milyarlarca insan, aynı tür yiyecek ve içecekleri sevmeli, aynı tarz giysileri almalı, bunun için de aynı tarz bir hayat yaşamalıydı. Böylece uluslarüstü büyük firmalar, ürünlerini dünyanın her yerinde satabilirdi.. Belki de daha korkuncu, bu sistemin yerel kültürleri yok ediyor oluşuydu. Sonra da içimden kendime güldüm. Geçen haftadan beri "nostalji uzmanı" olup çıkmıştım.

Herkesin "Madam" diye hitap ettiği karşımdaki zarif hanımın adının Raşel Ovadya olduğunu öğrendim. Beş yüz yıldır İstanbul'un yerlileri olan Sefarad Yahudilerindendi. İsabella ve Fernando zamanındaki engizisyon İspanyasından kaçıp, 1492 yılında Cádiz limanından kalkan Osmanlı gemileriyle buraya gelmişlerdi. Aynı gece, aynı limandan, okyanusu dolaşıp Hindistan'a gitmeyi planlayan Kristof Kolomb adlı bir kâşifin gemileri de kalkıyordu.

Madam Ovadya, Ladino aksanıyla konuştuğu Türkçesiyle tatlı tatlı anlatıyordu. Resimlerdeki kişileri tanıtıyor, beş yıl önce kaybettiği kocasının yakışıklılığını övüyordu. Belli ki yalnızlıktan bunalmıştı, konuşacak insan arıyordu.

"Madam Ovadya" dedim. "Adım Maya Duran. İstanbul Üniversitesi'nde çalışıyorum. Size bir şey sormak için geldim. Acaba bir zamanlar bu sokakta oturmuş olan Arditi ailesini tanıyor musunuz?"

Gözleri daldı, yılların üst üste biriktirdiği karışık hatıralar arasından Arditi ismini bulup çıkarmak için düşünerek tavana baktı.

"Arditi, Arditi..." diye mırıldandı.

"Matilda ve Rober Arditi!" diyerek hatırlamasına yardım etmek istedim. "Eskiden 17 numara olan evde oturuyorlardı."

Birden yüzü aydınlandı.

"Tabiiiii" dedi. "Nasıl hatırlamadım kuzum. Bayan Matilda. Genç kızlığımda bana kenarı işlenmiş mendiller verirdi. Çok iyi bir familyaydı onlar, çoook!"

"Şimdi neredeler, biliyor musunuz?"

"Biliyorsunuz, onlar benden yaşlıdır. Galiba Bay Rober öldü. Bayan

Matilda’nın ise bir bakımevinde olduğunu duydum. 90’dan fazla olmalı yaşı.”

“Hayatta mı acaba?”

“Bilemem ki kuzum.”

“Hangi bakımevinde kalıyor?”

“Ah güzel evladım, onu da bilemem. Ne çok değişti İstanbul, ne çok. Eskiden buralar nasıldı bir bilsen.”

Baktım ki yeniden eski günleri anlatmaya başlayacak,

“Lütfen Madam” dedim. “Bayan Matilda’yı bulmam çok önemli. Biraz daha düşünemez misiniz?”

“Niye arıyorsun bu familyayı?”

“Anlatması uzun sürer ama üniversiteyle ilgili bir araştırma yapıyorum. Ona sorularım var.”

“Ben cevap vereyim sorularına. Çok bilgim var. Dame de Sion’da okudum zamanında.”

“Teşekkür ederim ama o aileyle ilgili bir şeyler” dedim. “Rica etsem...”

“Dur bakayım o zaman” dedi. “Galiba bizim İzi bahsetmişti Bayan Matilda’dan. Ona bir sorayım.”

Köşedeki sehpanın üzerinde duran eski tarz, siyah Ericsson marka telefona gitti. Önce üzerindeki dantel örtüyü aldı, sonra ahizeyi kaldırarak numaraları yavaş yavaş çevirmeye başladı.

İzi dediği kişiyle o kadar garip bir dil konuşuyordu ki anlamak imkânsızdı. Bazı cümleler İspanyolca, bazıları Fransızca, bazıları Türkçeydi. O konuşurken İstanbul Sefaradlarıyla ilgili güzel bir hikâyeyi hatırladım.

Buraya 1492 yılında geldikleri için, artık İspanya’da epey değişmiş olan Cervantes dönemi İspanyolcası konuşuyorlardı. O zamanki dili ve kelimeleri araştırmak üzere Madrid’den bir filolog grubu İstanbul’a gelmiş, onlara çeşitli

sorular sormuştu. Ama işi politikaya getirdiğinde ve burada rahat olup olmadıklarını sorduklarında bir Sefarad yarı Türkçe yarı İspanyolca şöyle cevap vermişti:

“Las meseles del hükümet, no mos karışıyamos.” Yani “Biz hükümet meselelerine karışmıyoruz.”

Üniversitede bazı hocalar bunu şaka niyetine anlatır gülerlerdi ama Bayan Raşel de İzi dediği kişiyle aynen böyle konuşuyordu.

“Haydi canim au revoir” dedi ve telefonu kapattı.

Sonra bana “Matilda Hanım’ı bulduk” dedi. “Harbiye’de Artigiana huzurevinde kalıyormuş. Dur, sana dün yaptığım muhallebiden getireyim.”

“Ne olur, zahmet etmeyin” dedim. “Biraz acelem var. Bana çok büyük bir iyilikte bulundunuz Madam Raşel. Hoşça kalın.”

Sonra yaşlı kadını anıları ve şifa bulmaz yalnızlığıyla baş başa bırakıp çıktım. Beni “Güle güle, gene gel!” diye uğurlarken yüzünde tarifsiz bir hüzün vardı.

Meydana doğru yürüdüm, üniversitenin tarihi kapısı karşımdaydı. Bir hafta bile olsa o binaya girmeme özgürlüğü içimi ferahlatıyordu. Dolmuşa binip Harbiye’ye gittim. Artigiana’nın nerede olduğunu bilmiyordum ama herhalde sora sora bulurdum. Öyle de oldu. Bir iki dükkâna sorduktan sonra Artigiana’nın önündeydim.

Daha sonra okuduklarıma göre Artigiana, 1838’de Sultan Abdülmecid’in fermanı ve 20.000 kuruşluk ihsanıyla kurulmuştu. Çeşitli dinlere mensup, kimsesiz kalmış yaşlılara son günlerinde bir sığınak, bir yuva oluyordu. Herkese bir oda veriliyordu. İnsanlar isterlerse o odalara kendi eşyalarını yerleştirip kalabiliyorlardı. Gündüz dışarı çıkıp akşam gelmeleri de mümkündü.

Girişteki görevlilere Matilda Arditi’yi aradığımı söyleyince, beni ikinci kata yönlendirdiler. İyice eskimiş kapıların üstünde, kalanların isimleri yazılıydı. Kuyumcuyan, Stavropoulos, Mavromatya, Serrero.

Kim bilir ne anılar barınıyordu bu eski binada. Ne dramlar, ne eğlenceler, ne aşklar hatırlanıyordu. Bir süre yürüdükten sonra sol taraftaki bir odanın üstünde Arditi adını gördüm ve kapıyı tıklatıp içeri girdim. Yataktaki çok yaşlı hanım

beni görünce doğruldu.

“Buyurun” dedi.

“Ben” dedim, “Matilda Arditi’yi arıyorum.”

“Niçin arıyorsunuz?”

“Biraz sohbet etmek için.”

Yaşlı kadın “Buyurun o zaman” dedi.

Pencerenin kenarındaki yeşil koltuğu gösterdi. Oturdum.

“Matilda Arditi siz misiniz?”

“Evet, evet. Gerçi her şeyin üzerinden o kadar uzun zaman geçti ki kim olduğumu bile hatırlamıyorum artık.”

“Madam” dedim. “Lütfen şunları buyurun.”

Artigiana’ya gelmeden önce, köşedeki çiçekçiden aldığım mor çiçek buketini uzattım.

“Ah” dedi. “Ne kadar naziksiniz. Bir çiçek almayalı kim bilir kaç zaman olmuştur. Bir asır mı, iki asır mı?”

“Aman yapmayın Madam Arditi!” dedim. “O kadar da yaşlı değilsiniz.”

“Ah!” dedi. “Sanki dünyanın başlangıcından beri hayattayım gibi geliyor artık. Adınız ne demiştiniz?”

“Maya.”

“Aaa, Maya! Çok severim Maya ismini. İzmir’de komşumuzun bir kızı vardı, Maya. Akrandık, birbirimizin en yakın dostuyduk. Şimdi yaşar mı bilmem.”

“Madam Arditi, size bir şey sormak istiyorum.”

“Buyurun!”

“Maximilian’ı hatırlıyor musunuz?”

Durakladı, zaten kırışmış olan alnı daha da kırışarak düşünmeye, hatırlamaya çalıştı. Sonra yüzü aydınlandı.

“Eveet!” dedi. “Maximilian. Tabii. Elbette hatırlıyorum.”

“Nasip Sokağı’nda komşunuzmuş.”

“Evet, Nasip Sokağı, tabiiii.”

Kendinden emin görünmeye çalışmaktan dolayı, hareketleri biraz doğallıktan uzaktı. Sonra durdu, aklı karıştı.

“Bu Jönev’deki Nasip Sokağı değil mi?”

“Hayır Madam Arditi. İstanbul’daki.”

Biraz durakladı. Yine kendinden emin bir tavırla,

“Tamam” dedi. “İstanbul’daki tabii.”

“Max’ı hatırladınız mı?”

“Max’ı mı? Ha, Maximilian... Hatırlamaz olur muyum hiç.”

“Bana onu anlatır mısınız biraz?”

“Ah!”

Çapkınca göz kırptı. Eliyle yaklaş işareti yaptı bana. Koltuğumu ona doğru çektim. Kıkırdayarak,

“Şimdi” dedi, “seninle kız kıza konuşalım şekerim. Öyle kibar, öyle centilmen, öyle zengin bir adamdı ki. Biraz çapkındı tabii ama, kuzum o kadar olacak! Kadınlar onu rahat bırakmıyordu ki. Benim gençliğimdeki İstanbul çok güzeldi. Max’la el ele Le Bon’a pasta yemeye giderdik, *éclair*’lerini çok severdim. Nerelere gitmezdik ki. Rusların açtığı Petrograd vardı. Rus kızlar servis yapardı. Çok güzel bir kafeydi.”

Başka şeyler de aklına gelmiş gibi biraz duraladı. Sonra “Boş ver” anlamında

bir mimikle, sanki bir şeyleri söylemekten vazgeçmiş gibi, sözlerine devam etti.

"Nerelere gitmezdik ki şekerim: Karlman Pasajı'ndan alışveriş yapardım, ayakkabılarımı Paçikakis'ten alırdım. Sonra Lion mağazası, Mayer mağazası vardı. Petits-Champs'da tiyatroya, müzik dinlemeye giderdik."

Bir şey unutmuş gibi bir süre durup düşündü.

"Sevgili Max kendine hiçbir şey almazdı. Çorabını, külotunu, fanilasını ben gidip alırdım ona Mayer'den. Orada Fritz vardı. Gene bir Alman Yahudisi. Lazaro Franco vardı bir de. O kapatalı çok olmadı; yirmi yıl galiba. Orada perde satılırdı. Ev eşyası yani... Şapkaları aldığım özel yerim vardı bir de... İşi iyi bilen Rus şapkacılara giderdim. Madam Bella'ydı adı. Lale Sineması'nın üstünde. Sonra, Marieta vardı, gene şapkacı. Ama benimki pahalıydı, hem çok iyiydi. Yoksa adım başı vardı terziler, şapkacılar."

Sustuğu zaman bir şeyler düşündüğünü belli eden bir yüz ifadesine bürünüyordu. Bir yandan da bana "Bekle" anlamına gelecek işaretler yapıyordu. Araya girmeyeyim, sözünü kesmeyeyim diye, devam etmek için acele ediyordu.

"Klasik müzik çok severdim. Bach mesela. Taksim'de dinlerdim hep. Daha önce yoktu opera. Novotni diye bir lokanta vardı. Tepebaşı'ndaydı. Beş altı Rus kardeş işletirdi orayı. Bazen piyanoyla müzik de yapılırdı. Orada dinlerdim. Yemeklerini çok severdik, dışarıda yiyeceksek hep oraya giderdik zaten. Maalesef başka da yer yoktu klasik müzik olan. Bir de konserlere giderdik. Rubinstein geldi mesela, Yehudi Menuhin geldi. Max'ın kolunda o salona girerken kendimi kraliçe gibi hissederdim. Her salı arkadaşlarımla kâğıt oynardık. Ufak tefek oyunlar işte. Ama sanki önemli bir davete geliyormuş gibi süslenirdik. Sekiz kişiydik. Her seferinde değişik elbise giyerdik. Zarif sofralar kurardık. Gene de elimizden geleni yapardık."

Madam Arditi beni allak bullak etmişti. Telaşla, hatta ihtirasla anlatıyordu. Ama ben artık söylediklerinden kuşkuya kapılmaya başlamıştım. Herhalde aklı karışmıştı, Max'ı başka birileriyle karıştırıyordu.

"Madam Arditi" dedim. "Profesör Maximilian Wagner'den bahsettiğinize emin misiniz?"

Yüzünde son derece emin bir ifadeyle "Tabii" dedi. "İnsan onu unutsa müziğini unutamaz."

Tamam, galiba şimdi doğru kişiden söz ediyorduk.

“Serenad’ı hatırlıyor musunuz?” dedim.

“Siz deli misiniz kuzum? İnsan o eseri nasıl unutur! Her dinleyişimde beni alıp bulutların üstüne çıkaran o cennet müziğini.”

Sonra incecik ama sık sık çatlayan bir sesle bir melodi tutturdu. Bir yandan da vals yapar gibi sallanıyordu. Başını sallayarak “Laa, lalalaa, laa, lala” diye söylemeye başladı. Sağ kolunu vals temposuna uyarak havada sallarken, yıpranmış pazen entarisinin kolu sıyrıldı. Açığa çıkan kolu sadece kemiğin üstünde kalmış, kahverengi ve lekeli bir deri parçası gibi görünüyordu. O trajik görüntüyle, yüzündeki aşırı mutluluk ifadesinde insanın içini burkan bir şeyler vardı. Sonra eliyle beni çağırdı. Kalkıp yanına gitim. Elimi tuttu ve epey bir güç harcayarak ayağa kalktı. Pazen entarisi içinde iyice küçülmüş, zayıflamış bedeniyle, la la la diye söylediği anlamsız ezgi eşliğinde elimi bırakmadan vals yapar gibi iki yana sallanmaya çalışıyordu. Söylediklerinden bir şey çıkarmaya, melodiyi anlamaya imkân yoktu. Bir süre sonra dayanamadım ve sonsuza kadar süreceğini sandığım melodiyi kestim, her an kırılacakmış duygusuna kapılmama yol açan bedenini incitmemeye çalışarak onu yatağa oturttum.

“Madam Arditi, Max’ın eşyaları sizdeymiş.”

Çapkın çapkın göz kırptı. “Başka kimde olabilirdi şekerim?”

Bu yaşlı hanım Max’la bir aşk ilişkisi yaşadığını ima edip duruyordu ama bunlar Max’ın anlattıklarıyla ve Nadia’yı beklediği sıradaki ruh haliyle bağdaşmıyordu.

Bir süre sonra Madam Arditi’nin her şeyi birbirine karıştırdığına ve hiçbir şeyi doğru hatırlamadığına karar verdim. Umutsuzluğa düştüm, kalkmaya hazırlandım.

Tam o sırada içeri giren bir hemşire “Bakıyorum ziyaretçiniz var Rita Hanım” dedi. “İlaçlarınızı alma vakti geldi.”

“Rita Hanım mı?” dedim.

Hemşire “Evet!” dedi. “Rita Hanım. Dört yıldır burada.”

“Ama ben onu Madam Matilda Arditi sanıyordum.”

“Karıştırmışsınız” dedi. “Madam Matilda şu odada.”

Solundaki bir kapıyı gösteriyordu. Demek ki iki oda iç içeydi, Madam Arditi öteki odadaydı.

Foyası ortaya çıkan Rum Bayan Rita ise hiç yüzüme bakamıyordu. Az önceki o cıvıl cıvıl hali kaybolmuş, utangaç bir çocuk gibi olmuştu. Çok sevimli göründü gözüme. Beni kandırmış olmasına rağmen bu yaşlı ve yalnız kadına içim acıdı. Yanına gidip elini tuttum:

“Sizi tanımaktan çok memnun oldum Bayan Rita” dedim. “Hoş bir sohbet yaptık. Sizi yine ziyaret ederim.”

Yüzüme umutla baktı. “Bana kızmadınız mı?”

“Hayır, niye kızayım? Sizi dinlemek eğlenceliydi.”

“Allah razı olsun!” dedi ve ıstavroz çıkardı.

İşte İstanbul, diye düşündüm. Müslüman duası ve Ortodoks ıstavrozu bir arada. İç içe geçmiş dualar, dinler ve kültürler şehri.

Zavallı kadını yanaklarından öpüp içeri odaya geçtim. Madam Matilda, oda komşusu kadar iyi durumda değildi. Sanki canı çekilmiş gibi gözleri yarı kapalı bir durumda yatıyordu. Bu dünyaya bir an önce veda etmek istiyormuş gibi bir hali vardı. Ama anlaşılan zihni melekeleri yerindeydi.

“Bayan Arditi?” dedim.

Yan dönmüş ve yüzünü yastığa gömmüştü. Durumunu hiç değiştirmeden, sadece gözlerini oynatarak, mecalsiz bir sesle,

“Ne istiyorsunuz?” diye sordu. Sesi o kadar az çıkıyordu ki güçlükle duyabiliyordum. Ufalmış bedeniyle küskün bir çocuk gibiydi.

“Efendim, ben İstanbul Üniversitesi’nden Maya Duran. Size bir şey sormak istiyordum.”

“Sorun!”

“1939-40 yıllarında Nasip Sokağı’nda oturuyordunuz değil mi?”

“Evet?”

“O dönemde bir komşunuz varmış. Profesör Maximilian Wagner. Hatırlıyor musunuz?”

Yine sadece gözlerini hareket ettirerek yüzüme ters ters baktı.

“Niçin hatırlamayayım! Onunla ilgili ne öğrenmek istiyorsunuz?”

Bir an önce bitir de beni rahat bırak der gibi bir ifadesi vardı.

“Profesör sınır dışı edilince evraklarının size bırakılmasını söylemiş.”

“Bıraktılar zaten.”

“Onlar nerede Bayan Arditi?”

“Daha sonra Alman Konsolosluğu’ndan birisi gelip hepsini aldı.”

“Kimdi, adını hatırlıyor musunuz?”

“Yüzü gözümün önünde. Sivri suratlı bir adamdı ama adını hatırlamamı beklemeyin benden. S’li bir şeydi galiba.”

“Scurla mı?” dedim.

“C’est possible” dedi. “Sanki bu isim yabancı gelmedi.”

İnanılmaz bir hafıza vardı bu yaşlı kadında. Normal insanların bile hatırlayamayacağı detaylar aklında kalmıştı.

Artigiana’dan çıkarken Scurla’yı değil, Matilda ile Rita’yı düşünüyordum. Bu konularda fazla tecrübem olmadığı için Rum ve Yahudi şivelerini birbirinden ayıramamıştım. Rita beni fena tongaya düşürmüştü ama yine de hoşlanmıştım ondan.

Yaşlılığımda Matilda gibi değil Rita gibi olmak isterdim. Rita tam bir tatlı

kaçıktı ve karışık zihniyle eğlenceli oyunlar oynuyordu. Zavallı Matilda ise, pırıl pırıl genç zihnine ihanet eden yaşlı bir gövdeyle, her şeyin bilincinde olan bir idam mahkûmu gibi ölümü bekliyordu. Yaşlılıkta, çoğu durumda, beden ve zihin aynı zamanda çökmüyordu. Genellikle bunlardan biri daha genç kalıyordu. Hangisinin önce çökmesi daha iyidir gibi trajik bir sorunun cevabını bugün tam olarak öğrenmiştim: Önce zihin çökerse insan daha mutlu ölürdü.

Ne yazık ki Max bu mutluluğu yaşayamayacaktı. Altı aya kadar pırıl pırıl bir zihin ve geçmişin acı anıları arasında ölecekti. Ona yardım etmek istiyordum. En azından Serenad notasını bulursam, adamcağız, hayatının son günlerinde büyük bir mutluluk yaşayacaktı.

Artigiana'dan çıktığımda lapa lapa kar yağmaya başladığını gördüm. Caddeler şimdiden karla kaplanmıştı. Gelip geçen insanların omuzlarında, çatılarda, yol kenarlarındaki ağaçların dallarında kar birikmeye başlamıştı. Her zaman olduğu gibi bütün çirkinliklerin üstünü örtüyor, içimi neşeyle dolduruyordu. İstanbul kar altında tam bir masal şehrine dönerdi. Camiler, kiliseler, sinagoglar, Boğaz köprüleri beyaza bürünür, hava hafif bir sisle dalgalanırdı. Böyle havalarda Boğaz'ın mavi suları camgöbeği yeşile dönüşürdü. Şimdi de şehir hızla beyaz giysisini giyiyordu. Babaannemi hatırladım yine. Kar Anadolu'nun yorganıydı ama İstanbul'un da beyaz masal peleriniydi. En azından merkezdeki semtlerin.

Kar altında yürüyerek Max'ın izini sürmeye devam ettim. Zaten fazla uzun olmayan Harbiye-Şişli arasını yürüyerek geçtikten sonra, birkaç kişiye sorarak Ölçek Sokağı'nı buldum. Caddeye açılan sokaktaki Vatikan binasını bulmak zor değildi. Çünkü daha sonra 1849'da yapılmış olduğunu öğrendiğim tarihi bina zarif mimarisi ve tonozlu kapısıyla hemen göze çarpıyordu.

Binanın üzerindeki tabelada, ne olduğunu anlamadığım bir şeklin çevresinde "Nuntiatura Apostolica" yazıyordu. Onun altına da Türkçe "Vatikan Büyükelçiliği-İstanbul Temsilciliği" yazılmıştı. Demek Max, buraya gelmiş, bu kapıdan geçmiş ve Peder Roncalli'yle burada görüşerek Nadia'ya bir Katolik vaftiz kâğıdı çıkarttırmıştı. Yarabbi, nasıl bir şehirde yaşıyorduk biz ve giderek yoğunlaşan kardan kaçmaya çalışarak otobüs duraklarına, dükkânlara, saçak altlarına sığınmaya çalışan insanlardan kaçı bunun farkındaydı? On beş milyon insandan kaçının, bu şehrin kozmopolit tarihinden haberi vardı?

Ama kimseyi suçlamaya hakkım yoktu. Bir hafta öncesine kadar ben de başka bir şehirde yaşıyordum. Edebiyat okumuş olmama, biraz tarih bilmeme rağmen

bunlar benim gündelik hayatımın dışında kalıyordu.

Venedik Doçu'nun oğlu Alvise'den dolayı Beyoğlu adının verildiğini öğrendiğim yerde, "Grand Rue du Péra"da yani İstiklal Caddesi'nde yürürken hiç kimse başını kaldırıp, o muazzam binaları süsleyen heykellere bakmıyordu. Koyu giysili genç kalabalık, kebap, tost, sucuk, lahmacun kokuları arasında yere ve birbirlerine bakarak yürüyorlardı. Ama şimdi bunları düşünmenin zamanı değildi. Kar altında Max'ın izini sürmek, çok hoşuma giden bir oyun halini almaya başlamıştı. Bir taksiye bindim ve şoföre,

"Beni Haliç'e götürür müsünüz!" dedim. "Or-Ahayim Hastanesi'ne."

Haliç Köprüsü'nden geçerken martıların da benim gibi keyiflenmiş olduğunu düşündüm. Çünkü daha bir hareketlenmişlerdi. Denize dalıp çıkışlarında, neşeli olduklarını hissettiren bir şeyler vardı. Balat tarafına geçtikten sonra kıyı boyunca gitmeye başladık. Solumda Bizans surları, sağımda deniz tarafında ilginç yapılar vardı ve bunların en ilginci tamamen demirden yapılmış Bulgar Kilisesi'ydi. Bulgarlar bu muazzam kilisenin her parçasını orada imal edip, sonra Tuna yoluyla İstanbul'a taşımışlar.

Taksi çok geçmeden Or-Ahayim Hastanesi'nin önünde indirdi beni. Deniz kıyısında eski ve çok güzel tarihi bir binanın yanında yeni yapılmış modern bir bina da görünüyordu. Demir parmaklıklardan girdim. Hasta kalabalığının arasından geçerek müracaat bölümüne, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nden geldiğimi, hastane müdürünü görmek istediğimi söyledim.

Biraz sonra, orta yaşlı, iri yarı bir bey geldi ve dostça elimi sıktı. Bir araştırma sebebiyle orada olduğumu söyleyince çok memnun oldu ve bana hastaneyi gezdirmeye, bilgiler vermeye başladı. Eski binanın girişinden itibaren duvarlarda birçok isimler ve resimler gördüm. Bunlar arasında Yahudi ismi taşıyan ama Paşa unvanlı tabelalara rastlayınca bunun sebebini sordum. Müdür, bu kişilerin hastanenin kuruluşuna yardım eden Osmanlı generalleri olduğunu söyledi: Amiral Dr. İzak Molho Paşa, Dr. İzidor Gravyer Paşa, Dr. Eliyas Kohen Paşa gibi isimlerin yanında Atatürk'ün doktoru Dr. Samuel Abravaya Marmaralı da anılıyordu. Marmaralı, milletvekilliği de yapmıştı.

Müdürün verdiği bilgilere göre hastane, 1898'de II. Abdülhamid'in bağışladığı arsa üzerine inşa edilmişti. Biz koridorlarda dolaşıp bunları konuşurken yanımızdan beyaz giysili doktorlar, hemşireler, bir de yaşını başını almış pembe

giysili hanımlar geçiyordu. Hemşire olacak yaşta değildiler, hatta aralarında yaşı epeyce ileri olanlar da vardı. Onların kim olduğunu sordum. Müdür gülümsedi.

“Pembe Melekler” dedi.

Sonra Pembe Melekler’in tamamen gönüllü olarak çalışan, hastalara yardım eden hanımlar olduğunu anlattı. Gece gündüz demeden büyük bir özveriyle çalışıyorlardı.

Müdür bana odasında kahve ikram ederken ona Medea Salomovici’nin hangi odada yatmış olduğunu sordum. Bilemedi. Hatta bu ismi bile duymamıştı. *Struma* gemisinden söz ettiğimde de ancak yüzeysel bilgilere sahip olduğunu söyledi. Ama Pembe Melekler’den Leyla Hanım belki bana yardımcı olabilirdi.

Telefon ederek Leyla Hanım’ı odaya davet etti. Leyla Hanım yetmiş yaşlarında bir kadındı ve pembe giysisi içinde çok hoş görünüyordu. Belli ki kendisini tamamen insanlara iyilik yapmaya adamıştı. Ona Medea’yı sordum. Bir an gözleri daldı, gitti ve bana dönerek,

“Bu olayı kimse hatırlamaz” dedi. “Daha doğrusu hatırlamak istemez. Bu yüzden de anlatılmaz ama ben hastanede gönüllü olarak çalışmaya başladığım zaman bu konuyu merak etmiş ve eski çalışanlardan, Medea’nın hangi odada yattığını öğrenmiştim.”

Tatlı gülümsemesinden cesaret aldığım Leyla Hanım’dan beni o odaya götürmesini rica ettim. Müdüre teşekkür edip Leyla Hanım’la birlikte eski binanın koridorlarında yürümeye başladığımızda içimi bir heyecan kapladı. Yüreğim çarpıyordu. Sanki biraz sonra gideceğimiz odada solgun yüzlü Medea’yı ve başında bekleyen genç Max’ı görecektim. Ama öyle olmadı elbette. Leyla Hanım’ın beni götürdüğü ve ses çıkarmadan kapıdan bakmamı sağladığı oda, sıradan bir hastane odasıydı. İçeride yaşlı bir kadın yatıyordu. Onu rahatsız etmeden kapıyı kapatıp çıktık.

Nedense bir hoşnutsuzluk hissettim. Belki de hiç gelmemeliydim, diye düşündüm. Hatta bundan sonra, bildiğim hikâyelerden dolayı zihnimde canlanan mekânları gidip görmek merakımdan vazgeçmeliydim. Bazı olayları ve yerleri zihinde canlandırmak, gerçek mekânı görmekten daha iyiydi galiba. Yine de Leyla Hanım’a çok teşekkür edip ayrılmak istedim ama Pembe Melekler’in yaptığı bir kavanoz gül reçelini ikram etmeden beni bırakmaya niyeti yoktu.

Dışarı çıktığımda akşamüstü olmuştu, kar her yeri kaplamıştı, evlerine yetişmek için çırpınan kalabalık yüzünden taksi bulmak çok zordu. Gelip geçen arabalara işaret ederek epey bekledim hastanenin önünde. Hiçbiri durmadı. Boş olanlar bile, kimsenin binmediği günlerin acısını çıkarmak istermişçesine önümden ağır ağır sürerek geçiyorlardı. Mutlaka bir açıklamaları vardı; ya o kalabalık sokaklarda oyalanmadan trafiğin açık olduğu caddelere ulaşmaya çalışıyorlardı, ya da kendilerini telefonla çağırmış olan bir adrese gidiyorlardı. Ama yine de yol kenarında bekleyen yolculara karşı gücün tadını çıkarır gibi bir halleri vardı. Sonunda hasta getiren bir taksiyi yakaladım ve eve dönebildim.

Akşam yemeği hazırlamak, Kerem'in biraz daha sağlıklı beslenmesi için uğraşmak, mutfağı toplamak gibi her günkü işlerimi bitirdikten sonra, odama geçip, *Struma* ile ilgili bilgilerin son kısmını okumaya başladım.

Özellikle geçen sefer, insanın içini ısıtan bir yerde kaldığım için, devam etmeye oldukça hevesliydim. O dondurucu soğukların ve acı olayların yaşandığı günlerde, *Struma*'daki yolculara moral vermek için sahilde ateş yakıldığı, gemide her şeye rağmen hayatın devam ettiği yönünde bilgilerin verildiği yerden devam edecektim.

Ama okumaya başlar başlamaz, içime karamsarlık, insan denen canlıya inançsızlık dolmaya başladı. Karşıma çıkan ilk bilgi, iki delikanlının buz gibi sulara atlayarak karaya çıkmaya çalıştığı ama yakalanarak geri getirildikleri oldu.

Hatta bir ara, bunları okumayı bıraksam mı diye düşündüm. Nasıl olsa Max bana kendi hikâyesini anlatmıştı. Üstelik, Kerem konuyu bilmediği için, oldukça dağınık bilgileri, bazen tekrarlar da içerecek şekilde bir araya getirmişti.

Bazı yerleri atlayarak, hızlıca göz gezdirdim. Artık, daha önce okuduklarım ve Max'ın anlattıkları sayesinde, okurken zihnimde görüntüler de oluşuyordu.

Örneğin, yolcuların geminin küpeştesinden sahilin yavaş yavaş uzaklaşmasını seyretmelerini görebiliyordum. Aynı şekilde, *Struma*'nın büyük bir gürültüyle infilak ettiğinin yazıldığı satırları okurken de, ara verip gözümü kapamam, zihnimde korkunç görüntüler oluşmasına engel olamadı.

Yine de, kendimi biraz zorlayarak, insan denen canlının olumlu özelliklerini görmeye çalışıyordum.

Örneğin, *Struma*’nın batışının, bir dizi protestonun patlamasına da neden olduğunu okumak bana iyi geliyordu.

Bu kısımları atlamama gerek yoktu: Geminin batması, yolculara göçmen vizesi verilmesine karşı olanların lideri durumundaki Filistin Yüksek Komiseri Sir Harold Mac Michael ile Yahudi Ajansı arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine yol açmıştı.

Struma’nın Karadeniz’de batmasından birkaç gün sonra, Filistin’de Yahudilerin yaşadığı bölgelerde yaygın bir biçimde duvarlara yapıştırılan bir afişte şunlar yazıyordu:

“Cani, Sir Harold Mac Michael, İngiliz Hükümeti’nin Filistin Yüksek Komiseri, *Struma* gemisindeki 800 göçmenin boğularak ölmesine sebebiyet vermek suçundan dolayı ARANIYOR!”

Baş sorumlu olarak, İngiltere’nin Ortadoğu’daki en üst yetkilisi olan ve *Struma*’daki insanların karaya çıkarılmaması konusunda Türkiye’ye baskı yapan Walter Edward Guinness Moyne görülüyordu. Lord Moyne, 6 Kasım 1944’te öldürüldü. Olayın sanığı olarak yakalanan 17 yaşındaki Eliahu Hakim ve 22 yaşındaki Eliahu Bet Zouri, 22 Mart 1945’te Kahire Cezaevi’nde asıldılar. İki genç adam, cinayeti neden işledikleri sorulduğunda, mahkemede şu yanıtı verdiler:

“*Struma*’nın öcünü aldık!”

Filistin Manda Yönetimi Yüksek Komiseri Mac Michael ise, Ağustos 1944’te çok ciddi bir suikast girişiminden sağ kurtuldu.

Elimdeki kâğıtlarda, geminin infilak ederek batma nedeninin, yıllar sonra kesinleştiği yazıyordu.

1960’lı yılların başında Frankfurt Savcısı, *Struma*’yı kimin batırdığını araştırıp ortaya çıkarması için askeri tarih araştırmacısı Dr. Jurgen Rohwer’i görevlendirdi. Dr. Rohwer, *Struma* ile ilgili olarak, savaşın başlangıcından 1941 yılının Şubat ayı sonuna değin, Alman Donanması arşiv kayıt ve belgelerini inceledi.

Vardığı sonuç şuydu: Alman Tuna Denizaltı Filosu bu tarihlerde Karadeniz’e çıkmamıştı. Varna’da üslenen savaş gemileri ise İtalyan sarnıç gemilerine eşlik

ederek onları korumakla görevlendirilmişlerdi. Kaldı ki, 20-28 Şubat 1942’de bu göreve de çıkmış değillerdi. Demek ki, *Struma* herhangi bir Alman gemisi tarafından batırılmamıştı.

Dr. Rohwer araştırmalarını yaparken Sovyetler Birliği Donanması Askeri Tarih Bölümü Başkanı Eckazova ile de görüştü ve ondan *Struma*’nın battığı tarihlerde SC 213 kodlu Sovyet denizaltısının bu bölgede bulunduğunu ve bu denizaltının İstanbul Boğazı’nın 14 mil kuzey-kuzeydoğusunda kimliği saptanamayan bir gemiyi 24 Şubat 1942’de batırmış olduğunu öğrendi.

Bir başka sayfada ise, o dönemde Türkiye Başbakanı olan Dr. Refik Saydam’ın, 20 Nisan 1942 günü TBMM’de yaptığı bir konuşmada konuya değindiği yazıyordu: “Biz bu hususta elimizden gelen her şeyi yaptık, maddi manevi en ufak mesuliyetimiz yoktur. Türkiye başkaları tarafından arzu edilmeyen insanlar için vatan hizmeti göremez. Bizim tuttuğumuz yol budur. Kendilerini bu sebepten İstanbul’da alıkoyamadık. Çok yazık ki, bir kazaya kurban gittiler.”

Elimden kâğıtları attım. Öğrenecek daha fazla bir şey yoktu. Toplu bir cinayetti bu. İngiltere, Romanya, Almanya, Türkiye, Sovyetler Birliği hükümetleri el ele vermiş, 769 masum insanın ölümüne yol açmış ve konunun üstünü bir daha açılmamak üzere kapatmışlardı.

Maximilian bunun için “Hiçbir hükümet masum değildir!” diyordu.

Onu, bu suçun peşine düşmesin, olayın üstüne örtülen kalın perdeyi aralamaya kalkmasın diye sınır dışı etmişlerdi. Yıllar sonra beklenmedik biçimde Türkiye’ye gelmesini de yine bu nedene bağlamış, bunun için istihbaratçıları peşine takmışlardı. İngilizlerin ve Rusların ilgisi de buradan kaynaklanıyordu.

Oysa üniversitede asistan olan Maximilian ile kendi halinde bir öğrenci olan Nadia’nın bunlarla ne işi vardı? Onlar birlikte, güzel ve sakin günler yaşayacaklardı. Akademik kariyerlerinde ilerlemek için çalışacaklar, çocuklarını büyütecekler, mutlu olacaklardı.

Bunları düşünürken, aklıma birden Serenad notası geldi. Kararlıydım, onu mutlaka bulacaktım. Serenad’ı aramak, benim için dünyadaki kötülüklere, savaşlara, düşmanlıklara, bütün iktidarlara direnmek anlamına gelmeye başlamıştı.

Bu konuda topladığım bilgilere göre, profesörün İstanbul Üniversitesi'nden alınan dosyasıyla ve diğer belgelerle birlikte Serenad notasının da Almanya'daki Nazi arşivlerinde saklanıyor olması, yüksek olasılıktı.

Elimden atarken dağılan kâğıtları toplayıp kalktım. Mutfakta da toplanacak birkaç şey vardı. Koridordan geçerken, Kerem'in bilgisayarın başında olduğunu gördüm. Onu ihmal mi ediyorum diye aklımdan geçirince, yüreğime bir sızı girdi. Yanına gidip elimi omzuna koydum. Hiç fark etmemiş gibiydi.

“Bana yardım eder misin?” diye sordum.

Yanıt vermese de başını kaldırıp, ne istediğimi bakışlarıyla sordu.

“Nazi Arşivleri nerede saklanıyormuş, bulabilir misin?” dedim. “Bu bilgiye çok ihtiyacım var. Ne de olsa benim gibi yaşlı biri, interneti akıllı oğlu kadar iyi kullanamıyor.”

Güldü, belli ki bu sözler gururunu okşamıştı.

Ona sorduğum sorunun yanıtını aslında bir ölçüde biliyordum. Daha önce öğrenmiştim. Gerekli ek bilgileri, ayrıntıları da elbette kendim de bulabilirdim. İnternette araştırma yapmaya epeyce alışmıştım. Ama Kerem'in kendini önemli hissetmesi, bana yardımcı olduğunu düşünmesi iyi oluyordu. Doğrusu, yardımları hiç de az değildi.

Hemen araştırmaya başlayınca, teşekkür anlamına gelecek şekilde iki kez omzuna hafifçe vurup mutfağa geçtim.

Biraz sonra beni çağırdı ve bulduğu bilgileri gösterdi:

Arşivler, benim de bulduğum gibi, Almanya'nın Bad Arolsen şehrindeydi. ITS yani International Tracing Service: Uluslararası Takip Servisi. Arşiv hakkında şu bilgiler veriliyordu:

17,5 milyon kişi hakkında 50 milyon kayıt

26 kilometre uzunluğunda dosyalar

232.710 metre mikrofilm

106.870 mikrofiş

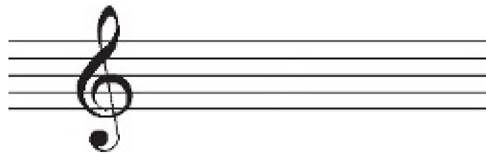
1934’te açıldığından beri cevap verilen soru ve talep sayısı 11,8 milyon.

Nazi dönemi kurbanları ve aileleri hakkında bilgiler toplayıp, bunları yakınlarına ulaştıran merkezde, 17,5 milyon kişi arasında elbette Max ve Scurla da bulunacaktı. En kısa zamanda Bad Arolsen’e gitmeliydim.

Bad Arolsen, Kassel’in 45 kilometre batısında yer alan bir kaplıca merkeziydi. Hemen gitmek istiyordum, içim içime sığmıyordu. Serenad notasını bulma umudu beni heyecanlandırıyor, iyice sabırsızlaştırıyordu.

Ama gidemedim. Çünkü ertesi gün dünya başıma yıkıldı.

16

Telefon acı acı çaldığında henüz yataktaydım. Raporlu olduğum için tatil günlerimin tadını çıkarıyordum.

Tam burada, düzeltmem gereken bir şey daha gördüğüm için memnun oluyorum. Çünkü kopyala-yapıştır işlemine biraz ara verme şansı yaratıyor bu sorun. Uçaktaki koltuğumda böyle sırtım, ensem tutulmuş şekilde çalışmak, evde bütün bunları yazmaktan daha zormuş.

Bu yolculuğa çıkmadan önce, heyecan dolu günler boyunca o satırları yazarken rahattım. Nasıl olsa sonra kontrol edeceğimi düşünüp, hızlı bir şekilde ilerliyordum. Ne var ki, yazdıklarıma son halini vermek için çalışmak, bazen içimi sıkıyor. Bir cümleye takılıp kaldığım oluyor.

Şimdi de, “Telefon acı acı çaldığında...” diye yazdığıma takılıyorum. Oysa telefonlar acı acı çalmaz, hep aynı çalar ama biz gelen habere göre bazen sonradan zilleri böyle yorumlarız. Demek ki, yazma işine kendimi fazla kaptırıp, daha telefonu açmadan sanki bir olumsuzluk yaşayacağımı biliyormuşum gibi sözler etmişim.

Gerçi bugünden dönüp baktığımda, sahiden de o telefonun sesini “acı acı” hatırlıyorum. En iyisi burada bir düzeltme yapmayayım. Zaten araya girip bu satırları yazmak, kafamı biraz dinlendirmiş oldu; devam ediyorum.

Telefondan Ahmet’in haykıran sesi geliyordu. Ne günaydın, ne merhaba demeden,

“Sen ne yaptığını sanıyorsun?” diye bağırdı. “Ne yaptığını sanıyorsun? Hepimizi rezil ettin! Kerem’in yüzüne nasıl bakacaksın, benim, annenin, babanın yüzüne nasıl bakacaksın?”

“Hey, ağır ol bakalım!” dedim. “Daha yeni uyandım ve neden bahsettiğini bile anlamıyorum.”

Bu pısırık Ahmet’e ne olmuştu böyle? Hayatında ilk defa sinsilikten öfkeye geçmişti. Onu bu hale getiren neydi acaba?

“Hiç mi utanmıyorsun?”

“Bak Ahmet!” dedim. “Kafamı kızdırma da adam gibi anlat, nedir derdin? Kes şu bağırıp çağırmayı!”

“Yazıklar olsun, yazıklar olsun!”

“Ne diyorsun be! Ne bağırıyorsun? Aklını mı kaçırdın?”

“Gazeteleri görmedin mi?”

“Görmedim, ne olmuş.”

“Bir zahmet al da bak. Bir de anne olacaksın, yazıklar olsun, utan, utan!”

“Hadi be, defol!”

Telefonu yüzüne kapattım.

Bütün sinirlerim altüst olmuştu. Böyle bir telefonla uyanmak hayatta olabilecek en berbat şeylerden biriydi herhalde. Ama bir yandan da dehşetli bir merak kaplamıştı beni. Ahmet bunu yapabilecek özellikte bir adam değildi. Onu böyle delirten neydi acaba?

Kalktım, Kerem okula gitmişti. Mutfak masasına bakınca, ona akşamdan hazırladığım kahvaltısını yaptığını gördüm. Demek ki ben kalkmayınca, ikide bir “Hadi” deyip servise yetişmesi için onu uyarmaya gerek kalmıyordu.

Hemen dış kapıya koştum. Kapıcı her sabah bir gazete bırakırdı ve Kerem buna kesinlikle elini sürmezdi. Kapıyı açıp gazeteyi aldım, gözden geçirmeye başladım. Her zamanki siyasi haberler, birinci sayfanın sağ üst başında güzel bir kadın resmi, ikinci sayfada magazin haberleri, üçüncü sayfada cinayet haberleri... Derken beşinci sayfada gördüm. Orta büyüklükte bir haberdi.

Dünya birden daha hızlı dönmeye başladı. Döndü, döndü, döndü ve başıma yıkıldı. Başıma doğru bir sıcaklık yükseldi. Gördüklerime inanamadan titreyen ellerimle tuttuğum gazeteyi okumaya çalıştım.

> İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ’NDE REZALET
>
> Özel Haber
>
> Bugünlerde İstanbul Üniversitesi büyük bir rezaletle çalkalanıyor. İddialara göre, Üniversite’nin halkla ilişkilerini yürüten Maya Duran

> (36), geçen hafta konuk profesör olarak gelen Amerikalı Maximilian Wagner (87) ile uygunsuz ilişkiler içine girdi.
>
> Şile yakınlarında bir motelde çifti uygunsuz durumda gördüğünü söyleyen, üniversitenin bir başka mensubu S. L. ve motel görevlisi A. K., karşılaştıkları manzarayı “iğrenç” olarak nitelendirdiler. Aralarında bu kadar büyük bir yaş farkı olan ikiliyi aynı yatakta çırılçıplak gördüklerini belirttiler. Olay üniversite çevrelerinde tam bir şok etkisi yarattı.
>
> Skandal ile ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz Rektör “İlgili personel hakkında idari soruşturma başlatıldı. İddiaların kesinleşmesi halinde üniversitemizle ilişkisi kesilecektir” şeklinde konuştu.
>
> Üniversite Genel Sekreteri ise “Bu ilim irfan yuvasında böyle bir rezalete göz yummamız beklenemez!” dedi.
>
> Konuk Profesör Wagner ülkemizden ayrılmış durumda ama şu anda raporlu olan Maya Duran’ın suçlamalar konusunda ne açıklama yapacağı merak konusu.

Şoka girdiğimi hissediyordum. Başıma korkunç bir ağrı saplanmıştı, terliyordum, ellerim titriyordu. Nefes almakta bile güçlük çekiyordum.

Kulağıma bir çığlık geldi. Birisi canhıraş çığlıklar atıyordu. Bir süre sonra o çığlıkların benim gırtlağımdan çıktığını anladım. Elimi ağzıma kapattım. Midem bulandı. Tuvalete koşup kustum. Yeşil safralar çıkarana kadar kustum.

O sırada telefon çaldı. Alışkanlıkla açtım. Bir kadın sesi “Maya Hanım” diyordu.

“Evet!”

“Gazeteden arı...”

Cümlesini daha tamamlayamadan kapattım. Telefon sürekli çalmaya başladı. Hep ayrı ve bilmediğim numaralardan arıyorlardı. Telefonu sessize aldım. Kırmızı ışığı yanıp yanıp sönüyordu.

Kendi yanaklarıma tokat attım. Şoku atlatmaya çalıştım.

Bu haberin hayatımı değiştirdiğini derinden hissediyordum, varlığım sarsılıyordu. Ama yine de kendime hâkim olmam gerekiyordu. Mutfağa gittim, sert bir kahve yaptım. Kendimi zorlayarak içmeye başladım. Midem kalkıyor,

boğazıma kadar gelip tıkanıyordu. Kahveye biraz süt koydum ve batırarak yumuşattığım bir bisküviyi yemeye çalıştım.

“Aklını başına topla Maya, kendine gel. Sakin ol, sakin ol.”

Ne yaparsam yapayım kalbimin tuzağa düşmüş bir kuş gibi çırpınmasını engelleyemiyordum. İstanbul’un orta yerine çırılçıplak atılmış gibiydim. Kendimi sakinleştirmem için bir yol bulmam şarttı. Acaba sabah sabah Porto mu içseydim? Ama düşüncesi bile midemi bulandırdı.

O sırada aklıma ilaç geldi. Filiz bana, bazı uykusuz gecelerimde yardımcı olsun diye Lexotanil diye bir ilaç vermişti. Başucumdaki çekmecede duruyordu ama hiç kullanmamıştım. Yatak odasına gidip ilacı çıkardım ve hemen içtim. Salonda dolaşmaya başladım.

Böyle bir haber gizli kalamazdı, büyük bir ihtimalle diğer gazetelerde de çıkmıştı. Şu anda üniversitede çalışanlar, hocalar, öğrenciler bunu konuşuyordu mutlaka. 87 yaşındaki erkekle 36 yaşındaki kadın üzerine binbir şaka yapıyorlardı.

Ya Kerem? Kerem aklıma gelir gelmez panik beni yine ele geçirmeye başladı. Oğlum gazete okumazdı, arkadaşları da beni bilmezdi ama internette görebilirdi.

Bir süre sonra ilaç etkisini göstermiş olmalı ki içimdeki acı hiç azalmadan ama olayları dışarıdan seyrederek düşünmeye başladım. Kollarım ve ağzım uyuşmuştu sanki. Kafam hafiflemişti. Yatağa yüzüstü uzandım. Bir süre hiçbir şey düşünemeden yattım. Komodine koyduğum telefonun yanıp yanıp söndüğünü görüyordum.

Böyle ne kadar vakit geçti bilmiyorum, kalktığım zaman daha iyiydim. İlk şoku atlatmış olmalıydım. Sıcak bir banyo yaptım, yine kendimi zorlayarak bir şeyler yedim. Arada bir gelen ağlama krizlerine karşı direndim. Ama “Babaanne bana kötülük yapmak isteyen karanlık insanlar burada” diye düşünürken gözyaşlarıma engel olamadım.

Sonra yine kendimi topladım. Kafamda bir plan yapmaya koyuldum. Hayatımı Süleyman denilen aşağılık mahlukun bir yalanı yüzünden karartmayacaktım. Ondan daha akıllı, daha eğitimliydim. Mücadele edecektim.

Telefonu elime aldım. Önce beni sabah aramış olan muhabirin telefonunu

çevirdim.

“Buyurun, ben Sibel!” diye açtı telefonu.

“Bu sabah beni aramıştınız” dedim. Adımı söyleyince heyecanlandı. “Bir açıklama yapmak istiyorum” diye devam ettim.

“Gelip sizinle röportaj yapabilir miyiz?” diye sordu.

“Hayır” dedim. “Sadece bir açıklama yapmak istiyorum.”

“Nasıl bir açıklama?”

“Yayımladığınız haberin gerçekle hiçbir ilgisi yok.”

“Biz zaten var demedik Maya Hanım. Üniversitede böyle iddialar dile getiriliyor dedik.”

“Bakın, ben bir anneyim. 14 yaşında bir oğlum var. Annem babam var, Albay ağabeyim var. Bu haberiniz beni onların gözünde ne hale sokuyor, düşünsenize!”

“Sakin olun Maya Hanım.”

“Nasıl sakin olayım, bütün Türkiye’ye rezil oldum. Lütfen bir açıklamamı yayımlayın. En azından bu iddiayı nefretle reddettiğimi yazın.”

“Hemen gelip bir söyleşi yapalım. Bütün istediklerinizi söylersiniz, daha iyi olmaz mı?”

Ah sersem kafam! Muhabire evet demek gafletinde bulundum.

“Not alacak mısınız, ev adresimi vereyim.”

“Adresi biliyoruz, Maya Hanım. Hemen yola çıkıyoruz.”

Kendimi temize çıkarmak için bu sınavı atlatmam şarttı. Saçıma başıma biraz çeki düzen verdim. Salonu topladım. Bu arada telefonda annemin beş defa aramış olduğunu görüp, ara tuşuna bastım.

“Anne!”

“Ah Maya! Kalbim duracaktı. Neredesin kızım?”

“Anne gazetedeki haberi gördün mü?”

“Gördüm.”

“Yalan anne, hepsi yalan. Adi bir iftira!”

“Elbette yalan kızım. Ben seni bilmez miyim!”

“Şimdi gazeteciler geliyor, bu iftirayı yalanlayacağım. Yarına kadar sabret. Babam iyi mi?”

“İyi, çok şükür, ama üzülüyor tabii.”

“Söyle üzülmesin. Her şeyi düzelteceğim, bu iftirayı atanları mahkemeye vereceğim.”

O sırada kapının zili çaldı.

“Tamam anne geldiler, kapatıyorum, sonra ararım.”

“Allah’a emanet ol yavrum.”

Kapıyı açtım. Genç, esmer bir kızla, boynunda kocaman fotoğraf makinaları asılı bir delikanlı içeri girdi. Fotoğrafçının gelişine biraz bozulmuştum ama yapacak bir şey yoktu. Mümkün olduğu kadar iradeli ve kendinden emin görünmeye çalıştım.

Biz kızla oturup konuşurken delikanlı etrafımızda dönüyor, objektif değiştirip resimlerimizi çekiyordu.

“Size” dedim, “bu haberin ve bu dedikoduların tamamen asılsız olduğunu bildirmek istiyorum. Bu işte bana karşı bir kasıt ve komplo var.”

“Peki, kim size bu iftirayı atıyor?”

“Rektörün şoförü Süleyman” dedim.

“Neden?”

“Çünkü rektöre söylememi istediği bazı şeyleri söylemedim diye bana kızmıştı. Ayrıca konuk profesörün kemanını çalmaya kalkıştı. Ben foyasını meydana çıkarıp kemanı buldum, sahibine iade ettim. Bunlardan dolayı benden intikam almak istedi.”

“Durun bir dakika. Profesör keman mı çalıyordu?”

“Evet!”

“Kime, size mi çalıyordu?”

“Tabii ki hayır.”

“Peki, güzel çalıyor muydu bari? Yani profesyonelce miydi? Bir bilim adamının keman çalması biraz garibime gitti de.”

“Bilmiyorum, fazla dinlemedim, güzel çalıyordu herhalde ama konumuz bu değil.”

“Profesör Wagner’in resimlerini gördüm. Bayaa hoş bi adam.”

“Bana ne? Elâlemin adamından bana ne!”

“Hoş adam ama di mi?”

“Hoş olabilir... Eee?”

“Peki, onunla Şile’ye gittiniz mi?”

“Evet.”

“Bu kış günü niçin Şile’ye gitmek istediniz?”

“Ben değil o istedi. Eski hatıralarını yâd edecekmiş. Süleyman’ın kullandığı rektörün arabasıyla götürdük.”

“Ama birkaç saat Black Sea Motel’de yalnız kalmışsınız.”

“Evet, çünkü rektörün eski Mercedes’i sık sık yaptığı gibi arıza çıkardı, çalışmadı. Süleyman da Şile’den tamirci getirmek için gitti. O buz gibi havada dışarıda bekleyemezdik ki.”

“Süleyman sonra gelmiş.”

“Evet, geldi.”

“Bu soruyu sorduğum için özür dilerim ama ikinizi yatakta çıplak gördüğü doğru mu?”

İşte bunu açıklayamazdım. Donmaması için onu soyup yarı çıplak vücudumla sarıldım, sadece hayat kurtarmak için yaptım desem, bana kimse inanmazdı.

Deminden beri peş peşe soru cevaplarla hızla devam eden görüşmemizde, niye böyle bir duraklama yaşandığını düşünüp muhabirin bir şüphe duymaması için, bu soruya sinirlenmiş gibi davrandım. Sanki sinirlerimi kontrol etmek için biraz duraklamıştım. Sonra azarlar gibi,

“Hayır!” dedim. “Ne yatağı? Nasıl böyle bir şey uydurabilir şerefsiz adam!”

“Yani böyle bir şey kesinlikle olmadı diyorsunuz!”

“Olmadı!”

“Peki” dedi muhabir. “Biz kalkalım, haberi baskıya yetiştirelim.”

Kapının önünde onu durdurdum. Elini tutup, gözlerinin içine baktım.

“Bakın” dedim, “ikimiz de kadınız. Bu ülkede kadınlara nasıl bakıldığını biliriz, hele benim gibi dul kadınlara. 14 yaşında bir oğlum var. Sizden bir kadın olarak rica ediyorum, beni bu beladan kurtarın. Hepsinin iftira olduğuna yemin ederim.”

Muhabir gözlerime sevgiyle baktı. Hep acelesi varmış gibi davranan bir kızdı ama o anda hareketleri yavaşladı.

“Hiç merak etmeyin” dedi. “Ben sizi anladım. Elimden geleni yapacağım. Bu arada güçlü olun.”

Onlar gittikten sonra biraz içim rahatladı. Demek ki en geç yarın düzelecekti bu durum. “Babaanne, karanlık insanlardan sonra aydınlık insanlar geldi” dedim. “Her şey düzelecek.”

Annemi arayıp yarın gazetenin bu haberi düzelteceği müjdesini verdim. Sonra sinirlerime hâkim olmaya çalışarak Ahmet'i aradım.

"Sabah bana ettiğin hakaretlerin hepsini iade ediyorum" dedim. "Asıl sen utan. Bir iftirayı bahane edip bana saldırıyorsun. Yarın gazeteyi al da oku!"

Çat diye kapattım yüzüne.

Ondan sonra Tarık'ı, sonra da Filiz'i aradım. İkisine de olup biteni anlattım.

En son ve en zor telefona gelmişti sıra. Rektörlüğü aradım. Neylan'a beni rektör beye bağlamasını rica ettim. Hatta biraz bekletti, sonra rektör beyin meşgul olduğunu ve benimle görüşemeyeceğini söyledi.

Bu üslubu çok iyi biliyordum, çünkü ben de rektör adına birçok kişiyi aynı metotla başımdan savmıştım. Benimle görüşmeyecekti.

Genel sekreteri cep telefonundan aradım, açtı.

"Büyük bir iftira karşısındayım" dedim. "Gelip her şeyi anlatmak istiyorum."

Alaylı bir ses tonuyla "Siz hasta değil misiniz Maya Hanım?" diye sordu.

"Hastayım ama şerefime sürülen bu lekeyi temizlemek için yataktan kalkarım. Hem yarın gazete de hatasını düzeltecek."

"Biliyorsunuz, hakkınızda idari soruşturma başlatıldı."

"Biliyorum, demecinizi okudum. Ben de bu yüzden gelip ifade vermek, gerçekleri anlatmak istiyorum."

"Yapın ama sizi önceden uyarayım. Bu iş pek kolay olmayacak. Aleyhinizde birçok ifade var."

"İfade dediğiniz o Süleyman rezilinin iftiraları."

"Sadece o değil."

"Başka kim olabilir ki?"

"Black Sea Motel'de çalışan çocuk, Pera Palas'taki garsonlar, resepsiyon

görevlileri, oda servisi hizmetlileri, hatta İlyas!”

Beynimden vurulmuşa döndüm. İşte şimdi hapı yutmuştum. Black Sea Motel’i Pera Palas’taki akşam yemeklerine ve Max’ın odasında geçirdiğim geceye bağlayacaklardı.

Bu durumda ne anlatırsam anlatayım kimseyi inandıramayacaktım. Ama mutlaka bir şeyler yapmalıydım.

“Ne zaman geleyim?” dedim.

“Yarın sabah!” dedi genel sekreter. “Rektör bey çok kızgın ve bu rezaletin bir an önce sona ermesini istiyor.”

Telefonu kapattık.

Anlamıştım. Beni üniversiteden atıyorlardı. “Rezaletin sona ermesi”nin bir tek anlamı olabilirdi. Karar zaten alınmıştı ama göstermelik bir soruşturma geçirecektim.

İnsan en güç anda bile kendine bir umut yaratmak istiyor. Bir çıkış noktası bulmak için kıvranıyor. Kafamdan çok hızlı ve birbirine karışmış durumda bir sürü düşünce geçmeye başladı.

“Üniversiteden atılsam bile bunun çok önemi yok, başka bir iş bulurum, belki daha iyi olur, hem Tarık epey paran var dedi, yeter ki şu rezaletten kurtulayım, yarın gazetede haber yalanlansın, zaten hayatımı kökten değiştirmemde fayda var, üniversite işi de bitsin, rahat bir nefes alayım, belki başka bir şehre taşınırım, belki daha iyi olur, hiçbir şeyin önemi yok, Tarık epey paran var dedi, belki daha iyi bir hayata başlarım, bundan sonra daha güzel yaşarım, başka bir iş bulurum, yarın gidip Tarık’tan birikmiş paramı alırım, havaalanına gidip uçağa binerim, beni hiç kimsenin tanımadığı bir yere giderim, yarın gazete haberi yalanlar, üniversite işi de bitsin, havanın sıcak ve insanların mutlu olduğu bir yere giderim, başka bir iş bulurum.”

Kafamda devamlı bu kelimeler uçuşup duruyordu. Her şeyi bırakıp uzaklara gitmek isteği büyüyordu içimde.

O sırada zil çaldı ve beni sıcak kumsal hayallerimden uyandırdı. Gelen, hayallerimi gerçekleştiremeyeceğimin en büyük kanıtı olan oğlumdu. Burada

kalıp mücadele etmek zorundaydım. Hayat beni görünmez Lilliput ipleriyle İstanbul'a ve bu çevreye bağlamıştı. Bir yaban kuşu gibi özgür davranamazdım. Kafesteydim.

Kerem'in hiçbir şeyden haberi olmadığını hemen anladım. Yine her zamanki havasındaydı. Yemekten sonra televizyonu açmadım. Ne olur ne olmaz, belki haberi orada da vermeye hevesli birileri çıkardı. İşin içine seks, kadın, üniversite falan girince dayanamazlardı.

Kerem internette haber sitelerini okumazdı ama her ihtimale karşı ondan Bad Arolsen'deki Nazi arşivlerini araştırmasını rica ettim. Acaba Scurla ve Wagner konusunda online bilgi bulabilir miydi?

Böyle bir şey Kerem'in canına minnetti. Hemen ekranın karşısına kuruldu.

Yazıyla insan hayatı arasındaki garip ilişkiyi düşündüm. Yazı doğal bir şey değildi. İcat edilmişti, yani uçmak gibi o da doğamızda yoktu. Bu yüzden uçmaktan nasıl korkuyorsak yazıdan da korkuyorduk. Claude Lévi-Strauss insanlığın gerilemesini yazının icadına bağlarken haklı mıydı yoksa?

En masum insan eylemleri yazıya geçirilince, hele gazetede haber olunca, bir suç havası veriyordu. Akşam evden çıkıp, Beyoğlu'nda bir arkadaşınızla buluşabilir, Rejans'ta bir akşam yemeği yiyebilir ve eve dönebilirdiniz. Bu dünyanın en olağan davranışlarından biri olurdu. Ama bir gazete, bir rapor, bir polis tutanağı aynı eylemi yazdığında suç gibi bir şeyler çıkardı ortaya. "Şahıs saat 19.14'te evden çıktı, 34 AF 6781 plakalı taksiye binip Taksim'e gitti. İstiklal Caddesi'ne yürüdü ve Fransız Konsolosluğu'nun önünde öteki şahısla buluştu. Caddeyi yürüyerek geçip Beyaz Ruslar'ın kurmuş olduğu Rejans adındaki lokantaya gittiler. Burada iki saat kalan şahıslar lokantanın önünde ayrıldılar. Şahıs yine Taksim'e yürüdü, 34 ZD 2645 plakalı taksiye binerek saat 23.27'de evine döndü."

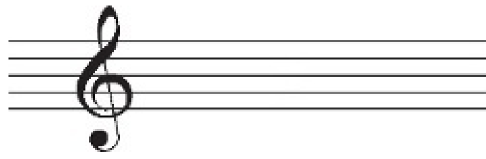
İşte böyle oluyordu. Yazı insanın hayatını karartabilir, onu suçlu gibi gösterebilir, hatta onu mahvedebilirdi. Aynı şeyi bir belgesel görüntü yapamazdı mesela. Çünkü onu seyreden insanlar, bu buluşmadaki sıradanlığı, yüz ifadelerini, dostça şakalaşmaları görebilir ve her şeyin masum bir buluşmadan kaynaklandığını anlayabilirdi. Ama yazı insanların düşgücünü harekete geçirip, en masum hareketlere olmadık anlamlar yüklemesine sebep oluyordu. Gazetelerin ve polisin elindeki en korkunç, en yıkıcı güç de buydu.

Ama sonra “Edebiyatın gücü de buradan geliyor” diye düşündüm. “Tolstoy da kitap yazdı, Adolf Hitler de. Sorun yazıda değil, kimin ne amaçla yazdığında. Tanrı bile kendini yazıyla anlatıyor. İyi ama yazının icadından önce Tanrı yok muydu?”

Gidip yattım, yorganın altında dertop oldum. Çok derinlerde, içimde bir yer acıyordu ve her yanımı korku kaplamıştı. Küçük bir kız çocuğuyken geceleri odadaki gölgeleri korkunç figürlere benzeterek korktuğum dönemi hatırlıyordum. Odada bir şeyler çıtırdardı, ben o zamanlar ahşap eşyaların çatırdadığını bilmezdim, odaya kötü adamların girdiğini sanıp korkardım. Nefes almaktan bile çekinerek gözlerimi sıkı sıkı yumar, beklerdim. Bir süre bekledikten sonra da yataktan yıldırım gibi fırlar, babaannemin odasına koşar, yorganının altına girerdim. Babaannem bana sıkıca sarılır, saçımı okşayarak beni yatıştırırdı.

Bu gece de aynı korkuları hissediyordum. Kötü şeyler olacaktı ve ben bütün dünyaya karşı tek başımaydım.

17

Rahatsız, delik deşik ve kâbuslarla dolu bir uykudan sonra sabah şafak sökmeden uyandım. İlk işim kapıya gidip gazetenin gelip gelmediğine bakmak oldu. Tokmağa asılı olan naylon torba boştu, gazete gelmemişti.

Dönüp yine yatağa girdim ama uyumama imkân yoktu. Kalbim çırpınıyordu. O anda ilaç tekrar aklıma geldi. Gece niye düşünmemiştim acaba? Gri tabletler dört bölümlüydü. Filiz dörtte bir almamı söylemişti ama ben yarım aldım. Kalbimi yatıştırmak imkânsız gibi geliyordu bana.

Gazetenin bu kadar erken gelmeyeceğini bile bile üç kez daha baktım. Son bakışımda naylon torba yine boştu ama merdivenlerden ayak sesleri geliyordu. Demek ki kapıcı, dairelerin kapılarına asılı torbalara ekmek ve gazete bırakmaya başlamıştı.

İçeri girip kapının arkasında bekledim. Kapıcının ayak sesleri yaklaştı, naylon torbanın hışırtısını duydum. Sonra sessizlik oldu. Hemen kapıyı açıp torbayı aldım, gazeteyi çıkardım. Birinci sayfada benimle ilgili bir haber yoktu ama ikinci sayfada kocaman resmimle karşılaşınca beynimden vurulmuşa döndüm.

Mahcup bir gülümsemeyle objektife bakıyordum. Resmimin yanında tırnak içinde "Çok hoş adamdı" başlığı vardı. Altına, "Üniversite skandalındaki kilit kadın muhabirimizle konuştu" yazısı uygun görülmüştü. Bir de Max'ın resmi vardı.

Haber ise benim açıklamalarımın kıyısından bile geçmiyor, "Hoş bir adamdı. Çok güzel keman çalıyordu" dediğim belirtiliyordu. Bu yayın idam fermanımdı. Artık bu toplumda, bu çevrede yaşayamazdım.

Kan beynime sıçradı. Hemen telefona sarıldım, evime gelen muhabir Sibel'i aradım. Henüz gelmediğini söylediler. On dakikada bir aradım. Dördüncüsünde kendisi çıktı. Avazım çıktığı kadar bağırdım.

"Nasıl yaparsınız bunu bana? Size bunları mı söyledim ben? Avukata gideceğim, mahkeme eliyle tekzip yayınlatacağım."

Öylesine öfkelenmiştim ki sesimin yüksekliğini ve sözlerimi kontrol edemiyordum.

Resimler ve tırnak içindeki alıntılarla haber öyle ustaca hazırlanmıştı ki, ortaya yakışıklı ve yaşlı, keman çalan romantik profesörle aşk yaşayan şıllık bir üniversite memuresi çıkıyordu. Dul olduğum da özellikle belirtilmişti.

Bir süre sonra kendi çığlıklarım arasında kızın sesini duydum. “Özür dilerim” diyordu. “Haklısınız, ben de çok üzüldüm. Bence tekzip edin gerçekten.”

Şaşırdım.

“O zaman ne diye yaptınız böyle bir kötülüğü?”

“Emin olun ki sorumlusu ben değilim. Siz bana ne söylediyseniz onları yazıp verdim. Ne bir eksik, ne bir fazla. Benim koyduğum başlık, ‘Her şey iftira!’ şeklindeydi.”

“Eee, ne oldu o zaman?”

Kısık sesle,

“Sayfa editörü böyle uygun görmüş!” dedi. “Ben küçük bir muhabirim. İstedikleri haberi getiririm, nasıl yayımlayacaklarına onlar karar verirler.”

“Bana niye bu kötülüğü yaptılar ki?” diye sordum. “Hiçbirini tanımam etmem, hiç mi gerçeğe saygıları yok? Ben bu haberle nasıl yaşayacağım şimdi?”

Muhabir, “Haklısınız” dedi. “Samimi olarak üzüldüğüme inanın. En iyisi mahkeme eliyle tekzip.”

Bunları çok alçak sesle söylüyordu. İçtenliğine inandım.

“Size bağırdığım için özür dilerim” dedim.

“Zarar yok” dedi. “Sizi çok iyi anlıyorum.”

Telefonu kapatırken Kerem’in sesiyle zıpladım.

“Ne oldu anne? Kime bağırıyordun?”

“Önemli değil” dedim. “İşle ilgili bir aksilik oldu da... Gel, kahvaltını hazırlayayım.”

Kerem’i yolladıktan sonra Tarık’ı aradım. Olup biteni, gazetenin tutumunu anlattım. Bir avukata ihtiyacım olduğunu söyledim. Bu işlerle yalnız başa çıkamazdım.

Sakin olmamı, paniğe kapılmamamı söyledi. Avukat bulacaktı, hem o gazetede de arkadaşları vardı. Haberi düzeltmelerini rica edecekti.

“Biraz dişini sık” dedi. “Burası öyle bir ülke ki, en büyük skandallar bile bir haftada unutulup gidiyor. Emin ol, kimse hatırlamayacak bile.”

“Yakınlarım, komşularım, iş arkadaşlarım hatırlayacak ama” dedim. “Hem bu haksızlığa isyan ediyorum.”

“Oohooo” dedi. “Buna gelene kadar ne haksızlıklar oluyor bu ülkede. Adam öldürenler serbest bırakılıyor, tecavüz edenler bir iki sene yatıp çıkıyor. Haksızlık mı ararsın! Bu seninki çok küçük bir olay. İnan bana.”

İtiraz eder gibi değil de söylediklerimi destekler bir ses tonuyla, dertleşir gibi konuşuyordu. Ama yine de benim durumumda olan biri için sözlerinin bir anlamı yoktu.

“Ateş düştüğü yeri yakıyor” dedim. “Benim yerimde olsan böyle konuşmazdın.”

“O da doğru!” dedi. “Ama benim söylediklerim de doğru.”

Bir süre telefonda sessizlik oldu. Sonra devam etti:

“İstersen birlikte basın toplantısı yapalım. Nişanlımdır, ona inanıyorum, böyle bir şey yapmadı diyeyim. El ele tutuşur, objektiflere tatlı tatlı gülümseriz.”

“Aman” dedim, “kalsın. Her şey daha beter olur. Boyu devrilesice karı bir de nişanlıymış derler.”

“Bugün ne yapacaksın?”

“Üniversiteye gideceğim” dedim. “İdari soruşturma açmışlar.”

“Daha sonra beni ara, seni avukatla görüştüreyim. Gerekirse üniversiteyi de dava ederiz.”

Bu çocuğun bu kadar iyi kalpli olduğunu bilmezdim. İnsanlar zor günlerde belli oluyor. Ama içimde yine de bir sıkıntı vardı. Tarık, yazılan her şeyin yalan olduğunu sanıyordu. Üniversiteyi dava etmeyi falan bu yüzden mantıklı görüyordu. Ama tanıklar benim Max'la yarı çıplak yatağa girdiğimi, baş başa yemekler yediğimi, onun odasında gecelediğimi, hatta odaya içki getirttiğimizi anlatacaklardı. Masumdum ama bu masumiyeti kime anlatabilecektim ki...

Ciddi bir kıyafet giyip üniversiteye gittim. İlaç beni biraz sakinleştirmişti. İmalı bakışlara, gülüşmelere, fısıldaşmalara hazırlıklıydım.

Doğrudan doğruya genel sekreterin odasına gittim. Bu kez göğüslerime bakmadı. Son derece ciddiydi.

"Oturun Maya Hanım!" dedi. "Üniversitemizi çok zor bir duruma soktunuz."

"Hayır" dedim. "Kabul etmiyorum. Basının yazdıkları yalan. Ben yanlış bir şey yapmadım."

Genel sekreter beni alıp rektör beyin odasına götürdü. Özel kalemdekilerin bakışları arasında, hiçbirine selam vermeden, başımı dikerek mağrur bir biçimde yürüdüm.

Rektör çok soğuk davrandı. Odasında birkaç hoca daha vardı.

Genel sekreter "Maya Hanım her şeyi reddediyor" dedi. "Hepsinin iftira olduğunu söylüyor."

Rektör özel kaleme Süleyman'ı çağırmalarını söyledi. Süleyman yakınlardaymış herhalde, çok çabuk geldi. Adam ezilip büzülerek girdi içeri. Ellerini önünde kavuşturup bekledi. Bana hiç bakmıyordu.

Rektör "Maya Hanım, senin iftira attığını söylüyor" dedi. "Ne gördüğünü anlat."

"Vallahi billahi, iki gözüm önüme aksın, ekmek Kuran çarpsın ki..."

"Bırak yemin etmeyi de ne gördün onu anlat" diye azarladı rektör sertçe.

"O gün hava karanlıkken Şile'ye gittik. O adam deniz kenarında keman çalmaya başladı. Delirdi sandım. Sonra onu donmasın diye otele götürdük.

Araba bozulmuştu. Ben Şile’ye tamirci bulmaya gittim. Üç saat sonra falan döndüğümde bu kadını, o adamla yatakta çıplak gördüm.”

Rektör bana döndü. “Ne diyorsunuz bu iddialara?”

“Doğru efendim” dedim.

Benden itiraz bekleyen bütün heyet şaşkınlıkla sarsıldı.

“Nasıl doğru?”

“Söylediği her şey doğru.”

Hayretle birbirlerinin yüzüne baktılar.

“O zaman suçunuzu itiraf ediyorsunuz!”

“Hayır, suçlu değilim.”

“Ne demek bu?”

“Olayların özeti doğru ama anlamı bu değil.”

“Profesör Wagner’le yatağa girdiniz mi, girmediniz mi?

“Girdim ama kastettiğiniz anlamda değil.”

“Peki nedir? Bir de sizden dinleyelim.”

“Eski bir anısını canlandırmak üzere, bizden Şile’ye gitmemizi istediği gün, yılın en soğuk günüydü. 24 Şubat’ı hatırlayın lütfen. Bir de o ayazın Karadeniz kıyısında ne kadar şiddetli olabileceğini hayal edin. Kıyıda uzun bir süre duran profesör mutlak bir ölümle karşı karşıyaydı. Arabaya soktuk ama bozulmuştu, ne kendi ne de kaloriferi çalışıyordu. İçinde olmanın hiç faydası yoktu. Profesörü tepenin üstündeki bir motele sürükledik. Orada da hiçbir ısıtma yoktu. Onu yatağa yatırıp üstünü örttüğümde morarmıştı. Elleri kasılmıştı. Ölmek üzere olduğunu anladım.”

Tam sustuğum sırada, burada hiç ara vermemem gerektiğini düşünüp devam ettim.

“Hayatını kurtarmak için yatağa girip vücut ısımı ona aktarmaya çalıştım. Gerçekten işe yaradı ve hayatı kurtuldu. Daha sonra da zaten hastaneye kaldırdık. Raporları inceleyip, şiddetli bir soğuğa maruz kalmış olduğunu anlayabilirsiniz. Konuğumuz olan Amerikalı bir profesörün soğuk yüzünden ölmesi gibi bir rezalete üniversitemizin adı karışmasın diye üstüme düşenleri yaptım. Bütün suçum bundan ibarettir.”

Hepsi yine birbirine baktı, rektör önündeki kâğıda anlamsız şekiller çiziktirmeye başladı. Afallamışlardı, ne diyeceklerini bilemiyorlardı.

“Bir şey daha var efendim” dedim.

Rektör “Nedir?” dedi.

“Süleyman, yani şoförünüz, amcaoğlunu işe almanız için size ricada bulunmamı istedi. Ben bunu reddedince de kızdı ve intikam hislerine kapıldı. Ayrıca da bir suç işledi.”

“Ne suçu?”

“Profesörün Mercedes’te kalmış olan antika kemanının orada olmadığını söyledi. İlyas buna şahittir. Tamirhaneye gidip kemanı bagajda paçavralar içine sarılmış olarak bulduk ve çalınmaktan kurtardık, profesöre iade ettik. Buyurun, bu da tamirhanede olaya şahit olan Rıza Usta’nın kartı.”

Kartı rektörün masasına bıraktım.

Karşımdaki bütün duvarları yıktığımı hissediyordum. Kazanmak üzereydim, Süleyman işini kaybetme korkusuyla tir tir titremeye başlamıştı.

“Suç işlemeye meyilli bir şoförün iftirası ve size düşmanlık yapmak için fırsat kollayan bir gazetenin yalanları üzerine, sadık ve namuslu bir çalışanınızın onuruyla oynadınız” diye devam ettim. “Ben bir anneyim, toplum içinde saygın bir yerim, öğretmenlikten emekli olmuş annem ve babam var. Bana bu muameleyi yapmanızı hiç beklemezdim.”

Rektörün kafasında bir şeylerin değiştiği açıkça belli oluyordu. Neredeyse ayağa kalkıp benden özür dileyecekti. Tam kazandığımı düşünmeye başlamıştım ki o uğursuz genel sekreter söze karıştı.

“Size bir soru sorabilir miyim Maya Hanım?”

“Buyurun hocam.”

“Profesör hastaneden taburcu edildiğinde sağlıklıydı değil mi?”

“Evet!”

“Pera Palas’ın da kaloriferleri yanıyordu.”

Sözü nereye getirmek istediğini anlamıştım ama duraklayarak olumsuz bir durum yaratmamak için, kesintisiz bir şekilde cevap vermeye devam ettim.

“Yanıyordu.”

“Yani profesör Şile’deki gibi donmuyordu.”

“Hayır, donmuyordu.”

“Peki, o zaman geceyi niçin onun odasında, onun yatağında geçirmeyi tercih ettiniz? Bu da mı hayat kurtarma gayesine yönelikti?”

“Hayır efendim.”

“Bir şişe Martell konyağını da profesörü daha çok ısıtmak için mi ısmarladınız?”

“Bunların hepsinin açıklaması var” dedim. “Profesör çok acı çekmiş bir adam. İstanbul’da bulunduğu yıllarda başından korkunç olaylar geçmiş. Bunları bana anlatıyordu, onu teselli etmek istedim.”

Genel sekreter bu sefer açık açık göğüslerime bakarak güldü: “Epey etkili bir teselli yöntemiymiş” dedi.

Rektör hariç ötekiler de güldüler. Rektör galiba beni seviyor, dürüstlüğüme de inanıyordu ama sesini çıkaramıyordu.

O anda oyunu kaybettiğimi anladım. Artık ne desem dinlemeyeceklerdi. Hikâye cinsel bir mecraya girmişti ve bir kez cinsellik açıldı mı başka konular ikinci planda kalırdı.

Rektör,

“Çok üzgünüm Maya Hanım” dedi. “Ama bu olaylardan sonra birlikte çalışmamız güç görünüyor. Bugüne kadarki mesainiz için size teşekkür edelim. İstifa etmeyi mi tercih edersiniz, yoksa disiplin soruşturması sonucunda işten uzaklaştırılmayı mı?”

Nedense burada da hiç duraklamamam gerektiğini düşünüp hemen cevap verdim.

“İstifa dilekçemi hemen yazarım.”

Rektör diğerlerine çabuk bir şekilde ama tek tek baktı.

“Toplantı bitmiştir” dedi.

Hiç oyalanmadan kalkıp çıktım, odama gittim. Bilgisayarda bir Word sayfası açıp, “Haksız bir iftiraya kurban gittiğim ve üniversite yönetimi beni desteklemediği için, istifa ediyorum. Saygılarımla” yazdım. Bu yazıyı bastım, imzaladım ve masamın üstüne bıraktım. Raflardan bana ait olan kitapları, masanın üstünden Kerem’in resmini, zamanla çekmecelerde birikmiş krem, tarak, burun damlası gibi ıvır zıvırı aldım ve kimseye veda etmeden, bir daha dönmemek üzere o binayı terk ettim.

Aslında arşivdeki Nermin Hanım gibi, gerçeği anlatarak vedalaşmak istediğim kişiler vardı ama o anda bunu yapacak gücü bulamıyordum kendimde. Çünkü ağlamamak için kendimi zor tutuyordum. Ve takside kendimi tutamadım, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım.

Zavallı şoför ne yapacağını bilemedi.

“Geçer be abla, üzülme” dedi. “Bi tek ölüme çare bulunmaz.”

Sirkeci Garı’nın önüne geldiğimizde biraz açılmıştım, krizim yatışmıştı. Şoför,

“Abla istersen sana simitle çay alayım” dedi.

“Yok, kardeşim” dedim. “Sağ ol, ama istemem.”

Galata Köprüsü’nü geçip Karaköy’e geldik. Şehir hatları vapurlarının biri

gidip biri geliyordu. Martılar da onları takip ediyordu. Sandallarda satılan balık-ekmek kokusu kaplamıştı ortalığı. Şoför bu sefer de,

“Abla bi balık-ekmek alayım mı?” diye sordu. “Belki canın çekmiştir. Taksimetreyi kapatırım, merak etme.”

“Sağ ol kardeşim” dedim yine. “Çok teşekkür ederim ama sen beni bir an önce evime götür yeter.”

Zavallı genç çocuk, dertli bir kadına yardım etmek için çırpınıyordu ama elinden hiçbir şey gelmiyordu.

Anadolu’nun kadim geleneklerine göre her acının ilacı yemekti. Ne kadar üzüntülü bir olay yaşarsan yaşa, yemek tedavi ediciydi. Antakya’da anneannem öldüğü zaman komşular bir ay evde yemek pişmesine izin vermemişlerdi. Her bir komşu sırayla ziyafet sofraları kurmuştu. Yemek hep “ölmüşlerin ruhu için” yeniyordu. Sanki o ruhlar, besinlerden yararlanacakmış gibi.

Ama bu âdetleri, bugünün materyalist mantığıyla yargılayanlara ve küçümseyenlere kızardım ben. İnsanoğlunun teselli için binlerce yıl içinde geliştirdiği formüllerden birisiydi bu ve bence gerekliydi.

Eve geldiğimizde şoför para kabul etmek istemedi.

“Abla, bu acılı gününde senden para mı kazanacağız! Helali hoş olsun!” diye tutturdu.

Aslında acımın ne olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Merak da etmiyordu. Onu ilgilendiren, acılı oluşumdu. Taksi parasını vermek için epeyce uğraştım.

Eşyalarımı eve bıraktıktan sonra Tarık’ı aradım, fiyakalı Jaguar’ıyla gelip beni aldı. Gazeteyi okumuş olan komşular neler düşünecekti kim bilir. Yaşlı profesörün üstüne bir de genç ve zengin bir adam çıkmıştı.

Tarık beni Paper Moon’a götürdü. Herkesin görmek ve görünmek için gittiği bu şık lokantadan uzak durmak için ısrar ettim ama aldırmadı. Onu tanıyan garsonlar “Buyurun Tarık Bey!” diyerek bizi güzel bir masaya oturttular. Kocaman menüler geldi. Tarık’a sen seç dedim.

Gerçekten de güzel şeyler seçti. “Bugünlerde iyi yiyip, kuvvetli olman lazım”

diyordu. Yani şoför gibi düşünüyordu. Birisinin ufku sandaldan alınacak ekmek arası balıkla, ötekininki Paper Moon gibi dünya çapında bir lokantayla sınırlıydı ama, mantık aynı mantıktı.

Her zaman tıklım tıklım dolu olan, yer bulunamayan lokanta nispeten tenhaydı. Çünkü büyük kriz birçok işadamını vurmuştu, kayıpları yemek paralarını etkilemese bile böyle pahalı yerlerde görünerek göze batmak istemiyorlardı. Yoksul kesimden olanlar zaten gelemezdi buraya.

Tarık'la, lokantayla, yemekle, çevre masalarda oturanlarla biraz oyalanıyordum doğrusu ama içimdeki acı geçmemişti, durup durup bıçak gibi saplanıyordu yüreğime. Uğradığım haksızlık ve iftiralar canımı çok yakmıştı. Hele o gazetenin tavrı.

Yemek geldikten sonra Tarık'a, bana iyi bir avukat bulup bulmadığını sordum.

"Biraz sakinleştin mi?" diye sordu.

"Ne demek sakinleştin mi? Biraz önce işimden kovuldum, basın beni bütün Türkiye'ye rezil etti, oğluma ne diyeceğimi bilemiyorum. Nasıl sakinleşeceğim!"

"Beni sakin bir şekilde dinlemen çok önemli" dedi. "Avukatla konuşmadım."

"Neee?"

"Çünkü bu avukatlık bir iş değil."

"En azından gazetenin yalanını yüzüne vurur, tekzip yayımlatırım, hakaret davası açarım."

Bu arada garson yemeklerden memnun olup olmadığımızı sordu. Güzel olduğunu söyleyip teşekkür ettik. Benim isteğim üzerine su içiyorduk. Lexotanil'in üstüne bir de şarap içersem ne olurdum bilemiyordum. Tarık,

"Bak" dedi. "Diyelim ki avukatla konuştuk. O da bir tekzip metni hazırladı. Mahkemeye gidecek, alınabilirse tekzip kararı alınacak, gazete isterse bunu basacak."

"Nasıl isterse?"

“Yüz gün bekletme hakkı var. Ayrıca yayımlamasa bile bir şey olmaz. Biraz para cezası öder. Diyelim ki yayımladı. Sen aylar sonra olayı tekrar hatırlatmış, gündeme getirmiş olacaksın.”

“Peki, hakaret ve tazminat davası?”

“Bu ülkede en basit dava beş yıl sürüyor. Sonra bir de Yargıtay safhası var. Dosya birkaç yıl da orada bekliyor. Eğer bozulursa her şey yeniden başlıyor. Beş on yıl sonra davayı kazansan ne olur, kazanmasan ne olur!”

“Durum gerçekten bu kadar çaresiz mi?”

“Evet!” dedi. “Ne yazık ki böyle. Hukuk sistemi tıkandı, işlemiyor. Bu yüzden, gel bu işlerden vazgeç. Yıpranırsın, üzülürsün, her mahkemeye gidişin, haberin tazelenmesine yol açar.”

“Peki, bu ülkede bir yurttaş hakkını nasıl arar?”

Kestirme ve net bir cevap verdi:

“Arayamaz! Otuz yıl karara bağlanamayan ve bu yüzden katillerin zamanaşımından yararlandığı davalar olduğunu biliyor musun?”

“Otuz yıl mı?”

“Evet, otuz yıl.”

Anlattıklarından dolayı derin bir umutsuzluğa kapılmıştım, yemekler boğazıma tıkanıyordu.

“Peki, ne yapacağım ben?”

“Önce çatalınla oynamayı bırakıp yemeğini bitireceksin. Sonra eve gideceksin, uzun bir uyku çekecek ve yarını bekleyeceksin.”

“Sonra?”

“Yarın gazetede lehinde bir haber çıkacak ve seni suçlayan herkese o gazeteyi gösterecek, bir yanlışlık olduğunu söyleyeceksin.”

“Yoksa arkadaşınla konuştun mu?”

“Elbette! Sen dediklerimi yap. Sonrasını düşünürüz. Panacotta yer misin?”

“Hayır!”

“Tiramisu?”

“Hayır” deyip güldüm.

“Niye gülüyorsun?” dedi.

“Bugün herkes bana bir şeyler yedirmeye çalışıyor” dedim. “Param artmaya devam ediyor mu?”

“Elbette.”

“İyi, çok ihtiyacım olacak, çünkü artık resmen işsiz bir vatandaşım.”

Kalkmadan önce,

“Üzülme” dedi. “Sana iş mi yok!”

Tarık beni eve bıraktıktan sonra salonda oturup uzun uzun düşündüm. Bu zor günümde bir dost desteği müthiş iyi gelmiş, içimi ferahlatmıştı. Gerçi biraz züppeydi, pahalı saatlere, marka giyimlere, şık arabalara ve gösteriş yapmaya düşkündü, playboy’du yani hiç benim tipim değildi, benimle aynı değer ölçülerini paylaşmıyordu ama iyi bir yüreği vardı. Bu dostluğu içimi minnet duygularıyla doldurmuştu.

Eğer Kerem bugün de bir şey duymadıysa hiçbir şey söylemeyecektim, ertesi gün düzgün gazete haberinden sonra konuşacaktım. O da çıkarsa. Hiç güvenim yoktu ama Tarık pek emin konuşuyordu.

Sessiz evde tek başıma otururken bile kendimi yalnız hissetmiyordum. Salondaki köknarın varlığı bana böyle anlarda iyi geliyordu. Gidip mutfaktan sürahiyi aldım ve onu suladım. Anneannemin yüzünü okşar gibi yapraklarını sevdim.

Sakinleştirici ilacın ve yemeğin etkisiyle içim geçer gibi oldu, salondaki divana kıvrıldım. Zaten geceden de uykusuzdum.

Uykumda deprem olmaya başladığını sanıyorum. Uzandığım kanepe inip inip çıkıyor, müthiş bir biçimde sarsılıyor. Neredeyse üzerinden düşeceğim.

Beklenen büyük deprem geldi galiba diye düşünüyorum ve rahatlıyorum. Çünkü herkes ölecek, üniversitedekiler de, gazetedekiler de. Nedense oğlumun ölümü aklıma gelmiyor. Mutlu bir biçimde sallanıp duruyorum.

Uzaktan türbülans, türbülans gibi sesler geliyor, anonslar duyuluyor. Birisi omzumu dürtüyor.

“Hanımefendi, lütfen kemerinizi bağlayın” diyor.

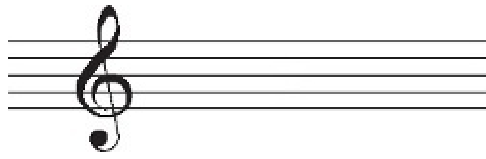
Bakıyorum, bana yardımcı olan Hostes Renata. “Bir türbülans bölgesindeyiz. Anonsları duymadınız galiba.”

“Affedersiniz!” diyorum.

Uyku sersemliği içinde kemerimi bağlıyorum. Koca uçak sarsılıp duruyor. Başımızın üstündeki dolaplar bile gıcırdıyor. Uyuyup kalmışım. Bu arada pencereler açılmış. Uçağın içi aydınlık. Herkesin kahvaltı tepsisi önünde. Sallanan uçakta portakal suları, kahveler çaylar devrilmesin diye elleriyle tutuyorlar. Hostesler servise ara vermiş. Gece battaniye altında birbiriyle uğraşan çift, derin ve mutlu bir uykudan uyanmışlar. Yüzleri pırıl pırıl parlıyor, göz göze bakıyorlar. “Ah, gençliğin o güzel uykuları.” Bu sözü kim söylemişti? Tabii ki Max.

Ondan bir e-posta almıştım. Rahat gittiğini, geçen haftayı hiç unutamayacağını yazıyor ve benim nasıl olduğumu soruyordu. “Başım senin yüzünden belada” diyemeyeceğim için kısaca “İyiyim” diye cevap vermiştim.

18

Gece yine ilaçla uyumuştum, sabah uyandığımda bütün eklemlerim ağrıyordu. Kendimi kasmaktan ya da üzüntüden olacak, iler tutar yerim kalmamıştı. Bu haber çıktığından beri uyanınca ilk hissettiğim şey müthiş bir moralsizlik, bir şeylerin kötü gittiği, bir felaket olduğuydu. Sonra bıçak gibi bir sızıyla olayı bilince çıkarıyordum. O gün de öyle oldu. Yastığım ıslaktı. Gece ağlamış mıydım ne... Hiç fark etmemiştim.

Ağrılı, sızılı bir şekilde yataktan kalktım, sokak kapısından gazeteyi aldım, sayfaları umutla çevirdim. İkinci sayfada bir şey yoktu, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz... Sayfaları çevirip duruyordum. Tam umutsuzluğa kapılmak üzereydim ki, on ikinci sayfadaki küçük haberi gördüm.

SUÇLANAN KADINDAN YALANLAMA:

BEN MASUMUM!

İstanbul Üniversitesi'ni iki gündür sarsan skandalda dün yeni bir gelişme yaşandı. Konuk Profesör Maximilian Wagner'le ilişki kurduğu iddia edilen Halkla İlişkiler sorumlusu Maya Duran, her şeyin bir iftiradan ibaret olduğu açıklamasını yaptı.

Maya Duran'ın gazetemize yaptığı açıklama şöyle:

"Profesör Wagner'le resmi ilişkinin dışında bir şey yaşanmadı. Her şey bir komplo ve iftiradan ibarettir. Uluslararası bir ünü olan saygıdeğer profesörün yaşı, mevkii ve benim bir Türk kadını ve bir Türk annesi olarak sorumluluklarım düşünüldüğünde, bu gerçek açık bir biçimde ortaya çıkar. Bu iftirayı nefretle kınıyorum."

Haberi okuyunca şaşırdım kaldım. Çıkması iyi olmuştu ama ben böyle şeyler söylememiştim. Türk kadını ve sorumluluklarını bilen bir Türk annesi sözlerini beni daha iyi savunmak için koymuşlardı. Demek ki beni, kendi sözlerimden daha iyi savunacaklarına karar vermişlerdi. Yine de iyiydi tabii. Hafif bir rahatlama duymama yol açmıştı. Çünkü hiç olmazsa elimde aksi yönde bir haber vardı artık. Ayrıca işime son verildiğini de yazmamışlardı. Basın ne güçlü bir şeydi Tanrım. İnsanı ipe de götürürdü, cennete de.

Tam gazeteyi elimden bırakacakken, okuduğum haberin hemen altındaki bir fotoğraf gözüme ilişti. Benimle ilgili haberi okumadan önce de görmüştüm, ne kadar da Ahmet'e benziyor diye aklımdan geçirmiştim. Bu sefer biraz daha dikkatli baktım ve şaşkınlıktan donup kaldım. Evet, oydu! Ahmet, eski kocam!

Gazetede fotoğrafını görmek hiç beklemediğim bir şeydi ama yine de onu ilk bakışta tanımamam, inanılmazdı. Fotoğrafa dikkatle baktım; karşısında geçen gün benimle konuşan o muhabir kız vardı. Adı Sibel'di galiba. Ahmet, her zamanki yüzü, birbirine yakın gözleri, biraz seyrekleşmiş olsa da şeklini hiç değiştirmediği saçlarıyla net bir şekilde görülüyordu. Olanca tanıdıklığına rağmen sanki yabancı bir adamın fotoğrafına bakıyormuşum gibi hissediyordum. Her şey tanıdıktı da yüzündeki ifade yabancıydı. İnsan iyi tanıdığı birinde daha önce hiç rastlamadığı bir yüz ifadesi görünce, demek ki oluşan yabancılık duygusu çok etkili oluyordu.

Bir şey söylerken ağzı biraz aralık bir şekilde ve kaşları hafif çatık olarak

görüntülenmişti. Karşısındaki muhabire “Bekle” der gibi, eliyle kararlı bir işaret yapıyordu.

Meğer gazetede benimle ilgili çıkan haber, az önce okuduğum metnin altına eklenen bu fotoğraftan sonra da devam ediyormuş. Bu fotoğraf ve haberin ikinci bölümü, biraz daha farklı bir fon üzerine yerleştirilmişti. Heyecanla haberi okumaya devam ettim.

> MAYA DURAN’A ESKİ KOCASINDAN DESTEK
>
> Ahmet Baltacı, sekiz yıl önce boşandığı Maya Duran hakkındaki iddialara inanmadığını söyledi. Muhabirimize yaptığı açıklamada şöyle dedi:
>
> “Maya Hanım’ı çok iyi tanırım. Son sekiz yıldır seyrek de olsa sürekli görüşüyoruz. Onu tanıyan hiç kimse, atılan bu iftiraya inanmayacaktır.
>
> O, iyi bir anne, güvenilir bir insandır. İlkeli, değerlerine bağlı, sorumluluklarının bilincinde bir kadındır.
>
> Anlaşamadığımız bazı konular var elbette. Ama gündemdeki bu konuda ona güvenim tamdır.
>
> Ayrıca, Maya Hanım, evli olmayan, çağdaş ve özgür bir kadındır. Onun bir ilişki yaşamayı tercih etmesi kamuoyunu ilgilendirmez. Ama birkaç gün önce tanıştığı, resmi görevi nedeniyle görüştüğü ve yaşı çok ilerlemiş birisiyle bunları yaşamış olması mümkün değil. İnanmıyorum. Yani biliyorum, doğru olmadığını biliyorum.”

Ben de Ahmet’in bu açıklamayı yapmış olduğuna inanamıyordum. Sanki çok iyi tanıdığım biri, yüzünde ilk kez beliren bir ifadeyle karşıma geçmiş, yabancı bir sesle konuşuyordu.

Acaba, gazetedeki editörler yine sözleri değiştirip kendi kafalarına göre mi yazmışlardı? Ahmet’in tarzı değildi bu. Kendinden emin, kararlı, güçlü bir tarzda konuşmuştu. Ama neden sözlerini değiştirsinler ki? Çarpıtmak gibi bir amaçları olsa, içeriği böyle bırakmazlardı.

Gazeteyi bırakıp telefonu elime aldım, geçen gün aradığım numarayı arayıp buldum.

“Alo, Sibel Hanım’la görüşebilir miyim?”

“Buyurun, benim.”

Bu sefer muhabir kıza ilk arayışımda ulaşmıştım.

“Merhaba, ben Maya. Maya Du...

“A, merhaba Maya Hanım! Okudunuz değil mi?”

Sibel’in sesinde gururlu bir tını vardı. Kendisine teşekkür etmek için arandığını düşünüyor olduğu anlaşılıyordu.

“Evet, bir şey sormak istiyorum, eski eşimle nasıl görüştünüz?”

“Sizi aradığım gibi onu da arayıp buldum. İlk aradığımda bir sorun yaşıyordu galiba, anlam veremediğim sesler duydum. Kendisiyle ilgili, kişisel bir konu gibi anlaşılan ama anlayamadığım birkaç kelime söyleyip, görüşmeyi reddetti.”

“E, ama siz işin peşini bırakmadınız elbette.”

“Yok, öyle değil. Doğrusu, size karşı kendimi borçlu hissettiğim için, belki faydanıza olacak bir haber çıkarabilirim diye Ahmet Bey’le görüşmeyi düşünmüştüm ama kabul etmeyince, işlere dalıp konuyu unutmuştum. Bir saat kadar sonra kendisi arayıp görüşmek istedi. Nedense farklı bir numaradan aradı ama...”

“Allah Allah!”

“Neden şaşırdınız?”

“Ondan pek beklediğim bir davranış değil.”

“Aslında biraz sıra dışı bir gün yaşadığını ben de hissettim. Oldukça öfkeli ama sakin bir hali vardı. Her zaman yaptığından değişik bir şey yapan insanların tavrı hissediliyordu.”

“Bu haberlere, size falan mı öfkeliydi?”

“Hayır, yani bilmiyorum. Tamamen farklı bir konu olabilir.”

“Peki, sizi çok meşgul etmeyeyim. Son olarak sormak istediğim, acaba gazetede çıkan sözler tam olarak ona mı ait yoksa sizin yönetici yine kendi

bildiği gibi mi yazdı?”

“Hemen hemen aynı sözcükleri yayımlamışlar.” Kızın gülümsediği sesinden belli oluyordu. “Doğrusu, hazırladığım haberin çıkıp çıkmayacağını ben de bilmiyordum. Bir de baktım, başka bir haberle birleştirerek vermişler.”

“Çok teşekkür ederim. Bana çok destek oldunuz.”

“Ne demek, ben işimi yapmaya çalışıyorum.”

Telefonu kapadıktan sonra, şaşkınlığımdan sıyrılarak iki haberi de tekrar okudum. Ahmet’in fotoğrafı ve sözleri yine gözüme yabancı gibi göründü. Bu sözleri söylediğine, açıkça ve cesurca benden yana tavır aldığına kuşku yoktu. Sanki bir anda değişmişti adam.

Telefonu elime alıp biraz oyalandım. Tuşlarıyla oynadım. Tereddüt etmem anlamsızdı, ara tuşuna bastım. Epeyce çaldı, açılmayacağını düşünüp kapamak üzereyken açıldı. Ama bir kadın sesi çıktı karşıma.

“E, affedersiniz, ben Ahmet Bey’i aramıştım.”

“Ben annesiyim. Maya, sen misin?”

Eski kayınvalidemin sesini sonradan tanıdım. Ayıp oldu mu acaba diye aklımdan geçti. En iyisi hiç oyalanmadan konuşmaktı.

“Nasılsınız?”

“İyiyim, teşekkür ederim. Sen nasılsın?”

“Sağ olun, ben de iyiyim.”

Kısa ama tuhaf bir sessizlik oldu. Sonra yine o devam etti.

“Ahmet’i aradın ama o yok. Dün öğleden sonra çıktı. Yani dün bize gelmişti, telefonunu unutup gitti.”

Bugün insanlar beni şaşırtmak için sözleşmişlerdi demek ki! Neden dünden beri gidip telefonunu almamıştı.

“İlginç” dedim, “neden dönüp telefonunu almıyor ki?”

“Şey, babasıyla biraz atıştılar da... Bir şey olmaz, gelir, alır.”

Babasıyla atışmak! Ahmet! Hiç gözümde canlandıramıyordum. Babasının yüzüne bile bakmaya korkan, onunla konuşurken bazen kekeleyen bir adam, nasıl atışırdı?

Sessizlik uzadığı için mi bilmem, eski kayınvalidem bir açıklama yapma gereği duymuş gibi devam etti.

“Bizde oturuyorduk. Ahmet’in telefonu çaldı. Bir gazeteden aramışlar, görüşmek istemişler. Ahmet’te bir panik oluştu. Babasının yanında telefonda konuşurken, bilirsin, zaten biraz heyecanlanır.”

“Evet, biraz.”

“Görüşmek istemediğini söyleyip telefonu kapattı. Ama konu kapanmadı. Babası söylenmeye başladı. İşte şeyle ilgili, şu şey...”

“Anlıyorum, benim hakkımda geçen gün çıkan haberle ilgili.”

“Evet. Neyse, işte sonra Ahmet çıkıp gitti. Yani telefonunu unuttu.”

“Sonra da gelip telefonunu bir daha almadı, öyle mi?”

“Bir saat kadar sonra aradı. Telefonundaki son arayan numarayı sordu. Sonra bir daha aramadı. Gelmedi.”

Bunları konuştukça, Ahmet’in gazeteye yaptığı açıklama konusu netleşmeye başladı. Demek ki babası benim hakkımda olumsuz sözler söylemişti. Demek ki Ahmet, bu yaşından sonra babasına karşı çıkmıştı. Demek ki, gazeteyi arayarak görüşeceğini bildirmiş, bana yabancı gibi görünen fotoğrafı o sırada çekilmişti, o sözlerini kendinden emin bir adam olarak söylemişti. Demek ki sonunda kendi iradesiyle bir tavır almıştı.

Evde en sıkıntılı durumda olanın eski kayınvalidem olduğunu tahmin edebiliyorum. Yıllar boyunca kocasını idare ederek çocuklarını ondan korumaya alışmış bir kadın, oğlunun asi davranışları karşısında şaşkına dönmüş olmalıydı.

Eski kayınvalidemle çok seyrek görüşüyorduk. Bana karşı dikkati çekecek herhangi bir olumlu veya olumsuz tutumu olmuyordu. Aslında genel olarak

yaşantısı öyle, “yorumsuz” denecek bir tarzdaydı. Uzun yıllar içinde, sadece kocasını kızdırmamaya dikkat ederek ve onu merkeze alarak yaşamaya alışmıştı.

İçimde birden acele etme isteği belirdi. Başımda bunca dert varken, bunları düşünecek, oyalanacak durumum yoktu. Kayınvalidemle konuşmamız uzun susuşlarla, sessiz aralarla sürdüğü için olsa gerek, sözü toparlayıp veda etmek de sıkıntılı oldu. Ama sonunda telefonu kapadım.

Henüz sabahtı. Her tarafım ağrımaya devam ediyordu. Yine de acele hareket etmeye başladım, çabucak giyinip dışarı çıktım ve tükenmeden aynı gazeteden on tane aldım. Ne olur ne olmaz, elimde dursun diye düşündüm. Gazeteleri farklı dükkânlardan aldım. Çünkü bir dükkânda bitmesin ve oradan alacak olanlar da gazetedeki haberi görsün diye düşündüm. Ne de olsa bunlar, evime yakın dükkânlardı.

Sonra eve gelip sıcak bir banyo yaptım. Biraz iyi geldi.

Şimdi de sıcak bir banyo yapmak geliyor içimden. Ama sekiz bin metre yüksekteki bu koşullarda böyle bir olanağım yok elbette. Burada herkesin ancak bir koltuk kadar özel alanı var. O da pek özel sayılmaz. Uzun süren yolculuklarda, insan kişisel alanın önemini daha iyi anlıyor.

Bu arada fark ediyorum ki anlatı boyunca sürekli olarak banyo yaptığımdan söz etmişim. Ama gerçek bu. Sıcak suyun altına girmek kadar beni rahatlatan bir şey yok. Temizlikten de öte, bir çeşit terapi gibi. Hele zor dönemlerimde sıcak suyun içine gömülmek ya da tepemden aşağı boşalan sıcaklığı hissetmek kadar iyi gelen hiçbir şey yok.

Üniversite yıllarımda okuduğum Wilhelm Reich bunu, yorganın altına cenin pozisyonunda kıvrılmak gibi, ana rahmine dönme isteği olarak yorumluyordu ama olsun, bazen insan bu dünyadaki kötülükleri görünce gerçekten de böyle bir arzuya kapılmıyor mu?

Şu anda banyo yapma şansım yok ama bunları düşünmek vesilesiyle böyle ara vermek iyi geliyor.

Banyodan çıkınca telefonda arayanlar olduğunu gördüm. Annem, Filiz ve Tarık. Hepsi de haberi okumuştu elbette ama onlarla sonra konuşacaktım.

Sandığı açıp eski kahverengi albümü çıkardım. Albümde geçmiş dönemlere ait

yüzlerce fotoğraf vardı. Kimi çok eski siyah beyaz, kimi daha yakın zamanlara ait renkli.

Eski siyah beyaz fotoğrafları daha çok seviyordum. Sanki o resimlerde insanların yüzündeki ifade daha dramatik, ışık ve gölgeler çok daha ustaydı. Belki de bunların hepsi stüdyoda çekildiği için oluyordu bunlar. Fotoğrafçılar kadınla erkeğin hep belli bir biçimde durmalarını sağlıyorlardı.

Genç kadın şık bir iskemleye oturuyor, takım elbiseli ve kravatlı erkek yanında ayakta duruyordu. Bir elini de laubali olmayacak bir biçimde sandalyenin arkalığına dayıyordu. Daha kalabalık aile resimlerinde de yaşlılar öne dizilmiş sandalyelere oturuyor, torunları kucaklarına alıyor, orta yaşlı ya da genç olanlarsa onların arkalarına sıralanıyor, ayakta duruyorlardı. Bu fotoğraflardaki koreografi hiç değişmiyordu. Türk halkının resim çektirme biçimi buydu.

Ayrıca hiç kimse bugünkü gibi objektiflere gülerek bakmıyordu. O zamanlar resim çekilirken kimse "*Cheese*" diye bağırmıyordu herhalde. Ya da artist fotoğraflarında olduğu gibi "333" diyerek dudaklarını büzmüyordu. Ya ciddi bir ifadeyle duruyorlar ya da dudaklarının kıyısına belli belirsiz uçucu bir gülümseme konduruyorlardı. Özellikle kadınlar yapıyordu bunu. Saçlarını özenle tarıyor, en iyi giysilerini giyiyor ve o büyük resim çektirme gününe özenle hazırlanıyorlardı.

Bu albümlerden yayılan atmosferi çok seviyordum. Masum, temiz, duyarlı bir şeyler buluyordum bunlarda. Erkek çocukların, henüz birkaç aylıkken, cinsiyetlerini ispat etmek ister gibi pipilerinin görünmesine dikkat edilen çırılçıplak resimleri çekiliyordu.

Resimlerin çoğunun arkasına da, yana yatık işlek el yazısıyla, "Ellerinizden öpmeye geldim" cümlesi yazılarak tarih atılıyordu. Bu albümlere bakmak bana iyi geliyordu.. O gün sırtımda bornoz, başıma sardığım havluyla aile albümüne bakarken de aynı ferahlama duygusunu hissettim.

Anneannemin resimlerine daha bir dikkatle baktım. Sonra onun resmi işlemler için çekilmiş vesikalık resmini albümden çıkardım. Aynı şekilde babaannemin vesikalık resmini aldım, yan yana koydum. İki genç kadın yan yanaydı. Çekmeceden kendi resmimi de alıp yanlarına yerleştirdim. Üç resmi de makasla küçültüp, arka fonlarını attım. Sonra siyah deri para cüzdanımın içindeki plastik kapaklı, kimlik koymak için hazırlanmış göze bu üç küçük resmi yerleştirdim.

Babaannem, anneannem ve ben bir aradaydık. Yanımızda bir boşluk vardı ve eğer şansım yaver giderse yakında orası da dolacaktı. O boşluğa Nadia'nın resmi gelecekti.

Böylece acılarını ve mücadelelerini etimde kemiğimde hissettiğim üç kadınla bütünleşmiş olacaktık. Tarih bu üç kadının çığlığını boğmuş, benimkini de boğmaya çalışmıştı. Ama ben onların sessiz çığlıklarını yükseltecektim. Hem Maya, hem Ayşe, hem Mari, hem daha resmini bile görmediğim Nadia idim. Hem Müslüman, hem Yahudi, hem Katolik'tim. Yani insandım. İçim içime sığmıyordu. Önümde zor ama ışıklı bir yol görüyordum. Sanki Yedi Uyuyanlar gibi yüzyıllarca süren bir uykudan yeni kalkıyordum.

Planımı uygulamaya başlamak için önce Ahmet'i aramam gerekiyordu. Ama telefonunu babasının evinde bırakmıştı. Ev telefonu numarasının yazılı olduğu defteri epeyce aradıktan sonra bulabildim. Numarayı çevirdim. Uzun uzun çaldı ama telefon açılmadı.

Biraz tereddüt ettikten sonra cep telefonundan aradım. Annesi çıkarsa bu sefer çok kısa konuşup kapayacaktım. Ahmet açtı.

“Merhaba Ahmet” dedim. “Nasılsın?”

“İyi. Sen?”

Kısık bir sesle ve her zamankinden de ürkek şekilde konuşuyordu.

Birden sinirlerim tepeme sıçradı. Oysa güzel bir sohbet yapacak, biraz dertleşecek, sonra da planlarım için beklediğim yardımı anlatacaktım. Yine de sabırlı davranmaya karar verdim.

“Benim için güzel bir sürpriz oldu. Teşekkür ederim.”

“Evet.”

Onun bu sesini ve konuşma biçimini tanıyordum. Kesin babasının yanındaydı.

“Neredesin?”

“Evdeyim. Babamlarda.”

Babasının evde olmayacağını tahmin ederek telefonunu almak için gitmiş ve o yaşlı despotla karşılaşınca eli ayağına dolanmış olmalıydı. Demek ki iradeli davranışı buraya kadardı.

“Bana bak” dedim. “Seninle konuşmam lazım.”

“Ne zaman?”

“Saat 11’de S Café’ye gel.”

“Ama benim işim...”

“Başlatma işinden!” diye bağırdım. Babasının duyması için öyle diyordu herhalde. “Ben burada canımla uğraşıyorum, sen neler diyorsun! Tam 11’de orda ol!”

Biliyordum ki gelecekti. Onu çok iyi tanıyordum. Şimdi korku ve kuşku moduna girmişti. Eve de çağırabilirdim ama istemiyordum.

Sonra Tarık’ı aradım.

“Hoşuna gitti mi?” dedi.

“Evet” dedim. “Gerçi haberi benim ağzımdan kendileri yazacaklarına bana bir telefon açmalarını tercih ederdim ama...”

“Aman” dedi. “Hiçbir şeyden memnun olmuyorsun.”

Teşekkür beklediğini anladım.

“Tamam” dedim. “Teşekkür ederim, yardımların için minnettarım, tamam mı?”

“Yok” dedi, “onu söylemek istemedim. Senin adam da amma yürekli çıktı!”

“Hangi benim adam?”

“Eski kocan. Helal olsun valla!”

“Neyse...” dedim. “Sahiden teşekkür ederim. Bu zor günlerimde bana çok yardımın oldu. Bugün biraz para çekmem gerekecek.”

“Tamam. Ne zaman istersen!”

“Bankadan biraz mark alabilir miyim?”

“Tabii. Ama tavsiye etmem. Şu sırada döviz çok pahalı. Türk lirasında kazanıp duruyorsun. Zamanı geldiğinde dövize geçeceğiz zaten.”

“Hayır” dedim, “hepsini bozduralım demiyorum. 500 mark yeter.”

“Ne yapacaksın?”

“Bir işim var. Öğleden sonra bankadan alabilir miyim?”

“Tamam! Saat 2’den sonra al.”

Ahmet’in açıklamasının da gazetede yayımlanması konusunda hiçbir şey söylemedi. Onunla ilgili konuşmaktan hoşlanmıyordu.

Sonra annemle ve Filiz’le konuştum. Annem çok sevinmişti, onun da gazeteden üç beş tane aldığına ve komşularına “Gördünüz mü kızıma nasıl iftira etmişler” diye gösterdiğine emindim. Onlar Ahmet’in açıklamalarından övgüyle ama soğukça söz ettiler. Sonuçta bugünkü gazeteler morallerini biraz olsun düzeltmişti.

“Evladım, baban nasıl rahatladı bilemezsin” dedi annem. “Kaç gecedir uyumuyordu adamcağız. Geceleri salonda bir aşağı bir yukarı volta atıp duruyordu. Gerçi hiçbir zaman inanmadı ama...”

Ona işten kovulmuş olduğumu söylemedim ama Filiz duymuştu elbette.

“Çok üzüldüm canım” dedi.

“Yoo” dedim “üzülme. Bence çok iyi oldu.”

“Niye?”

“Yepyeni bir başlangıç yapmamı sağlayacak da ondan. Yıllarca o binaya gidip gelmekten, rektörün haberlerini kovalamaktan daha ilginç şeyler var hayatta.”

“Başka bir iş mi yani?”

“Başka bir hayat!”

“Anlamıyorum.”

“Daha yaratıcı, daha renkli bir hayat. Daha anlamlı! Beni bu heyecanlandırıyor, anlıyor musun?”

“Hayır.”

“Buluşuruz, planlarımı anlatırım” dedim.

Soğuk havada alışveriş merkezine doğru yürürken kararlılığımın ve gücümün arttığını hissediyordum. İlk gün içine düştüğüm şaşkın umutsuzluk dağılıyordu. Hele dünkü sefaletim, takside ağlamalarım falan. Hatırlamak bile istemiyordum.

S Café’ye gittiğimde Ahmet’in orada olduğunu gördüm. Yerinden kalktı, o sahte yüz ifadesiyle ve yalancı kibarlığıyla beni oturttu. Oysa buraya gelirken içimde bir umut vardı. Babasının yanından ayrılınca belki o gazetede göründüğü haline dönmüştür diye umuyordum.

“Gazeteye söylediklerinde içten miydin?

Ne anlama geldiğini anlamadığım bir baş işareti ile karşılık verdi. Bende yıllar boyunca birikmiş olan öfkeleri tetikleyen mimikleri ve yüz ifadesiyle karşımda oturuyordu.

“Niye beni uydurma bir haber yüzünden o kadar haşladın?” diye sordum.

“Gazeteyi görünce başka bir şey aklıma gelmedi.”

“Neyse” dedim. “Şimdi beni iyi dinle.”

“Ne içersin?”

“Hiçbir şey içmem. Beş dakika beni dinleyeceksin, sonra kalkıp gideceğim.”

Kararlı halim karşısında şaşkınlığı giderek artıyordu. Gözlerine yerleşen kuşkulu bakışları zevkle seyrettim.

“Beni işten kovdular!” dedim.

“Ne! Ne zaman?”

“Dün!”

“Bu olay yüzünden mi?”

“Evet, bu iftira yüzünden.”

“Çok üzüldüm.”

“Benim için üzülme, kendin için üzül!”

“Niçin.”

“Çünkü artık bir işim ve maaşım yok. Evi geçindirme, Kerem’in okul masrafını ödeme, onu giydirme, besleme olanağına sahip değilim. Ben annesiysem, sen de babasısın.”

“Yani nafakayı ödememi mi istiyorsun?”

“Hayır.”

Şaşırdı, alt dudağı sarktı ve yüzüne aptalca bir ifade yerleşti.

“Konu nafaka değil” diye açıkladım. “Yapacağın şey şu: Kerem’i alacaksın, onu giydireceksin, okula yollayacaksın, sınavlara hazırlayacaksın, hasta olduğunda başında bekleyeceksin, psikolojik sorunları ile başa çıkmaya çalışacaksın, tatile götüreceksin. Bense istediğim hafta sonlarında onu alıp gezdireceğim, hediyeler alacağım.”

“Ama ben erkeğim, bir çocuğa nasıl bakarım?”

“Bunca yıldır ben nasıl bakıyorsam, öyle bakarsın. Başka çaren yok zaten. Evi boşaltıyorum. İstanbul’dan da gidiyorum.”

Ahmet’i saran panik elle tutulur, gözle görülür hale gelmişti. Sözümü kesmeye, sorular sormaya çalışıyordu ama motor gibi konuşmamdan hiç fırsat bulamıyordu.

“Çocuğunun sokakta kalmasını istemiyorsan yarın gelip alırsın” dedim ve kalkıp gittim.

Kendimi çok ama çok iyi hissediyordum. Arkama bakmadığım için yüzündeki ifadeyi görmüyordum ama tahmin ettiğim görüntü gülümsememe yol açıyordu. Şimdi hapı yutmuştu işte. Bankadaki birikimimden ve her saniye para kazandığımdan haberi yoktu.

Neredeyse üniversitedeki skandala ve işten atmalarına sevinecektim. İçimden yeni bir kadın çıkıyor ve dünyaya kafa tutuyordu. Enerjik adımlarla üst kata çıktım, başka bir kahveye oturup kocaman bir filtre kahve içip, karışık sandviç yedim. Ekmeğini özel yapıyorlardı ve çok lezzetliydi.

Sonra en alt kattaki seyahat acentesine gittim. Kassel'e hangi uçakla gidebileceğimi sordum. Görevli kız ekrana baktı "Kassel'e doğrudan uçuş yok" dedi. "İki seçenek var. Frankfurt ya da Hannover'e uçacaksınız. Oradan trene binersiniz."

Ertesi gün için Frankfurt'a ekonomi sınıf gidiş-dönüş bilet aldım, kredi kartımla ödedim. Kış mevsimi olduğu için, Türk Hava Yolları ucuz kampanyalar programlamıştı. Avrupa'daki 5 milyon Türk'ün gidiş-dönüş zamanlarında ise biletler ölçüsüz bir şekilde pahalanıyordu.

Kız Almanya'ya vizemin olup olmadığını sordu.

"Yeşil pasaportum var" dedim.

Üniversite sayesinde almış olduğum yeşil devlet pasaportu çok işime yarayacaktı ve son gününe kadar bu olanaktan faydalanacaktım. Bu pasaportla Schengen ülkelerine vizesiz seyahat etmek mümkündü.

Öğleden sonra bankaya uğrayıp, 500 mark çektim. Çok fazla bir para değildi ama Almanya'da zaten çok kalmayacaktım. Ayrıca kredi kartım da yanımda olacaktı.

O akşam oğlumla konuştum. Uygun bir dille başıma gelenleri anlattım. İlk iki gazeteyi değil, sonuncusunu gösterdim. Sonra,

"Bazen insanların başına beklenmedik olaylar gelebiliyor" dedim. "Şu son hafta senin ne kadar akıllı, ne kadar cesur, ne kadar dirayetli bir delikanlı olduğunu gördüm."

"Dirayet ne demek?" diye sordu.

“Yani” dedim, “yani... o da akıllı gibi bir şey. Nerede ne yapacağını bilmek.”

Tamam diye başını salladı. Nutkuma devam ettim.

“Sen olgun bir gençsin, söyleyeceklerimi anlayacağından eminim. Bu iftira yüzünden üniversitedeki işimi kaybettim.”

Kocaman açılmış gözleriyle sordu:

“Kovdular mı yani?”

“Evet” dedim. “Öyle de diyebilirsin. Bence esas sebep karıştığımız casusluk olayları. Öteki şeyleri bahane ediyorlar.”

“Demek ki adam sahiden casusmuş ha?”

“Hayır” dedim. “Bence değil ama öyle sanıyorlar. Artık işsiz kaldığıma göre bu evi, bu hayatı sürdürmemiz imkânsız. Bu yüzden bir süre babanla kalmanı istiyorum. Zaten başka bir çaremiz de yok.”

“Ne kadar bir süre?”

“İşleri yoluna koyuncaya kadar. Zaten yaz tatiline fazla bir şey kalmadı. Yazın Bodrum’a dedenlere gideriz, sonbahardan itibaren de yine birlikte oluruz. Yani sadece üç aylık bir ayrılık olacak ama seni sık sık göreceğim tabii. Senden ayrı yaşayamam ki ben. Ne diyorsun?”

Omuzlarını silkti.

“Ne diyebilirim ki?” dedi.

İçim sızladı, zaten ayrılarak yetişme çağında bir çocuğa en büyük kötülüğü yapmıştık, şimdi de anayla baba arasında oyuncak oluyordu. Ama her şeyi ona daha iyi bir gelecek hazırlamak için yaptığımı düşünerek teselli buldum. Büyük bir atılım yapacaktım ve hiç olmazsa bir süreliğine özgür kalmam gerekiyordu.

Yıllar boyunca, çalışarak yaşayan, maaşla geçinen bir insan olarak yaşamıştım. Küçük tasarruflar yapmaya çalışmış, taksitler ödemiştim. Bu şekilde yaşamak insanı dönüştürüyordu. İnsanın geliri ne kadarsa ona göre bir gereksinim seviyesi oluşuyor, öyle bir yaşam standardı ortaya çıkıyordu. Bu gereksinimleri

karşılamak, yaşam standardını sürdürmek hayattaki en önemli konu haline geliyordu.

Zaten uzun vadeli taksitlerle, kredi kartlarıyla, gelecek ayların ve yılların maaşları da büyük ölçüde harcanmış oluyordu. Ev, araba falan almayıp, yani gelecekteki maaşlarını önceden harcamayıp küçük tasarruflar yapmayı tercih edenler de vardı. Ama sonuçta bizler için, çalışmak zorunda olan ve maaşla yaşayan insanlar için, bir yerden sonra en öncelikli konu güvence haline geliyordu. Bu da hayatı değiştirmenin önündeki en büyük engeldi. Bir yaşam anlayışına, daha doğrusu yaşam alışkanlığına neden oluyordu.

Tamamen kendi tercihimle gelişmemiş bile olsa, son günlerdeki olaylar kişisel hayatımda bir devrime neden olmuştu. Düzenli bir işte çalışan her insan gibi, kafamın bir köşesinde beslediğim özgür bir hayat yaşamak, serbest işler yapmak yolunda bir adım atacaktım. Tarık'a emanet ettiğim ve beklenmedik şekilde artmış olan birikimim de işimi kolaylaştırıyordu. Artık düzenli bir gelirim olmasa da olurdu. Ara sıra ve çok da fazla olmayan gelirlerle idare edebilirdim. Ama ilk fırsatta sağlık sigortası, emeklilik primleri gibi konuları halletmeliydim. Kerem'i gerekirse babasının sosyal güvencelerinden faydalandıracak şekilde yasal işlemleri bile düşünmeliydim. Çok acil konular değildi bunlar. Gerekenleri yapacaktım ama bundan sonraki hayatım ürkek bir şekilde sürekli güvence arayışıyla geçmeyecekti.

Belki de bu olayları birkaç yıl sonra yaşasaydım, bu şekilde düşünecek ve hissedecek durumda olmazdım. Maaşlı yaşadığım süre biraz daha uzun olacağı ve yaşım biraz daha ilerlemiş olacağı için, herhalde iş güvencesi gibi konulara daha fazla önem veren bir kişiliğim olurdu.

Bunları düşündükçe Max'a şükran duyguları büyüyordu içimde. Onun aklının ucundan bile geçmiyordur ama bana ne büyük iyilikler yapmıştı. İşimden atılmama, hakkımda gazetelerde iftiralar yayımlanmasına neden olmuştu. Yani bunlarla başa çıkabilecek bir insana dönüşmeye başlamamı sağlamıştı. Mardinli bir arkadaşımın anlattığı İlyas-ı Habır gibi anlamsız bir hayat yaşamaktan kurtulma fırsatı yakalamıştım.

Yatmadan önce epey bir süre internette oyalandım. Önce Almanya'daki hava durumuna baktım. Ortalık donuyordu, her yer sıfır derece ya da altındaydı. Bad Arolsen'de de kar vardı.

Sonra *www.its-arolsen.org* adresine girip arşivlerden yararlanma koşullarını okudum. Kayıtlar kurban yakınlarına, devletlere açıktı ama araştırmacılar da inceleme yapabiliyordu. Bu araştırmalar için para ödenmiyor, sadece fotokopi, CD gibi kopyalar için cüzi bir ücret talep ediliyordu. Ancak orada araştırma yapabilmem için bir başvuru formu doldurmam gerekliydi ve bu online olarak yapılabiliyordu.

Arşivin yapısı anlatılırken bu kayıtlara online olarak niçin ulaşılamadığı da açıklanıyordu. O bölümleri fazla ayrıntılı okumadım doğrusu. Galiba bazı devletlerle yapılan anlaşmalar söz konusuydu.

Başvuru formunu açıp doldurdum. Meslek ve işyeri bölümüne “araştırmacı” ve “İstanbul Üniversitesi” yazdım, yolladım. Nasıl olsa istifamın işleme konup uygulanması biraz süre alacaktı. O zamana kadar bu kimliği kullanmamda bir sakınca yoktu. En azından ay başına kadar bekleyeceklerdi.

Bad Arolsen’deki otelleri inceledim. “Bad” Almancada banyo anlamına geliyordu, şehir kaplıca sularıyla da ünlüydü. Herhalde hem kaplıca tatili, hem de ITS’de araştırma yapmak için gelenlerden dolayı, epeyce otel vardı. Yılın bu mevsiminde pahalı değildi oteller ama ben içlerinden en uygun olanı seçtim. Resimlerinden temiz görünen, içinde şifalı suyu bile olan LandKomfort adlı otelde iki gecelik rezervasyon yaptırdım. Seçtiğim odanın geceliği 47 marktı. Bu işlemler bitince bavulumu topladım, içine yün fanilalar ve kazaklar koydum.

Ertesi sabah erkenden kalkıp mutfakta Kerem için kahvaltı hazırladım. Masanın üstüne onun için yüz milyon lira bıraktım. Acele bir şekilde salona iki leğen ve bir kova su götürdüm. Köknarı leğenlerden birine yerleştirdim. Bolca suladıktan sonra, leğenin içine de biraz su döktüm. Evdeki diğer çiçek saksılarını da diğer leğene doldurdum, aynı şekilde suladım ve leğenin dibine su doldurdum.

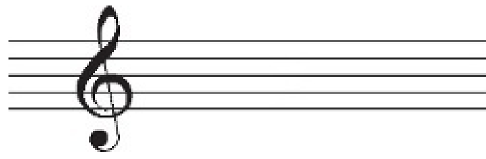
Elimde boş kovayla odadan çıkarken durup geri döndüm. Köknarın yapraklarını, gövdesini okşadım. Onunla vedalaştım. Sonra Kerem’in odasına gittim. Uyuyordu. Eğilip öptüm.

Dün akşam Elmas Hanım’ı arayıp haftada bir temizliğe geldiğinde fazla bir şey yapmasına gerek olmadığını ama çiçekleri sulamasını tembih etmiştim. Telefonumu çantamdan çıkarıp Ahmet’e, Kerem’i bugün okul çıkışı alacağını hatırlatan bir mesaj gönderdim.

En kalın mantomu ve kışlık botlarımı giydim, bavulumu alıp çıktım.

Yeni hayatım başlıyordu.

19

Mardinli çok sevdiğim bir arkadaşım vardı. Ne zaman konuşsak sözü bu antik kente getirir, sanki dün olmuş bir şeyden bahseder gibi “Biliyor musun, Timur Anadolu’yu zapt ederken tek alamadığı yer, Mardin Kalesi’dir” derdi. Ben de “Tebrik ederim. Çok kahramanmışsınız” diye cevap verirdim. Gülüşürdük.

Bana bir gün İlyas-ı Habır isimli bir Mardinlinin hikâyesini anlatmıştı.

İlyas’ın Roma’da bir restoranda çalışan akrabaları varmış. Onları ziyarete gitmiş. Akrabaları her gün çalışmaya gidince o da sokağa çıkıyor, Roma’da bilmediği yollarda dolaşıp duruyormuş. Bir gün yolu park gibi nefis bir yere düşmüş. Orada çiçekler, ağaçlar, göller arasında gezmeye başlayınca gözüne birtakım mezarlar çarpmış.

Mezarlar birer mutluluk tablosu gibi mermer heykellerle, binbir renkli çiçekle süslüymüş. Ama mermerlerin üzerindeki yazıları görünce çok şaşırmış. Çünkü kiminin üstünde 21 gün, kiminin 34 gün, kiminin 17 gün yaşadıkları yazılıymış. O dili bilmese de, mezar taşlarının üzerindeki sayıların bunu gösterdiğini anlamış. Mezarların boyları da bebek mezarı olamayacak kadar uzunmuş. Bu işe hayret etmiş, bir anlam verememiş, İtalyancası olmadığı için parkın bekçisine de soramamış.

Evde akrabalarına anlatmış, izin gününde beraber o parka gidip bu işin sırrını çözmelerini rica etmiş.

Bir tatil günü hep beraber gitmişler, parkta bekçiyi bulmuşlar, ona mezarlarda yazılı günlerin sırrını sormuşlar. Bekçi,

“Burası özel bir mezarlıktır” demiş. “Buraya gömülen insanlar mezar taşlarının üstüne gerçek yaşlarını değil, hayatta mutlu oldukları günleri yazarlar. Kimi 21 gün mutlu olmuş, kimi 37 gün. 52’yi geçen çıkmadı daha.”

Bekçiye teşekkür edip ayrılmışlar. İlyas bir süre sonra Mardin’e dönmüş. Uzun bir ömür sürmüş, sonra bir gün hastalanmış. Ölüm döşeğinde oğullarını başına toplamış ve demiş ki:

“Size bir vasiyetim var. Mezar taşıma aynen şöyle yazacaksınız: İlyas-ı Habır bitti / Anasından doğru kabre gitti.”

Mardinli arkadaşım, bu gün görmemiş, hayatta bir gün bile mutlu olmamış adamcağızın hikâyesini anlattığında hep beraber gülerdik. Frankfurt uçağında, kendi kendime gülmemeye dikkat ederek bu hikâyeyi düşünüyor, bir yandan da onu kendi hayatıma uyarlamaya çalışıyordum. Acaba ben mezar taşıma kaç gün yaşadığımı yazdırırdım?

Hayatımda mutlu günlerim olmuştu elbette, ama mesele sadece mutluluk değildi. Önemli olan yaşadığını, hayatın bir anlamı, bir değeri olduğunu hissetmekti. Elinde çiçekler tutan beyaz gelinlik giymiş bir kızın mutluluğu gibi bir şey değildi bu. Daha derin bir varoluş sorunuydu. Dünyaya gelmiş olmamın bir anlamı var mı, bu yaşlı gezegene ya da üstünde yaşayan insanlara küçücük bir katkım oluyor mu gibi tuhaf soruların cevabıydı.

Bu açıdan bakınca profesörle geçirdiğim günleri mezar taşıma yazdırabilirdim. Acı çekmeme rağmen bir değerim olduğunu hissettirmişti bana. Ve bunu sadece karşımda şapkasını çıkararak yapmamıştı.

Frankfurt’a kadar bu düşüncelerle ve yapmayı planladıklarımla oyalandım. Önümde daha anlamlı günler olacaktı galiba.

Havaalanı inanılmaz bir telaş içindeydi. Büyük bir hızla akan yoğun trafikli otoyolların kesişme noktası gibi bir izlenim yaratıyordu. Yer değiştirenler, gelenler, gidenler, her dakika gerçekleşen onlarca işlem, anonslar, akan yazılar ve böylesine bir hareketliliğin içinde, her biri kendi hikâyesinde yaşayan birbirinden habersiz insanlar. Onlara bakarken, öğrencilik yıllarımda görüştüğüm, tiyatro ile ilgilenen bir arkadaşımın sözünü hatırladım: “Her insan kendi hayatının başrolünde oynuyor.”

Havaalanındaki kitapçıdan Bad Arolsen ve o bölgeyi tanıtan bir kitapçık aldım. Erich Auerbach’ın kitaplarının bulunup bulunmadığını sordum ama bırakın İngilizcesini, Almancası bile yoktu. Bu tip yerlerde sadece yolcunun vakit geçireceği, seyahat sonunda da otelde bırakacağı çerez kitaplar satılıyordu.

Tren istasyonunu buldum, önce Kassel’e, oradan da aktarma yaparak Bad Arolsen’e giderken soğuk ovaları, donmuş nehirleri, kapalı gökyüzünü, her yerinden düzen fışkıran Almanya’yı ve 60 sene önce yaşanmış olanları düşündüm. Evet, coğrafya bir kaderdi ama tarih de kaderdi. O dönemlerde yaşamış olanlar, yanlış zamanda, şu korkunç 20. yüzyılda dünyaya gelmenin acılarını çekmişlerdi. Aynı yüzyılın son on yıllarında doğanlar ise refahın,

güvenliğin, özgürlüğün keyfini sürüyorlardı.

Biraz uyukladım galiba, sonra Bad Arolsen'in resimlerine baktım ve tarihine göz attım. Bu kadar güzel bir şehir beklemiyordum doğrusu. Barok stilde yapıları, ağaçları, parkları ve şatosuyla harika görünüyordu. Özellikle Grand Avenue, iki kenarına dizilmiş 880 meşe ağacıyla müthiş bir yerdi ama bütün resimler bahar ve yaz aylarında çekilmişti, oysa şehre vardığımda, trenden gördüğüm tarlalar gibi her yer herhalde kar altında olacaktı.

1131'de Augustinusçular burada Aroldessen adında bir rahibe manastırı kurmuşlar. Manastır 1655-1918 arası Waldeck Kontlarının (sonradan Waldeck-Pyrmont Prensliği) malikânesi olmuş. Prenslik 1918'de Bağımsız Waldeck Devleti olarak Weimar Cumhuriyeti'ne katılmış, 1929'da da Prusya'ya bağlanmış. (Waldeck diye bir devlet mi vardı? Yazıldığına göre demek ki varmış. İşte cahilliğimin bir örneği daha.)

Bunlar iyiydi hoştu ama beni asıl ilgilendiren 1946 yılında ITS'nin burada kurulmuş olmasıydı. Kızılhaç ve Alman devleti tarafından yönetiliyordu.

Bad Arolsen'in küçük istasyonuna indiğimde akşam oluyordu, hava çok ama çok soğuktu, o gün bir şey yapamazdım. İstasyonun önünde bekleyen beyaz Mercedes taksilerden birine bindim ve buz tutmuş yollardan otele gittim. Sokak lambalarının altındaki kaldırımlarda karlar parlıyordu. Işığın özelliğine göre mavimsi veya sarımsı görünüyorlardı.

Fena değildi. Bu mevsimde tenhaydı. En iyi tarafı da ücretsiz internet hizmeti vermesiydi. Küçük odama yerleştikten sonra aşağı inip, otelin lokantasında, bölgenin özelliği olduğunu söyledikleri bir alabalık tava yedim, Beck's birası içtim, sonra odama çıkıp e-postalarıma baktım. Tek önemli şey, Dışişleri Bakanlığı'ndan gelen cevaptı:

"Bakanlığımızda bu konuda bir belge bulunmamaktadır."

Bunu tahmin ediyordum zaten. İngiltere gibi bir ülkenin Imperial War Museum'u bile *Struma*'da ölen yüzlerce kurbanı yok saydığına göre, Türkiye'den bu konuda resmi belge istemek saflıktı. Ama şansımı denemek istemiştim.

Sabah çok erken kalkıp onca uçak ve tren yolculuğu yaptığım için yorulmuştum. Ilık bir duştan sonra kendimi tertemiz, çarşafların mis gibi

koktuğu yatağa attım. Saat 7’ye kadar deliksiz uyudum. Hem de ilaçsız.

Sabah, otelden zinde bir şekilde çıktım. Taksi beni International Tracing Service binasının önünde bıraktığı zaman heyecandan ağzımın kuruduğunu hissediyordum. Bir çeşit dijital mezarlıktı burası. Milyonlarca savaş kurbanının anıları, bilgileri, resimleri bu binadaydı.

Ortalık çok sessizdi. Bahçe kapısındaki beton fenerliğin üstünde ITS yazıyordu. Bahçeyi geçip binaya girdim. Müracaata gidip, o saygılı sessizliği bozmamaya çalışarak dün başvuru formumu göndermiş olduğumu söyledim. Orta yaşlı topluca bir Alman, kibar bir biçimde kimliğimi istedi. Yeşil devlet pasaportumu verdim. Orada İstanbul Üniversitesi’nde çalıştığım da görülüyordu. Önündeki bilgisayardan başvuru formumu buldu, pasaportumun fotokopisini çekti. O sırada nedense,

“Yahudi bilim adamları üniversitemize gelmişti” dedim.

Gereksiz bir sözdü bu ama, adam gülümsedi.

“Biliyorum” dedi. “Kurallarımızı okudunuz mu?”

“Okudum” dedim.

“Peki” dedi. “Kaydınız tamam. Lütfen beni takip edin.”

Koridorlardan yine sessizce yürürken heyecanım giderek artıyordu. Sanki bir mezarlığın içine giriyorduk. Dosyalar ve belgelerle dolu kilometrelerce raf göreceğimi sanıyordum ama bunun yerine görevli beni boş bir salona götürdü. Daha doğrusu boş değil de masalar, sandalyeler ve bilgisayarlar olan bir salona.

Pencereye yakın bir masada koyu renk giysili biri erkek biri kız iki çocuk oturuyordu. ITS’de çocuk görmek çok tuhaf bir şeydi ama bu çocukların görünüşünde daha da garip bir şeyler vardı. Hem çocuk gibi görünüyorlardı hem de yaşlı gibi. Adam beni orada bırakıp ayrıldı. Bir süre ne yapacağımı bilemedim. Erkek çocuk Almanca bir şey söyledi. Sesi oldukça kalın bir erkek sesiydi. Anlamadığımı belirttim. Bunun üzerine İngilizce “Oturun. Şimdi sizinle ilgilenirler!” diye fısıldadı.

Konuşurken onun ve yanındaki kadının cüce olduklarını anladım. Başları masanın üstüne zor yetişiyordu. Gülümseyerek teşekkür ettim. Biraz sonra

salona uzun boylu, kumral, zayıf bir hanım girdi. Elimi sıktı. Kendisini Angelika Traub olarak tanıttı, sonra hangi konuyu araştırmak istediğimi sorarak beni bilgisayarlardan birine götürdü. Demek ki bütün arşiv burada yüklüydü ve aradığım ismi girmek gerekiyordu.

“Herbert Scurla.”

“Bu bir kurban adı mı?” dedi.

“Hayır!” dedim. “Hitler’in bir temsilcisi ama onun evrakları arasında yer alan bazı kurbanları arıyorum. 30’lu yıllarda İstanbul Üniversitesi’ne giden profesörleri. Profesör Maximilian Wagner beni özellikle ilgilendiriyor.”

“Bu da bir Yahudi adı değil.”

“Değil, ama o kurban.”

Bütün bunları yazdı, aramalar yaptı.

Scurla adı girilince binlerce evrak belirdi ekranda. Çoğunda çift başlı kartal damgası vardı. Angelika Traub aramayı daralta daralta İstanbul Üniversitesi’ne kadar getirdi. Bir süre sonra Scurla’nın profesörler hakkında yazdığı ve Hitler’e sunduğu ünlü rapor ekranda belirdi. Heyecan içinde ekrana bakıyordum. Sanki H. G. Wells’in zaman makinesine binmiştik. Birkaç tıklamayla tarih ellerimizin altında canlanıyordu. Ama esas heyecan, Maximilian Wagner adını girince ortaya çıktı. Evet, evet, evet! Scurla’nın Bayan Matilda Arditi’den aldığı evraklar buradaydı!

Angelika bu dosyaları getirmek üzere çıktı. Ne yapacağımı bilemiyordum, birkaç kere parmaklarımı kütürdettim, sağ elimin küçük parmağındaki tırnak kıymığını kopardım. Bu arada iki cüce bana anlayışla ve sempatiyle bakıyorlardı.

Bir süre sonra Angelika Traub dosyalarla salona girdi. Hepsini bana en yakın masanın üzerine bıraktı ve gitti. Ben de dosyaların olduğu masaya oturdum.

Önce Max’ın evrakını önüme çektim. Dosyanın kapağını, bir lahdi aralar gibi hafifçe açtım. Eski kâğıtlara özgü bir koku yükseldi. Almanca yazılar, notlar arasında birden resimler karşıma çıktı. Max’ın gençliği ve yanında esmer, çok güzel bir kadın. Evet, Nadia!

Nadia’yı ilk kez görüyordum. Objektife doğrudan doğruya, büyük bir açıklık ve dürüstlükle bakmıştı. Elmacık kemikleri çıkıktı. Kaşları yukarı doğru kavisliydi. Yeşil gözleri insanı derinden etkiliyordu. Dudaklarının yüzüne verdiği ifade sonsuz bir dürüstlük yansıtıyordu. Tek başına çekilmiş resimleri de vardı. Bütün bunlar 1942 yılında Nasip Sokağı’ndan alınmıştı. İnanamıyordu insan.

Cücelerin yanına gittim. “Bunlardan çıktı alabilir miyim?” diye sordum.

Adam “Elbette” dedi. “Yalnız bu salondan dışarıya bir şey çıkarmak yasaktır. Görevlilere söylersiniz, yardımcı olurlar.”

“Siz de kurban yakını mısınız?” diye sordum.

Fısıltıyla konuştuğumuz için rahat değildik. Bu sefer kadın yanıt verdi:

“Evet! Buraya içecek sokmak da yasak ama dışarıda bir kafeterya var. İsterseniz orada bir şey içelim, konuşalım.”

“Memnun olurum” dedim. “Çıktıları alayım, sonra gidelim.”

Tekrar dosyalarıma döndüm. Resimleri bulmanın heyecanından göz atmayı unuttuğum diğer belgelere baktım.

Ve birden gördüm. İçimden yükselen çığlığı zorlukla bastırdım. Elimle ağzımı kapattığımı fark ettim.

Buradaydı işte. Elimdeydi. Sararmış bir nota kâğıdına, hâlâ solmamış olan çini mürekkeple yazılmıştı. Ve üstünde şunlar yazıyordu:

“*Serenade für Nadia*”

Gözlerimi yumdum. İçimden evrenin bütün tanrılarına, bütün ilahi güçlere teşekkür ettim. Gözümden yaşlar süzüldü. İki cüce heyecanımı anlayışlı gözlerle seyrediyordu. Keşke nota bilseydim diye düşündüm, keşke okul yıllarımda nota okumayı öğrenseydim. O zaman bu sararmış kâğıttaki kayıp melodiyi duyabilirdim.

Dışarı çıkıp müracaatta görevli adama, fotokopi çekmek, çıktı almak istediğimi söyledim.

“Salonda bekleyin” dedi.

Biraz sonra Frau Traub geldi. Fotokopisini almak istediğim notayı ve resimleri gösterdim. Bütün evrakı alıp gitti ve beş dakika sonra elinde kâğıtlarla geldi.

“Ücretini kasaya yatırırsınız” diyerek bana bir fiş uzattı. Teşekkür ettim.

“Özür dilerim ama bir konu daha var!” dedim.

Yüzüme baktı.

“Mavi Alay!”

“Bu nedir?” diye sordu.

“Hitler Sovyetler’i işgal ederken Kırım Türklerinden bir alay ona katılmış. Gelişmeler onlar açısından olumsuz olunca, birlikte geri çekilmişler. Kuzey İtalya’da ve Avusturya’da kamplarda kalmışlar. Sonra İngilizler Kırım Türklerini Sovyetler’e teslim etme kararı alınca, bir kısmı intihar etmiş, bir kısmı da Sovyet askerleri tarafından kurşuna dizilmiş.”

“İlk defa duyuyorum” dedi. “Özel bir kişiyi mi arıyorsunuz?”

“Evet, anneannemi. Adı Ayşe, ama o zaman soyadı olmadığı için nasıl arayacağımı bilmiyorum.”

“Yardımcı olurum” dedi. “Ama daha önce halletmeniz gereken bir konu var!”

“Nedir?”

“Başvuru formuna eklemeler yapmanız gerekiyor.”

“Niçin?”

“Biraz önceki konuyla, araştırmacı kimliğiyle ilgileniyordunuz. Şimdi ise kurban ailesindensiniz. Bunu formda belirtmeniz gerekir.”

Bir şey söylemedim ama içimden bu formaliteyi çok gereksiz buldum. Ne fark ederdi ki? Alman disiplini işte diye düşündüm.

Çocukluğumuzda bize bu disiplini örnek gösterirlerdi hep. Hatta yağmur yağarken bile çimleri sulama işini aksatmayan görevli gibi, gerçekdışı ve abartılı örnekler konuşulurdu. Babam sık sık, disiplinli yaşamanın özgürlüğü azaltan değil, çoğaltan bir şey olduğunu söylerdi. Disiplinin hayatı düzenleyen, serbest zamanı artıran, başkalarına engel olmadan serbestçe yaşamanın yolunu açan bir şey olduğunu anlatırdı. Kuşkusuz, doğruluk payı çok olan görüşlerdi bunlar. ITS görevlileri eğer titizlik göstermeseler, bu arşiv katiyen böyle zengin ve kullanışlı hale gelmezdi.

Tekrar müracaata gittim, konuyu anlatıp başvuru formuma gerekli eklemeyi yaptırdım. Bütün bunlar olurken fotokopilerin içinde olduğu zarfı Musa’nın On Emir’i koruduğu gibi koruyordum. Salona döndüm.

İki cüce kalktılar, çok kibar bir biçimde elimi sıkıp kendilerini tanıttılar. Ancak belime geliyorlardı. Rumenlermiş. İlk başta nedense karı koca olduklarını tahmin etmiştim ama kardeşmişler.

Ben de kendimi tanıttım. İstanbul’dan geldiğimi duyunca çok sevindiler. Birlikte kafeteryaya gittik. Mr. Ovitz ne içeceğimi sordu ve gidip kendisi almak için ısrar etti. Biz kız kardeşiyle ahşap bir masaya oturduk. Ovitz, aldığı kahve ve kekleri iki tepsi halinde taşıyıp getirdi, kesinlikle yardım kabul etmedi. Tepsi ellerinde o kadar büyük duruyordu ki düşüreceğinden korktum ama öyle bir şey olmadı.

Bu minik adamın güngörmüş, olgun nezaketinde içe dokunan bir şeyler vardı. Sanki insan bir cüceden centilmen davranışı bekleyemezmiş gibi. Oysa kibarlığın boyla posla ne ilgisi vardı?

Kahvelerimizi içerken onlara benim araştırmamın da Romanya'yla ilgisi olduğunu, *Struma*'da ölen Nadia'nın resimlerini bulduğum için ne kadar sevindiğimi anlattım. *Struma*'yı biliyorlardı elbette.

Onlar da ataları hakkında bir kitap yazmakta olduklarını, bu yüzden haftalardır buraya gelip gittiklerini anlattılar. Ailelerinin de kurbanlar arasında olup olmadığını sorduğumda,

"Evet, öyle denebilir!" dedi adam. "Ama kurban denilince kamplarda öldürülmüş oldukları düşünülür. Oysa bizim dedelerimiz Auschwitz kampına girip de sağ kurtulabilen tek aile oldu."

Sonra ailenin akıllara durgunluk verici hikâyesini anlattı. Ailelerinde hem cüceler hem de normal boylular vardı. Romanya işgal edilince yedi cüce ve iki normal kardeş Auschwitz kampına götürülmüş. Burada çırılçıplak soyulup, diğer mahkûmlarla birlikte duş zannettikleri gaz odalarına sokulmuşlar. Gaz verilmeye başlanmış.

Ama "Ölüm Meleği" adıyla tanınan Dr. Mengele işlemi durdurtmuş, cüceleri son anda kurtarmış. Biraz gaz soludukları için kusturup süt içirmişler.

Ovitz bu korkunç hikâyeyi anlatırken gaz odasında kalanların yaşadığı dehşetli anları düşündüm. Önce duş, sonra verilen gazla paniğe kapılma, çıplak bedenlerle ölüm korkusu içinde birbirine sarılan aileler, gazın durması ve içeri giren Nazilerin çıplak cüceleri dışarı çıkarması, sonra kapıların kilitlenip tekrar gaz verilmeye başlanması...

Dr. Mengele irsi hastalıklar üzerine yaptığı araştırmalarda denek olarak kullanmış onları. Ayrı bir bölüme yerleştirmiş. Her gün kan ve kemik iliği örnekleri almış, radyasyona tabi tutmuş, kulaklarına sıcak ve soğuk sular akıtmış, gözlerini kimyasal damlalarla kör etmiş, kızların rahmine kimyasal sıvılar doldurmuş.

Bir gün onları çırılçıplak soyup meslektaşlarına göstermiş, başka bir sefer de şarkı söyletip komiklikler yaptırarak filme aldırmış ve eğlenmesi için Hitler'e izletmiş.

Kızıl Ordu kampı zapt ettiği zaman cüceler kurtulmuş.

Küçük adam bunları normal bir tonla anlatıyordu ama benim bütün kaslarım

çekiliyor, her yerime ağrılar giriyordu. Ne biçim bir hikâyeydi bu böyle. İnsanoğlu bunları yapabilecek kadar korkunç bir yaratıksa yaşamanın ne anlamı vardı! Serseme dönmüştüm. Kim bilir bu koca binadaki her kâğıt parçası böyle ne dramlar barındırıyordu.

Salona tekrar gittiğimizde Angelika Traub, Mavi Alay'la ilgili belgeler bulduğunu ama bunların Almanca ve Rusça olduğunu söyledi. "Resim yok mu?" dedim. Avusturya'daki kampta mültecilerin toplu olarak çekilmiş bir resimlerinin olduğunu söyledi. O resmin ve Almanca, Rusça belgelerin de çıktısını aldım. Sonra cüce kardeşlere veda edip ITS binasından dışarı çıktım.

Bir gün içinde o kadar çok heyecan yaşamıştım ki kafam iyice ağırlaşmıştı. Doğru otele gittim. Resepsiyondan bir büyüteç ödünç alıp, odama çıktım. Avusturya Drau kampındaki topluluğu büyüteçle taradım. Her yüze tek tek baktım. Acaba anneannemi ve ailesini görebilir miyim diye epey uğraştım ama o zavallı, perişan kalabalık arasında bir şey bulamadım.

Ertesi gün yine aynı şekilde trenle ve uçakla geri döndüm. Yol boyunca Nadia'nın resimlerine ve bir şey anlamadığım Serenad notasına bakıp durdum. Resmin ve notaların üzerinde ellerimi gezdirdim. Sanki parmaklarımla insan ruhlarına dokunuyordum.

Burada izninizle kronolojik sırayı bozup, ileride elime geçecek bir kitaptan yaptığım alıntıyı kopyalamak istiyorum. Çünkü olay sıralamasına uymasa da anlam olarak buraya uygun gideceğini hissediyorum.

Auerbach kitaplarından birinde, gözüme onun bir denemesi çarptı. Pascal üzerine yazılmış bu denemenin adı, "Kötünün Zaferi" idi. Auerbach'ın Pascal'dan alıntıladığı giriş bölümü beni çok etkiledi ve son günlerde çeşitli örneklerini öğrendiğim devlet zulmüne bir açıklama getirdi:

> Adil olanın peşinden gidilmesi doğrudur, en güçlünün peşinden gidilmesi ise kaçınılmazdır. Gücü olmayan adalet acizdir; adaleti olmayan güç ise zalim. Gücü olmayan adalete mutlaka bir karşı çıkan olur, çünkü kötü insanlar her zaman vardır. Adaleti olmayan güç ise töhmet altında kalır. Demek ki adalet ile gücü bir araya getirmek gerek; bunu yapabilmek için de adil olanın güçlü, güçlü olanın ise adil olması gerekir.
>
> Adalet tartışmaya açıktır. Güç ise ilk bakışta tartışılmaz biçimde

> anlaşılır. Bu nedenle gücü adalete veremedik, çünkü güç, adalete karşı çıkıp kendisinin adil olduğunu söylemişti. Haklı olanı güçlü kılamadığımız için de güçlü olanı haklı kıldık.

Auerbach uzun incelemesinin sonunda devleti ve iktidarı önemseyen düşünürlerden bahsediyor ve şöyle diyordu:

> ... bu düşünürler devleti devlet uğruna talep ediyor veya Makyavel gibi canlı dinamiği karşısında sevinç duyuyor ya da en azından Hobbes gibi, iyi kurulmuş olduğunda, o zamanda ve mekânda yaşamakta olan insanlara sağlayabileceği yararlara enerjik bir ilgi gösteriyordu. Bütün bunlar Pascal için bir anlam taşımıyordu. Onun gözünde devletin dinamik bir iç hayatı yoktur; eğer olsaydı bunun kadim kötücül nitelikte olacağını düşünürdü. En iyi devletin hangisi olacağıyla ilgilenmez; çünkü hepsi aynı derecede berbattır.

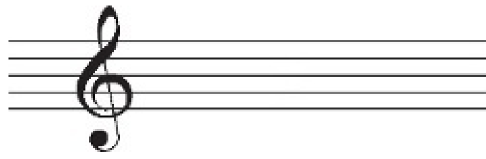
Alıntıya burada son verip hikâyeme kaldığım yerden devam ederken “Doğru söze ne denir!” diye düşünüyorum. Evet! Bütün devletler kötüdür! Aslında devlet denen örgüt, kötülüğün sürdürülmesi için vardır.

Yaşasın Pascal!

Uçak inişe geçmeden önce kahverengi cüzdanımı çıkarıp baktım. Plastik kaplı gözden artık dört kadın bakıyordu bana.

Maya, Ayşe, Mari ve Nadia!

20

Uçak İstanbul’a inerken hostes çeşitli anonslar yaptı. Bunlardan biri, yurtdışından İstanbul’a gelip, yurtiçine devam edecek transit yolcularla ilgiliydi. Bu yolcuların, eğer gümrüklü bir havaalanına gidiyorlarsa, çıkış muamelelerini orada yaptırmaları, eğer gümrüksüz bir havaalanına gidiyorlarsa İstanbul’da pasaport kontrolünden geçmeleri gerektiği duyuruluyordu.

Beni hiç ilgilendirmeyen bir anonstu, daha çok tatil beldelerine giden turistlere yönelikti.

Ama uçak alçalırken, İstanbul’u kaplamış olan gri, iç kapatıcı ve sıkıcı havayı görüp “Neden olmasın?” diye düşündüm. Nasıl olsa evde beni bekleyen kimse yoktu, gitmem gereken bir işim de kalmamıştı. Yuvadan atılmış bir kuş ne kadar özgürse ben de o kadar özgürdüm artık. Uçak değiştirip Bodrum’a gidebilirdim. Başıma gelen bunca olaydan sonra belki sinirlerim yatışırdı. Hem bizimkiler de çok sevinirdi buna.

Hostese derdimi anlattım. İstanbul’da gümrük muamelesinden geçmemi, sonra iç hatlara giderek Bodrum uçağına binmemi tavsiye etti. Valizim İstanbul’a kadar bağlanmıştı.

Aynen dediklerini yaptım. Dış hatlar terminalinde indim, kuyrukta bekleyerek pasaport kontrolünden geçtim, valizimi aldım, dışarı çıkarken tam bu noktada on gün önce, görevli olarak karşılamak üzere Max’ı beklediğim aklıma geldi.

İç hatlar terminaline giderek Bodrum uçaklarını araştırdım. Bir saat elli dakika sonra bir uçak vardı. Sevindim, biletimi alıp valizimi verdikten sonra bir dükkândan annemle babama hediyeler aldım. Onlara haber vermeyecektim, sürpriz yapmak daha iyiydi.

Gazete ve dergi alıp bir kahveye oturdum. Gazeteler yine Türkiye’nin iç karartıcı haberleriyle doluydu. Ekonomik kriz, birbirini suçlayan politikacılar, sütunlarını meslektaşlarına çatarak dolduran köşe yazarları... Bunları peş peşe okumak insanın bütün neşesini kaçırıyor, içini karamsarlıkla dolduruyordu.

Kerem’i aradım, açmadı. Ne yapıyordu acaba, rahat mıydı? Bu konuyu aklıma getirmemeye çalışıyordum ama böyle yaptıkça vicdan azabına daha fazla kapılıyordum. Suçluluk duyuyor ve onu çok özlüyordum. Ne var ki, ben de

çaresiz bir durumdaydım. Kendime yeni ve düzgün bir hayat kurma mücadelemin ona da faydası olacaktı. Yoksa oğlumu ömür boyu o kişiliksiz Ahmet'le bırakmaya niyetim yoktu.

Kerem'le görüşemediğim için Ahmet'i aramayı düşündüm. Belki onun telefonundan Kerem'le görüşebilirdim. Ama Ahmet'i aramak içimden gelmedi.

Acaba Ahmet'e haksızlık mı yapıyordum, ona karşı olan duygularım çok sert, davranışlarım fazla düşmanca değil miydi? Eski günleri, bana yaşattıklarını hatırlayınca, hiç de haksızlık yapmadığım sonucuna vardım. Ama yine de belki o da kendi hayatında köklü değişim sancıları çekiyordu. Belki babasıyla olan ilişkisinde, eskisinden farklı olarak inişli çıkışlı bir süreç yaşamaya başlamıştı. Bu yaştan sonra yeni bir adam olma yolunda adım atmak üzere olabilirdi. Ve bundan sonraki hayatını nasıl yaşayacağında, içinde bulunduğu bugünlerin çok etkisi olacaktı. Ona duyduğum öfkeyi kontrol altına alıp, biraz destek olsam iyi bir iş yapmış olmaz mıydım?

"Olabilir" diye yanıtladım kendimi. Ne var ki, bunu hemen yapabilecek durumda değildim. Kendi hayatım da alt üst olmuştu. Uçağın kalkmak üzere olduğu anonsu yapılınca, bu konuyu düşünmeyi erteledim.

THY'nin Bodrum uçağında yerim sağ taraftaydı. Böylece günbatımında Ege denizini, koyları, hava kararınca da ışıklı gemileri, sahil boylarını seyretmek içimi açtı.

Güneye gitmek her zaman neşelendirirdi beni zaten. Zeytin, kekik, fesleğen, şarap diyarı Ege'nin inkâr edilmez bir büyüsü vardı, insanı hemen içine alıveriyordu. Bodrum Havaalanı'na iner inmez de öyle oldu. Daha uçağın merdivenlerinde yüzüme çarpan ılık hava, denizden gelen iyotla dağlardan gelen kekik kokusunun nefis bir karışımıydı ve insanı sarhoş ediyordu. "İyi ki buraya geldim" diye düşündüm.

Çoğu Alman ve İngiliz olan turistlerle birlikte valizlerimizi aldık. Onlar, ellerinde tabelalar taşıyan rehberlerini izleyerek tur otobüslerine bindiler, ben de bir taksiyle pazarlık yaptım. Daha önceki gelişlerimde, şoförler taksimetre açarlarsa çok para tuttuğunu ama pazarlıkla uygun bir fiyatta anlaşmanın mümkün olduğunu öğrenmiştim.

Taksiyle deniz kıyısını takip eden yoldan giderken camı açtım, temiz havayı ciğerlerime çektim. İnsan zihni çok acayip bir şey. Nedense o anda birden aklıma

cüce kardeşler geldi. Herhalde ITS'deki günlük araştırmalarını bitirmişler, otellerine dönmüşlerdir, diye düşündüm. Lavaboya nasıl yetişiyorlardı acaba, sandalye üstüne çıkarak mı? Bir yatak ikisine bol bol yeterdi. Acaba tek odada mı kalıyorlardı? Böyle garip sorular geldi aklıma.

Kitaplarının İngilizcesi çıkarsa mutlaka alıp okumalıydım. Ne garip diye düşündüm. Ataları herhalde cüce doğdukları için kaderlerine lanet okumuşlardı ama o sayede de hayatta kalmayı başarmışlardı. Yoksa normal boydaki diğerleri gibi gaz odalarında öleceklerdi.

Demek ki bütün zayıflıklar, eksiklikler gün gelir, insanın işine yarayabilirdi. Nietzsche zayıflığı güce çevirmeyi önermiyor muydu zaten? Naziler onun “Übermensch”ini de çarpıtmış, kendi ideolojilerine temel yapmışlardı. Ben uzman değildim ama Nietzsche'nin yazılarından hiç de Nazi ideolojisine uygun bir “zalim-üstün ırk” yaratmak anlamı çıkarılabileceğine inanmıyordum.

Sonra kendi kendime güldüm. Sen inansan ne olur, inanmasan ne olur be kızım, dedim. Haddini bil! Bodrum yolunda Nazileri, Nietzsche'yi, Auschwitz'teki cüceleri düşünsen de, sonuçta işinden atılmış, bütün Türkiye'nin gözünde adı orospuya çıkmış, dul bir kadınsın. Ama bunları düşünmek bile keyfimi bozmadı. İçimde yeni bir başlangıç, yeni bir hayat, yeni bir mücadele azmi belirmişti. Maya'dan bir Maya daha doğuyordu.

O sırada Bodrum'a inen yokuşun başına gelmiştik. Karşıma birdenbire, denizin içindeki o muhteşem kale çıktı. St. Jean şövalyelerinin yaptığı kale, denizde bir mücevher gibi parlıyordu. Daha tam dolunay olmasa da epey büyümüş olan ay denizde yaldızlı izler oluşturmuştu. Kasabadan balık ve rakı kokusu geliyordu.

Annemlerin oturduğu yer, orta halli bir siteydi. Babam kıt kanaat maaşıyla bir yapı kooperatifine üye olmuş ve uzun yıllar para ödemişti. Onca yıl sonunda da derme çatma bir daire sahibi olabilmişlerdi. Ev ilk teslim edildiğinde, ıslak duvarlarından dolayı elektrik düğmeleri çarpıyor, tuvalet tıkanıyor, odaları karıncalar basıyor, doğramalar şiştiği için kapanmıyor, kapılar arasından böcek geçecek kadar çatlıyor, mutfak dolabının altından su geliyordu. Ama balkona çıkınca önünde uzanan deniz manzarası insana her türlü sıkıntıyı unutturuyordu.

Zamanla doğramalar, musluklar değişti, fırlamış çivilerle ayaklarımızı delen yer döşemeleri kaldırılıp traverten yapıldı, tüten şömine onarıldı, klima kondu, ev küçük ama sevimli bir orta sınıf dairesi haline geldi.

Yazın bütün daireler doluyor, evlerin önündeki kumsal şenleniyor, çoluk çocuk denize girilip çıkılıyor, akşamüstleri beş çayıyla sıcak simitler yeniliyor, akşamları balkonlarda rakı sofraları kuruluyordu. Ama kışın sitede ancak beş altı aile kalıyordu. Bunların da çoğu bizimkiler gibi emekli takımıydı. Zamanla evler mor, pembe, kırmızı, sarı begonvillerle kaplanmış ve mahalleye nefis bir Ege görüntüsü vermişti.

Taksi site kapısından girerken buraları çok özlemiş olduğumu fark ettim. Havadaki yoğun iyot kokusu daha uçağın merdivenlerinde çarpmıştı beni. Mahalleye girince de ilk gençlik anılarım canlandı. Akşam karanlığı çöker, sular kararırken evlerden yayılan kabak kızartması kokusu yazın simgesi gibi gelirdi bana. Gece kumsalda ateş yakıp gitar çalınan o sihirli geceler, yakamozlanan denize girip yüzmeler, ilk flörtler, kuytu bucak gizli öpüşmelerin baş döndürücü tadı.

Of be! Hayat o zamanlar ne güzel, dünya ne kolaydı.

Aynen tahmin ettiğim gibi, annem beni görünce çığlığı bastı.

“Aaaaaa! Kızım gelmiiiiş!”

Boynuma sarıldı. Bizim evde babam hiç kapı açmaz, hep annem açardı. Annemin sevincini duyunca, içeriden babam da koşup geldi.

“Bana da bırak!” diyerek annemi çekiştirdi.

Sonra beni yanaklarımdan öptü. Bu şekilde karşılanmakta şımartıcı bir şeyler vardı. İhtiyaç duyduğum bir şeyler. Düşmanca bir dünyanın içindeki bir şefkat adası.

O akşamı, konuşarak, yakındaki mandalina bahçesinden gelen, dalından yeni kopmuş mis kokulu mandalinalardan yiyerek geçirdik. Anlatabildiğim kadarını anlattım. Zaten bana inanıyorlardı, bir açıklama beklemedikleri ve “Konuya komşuya rezil olduk” demedikleri için minnettarlık duyuyordum.

Türkiye’deki ailelerin çoğu bu konudan bir dram yaratır ve suçlu olup olmadığına bakmadan kızı mahkûm ederdi. Hele Doğulu ailelerde, aile meclisi kararıyla kızın öldürülmesine karar vermek epeyce yaygındı. Öyle bir aile olsaydık, ya bir ip uzatırlardı kendimi asmam için, ya intihar görüntüsü verip traktörün altına atarlardı ya da tarlaya götürüp vurarak oracığa gömerlerdi. Diri

diri gömülen kızları bile okuyorduk gazetelerde.

İşte Türkiye böyle bir çelişkiler ülkesiydi. En avangart yaşamdan feodal aşiret düzenine kadar her şey vardı. Hiçbir standart tutturulamıyordu. Bazen bu ülkede hem New York hem Kandehar var gibi hissediyordum ki galiba bu gözlemim doğruydu. Neyse ki, hiç olmazsa ana-baba konusunda şanslıydım.

Ertesi sabah yerel turunç, mandalina reçelleri ve yine yöresel peynir ve zeytinlerden oluşan bir kahvaltı yapıp dışarı çıktık. Babamın emektar Opel'ine bindik, Yalıkavak pazarına gittik. Hava ilkbahar günleri gibiydi. Daha dün sabah Bad Arolsen'de iliklerime kadar üşüten dondurucu hava ve kar soğuğu ile karşılaştırınca inanılmaz geliyordu. Yol kenarlarında katırtırnakları, sarısabırlar açmıştı. Bu mevsimde ortalık yemyeşildi, yazın ise yakıcı güneş her yeri sarartacaktı.

Bodrum Yarımadası'nda oturanların en büyük eğlencesinin pazara gitmek olduğunu biliyordum. Her gün bir yerde sebze, meyve ve bez pazarı kurulurdu. Salı günü Bodrum Merkez, Çarşamba Gündoğan, Perşembe Yalıkavak. Bu uçsuz bucaksız pazarlarda açılmış tezgâhlarda çeşit çeşit meyve sebze, peynir, zeytin, reçel, yoğurt, kaymak satılırdı. Pazarın başka bir bölümünde ise Buldan bezleri, Milas dokumaları gibi son derece ucuz ama harika işçilikleri olan el dokuması bezler bulunurdu. Birçok Amerikalı iç mimar bunları alıp New York'a götürür ve Soho'daki dekorasyon mağazalarında elli misli fiyata satardı. Ortalıkta ise kimseye zararı olmayan kediler ve köpekler dolaşır ya da sokağın ortasında uyuklarlardı.

Son yıllarda birçok İngiliz yerleşmişti buralara. Pazarda alışveriş edenlerin yarısı yabancıydı.

Tam alışverişimizi bitirmiş, babamın pek sevdiği çardak altı kahveye oturup üç çay ve gözleme söylemiştik ki telefonum çaldı. Üniversiteden, özel kalemden arıyor, adıma Amerika'dan bir paket geldiğini, ne yapmaları gerektiğini soruyorlardı. Annemin adresini verdim. Zahmet olmazsa oraya gönderin dedim. Sonra biraz uzaklaşarak ve kendimi zorlayarak Ahmet'i aradım.

"Kerem nasıl?" dedim.

"İyi" dedi. "Benim için çok zor tabii!"

"Seni sormuyorum, oğlumu soruyorum" dedim. "Sağlığı iyi mi?"

“İyi, iyi.”

“Okula gidip geliyor mu?”

“Evet, daha servis ayarlayamadığımız için ben bırakıp alıyorum.”

“Oh olsun!” dedim içimden. “Biraz sorumluluk neymiş öğren bakalım.”

“Akşam arar, Kerem’le konuşurum” deyip kapattım.

Aramızdaki ilişki hoş bir kedi-köpek gerginliğine dönüşmüştü. Ben köpek gibi dişlerimi gösterdikçe o daha çok siniyor, kaçacak delik arıyordu.

Hoşuma gitti. Öğle vakti iyice ısıtmaya başlayan güneş altında uzun uzun gerindim. Sonra bez pazarına girdim. Evde yazdan kalma birkaç parça giysim vardı ama dünyanın en ünlü markalarının bire bir taklit edildiği tezgâhlardan kendime dört tişört, bir blucin ve iki şort aldım. Hepsine ödediğim komik parayla Avrupa’da bir fanila bile alamazdım. Sonra kahveye döndüm. Annem acı haberi o zaman verdi.

“Kızım” dedi. “Ne güzel tesadüf oldu, bütün aile bir araya geliyor. Ayarlasak bu kadar olmazdı.”

“Ne oluyor anne?”

“Yarın abinler geliyor” dedi. “Hafta sonu kalıp gidecekler.”

“Nerede kalacaklar, sizde mi?”

“Yok canım, ne zaman bizde kaldılar ki, askeri tesislerde kalacaklar tabii.”

Bodrum’un en güzel koylarından birinde beş yıldızlı bir askeri kamp vardı. Oteli, lokantası, plajı birinci sınıftı. Orada kalacaklardı.

Yine de hoşuma gitmedi bu iş, ama yapacak bir şey yoktu.

Öğleden sonra tül perdeyi hafifçe kıpırdatan meltemi hissederek uyudum. Her yer çok sessizdi, sadece dalgaların sesi duyuluyordu. Annem gelip uyandırmasa daha da uyuyacaktım. Sanki hayat yorgunluğunu atıyordum üstümden. Ama çay saatini kaçırmanın büyük bir hata olacağını düşünen annem beni uyandırıp sıcak

simit, ince belli bardakta tavşankanı çay ve peynirlerin olduğu masaya oturttu.

“Kilo alacağım ama!” dedim.

“Yok” dedi. “Yarın yürüyüşe başlarsın, hiçbir şey olmaz. Gençsin, yakarsın.”

Acaba bu ülkede kaç milyon anne aynı terminolojiyi kullanıyor, aynı sözleri söylüyor, diye merak ettim.

Annemle annesi hakkında konuşmak istiyordum ama bunun için yalnız kalmamız gerekiyordu. Nedense babamla birlikteyken bir çekingenlik kaplıyordu beni. Çünkü babam annesinden ve geçmişinden söz etmek istemediğini hissettirmişti bize. Acı defterini kapatmıştı ve bir daha açılmasına izin vermeyecekti.

Birçok ailede sağlanan sessiz anlaşmalar gereği, geçmişin o korkunç acıları yeni kuşaklara aktarılmayacak, her şeye sıfırdan başlanacaktı. Yılanlarla, akreplerle, tehlikeli kuyularla dolu arka bahçede oynamasına izin verilmeyen çocuklar gibiydik. Yakın tarihin acıları bizim tehlikeli arka bahçemizdi.

Annemle konuşmak için aradığım fırsatı o akşam ancak babam yattıktan sonra bulabildim. Balkonda oturuyorduk. Akşamları hava serin olduğu için sırtımıza birer hırka almıştık. Bu gece ay daha da büyümüştü, denizde gümüşten bir yol oluşmuştu. Arada bir karanlıktan gelip bu gümüş yoldan geçen tekneler, Poseidon’un hayaleti gibi kayıyorlardı.

“Anne” dedim. “Anneannemin adı ne?”

“Aa!” dedi. “Ayşe ya!”

“Hayır” dedim. “Ben asıl adını soruyorum.”

Duraksadı. Bir süre sessiz kaldı.

“Mavi Alay’ı, anneannemin başına gelenleri, kapıları tahta çakılı vagonları, Kızılçakçak Gölü’nü, hepsini biliyorum anne. Bana niye daha önce söylemediniz?”

“Bunları kimden öğrendin?” dedi. Sesi iyice alçalmıştı.

“Abim anlattı.”

“Sana anlatmaması gerekiyordu.”

“Niye?”

“Bu acı olayları tekrar tekrar yaşamanın kimseye bir faydası yok da ondan.”

“Belki de anneannemle Ali Dedem, torunlarının hikâyelerini bilmesini isterdi.”

“Hayır, istemezlerdi” dedi. Ama sesi, tartışan, itiraz eden insanlar gibi değil, mahcup olmuş gibi çıkıyordu.

“Nereden biliyorsun anne?”

“İsteseler anlatırlardı. Bize bile anlatmadılar.”

“Size bile mi? Yani bunu hiç konuşmadınız mı?”

“Bir kere konuştuk. Rahmetli annem bir gün beni karşısına aldı, her şeyi anlattı. Atalarımızın adlarını, kurşuna dizilen annesinin babasının ve Drau Nehri’ne atlayan iki kardeşinin adlarını yazdırdı.”

Benim bir şey sormamı bekler gibi susup bekledi. Sonra devam etti.

“Babasının yani dedemin adı Seyit, Anneannem Ayşe. Bunlar Ruslar tarafından kurşuna diziliyor. Kardeşlerinin adı Ömer ve Kurban. Bunlar da Drau Nehri’ne atlayarak intihar ediyorlar. Bana bu isimleri yazdırdıktan sonra, ‘Ölmüşlerinin ruhuna mevlit okut, fakirlere sadaka ver. Hepsi de çok iyi insanlardı’ dedi. Kendisi okuma yazma bilmiyordu, onun için her şeyi ben yazdım.”

“Hepsi Türk ve Müslüman’dı, değil mi?”

“Evet!” dedi annem.

“Peki anne, bu vahşet nasıl olmuş? Türk hükümeti niye ölüme göndermiş bu insanları?”

“Bilemeyiz kızım. Böyle münasip görmüşler demek ki.”

“Anneannem isyan etmiyor muydu?”

“Hayır, kaderine boyun eğmişti. Yalnız bana ailesinin adlarını yazdırırken çok ağladı. Her birinin ruhuna fatiha okudu.”

“Ali Dedem hiç anlatmadı mı peki?”

“Hayır. Babam hiç konuşmazdı böyle şeyleri. Zaten suskun bir adamdı. Sigara içer dururdu. Annemin söylediğine göre harpte öyle şeyler görmüş ki, uykusunda bile inler dururmuş.”

“Ama Kızılçakçak Gölü’ne atlayıp da anneannemi kurtarması müthiş bir şey.”

“Evet.” Bu konuyu konuşmaya başladığımızdan beri ilk kez yüzü güldü. “Aşk insana neler yaptırmaz. Annemi o kadar severdi ki son anlarında bile onun yüzünü seyrederek ölmek istedi. Annemin elini tuttu, üç kere adını söyledi, sonra yüzüne baka baka öldü.”

“Adını mı? Gerçek adını mı söyledi?”

“Gerçek adını.”

“Peki, neydi o ad?”

Annem “Tahmin edemiyor musun?” dedi.

“Hayır” dedim.

“Senin adını anneannenin koyduğunu biliyorsun değil mi?”

O anda baştan ayağa titredim.

“Maya!” dedim.

Annem başını salladı.

“Gerçek adının hiç olmazsa sende yaşamasını istiyordu.”

Bir ömür boyu ağza alınmayan, söylenmeyen, gizlenen ismi buydu: Maya. Ben de çocukluğumdan beri, neden bana çok az rastlanan bu adı koyduklarını düşünüp durmuştum. Adımı seviyordum sevmesine. Ahenkli bir tınısı vardı ama

neredeyse hiç rastlanmayan bir isimdi. Okulda arkadaşlarımın o ünlü çizgi filmdeki gibi Arı Maya demeleri de hoşuma gidiyordu.

Üç kadın ve üç isim diye düşündüm.

Maya, Ayşe olmuştu. Mari, Semahat olmuştu. Nadia, Deborah olmuştu.

Doğdukları adları bile kullanmalarına izin verilmemişti bu üç kadının.

Ama yine de içlerinde en şanssızı Nadia'ydı. Maya ile Mari hiç olmazsa kendilerini seven adamlarla evlenmişler, çocuklarını, torunlarını görmüşler, en sonunda da hikâyelerini genç kuşaklara aktarma imkânı bulmuşlardı.

En şanslıları ise anneannemdi. Ailesini korkunç olaylarda kaybetmiş, başka bir isimle yaşamıştı ama din ve milliyet değiştirmek zorunda kalmamıştı. Babaannemle ve Nadia'yla karşılaştırınca, onun dramı daha hafif kalıyordu.

Zavallı Nadia'nın hikâyesi ise kendisiyle birlikte Karadeniz'in karanlık sularına gömülmüştü. Ama ben o hikâyeyi, o karanlık denizden çıkaracak ve bütün dünyaya anlatacaktım.

Görevim buydu.

Annem biraz ağladıktan sonra sustu. Balkonda hiç konuşmadan yan yana oturduk. Karşıda Yunanistan'ın Kos adasının ışıkları göz kırpar gibi titreşiyordu. İnsan bu kadar yakın bir adanın, başka bir ülkeye ait olduğunu, pasaportsuz gidilemeyeceğini kavramakta güçlük çekiyordu.

Son zamanlarda iyice geliştirmeye başladığım anarşist ruhumla "Ah şu devletler!" diye düşündüm. "Yapay sınırlarla insanları bölen, acılarının kaynağı devletler."

Türkiye ve Yunanistan hükümetleri, bırakın böyle adaları, Ege'deki kaya parçaları yüzünden bile savaşın eşiğine geliyorlardı ama deprem vurduğunda gümrük, sınır, pasaport dinlemeden iki tarafı birden yıkıyordu.

Stefean Zweig'ın yıllar önce okuduğum satırları aklıma geldi. Uçakların icadı Zweig'ın neslini çok heyecanlandırmış, dünyada savaşların sonunun geldiğine inandırmıştı. Uçaklar havadan uçtuğuna göre sınır falan tanımazdı ki. Dolayısıyla sınırlar yok olacak, barış gelecekti.

Ama o nesil birkaç yıl sonra uçakların gökten bomba yağdırarak Avrupa’yı yıktığını görmenin şokunu yaşamıştı. Entelektüel iyimserliğe karşı, politik gerçek.

Üstümüze çöken ağır havayı değiştirmek için,

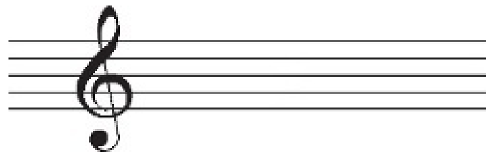
“Anne” dedim. “Sen iyimserle kötümserin hikâyesini biliyor musun?”

“Hayır!” dedi.

“Kötümser, ‘İşler daha kötü olamaz’ diye feryat ederken, iyimser, ‘Olabilir, daha kötü de olabilir’ dermiş. Şimdi söyle bakalım. Sen iyimser misin, kötümser mi?”

“Aman deli kız!” dedi annem. “Hep böyle muzırlıklara çalışır aklın zaten. Hadi kalk yatalım, iyice serinledi ortalık.”

21

Bir tatil köyü olmasına rağmen Bodrum'daki askeri kampta da İstanbul'daki komutanlıkta gördüğüm düzen, temizlik ve koordinasyon vardı. Öğle yemeği için kıyıdaki lokantaya oturmuştuk: Annem, babam, ben, ağabeyim Necdet ve yengem Oya. Ağabeyimin o hafta sonu toplantısı varmış.

"Fırsattan istifade" diye gülümsedi, "Oya'yı da alıp geldim. Hava ne kadar güzel buralarda."

"Her zaman böyle olmaz" diye katıldı babam. "Ama bu yıl nedense kış olmadı, hava hep bahar gibi."

Oya Yengem de söze girdi:

"Canım, Bodrum'un kışından ne olacak? Biraz yağmur yağar, sonra güneş açtı mı herkes dışarıya fırlar."

Beyaz ceketli garsonlar özenle hazırlanmış deniz ürünleri getiriyordu. Bir marul yaprağının içine, şekil verilmiş mayonez, üstüne karidesler yerleştirilmişti. Tabak o kadar süslüydü ki insan bozarım diye elini sürmeye korkuyordu.

Bir süre denizin pırıltılarını seyrederek yemek yedik. Bodrum Kalesi bütün haşmetiyle gözümüzün önündeydi. Her ailede rastlanan olağan konuşmalar yapıldı; çocuklar, okullar, hava durumu vs. Hiç politika konuşulmuyordu.

Yemekten sonra bol köpüklü kahveler içildi ve ağabeyim,

"Maya, seninle bir yürüyüş yapalım mı?" dedi.

"Olur!" diyerek kalktım.

Ağabeyimle ilişkimiz değişik aşamalardan geçmişti. Aklım ermeye başladığı zaman onu, baba gibi bir otorite figürü olarak algılamıştım. Çünkü aramızda epey yaş farkı vardı. İri yarıydı, ciddiydi, yani babam gibi bir şeydi. Bu yüzden aramızda normal bir kardeşlik ilişkisi kurulamamıştı. Diğer kardeşlerin yaptığı gibi kavga etmek, oyun oynamak, birlikte gülmek, şakalaşmak yoktu hayatımızda. Derslerime yardım eden, mesafeli duran, beni sevdiğini hissettiren ama bunu açıkça belli etmeyen, benden hep ciddiyet ve saygı bekleyen bir aile

büyüğüydü.

Ama ben de yetişkin olduktan sonra ilişkimiz biçim değiştirmeye başlamıştı. Artık onunla açıkça tartışıyor, fikirlerini ve hayata karşı tutumunu eleştiriyordum. Okuduğum kitapların zihnimi geliştirdiğini, onun fiziksel üstünlüğüne karşı, benim de entelektüel bir üstünlük kurmaya başladığımı görüyordum. Bu durum ağabeyimin kabul edebileceği bir şey değildi. Bu yüzden ilişkimiz gerildi, kopma noktasına geldi ve sonra da koptu.

Zaten kardeş bile olsa insanlar birbirini uzun yıllar görmedi mi, ortak konular ve sohbet olanağı ortadan kalkıyordu.

İki yabancı gibi, tedirgin bir havayla, kampın içinde kalan dar sahil şeridinde yürümeye başladık.

“Annemle babamın haberi var mı?” diye sordu.

“Neden haberi var mı?”

“Üniversitede olanlardan.”

“Evet, var.”

“Ne dediler?”

“Bana güvendikleri için her şeyin bir iftiradan ibaret olduğunu anladılar.”

“Hiç kızmadılar mı?”

“Hayır, ortada kızacak bir şey yok ki abi. İftiraya uğramak insanın kendi suçu olabilir mi?”

“Peki, üniversiteden atıldığını biliyorlar mı?”

“Henüz bilmiyorlar. İzinli ayrıldığımı söyledim ama yarın anlatacağım.”

“Ah, Maya ah!”

“Ne oldu abi?”

“Seni uyarmıştım, bu işlerden uzak durmanı söylemiştim, hatırlıyor musun?”

“Tabii hatırlıyorum.”

“Ama sen bu tavsiyeme kulak asmadın. Olayları kurcalamaya devam ettin. Gazetede çıkan haberlerin ya da üniversiteden atılmanın kendiliğinden olduğunu düşünmüyorsun herhalde.”

“Ne yani? Bütün bunlar *Struma* olayını kurcaladığım için mi başıma geldi?”

“Hiç şüphen olmasın. Olayların bir görünen, bir de görünmeyen yüzü var. Hiçbir devlet, kendi aleyhindeki davranışlara izin vermez.”

“*Struma*, İngiltere, Rusya, Türkiye, Almanya, Romanya devletlerinin ortak suçu.”

“Dediğin gerçek olsa bile, bu devletlerin hiçbiri senin gerçeği ortaya çıkarmana izin vermez.”

“Bir tek Almanya suçunu kabul etmiş, özür dilemiş. Her şey de onların üstüne yıkılmış. Ama bu suçu paylaşan birçok devlet daha var.”

“Bak Maya. Ne olursa olsun sen benim kardeşimsin. Bu yüzden de seni korumak için elimden geleni yapıyorum. Ama rica ederim daha ileri gitme. Devletle uğraşamazsın, buna kimsenin gücü yetmez.”

“Devlet diye gerçek bir şey yok ki abi. En tepede kendini devlet sanarak kararlar alan, insanların yaşamasına ya da ölmesine karar veren çobanlar var.”

“Sus Maya. Bunlar son derece tehlikeli, anarşist fikirler. İnsan toplumları devlet otoritesi olmadan yaşayamaz. Sen hiç devletsiz bir ülke gördün mü? En ilkel kabileden, en büyük ülkeye kadar hepsinin kendilerini güdecek bir çobana ihtiyacı var.”

“Benim de bu görüşü kabul etmeme hakkım var ama.”

“Bakunin, Kropotkin gibi mazide kalmış, ilkel düşünceler, ütopyalar bunlar. Bak şu kampa. Her şey nasıl düzenli ve tıkır tıkır işliyor değil mi! Bunu tek bir şey sağlıyor. Otorite. Bu kampta hiyerarşiyi ve emre itaati ortadan kaldırsan, herkesi özgür bıraksan durum ne hale gelir, gözünün önüne getirsene.”

“Disipline toptan itiraz etmiyorum” diye sözünü kestim. “Toplumda disiplin de

olacak. Ama bir çobanın güdümünde sağlanan disiplinin zararı faydasından daha çok. Baskı uygulamak, hiyerarşi kurmak niye şart olsun? Örgütlenme, uzlaşma diye kavramlara ne oldu?"

"Sen çok tehlikeli fikirlere kapılmışsın. Son dönemde yediğin darbeler bile aklını başına getirmeye yetmemiş. Bu fikirleri o komünist Yahudi mi soktu aklına?"

"Kimmiş o komünist Yahudi?"

"Wagner!"

Gülmeye başladım.

"Niye gülüyorsun?" dedi.

"Adam komünist de değil, Yahudi de. Önündeki dosyada bu kadar yanlış bilgiler yer alıyorsa, ülke olarak hapı yutmuşuz demektir."

"Yahudi olmadığını biliyorum elbette" dedi. "Lafın gelişi öyle söyledim. O profesörlerin çoğu Yahudi'ydi ya."

"Hatta karısı da Yahudi'ydi. Ne var bunda?"

"Sen" dedi, "İsrail'in ülkemiz için oluşturduğu tehditleri, Kuzey Irak'taki Kürt gruplarla ilişkilerini bilmiyorsun elbette. Siyonizm nedir, uluslararası stratejik hesaplar nedir, hiçbirinden haberin yok."

"Bak abi" dedim. "Asıl senin bazı şeylerden haberin yok. Max Yahudi de değildi, komünist de. Sadece Alman faşizmine karşıydı. Karısı da Siyonist değildi. Zaten İsrail devleti kurulmadan önce de öldü. Yahudilerle İsrail devletini, Siyonizm'le Musevi dinini ayıramıyorsan, bunca yıl size yanlış şeyler öğretmişler demektir."

Biraz ileri mi gitmiştim acaba? Şakağındaki bir sinir oynamaya başlamıştı. Bunu görmeme rağmen aldırmadım.

"Anneannem Yahudi miydi abi?"

"Hayır, ne alakası var?"

“Peki, komünist miydi?”

“Hayır!”

“Müslüman bir Türk kızıydı değil mi? Ailesi de öyleydi.”

“Evet, ben anlattım ya sana bunları.”

“Doğru, teşekkür ederim anlattığın için ama sorum şu. Türk devleti bu insanları da ölüme terk etti. Kapalı vagonlar içindeki ölüm feryatlarına kulak tıkadı. İntiharlarını ve sonra sınırda kurşuna dizilmelerini seyretti. Peki, kendi kanından ve canından olan insanlara niye bunu yaptı abi? Bir açıklaman var mı?”

“Dönemin şartları...” falan diye bir şeyler geveledi ama belli ki sarsılmıştı.

Annem, babam ve Oya, masada oturmuş, bir mutluluk tablosu içinde meyvelerini yiyorlardı. Onlar da ara sıra bize bakıyordu. Herhalde, biraz uzaklarında deniz kıyısında dolaşan iki kardeşin hasret giderdiklerini, tatlı bir sohbete daldıklarını düşünüyorlardı. Uzun boylu, iri yapılı, spor ama oldukça resmi de görünen giysili bir adamla, boyu onun omzuna gelen, aslında özenli giyinmiş ama böyle kurallı bir yerde biraz dağınık gibi görünen giysisi içinde bir kadının, ağır adımlarla yürüdüklerini görüyor olmalıydılar. Birbirlerini dinlerken ara sıra da dönüp az önce birlikte yemek yedikleri insanların oturduğu masaya bakan bu iki kişinin görüntüsü, herhalde onlara iyi şeyler düşündürüyordu.

“Bana hiçbir şey anlatmana gerek yok” diye devam ettim. “Keşke anneanneme, ana-babasının ve kardeşlerinin neden ölmek zorunda olduğunu anlatsaydın. Böylesi daha makul olurdu. Neyse ki Ali Dedem, o insan yüreğiyle Maya’yı kurtarmış. Yoksa sen de ben de mevcut olmayacaktık. Ali Dedem de senin gibi bir ordu mensubuydu. Rütbesi yüksek değildi, basit bir askerdi. Ama ben onunla övünüyorum, yüksek rütbeli abimle değil. Kusura bakma.”

“Sen yine de ayağını denk al” dedi son sözünü söylediğini belli eden bir tavırla. “Seni korumasaydım başına daha ne işler gelecekti. Ama öyle bir nokta gelir ki seni ben de kurtaramam. Dikkatli ol.”

“Bir fikrim var abi” dedim, “Bunu yazacağım. Asker olarak ne düşüneceğini merak ediyorum.”

“Anlat!” dedi sertçe.

“Diyorum ki, savaş kararı alacak olan liderin, mesela George Bush’un, bu kararı almak için bir çocuğu elleriyle öldürmesi şartı konsa. Nasıl olsa binlerce çocuğun idam kararını imzalıyor, bunu yapmak için tek bir çocuğun canını alması gerekse. İyi olmaz mı? Çünkü kendileri sıcak ofislerinde bir imza atıyor, bir damla kan bile görmeden yaşıyorlar. Ama bombardımanlarda yüz binlerce kadın ve çocuk ölüyor. Başkanın suçu yok, emir kulu pilotun suçu yok, o zaman suç kimde abi? Bu insanları basılan bir düğme mi öldürüyor?”

Ağabeyim bu kadarına dayanamadı, yanımdan ayrıldı, hızlı adımlarla yürüyüp gitti. İri yarı sportmen vücudu sivil giysisi içinde de çok heybetli görünüyordu.

Öyle yürüyüp gidişine bakarken biraz üzüldüm mü acaba? Emin değildim. Galiba fazla sert konuşmuştum. Özellikle bilgilerinin yanlışlığı konusunda. Ama Max hakkında o kadar yanlış şeyler söylemişti ki dayanamamıştım.

Max’a bu olayı anlatacak olsam, Doğu’nun “hikmet” geleneğinden bir örnek daha verirdim diye düşündüm. Aklıma gelen örneği düşünürken gülümsedim:

Bir gün cahil hocanın biri kalabalığa sözüm ona Hazreti Yusuf’u sormuş:

“O hangi evliyaydı ki bacıları onu bir göle attı da anası gelip kurtardı?”

Bilge bir adam,

“Hangi yanlışını düzelteyim birader!” demiş. “Bir kere evliya değil peygamber, bacıları değil erkek kardeşleri, göle değil kuyuya attılar, anası değil kervancılar kurtardı.”

Ağabeyim de aynen bu adam gibi Max’a komünist bir Yahudi profesör deyip çıkmıştı. Ayrıca, öyle olsa ne sakıncası vardı?

Eve dönerken annem,

“Bakıyorum abinle tatlı tatlı kaynatıyordunuz!” dedi.

“Evet anne” dedim. “Biraz hasret giderdik, iyi oldu.”

“İnşallah yakında paşalığını kutlayacağız.”

“Yaa!” dedim. “Ne güzel olacak. ‘Necdet Paşa.’ Yakışır da.”

O sırada telefonum çaldı. Yurtiçi Kargo’dan arıyor, bana bir paket geldiğini bildiriyorlardı.

Babama rica ettim, Bodrum’un beyaz bahçe duvarları arasında, ancak küçük bir arabanın geçmesine izin veren iç yollarına girip, beş dakikalık mesafede olan kargoya gittik. Adıma gelen paketi aldım.

Eve dönerken paketin naylon zarfını açtım, içinden daha sağlam bir paket çıktı. Onu da açınca köpüklü zarfa konulmuş olan kitabı gördüm:

Mimesis:

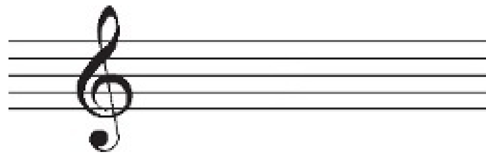
The Representation of Reality in Western Literature.

Kapağına ataşla şık bir kart iliştirilmişti:

Sevgiler
Max

O anda onu çok ama çok özlediğimi fark ettim.

22

O akşam annemler beni Gümüşlük'teki bir balık lokantasına götürdüler. Ağabeyim, eşiyle birlikte resmi bir yemeğe katılacaktı. Annem çok istiyor olsa da, akşam yemeğinde bizimle birlikte olmaları olanaksızdı.

Bu da benim çok işime gelmişti tabii. Kamptaki öğle buluşmasından sonra, bir de akşam yemeğinde ağabeyimle görüşmeyi kaldıramazdım. Hayatımızda çok sürtüşmelerimiz olmuştu ama hiç bu kadar sertleşmemiştik. Artık bir daha yüz yüze geleceğimizi sanmıyordum. O da zaten benim gibi bir kardeşi olduğunu unutmayı tercih ederdi.

Annemle ve babamla güzel bir akşamın tadını alabilmek için, kafamdan bu konuyu atmaya çalışıyordum.

Gümüşlük'e vardığımızda güneş batmak üzereydi. Kıyıya sıralanmış olan lokantalar son hazırlıklarını yapıyorlar, garsonlar yoldan geçenleri içeri davet etmeye hazırlanıyorlardı. Önlerindeki tezgâhlarda levrekler, mercanlar, bu mevsimde çok nefis olan dilbalıkları sıralanmıştı. Bodrum bile olsa hava akşamları serinlediği için açık mekânları ya manzarayı kesmeyecek biçimde camekânla kaplamışlar ya da büyük sobalar yerleştirmişlerdi.

Her zaman olduğu gibi bu köyde günbatımı nefisti. İnsan kıyıdaki teknelerden birine binip denize açılma isteğini güçlükle bastırıyordu. Bu limandan çıkınca en yakın ada Kalimnos'tu, onun yanında şirin Leros, daha sonra İncil'in Apokalips bölümünün yazıldığı Patmos.

Bir yaz bütün bu Yunan adalarını gezmiş, Leros'ta Takis'in enfes lokantası Milos'ta denizkestanesi yemiş, Patmos'ta kutsal metinlerin yazıldığı mağarayı ziyaret etmiştik.

Gerçi bu adaların hepsi güzel anılarla dolu değildi. Savaşta kamplar kurulmuş, buralarda Ritsos, Theodorakis gibi birçok sanatçıya işkence edilmişti. Bu dünyada nereye gitsen doğanın güzelliği ve insanoğlunun zalimliği karşına çıkıyordu.

Janus kitabında insan evriminin bir yerde takıldığını öne süren Arthur Koestler haklıydı galiba. Hiçbir ana, çocuğunu doğurduğunda onun bir gün öldürülebileceğini düşünmüyordu. Her insan, yaşlanacağını ve hayatını doğal bir

ölümle sonlandıracağını sanıyordu ama yüz milyonlarcası başka insanlar tarafından öldürülüyordu. Sadece ikinci savaş elli milyon insanın canına mal olmuştu. Hem de dünyanın en uygar yerinde. Goethe'lerin, Schiller'lerin, Beethoven'lerin, Dante'lerin, Cervantes'lerin uygarlığında.

"Ne o, yine dalıp gittin kızım" dedi annem. "Yoksa Kerem'i mi merak ediyorsun?"

"Evet anne" dedim. "Ne yapıyor acaba? En iyisi bir arayayım onu."

Anneme son zamanlarda bir pseudo-filozofi hastalığına yakalandığımı, haddimi bilmeden sürekli insanlık üstüne düşündüğümü söyleyecek halim yoktu. Hem gerçekten de telefon edecektim Kerem'e.

Kalkıp masadan biraz uzaklaştım. Ahmet'i aradım, Kerem'i istedim. Biraz bekledikten sonra oğlumla konuşmaya başladım. İyi olup olmadığını sordum, ben Bodrum'da anneannenle dedenin yanındayım dedim, üç ay sonra sen de burada olacaksın, birlikte kano yapacağız, seni çok özledim, baban sana iyi bakıyor mu, hava soğuk mu, okula giderken sıkı giyiniyor musun, derslerin iyi mi...

Yani bir annenin oğluna sorabileceği bütün can sıkıcı soruları sordum ve hepsine birer kelimelik cevaplar aldım.

Tam telefonu kapatıyorduk ki,

"Okulda arkadaşlar senden söz ediyor!" dedi.

Dondum kaldım.

"Ne diyorlar?"

"Annenle baban boşanıyor mu, diye soruyorlar."

"Sen ne diyorsun peki?"

"Zaten boşandılar, diyorum. O zaman annen dedesi yaşında bir adamı mı seviyor diye soruyorlar."

"Eeee?"

“Hayır diyorum tabii. O adam büyük bir ajan, annem de onu takip ediyor, diyorum. Sonra onlara muştayla spreyi gösteriyorum. Ajanların evimizi bastığını anlatıyorum. Kafayı yiyorlar. Havam bin beş yüz.”

“Çok iyi ortak!” dedim. “Harikasın. En büyük ajanın yüzüne karşı, sen en büyük ajan mısın diye sormak her babayiğidin harcı değildi doğrusu. Aslan oğlum benim. Seni çok özledim, çok seviyorum.”

Sesinden ve konuşkanlığından keyfinin yerinde olduğunu anlamak beni neredeyse ağlatacak kadar mutlu etti. Hayat ne garip şeydi. Benim işten atılmama sebep olan bir rezalet oğlumu mutlu ediyor, ilişkimizi düzeltiyordu. Aynen cüce doğmak bahtsızlığına uğradıkları için ölümden kurtulan Ovitz ailesi gibi.

Annemle babamın yanına çok mutlu döndüm. Tabaklarımıza konan kocaman dilbalıkları akıl almaz bir lezzetteydi. Oğlum rahat olduğuna göre artık burada bir süre kalıp kafamı dinleyebilir, *Mimesis* çevirisine başlayabilirdim.

“Size” dedim, “önemli bir şey söyleyeceğim. Üniversitedeki işime son verdiler.”

Annem de babam da donup kaldılar.

“Herhalde tahmin ediyorsunuzdur, uğradığım bu iftira yüzünden işimi de kaybettim.”

Babam “Üzülme kızım” dedi. “Nasıl olsa başka bir iş bulursun.”

Annem “Hem acele de etme!” dedi. “Burada biraz kafanı dinle, kendine gel. Bak Kerem de babasının yanında gayet iyi diyorsun.”

“Ben de öyle düşündüm” dedim. “Bir kitap çevireceğim.”

“Şahane” dedi babam. “Daha kalıcı bir şey. Hadi şerefine içelim.”

Buz gibi rakı kadehlerimizi *Mimesis* çevirisi şerefine kaldırdık.

Dedim ya, ana-baba bakımından çok şanslı ve ayrıcalıklıydım. Ahmet’ten ayrılacağımı söylediğim zaman da bu kararımı büyük bir olgunlukla karşılamışlar, bana destek olmuşlardı.

Bu kadar olaya sebep olan Profesör Maximilian Wagner'i ölesiye merak ettiklerini biliyordum ama kibarlık edip hiçbir şey sormuyorlardı. Onların bu inceliğine cevap vermek için kendiliğimden anlatmaya başladım. Max ile Nadia'nın hikâyesini, aşklarını, evliliklerini, hayatlarının parçalanmasını, *Struma* gemisini uzun uzun anlattım. En sonunda, profesörün pankreas kanserinden ölmek üzere olduğunu ve Nadia'yla vedalaşmak için son kez buralara geldiğini anlatırken annem gözyaşlarını tutamadı.

Hikâye bitince uzun süre sessiz kaldık. Hepimiz düşüncelere dalmıştık. Annemle babam, kendi ailelerinin başına gelenleri mi hatırlıyor diye merak ettim. Savaşın korkunç laneti, 60 yıl sonra bile Gümüşlük'teki masamıza gelip bizi buluyordu.

Ertesi gün *Mimesis* çevirime başladım ama ancak iki gün sürdürebildim. Üçüncü gün alelacele İstanbul'a dönmem gerekti.

Artık hikâyemin sonlarına yaklaşıyorum. Son kopyala-yapıştır'dan ve birkaç küçük düzeltiden sonra her şey bitecek. Zaten uçak inişe geçince dizüstü bilgisayarımı kapatmamı isteyecekler. Onlar bunu söylemeden bitirmem gerekiyor.

Uçakta bir hareketlilik var. Gece uykusunu almış ve sıkı bir kahvaltı yapmış olanlar enerjik hareketlerle dolaşıp duruyorlar. Hepsinin gözlerinde bir canlılık parlıyor. Benimkiler herhalde kıpkırmızı olmuştur. Herkes sabırsız, çünkü ekrandaki haritalarda uçağın okyanusu geçtiği ve Amerika kıtasının üstünde uçmaya başladığı görülüyor. Bunun neden bir rahatlama sağladığını bilmiyorum ama denizin değil de anakaranın üstünde uçtuğunu bilmenin insanlarda tuhaf bir etkisi oluyor.

Hostesler Amerika'ya giriş için iki form dağıttılar. Bunları doldurmamız gerekiyor. Oysa İstanbul'daki Amerikan Konsolosluğu'na vize için her türlü bilgiyi, evrakı vermiştim. Çünkü ABD'ye seyahat etmek için yeşil pasaport da vizeye tabiydi. Şimdi demek ki bir daha istiyorlar aynı bilgileri.

Pilotun anonsuyla saatimi ayarlıyorum. Amerika saatiyle öğleden sonra iki olmuş bile.

Mimesis'i çevirmeye başladıktan üç gün sonra İstanbul'a döndüğümü söylemiştim. Şimdi neden döndüğümü aktarayım.

Bodrum’da o gün, öğleden sonra balkondaki masada bir yandan çay içiyor, bir yandan da çeviri yapıyordum. *Mimesis* önümdeydi, henüz başlardaydım ve rüzgârın sayfaları çevirip durmasına engel olmak için, açık kitabın sayfalarına deniz kıyısından aldığım, içinde lacivert benekleri olan çok güzel, yeşil bir taş yerleştirmiştim. Dizüstü bilgisayarıma yazıyordum doğrudan doğruya.

Sonra bir ara verdim ve interneti açıp, Bodrum’la ilgili yazılar okudum. Büyük İskender’in fethettiği ve idareyi yine şehri elinden aldığı Kraliçe Ada’ya bıraktığı şehir, dünyanın yedi harikasından biri sayılan Kral Mausolos’un mezarıyla da ünlüydü. Anıtmezar anlamındaki “Mozole” kelimesi, Mausolos’un mezarına verilen “Mausoleum” adından geliyordu. Meşhur kalenin içinde bir sualtı arkeoloji müzesi vardı. Her sabah yürüyüş yaparken Herodotos ile aynı toprağa bastığımı düşünüp heyecanlanıyordum. O buranın yerlisiydi, ben ise misafirdim. Annemlerin oturduğu siteden şehre doğru yürürken o kale, bütün görkemiyle gözlerimin önüne seriliyordu. Kalenin surlarını, burçlarını seyretmeye doyamıyordum. Bir yandan da Bodrum’da bu kadar vakit geçirmeme rağmen, kaleyi hâlâ görmemiş olduğuma inanamıyordum. Buraya üç günlüğüne gelen turistlerin bile ilk yaptığı iş, denize uzanan kaleyi gezmekti. İçindeki sualtı müzesi de dünyaca ünlüydü.

Ertesi gün hem kaleyi hem müzeyi gezmeye karar verdim. Gitmeden önce de internetteki bilgilere göz attım. Okuduklarıma göre dünyanın en eski batığının parçaları ve içinden çıkan hazineler bu müzede sergileniyordu. 3300 yıl önce batan gemiye, bulunduğu mevkiden dolayı “Uluburun Batığı” adı verilmişti. Erken Tunç Devri’ne ait 15 metrelik, sedir ağacından yapılmış bir Likya gemisiydi bu.

Dile kolay, milattan önce 14. yüzyılda batmış ve denizin dibinde 1999 yılına kadar bulunmayı beklemişti. İçinde kobalt mavisi, turkuvaz ve lavanta renklerinde cam külçeleri, eski Mısırlıların kullandığı abanoz ağaçları, tam ve kesilmiş fildişleri, suaygırı dişleri, bir tür deniz salyangozunun kabukları, müzik aletleri yapımında kullanıldığı sanılan kaplumbağa kabukları, fayans ve metaller, çok sayıda devekuşu yumurtası vardı. Geminin yükü arasında üretilmiş mallar da bulunuyordu. Kıbrıs malı seramik kandiller, Kenaneli’nden takılar, gümüş kol ve ayak bilezikleri, kulpsuz bir altın kadeh, akik, altın, fayans, cam boncuklar, ördek biçiminde ve menteşeli kanatları kapak işlevi gören iki kozmetik kutusu ve suaygırı dişinden bir borazan da vardı. Bütün bunlar Bodrum Kalesi’nde sergileniyordu. Ertesi gün mutlaka 3300 yıl öncesinin bu mucizelerini görmeliydim.

O gece rüyamda dalgalar arasında çırpınan bir geminin burnunda suaygırı dişinden yapılmış bir borazanı üfleyen bir cüce gördüm. Karışık zihnimin bir oyunuydu işte.

Ertesi sabah kaleye gittim, binlerce yılın yıprattığı, eğri büğrü hale getirdiği koca taşlarla döşenmiş yollardan geçtim ve gerçekten loş bir deniz dibi atmosferinin oluşturulduğu müzeye girdim. Genç, esmer bir rehber bir turist grubunu gezdiriyor, müzeyle ilgili açıklamalar yapıyordu. Onların peşine takıldım. Burada bulunmak müthiş bir şeydi. Binlerce yıl su altında beklemiş gemiler ve içlerindeki tuhaf mallar, zihnimdeki zaman ve mekân boyutunu altüst ediyor, beni şaşkınlıktan şaşkınlığa sürüklüyordu.

İşte o düşünce, tam Uluburun batığına bakarken aklıma geldi. Acaba *Struma* batığı ne haldeydi? Karadeniz'de battığı yerde çürümüş müydü? 3300 yıllık gemi gözümüzün önünde olduğuna göre 59 yıl önce batmış bir gemi niçin yok olsundu ki? Acaba bir *Struma* batığı kampanyası düzenlenemez miydi? Bu da hayatımın yeni amaçlarından birisi olabilir miydi?

Aklımdaki bu soruları, tur bittiği zaman, günışığına çıkmadan önce, bize tatlı bir sesle açıklamalar yapan uzmana sordum. *Struma*'yı duyup duymadığını sorarak başladım işe.

"Elbette" dedi. "Denizciler arasında ünlü bir batıktır *Struma*."

"Peki 3300 yıllık gemi bulunduysa, 59 yıl önceki *Struma* da bulunabilir değil mi?"

"Elbette!"

"Peki niye bir dalış yapılmaz?"

"Dalış yapıldı, duymadınız mı?" diye sordu. "Gazetelerde çıktı. SAD'dan bazı arkadaşlarım geçen yıl buldular."

"Duymadım. SAD nedir?"

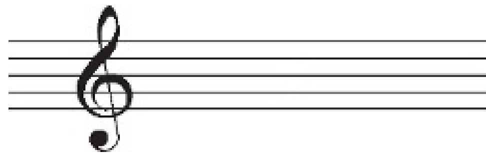
"Sualtı Araştırmaları Derneği."

"O arkadaşlarınızın isimlerini verebilir misiniz bana?"

“Tabii” dedi. “Neden olmasın.”

Müzeden çıkarken, elimde *Struma*’ya dalan iki denizcinin adı ve telefonu yazılı bir kâğıt vardı. Kalbim küt küt çarpıyordu. Hikâyeye bir adım daha yaklaşmıştım.

23

Uçak İstanbul üstünde biraz alçaldıktan sonra, havaalanının yoğun trafiği nedeniyle turlar atmaya başladı. Karadeniz'e yöneliyor, Kilyos üstünden geri dönüyor, Boğaz'ı geçerek Marmara kıyılarına ulaşıyordu. Ben de camdan, aşağıdaki canavar gibi büyümüş şehri seyrediyordum. İstanbul yoğun bir kirli bulut altındaydı. On milyon insan ve milyonlarca araba egzozu, şehrin üstünde zehirli bir fanus yaratmıştı. Çevre milyonlarca kaçak yapıyla sarmalanmıştı. Yarım saat tur attıktan sonra inebildik.

Bu kadar önemli bir nedenim olmasa Bodrum'daki cenneti bırakıp da İstanbul'un kirli havasına dönmek aptallık anlamına gelirdi. Annemlere de tatsız bir sürpriz olmuştu bu karar, ama kızlarının deliliğine alışkın oldukları için pek seslerini çıkarmamışlardı. Hem nasıl olsa birkaç ay sonra Kerem'le gidecektik yine.

Havaalanından bir taksiye atladım, E-5 karayolunu bir buçuk saatte geçerek eve geldim. Ne tuhaf. Anahtarı çevirip daireme girince, sanki hiçbir yere gitmemiş gibi oldum birdenbire. Sanki Bad Arolsen'i de, cüceleri de, Bodrum'u da rüyamda görmüştüm. Dostoyevski Avrupa'dan St. Petersburg'a geri dönüşünü, eski pantuflalarını ayağına geçirir gibi hissetmişti. Ben de aynı duygular içindeydim.

İlk iş, salondaki köknarı ve çiçekleri kontrol ettim. Sorun yoktu. Onları giderken içine yerleştirdiğim leğenlerinden çıkarma işini erteledim ama köknarımla kısaca da olsa ilgilenmeyi ihmal etmedim. Saksısını biraz hareket ettirdim, yapraklarını sevdim. Sonra kalkıp odama gittim ve hızlı hareketlerle bavulumu açıp, giysilerimi yerleştirdim. Ve sonunda sıra, böyle sabırsız davranmama neden olan işe geldi. Çantamdaki kâğıdı çıkarıp SAD'dan Levent Bey'i aradım.

Struma'ya dalış yapan ekibin başında olan kişiydi. Onunla *Struma* batığı ve dalışı hakkında görüşmek istediğimi söyledim. Kim olduğumu anlamak için bazı sorular sordu. Üniversiteyi kullanmadım bu sefer. Çünkü belki de haberleri okumuştu ya da üniversiteyle bir ilişkisi vardı. Ne olur ne olmaz diyerek serbest bir araştırmacı olduğumu söyledim. Eğer mümkünse dalışları ve geminin durumu hakkında bilgi almak istediğimi, hatta ellerinde fotoğraf ve video çekimleri varsa görmek istediğimi söyledim.

“O zaman birlikte daldığımız arkadaşları da çağırayım. Size bir brifing verelim” dedi kibarca.

Ofisinin adresini verdi. Ertesi sabah buluşmak üzere sözleştik.

Canım hiç dışarı çıkmak istemiyordu. Masaya oturup *Mimesis* çevirisine devam ettim. Max gitti gideli içime çöreklenen boşluk ve anlamsızlık duygusu anlatılır gibi değildi. Sanki *Struma*’yla, Nadia’yla, İkinci Dünya Savaşı’yla ilgili olmayan her şey anlamsızdı, sıkıcıydı. Bu konularla ve çeviriyle uğraşmadığım zamanlar, içimdeki boşluğu hiçbir şey dolduramıyordu. Bambaşka bir insan olup çıkmıştım.

Bu arada aklıma bir şey geldi. 1970’lerde Holocaust adlı bir dizi çekildiğini ve bu dizinin Alman televizyonlarında gösterildiğini okumuştum. Alman halkı televizyonlarının başına geçerek diziyi izlemiş ve gözyaşı dökmüştü. Böylece anlatılmayan, konuşulmayan acı gerçek, bir televizyon dizisi sayesinde bilince çıkarılmıştı. Çok önemli bir şeydi bu. Almanların, kendilerini bu kadar kötü gösteren bir diziyi göstermeleri de alkışlanacak bir durumdu doğrusu.

Bununla ilgili haber ve yorumları incelediğim günlerde okuduğum internetteki bilgiler, dizinin TRT’de gösterilmesinin yasaklandığını duyuruyordu. Yani Almanlar kendi aleyhlerindeki diziyi göstermiş ama konuyla hiç ilgisi olmayan Türkler bunu yasaklamıştı. Belki bininci kez “Yarabbi, ne garip ülkeyiz!” diye düşündüm. Mantomu giyip alışveriş merkezindeki videocuya gittim. Holocaust dizisini sordum ama yoktu. Dükkândaki genç, onun yerine Life is Beautiful adlı filmi önerdi.

“Hem” dedi, “bu daha eğlenceli.”

Eğlenceli mi? İyi ama ben eğlence aramıyordum ki! Gençliğin gözünde film, müzik, kitap, televizyon sadece eğlence amacına yönelikti artık. Her şeyde bir eğlence arıyorlardı.

Filmi alıp kahveye oturdum, bir latte söyledim, tam kendimi “Yeni dünyada eğlence, kültürün yerini alıyor” diye düşünmeye başlarken yakalıyordum ki “Kendine gel. Salaklık etme!” dedim. “Sen filozof da değilsin, bilim insanı da. İnsanlığın sorunlarını halletmeyi bırak da kendi küçük hayatının sorunlarını çöz.”

Elimdeki DVD’nin kapağına baktım, yazıları okudum. Sonra eve gidip akşama

kadar neşeli ve acılı ruh halleri arasında gidip gelerek filmi izledim.

Satıcının “eğlenceli” diyerek önermesi, aslında bu filme haksızlıktı. Evet, eğlenceliydi ama daha önemli özellikleri de vardı filmin. İzlerken, daha güzel bir hayat yaşamayı gerçekten isteyen insanların, en zor koşullarda bile bunun yolunu arayacağını düşündüm. İçinde bulunduğu koşullarda mümkün olan en güzel hayatı yaşamaya çalışan, bunun için her fırsatı değerlendiren, yeni fırsatlar yaratan insanlar... Sadece böyle insanların daha güzel bir dünya için mücadele etmelerinin içtenliğine inanabilirdik. Sadece onların imkânsızı isteme hakkı olabilirdi. Bu koşullarda mümkün olmayan bir hayat uğruna koşulları değiştirmek için, dünyayı değiştirmek için isyan etmeye, sadece onların hakkı olabilirdi.

Filmdeki baba-oğul ilişkisi de yüreğime dokundu. O akşam Kerem’le buluştuktan sonra da hep aklıma bu ilişki geldi. Oğluma ilgi ve şefkat gösterirken, acaba filmin etkisinde mi kalıyorum diye düşündüm.

Ama öyle değildi. Ben Kerem’i her zaman sevmiştim, üstüne titremiştim, ateşlendiği zamanlar sabaha kadar gözümü kırpmadan başında beklemiştim, ergenlik sıkıntıları için de ona elimden geldiğince yardımcı olmaya çalışmıştım, hem analık hem babalık yapmıştım.

Sofrayı hazırlarken bana yardım etmesini istediğim için, hiç bilgisayarı açmadı. Pek de yardımcı olduğu söylenemezdi ama mutfakta yanımda bulundu. Yemeğini de neşeyle yedi. Onu böyle görmek ne güzeldi! Demek ki yaşadığımız tekdüze hayat onun da fena halde canını sıkıyordu. Değişiklik iyi gelmişti.

Laf arasında Ahmet’in kız arkadaşı olan Lale isminde bir kadının sık sık eve gelip gittiğini, hatta yakında evleneceklerini öğrendim. Ahmet bu konuda Kerem’le konuşmuştu bile. Bunları duymak içimde zerre kadar kıskançlığa yol açmadı, tam tersine sevindim bile. Ama zavallı Lale, başına neler geleceğini bilmiyordu.

Kerem’e gece benimle kalmasını söyleyince sevindi. Ana-oğul aynı çatı altında uyuduk. Ertesi sabah, ona eski günlerdeki gibi mısır gevreği hazırladım, atkısını sıkı sıkı boynuna sardım ve okula götürdüm.

Sonra SAD’dan Levent Bey’i ve arkadaşlarını görmeye gittim. Ofisten içeri girdiğimde tek tek kendilerini tanıttılar. Dört kişilerdi. Ellerini sıkıp memnun olduğumu söyledim. *Struma* dalışını dinleyeceğim için çok heyecanlı olduğumu

belirttim.

Konuyla niye bu kadar ilgili olduğumu sordular. Kısaca, karısını orada kaybetmiş olan Max'tan bahsettim.

Sonra bu dalış için nasıl izin alabildiklerini sordum. Birbirlerine bakıp güldüler. Aslında izni çok zor aldıklarını, yıllarca uğraştıklarını anlattılar.

Struma'nın battığı yerde balıkçıların ağları hep bir gemiye takılırmış. Yöredeki balıkçılar buna "Yahudi Gemisi" adını takmışlar. SAD ekibi üç yılı aşkın bir süre arşiv ve kaynak çalışması yürüterek, *Struma*'nın muhtemel batış bölgesini belirlemiş. Balıkçılarla ilişki kurulmuş, onların ağlarının takıldığı noktalar belirlenmiş. Bunlar üzerinde sonar araştırmaları yapılmış.

Dalgıçlar, *Struma* gemisine benzerlik gösteren üç batığa bire bir tanımlama ve görüntü alma dalışları yapmışlar. Karadeniz'in sınırlı görüş ortamı, yoğun yüzey ve dip akıntıları, kış aylarında çok soğuyan su nedeniyle çalışmalar zor şartlarda yürütülmüş. Sonunda bazı başka batıkları devre dışı bırakıp, 46 metre boyunda 6 metre eninde bir batığa yoğunlaşmışlar.

Levent Bey'in şu sözleri beni çok etkiledi:

"Bu gemi herhangi bir batık değildi bizim için. Bir sualtı mezarıydı. Orada ölmüş olanlara saygılı davranmalıydık. Çok dikkatli olmalıydık. Bu yüzden çalışma süremiz uzadı. Olağan görüntüleme ve dalış tekniklerini kullanmadık."

Bu dört adama, bir şey demeden saygıyla baktım. Böyle tuhaf bir dünyada yaşıyorduk işte. Bir tarafta iktidar tutkusuyla insanların hayatlarını karartan barbarlar, bir tarafta da Levent Beyler gibi etik değerlere bağlı insanlar vardı. Bir tarafta vahşet, bir tarafta ahlaki ilkeler.

Sonunda SAD mensupları, TDT (Teknik Dalış Takımı) ve BAG'nin (Batık Araştırmalar Grubu) desteğiyle 16 Temmuz 2000 tarihinde dalışı gerçekleştirmişti. *Struma*'yı İstabul Boğazı'nın 6 mil kuzeyinde, 73-80 metre arasında bulmuşlardı.

"Herhalde hiçbir dalış ekibi, bizim *Struma*'ya gösterdiğimiz saygıyı göstermemiştir. Sanmıyorum. Sanki yüzlerce kişinin ruhu oradaydı. Hatta bir ara buğulanan gözlüğümden, güvertede çocukların gezdiğini gördüğüm duygusuna bile kapıldım. Arkadaşların da bu durumda olduğunu hissedebiliyordum."

Levent Bey'in sakin konuşma biçimine ve kontrollü hareketlerine rağmen, içindeki coşku hissedilebiliyordu.

Masaya dayanmış duran uzun boylu gözlüklü arkadaşı da onu doğruladı.

"Gemi sancak tarafına doğru eğilmişti. Gerçekten de bir deniz mezarı gibi görünüyordu. Ya da hikâyesini bildiğimiz için bize öyle geliyordu. Başka batıklara dalanlar da mutlaka o gemide ölen gemicileri düşünür ama bize *Struma* çok farklı geliyordu. Ona zarar vermemek için hiçbir yerini kazımadık. Sessizliğini bozmadık."

Bu sözlerden sonra bir sessizlik çöktü. Hiç kimse konuşmadı. Sanki bir toplu mezarın başında saygı duruşunda bulunuyorduk. Bu genç adamların elleri *Struma*'ya değmişti, onu 60 yıllık uykusundan uyandırmadan okşamışlardı.

Sonra bana çekilen görüntüleri gösterdiler. *Struma*, bulanık denizin dibinde yan yatmış, her tarafı deniz kabuklarıyla kaplanmış durumda uyuyordu. Ne içine girip çıkan balıklardan haberi vardı, ne tüplü dalgıçlardan.

Bana DVD'nin bir kopyasını verip veremeyeceklerini sordum. Ertesi gün hazırlayacaklarını, gelip alabileceğimi söylediler. SAD mensuplarından tuhaf duygular içinde ayrıldım. Eve gittim. O günkü izlenimlerimi yazmak üzere bilgisayarımın başına geçtim.

Ertesi gün de Bodrum'a döndüm.

İki ay çeviriyle, anılarla, ailemle baş başa geçti. Sakin ve güzel günler yaşadım. Bol bol uyudum, akşamüstleri kıyıda yürüyüşe çıktım, annemin yiyecekleri ve ısrarıyla iki kilo aldım, *Mimesis* çevirisini yarıladım. Bunun dışında pek anlatmaya değer önemli bir gelişme olmadı.

İki ay sonra bir gece e-postalarıma bakarken, Nancy Anderson adlı, tanımadığım birinden gelen mesajı gördüm.

Profesör Maximilian Wagner'in eski asistanı olduğunu belirtiyor ve profesörün hastaneye kaldırıldığını, durumunun kritik olduğunu, bu bilgileri üniversitenin talimatıyla bütün dostlarına iletme görevini üstlendiğini yazıyordu. Demek ki hastalık tahmin edilenden de çabuk ilerlemişti.

Masanın başında bir süre kıpırdamadan oturdum. Ne yapacağımı düşündüm.

Sonra böyle düşündüğüme şaşırdım. Yapacağım belliydi. Elbette ki Amerika'ya gidip profesörü görecektim. Bundan başka ne olabilirdi ki? Nancy'ye bir cevap yazıp, haber verdiği için teşekkür ettim, profesörü ziyaret için geleceğimi bildirdim.

Sonra Tarık'ı aradım. Amerikan Konsolosluğu'nda tanıdığı olup olmadığını sordum. Çok acele vize almam gerekiyordu. Üniversiteyi artık kullanamazdım. İşsiz olarak vize almam ise mümkün değildi.

Her şeye çözüm bulan Tarık,

"Kolay" dedi. "Seni bizim şirketten gösteririz. Amerikalılar *broker*'lara bayılıyor ve sık sık Amerika'ya uçmalarından memnun oluyorlar. Çabuk çıkarırız, merak etme."

"Biraz daha paraya ihtiyacım olacak" dedim. "Bu sefer dolar."

"Sorun değil" dedi. "İstediğin zaman bankaya uğra, al. Artık bir akşam yemeğini hak etmedim mi?"

Güldüm. "Ettin ama Amerika seyahatinden sonra"

"*OK. Bye!*" dedi.

Bir süredir anons yapılıyor, uçak inişe geçtiği için her türlü elektronik aleti kapatmamız, koltuk arkalarını dik, sehpaları kapalı duruma getirmemiz gerektiği tekrarlanıyor.

Hostes Renata da her geçişinde bana kaş göz işaretiyle artık dizüstünü kapatmam gerektiğini bildiriyor.

Ona dostça gülümseyip, işaret parmağımla bir dakika daha işareti yapıyorum. Bir tek dakika daha. Yanıma geliyor. Ciddi bir ifadeyle,

"Kapatmanız lazım" diyor.

"Son cümleyi yazıyorum."

Ve parmaklarım klavyede uçar gibi ilerliyor:

Biraz sonra ineceğim, bavulumu alıp bir tasksiye bineceğim ve doğru Mass. General Hastanesi'ne gideceğimm. Çantamda serenad notası, batık geminin DVD'si, profesörün odasını soracağım.

Beni görünce, Max ne yapacak acaba? Hele elimde Serenad notasını görünce? Sora da ona DVD'yi vereceğim. ....Altmış yılındır uyuyan *Struma*'nın görüntülerini.

Log out!

Aceleyle bazı kelimeleri yanlış yazıdgımın farkındayim,.. ama hostes başımda//*! ayrılımıyo ....

Epilog

Hiç karabiber ağacı gördünüz mü? Bir gelinlik gibi uçucu dallarıyla salınan, rüzgâr estikçe buruk buruk kokan, kırmızı taneli büyük bir karabiber ağacı.

Ya yeşil yapraklarının görünüşüyle bile insanda bir sağaltıcı güç yaratan aloe vera ağacı.

Ve begonvil. Bazı yerlerde halk bu çiçeğe “gelinduvağı” adını takmış. Olağanüstü bir renk cümbüşü.

İşte bunların hepsi birden şu anda önümde. Deniz öğleden sonra güneşini yansıtan bir sihirli ayna gibi. Perdeleri dalgalandıran hafif bir rüzgâr, dağlardan kekik ve çam kokuları getiriyor.

İçerdeki odadan acemi bir keman sesi duyulmakta. Yay, tellerin üzerinde kapı gıcırtısını andıran sesler çıkararak geziniyor. Belki işkence sesleri de denebilir buna. Dinleyenlerin işkence çektiği kesin. Bütün müzik aletlerinin öğrenilme süreci korkunçtur ama herhalde hiçbiri kemanla karşılaştırılamaz.

Mutluyum, hem de çok.

Bir kız çocuğunun büyümesi ne zaman biter acaba? İlk âdet gördüğünde mi, 18 yaşını doldurunca mı, evlenince mi, saçına ilk ak düşünce mi?

Bence hiçbiri değil. Bir kız çocuğu büyümez, kaç yaşına gelirse gelsin asla büyümüş gibi hissetmez kendini. Son nefesini içi arzularla, heyecanlarla dolu bir kız olarak verir.

Ama değişim yaşar. Hayat o kızı sürekli değiştirir ve bu değişimlerin hiç şaşmayan bir aktörü vardır: Bir erkek. Geriye bakınca Ahmet’in bile beni olgunlaştırmış olduğunu anlıyorum, Tarık’ın etkisi daha az bile olsa onun da faydası oldu ama kişiliğimdeki en büyük değişimi yaşlı bir erkeğe borçluyum. Aramızda ne aşk, ne cinsellik, ne aynı ülkeyi, aynı dili paylaşma durumu bulunan, kısa bir süre tanıdığım bir erkek.

Şu anda başka bir Maya var. Daha huzurlu, daha sevecen, daha anlayışlı.

Son günlerde kendimi Ahmet'i bile anlamaya çalışırken yakalıyorum. Daha doğrusu anlarken. Onun da herkes gibi sorunları vardı. Beni de seviyordu oğlunu da. Belki de bu ilişkinin kopmasında benim hırçın kişiliğimin de etkisi olmuştu.

Gerçekten hırçın olan hiç kimse bunu kabul etmez, edemez. Gerçekle yüzleşebilmesi için ancak o ruh durumundan çıkmış olması gerekir.

Eski Maya'nın güvensizliği, onu bu sert dünyaya dişlerini göstermeye itiyor, açık vermemek için sert bir kabukla çevreliyordu. Yıllar boyunca Kerem'i eleştirmiştim ama asıl bunu yapan bendim. Aşırı denetimci, hayatın her anını ve etrafındaki insanları kontrol etmeye çalışan bir genç kadın. Oysa hayat karmaşık yollardan oluşuyordu, hangisine gideceğine de her insan kendi karar veriyordu.

Keyifle bir sigara yakıyorum. Bu satırları yazarken arada bir eserime hayranlıkla bakıyorum.

Başlığı süslü kalın harflerle yazmışım:

MİMESİS:

BATI EDEBİYATINDA GERÇEKLİĞİN TEMSİLİ

Çeviren: Maya Duran

Daha sonraki sayfada ise italik olarak şu satırlar göze çarpıyor:

> Bu çeviriyi, bana yalnız bu önemli kitabı değil, hayatta iyiyle kötüyü ayırt edebilecek bir derinlik kazandıran saygıdeğer hocam Profesör Dr. Maximilian Wagner'e ve onun sevgili eşi Nadia Deborah Wagner'e ithaf ediyorum. Umarım, bu iki insan deniz mezarlarında huzura kavuşurlar.

Aylar süren çalışma sonunda yalnızca bu çeviri bitmedi, Max'ın, Nadia'nın, Mari'nin ve Maya'nın hayatından izler taşıyan kitap da bitti. Boston'a giderken, uçak yolculuğu boyunca, daha önce tuttuğum notları kopyala-yapıştır yöntemiyle birleştirerek ve araya gerekli notlar koyarak oluşturduğum kitap, bu Epilog bölümüyle sona erecek.

Renata'nın sabırsız bakışları altında güç bela tamamlamaya çalıştığım ve o telaşla her şeyi yanlış yazdığım son cümlelere bile dokunmayacağım. Çünkü bu, ustaca bir kitap yazma girişimi değil, bir iç dökme, bir itiraf, bir paylaşma arzusu. Dolayısıyla bir redaksiyondan geçmesine, mükemmel olmasına, dil ve imla yanlışlarının düzeltilmesine gerek yok. Sanki o zaman iş profesyonelleşir, içtenliğinden bir şeyler yitirir gibime geliyor. Bu yüzden kitabı basacak yayınevinden dileğim, yazdığım metin ne kadar acemi ve yanlış olursa olsun, hiçbir satırına dokunmamaları. (Tabii kitabı yayımlamayı kabul edecek bir yayıncı bulunursa.)

Bu anlatının adı ne olmalı diye çok düşündüm: "Max ile Nadia", "Üç Kadının Öyküsü", "Özel Hayatlar", "Deniz Mezarlığı" gibi birçok isim aklıma geldi.

Zaten bin yıllardır herkes, döne döne Yunan trajedilerindeki temel konuları anlatıp durmuyor mu? Aşk, nefret, intikam, hırs, kıskançlık, kader...

Shakespeare de aynı konuları işliyor, pulp-fiction'lar da. Bir görüşe göre, mesele nasıl anlatıldığı. Benim ise böyle kaygılarım yok. Ne yaşadıysam onu kâğıda geçirdim.

Anlatım biçimine içerikten kopuk bir şekilde odaklanmak, aslında anlatılanın

önemsiz olduğunu düşünmekten kaynaklanıyor olsa gerek. İranlı Firdevsi, yaklaşık bin yıl önce yazdığı Şehname'nin başlarında, söylenecek bütün sözlerin söylenmiş olduğunu, yeniden söylenmeye değer söz kalmadığını, bu nedenle de bir şey söylemekten çok, güzel söylemenin önemli olduğunu ileri sürüyordu.

Ama ben bu hikâyeyi güzel olsun diye değil, anlatmaya değer bulduğum için yazıyorum.

Doğrusu, bunlar beni çok ilgilendirmiyor. Sonuçta yazmayı istediğim tek kitabı tamamlıyorum.

Kitabın başına Paul Valéry'nin o ünlü "Deniz Mezarlığı" şiirinden bir bölüm koymayı düşünüyorum ama henüz kesin kararımı vermedim. Bakalım. Hayatta her şey bir ruh durumudur.

Kitap yazılırken, iki kişi dışında bu anlatının ana kahramanı olan herkes ölmüştü. Sadece Max'la ben hayattaydık. Şimdi ben tek kaldım. Çünkü Max da öldü.

Renata'nın kızgın uyarılarıyla dizüstünü kapatmak zorunda kaldığım yerden sonrasını anlatmam gerekiyor:

Boston Logan Uluslararası Havaalanı'nda pasaport kontrolü ve diğer sıkıcı işlemleri tamamladıktan sonra, bir taksiye binip doğrudan Massachusetts General Hospital'a gittim. Bavulumu bırakmak için yer ayırttığım otele gidip zaman kaybedemezdim. Çünkü Max'ın ne durumda olduğunu bilmiyordum.

Mass. General'dan içeri girmenin hiç o kadar kolay olacağını düşünmemiştim. Belki de ziyaret günleri ve saatleri dışında kimseyi kabul etmiyorlardı ama İstanbul'dan gelmem, havaalanından doğru buraya geldiğimi belli eden perişan halim onları etkilemişti. Bir dakika içinde profesörün 4. kattaki odasına yönlendirdiler beni.

Max'ın rengi solmuş ve zayıflamış gibi geldi. Buna rağmen o ince, düzgün hatlı yüzünü görünce onu ne kadar özlemiş olduğumu bir kez daha derinden hissettim. Bu yüzde, merhamet ve saygı uyandıran, insani bir ifade vardı. Beni görünce gözlerinin içi güldü. Onca halsizliğiyle, yatağında doğrulmak istedi. Yanına gidip omuzlarından bastırdım, doğrulmasına engel oldum ve yanaklarından öptüm.

“Nancy bana geleceğinizi söyledi” dedi. “Buraya kadar uçmasına gerek yok dedim ama doğru söylemiyordum. Gelmenizi çok istiyordum. Son bir kere görüşmek...”

“Son bir kere mi?”

“Evet” dedi. “Son bir kere. Artık olayın saklanacak yanı kalmadı. Ölüyorum, yani bir anlamda acılarım son buluyor. Ama bunlar sizin için yeni bilgiler değil. Zaten İstanbul’da öğrenmiştiniz.”

“Yoo, bana bir şey söylemediniz ki.”

Max güldü.

“Belki saf bir insanım ama o kadar da değil Maya” dedi. “Hastaneden sonra bana olan davranışlarınızdaki değişikliği fark etmediğimi mi sanmıştınız?”

“Bunları bırakın şimdi profesör!” dedim. Sonra hemen düzelttim. “Max... Belki eski defterleri açacağız, belki yaranın kabuğunu kaldıracağız ama size bazı hatıralar getirdim.”

“Ne gibi hatıralar?”

“Nadia’dan!”

Birden sarardı. Biraz telaşlandım ama ölmekte olan bir adamın sağlığı açısından ne fark ederdi ki!

Yatağının ayakucuna oturdum, çantamı açtım ve bir naylona özenle geçirmiş olduğum, yıpranmış *Serenade für Nadia* notasını çıkarıp verdim.

Eline aldı, inanmıyormuş gibi, bir mucizeye dokunuyormuş gibi baktı, sol gözünden tek bir damla, sadece tek bir damla yaş süzüldü. Hırıltılı ve kısık bir sesle, kendi kendine mırıldanır gibi melodiyi okumaya başladı. Sonra minnet dolu bakışlarla bana döndü.

“Bu bir mucize!” dedi. “Nereden buldunuz bunu Maya?”

Ona Madam Matilda Arditi’yle konuştuklarımı, Scurla’yı, Bad Arolsen’deki arşivi ve bulduğum evrakını anlattım. Çantamdan resimleri çıkarıp gösterdim.

O sırada bir hemşire gelip artık profesörü rahat bırakmam gerektiğini, yarın istersem tekrar gelebileceğimi söyledi. Ama daha benim ağzımı açmama fırsat kalmadan Max,

“Lütfen!” dedi hemşireye. “Lütfen kalsın. Benim için çok değerli olan bazı anılar getirdi. Çok rica ediyorum. Bizi yalnız bırakın.”

Bunları öyle bir tonda, içten ve inanarak söylemişti ki hemşire ortada çok önemli bir durumun olduğunu anladı, bizi yalnız bırakıp, kapıyı kapadı. Max resimlere daldı. Pencereye gittim. Dışarıda hava kararmıştı. Cama, odanın yansıması düşüyordu.

Arkam dönük olmasına rağmen camdan Max’ı görebiliyordum. Onun bundan haberi yoktu. Bir ara Nadia’nın resmini göğsüne bastırdı ve öylece kaldı. Almanca bir şeyler söyledi ama ne dediğini anlamadım. Daha sonra bana teşekkür etti.

“Hepsi bu kadar değil Max” dedim. “Bir şey daha var.”

Heyecanlanarak “Nedir?” diye sordu.

“Belki çok üzüleceksiniz ama size bir şey daha göstermem gerektiğini hissediyorum” dedim. “Nadia’nın mezarını ziyaret etmek gibi bir şey olacak bu.”

Çantamdan dizüstünü çıkarıp götürdüm, göğsüne yerleştirdim ve DVD oynatıcı tuşuna bastım. Bir süre sonra ekranda *Struma* batığı belirdi. Max sanki nefes bile almadan gözlerini ekrana dikti.

Karadeniz’in dibinde karanlıkta, dalgıçların ışıkları *Struma*’nın iskeletine vuruyor, duvarlarını, boş kapılarını, güvertesini, hatta direklerini aydınlatıyordu. Gemi paslı demirlere yapışan deniz canlılarıyla, kabuklarla, salınan otlarla kaplıydı. Dalgıcın kamerası *Struma*’nın içinde dolaştıkça Nadia’nın yürüdüğü, oturduğu, elini sürdüğü, mektup yazdığı yerler gözümüzün önüne seriliyordu.

Bir mezara dalmak gibiydi bu, bir denizaltı mezarına. Deniz dibine bazı kırık eşyalar saçılmıştı. Dalgıçlar bunların ne olduğunu anlamak için ellerini uzattıklarında kumlar kalkıyor ve görüşü imkânsız hale getiriyordu. Max da ben de çok tuhaf duygular içindeydik. Topraktaki bir mezara girilmez belki ama bir deniz mezarlığına girilmişti işte.

Max 60 yıl sonra aynı gemiyi tekrar görüyor, kıyıdan acı içinde günlerce seyrettiği direklerini, küpeştesini, kaptan kulesini, iskelet halinde de olsa yeniden izliyordu. Su bulanıktı, birçok küçük canlı, bazen de büyük balıklar görülüyordu. Geminin her şeyi oradaydı, insanlar hariç. O anda aklımdan korkunç bir düşünce geçti. Bu balıkların ataları (yumurtlayan balıkların önceki kuşaklarına "ataları" denilebilir miydi acaba?) 769 kişiyi ve bu arada Nadia'yı... Neyse... Hemen düşüncelerimi başka yöne çevirdim.

DVD bitti, odaya ağır bir sessizlik çöktü, ne diyeceğimizi, ne yapacağımızı bilemiyorduk. Dizüstünü kapatıp aldım, çantamı topladım. Max sanki benim farkımda değil gibiydi. Gözlerini karşıdaki duvarda bir noktaya dikmiş, öylece duruyordu. O anda kendimi orada çok gereksiz hissettim. Sanki Nadia'yla Max'ın arasına giriyor, onların yalnız kalmasını engelliyordum. Mantomu ve çantamı aldım, ayaklarımın ucuna basarak sessizce odadan çıktım. Kapıyı arkamdan kapattım.

Hastaneden çıkıp otele giderken içimde acayip bir tedirginlik vardı. Acaba yanlış bir şey mi yapmıştım? Taa İstanbul'dan Boston'a ölüm döşeğindeki bir adamın yaralarını kanatmak için mi gelmiştim? Huzurlu bir ölümü ona çok mu görmüştüm? Yavaş yavaş içimi müthiş bir pişmanlık kaplıyordu. Ne kadar düşüncesizce, kabaca davranmıştım bu yaşlı adama!

Karla kaplı ve akşam ayazında buza dönüşmüş yollardan geçerek otele geldik. Şoför bavulumu döner kapıdan çıkan valeye teslim etti. Küçük, sevimsiz ama temiz odama çıkıp bavulumu açtım, sonra bu yorgunluk içinde özlemini çektiğim sıcak banyoya attım kendimi. Küveti banyo tuzlarıyla köpürterek içine gömüldüm.

Yarım saat sonra kendimi daha iyi hissederek oda servisinden listede gördüğüm ama ne olduğunu bilmediğim bir clam chowder çorbası ısmarladım. Sıcaktı, lezzetliydi, iyi geldi.

Ne var ki, içimdeki huzursuzluk duygusunu yenemiyordum. Derin üzüntüler içinde uyudum. Jet lag'in ve duygularımın etkisiyle saat başı uyanıp durduğum için çareyi yine ilaç almakta buldum. Bu sayede, sabaha kadar dinlendirici bir uyku çektim.

Ertesi gün kahvaltıdan sonra hastaneye telefon ettim. Kat hemşiresine bir otelde kaldığımı söyleyip, acaba profesörün beni görmek isteyip istemediğini

sormalarını rica ettim. Max'ın kemoterapi almakta olduğunu, o gün muhtemelen kimseyi görecek durumda olmadığını ama ertesi gün durumu sorarak beni arayacağını söyledi. Numaramı aldı.

Önümde boş, anlamsız bir gün vardı, ne yapacağımı bilmiyordum, kendimden memnun değildim, yaptığım yanlış inanılmaz derecede canımı sıkıyordu. Dışarı çıkıp biraz yürümeye çalıştım ama hava çok soğuktu, nefes almak bile acı veriyordu. Bir taksiye bindim, Harvard Üniversitesi'ne gitmek istediğimi söyledim. Galiba telaffuzumu anlamadı. "Cambridge'e mi?" diye sordu. Hoppala, dedim içimden, İngiltere'deki Cambridge üniversitesi ile Harvard'ın ne ilgisi var? Meğer Harvard'ın bulunduğu bölgenin adı da Cambridge'miş. Konuşkan Latin şoför bunu anlatınca gülümsedim, Boston'a ilk gelişim, bilmiyordum dedim.

O günün büyük kısmını bu efsane üniversitenin bölümlerini, kitaplığını, Faculty Club'ını gezerek geçirdim. Stone Hall'da Ortadoğu üzerine bir konferans verileceğini gösteren bir ilan gördüm. Halka açık olduğunu öğrenince üniversitenin bu salonuna gidip İslam ve Batı dünyası hakkında bir şeyler söyleyen konuşmacıyı dinledim. Elaine adlı çok tatlı bir görevli yer bulmama yardımcı oldu. Konuşma pek ilginç gelmedi. Hep bildiğimiz şeylerden söz ediliyordu. Zaten son zamanlarda herkes İslam hakkında konuşur olmuştu.

Birisi kim olduğumu sorar diye üniversite mensubu olduğumu gösteren kartı manto cebimde hazır tutuyordum ama kimse bir şey sormuyordu. İstediğim yere girip çıkıyordum. Hatta öğle vakti kalabalık öğrenci gruplarının peşine takılıp yemekhaneye bile gittim, elime bir tepsi alarak yiyecek kuyruğuna girdim. Öğrenciler çok rahat, özgür ve mutlu görünüyorlardı. Sevgili olanlar hemen belli oluyordu. İmrenmedim desem yalan olur. Bu neşeli atmosfer hoşuma gitmişti ama ne kadar oyalanırsam oyalanayım, Max aklıma gelince içim sızlıyor, kendimi kötü hissediyordum. O günüm böyle geçti.

Ertesi sabah kat hemşiresi Barbara telefon etti, profesörün beni çağırdığını söyledi. Koşarak gittim. Odaya girer girmez bana kızmamış olduğunu anladım. O kadar yakın ve sevecen bakıyordu ki anlatamam. Ellerimi tuttu, teşekkürler etti, onca seyahat ederek, zahmete girerek bu değerli anıları bulmamın, ta Boston'a kadar getirmemin onu çok duygulandırdığını söyledi. Serenad'ı, Nadia'nın mezarını, bir anlamda gençliğini geri getirdiğimi belirtti. Çok memnun olmuştu, hem de çok.

“Sizinle tanıştığımda hayatımda bu kadar büyük bir rol oynayacağınızı bilemezdim” dedi.

İçimden bir “Oh!” çektim. Onu kızdırmadığıma, kırmadığıma iyice emin olmuştum.

Sonra bana çok şaşırtıcı bir şey söyledi. Madem bu kadar yardımcı olmuştum, hayatının çok yakın bir sırdaşı haline gelmiştim, benden son ve çok önemli bir ricası daha vardı.

“Bunu çok düşündüm” dedi. “Sizi böyle bir sorumluluk altına sokmamın yakışık alıp almayacağını sordum kendi kendime. Ama ne olursa olsun söylemeye karar verdim. Reddetmek elinizde. Eğer hayır derseniz katiyen gücenmem, sizi anlarım.”

Baktım ki çırpınıyor, kendini paralıyor ama bir türlü istediği şeyi söyleyemiyor,

“Sizin için her şeyi yapacağımı biliyorsunuz Max” dedim. “Lütfen söyleyin. Çekinmeyin.”

O zaman söyledi ve ben donup kaldım. Hayır demem mümkün değildi ama çok zor bir görevdi bu.

Bu arada odaya doktorlar girdiği için dışarı çıkmak zorunda kaldım. Alt kata kafeteryaya indim, bir latte içerken kara kara ne yapacağımı düşünmeye koyuldum.

Öğleden sonra Max’ı görmem mümkün olmadı. Barbara’ya durumunun nasıl olduğunu sordum, bir bilgi vermedi ama yüz ifadesinden ve gözlerindeki umutsuz bakıştan durumu anladım. Çok az vakti kalmıştı. Zaten onu az görmemin sebebi de buydu. Ağrılarını dindirmek için çoğu zaman onu uyutuyorlardı artık.

Ertesi gün onu görmek istedim, ama göremedim. Bir sonraki gün de öyle oldu. Üçüncü gün “Onu görebilir miyim?” diye telefon ettiğimde, Barbara, “Korkarım onu artık hiç göremeyeceksiniz” dedi. “Sabaha karşı kaybettik. Çok üzgünüm.”

Durumu bilmeme rağmen, başıma bir balyoz yemiş gibi oldum, sersemledim. “Emin misiniz?” diye sormak geldi içimden, sonra bu lafın saçmalığını anlayıp

sustum.

Yatağa uzandım, gözlerimi kapattım, onu ilk tanıdığım andan bugüne kadar yaşadıklarımızı tek tek hatırladım. Bazen gülümsedim, bazen içimi bir hüzün kapladı.

Ertesi gün Nancy aradı, görüşmemiz gerektiğini söyledi. Otele davet ettim, akşamüstü mesai saatinden sonra geldi. Yanında büyük bir paket vardı.

Sesinden çok genç bir kız olduğunu sanmıştım, meğer elli yaşlarında, sarışın bir hanımmış. Otelin loş barında birer scotch içtik. Ben buzlu, o buzsuz. Max'ın onuruna kadeh kaldırdık. Bir süre ondan ve iki gün sonra yapılacak olan cenaze töreninden söz ettik. Nancy gitmeden,

"Profesör bunu size vermemi istemişti" diyerek yanındaki büyük paketi uzattı.

Hayret ederek aldım. Paketi açmaya çalışırken, elini uzatarak bunu yapmamı engelledi. Onu uğurladıktan sonra odama çıktım, merakla paketi açtım. İçinden keman kutusu çıktı, İstanbul'a iki kez gidip gelen, Süleyman'ın çalmaya çalıştığı keman elimdeydi.

Profesör, kutunun içine eliyle yazdığı bir zarf ve mektup bırakmıştı. Zarfın üzerinde "Kerem Baltacı" yazılı olduğunu görerek hayret ettim. Zarf yapışık değildi, açıp okudum. Max, "Dear Kerem" diye başladığı mektupta, Kerem'i tanımaktan çok memnun olduğunu, 80 yıldır elinde olan bu kemanı ona hediye etmekten büyük bir zevk duyacağını yazmıştı. Onun gibi "yetenekli olduğu her halinden belli olan bir genç adam"ın keman çalmayı öğrenerek bu enstrümana tekrar hayat vermesinin kendisini çok sevindireceğini eklemişti. Mektubu Türkçe olarak şöyle imzalamıştı:

En büyük ajan
Max

Bunları okuyunca hıçkırdım mı, güldüm mü anlamadığım bir tepki gösterdim.

"Ah Max" dedim. "Ah sevgili Max!"

Yine bugüne döneyim. Şu anda bu satırları karabiber ağacının önünde yazarken, içerden gelen keman sesi, Max'ın kemanına Kerem'in çektirdiği işkencenin bir kanıtı olarak kulaklarımı deliyor.

Yaz tatilini geçirdiğimiz Bodrum'da ona bir keman hocası bulduk. Bodrumlu bir gemiciyle evlenip buraya yerleşmiş Hollandalı bir kadın müzik öğretmeni. Aslında Kerem çok şanslı. Hem elinde harika bir eski keman var hem de Hollandalı çok iyi bir hocası.

Ayrıca Max'ın mektubu ona, benim ve babasının ne yaparsak yapalım sağlayamayacağımız bir özgüven kazandırdı. O mektubu ve hediyeyi aldığından beri hareketleri, bakışları değişti. "En büyük ajan"ın hediyesi, ona bambaşka hayat yolları açtı. Konservatuvarda okumak istediğini söyleyerek, evdekileri ve komşuları canından bezdirme pahasına gece gündüz keman çalışmaya başladı.

Boston'a dönelim. İki gün sonra, önce üniversitede sonra krematoryumda yapılan törenlere katıldım. Üniversite amfisinde Max'la ilgili çok güzel konuşmalar yapıldı. Dostları onun bilimsel önemine ve kişisel özelliklerine değindiler, ortak anılarını paylaştılar.

Sıraya beni de koymuşlar, programa yazmışlardı. Adımın yanında İstanbul Üniversitesi yazıyordu. Çünkü Max benim oradan atıldığımı öğrenmemişti. Kürsüye çıktım.

"Burada Profesör Maximilian'ın yakın dostları, değerli bilim insanları konuştular. Benim bunlara ekleyecek bir sözüm yok" diye başladım. Bu konuşmayı bir gece önce otelde yazmıştım.

"Eğer bu kırık İngilizcemi hoşgörürseniz, size onun İstanbul yıllarından kısaca söz etmek istiyorum. Sevgili Profesör, 1939, 40 ve 41 yıllarını geçirdiği şehri, geçtiğimiz aylarda tekrar ziyaret etti ve bu ziyaret bana onun gibi olağanüstü bir şahsiyeti tanıma fırsatı verdi. Yalnız Profesör Wagner'i değil, Nazi Almanyasından kaçarak İstanbul Üniversitesi'nde görev yapan diğer bilim insanlarının çalışmalarını da öğrenme şansını buldum."

Çok sessiz bir ortamda konuşmak, insana sözlerin değerinin yüksek olduğu duygusunu veriyordu. Bu nedenle miydi bilmiyorum, sesimin biraz titrediğini hissediyordum. Aldırmadan devam ettim.

"Üniversitemizde verdiği konferansta ve özel konuşmalarımızda profesör Wagner çok önemli bir konuya değinmişti. Profesör Huntington'un 'Medeniyetler Çatışması' ve Edward Said'in 'Cehaletler Çatışması' kavramlarına, 'Önyargıların Çatışması' teziyle katkıda bulunmuştu. Çünkü birbirleri hakkında önyargılar taşıyan insan topluluklarının sebep olduğu yıkımı,

felaketi İkinci Dünya Savaşı yıllarında bizzat yaşamış ve dayanılmaz acılar çekmişti.”

Kısa bir süre susup beni dinleyen insanların sessizliğini dinledim.

“Bu büyük insanın anısı önünde saygıyla eğilirken, eğer aramızda olsaydı anılmasını arzu edeceği bir insanı daha zikretmek istiyorum. Onun sevgili karısı Nadia Deborah Wagner. Bu Alman ve Yahudi çiftin aşkı, dünyadaki bütün önyargılardan daha güçlü bir insani bağdı.

“İkisinin anısı yolumuzu aydınlatsın.”

Tören bitince, adlarını bilmediğim, kısa, zayıf, uzun boylu, gözlüklü, sarışın, esmer birçok kişi gelip beni hararetle tebrik ettiler. Bir Müslüman kadının böyle bir konuşma yapmasına hayret etmiş olabilirlerdi. Çünkü biz nasıl Nijeryalıyı Senegalliden, Maliliyi Namibyalıdan ayıramıyorsak, Afrikalı deyip geçiyorsak; nasıl Koreli, Çinli, Kamboçyalı ayrımı yapmadan hepsine Uzakdoğulu diyorsak; Batılılar da Türk, Arap, İranlı, Afgan diye ayırmadan hepimize kısaca Müslüman diyor ve aynı kültüre sahip olduğumuzu sanıyorlardı. Ya da ben önyargılarımın esiri oluyor, bütün Batılıların bize karşı önyargılı olduğunu sanıyordum.

Üniversiteden krematoryuma gittik. Profesör Katolik olduğu halde dini tören istememişti. Krematoryumdaki sandalyelere oturduk. Elli kişi kadardık. Önümüzdeki platform gibi mermer yükseltinin üstünde Isaac Newton yazıyordu. Daha sonra siyah giysili bazı adamlar tabutu getirip, ortadaki taşın üstüne koydular. Burada da bazı konuşmalar yapıldı. Tabutun yanına çok sayıda kırmızı karanfil kondu.

Sonra ömrüm boyunca unutmayacağım bir an geldi. Harvard müzik bölümünden olduğunu öğrendiğim genç bir kız kemanıyla mermer platformun üstüne çıktı ve Maximilian Wagner’in bestelediği Serenad’ı çalmaya başladı.

Cebimden minik dijital kayıt aletini çıkarıp, tuşuna bastım. Eserin tamamını ilk kez dinliyordum. Gözlerimi kapattım. Şile’deki fırtınalı denizin kıyısında Max’ın bu eseri çalmak için uğraşması gözümün önüne geldi. Harika bir eserdi bu. Nadia’nın heyecanını anlayabiliyordum. Schubert’in Serenad’ını dinlerken varlığı sarsılan Nadia, kim bilir kendisi için bestelenen bir eseri ilk kez dinlerken neler hissetmişti? Serenad bittiğinde herkes saygılı bir sessizlik içinde oturdu. Alkış falan olmadı.

Sonra sırayla kalkıp tabutun başında saygı duruşunda bulunduk. Sıra bana geldiğinde tabuta karanfil koydum, ayakucunda başımı eğerek içimden “Elveda Max” dedim. “Son isteğini yerine getireceğim.”

Saygı duruşu bittikten sonra tabutun altındaki taş hareket etti ve maun tabut aşağıdaki krematoryuma inmeye başladı. Max alevlere doğru giderken oradan çıktım.

Artık Boston’da yapacak işim kalmamıştı. Frankfurt uçağı gece yarısı kalktığına göre yetişmek için bol bol vaktim vardı. Otele gittim, hazırlandım. Nancy akşam yemeğinde bana geldi, otelin lokantasında hafif bir yemek yedik, Max’tan söz ettik, hesabı ödemek için ısrar etti.

Sonra otomobiliyle beni havaalanına bıraktı. Check-in bölümüne kadar geldi. Elindeki paketi ve evrakları verdi, çok teşekkür ederek, elimi sıkıp ayrıldı. Bavulumu verdim. Sağ elimde keman kutusu, sol elimde Nancy’nin verdiği paketle gümrük bölümüne geldim.

Oradaki bir görevliye durumu anlattım. Beni özel bir bölüme aldılar. Siyahi bir gümrük memuru geldi. Paketin metal olup olmadığını sordu. “Hayır” dedim. “Maun.”

“Çünkü metal yasaktır” dedi. “Açabilir misiniz?”

Masanın üstüne koyduğum paketin kâğıdını, sonra da karton kutuyu açtım. Kenarları köpükle beslenmiş maun dikdörtgen kutuyu çıkardım. Masaya koydum.

Maun kutunun ön yüzünde dikine elips biçiminde mavi bir bölüm vardı ve buraya iki beyaz güvercin işlenmişti. Bir sanat eseri gibi duruyordu.

Memur “Kimin külleri var içinde?” diye sordu.

“Harvard Üniversitesi’nden Profesör Maximilian Wagner’in.”

“Nereye götürüyorsunuz?”

“Vasiyeti üzerine İstanbul’a.”

“Akrabası mısınız?”

“Hayır.”

“Pasaportunuzu görebilir miyim?”

“Elbette.”

Memur bir süre pasaportuma baktı ve “Herhalde Müslümansınız” dedi.

“Evet!”

“Sizin dininizde ölüleri yakmak günah değil mi?”

“Belki, bilmiyorum ama olabilir. Çünkü İstanbul’da krematoryum yok.”

Belli ki durum çok tuhaf gelmişti memura. Alman isimli Katolik bir profesörün küllerini İstanbul’a taşıyan bir Müslüman kadın. Herhalde içinden “Dünya globalleşti dedikse bu kadar da demedik” diye geçiriyordu ama biraz ciddi, biraz da aksi tavrım üzerine daha fazla soru sormaktan vazgeçti. Görevini yapmaya başladı.

“Ölüm sertifikası yanınızda mı?”

“Evet, buyurun.”

Nancy’nin bana vermiş olduğu sarı zarfı uzattım.

“Peki, uluslararası kremasyon belgesi?”

“Hepsi zarfın içinde.”

Bunlara da baktıktan sonra, kemanı kontrol etti.

“Peki” dedi. “Her şey düzgün görünüyor. Sorularımla canınızı sıktıysam özür dilerim.”

“Hayır” dedim. “Ama niye bu kadar merak ettiniz?”

Memur,

“Çünkü ben de Müslümanım” dedi. Arkasından “Elhamdülillah!” diye ekledi. Belli ki ölünce kendini yaktırmayacaktı.

Maun kutuyu özenle yerine, köpüklerin arasına yerleştirdim, paketi alıp bekleme salonuna gittim.

Yol boyunca dizüstü bilgisayarımı açmadım, hiçbir şey yazmadım. Yemek için tepsimi açmak zorunda kaldığım anlar dışında Max'ın küllerini hep elimde tuttum. Sanki o kutuyu elimde tutmak Max'la ilgili her anının canlı kalmasını sağlıyordu. Atatürk Havaalanı'nda şapkasını çıkarıp kendini tanıttığı dakikadan son ana kadar olup biten her şeyi tek tek hatırladım. Bunu yaparken çok garip bir duyguya kapılıyordum. Elimde külünü tuttuğumu bilmeme rağmen, sanki Max bir yerlerde canlıydı. Konuşuyordu, gülümsüyordu, anlatıyordu. Kutunun içindeki o olamazdı. Onca bilgi, birikim, aşk, sevinç, acı, anı bu küçük kutuya sığmazdı. Akıl böyle bir şeyin olabilirliğini kabul etse bile, duygularımız reddediyordu.

Frankfurt'tan transit geçişle İstanbul uçağına bindiğim için gümrükten geçmedim. Salona gidip bekledim. Max 1939'dan sonra Almanya'ya hiç gitmemişti ama külleri iki saatliğine eski ülkesindeydi işte.

Ne garip! Küllerinin Almanya'ya, annesinin babasının mezarına, Ren Nehri'ne ya da Münih'te şimdi kim bilir kimin elinde olan eski evlerine serpilmesini istememişti. Hayatı zaten o küçük Karadeniz kıyısında bitmişti, şimdi gecikmiş olan töreni yapılacaktı.

İstanbul gümrüğünde elimdeki paketi kimse sormadı. Taksiye binip eve geldim. Maun kutuyu masanın tam ortasına yerleştirdim, yanına da kemanı koydum. Banyo yapıp, ilaç alarak uyudum.

Ertesi gün bir taksi tutarak Şile'ye gittim. Şoföre yolu tarif ederek o kumsala giden ara yolu buldum. Yol üstündeki küçük tepeye gelince şoförden durmasını istedim. Bulunduğumuz noktadan görünmüyordu ama biliyordum ki, o tepeciğin arkası denizdi. Oraya kadar arabayla gitmek yerine yürümeye karar verdim. Hem böylece, şoför de tepenin arka tarafında kalmış olacaktı, beni göremeyecekti. Max'la ve Nadia'yla baş başa olmak istiyordum.

Geçen seferki korkunç soğukla ilgisi olmayan güzel bir gündü. Güneş pırıl pırıl parlıyordu, deniz de sakindi. Şileli balıkçıların dediği gibi "O kadar sakindi ki karıncalar su içiyordu."

Şoföre beni beklemesini söyledim, kutuyu alıp sahile doğru yürüdüm. Solumda kalan o sevimsiz Black Sea Motel'e hiç bakmadım. Doğru deniz kıyısına geldim.

Cebimden kayıt cihazını çıkardım, düğmesine basıp kumların üstüne koydum. Harvardlı müzisyen kızın çaldığı Serenad duyulmaya başlandı. Maun kutunun sıkıca kapatılmış ağzını açtım. İçindeki küller, kutunun yarısını ancak geçiyordu. O koskoca adamın, bu kadar küçük bir kül yığınına dönüşmesine hayret ettim.

“Elveda Max” diyerek kutuyu Karadeniz’e boşalttım.

Küller hafif rüzgârla kumların üstündeki beyaz köpüklere savruldu, ıslandı, renkleri koyulaştı ve kumsala vuran dalgalarla birlikte denize doğru çekildiler.

“Profesör Nadia’ya gidiyor” diye düşündüm.

Serenad’ın ikinci bölümü çalmaya devam ediyordu.

Elimdeki boş kutuyu da denize attım. Kutu hafifçe dalgalanan suyun üstünde neşeli bir dans tutturmuş gibi görünüyordu.

Sonra kumsala sırtüstü uzandım. Mavi gökyüzünden beyaz, hafif ve neşeli bulutlar geçiyordu. Bazen de martılar giriyordu görüş alanıma. Süratle yitip gidiyorlardı. Nadia’nın Max’a yazdığı mektubu hatırladım. Her şeyin düzeleceğine dair bir işaret bulmak için gökyüzüne baktığını yazmıştı. Ve bir kuş sürüsü gördüğünü.

“Acaba, bu önemli anda ben de Nadia gibi bir işaret görür müyüm?” diyerek gözlerimi kapattım. Bir süre sonra açtım, hiçbir şey olmadı.

Serenad bitmişti, hafif rüzgârın ve denizin tatlı hışırtısından başka bir şey yoktu evrende. Gözkapaklarım kapanıyordu. Bu arada Serenad tekrar çalmaya başladı. Demek ki cihazı sürekli çalma modunda bırakmıştım.

Sanırım biraz uyumuşum. Gözümü açtığımda başucumda bir adam dikiliyor ve bana bakıyordu. Uyurken yakalandığımızda bir ayıp yapmış duygusuna kapılırız ya, o duygu içinde doğrulup oturdum. O anda başımda dikilen adamı tanıdım. Black Sea Motel’de kalan o sivri suratlı, sivri çeneli garip genç adamdı.

“İyi yaptın abla!” dedi bana.

“Neyi iyi yaptım?”

“Görevini yerine getirdin.”

“Yani?”

“Profesörü huzura kavuşturdun. Nadia’nın yanına gömdün onu.”

“Sen bunları nereden biliyorsun?”

“Aslında ben daha fazlasını da biliyorum ama sen bunu kaldırabilir misin acaba diye, anlatıp anlatmamaya karar veremiyorum.”

Durum o kadar tuhaftı ki sersemlemiştim. Bu çocuk nasıl konuşuyordu böyle? Kimdi? Yoksa istihbaratın oraya yerleştirmiş olduğu, bizi izlemekle görevli bir memur muydu?

“Kimsin sen?” dedim.

“Söylesem inanmazsın ki!”

“Sen yine de söyle!”

“Hayır, inanmazsın, alay edersin.”

“Niye?”

“Çünkü senin kalbin buna hazır değil.”

“İnanacağım, söz veriyorum inanacağım. Söyle bana, kimsin sen?”

Bir süre düşündü, tereddüt etti, sonra,

“Gülmek yok ama, değil mi?” diye sordu.

“Söz” dedim. “Gülmek yok, inanmamak yok. Söyle bana, kimsin sen?”

Etrafa baktı, sonra kulağıma eğildi.

“Ben Azrail’im” diye fısıldadı.

İçimden gülmek geldi.

“Bak, demedim mi sana!” dedi çocuk.

“Ne oldu?”

“Güldün.”

“Gülmedim.”

“Ama içinden gülmek geldi.”

“Sen bunu nereden bilebilirsin?”

“Dedim ya, ben Azrail’im. Her şeyi bilirim ama ancak kalbi hazır olanlara sırrımı veririm. Görüyorum ki senin kalbin hazır değil. Yoksa sana daha ilginç şeyler söyleyecektim.”

Arkasını dönüp Black Sea Motel’e doğru yürümeye başladı. Arkasından gittim. Ondan daha hızlı yürüyordum hatta koşuyordum ama onun ağır adımlarına yetişmeme olanak yoktu. Aramızdaki mesafe açılıyordu.

Sonunda pes ettim, dizlerimin üstünde kuma çöktüm.

Durdu, yanıma geldi.

“Biliyor musun, çok garip bir kadınsın sen” dedi. “Hatta dünyadaki en tuhaf kadın.”

“Niçin?”

“Çünkü hiç kimse Azrail’e dur, gitme demez.”

“Ama sen benim için gelmedin ki.”

“Haklısın, senin için gelmedim, daha senin vaden dolmadı. Niye çağırdın beni? Ne istiyorsun?”

“Ne olur anlat” dedim. “Bana her şeyi anlat.”

“Kalbin hazır değil.”

“Artık hazır, anlat, lütfen anlat.”

Ağlamaya başladım.

“Bak, bu gözyaşların sözlerinden daha inandırıcı” dedi neşeyle. “Herkes önce nazlanır ama sonunda inanır. Zaten başka çareleri var mı?”

“Anlat!”

“Peki. Aslında Max’ın ölümü 24 Şubat günü olacaktı. Black Sea Motel’de soğuktan ölecekti. Her şey buna göre ayarlanmıştı. Ben de bu yüzden oradaydım.”

Ne diyeceğimi bilemeden bakıyordum. O da bir süre gözlerime baktı, sonra devam etti.

“Biliyorsun, Nadia da bir 24 Şubat günü öldü. Karısının yaşamadığı bu dünyadaki yalnızlığı artık Max’a dayanılmaz geliyordu. Benim işim çok kolay olacaktı.”

“Eee?”

“Ama sen planı bozdun. Onu ısıtarak hayata geri döndürdün. Ölmekte olan gövdesi, yıllar sonra aşkı hatırladı. Aşkla ölüm birbirinin düşmanıdır.”

“Sen” dedim, “Semerkant’ta ölen vezirin hikâyesini mi anlatıyorsun bana? Hani Azrail’le randevusu olan?”

“Hayır, ben hikâye anlatmam, hikâyeler senin kafanın içinde.”

“Dur bir dakika” dedim. “O zaman sen de hikâyenin bir parçasısın. Sen de kafamın içindesin.”

“İşte şimdi anladın” dedi Azrail. “Kalbin tam olarak hikâye anlatmaya hazır!”

Kahkahalar atarak uzaklaştı yanımdan.

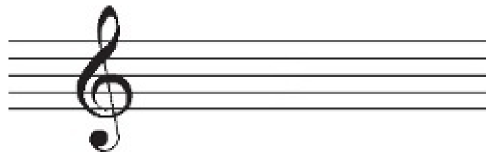
Yanımda, kumların üstündeki cihazda, Serenad bir kez daha çalmaya başladı. Kalktım, üstümü başımı silkeledim, kumların arasından kayıt cihazını aldım. Şoför beni hâlâ bekliyor muydu acaba? Yoksa Black Sea Motel’e gidip Azrail’den bana bir taksi çağırmasını mı rica edecektim?

Kutuya baktım, kıyıda yoktu, açık denize sürüklenmiş olmalıydı.

“Elveda Max, elveda Nadia” dedim.

Onların başına gelenleri anlatmaya karar verdim. Çünkü ancak hikâyesi anlatılan insanlar var oluyordu.

Teşekkür

Bu romanı yazarken yaratıcı bir editörlük çalışmasıyla bana yardımcı olan Zafer Köse'ye, yazılarından, kitaplarından, makalelerinden yararlandığım Saadet Özen'e, Rifat Bali'ye, Yalçın Yelence'ye, Sunay Akın'a, Savaş Karakaş'a, SAD'dan Levent Yüksel'e, Sadi Tanman'a, Engin Aygün'e, araştırmacı Cihan Akerson'a, Nebil Özgentürk'e, Necati Yağcı'ya, Avni Özgürel'e, Metis Yayınları'na, TÜBİTAK Yayınları'na, Fatma Suphi'ye, Profesör Faruk Şen'e, Prof. Dr. Klaus-Detlev Grothausen'e, Fatma Artunkal'a, Nick Porcaro'ya, Nükhet Karabayraktar'a, romanı büyük bir titizlikle gözden geçiren Selahattin Özpalabıyıklar'a, kitabın doğum heyecanını paylaşan Gülgün Çarkoğlu ve Deniz Yüce Başarır'ın şahsında Doğan Kitap ailesine çok teşekkür ederim.

DK DOĞAN KİTAP

"Eğer Nobel organizasyonunun her yıl tek kitaba ödül verme refleksi olsaydı Zülfü Livaneli'nin bu son romanı o ödülü oy birliği ile hak ederdi... *Serenad*, İtalyan yönetmen Giuseppe Tornatore'nin *Cinema Paradiso* filmi kadar duygu yüklü, nakış gibi işlenmiş bir roman... Öte yandan Steven Spielberg'in *Holocaust* filmi kadar sert ve çarpıcı..."
Selahattin Duman, *Vatan*

"*Serenad* yaşam musikisinin gür eseri. Bir sevgi çağrısıyla başlıyor, bir dokunaklı sonat gibi gelişiyor, bir çağın güçlü senfonisi olarak okurlarını büyülüyor. Bir Livaneli klasiği..."
Talât Halman

"*Serenad*, Türk edebiyatında kalıcılaşacağı gibi, dünya edebiyatında da önemli bir yapıt olarak yerini alacaktır."
Prof. Dr. Onur Bilge Kula

Her şey, 2001 yılının Şubat ayında soğuk bir gün, İstanbul Üniversitesi'nde halkla ilişkiler görevini yürüten Maya Duran'ın (36) ABD'den gelen Alman asıllı Profesör Maximilian Wagner'i (87) karşılamasıyla başlar.

1930'lu yıllarda İstanbul Üniversitesi'nde hocalık yapmış olan profesörün isteği üzerine, Maya bir gün onu Şile'ye götürür. Böylece, katları yavaş yavaş açılan 60 yıllık dokunaklı bir aşk hikâyesine karışmakla kalmaz, dünya tarihine ve kendi ailesine ilişkin birtakım sırları da öğrenir.

Yüz binlerce okurun ellerinden bırakamadan okuduğu *Serenad*'da Zülfü Livaneli'nin romancılığının en temel niteliklerinden biri yine başrolde: İç içe geçmiş, kaynaşmış kişisel ve toplumsal tarihlerin kusursuz dengesi.